
Haracharitachintamani

हरचरितचिन्तामणिः

Document Information

Text title : Haracharitachintamani

File name : haracharitachintAmaNiH.itx

Category : shiva, kAshmIrashaivadarshanam, mahAkAvya

Location : doc_shiva

Author : kAshmIrikamahAmAhesvarAchArya rAjAnaka shrI jayadrathavirachita

Transliterated by : Ruma Dewan

Proofread by : Ruma Dewan

Description/comments : Kavyamala series book 61

Latest update : March 29, 2025

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

April 17, 2025

sanskritdocuments.org

હરચરિતચિન્તામણિ:

- કાશ્મીરિકમહામાહેશ્વરાચાર્યરાજાનકશ્રીજયદ્રથવિરચિતો -

અનુક્રમણિકા

૧. પ્રથમ: પ્રકાશ: - જ્વાલાલિંગાવતાર: ।
૨. દ્વિતીય: પ્રકાશ: - કાલદાહવર્ણનમ્ ।
૩. તૃતીય: પ્રકાશ: - કાલકુટકવલીકાર: ।
૪. ચતુર્થ: પ્રકાશ: - નન્દિરુદ્રવર્ણનમ્ ।
૫. પશ્ચમ: પ્રકાશ: - અન્યકાસુરવરપ્રદાનમ્ ।
૬. ષષ્ઠ: પ્રકાશ: - અર્ધનારીશ્વરોદય: ।
૭. સપ્તમ: પ્રકાશ: - ચક્રપ્રદાનમ્ ।
૮. અષ્ટમ: પ્રકાશ: - દક્ષવરપ્રદાનમ્ ।
૯. નવમ: પ્રકાશ: - તારકવધે સુરમહોત્સવ: ।
૧૦. દશમ: પ્રકાશ: - વિજયેશ્વરાવતાર: ।
૧૧. એકાદશ: પ્રકાશ: - પિંગલેશ્વરાવતારવર્ણનમ્ ।
૧૨. દ્वादશ: પ્રકાશ: - વિતસ્તાવતાર: ।
૧૩. ત્રયોદશ: પ્રકાશ: - સ્વયમ્ભૂનાથાવતાર: ।
૧૪. ચતુર્દશ: પ્રકાશ: - કપટેશ્વરાવતારવર્ણનમ્ ।
૧૫. પચ્ચદશ: પ્રકાશ: - ચણ્ડરુદ્રાવતાર: ।
૧૬. ષોડશ: પ્રકાશ: - શ્રવણદ્વાદશીવર્ણનમ્ ।
૧૭. સપ્તદશ: પ્રકાશ: - ગરુડાનુગ્રહ: ।
૧૮. અષ્ટાદશ: પ્રકાશ: - શ્રીગણપત્યવતાર: ।
૧૯. એકોનવિંશ: પ્રકાશ: - ઉપમન્યુવરપ્રદાનમ્ ।
૨૦. વિંશ: પ્રકાશ: - વાસુદેવવરપ્રદાનમ્ ।
૨૧. એકવિંશ: પ્રકાશ: - મહાકાલાવતાર: ।
૨૨. દ્વાવિંશ: પ્રકાશ: - દેવીસ્વરૂપલાભદિણ્ડિમહોદરાવતારવર્ણનમ્ ।

૨૩. ત્રયોવિંશઃ પ્રકાશઃ - દુગાદિવીમાહાત્મ્યે શુભ્માદિવર્ણનમ્ ।
 ૨૪. ચતુર્વિંશઃ પ્રકાશઃ - શુક્રવરપ્રદાનમ્ ।
 ૨૫. પચ્ચવિંશઃ પ્રકાશઃ - જીમૂતવાહનવરપ્રદાનઃ ।
 ૨૬. ષડ્વિંશઃ પ્રકાશઃ - વિક્રમતુડ્ગાય વરપ્રદાનમ્ ।
 ૨૭. સપ્તવિંશઃ પ્રકાશઃ - શબ્દશાસ્ત્રાવતારઃ ।
 ૨૮. અષ્ટાવિંશઃ પ્રકાશઃ - ગડ્ગાવતારવર્ણનમ્ ।
 ૨૯. એકોનવિંશઃ પ્રકાશઃ - ।
 ૩૦. ત્રિંશત્તમઃ પ્રકાશઃ - શિવધર્માધુઃકારઃ ।
 ૩૧. એકત્રિંશઃ પ્રકાશઃ - નાનાશાસ્ત્રેભ્યઃ શિવરાત્રિકથાસંગ્રહઃ ।
 ૩૨. દ્વાત્રિંશત્તમઃ પ્રકાશઃ - અપૂર્ણઃ ।

૧. પ્રથમઃ પ્રકાશઃ - જવાલાલિડ્ગાવતારઃ ।

શ્રીમૃત્યુજિતે નમઃ ।

નાનાપ્રકારસંસારપ્રકાશનવિશારદઃ ।

કીડન્વિચિત્રૈરાકારૈર્જયત્યેકો મહેશ્વરઃ ॥ ૧ ॥

એકાપ્યનેકરૂપૈવ વાચ્યવાચકભડ્ગિભિઃ ।

સર્વજ્ઞસ્ય (સર્વજ્ઞા) પરા શક્તિર્ભાસતાં પ્રતિભાસતામ્ ॥ ૨ ॥

શ્રીમત્કલ્યાણવપુષઃ શમ્ભોર્ભક્તિમુપાસ્મહે ।

ચદેકભાજનં કાયો મોક્ષાદ્યતિરિચ્યતે ॥ ૩ ॥

સદ્ગુરુપ્રાપ્ત્યભિજ્ઞાનો યો રાજાનકહિંગકઃ ।

શાસ્ત્રવિચ્છિન્નમોહશ્ચ યો રાજાનક આહલઃ ॥ ૪ ॥

દેશે શ્રીવિજયેશસ્ય નિવસન્પ્રેરણાત્તયોઃ ।

ચરિત્રાણિ ત્રિનેત્રસ્ય શાસ્ત્રદૃષ્ટાનિ ગુપ્તયે ॥ ૫ ॥

ચરિતં ક્વ મહેશસ્ય ક્વ ચોદ્યોગો મિતાત્મનઃ ।

ઇતિ ભક્ત્યાસવાસ્વાદક્ષીભે કા સ્યાદ્વિચારણા ॥ ૬ ॥

વ્યુત્પત્તિમાત્રનિઃશઙ્કુવિવર્ણિતવિવેકિનામ્ ।

ઇતરેષુ મદીયેષુ પ્રવન્ધેષ્વધિકારિતા ॥ ૭ ॥

ઇયં સાધારણા વાણી શમ્ભુશક્તિમતઃ પ્રતિ ।

સમસ્તલોકસુભગા શૈથિલ્યેનૈવ શોભતે ॥ ૮ ॥

અવ્યુત્પત્તિમિહાલોક્ય મન્તવ્યં મયિ નાન્યથા ।

દાસિદ્યં ન હિ સમ્ભાવ્યં શમ્ભોર્દાસે વિવાસસિ ॥ ૯ ॥

ઇહ શ્રદ્ધાં વિધાસ્યન્તિ શિવશાસનભાવિતાઃ ।

દર્શનાન્તરમગ્નાનામસતામસ્ત્વનાદરઃ ॥ ૧૦ ॥

તત્રોત્તમાનાં ભગવચ્ચરિતાકર્ણનાદ્ભવેત્ ।

સ્વરૂપલાભો નિઃશેષસંસારોન્મૂલનક્ષમઃ ॥ ૧૧ ॥

મધ્યમાનાં શિવે ભક્તિર્દૃઢત્વમવલમ્બતે ।

ઉત્પદ્યતે ક્રમાત્સૈવ (ક્રમાત્મૈવ) કથ્યમાના શુભાવહા ॥ ૧૨ ॥

અધમાનામધર્મેભ્યો નિવૃત્તૌ ધર્મસેવનમ્ ।

ઉપાદેયા ત્રયાણામપ્યેષા તસ્માદ્દિભોઃ કથા ॥ ૧૩ ॥

ચિદ્રૂપ એવ ભગવાન્સ્વેચ્છયા પચ્યકૃત્યકૃત્ ।

દેશકાલાકૃતીઃ પુષ્પજનૈયત્યમવલમ્બતે ॥ ૧૪ ॥

સ એવ ચરતે દેવો રૂપૈઃ સ્થાવરજડગમૈઃ ।

તદન્યો ન ચ કોડપ્યસ્તિ શાસ્ત્રેણાનુભવેન વા ॥ ૧૫ ॥

જવાલાલિડ્ગસ્વરૂપેણ યેન વિશ્વાત્મના કૃતઃ ।

અનુગ્રહઃ પુરા બ્રહ્મવિષ્ણોર્વિવદમાનયોઃ ॥ ૧૬ ॥

જાગ્રતં પાશહસ્તં ચ નિગિરન્તમિવાન્તકમ્ ।

શ્વેતાનુકમ્પી નેત્રાગ્નિજવાલયા સઞ્જહાર યઃ ॥ ૧૭ ॥

યદ્રન્ધમાત્રાન્નિઃશેષા વ્યઘટન્ત સુરાસુરાઃ ।

યસ્યૈવ શોભતે કણ્ઠે નિગીર્ણઃ સ હલાહલઃ ॥ ૧૮ ॥

યસ્ય માહાત્મ્યાખ્યાતું બ્રહ્મણાપિ ન શક્યતે ।

સ દ્વારદાસો યસ્યૈવ નન્દિરુદ્રો દિવાનિશમ્ ॥ ૧૯ ॥

બાધમાનઃ સમસ્તાનિ ભુવનાન્યન્ધકાસુરઃ ।

યેનૈવાલમ્બિતઃ શાન્તિં સર્વેષુ કરુણાવતા ॥ ૨૦ ॥

દેહાર્ધે ગૃહ્ણતા દેવીં ભિન્નત્વેન સ્થિતામપિ ।

શક્તિશક્તિમતોરૈક્યં યેનૈકેનોપદિશ્યતે ॥ ૨૧ ॥

यद्धलेनासुरान्विषगुर्जधान बलवत्तरान् ।
 तथ्यङ्कं ददता येन पूर्णा शक्तिः प्रकाशिता ॥ २२ ॥
 प्रमथ्य यज्ञं निःशेषं सद्यः सर्वैः सुरासुरैः ।
 हलेन योजितो दक्षो येनैवाद्भुतशक्तिना ॥ २३ ॥
 अबाधत जगत्सर्वं सगर्वस्तारकासुरः ।
 षड्वा(षत्वा)सरेणापि जितः स बलाद्यस्य सूनूना ॥ २४ ॥
 येन श्रीविजयेशानमूर्तिमादाय भूरयः ।
 मुनयोऽनुगृहीतास्ते कीडयैव तपोवने ॥ २५ ॥
 श्रीपिङ्गलेश्वरवपुर्य ओव परमेश्वरः ।
 अनुजग्राह दहनं विष्णायत्वमुपागतम् ॥ २६ ॥
 शक्तिर्भगवतो यस्य वितस्ता रुपमाश्रिता ।
 यरायरस्य जगतो मार्ष्टि (मार्क्षि) कल्मषकर्मम् ॥ २७ ॥
 प्रज्वाल्य त्रिपुरं देवः सुराणां कल्पितालयः ।
 श्रीमत्स्वयम्भूनाथात्मा य उद्धरति भावितान् ॥ २८ ॥
 काष्ठरूपत्वमादाय येन विश्वानुकम्पिना ।
 मधुर्षयो वसिष्ठाद्याः कीडयैव विमोहिताः ॥ २९ ॥
 येनेश्वरेण भक्तानां दधता यदुडरुद्र(ह्र)ताम् ।
 स्वीयं पवित्रं निर्मात्यं भुक्तये परिकल्पितम् ॥ ३० ॥
 तिथ्यादिसङ्घट्टनया समस्ता अपि देखिनः ।
 प्रभोर्यस्यैव माहात्म्यात्प्राप्नुवन्त्युत्तमां गतिम् ॥ ३१ ॥
 निशायरान्यातयितुं गरुडोऽपि यदाज्ञया ।
 असाधारं वलं लेभे गतिं यान्यातिशायिनीम् ॥ ३२ ॥
 स्वभावादेव बाधन्ते विघ्नाः सत्सर्गतत्परम् ।
 तद्वा(उद्धा)रणाय यश्चेष्टो गणेशत्वमुपागतः ॥ ३३ ॥
 उपमन्युर्मुनिर्येन तपस्यन्भक्तिनिर्भरम् ।
 पथोराशिं वितरता ज्ञानं य सद्यसाधृत ॥ ३४ ॥
 वासुदेवो मडादेवाद्यस्माद्धृदिरिकाश्रमे ।
 त(३)पस्यन्नुत्तमान्प्राप वरान्स्वर्गदृष्टयेप्सितान् ॥ ३५ ॥

આશ્ચર્યમાશ્ચર્યમિદં યત્સ બાણો મહાસુરઃ ।
 ગલ(લો)ન્મોહો મહાકાલ ઇતિ યેન ગણીકૃતઃ ॥ ૩૬ ॥
 એકૈવ પરમા શક્તિર્યસ્ય કાપિ જયત્યસૌ ।
 સિંહાવપિ યદાલોકાદ્ગણૌ દિણ્ડિમહોદરૌ ॥ ૩૭ ॥
 દુર્ગોતિ શક્તિઃ સા યસ્ય બલિનોઽપિ નિશાયરાન્ ।
 પરાજિત્યાભયમદાદાદિત્યેભ્યો મુહુર્મુહુઃ ॥ ૩૮ ॥
 દુર્વારવેદનઃ પૂર્વ વ્યામોહવિવશીકૃતઃ ।
 અસુરાણાં ગુરુર્થેન પ્રભુણા હેલયા ધૃતઃ ॥ ૩૯ ॥
 યચ્છત્યાનુગૃહીતેયં ભક્ત્યા મલયવત્યપિ ।
 મૃતમધ્યાપ ભર્તારં જીવન્તં ક્ષણમાત્રતઃ ॥ ૪૦ ॥
 શક્તિરેકસ્ય યસ્થાસ્તિ વિચિત્રા પા(પ)રમેશ્વરી ।
 યયા વિક્રમતુડ્ગસ્ય હન્ત કિં કિં ન સાધિતમ્ ॥ ૪૧ ॥
 સંસારે મૂર્ખ એવાયં યેન સર્વજ્ઞતાવશાત્ ।
 પાણિનિ(ણિ) સમધિષ્ઠાય વ્યુત્પત્તિં લમ્બિ(મ્ભિ)તઃ પરામ્ ॥ ૪૨ ॥
 સર્વોર્ધ્વવર્તિની યસ્ય શક્તિશ્ચન્દ્રશિખામણેઃ ।
 ગડ્ગારવરૂપમાસ્થાય પુનાતિ ભુવનત્રયમ્ ॥ ૪૩ ॥
 યસ્ય ભક્તિપ્રસાદેન બહવસ્તદનશ્ચરમ્ ।
 શ્રુતકીર્ત્યાદયઃ પ્રાપુઃ સહસૈવ સમીહિતમ્ ॥ ૪૪ ॥
 નાનાવિધાનિ શાસ્ત્રાણિ ધર્માધર્માત્મકાનિ ચ ।
 ભાવિતાનાં પ્રવૃત્ત્યર્થં સ્વેચ્છયોપદિદેશ યઃ ॥ ૪૫ ॥
 અખણ્ડશક્તિના યેન વિશ્વાનુગ્રહણેચ્છયા ।
 શિવરાત્રિમયઃ કાલઃ સ્વરસેનાવતારિતઃ ॥ ૪૬ ॥
 અન્યાન્યપિ વિચિત્રાણિ યસ્ય વિશ્વાતિશાયિનઃ ।
 ભોગાપવર્ગહેતુત્વે સમ્ભવન્તિ સુમેધસામ્ ॥ ૪૭ ॥
 ઉચિત્ય તસ્ય ચરિતાન્યધુના તાનિ (તસ્ય) શાસ્ત્રતઃ ।
 મયૈકત્ર નિવેશ્યન્તે ભક્તિદાર્દ્રયાય ધીમતામ્ ॥ ૪૮ ॥
 શરીરિણાં સ્વકર્મેવ શુભાશુભફલપ્રદમ્ ।

ઇતિ પ્રતિજ્ઞાતવતાં વ્યર્થોડનુગ્રાહકઃ પરઃ ॥ ૪૯ ॥

તદત્ર દેવતા કાચિદ્દુપાસ્યેત્યેષણા નૃણામ્ ।

અકિઞ્ચિત્કરભાવેન દુઃસહાયાસકારિણી ॥ ૫૦ ॥

યસ્તવન્યનૈરપેક્ષેણ કૃત્યાનિ કુરુતે સદા ।

સિદ્ધોઃ સ સ્વેચ્છયા યચ્છન્સ્તુત્યો ધીમદ્ભિરીશ્વરઃ ॥ ૫૧ ॥

અન્યે દયાલવો યત્તાદેકં સંરક્ષિતું ક્ષમાઃ ।

હેલયૈવેશ્વરસ્ત્વેષ બહૂંસ્માતું વ્યવસ્યતિ ॥ ૫૨ ॥

ઇત્યુપોદ્ધાતઃ ।

યસ્મિન્વિષ્ણુરધોગતિં વિતન્નુતે ત્યક્ત્વા નિજામૌચિતીં

બ્રહ્માપ્યૂર્ધ્વપદાભિલાષુકતયા યત્ર ભ્રમન્મુહ્યતિ ।

તન્નિર્દગ્ધમનોભવાભિભવભૂનિષ્પેષભેદેન્ધનં

સંવિલ્લિઙ્ગમભઙ્ગુરં મમ નિજૈસ્તેજોભિરાજાયતામ્ ॥ ૧ ॥

બ્રહ્માદયોડમી જાયન્તે મ્નિયન્તે ચ પુનઃ પુનઃ ।

અનાદિનિધનં દેવં શકુરં શરણં ગતાઃ ॥ ૨ ॥

કલ્પાવસાનસમયે પૂર્વમાસીત્કદાયન ।

નષ્ટચન્દ્રાર્કપવનં જગત્સર્વં તમોમયમ્ ॥ ૩ ॥

સ્વયમ્ભૂરેવ ભગવાનાસીજજગતિ સગ્ચરન્ ।

સ શૂન્યં સર્વમાલોક્ય ચિન્તયામાસ જાતુચિત્ ॥ ૪ ॥

કથમુત્પદ્યતે સૃષ્ટિરિતિ ચિન્તયતોડસ્ય ચ ।

આકુલસ્થાપતદ્વાષ્પકણો વા(યા)મવિલોચનાત્ ॥ ૫ ॥

હારવો દાનવસ્તસ્માદસ્રુલેશાદજાયત ।

કૂરદંટ્રો મહાકાયો ભીષણશ્મશ્રુલોચનઃ ॥ ૬ ॥

અથાન્યો દક્ષિણાદક્ષણો બાષ્પબિન્દુરજાયત ।

ઉદભૂત્કાલકેલાપ્યો દૈત્યઃ પાશકરસ્તતઃ ॥ ૭ ॥

નિશાયરૌ તૌ સમ્ભૂય વ્યા(ધ્યા)ત્તાસ્યાવુલ્કટાકૃતી ।

સ્વયમ્ભુવં ભોક્તુમેવ પ્રવૃત્તાવતિભીષણૌ ॥ ૮ ॥

બ્રહ્મા પલાય્ય યાતોડય સોડપશ્યજજલશાયિનમ્ ।

પુરુષં પીતવસનં શઙ્ખચક્રગદાવરમ્ ॥ ૯ ॥

તમાલોજ્યાબ્રવીદ્બ્રહ્મા કસ્ત્વં શેપે જલેષ્વિતિ ।
 સોડપ્યબ્રવીદહં સૃષ્ટિસ્થિતિસંહારકૃદ્ધરિઃ ॥ ૧૦ ॥
 આદ્યઃ પ્રભુરહં કર્તા વરાકસ્ત્વં કિયાનિતિ ।
 બ્રહ્મા વિષ્ણુશ્ચ રોપાન્ધૌ તૌ પરસ્પરમૂયતુઃ ॥ ૧૧ ॥
 અથ રોષારુણૈર્નૈત્રેઃ પિબન્નિવ હુતાશનમ્ ।
 શ્વાસાનિલાવલીલોલઃ સબ્રીડો વિધિરબ્રવીત્ ॥ ૧૨ ॥
 દિશાં ચતસૃણામીશઃ ચતુર્ભિર્વદનૈરહમ્ ।
 અષ્ટભિર્નયનૈઃ કોડન્યો નિખિલં વિશ્વમીક્ષતે ॥ ૧૩ ॥
 સુખદં સ્વર્ણખચિતમિન્દિરાનન્દમન્દિરમ્ ।
 વિલાસાવાસતામેતિ કસ્યાન્યસ્ય સરોરુ(ત્ર)હમ્ ॥ ૧૪ ॥
 મમૈવ ગતિરુર્ધ્વેડસ્તિ હંસૈરાકાશચારિભિઃ ।
 મનસાપિ ન સાદૃશ્યં મમાભ્યેતિ ભવાદૃશઃ ॥ ૧૫ ॥
 શ્રુત્વેતિ બ્રહ્મણો વાણીં ભુકુટીભઙ્ગભીષણઃ ।
 ઉવાચ વિષ્ણુરુદ્ભૂષણુઃ કોપકમ્પિતલોચનઃ ॥ ૧૬ ॥
 સત્યં સત્યં ભવાનેવ સમગ્રાણાં દિશાં પતિઃ ।
 તલ્લિગ્ધિદુશ્યતે ભદ્ર ત્વદ્વાજ્યોચિતમુત્તરમ્ ॥ ૧૭ ॥
 પુનરુક્તૈર્મુખૈર્યુક્તો વિષાદો ન પુનર્દમઃ(ર્મદઃ) ।
 જ્ઞ(જ્ઞા)ત્વં હિ શંસ્યતે દેહસ્યાધિક્ષયમસમઞ્જસમ્ ॥ ૧૮ ॥
 દૃષ્ટ્વા તવાષ્ટૌ નેત્રાણિ કો ન ચિત્રીયતે જનઃ ।
 ચક્ષુષ્મતા પુનર્દીર્ઘદર્શિતા પ્રતિભાવતઃ ॥ ૧૯ ॥
 જલજાસનમાત્રેણ પરિતોષમુપૈષિ ચેત્ ।
 વિશ્વાધિપત્યૈરાત્માનં તન્મા વ્યર્થેઃ કદર્થય ॥ ૨૦ ॥
 હંસાધિરોહાદૂર્ધ્વત્વમિતિ કેન વિચાર્યતે ।
 સદ્ભૂતિગતિરુત્કૃષ્ટા ન વ્યોમગમનં પુનઃ ॥ ૨૧ ॥
 તન્મૂઢ મુદ્ગય ગિરં ચિરં સઙ્ચિન્તય સ્વયમ્ ।
 અહમેષ ગતિં પ્રાપ્ય તલ્લિં સ્વગુણવાર્ણનૈઃ ॥ ૨૨ ॥
 તથોર્વિવાદિનોરેવં તૌ પ્રાપ્તૌ તત્ર દાનવૌ ।

પિતામહસ્તદા વિષ્ણુમુવાય ભયકાતરઃ ॥ ૨૩ ॥

કા(ક)રણત્વં તવાસ્તે ચેદેતૌ દારુણવિગ્રહૌ ।

વ્યાપાદય મહાદૈત્યૌ યથેષ્ટે સ્થીયતાં તદા ॥ ૨૪ ॥

ઇત્યુક્તે બ્રહ્માણા વિષ્ણુઃ પ્રમથ્ય કર્ણયોર્યુગ્મ ।

મધુકૈટભનામાનાવસુરાબુદપાદયત્ ॥ ૨૫ ॥

દૈત્યૌ તાવપિ તત્કાલે બ્રહ્મવિષ્ણુજિઘત્સયા ।

વિકૃતં રૂપમાશ્રિત્ય ભયહેતૂ બભૂવતુઃ ॥ ૨૬ ॥

બ્રહ્મવિષ્ણૂ તથોર્ભાત્યા કમ્પમાનૌ સમન્તતઃ ।

કિં કર્તવ્યમિતિ જ્ઞાત્વા વ્યામોહમુપજગ્મતુઃ ॥ ૨૭ ॥

તતો વિષ્ણુર્મહામાયો બભાષે દાનવાબુભૌ ।

ક્ષણમાત્રં નિજાત્માનં રક્ષિતું બ્રહ્માણા સહ ॥ ૨૮ ॥

ઉચિતો બહુરાહારો ભવતોર્દીર્ઘકાયયોઃ ।

આવામલ્પાકૃતી તસ્માન્નેયતા તૃપ્તિરસ્તિ વામ્ ॥ ૨૯ ॥

તદેતયોર્વપુર્દીર્ઘ ભવતોસ્તૃપ્તિહેતવે ।

ઇત્યુક્ત્વા પ્રાચ્યદૈત્યાર્થં તૌ ન્યયુક્ત (ન્યયુક્ત) જનાર્દનઃ ॥ ૩૦ ॥

હારવં કાલકેલં ચ ક્રમાદેતાવભિદ્રુતૌ ।

એતેષાં ચાભવદ્યુદ્ધં પરસ્પરવધૈષિણામ્ ॥ ૩૧ ॥

યુદ્ધં વિધાય સન્ધાય સમન્તાદથ દાનવાઃ ।

જગ્મુઃ સર્વેડપિ સમ્ભૂય ભોક્તું બ્રહ્મજનાર્દનૌ ॥ ૩૨ ॥

તતસ્તૌ દાનવાન્દૃષ્ટ્વા બુભુક્ષૂનતિવિહ્વલૌ ।

કિં કાર્યં કારણત્વેનેત્યુભાવપિ ભયં શ્રિતૌ ॥ ૩૩ ॥

તયોઃ સમ્પ્રાન્તયોરિત્યમકસ્માદ્ભૈરવાકૃતિ ।

અથ પ્રાદુરભૂદ્રૌં જવાલાલિંગમનર્ગલમ્ ॥ ૩૪ ॥

તદા મનોરથેનાપિ પરિચ્છેત્તમશક્યયોઃ ।

ઉર્ધ્વાધોમાર્ગ(ન)યોર્માનસૂન્નતામિવ તદ્રતમ્ ॥ ૩૫ ॥

તસ્ય કિં વર્ણ્યતે તેજઃ સર્વવીર્યાતિશાયિનઃ ।

યત્સ્ફુલિંગસ્ય કલ્પાન્તકાલાગ્નેરપિ નોપમા ॥ ૩૬ ॥

અથ તત્પ્રસૂતજવાલાજાલમોહિતલોચનાઃ ।
 અગમત્રસુરાઃ ક્વાપિ દૂરદૂરં ભયાર્દિતાઃ ॥ ૩૭ ॥
 તતો બ્રહ્મા ચ વિષ્ણુશ્ચ તદ્વીક્ષ્ય મહદદ્ભુતમ્ ।
 સન્ન્યજ્યાસુરસન્નાસં જવાલાલિંગાન્તિકં ગતૌ ॥ ૩૮ ॥
 વર્ધમાનં તદાલોક્ય જવાલાલિંગં સમન્તતઃ ।
 વિશ્વં ભવત્વમાપન્નૌ બ્રહ્મવિષ્ણુ સ્વચેતસિ ॥ ૩૯ ॥
 એકતસ્તસ્ય દૃષ્ટાશ્ચ કોટિશો રવિકોટયઃ ।
 અન્યતો ભાસમાનશ્ચ ચન્દ્રરાશિરદૃશ્યત ॥ ૪૦ ॥
 અન્યતશ્ચોદભૂદ્રક્ષિર્ભુવનગ્રાસતત્પરઃ ।
 અન્યતશ્ચ સહસ્રાણિ દૃષ્ટાનિ બ્રહ્મચારિણામ્ ॥ ૪૧ ॥
 નાગાયુતતં વારિ કચિદ્ગ્રાતાવલિઃ ક્વચિત્ ।
 વિકટાદ્રિઃ ક્વચિદ્ભૂમિઃ ક્વચિદ્વ્યોમાવભાસકમ્ ॥ ૪૨ ॥
 સ્ફુરન્મૂર્ત્યૈકાટોપમેવમાદિ વિલોકિતમ્ ।
 નાનાવાર્ણોજ્જિઝતં પશ્ચાત્તદેવ સમલક્ષ્યત ॥ ૪૩ ॥
 કુતસ્ત્યમેવ કિં વા સ્યાદિતિ ચિન્તામુપેયુષોઃ ।
 વિસ્મયશ્ચ વિષાદશ્ચ બભૂવ યુગપત્તયોઃ ॥ ૪૪ ॥
 તસ્ય તેજોલવૈદૃષ્ટિપ્રતિબિમ્બવિધાયિભિઃ ।
 વિધાય બહુનેત્રત્વમાયામિતિ ચિન્તિતમ્ ॥ ૪૫ ॥
 વનમાલાં ગલે વિષ્ણોર્જલજં ચાસનં વિધેઃ ।
 તદ્દૃષ્માણા મ્લાપયિત્વા વિરુદ્ધમુભયોરપિ ॥ ૪૬ ॥
 તતશ્ચ સમ્મન્થ ચિરં તદન્તાલોકનેચ્છયા ।
 ઊર્ધ્વમધ્વાનમગમદ્બ્રહ્મા વિષ્ણુરધસ્તનમ્ ॥ ૪૭ ॥
 ઉભૌ પરિભ્રમ્ય ચિરં તસ્યાન્તમસમીક્ષ્ય ચ ।
 અયમેવ પ્રભુર્નૂનમિત્યચિન્તયતાં મિથઃ ॥ ૪૮ ॥
 બદ્ધાઞ્જલિપુટૌ મૂર્ધ્ના સ્મૃશન્તૌ વસુધાતલમ્ ।
 તતસ્તૌ ભગવલ્લિંગસ્તુતિં ઝગિતિ ચક્રતુઃ ॥ ૪૯ ॥
 પ્રસીદ ભગવન્કોડસિ કુતસ્ત્યોડસિ કથં સ્થિતઃ ।
 દુર્વિજ્ઞેયં નિજં રૂપં પ્રકાશય નમોડસ્તુ તે ॥ ૫૦ ॥

આવામન્ધાવકિઞ્ચિત્કૌ ભવદાલોકનાધ્વનિ ।
 દ્યસ્વ તત્સ્વયં જયોતિરેતાવન્ન સહામહે ॥ ૫૧ ॥
 કા સ્તુતિર્વા કિયદૂપમિત્યપિ જ્ઞાયતે ન તે ।
 સ્વેન પ્રથસ્વ રૂપેણ તદાવાં મા વિમોહય ॥ ૫૨ ॥
 ઇતિ સ્તુતવતોરેવ તયોરથ પુનઃ પુનઃ ।
 તસ્માદાવિરભૂલ્લિડ્ગાત્કપાલી ભૈરવઃ શિવઃ ॥ ૫૩ ॥
 ભયાનકં તં દૃષ્ટ્વા તૌ ગ્રસમાનમિવાગ્રતઃ ।
 કિં મૂર્ધનિ કટૌ ચેદમિત્યાકુલમપૃચ્છતામ્ ॥ ૫૪ ॥
 અથોવાય સ વિશ્વાત્મા મા ભયં શ્રયતાં મુહુઃ ।
 ઇયં બહુતરા પ્રાચ્યબ્રહ્મમુણ્ડાવલિર્મમ ॥ ૫૫ ॥
 તત્તત્પુરાણગોવિન્દકન્ધરાપહ્નિશ્શૃંખલા ।
 ઇયં મે મેખલાત્વેન ભૂષણાય પ્રવર્તતે ॥ ૫૬ ॥
 યે બ્રહ્માણો મરિષ્યન્તિ તન્મુણ્ડાન્યવતંસયે ।
 મરિષ્યહેશવગ્રીવાપતિભિશ્ચાસ્મિ મેખલી ॥ ૫૭ ॥
 ઇતિ શ્રુત્વા મહાધીરં વચનં તસ્ય તત્ક્ષણે ।
 બ્રહ્મવિષ્ણુ ગલદ્ધાષ્પલુતનેત્રાવમૂર્ચ્છતામ્ ॥ ૫૮ ॥
 તતશ્ચોદયરદ્ધાણી કરુણારસકોમલા ।
 પીયૂષમિવ વર્ષન્તી તથોઃ શ્રવણવર્ત્મનિ ॥ ૫૯ ॥
 પ્રસન્નો યુવયોરસ્મિ સ્વં રૂપં દર્શિતં મયા ।
 તદ્ભિમોહં પરિત્યજ્ય મત્તઃ પ્રાર્થયતાં વરમ્ ॥ ૬૦ ॥
 અથ ભક્ત્યા નમન્વિષ્ણુરુવાચ રચિતાઞ્જલિઃ ।
 સર્વોત્કૃષ્ટા ભવદ્ભક્તિર્મમાસ્તુ ભગવન્નિતિ ॥ ૬૧ ॥
 અથાબ્રવીન્મહાદેવસ્ત્વયાહં તોષિતો હરે ।
 તદસ્તુ તવ મદ્ભક્તિરનન્યસદૃશક્રમા ॥ ૬૨ ॥
 મદ્ભક્તિપ્રાર્થિનો વિષ્ણો ભવતો(ત)સ્ત્વન્યદુર્લભઃ ।
 યોગઃ પ્રભાવઃ સૌભાગ્યં બલં સિદ્ધિશ્ચ વાઞ્છિતા ॥ ૬૩ ॥
 મલ્લિડ્ગપૂજનેન ત્વં મમ સ્થાસ્યસિ વિગ્રહે ।

યો યઃ પૂજયતે લિંગં સ સ વાઙ્મિતમશ્રુતે ॥ ૬૪ ॥
 અતુલં ધર્મમૈશ્વર્યમાયુદીર્ઘમરોગિ(ચિ)તામ્ ।
 લભતે સ શિશુઃ ક્રીડન્યાંસુલિંગં કરોતિ યઃ ॥ ૬૫ ॥
 મહાપાતકિનો યેડપિ કદાચિલ્લિંગમાશ્રિતાઃ ।
 તેષાં સામ્રાજ્યસમ્પત્તિરેકચ્છન્ના તનુક્ષયે ॥ ૬૬ ॥
 નભોમયં ભવેલ્લિંગં પીઠિકા પૃથિવીમયી ।
 તદન્ત્ર પૂજા કર્તવ્યા તદેવાહં પરં પદમ્ ॥ ૬૭ ॥
 બ્રહ્મહત્યાદિપાપેન યે કૂરાઃ પુણ્યવર્જિતાઃ ।
 તે પશ્ચાત્તાપતો લિંગં પ્રાપ્ય મુચ્યન્ત એવ હિ ॥ ૬૮ ॥
 નમન્તિ ભગવલ્લિંગં યે ભક્ત્યાપિ વિના ક્વચિત્ ।
 તેષાં જન્માન્તરે પાદૌ સુરાસુરશિરઃસ્પૃશૌ ॥ ૬૯ ॥
 ભક્ત્યા પૂજયતે લિંગં યઃ પુનર્ગાઢગાઢયા ।
 મત્સમઃ સ ભવેજજન્તુઃ કિમન્યત્કૃ(ત્)લમશ્રુતે ॥ ૭૦ ॥
 અષ્ટાંગપ્રણિપાતેન લિંગં યઃ કશ્ચિદર્થ(દર્શ)યેત્ ।
 સ પ્રાપ્નોતિ શરીરાન્તે પરં પદમનામયમ્ ॥ ૭૧ ॥
 તદ્ગોસહસ્રદાનસ્ય ફલં ભવતિ દેહિનામ્ ।
 અશેષં શિવલિંગસ્ય તદર્ઘપ્રતિપાદનાત્ ॥ ૭૨ ॥
 સકર્પૂરેણ લિમ્પન્તિ લિંગં યે કુકુમેન તે ।
 લભન્તે બ્રહ્મણઃ સામ્યં શરીરાન્તે ન સંશયઃ ॥ ૭૩ ॥
 કન્યાદાનસહસ્રસ્ય ચત્કલં લભતે નરઃ ।
 વ્યજનં શિવલિંગાય પ્રતિપાદ્ય તદાપ્નુયાત્ ॥ ૭૪ ॥
 ધ(દ)તૂરકાદિભિઃ પુષ્પૈર્યશ્ચ મલ્લિંગમર્થયેત્ ।
 સોડપિ રુદ્રેણ તુલ્યોડસૌ પ્રિયત્વં લભતે મમ ॥ ૭૫ ॥
 સુગન્ધિભિર્ધૂપરસૈર્યઃ પૂજયતિ ભક્તિમાન્ ।
 શરીરાન્તે સ લભતે ગતિમપ્રતિઘાતિનીમ્ ॥ ૭૬ ॥
 દદાતિ દીપં યો ભક્ત્યા શિવલિંગાય ગાઢયા ।
 દેહાન્તે લભતે દીપ્તિં સ સૂર્યશતશોભિનીમ્ ॥ ૭૭ ॥

यावत्यो (याज्यो) धेनवो लोके तद्दानाद्यत्तुलं भवेत् ।
 तत्सङ्ग्रहाणं लिङ्गे क्षीरस्नानसमर्पणात् ॥ ७८ ॥
 स्नानेन सर्वतीर्थानां यत्पुण्यं पश्चिधते ।
 शिवलिङ्गाभिषेकेण तत्सङ्ग्रहाणं पुनः ॥ ७९ ॥
 यो नैवेद्यं यथाशक्त्या लिङ्गाय विनिवेदयेत् ।
 स नित्यतृप्तो देवान्ते प्राप्नोति पैदमैश्वरम् (परमेश्वरम्) ॥ ८० ॥
 नृतेन यस्तोषयति शिवलिङ्गमकैतवः ।
 लभते स शरीरान्ते सुरविद्याधराङ्गनाः ॥ ८१ ॥
 सङ्गीतकं ये कुर्वन्ति भक्त्या लिङ्गस्य सन्निधौ ।
 ते गन्धर्वपुरे राज्ञं प्राप्नुवन्ति परं पदम् ॥ ८२ ॥
 लभन्ते वाङ्मयित्वं ते परस्तोत्रं पठन्ति ये ।
 स्वकृतस्तोत्रपाठेन भुक्तिमुक्ती करस्थिते ॥ ८३ ॥
 तस्मात्तवास्तु गोविन्द लिङ्ग भक्तिरभङ्गुरा ।
 तेन सर्वातिशायित्वं त्वं प्रयासि मदाज्ञया ॥ ८४ ॥
 इत्थं वृते भगवति विष्णौ ब्रह्मा जगाद उ ।
 भगवन्सृष्टिकामोऽहं बलिनो दानवा इति ॥ ८५ ॥
 इत्युक्ते ब्रह्मणा देवो जगाद परमेश्वरः ।
 अष्टं शङ्कसि मय्यक्त्या जगदेतव्यरायरम् ॥ ८६ ॥
 भवन्तौ न विजेष्यन्ते दानवा बलिनोऽप्यमी ।
 कालान्तरेण यास्यन्ति क्षयं किं य मदिच्छया ॥ ८७ ॥
 उक्त्वेति नाभिरन्ध्रं स यकार द्वारसन्निभम् ।
 अभापत य विश्वात्मा जठरे विशतां मम ॥ ८८ ॥
 भमोदरे सर्वमास्ते जगत्स्थावरजङ्गमम् ।
 सृष्टिस्थितिप्रलयकृत्वोऽकालामोमेव तत् ॥ ८९ ॥
 कल्पे कल्पे प्रलीयन्ते सर्वे लोका भमोदरे ।
 कल्पारम्भे पुनः सृष्टिर्मत एव प्रवर्तते ॥ ९० ॥
 न विना मत्प्रसादेन मां जानन्ति सुराः पुनः ।
 इत्युक्त्वा नाभिरन्ध्रेण स देवस्तौ न्यवेशयत् ॥ ९१ ॥

ઉદરં સમ્પ્રવિષ્ટાભ્યાં તાભ્યાં તસ્ય મહેશિતુઃ ।

દૃષ્ટં ચરાચરં સર્વં સૂર્યચન્દ્રાન્વિતં જગત્ ॥ ૯૨ ॥

ચતુર્દશવિધસ્તત્ર ભૂતસર્ગો વ્યલોક્યત ।

તાભ્યાં વિસ્મયસન્નાસવાસિતેન સ્વચેતસા ॥ ૯૩ ॥

દેવઃ શિવઃ ક્વ યાસ્થાવઃ ક્ષીડનત્વમુપાગતૌ ।

ઇત્યં વિકલ્પા બહુશશ્વકતુસ્તૌ ભયાર્દિતૌ ॥ ૯૪ ॥

તૌ યાવદ્ભીતિમાપન્નૌ તાવદેવ મહેશ્વરઃ ।

આવિવેશ તયોરેવ ચિત્તં સદ્ગુલ્પવિગ્રહઃ ॥ ૯૫ ॥

શિવાધિષ્ઠિતચિત્તૌ તૌ તતસ્તેનૈવ વર્ત્તના ।

નિર્ગત્ય સર્ગાવસ્થાનં ચક્રતુર્ભુવનાધ્વનિ ॥ ૯૬ ॥

તતઃ પ્રભૃતિ ગોવિન્દો બ્રહ્મા ચ શિવભાવિતૌ ।

સદૈવ ભગવલ્લિંગપૂજા ચક્રતુરઞ્જસા ॥ ૯૭ ॥

સ્વપ્રેનાપ્યન્યકાર્યાણિ કુરુતે તદનન્તરમ્ ।

બ્રહ્માક્ષરૈરચ્યતે દિવ્યૈર્લિંગં પિતામહઃ ॥ ૯૮ ॥

સુગન્ધિભિશ્ચ કુસુમૈરચ્યુતો ભક્તિપાવનઃ ।

અથ ક્રમેણ તલ્લિંગાનુકારં લિંગમર્ચિતમ્ ॥ ૯૯ ॥

વિરગ્ચિના પ્રતિષ્ઠાપ્ય વિષ્ણુના ચ દિને દિને ।

તયોરાલોક્ય શઙ્કાદૈર્નિર્જરૈરસુરૈરપિ ।

કિં વાતિબહુના સર્વૈર્ભગવલ્લિંગમિજયતે ॥ ૧૦૦ ॥

ય ઇહ જગતિ ભુક્તિમુક્તિલોભા-

ત્પરિચરતિ ક્ષણમેકમેવ લિંગમ્ ।

કૃણિપતિરસનાસહસ્રયુગ્મં

ક્વચિદપિ તત્કલવર્ણનં ક્ષમેત ॥ ૧૦૧ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરાચાર્યજયદ્ર(ર)થરાજાનકવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ જ્વાલાલિંગાવતારો નામ પ્રથમઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧ ॥

- શિવરાત્રિઃ । ૧ । ૪૬ શિવરાત્ર્યુત્સવોડયં “શિવરાત્ર્ હેરથ્” નામ્નાપિ કાશ્મીરિકેણ ખ્યાતઃ ક્ષાલ્ગુણ કૃષ્ણ ત્રયોદશ્યાં કશ્મીરાસ્મદ્ધાપિ સમ્યગભવતિ । -

૨. દ્વિતીયઃ પ્રકાશઃ - કાલદાહવર્ણનમ્ ।

શ્રીપરામૃતભૈરવો જયતિ ।

દૃષ્યદ્ભેદભુજંગવાધિતહરિબ્રહ્માદિરુલાસિત-
ત્રૈલોક્યપ્રલયો નિજાંગજનિતપ્રોધન્નિશોપપ્લવઃ ।
યઃ શ્વેતં મલિનીચિકીર્પતિ હઠાહાલસ્તમેકાહુતી-
કૃત્ય સ્વાત્મનિ પાવકે મમ પરા દૃષ્ટિઃ સ્ફુરતૈશ્વરી ॥ ૧ ॥

બ્રહ્માદયઃ સુરાઃ સર્વે કાલેન કવલીકૃતાઃ ।
ગ્રસતે તમપિ ત્ર્યક્ષો વેતિ ભક્તાનુકમ્પયા ॥ ૨ ॥

વિદધન્વિવિધાન્યજ્ઞાન્યર્મરાજ્યવ્યવસ્થયા ।
પાલયન્મૃથિવીમાસીચ્છેતો નામ ગુણોદધિઃ ॥ ૩ ॥

વિભૂતિર્વર્ણ્યતે તસ્ય કયા રસનયા જનૈઃ ।
તત્સામ્યમાશિષં મેને દેવઃ સોઽધિ(પિ)ધનાધિપઃ ॥ ૪ ॥

કદાચિદથ નિઃસારસંસારભયવિહ્વલઃ ।
ભોગવૈરસ્યમભ્યેત્ય કેવલઃ પર્યચિન્તયત્ ॥ ૫ ॥

અજસ્રમર્થિલોકસ્ય ધનાનિ દદતા મયા ।
કુલદાસીવ કમલા નિશ્ચલા પરિકલ્પિતા ॥ ૬ ॥

અશેષષ્ઠિયીનાથકિરીટમણિચુમ્બનૌ ।
મદીયચરણૌ ચારુસિંહાસનસુખાસિનૌ ॥ ૭ ॥

તત્કિમસ્તિ ન યદ્દત્તં તત્કિમસ્તિ જિતં ન યત્ ।
લોકોત્તરં વા ચરિતં તત્કિમસ્તિ ન યત્કૃતમ્ ॥ ૮ ॥

કિં તુ પર્યન્તવિરસા સંસૃતિઃ પ્રતિભાસતે ।
ઇમામજિત્વા જાનામિ નિજં કાયમકિઞ્ચનમ્ ॥ ૯ ॥

ઇયં હિ પ્રકટીકૃત્ય ભોગપૂગમર્થી શ્રિયમ્ ।
વિસ્મારયતિ દુર્વારં મરણં સમુપસ્થિતમ્ ॥ ૧૦ ॥

બ્રહ્માદયોઽપિ મુષિતાઃ સર્વે યેન વલીયસા ।
રિપુઃ સમમસંસારઃ શઙ્કનીયત્વમાગતઃ ॥ ૧૧ ॥

સંસારસ્ય બલઃ કાલો ન સ કૈશ્વન જીયતે ।
 યઃ કારણાન્વિનિગિરન્નાપિ તૃપ્યતિ ન ક્વચિત્ ॥ ૧૨ ॥
 તદેકો જન્મમરણક્ષોભમુક્તો મહેશ્વરઃ ।
 તમેવાશ્રિત્ય સંસારવાસનામપસારયે ॥ ૧૩ ॥
 ઇતિ સચ્ચિન્ત્ય સન્ત્યજ્ય રાજ્યં ભોગ્યં જિતેન્દ્રિયઃ ।
 સ્વદેશાન્નિર્યયૌ શ્વેતઃ સેવિતું પરમેશ્વરમ્ ॥ ૧૪ ॥
 પ્રાપ્ય ગન્ધર્વશિખરં તુષારગિરિભૂષણમ્ ।
 સેવિતં વિવિધૈઃ સિદ્ધૈર્ગન્ધર્વપ્રમુખૈઃ સુરૈઃ ॥ ૧૫ ॥
 સુગન્ધિકુસુમાકાન્તં સ્વા(સા)દુઝાહ્વારનિર્ઝ(ર્જ)રમ્ ।
 અરજ્યત મનસ્તસ્ય ત્રિલોચનસમાધયે ॥ ૧૬ ॥
 નિયમ્યેન્દ્રિયયાપલ્યં સ ચકાર દૃઢં તપઃ ।
 કિમસાધ્યં સતામસ્તિ શુભકર્માઢ્યયેતસામ્ ॥ ૧૭ ॥
 જરાધવલરોમા સ ભરમધૂલિવિલેપનઃ ।
 ક્ષીરસાગરકલ્લોલચારી ચન્દ્ર ઇવાબભૌ ॥ ૧૮ ॥
 ચકાર સ પવિત્રેણ ચેતસા શુદ્ધિભાજનમ્ ।
 આચાર ઇતિ જાનાનો ક્ષીર(જલ)સ્નાનં પુનઃ પુનઃ ॥ ૧૯ ॥
 સ્વયં શીર્ણૈશ્ચ યઃ પર્ણૈઃ પ્રાણયાત્રાં પ્રકલ્પયન્ ।
 પૂર્વાનપિ પરાજિગ્યે મહર્ષીન્નિજકર્મભિઃ ॥ ૨૦ ॥
 સકુલ્પકલ્પિતપ્રીતિચન્દ્રચૂડસમાગમઃ ।
 શ્વેતસ્તદાનીમાત્માનમકૃતાર્થમમન્યત ॥ ૨૧ ॥
 ભગવલ્લિડ્ગપૂજાયાં સ તરડ્ગિતમાનસઃ ।
 આનન્દબાષ્પનિષ્પન્નૈર્મેદિનીં પર્યપૂરયત્ ॥ ૨૨ ॥
 વાયકાન્તરસંસ્કારતિરસ્કારેણ ભારતી ।
 શિવોચ્ચારેણ તસ્યાભૂદેકશબ્દાવશેષિણી ॥ ૨૩ ॥
 ક્વચિત્સ ભગવત્પાદપરિચર્યાપરાયણઃ ।
 બભૂવ વિકસદ્ભક્તિગૃહીતકુસુમોત્તરઃ ॥ ૨૪ ॥
 ક્વચિન્મધુરતારાભિર્ગીતધ્વનિતવોચિભિઃ ।
 સર્વ શિવમયં પશ્યન્નાસીદાનન્દનિર્ભરઃ ॥ ૨૫ ॥

શિવલિંગં ક્વચિત્સિગ્ધ્યન્સિતૈર્નિર્ઝરવારિભિઃ

અક્ષાલયદશેષં સ તદાનીમાન્તરં રજઃ ॥ ૨૬ ॥

ચિકીર્ષુરેકદા શ્વેતો દિવસાન્તોચિતાં ક્રિયામ્ ।

કૃતસ્નાનઃ સમારેભે લિંગં સ્પ્રષ્ટું સુભાવિતઃ ॥ ૨૭ ॥

અથ ભીષણહુકુારં જ્વલત્પિંગ્લલલોચનમ્ ।

કાલાઞ્જનસમાકારં મુણ્ડમાલાવિમણિતમ્ ॥ ૨૮ ॥

કૂરં દણ્ડધરં કુહ્યં ભુજડગકૃતમેખલમ્ ।

પાશહસ્તં મહાધોરં ત્રૈલોક્યત્રસકારણમ્ ॥ ૨૯ ॥

અસાવપશ્યત્પુરુષં તત્ર હૃદ્ધટનોદ્યતમ્ ।

તત્સન્નિધાનતસ્તત્ર ચક્રમે ભુવનત્રયમ્ ॥ ૩૦ ॥

અશુષ્ક-સરિતઃ સર્વા જીર્ણતામગમન્દુમાઃ ।

અથ સક્લોભયન્વિશ્વં વિકૃતૈશ્વરણક્રમેઃ ॥ ૩૧ ॥

પ્રાપ શ્વેતમુનેરેવ નિકટં વિકટેક્ષણઃ ।

તતશ્ચ ભગવલ્લિંગપૂપાપરિકરં મુનિમ્ ॥ ૩૨ ॥

ઉવાચ સ મદોદગ્રપરૂષાક્ષરથા ગિરા ।

અરે મૂર્ખ પરિત્યજ્ય રાજ્યં બન્ધુજનં તથા ॥ ૩૩ ॥

એકાન્તમાત્રાશ્રયણાદ્ભવતા કિં વિધીયતે ।

સ્વધર્મોપાર્જિતાઃ સન્તિ લોકાસ્તવ સુખાવહાઃ ॥ ૩૪ ॥

કલેશદાયી ત્વયં કાયો મુચ્યતાં તદ્ભયપ્રદઃ ।

તાનેહિ લોકાન્મુગ્ધ ત્વં જરાશુષ્કં કલેવરમ્ ॥ ૩૫ ॥

મમ તત્પ્રાપણે શક્તિરિતિ મા સંશયં કૃથાઃ ।

ઇતિ તસ્ય વયઃ શ્રુત્વા પ્રત્યુવાચ મહામુનિઃ ॥ ૩૬ ॥

ભસ્મોદ્ઘૂલિતસર્વાંગં દર્શયન્દશનશ્રિયા ।

ગુરુવદ્ભાષસે કસ્ત્વં પ્રજ્ઞા(જ્ઞા)યૈવ નિયચ્છસિ ॥ ૩૭ ॥

રાત્રિગ્ધર ઇવ કૂરો ગચ્છ ત્વં ગગનેચર ।

તત્રાપિ યદિ જાગર્ષિ ભવ કૌતૂહલાહુરઃ ॥ ૩૮ ॥

અવધાનમના ભૂત્વા મદ્ધાણીં શૃણુ સામ્પ્રતમ્ ।

ત્વં નયસ્યેવ સલ્લોકાન્સ્વધર્મોપાર્જિતાશ્ચ તે ॥ ૩૯ ॥

સલ્લોકેષુ ચ ભોગાનામવકાશોઽસ્ત્યસંશયઃ ।

તદેકં વચનં તાવદિદાનીમવધારય ॥ ૪૦ ॥

તત્પતઃ કથયામ્યેવ યથાભિલષિતં મમ ।

લોકાલ્લોકાન્તરપ્રાપ્તિરિહ કસ્ય ન વિદ્યતે ॥ ૪૧ ॥

ગતાનુગતિકત્વેન દેવા અપિ વિમોહિતાઃ ।

અમી સાંસારિકા ભોગાઃ સુખદુઃખફલોમ્બિતાઃ ॥ ૪૨ ॥

તેષુ રજયતિ કો ધીમાન્પર્યન્તવિશારારુષુ ।

લોકાન્તરેષુ પશુવદ્ભોગા એવ પુરાર્જિતાઃ ॥ ૪૩ ॥

અયં તુ કાયઃ સંસારં લુનીતે કર્મભિશ્ચ તૈઃ ।

તત્કાયં ભગવદ્ભક્તિપવિત્રીકૃતમુજ્જતઃ ॥ ૪૪ ॥

મમ લોકાન્તરપ્રાપ્તિભોગો મા જાતુ જાયતામ્ ।

ઇતિ શ્રુત્વા વચસ્તસ્ય ક્રોધકૂરવિલોચનઃ ॥ ૪૫ ॥

જગાદ સ કરભ્રામ્યત્કૂલ્લુર્વાણભુજ્ગમઃ ।

અહં સ કાલઃ સકલં સંહરામિ નિરુક્તુશઃ ॥ ૪૬ ॥

લોકાન્તરં હઠેન્નૈવ નયામિ પશુવજ્જનાન્ ।

સ્વેચ્છયા ન હિ કેનાપિ સુખદુઃખાદિ લભ્યતે ॥ ૪૭ ॥

બ્રહ્મેન્દ્રપ્રમુખા દેવા મદિચ્છાનુવિધાયિનઃ ।

ધિઃપૂર્ણ ભવતો બુદ્ધિર્વિપર્યેતિ જરાવશાત્ ॥ ૪૮ ॥

યન્મામપિ ન જાનાસિ સમગ્રભુવનપ્રભુમ્ ।

કૃત્વા ચતુર્મુખી કણ્ઠેષ્વેકપાશનિબન્ધનમ્ ॥ ૪૯ ॥

આકૃષ્યતે મયા બ્રહ્મા કૃતાસનસરોરુહઃ ।

નિગૃહ્ણન્નવદંશાય વાહલંસાન્સ્વયમ્ભુવઃ ॥ ૫૦ ॥

હરિમત્સ્થં કવલચન્નહં કેન નિવારિતઃ ।

લીલાવતંસં નિર્માય બ્રહ્માસનસરોરુહમ્ ॥ ૫૧ ॥

અડ્ગદાય ગદાપાણેશ્ચકૃપે કૌસ્તુભો મયા ।

કિં કિં ન ચકે ચત્ત્રેમ્ણ ચક્રપાણિર્દિવાનિશમ્ ॥ ૫૨ ॥

મમ સા કમલા જાતા જાલ્મ વિભ્રમચર્વણમ્ ।
 યુગપત્કરસમ્પર્કપિણ્ડિતૌ શશિભાસ્કરૌ ॥ ૧૩ ॥
 અભૂતામધિકારાય શીતાંશુર્ભોજનં મમ ।
 પાવકં કવલીકૃત્ય જવાલામાલાભિરુલ્કટમ્ ॥ ૫૪ ॥
 પ્રસડ્ગાદ્દારુ(દ્વાર, ત્વ)ણં પીત્વા કણ્ઠશોષો મયોજ્જિઝતઃ ।
 શરીરનિર્વિશેષોડયં મમ પાશભુજડ્ગમઃ ॥ ૫૫ ॥
 અમુષ્ય પ્રાણયાત્રાર્થં પવનઃ પરિકલ્પિતઃ ।
 એવમન્યોડપિ કો નામ યો મયા નેહ સંહૃતઃ ॥ ૫૬ ॥
 અશુભાય ભવાનેવ ન જાને કેન મોહિતઃ ।
 ઇત્યુક્તો તેન તત્કાલમહાહારજવરસ્યુશા ॥ ૫૭ ॥
 સ મુનિઃ પ્રણયાદેવં વ્યાજહાર વિશારદઃ ।
 ભવન્તં નનુ જાનામિ લોકાઃ સર્વે ત્વદાશ્રયાઃ ॥ ૫૮ ॥
 સહસ્વ તુ ક્ષણં યાવચ્છિવપૂજા સમાપ્યતે ।
 નિષ્પાદ્ય ભગવત્પૂજાં ત્વદાજ્ઞા ક્રિયતે મયા ॥ ૫૯ ॥
 યથેષ્ટં પરતઃ કર્તું ભવતો વર્તતામિહ ।
 ઇતિ તસ્ય મુનેર્વાક્યં નિશમ્ય જગદન્તકઃ ॥ ૬૦ ॥
 ઉવાચ વિહસન્ભીમભ્રુકુટીભડ્ગભીષણઃ ।
 કિં કિં કથયસે મૂઢ કૃત્વા પૂજાં ક્ષણાદિતિ ॥ ૬૧ ॥
 અઘાપિ વાચાટતયા વિચારસ્તે ન જાયતે ।
 પશ્ય સર્વસ્ય લોકસ્ય પ્રવૃત્તિઃ કીદૃશી સ્થિતા ॥ ૬૨ ॥
 યો યદારભતે તસ્ય તન્નિષ્પત્તિઃ કુતો ભવેત્ ।
 સર્વશ્ચરાચરગ્રામઃ સ્વેચ્છયા કુરુતે યદિ ॥ ૬૩ ॥
 મત્પાશકૃણભૃન્નધસ્તત્કસ્મૈ નામ રોચતે ।
 અનયૈવ દિશા સર્વઃ કરિષ્યામીતિ ભાષતે ॥ ૬૪ ॥
 ન વિચારયતે મૂઢો મદધીનં હિ જીવિતમ્ ।
 સ્વર્ગાધિપત્યભોગેષુ રસિકોડપિ શયીપતિઃ ॥ ૬૫ ॥
 અકસ્માદેવ દંટ્ટાયૈ મયા નિક્ષિપ્યતે હઠાત્ ।
 મુહૂર્તમાત્રમપિ ન સ્થાતું શક્યં શરીરિણામ્ ॥ ૬૬ ॥

વ્યાપારાન્કુર્વતો જન્તોઃ પ્રતીક્ષ ચેદહં ક્ષણમ્ ।
 આધિપત્યસુખં ત્યજ્વા તર્હિ કો મૃત્યુમિચ્છતિ ॥ ૬૭ ॥
 ક્રીડાપરા અપિ નરાઃ સર્વે તટાલમેવ મે ।
 વિશન્તિ વક્ત્રં દયિતાપુત્રમિન્નધનૈઃ સહ ॥ ૬૮ ॥
 શિશુર્વૃદ્ધો ગુણી મૂર્ખો ધનવાન્કુર્ગતોઽપિ વા ।
 સુખી દુઃખી ચ માં કશ્ચિન્ન પ્રતીક્ષયિતું ક્ષમઃ ॥ ૬૯ ॥
 પ્રીતિર્ન મે નાપિ ભયં જુગુપ્સા ન ન વા ઘૃણા ।
 શુભેન પક્ષપાતો મે વાત્સલ્યં ન ગુણાશ્રયે ॥ ૭૦ ॥
 તટ્કાલજાતાંસ્તરુણાન્ગર્ભસ્થાન્બલિનો બલાત્ ।
 સૂક્ષ્માકૃતીન્વૃદ્ધદેહાન્સાક્ષરાન્વા નિરક્ષરાન્ ॥ ૭૧ ॥
 સ્વરૂપાન્વા વિરૂપાન્વા યદ્વા વિશ્વેશ્વરાનપિ ।
 સર્વાન્કવલયામ્યેવ હઠેનાહમહર્નિશમ્ ॥ ૭૨ ॥
 મમ નૈવાસ્તિ સન્તોષો ભુજાનસ્ય જગન્ત્યપિ ।
 ન ચ જાનામિ કસ્યાપિ ક્ષણમાત્રપ્રતીક્ષણમ્ ॥ ૭૩ ॥
 અભિધાયેતિ બહુધા સ હુકુારાતિભીષણમ્ ।
 ન્યવેશયન્મુનેઃ કણ્ઠે પાશં પાલકવર્ષિણમ્ ॥ ૭૪ ॥
 મુનિસ્તેન સ પાશેન દહ્યમાનો ગલસ્પૃશા ।
 અદૃષ્ટપૂર્વમાલમ્બ્ય ભયં વિસ્મયવાસનામ્ ॥ ૭૫ ॥
 આદાય દક્ષિણે પાણૌ પ્રસવસ્તવકં જવાત્ ।
 વામેન વાહુના લિડ્ગમાલિલિડ્ગ સવેપથુઃ ॥ ૭૬ ॥
 ઉવાચ ચ વિનિક્ષિપ્ય પ્રસવં તસ્ય મૂર્ધનિ ।
 સમકાલોલ્લસદ્ભક્તિભયનિર્ભરમાનસઃ ॥ ૭૭ ॥
 અનન્તાકારનિર્માણવિચિત્રનિજકર્મણે ।
 અપરિચ્છેદસામર્થ્યધારિણે ભવતે નમઃ ॥ ૭૮ ॥
 સ્વરૂપં વાસ્તવં વક્તું ક્ષમઃ કસ્તે મહેશ્વર ।
 મનોરથાનામપથે ચાટુકારિત્વચાતુરી ॥ ૭૯ ॥
 પિતા ન યત્ર નો માતા ન ભ્રાતા ભગિની ન ચ ।

મહાભયે તત્ર વિભો ત્વમેવ શરણં મમ ॥ ૮૦ ॥
 મરણાદિતરત્કિં મે કૃતાન્તો યદ્યુપસ્થિતઃ ।
 અન્યેષાં શિવભક્તાનાં પ્રવૃત્તિસ્ત્વધુના કથમ્ ॥ ૮૧ ॥
 અત એવ ભવદ્ભક્તિમભ્યર્થયતિ ભાવિતઃ ।
 અભયં તદ્વિતનુષે સમુત્પન્ને મહાભયે ॥ ૮૨ ॥
 અહં યદિ કૃતાન્તેન તવ નીતઃ પુરઃ પ્રભો ।
 ન કેડપિ તત્કરિષ્યન્તિ જાને ભક્તિમનોરથમ્ ॥ ૮૩ ॥
 અસાધ્યમપિ યત્નેન સેવ્યઃ સાધયતે નૃણામ્ ।
 દૃઢપાતેનૈવ સાધ્યેડપિ તદવફોચિતા ન તે ॥ ૮૪ ॥
 કૃતકૃત્યોડસ્મિ યેન ત્વં શમ્ભુઃ શરણમાશ્રિતઃ ।
 શરણાગતમુત્સૃજ્ય પ્રભુઃ પ્રભવિતા કથમ્ ॥ ૮૫ ॥
 મરણં મે ન દુઃખાય વાણી શ્રવણચારિણી ।
 શિવભક્તોડયમાનીતઃ કાલેનેતિ તુ દુઃસહા(હ) ॥ ૮૬ ॥
 સ્વામિન્મમ સ્પૃહા નાસ્તિ ભાવિતાયે(?)તિ નિશ્ચયઃ ।
 કાલેન નીતસ્ત્વદ્ભક્તોડપીત્ય(ત)પૂર્વેવ વચ્ચના ॥ ૮૭ ॥
 ભોઃ કાલ સૌહૃદં કુર્યાઃ શરીરં સંહરન્નપિ ।
 શિવપ્રણામશ્રદ્ધાલું રક્ષ મૂર્ધાનમેવ મે ॥ ૮૮ ॥
 ઇતિ તસ્મિન્વદત્યેવ તદાનીમશરીરિણી ।
 ઉચ્ચચાર નભોગર્ભાન્મા ભૈષીરિતિ ભારતી ॥ ૮૯ ॥
 ચક્રમે ભગવલ્લિડ્ગં તદ્દૃઢાલિડ્ગિતં તતઃ ।
 અરિષ્ટમિવ કાલસ્ય ભાવિ પ્રથયિતું બલાત્ ॥ ૯૦ ॥
 અથ લિડ્ગં દ્વિધાકૃત્ય નિર્યયૌ પરમેશ્વરઃ ।
 વિશ્વાત્મનો ભગવતઃ કો વેત્તિ ચરિતાદ્ભુતમ્ ॥ ૯૧ ॥
 ચન્દ્રચૂડાંશુભિર્યામિઃ(મ)સિતોદ્ધૂલનભસ્મના ।
 ઉપવીતભુજ્ડગેન પ્રકાશ ઇવ મૂર્તિમાન્ ॥ ૯૨ ॥
 દન્તચન્દ્રિકા કણ્ઠકાલકૂટાર્ષિષામિવ ।
 પ્રસાદકોપસમ્ભેદં તત્કાલોચિતમાચરન્ ॥ ૯૩ ॥

ઉત્ક્ષિપ્તજર્જનીકેન કુર્વન્દાક્ષિણપાણિના ।
 સ્થિરાં સન્ધામિવૈકોડહં ત્રાતા ભક્તિમતામિતિ ॥ ૯૪ ॥
 અથોવાય પ્રભુર્દન્તજયોત્સ્નાસ્નપિતદિઝ્મુખઃ ।
 શિરઃસુરસરિત્સ્રોતોધ્વનિગમ્ભીરયા ગિરા ॥ ૯૫ ॥
 ભોઃ કાલ કોડયં સંરમ્ભઃ કિં ન વિજ્ઞાયતે ત્વયા ।
 મદ્ભાવિતધિયો જન્તોસ્ત્વદધીનં ન વર્તનમ્ ॥ ૯૬ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા મૌલિચન્દ્રાંશુઃ પીયૂષપૃષ્ઠતોત્કરૈઃ ।
 મુનિં સિષેય ભગવાન્કાલપાશકદર્થિતમ્ ॥ ૯૭ ॥
 અથ ધૈર્યમસૌ પ્રાપ્ય મુક્તપાશકદર્થનઃ ।
 મુનિરાલોકયાગ્યકે કરુણારાશિમીશ્વરમ્ ॥ ૯૮ ॥
 આલોક્ય ચ મુનિર્દેવં વવન્દે તીવ્રભાવનઃ ।
 કૃતાન્તં ચ સમાસન્નં પરાજિતમમન્યત ॥ ૯૯ ॥
 તાદૃશં સમયં દૃષ્ટ્વા વ્યાકુલો જગદન્તકઃ ।
 પાશેન શ્વેતમાકર્ષન્નુવાચ પરમેશ્વરમ્ ॥ ૧૦૦ ॥
 વ્યામોહોડયં તવાપ્યસ્તિ જાનીષે યન્ન મદ્દલમ્ ।
 યા કવલિતાઃ સર્વે જગત્સ્થાવરજડ્ગમાઃ ॥ ૧૦૧ ॥
 અહં સ કાલઃ સંસારે કસ્ય નામ ન દેહિનઃ ।
 મૂઢો નિઃસંશયં નામ મત્પ્રસાદાત્પરોહતિ ॥ ૧૦૨ ॥
 અથવા સ્વાત્મનોડપ્યેતામવસ્થામવધારય ।
 લિડ્ગતો નિઃસરન્કોડભૂન્નિઃસરન્સામ્પ્રતં ચ કઃ ॥ ૧૦૩ ॥
 મયા સહ કથાઃ કુર્વન્કસ્ત્વં સમ્પ્રતિ વર્તસે ।
 કથાવિરતિકાલે ચ કિમવસ્થો ભવિષ્યસિ ॥ ૧૦૪ ॥
 કિંવા પ્રત્યક્ષલક્ષ્યેણ વસ્તુના કથિતેન મે ।
 મદ્દલં નિજવીર્યં ચ મુહૂર્તદિવ વેત્સ્યસિ ॥ ૧૦૫ ॥
 ઇત્યં નિગદતઃ ક્રોધાત્કૃતાન્તસ્ય નિરકુશમ્ ।
 પ્રેડ્ખોલજજૂટસંરમ્ભો બભાષે ભગવાનપિ ॥ ૧૦૬ ॥
 ભડ્ગુરો ગત્વરશ્ચ ત્વં જડશ્ચાપિ વિભાવ્યસે ।
 યત્સમ્પર્કેણ વિવિધા જ્ઞાતા દેહેષ્વવસ્થિતિઃ ॥ ૧૦૭ ॥

क्षयःपुण्डपि विश्वस्य विनाशमवबुध्यसे ।
 अम्बरस्य किमाधत्से स्वयमेव विचार्य ॥ १०८ ॥
 भवान्स्वयं क्षयं प्राप्तो विश्वं वदति नश्वरम् ।
 नावा गच्छंश्चलान्वेत्ति दृढानपि तटद्रुमान् ॥ १०९ ॥
 निःसरन्नडमेवासं लिङ्गादस्येव निःसृतः ।
 अडमेव समुज्जृम्भे सर्वकालेषु सर्वतः ॥ ११० ॥
 न मां विना परः कश्चिद्विद्यते वोदपद्यते(त) ।
 अविद्यामोहिताः सर्वे विवदन्ति नदन्ति य ॥ १११ ॥
 ऐक्यपुण्डप्यलं ज्ञातो विविधावस्थितिस्त्वया ।
 तिमिराडतनेत्रस्य द्वियन्द्रालोकनं स्थितम् ॥ ११२ ॥
 निजश्रयानुसारेण सर्वस्तु प्रतिपद्यते ।
 धृत्युक्तवति विश्वेशे जगाद जगदन्तकः ॥ ११३ ॥
 कोपारुणोक्षारुया वडन्वन्ध्य(न्मध्य)पटीमिव ।
 उक्तं त्वया जगत्सर्वमुदरे मे प्रतिष्ठितम् ॥ ११४ ॥
 अलं भवन्तं भुञ्जानो जगद्गन्धा सुषं श्रये ।
 अयेवं भवान्यदा विश्वप्रभुस्तन्निजविक्रमम् ॥ ११५ ॥
 प्रकाशयस्व मे येन प्रथसे(मे, ये) किं वयोवलैः ।
 उक्त्विति विरते काले भगवान्निजयेच्छया ॥ ११६ ॥
 स्थूलत्वमभजदेवो ज्वालादुष्प्रेक्ष्यविग्रहः ।
 सडस्रवदनोद्गमसडस्रयरणोर्जितः ॥ ११७ ॥
 रविकोटिस्फुरतेजो(जा) नानास्त्रभरभैरवः ।
 अनन्तभूर्तिर्विश्वात्मा नानारत्नविभूषणः ॥ ११८ ॥
 सेव्यमानो गणग्रामैर्बलासे जगदीश्वरः ।
 तमत्युत्कटमावोक्ष्य ततो विस्मितमानसः ॥ ११९ ॥
 कालोऽप्यसम्प्रान्तमतिः स्वबलोद्योगमग्रीत् ।
 रात्रिन्दिनस्फुरथ्यङ्कमृतुकल्पितवाजिनम् ॥ १२० ॥
 सारथीकृतकर्माणं रथमप्रथयधमः ।

ઉલ્લસન્માસમૌર્વીકં સંવત્સરશરાસનમ્ ॥ ૧૨૧ ॥

બાણીભૂતગણં તસ્ય કાલસ્યાસ્ય વિદિધુતે ।

તૃપ્ત્યાપ્રતોદસંરમ્ભપ્રેરિતં સ્યન્નનં તતઃ ॥ ૧૨૨ ॥

આરુહ્ય વ્યૂહરથનાં કાલશ્ચક્રે સુદારણમ્ ।

અગ્રેસરે તમઃ કૃત્વા ભુવનત્રયદુઃસહમ્ ॥ ૧૨૩ ॥

વ્યાધિપગ્ધશતીયુક્તં જવરં સેનાપતિં વ્યધાત્ ।

યે ચ યક્ષ્માદયો રોગા અપમૃત્યુશતં ચ યત્ ॥ ૧૨૪ ॥

કૃત્યાખાખર્ષોટ(?)વેતાલા યે ચ તાન્સ વ્યસર્જયત્ ।

એતત્કાલબલં દૃષ્ટ્વા નિર્ભરીકૃતદિઙ્મુખમ્ ॥ ૧૨૫ ॥

ભયેન વ્યોમ્નિ સર્વેડપિ સુપર્વાણશ્ચક્રમ્પિરે ।

તદ્બલક્ષોભિતા ભૂમિશ્ચચાલ સમહીધરા ॥ ૧૨૬ ॥

તદા ન કો ભયં લેભે જડુગમસ્થાવરેષ્વપિ ।

ઇતિ તદ્બલમાલોક્ય સકોપઃ પરમેશ્વરઃ ॥ ૧૨૭ ॥

કોધેશ્વરાભિધં રુદ્રમસૃજત્રયનાનલાત્ ।

નિયોજ્ય તં કાલવધે વૃષકેતુસ્તિરોદધે ॥ ૧૨૮ ॥

મિતેષુ સંરભન્તે ન કદાચિત્પ્રભવઃ સ્વયમ્ ।

અથ કોધેશ્વરઃ કોટિવદનઃ સિંહવાહનઃ ॥ ૧૨૯ ॥

કોટિપાદઃ કોટિભુજો જજ્જવાલાત્યન્તદુઃસહઃ ।

તતો દેવાસુરાઃ સર્વે દિવ્યૈઃ પ્રસવધામભિઃ ॥ ૧૩૦ ॥

અપૂજ્યન્ત(ચ્ચ) તં દેવં નાનામૂર્ત્યસ્ત્રભાસ્વરમ્ ।

દૃષ્ટ્વા જગદુઃખકરં કાલં સેનાસમન્વિતમ્ ॥ ૧૩૧ ॥

સોમં સેનાપતિં ચક્રે સર્વેષામભયાય સઃ ।

શુભાનિ મડ્ગલાન્યેવ સિદ્ધીઃ સર્વોષધીરપિ ॥ ૧૩૨ ॥

રસાયનં મહાવીર્યં(યર્થાન્) મન્ત્રાંશ્ચ સ્વબલં વ્યધાત્ ।

એવંવિષૈસ્તતો યોધૈઃ સન્નદ્યે કોધભૈરવે ॥ ૧૩૩ ॥

કાલકલ્પમાન્યરિષ્ટાનિ પ્રશામ્યન્તિ સ્મ સર્વતઃ ।

શાન્તેષુ તેષ્વરિષ્ટેષુ કોધેશ્વરવિજૃમ્ભિતૈઃ ॥ ૧૩૪ ॥

સ્વપરાભવમાસન્ન કાલઃ કલયતિ સ્મ સઃ ।
 અથ દેવાસુરગ્રામે પશ્યતિ વ્યોમમણ્ડલાત્ ॥ ૧૩૫ ॥
 તત્ર પ્રવવૃતે યુદ્ધં વિવિધાયુધભીષણમ્ ।
 તતઃ કૃતાન્તઃ કુપિતઃ પર્વતં તસ્ય મૂર્ધનિ ॥ ૧૩૬ ॥
 વ્યધત્ત ઘોરહુકુારબધિરીકૃતદિઝમુખઃ ।
 પર્વતાઘાતમાત્રેણ વિલોક્ય તમકમ્પિતમ્ ॥ ૧૩૭ ॥
 આક્રુદ્યુમૈચ્છત્યાશાહિવેષ્ટનેન બલીયસા ।
 અથ ક્રોધેશ્વરઃ કુધ્યત્કૂરે કાલસ્ય વક્ષસિ ॥ ૧૩૮ ॥
 નિદધે નિશિતં શૂલં વહ્નિજ્વાલાસમાકુલમ્ ।
 ત્રિશૂલમપિ કાલસ્ય વિભેદ્ય હૃદયં હઠાત્ ॥ ૧૩૯ ॥
 ક્રોધેશસ્ય કરં પ્રાપ્ય તદ્રક્તભરભાસ્વરમ્ ।
 કાલોડય વ્યથિતસ્તેન વિપ્રહ્ય બહલાં રુજમ્ ॥ ૧૪૦ ॥
 અમુચ્યત્પટ્ટિશં તસ્ય હૃદયે વિશ્વઘટ્ટનમ્ ।
 અથ રોષારુણો દેવો ભાલલોચનવહ્નિના ॥ ૧૪૧ ॥
 તં દદાહાખિલપ્રાણીઘાતહેવાકિનં યમમ્ ।
 હાહાકારે તતો જાતે કાલો ભસ્મત્વમાગતઃ ।
 અનર્થાય ભવત્યેવ યત્પ્રભુષ્વવધીરણા ॥ ૧૪૨ ॥
 કાલાધીનેષુ કાર્યેષુ તતો નષ્ટેષુ સર્વતઃ ।
 દેવા વિજ્ઞાપયામાસુઃ સ્તોત્રેણ ક્રોધભૈરવમ્ ॥ ૧૪૩ ॥
 ભગવન્ભવતૈવાયં પચ્યકૃત્યવિધાયિના ।
 અસૃજ્યત સ્વયં કાલો નિયતપ્રાણિવૃત્તયે ॥ ૧૪૪ ॥
 સંસારે યદિ વિશ્વેશ કાલરૂપઃ સમાપ્યતે ।
 તદદ્યૈવ મહાદેવ વિશ્વિધન્તાં પ્રવૃત્તયઃ ॥ ૧૪૫ ॥
 કેવલં ભવદિચ્છાયાં ત્યમેવ હિ મહેશ્વરઃ ।
 ઉત્પાદ્યસ્તદયં કાલો વિરમન્ત્યન્યથા ક્રિયાઃ ॥ ૧૪૬ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા વિરતેષ્વેષુ ભગવાન્કરુણાપરઃ ।
 પુનરપ્યસૃજત્કાલં પ્રાગ્વદ્ભલસમન્વિતમ્ ॥ ૧૪૭ ॥
 અહો પ્રભોરપૂર્વેયં કર્તૃતા ભાસતે નિજા ।

નિગ્રહેડનુગ્રહે વાપિ ક્ષણં ચો ન વિલમ્બતે ॥ ૧૪૮ ॥

અથ કાલ: સમાલોક્ય તં ક્રોધેશ્વરભૈરવમ્ ।

ઉવાચ વિગલન્મોહતિમિરો રચિતાઞ્જલિ: ॥ ૧૪૯ ॥

ભગવન્સર્વશક્તિસ્ત્વસઞ્જા(મહા)તઃ કારણૈરપિ ।

માદૃશસ્ય વરાકસ્ય ગોચરે વર્તસે કથમ્ ॥ ૧૫૦ ॥

તત્પ્રસીદ મહાદેવ ક્ષમસ્વ મમ ચાપલમ્ ।

શક્તિભાજાં પ્રભૂણાં હિ દાસે ક્ષમણમૌચિતી ॥ ૧૫૧ ॥

અથ પ્રભૃતિ દેવેશ ભવદ્ભક્તિભરસ્પૃશે ।

સ્વપ્નેડપિ નૈવ દ્રુહ્યામિ ત્વદ્દૃતાભડ્ગકાતરઃ ॥ ૧૫૨ ॥

ભસ્મોદ્ધૂલનમાત્રેણ લલાટે ચો વિલિમ્પતિ ।

સ મે પ્રભુર્મહાદેવ ભવતોડપ્યતિરચિયતે ॥ ૧૫૩ ॥

ભક્ત્યા વદત્યવિચ્છિન્નં સદા શિવ શિવેતિ યઃ ।

સ્વપ્નેડપિ તસ્ય નેક્ષિષ્યે વદનં શુભકર્મણઃ ॥ ૧૫૪ ॥

અથ પ્રભૃત્યયં શ્વેતમુનિના પ્રતિપાદિતઃ ।

જન્મમૃત્યુમયાયાસવિચ્છેદો ભક્તિશાલિનામ્ ॥ ૧૫૫ ॥

અહો શ્વેતમુનેઃ કીર્તિર્ભવદ્ભક્ત્યા પ્રવર્તતે ।

યદ્દૃતમનુવર્ત્સ્યન્તિ શુભકર્મવશાજ્જનાઃ ॥ ૧૫૬ ॥

ઇત્યુક્ત્વા સ મહાદેવં પ્રણમ્યાગમદન્તકઃ ।

શ્વેતેન સાકં ભગવાનપિ તત્ર તિરોદધે ॥ ૧૫૭ ॥

ઇતિ ભગવતિ ભક્તિમાકલય્ય સ્પૃશત જનાઃ પરમેશ્વરાનુરાગમ્ ।

વિકૃલયત મનોરથપ્રપઞ્ચં નિખિલસુરાસુરવૈરિણો યમસ્ય ॥ ૧૫૮ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરરાજાનકજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ કાલદાહવર્ણનં નામ દ્વિતીયઃ પ્રકાશઃ ॥ ૨ ॥

૩. તૃતીયઃ પ્રકાશઃ - કાલકૂટકવલીકારઃ ।

ૐ શ્રીપરામૃતભૈરવો જયતુ ।

સંક્ષોભ્યાદ્રથમન્દરેણ નિખિલં ચિન્તામયં સાગરં

તન્મધ્યોત્થિતકાલકૂટકવલીકારેડપિ નિર્વિક્ષિયઃ ।

શુદ્ધામ્ભોધસુધારસં નિરવધિં લબ્ધ્વા ચિરં નિર્વૃતઃ
 સ્યાં નિઃશેષજનાજરામરપદપ્રાપ્તેઃ પરં કારણમ્ ॥ ૧ ॥
 વિહ્વલોઽભૂત્કૃતાન્તોઽપિ યદાલોકનમાત્રતઃ ।
 તં કાલકૂટં ગિરતઃ શક્તિરેકસ્ય શૂલિનઃ ॥ ૨ ॥
 મહાબલાનાં મારીચાલ્કશ્યપાલ્લબ્ધજન્મનામ્ ।
 સુરાણામસુરાણાં ચ વૈરમાસીત્પરસ્પરમ્ ॥ ૩ ॥
 બૃહસ્પતિર્ગુરુરભૂત્સુરાણાં સર્વવસ્તુષુ ।
 અસુરાણાં બલવતાં મહાપ્રાણશ્ચ ભાર્ગવઃ ॥ ૪ ॥
 અસુરાણાં હિતં વાઞ્છન્વિધાય વિષમં તપઃ ।
 મૃતસઞ્જીવિનીવિદ્યાં શુક્રઃ પ્રાપ મહેશ્વરાત્ ॥ ૫ ॥
 બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રભૃતયો દેવા યે વા(યા)ય સર્વશઃ ।
 તેઽપિ સઞ્જીવિનીં વિદ્યાં ન જાનન્તિ કદાચન ॥ ૬ ॥
 વિદ્યાં તથાવિદ્યાં જ્ઞાત્વા તપસ્તુષ્ટં મહેશ્વરમ્ ।
 અદાનમન્યભક્તાનાં યયાયેઽસ્થાશ્ચ ભાર્ગવઃ ॥ ૭ ॥
 તસ્યાન્યેષામદાનં ચ પ્રત્યપદ્યત શકુરઃ ।
 સેવકાભીષ્ટનિષ્પત્તિઃ પ્રભૂણાં પરમૌચિતી ॥ ૮ ॥
 આસાદ્ય શુક્રસ્તાં વિદ્યાં તતો દિતિજપૂજિતઃ ।
 આત્માનં સુરદૈત્યેભ્યઃ પ્રત્યુત્કૃષ્ટમમન્યત ॥ ૯ ॥
 અથ દેવાસુરગણો રૂઢવૈરઃ કદાચન ।
 પ્રારેભે સમરં ઘોરં પ્રહારશતભીષણમ્ ॥ ૧૦ ॥
 દેવાયુધબલક્ષીણપ્રાણાસ્તત્ર પુનઃ પુનઃ ।
 સ્મૃત્વા સઞ્જીવિનીં દૈત્યાઃ શુકેણોત્થાપિતાઃ ક્ષણાત્ ॥ ૧૧ ॥
 આલોક્ય શુક્રચરિતં સ્વબલક્ષયકાતરાઃ ।
 ધિષણેન સમં દેવાઃ પદ્મયોનિમુપાગમન્ ॥ ૧૨ ॥
 અથાધિગમ્ય તદ્ભૂતમુવાચ જલજાસનઃ ।
 કણોપવીતવિશદાં કિરન્દશનચન્દ્રિકામ્ ॥ ૧૩ ॥
 દૈત્યાઞ્જીવયતે શુક્રઃ સઞ્જીવિન્યા મૃતાનપિ ।
 યુષ્મદ્ભલં હતં યત્તુ કુતોઽસ્ય પુનરાગમઃ ।

તદ્ભ્રવીમિ શુચઃ પથ્યં મથ્યતાં ક્ષીરસાગરઃ ॥ ૧૪ ॥
 સાહાયકેડભ્યર્થ્ય હરિં તસ્માદાસાદ્યતે સુધા ।
 અભિનન્દ્યેતિ તદ્ધાક્યં જગ્મુર્દેવાઃ સુધાનિધિમ્ ॥ ૧૫ ॥
 તસ્મિન્નાલોક્ય નિદ્રાણમસ્તુવન્ગરુડધ્વજમ્ ।
 ઉવાચ તત્સ્તુતિપ્રીતઃ પ્રબુદ્ધો મધુસૂદનઃ ।
 સ્વાગતં વિબુધાધીશાઃ કિમર્થં મામુપાગતાઃ ॥ ૧૬ ॥
 તેષાં મુખાલ્લિવદન્તીમધિગમ્ય જનાર્દનઃ ।
 અડ્ગીચકે સહાયત્વં સુધાસાગરમન્થને ॥ ૧૭ ॥
 કદાચિત્કાર્તિકે માસિ દેવાસ્તે હરિણા સહ ।
 સુધારસપ્રાપ્તિધિપઃ પ્રાસ્તુવન્નવ્યિમન્થનમ્ ॥ ૧૮ ॥
 મન્થાનં મન્દરં કૃત્વા કચ્છપં ચ તદાસનમ્ ।
 નેત્રં વાસુકિમાદાય ગર્ગરીં ચક્રુરમ્બુધિમ્ ॥ ૧૯ ॥
 તત્ર તે કાર્યનિષ્પત્તિં પરિકલ્પિતભક્તયઃ ।
 દેવાનારણ્યકૈઃ પુષ્પૈર્મધુપર્કૈરપૂજયન્ ॥ ૨૦ ॥
 પુરઃસરેણ હરિણા ચક્રુષે નેત્રમેકતઃ ।
 અન્યતશ્ચ સુરેન્દ્રેણ કૌતુકોત્કલ્લચક્ષુપા ॥ ૨૧ ॥
 અન્યે ચ દેવગન્ધર્વદેવતાશ્ચ સહસ્રશઃ ।
 પક્ષદ્વયં સમાશ્રિત્ય ન્યધુર્વારિધિમન્થનમ્ ॥ ૨૨ ॥
 અથ ક્રોધભ્રમલ્લોલલોચનત્રાસિતાખિલાઃ ।
 નિપત્ય દૈત્યાઃ શકાદ્યાન્નિર્જરાનુપદુદ્ધુવુઃ ॥ ૨૩ ॥
 વિશ્વક્ષોભં તતો દૃષ્ટ્વા બભાષે મધુસૂદનઃ ।
 સ્મિતેન દ્વિગુણં કુર્વન્વૈશદ્યં દુગ્ધવારિધેઃ ॥ ૨૪ ॥
 ઇદમન્યદુપાકાન્તં તન્મા મુહ્યથ દાનવાઃ ।
 ઇત્યેવમુક્તાઃ કૃષ્ણેન માયિના તત્ર દાનવાઃ ॥ ૨૫ ॥
 સુરાશ્ચ કાર્યવશતો વૈરં ત્યજ્વા પરસ્પરમ્ ।
 પયોરાશિં પ્રમથિતું મન્થનેત્રભુજડગમઃ ॥ ૨૬ ॥
 ચક્રુષે દિતિજૈર્મૂર્ખાં પુચ્છેન ચ સુપર્વભિઃ ।
 અથ તન્મન્થને ભૂમિરવેપત સકાનના ॥ ૨૭ ॥

मन्दरेण समुद्रे य क्षोभिताः प्राणिनो मृताः ।
 देवासुराश्च तत्रैतत्क्षोभस्फुटितकङ्कुषाः ॥ २८ ॥
 अवेवं संवत्सरशतं व्यमन्थन्मृताण्यवम् ।
 ततः समुद्रं मथन्तो दृष्टुं शक्ते कदाचन ॥ २९ ॥
 धूमं कल्पान्तसमयं प्रसरन्तिभिरोत्कटम् ।
 तदालोकनतः सर्वे सन्त्यज्याम्बुधिमन्थनम् ॥ ३० ॥
 भयेन सिन्धुतीरेषु निमग्ना मीलितेक्षणाः ।
 अथ धूमानुवृत्त्यैव मलाञ्जज्वाल पावकः ॥ ३१ ॥
 ब्रह्माण्डमाण्डमपि यस्तत्पयामास सर्वतः ।
 ज्वलन्तं पावकं दृष्ट्वा दूराद्दूरमुपागताः ॥ ३२ ॥
 डाडाकारेण भडता मुक्तं तीरं भ्रष्टेभ्यः ।
 तस्थानलस्य ज्वालाभिर्दग्धाः केचिच्च दैहिनः ॥ ३३ ॥
 अर्धदग्धाः परे यासन्नसाधारणतेजसः ।
 अनन्तरं दुतवडात्प्रत्यादृश्यन्त सर्वतः ॥ ३४ ॥
 विषमाः प्राणिनः केऽपि नाभमात्रेण कम्पदाः ।
 दुन्दुभाः कृष्णसर्पाश्च रक्ताश्च पवनाशनाः ॥ ३५ ॥
 अन्येऽपि श्वेतपीताद्याः कूरा गोनासज्जातयः ।
 मूषिका मशका दंशाः शलभाश्च निरन्तराः ॥ ३६ ॥
 कृडिलासाः कर्णशल्याः प्रमत्ताश्चाश्वाज्जातयः ।
 दंष्ट्रिणः प्राणिनः केचिद्रौद्राः कूरभयङ्कराः ॥ ३७ ॥
 नव भेदाश्च निर्जम्बुर्विषमा विषजातयः ।
 ततः कज्जलसङ्काशमूर्तिस्त्रैलोक्यमोडकः ॥ ३८ ॥
 गन्धेन निगिरन्सर्वानुरगाः कोऽपि देववान् ।
 का वार्यते भीषणाता तस्य त्रैलोक्यदाहिनः ॥ ३९ ॥
 यत्कूटकारेण निर्दग्धो विषशुः कृष्णत्वमाययौ ।
 तस्य आसेन संस्पृष्टस्तदानीं जगदन्तकः ॥ ४० ॥
 भिभर्ति कायमद्यापि गाढोरगविशङ्खलम् ।

આરુહ્ય હંસાન્સમ્પ્રાન્તઃ સ્વયમ્ભૂર્દૂરગસ્તતઃ ॥ ૪૧ ॥

યથાકથજિહ્વાતામાન્ સંરરક્ષ પલાયિતઃ ।

યે દિવ્યવપુષો ભૂતાઃ સાર્દ્રપુષ્પામ્બરસ્રજઃ ॥ ૪૨ ॥

તેડપિ તદ્ગન્ધમાત્રેણ પ્રાપુરડ્ગારતુલ્યતામ્ ।

તદ્દર્શનં તિરયિતું દૂરાદપિ ભયપ્રદમ્ ॥ ૪૩ ॥

સહસ્રં ચક્ષુષાં શકઃ પ્યધત્ત નિજવાસસા ।

વહ્નિસ્તદ્દર્શનત્રાસાન્મૂર્ચ્છિતોડભૂત્સહસ્રશઃ ॥ ૪૪ ॥

નિસર્ગસુહૃદ્ વાયું ન પ્રાપ પ્રતિબોધકમ્ ।

આદાવત્યુદિતઃ પીતો ભુજ્ડગૈરેવ સર્વતઃ ॥ ૪૫ ॥

તદ્દર્શનભયં લેભે પ્રાગભાવાન્ન મારુતઃ ।

તદ્ગન્ધવાસિતં વીક્ષ્ય પરિવારં પયોમયમ્ ॥ ૪૬ ॥

અપેયં સર્વભૂતાનાં પ્રયેતાઃ પર્યચિન્તયત્ ।

અહો વિમોહસંવિગ્રહઃ સ કુબેરસ્તદાભવત્ ॥ ૪૭ ॥

નિધાનકોશાન્સચ્ચિન્ત્ય તે કસ્યેત્યુદિતવ્યથઃ ।

કિં વાતિબહુના સર્વે દગ્ધાસ્તન્નિકટસ્પૃશઃ ॥ ૪૮ ॥

દૂરાદૂરતરૈર્લેભે તદ્ગન્ધેન મહદ્ભયમ્ ।

અથ તં ભીષણં દૃષ્ટ્વા ત્રૈલોક્યગ્રસનોદ્યતમ્ ॥ ૪૯ ॥

કથજિહ્વાધ્યવજ્રભ્ય સ્વાત્માન્ વિષ્ણુરબ્રવીત્ ।

કોડસિ ભોઃ કુત આયાતઃ કિં કર્તુમયમિચ્છસિ ॥ ૫૦ ॥

ઇતિ તસ્ય વયઃ શ્રુત્વા સોડબ્રવીદ્ભીષણધ્વનિઃ ।

કાલકૂટાભિધમહં સાગરાદુદિતં વિષમ્ ॥ ૫૧ ॥

ધૂમ(માત્)પ્રભૃતિ સર્વોડયં પરિવારો મમૈવ ચ ।

પરસ્પરં ત્યક્તરોપેર્દેવાસુરગણૈરહમ્ ॥ ૫૨ ॥

ઉદધિર્મથિતસ્તેન મમામર્ષઃ પ્રવર્તતે ।

તત્કિં બહૂક્તૈર્નિઃશેષં કવલીક્રિયતે મયા ॥ ૫૩ ॥

મયિ સન્નિહિતે શક્તિઃ કસ્ય સમપ્રતિ જીવિતુમ્ ।

ઇતિ તસ્મિન્વદત્યેવ ભયજર્જરયેતસઃ ॥ ૫૪ ॥

વિષ્ણુશક્રપ્રભૃતયઃ શકુરં શરણં શ્રિતાઃ ।
 એકૈકશસ્તસ્ય સર્વે દ્વારપાલનિવેદિતાઃ ॥ ૫૫ ॥
 કૈલાસશિખરે શમ્ભોઃ સભાં વિવિશુરનતાઃ ।
 અથ બ્રહ્મદાયો દેવા અસુરાશ્ચ સહસ્રશઃ ॥ ૫૬ ॥
 દેવસ્ય ચક્રિરે ચાટુચર્યામન્તકવૈરિણઃ ।
 ભગવાનધિગમ્યાથ તેષામુત્કટવિપ્લવમ્ ॥ ૫૭ ॥
 કાલકૂટવિષગ્રાસમડ્ગીચકે દયાપરઃ ।
 આનન્દબાષ્પનિષ્પન્દૈશ્ચિરં ચુમ્બિતલોચનાઃ ॥ ૫૮ ॥
 તતસ્તે ભયમુત્સૃજ્ય કાં કાં ન વિદધુઃ સ્તુતિમ્ ।
 કકુદ્ધન્તમથારુણ્ય ચચાલ પરમેશ્વરઃ ॥ ૫૯ ॥
 અનુજગમુશ્ચ તં સર્વે જયારવવિધાયિનઃ ।
 જગ્રાસ કાલકૂટં સ ભગવાનવલેપતઃ ॥ ૬૦ ॥
 કિં કિં ન વર્તતે સાધ્યં સર્વકર્તૃત્વશાલિનઃ ।
 નિગિરન્કાલકૂટં સ યયાયે પદ્મજન્મના ॥ ૬૧ ॥
 શોભતે ભગવન્કણ્ઠે વિષમિત્યાનતિસ્પૃશા ।
 ભગવાનથ તદ્વાચા ગલચ્ચન્દ્રિક(ન્ન)કે ગલે ॥ ૬૨ ॥
 ન્યબધ્નાન્મેચકચ્છાયં કાલકૂટભુજડ્ગમમ્ ।
 સ્ફુરતા ગન્ધમાત્રેણ યસ્ય વિશ્વં વિમોહિતમ્ ॥ ૬૩ ॥
 સ એવ(ષ) તસ્ય ભૂષાર્થમહો ભગવતઃ ક્રમઃ ।
 પરિત્યજ્ય વિષત્રાસં દેવાઃ સર્વે તદાણ્યાયા ॥ ૬૪ ॥
 પુનરપ્યમૃતં પ્રાપ્તં(મું) વ્યધુર્વારિધિમન્યનમ્ ।
 અથ પ્રમથિતે તસ્મિન્નમ્બુધાવુદપદ્યત ॥ ૬૫ ॥
 લક્ષ્મીરૈશ્વર્યદૌર્ગત્યકદર્શિતજગત્રયા ।
 આઘ(દ)ત્ત તાં સ ભગવાન્પ્રણતાય મુરારયે ॥ ૬૬ ॥
 વિલોભયતિ લક્ષ્મીર્હિ તુચ્છાનવિતતાત્મનઃ ।
 ઉદભૂત્પારિજાતાપ્યઃ પાદપઃ સારસૌરભઃ ॥ ૬૭ ॥
 તં વાયવે દદાવીશો ભક્ત્યા વિનતમૂર્તયે ।
 ઉચ્ચૈઃશ્રવાસ્તતો જાતો હય ઐરાવણો ગજઃ ॥ ૬૮ ॥

તાવદત્ત વિનમ્રાય સુત્રામણે ત્રિપુરાન્તકઃ ।
 તતશ્છત્રં સમુત્પન્નં ચન્દ્રમણ્ડલસન્નિભમ્ ॥ ૬૯ ॥
 વરુણાર્પણામાસ સલીલં નીલકન્ધરઃ ।
 અર્કભિમ્બપ્રતીકાશઃ કૌસ્તુભશ્ચોદ્ધયૌ મણિઃ ॥ ૭૦ ॥
 તં લક્ષ્મીપતયે દેવઃ પ્રસાદીકૃતવાન્હરઃ ।
 ધન્વન્તરિં સમુત્પન્નમાયુર્વેદપ્રજાપતિમ્ ॥ ૭૧ ॥
 લોકારોગ્યાય તં દેવો વરયામાસ ધૂર્જટિઃ ।
 અથોદભૂદ્ભગવતી મદિરા દિવ્યરૂપિણી ॥ ૭૨ ॥
 અનન્તદેવતાચક્રસેવ્યમાના સમન્તતઃ ।
 સર્વદર્શનપૂજ્યત્વં તસ્યૈ વિભુરકલ્પયત્ ॥ ૭૩ ॥
 વિચાર્ય યોગ્યતાં લોકે નિયોજયતિ હિ પ્રભુઃ ।
 તતઃ સુધા સમુત્પન્ના પ્રકટીકૃતદિઙ્મુખા ॥ ૭૪ ॥
 પરમેશપ્રસાદેન યા કાર્યેષુ પ્રગલ્ભતે ।
 અમૃતં ભગવાન્પ્રીતઃ સુરેભ્યઃ પ્રાદદત્તતઃ ॥ ૭૫ ॥
 યત્પ્રસાદેન તે સર્વેડપ્યજરામરતાં ગતાઃ ।
 અમૃતસ્ય પરં સારં ચન્દ્રલેખામયં તતઃ ॥ ૭૬ ॥
 આદાય દેવા અવદન્પ્રણમ્ય પરમેશ્વરમ્ ।
 વપુર્ભૂતિસિતં મૂર્ધા ગડ્ગાલહરિપાણ્ડુરઃ ॥ ૭૭ ॥
 ઇયં ચન્દ્રકલા દેવ ત્વયિ તદ્ભજતુ શ્રિયમ્ ।
 ઇત્યુક્તે તૈઃ સ ભગવાનાદદે શશિનઃ કલામ્ ॥ ૭૮ ॥
 વિહસ્ય ચ જટાજૂટકોટરે પર્યકલ્પયત્ ।
 અથ કૈલાસશિખરં જગામ પરમેશ્વરઃ ।
 તદાજ્ઞયા ચ સ્વાલ્લોકાન્ધર્મપ્રભૃતયો યયુઃ ॥ ૭૯ ॥
 કવલમકૃતકાલકૂટમેકઃ
 પશુપતિરિત્યવધાર્ય સાધુવર્ગઃ ।
 પરિચરતુ તદદ્વિયુગ્મમેવ
 ત્રિભુવનદુર્લભમુખ્યસૌખ્યદાયિ ॥ ૮૦ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરરાજાનકજયદ્રથવિરચિતે હર્યશિતચિન્તામણૌ કાલકૂટકવલીકારો નામ તૃતીયઃ પ્રકાશઃ ॥ ૩ ॥

૪. ચતુર્થઃ પ્રકાશઃ - નન્દિરુદ્રવાર્ણનમ્ ।

ૐ ભેદતમોહર્ત્રે શ્રીમૃત્યુજિતે નમઃ ।

સ્થિત્વા ભેદમહાસરોભુવિ સદા દુર્વારમાયાશિલાં
મૂર્ધ્ન્યુદ્ગહતા મયા કતિ ન તે કલેશાઃ સમાસાદિતાઃ ।
ઇચ્છોદ્રચ્છતિ શામ્ભવી યદિ પરાનન્દીભવદ્વિગ્રહં
તત્સદ્ધો જયતામનુગ્રહમયીમાસૂત્રયે પ્રક્રિયામ્ ॥ ૧ ॥

કિંચિત્સાધ્યં કદાચિત્સ્યાત્કસ્યચિત્કર્ત્ત્વિચિત્કલિ ।
અખણ્ડશક્તેરીશસ્ય સદા કિં કિં ન સિદ્ધ્યતિ ॥ ૨ ॥

ક્રીડન્તં મૃડમાલોક્ષ્ય કૈલાસાદ્રૌ કદાચન ।
ઉવાચ દેવી દન્તાંશુભાસિતામ્બરમણ્ડલા ॥ ૩ ॥

ભગવન્ભવતઃ સર્વે વર્તન્તે સેવકાગણાઃ ।
કવ સ તદ્વીરકો નામ બહુકાલં ન દૃશ્યતે ॥ ૪ ॥

ઇતિ પૃષ્ઠોઽબ્રવીદ્દેવો લોકાનુગ્રહણાય સઃ ।
વિસૃષ્ઠો દેવિ ભૂલોકં દ્વિજજન્મગૃહીતવાન્ ॥ ૫ ॥

સાર્ધાસ્તિશ્ચો મન્ત્રકોટીર્જજાપાન્તર્જલે ચ સઃ ।
ઉત્કર્ષિઠ્ઠોઽહં તદ્દેવિ ગચ્છાવસ્તદિદૃક્ષયા ॥ ૬ ॥

અથાબ્રવીદ્ધિરિસુતા શ્રુત્વા ભગવતો વચઃ ।
મુખેન્દુ કૌમુદીમન્તં કુર્વતી દશનાંશુભિઃ ॥ ૭ ॥

કદાચિદપિ સોત્કર્ણો ભગવન્નાભવદ્ભવાન્ ।
અધુના પુનરુત્કર્ણાં કિમુ ત્યક્તુમુદગ્ચતિ ॥ ૮ ॥

પુનઃ પુનરિતિ પ્રોક્તો ગૌર્યા દેવો મહેશ્વરઃ ।
બભાષે કર્ણમાલિન્યવિભક્તસ્મિતપલ્લવઃ ॥ ૯ ॥

યદા વિસૃષ્ઠઃ સ મયા તદા વરમયાચત ।
ભવદેકાયનોઽહં સ્થાં સદૈવેતિ કૃતાઞ્જલિઃ ॥ ૧૦ ॥

તત્સ સદ્ધઃ પયોમધ્યે ભક્તિપાવનમાનસઃ ।

જપં કરોતિ વિધિવન્માં નિધ્યાયન્નહર્નિશમ્ ॥ ૧૧ ॥
 ઉક્તેતિ તેનાભિદધે દેવી સા જાતવિસ્મયા ।
 અહમધ્યુદિતોત્કણ્ઠાઃ તત્કવ તિષ્ઠતિ વીરકઃ ॥ ૧૨ ॥
 ઉત્તરાપથવર્તીતિ જગાદ પરમેશ્વરઃ ।
 સાપિ કૌતૂહલાત્કુલ્લલોચના પુનરબ્રવીત્ ॥ ૧૩ ॥
 ઉત્સૃજ્ય પુણ્યતીર્થાનિ કિં તિષ્ઠત્યુત્તરાપથે ।
 નાના મ્લેચ્છશતાકીર્ણઃ શ્રૂયતેડસાવપાવનઃ ॥ ૧૪ ॥
 અથૈતદ્વચનં શ્રુત્વા બભાષે વૃષકેતનઃ ।
 દન્તપ્રભાપરિકરૈશ્ચૂડેન્દુ પરિવર્ધયન્ ॥ ૧૫ ॥
 ઉદીચ્યાં દિશિ વર્તન્તે કશ્મીરા અતિપાવનાઃ ।
 પૂર્વાનુભૂતવૃત્તાન્તાઃ શ્રૂયતાં વર્ણયામિ તે ॥ ૧૬ ॥
 કલ્પાન્તસમયે દેવિ પયોમૂર્તિં શ્રિતે મયિ ।
 ત્વં નૌ(નો)ત્વમગમો વોદ્ધુ જગત્કૃત્સ્નં ચરાચરમ્ ॥ ૧૭ ॥
 તેનેતિ ગદિતે દેવી બ્રવીતિ સ્મ સવિસ્મયા ।
 કસ્મિન્કાલે કથં શમ્ભો કિં કૃતં ન સ્મરામ્યહમ્ ॥ ૧૮ ॥
 ઇત્યાકર્ણ્ય મહાદેવઃ પુનર્દેવીમભાષત ।
 વિસ્મૃતં પ્રાકસ્વરૂપં તે રહસ્યં શૃણુ વર્ણયે ॥ ૧૯ ॥
 સર્ગારમ્ભે કદાચિત્પ્રાગહં બ્રહ્માદિભિર્વૃતઃ ।
 અનિષ્પત્તિમર્થી સૃષ્ટિં પશ્યન્નાકુલતાં ગતઃ ॥ ૨૦ ॥
 તતઃ સર્વત્ર ગર્જન્તી જ્વાલાવલિરદૃશ્યત ।
 વિમોહયન્તી તેજોભિર્બ્રહ્માણમપિ હેલયા ॥ ૨૧ ॥
 દૃષ્ટા તત્ર ત્વમસ્માભિઃ પૂરયન્તી જગત્રયમ્ ।
 જ્વલદ્ધિવિધશસ્ત્રાસ્ત્રપરિવારનિરકુશા ॥ ૨૨ ॥
 ત્વત્તેજોમોહિતાસ્તેડથ બ્રહ્માદ્યાઃ શિક્ષિતા મયા ।
 અમું સ્તવમભાષન્ત ભયવિહ્વલયેતસઃ ॥ ૨૩ ॥
 ત્વં ગતિઃ સર્વભૂતાનાં વ્યક્તાવ્યક્તસ્વરૂપિણી ।
 કાલરાત્રિર્મહારાત્રિઃ કાલક્ષયવિધાયિની ॥ ૨૪ ॥

ઇત્યાદિ સ્તોત્રમાકર્ણ્ય કૃતા લોકસ્થિતિસ્ત્વયા ।
 પ્રતિકલ્પં પ્રવૃત્તિસ્તે તાદૃશ્યેવ મહેશ્વરિ ॥ ૨૫ ॥
 મયા સહાસ્મિન્કાલેડપિ ત્વમેવ સમવસ્થિતા ।
 સર્વકારણકર્તૃત્વં ત્વદન્યેન ન શક્યતે ॥ ૨૬ ॥
 એવં સુન્દરિ વૃત્તાન્તં કશ્મીરેષ્વવધારય ।
 નૌરૂપા તત્ર બદ્ધા ત્વમિતિ નૌબન્ધનં સરઃ (પુનઃ) ॥ ૨૭ ॥
 તસ્માત્ત્વત્સન્નિધાનેન કશ્મીરાઃ પાવનીકૃતાઃ ।
 સંસ્પર્ધતે ન સોમીભિર્બ્રહ્મલોકોડપિ સુન્દરિ ॥ ૨૮ ॥
 એવંવિધેષુ કશ્મીરેષ્વેષ તિષ્ઠતિ વીરકઃ ।
 તદેહિ દેવિ ગચ્છાવસ્તદાલોકનવાઞ્છયા ॥ ૨૯ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા સહ પાર્વત્યા જગામ પરમેશ્વરઃ ।
 વીરકાલોકનોત્કણ્ઠાનિર્ભરો નન્દિપર્વતમ્ ॥ ૩૦ ॥
 ગણાઃ સર્વેડપિ તે દ્રષ્ટું કૌતૂહલમકલ્પયન્ ।
 પ્રભોશ્ચિત્તાનુસારેણ વર્તતે હિ પરિચ્છદઃ ॥ ૩૧ ॥
 અથ નન્દિગિરિં પ્રાપ્ય બભાષે પાર્વતીં શિવઃ ।
 અયં સ દેશઃ સૂનુસ્તે વીરકોડત્ર તપસ્યતિ ॥ ૩૨ ॥
 શિલાદેન તપસ્તત્ત્વં પૂર્વમસ્મિન્વનાધ્વનિ ।
 યઃ શિલાચૂર્ણમાત્રેણ પ્રાણવૃત્તિમકલ્પયત્ ॥ ૩૩ ॥
 લોકાનુગ્રહકાર્યાય વિસૃષ્ટો વીરકો મયા ।
 પાષાણાદગ્રહીજ્જન્મ શિલાદશ્ચ તમાદદે ॥ ૩૪ ॥
 પુત્રપ્રીત્યા શિલાદસ્તં શિશું નન્દીતિ ભાષતે ।
 પ્રશંસિતં મુનિવરૈર્જાતો નન્દિગિરાવિતિ ॥ ૩૫ ॥
 મહર્ષયોડપિ સર્વે તં યોગ્યતાપરિતોષિતાઃ ।
 નિષ્પત્તિદ્વિજસંસ્કારમાશીર્ભિઃ પર્યવર્ધયન્ ॥ ૩૬ ॥
 સ બાલોડપિ તપશ્ચક્રે યત્ર તત્રાપિ ભાવિતઃ ।
 અન્વવર્તન્ત મુનયસ્તત્ર તત્ર તમાદરાત્ ॥ ૩૭ ॥
 એહિ તં નન્દિનં દ્રષ્ટું યાસ્યાવો વિશ્વવન્દિતે ।
 ઇત્યુક્ત્વા ચોદયામાસ પાષ્ણિભ્યાં વૃષભં શિવઃ ॥ ૩૮ ॥

અથ નન્દિસમીપં સ પ્રેપ્સુર્દવીમભાષત ।
અસ્મત્રવેશાન્માર્ગોડસાવુત્તરોડસ્તુ મહાપથઃ ॥ ૩૯ ॥

અસ્મિન્ગિરૌ ત્વયા દેવિ મદર્થિન્યા તપઃ કૃતમ્ ।
શ્યામં વપુઃ પરિત્યજ્ય ગૌરીમૂર્તિશ્ચ નિર્મિતા ॥ ૪૦ ॥

અત્ર તન્નિયમં ભીમમાયસ્તન્યાઃ કદાચન ।
સિંહો બુભુક્ષિતો દેહમૈચ્છદ્ભક્ષયિતું પ્રિયે ॥ ૪૧ ॥

જવલન્તીમિવ તેજોભિર્દૃષ્ટ્વા ત્વાં સ લુલોઠ ચ ।
કરુણાકોમલા ત્વં તુ ન કોપં તં પ્રતિ વ્યધાઃ ॥ ૪૨ ॥

તૃમયે તસ્ય કૃપયા સ્તનાત્ક્ષીરમવાકિરઃ ।
સમધા યત્રપ્રસુસ્ત્રાવ રસાયનસહોદરમ્ ॥ ૪૩ ॥

નિપીયૈકાન્તતો ધારાં સિંહોડભૂદ્જરામરઃ ।
ભવત્યા વાહનાર્થં ચ ગૃહીતઃ પરિતુષ્ટયા ॥ ૪૪ ॥

ધારાભિરથ શોપાભિસ્તીર્થાન્યુદભવન્પુનઃ ।
સ્તનકુણ્ડાભિધાનેન ચૈઃ પવિત્રીકૃતા જનાઃ(નૈઃ) ॥ ૪૫ ॥

તત્પયઃસ્પર્શમાત્રેણ ભુક્તિમુક્તી કરસ્થિતે ।
ચઙ્ગાકોટિસહસ્રાણાં કૃલં તદ્દર્શનાદ્ભવેત્ ॥ ૪૬ ॥

અત્ર કૂરે તપસ્યન્તી ભવતી કથિતા સુરૈઃ ।
ભીમા દેવીતિ વિદ્મૌઘઘટ્ટિની ચોલટાશયા ॥ ૪૭ ॥

તત્ર ત્વત્તેજસા શુષ્કાનાલોક્ય તટિનીદ્રુમાન્ (હ્રદાન્) ।
વિષણ્ણા મુનયઃ સર્વે સન્ધ્યોપાસામ્ભસા વિના ॥ ૪૮ ॥

ત્વમત્ર તેષુ કૃપયા સન્ધ્યારૂપમુપાગતા ।
ગતાગતોઘત્પાનીયમહાકૌતુકધારિણી ॥ ૪૯ ॥

સન્ધ્યારૂપત્વમામાયાઃ કિંવા તત્ર પ્રશસ્યતે ।
આગચ્છસિ ન ચદેવિ પાપીયોજનસન્નિધૌ ॥ ૫૦ ॥

ઋષિભિર્વાલખિત્યૈશ્ચ સમાર્યાસ્થાનનામનિ ।
અત્ર તે ભગવત્પૂજ્યે સપર્યા સમધા કૃતા ॥ ૫૧ ॥

ઇયં વિશોકારૂપેણ જગદ્ગુત્તીર્ય વર્તસે ।

વિતસ્તા ચ વિશોકા ચ ત્વન્નેત્રાભ્યામિહોદ્યતા ॥ ૫૨ ॥

વિતસ્તા ચ પ્રવિષ્ટાત્ર પર્વતાઅ્યદુષ્ઠે મયા ।

તં ત્રિશૂલેન નિર્ભિદ્ય કશ્મીરેષુ નિયોજિતા ॥ ૫૩ ॥

ઇયમુત્તરગડ્ગેતિ વિતસ્તૈવ વૃતા મયા ।

બ્રહ્મદ્વોડપિ જલેનાસ્થાઃ સ્પર્શમાત્રાદ્વિશુદ્ધ્યતિ ॥ ૫૪ ॥

અપરા વામનેઓત્યા વિશોકેતિ ચ યા નદી ।

તત્સ્પર્શમાત્રેણ નૃણામગ્નિષોમકુલં ભવેત્ ॥ ૫૫ ॥

ઇત્યુક્તે શમ્ભુના દેવી પ્રત્યુવાચ સવિસ્મયા ।

ઇદાનીમપિ ન પ્રાપ્તા વયં યત્ર સ વીરકઃ ॥ ૫૬ ॥

ઉવાચ સ વિભુર્દેવિ કલાન્તાસિ વિસૃજ શ્રમમ્ ।

ઇહ પ્રવિશ્ય તન્માર્ગમહમાલોકયેડગ્રતઃ ॥ ૫૭ ॥

નિયોજયેતિ શિવો દેવીં તત્ર છાયાતરોરધઃ ।

દિણ્ડિપિડ્ગલનામાનોૈ તદ્દાસત્વે ન્યવેશયત્ ॥ ૫૮ ॥

અથ ગચ્છન્પુરો દેવઃ પર્વતં વૃદ્ધિગામિનમ્ ।

ક્રોધેન મુણ્ડિતં ચક્રે વામપાદેન શકુરઃ ॥ ૫૯ ॥

તત્રૈવ મુણ્ડિતે શૈલે સ્વરૂપસ્થોડભવચ્ચિરમ્ ।

પુણ્યક્ષેત્રાદિતો દેહં ત્યજન્નભ્યેતિ શકુરમ્ ॥ ૬૦ ॥

ઇતિ મુણ્ડિતશૈલં સ વરયામાસ શકુરઃ ।

વરયિત્વા ગિરિં દેવો દેવીનિકટમાત્મવાન્ ॥ ૬૧ ॥

પુનરપ્યગમદ્દ્રઘ્નું નન્દિનં શિવયા સહ ।

દેવીગિરા ચ તત્સ્થાનં વરયામાસ ધૂર્જટિઃ ॥ ૬૨ ॥

અયં પૃથ્વીધરો (પથીશ્વરો) લોકે વિપાકં કલ્પયત્ત્વિતિ ।

રામહ્રદં પુણ્ડરીકં દિણ્ડિશૂલકદમ્બકમ્ ॥ ૬૩ ॥

દાતું કૃલાનિ ભક્તાનાં દેવો વરયતિ સ્મ સઃ ।

અથોવાચ પ્રભુર્દેવીં ગચ્છન્નાકાશવર્ત્મના ॥ ૬૪ ॥

મયોડત્ર પર્વતં ભિત્ત્વા નિર્મમેડનુપમં પુરમ્ ।

તપોભિર્મા સ સન્તોષ્ય યયાયે મુકુટં પ્રિયે ॥ ૬૫ ॥

ભક્તિપ્રિયોઽહમપ્યસ્મૈ વ્યતરં સોઽપિ ચાગ્રહીત્ ।
 તતો નિજપુરે ચારુનાનારત્નમયે ગૃહે ॥ ૬૬ ॥
 પૂજિતં તેન તન્નિત્યં મદેકાયનચેતસઃ ।
 નિવેશિતઃ કોશરૂપો ગિરિસ્તેનાસ્ય ચોપરિ ॥ ૬૭ ॥
 મુકુટેન ચ પાતાલવર્તિના સ્પૃશતે ગિરિઃ ।
 તતઃ પ્રભૃતિ સિદ્ધૌઘૈઃ પૂજિતઃ કોશપર્વતઃ ॥ ૬૮ ॥
 એતદ્ધરસ્ય મુકુટમિતિ વિશ્વત્ર વિશ્રુતઃ ।
 ઇત્યં વદન્મહાદેવઃ પાર્વત્યાઃ પ્રીતિકારણમ્ ॥ ૬૯ ॥
 પ્રાપ નન્દિગિરિં યત્ર વીરકઃ સરસિ સ્થિતઃ ।
 વિલોક્ય વીરકં તત્ર ગભીરે સરસિ સ્થિતમ્ ॥ ૭૦ ॥
 મૂર્ખાધિરોપિતશિલં જગાદ પરમેશ્વરઃ ।
 અસ્મિન્નગાધે પુત્રસ્તે સરોમધ્યે તપસ્યતિ ॥ ૭૧ ॥
 પશ્ય પાર્વતિ યેનૈતે સ્પર્ધન્તે ન મહર્ષયઃ ।
 ઇત્યુક્ત્વા પાર્વતીં દેવો ગમ્ભીરં પુનરબ્રવીત્ ॥ ૭૨ ॥
 ઉત્તિષ્ઠ નન્દિવરદસ્તવાયમહમાગતઃ ।
 ત્વં પાર્વતીપ્રિયસુતસ્ત્વં પુત્રો મયિ ભાવિતઃ ॥ ૭૩ ॥
 તદુત્તિષ્ઠ યથાભીષ્ટં પ્રયચ્છામિ સ્વયં વરમ્ ।
 રુદ્રો ભવ ચતુર્વક્ત્રઃ ષડ્ભુજશ્છગલધ્વજઃ ॥ ૭૪ ॥
 પ્રમથપ્રથમઃ પિડ્ગશ્મશ્રુકેશવિલોચનઃ ।
 વ્યાઘ્રચર્મામ્બરધરસ્ત્રિનેત્રો વૃષવાહનઃ ॥ ૭૫ ॥
 શૂપાણિર્મયા તુલ્યો ભવ સર્વત્ર પુત્રક ।
 મુગ્ધ મુગ્ધ શિલાં મૂર્ખો નિર્ગચ્છ ગહનાજ્જલાત્ ॥ ૭૬ ॥
 એહ્યેહિ પુત્રઃ મે લોકં વિહરસ્વ મયા સહ ।
 ઇત્યુક્તવતિ દેવેશે નન્દી સાનન્દમાનસઃ ॥ ૭૭ ॥
 જલમધ્યગતઃ શમ્ભું પ્રણિપત્યેદમબ્રવીત્ ।
 કા ન સ્તુતિસ્તવ વિભો કિં ન ધ્યાનં મહેશ્વર ॥ ૭૮ ॥
 તદ્ભાસસે કથકુારં માદૃશાં ચર્મચક્ષુષામ્ ।
 તથાપિ તે સ્વેચ્છયૈવ પ્રકૃષ્ટે દદતો વરમ્ ॥ ૭૯ ॥

લોકોત્તરં કૃપારાશેઃ પ્રભુત્વેનૈવ(ત્વં કર્ન) શસ્યતે ।

કિન્તુ ત્વદ્દર્શનૈવ નિરાકાંક્ષો વરેષ્વહમ્ ॥ ૮૦ ॥

ઇદં તુ ભગવન્યાયે લોકાનુગ્રહકામ્યયા ।

ઇદં નન્દ્યુદકં તીર્થં સર્વત્રૈવ પ્રસિદ્ધ્યતુ ॥ ૮૧ ॥

અત્ર યે સ્નાન્તિ મત્તુલ્યા દેહાન્તે તે ભવન્તુ ચ ।

મયા સહાયં છગલો વૃદ્ધિમામો મહેશ્વર ॥ ૮૨ ॥

અજરશ્ચામરશ્ચાસ્તુ સ્વરૂપોત્કટમાનવાન્ ।

અન્યોડપિ કાલવિમલપ્રભૃતિસ્તીર્થપગ્ચકઃ ॥ ૮૩ ॥

સન્દ્ર(મદ્ર)દ્યો ભગવન્ભૂયાદ્ભક્તાનાં કિલ્બિષાપ્હઃ ।

મન્માંસવર્ધિતશ્ચામી યે મત્સ્યાઃ સરસિ સ્થિતાઃ ॥ ૮૪ ॥

તેડપિ ભૃતગણા દેવ ભૂયાસુર્ભવદાણયા ।

ભૂતેશ્ચરાભિધાનેન તેષાં ચ સ્યામહં પતિઃ ॥ ૮૫ ॥

પિતા શિલાદશ્ચાયં મે ત્વત્સાયુજ્યેન જૃમ્ભતામ્ ।

મયા યત્ર તપસ્તપ્તં તલૈલાસસમં કુરુ ॥ ૮૬ ॥

ઇહરથો મુનિવર્ગશ્ચ ત્વદ્ગુણૌપમ્યમેત્વયમ્ ।

એતન્મહત્સરઃ શર્વ ભૂયાદુત્તરમાનસમ્ ॥ ૮૭ ॥

યત્સ્પર્શાદ્દુદ્ગસાલોક્ત્યં પાપિનોડપિ ત્વદાણયા ।

તવ મૂર્ધચ્યુતા ગડ્ગા સ્થિતા મુકુટપર્વતે ॥ ૮૮ ॥

સા જગત્પાપશમની પ્રાપ્નોતૂત્તરમાનસમ્ ।

યે યે પિબન્તિ તદ્ધારિ તે તે યાન્તુ પરાં ગતિમ્ ॥ ૮૯ ॥

યત્તત્ર ક્રિયતે શ્રાદ્ધં તૃપ્યન્તુ પિતરસ્તતઃ ।

ઇતિ તસ્યાભિલષિતં ધૂર્જટિઃ પ્રત્યપદ્યત ॥ ૯૦ ॥

તીવ્રસેવાપ્રપન્ને(સન્ને)ભ્યઃ કિં દદુઃ પ્રભવો ન વા ।

નન્દરુદ્રોડપ્યથાસાધ વરં સાનન્દમાનસઃ ॥ ૯૧ ॥

પ્રણાનામ મહાદેવીં મહેશં ચ મુહુર્મુહુઃ ।

અથ દેવોડપિ કૈલાસં જગામ ગિરિજાયુતઃ ।

નન્દરુદ્રઃ સ તાવેવ ભક્ત્યા પરિચયાર હ ॥ ૯૨ ॥

અહહ ભગવતઃ કૃપાપરત્વં નિરવધિ કસ્ય ન કૌતુકં કરોતિ ।

તદપિ સપદિ યે પરાઙ્મુખત્વં વિદધતિ તત્ર ત એવ દૈવદગ્ધાઃ ॥ ૯૩ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરરાજાનકજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ નન્દિરુદ્રવર્ણનો નામ ચતુર્થઃ પ્રકાશઃ ॥ ૪ ॥

૫. પશ્ચમઃ પ્રકાશઃ - અન્યકાસુરવરપ્રદાનમ્ ।

ૐ શ્રીપરામૃતદાત્રે નમઃ ।

યઃ કીડન્નિજયેચ્છયાપિ હિતદૃઢેવ્યા નિશાચારિણં

દુર્ભેદં પ્રકટય્ય દારુણતમોરૂપં ભયં નિર્મમે ।

ભૂયસ્તં ચ નિશાતશૂલશિખરે જ્ઞાનસ્વરૂપે હઠા-

દારોપ્યાભયમાતતા ન ભગવાન્સોડયં મ(સ)માભાસતામ્ ॥ ૧ ॥

સર્વેષામુપકારાય સમુત્પત્તિર્દુરાત્મનામ્ ।

એક એવ તુ સર્વત્ર મહાદેવો દયાનિધિઃ ॥ ૨ ॥

કદાચિદાત્મજં લબ્ધું સ્વકુલોચિતયેષ્ટિતમ્ ।

હિરણ્યાક્ષાભિધો દૈત્યશ્ચકાર વિષમં તપઃ ॥ ૩ ॥

તપોભિર્દુષ્કરૈસ્તસ્ય ભગવાન્સમ્મુખીકૃતઃ ।

કારુણ્યાતિશયાવેશાત્રસાદરસિકોડભવત્ ॥ ૪ ॥

અસ્મિન્નવસરે દેવી પરિહાસકુતૂહલાત્ ।

પાણીભ્યાં પરમેશસ્ય પિદધે લોચનદ્વયમ્ ॥ ૫ ॥

તત્પાણિપિહિતે જ્યોતિર્મયે શર્વેક્ષણદ્રયે ।

ઉદભૂતિમિરં ઘોરં લોકોપદ્રવકારકમ્ ॥ ૬ ॥

કરનેત્રસમાયોગાદન્યોન્યમભિલાષિણોઃ ।

તયોર્ભગવતોસ્તસ્મિંસ્તિમિરં ભૂતમુદયૌ ॥ ૭ ॥

તત્ક્ષોભવંશતઃ સર્વે બ્રહ્મવિષ્ણુપુરઃસરાઃ ।

શરણં પ્રયયુઃ શમ્ભું શરણ્યં કરુણાનિધિમ્ ॥ ૮ ॥

અથ કારુણિકો દેવો જગદ્ધિલવહાનયે ।

દીપ્તં જ્યોતિર્મયં નેત્રં લલાટાદુદપાદયત્ ॥ ૯ ॥

ઉત્કટાભિર્લલાટાક્ષિજ્વાલાભિરગલત્તતઃ ।

विश्वोपद्रवसन्नद्धमन्धकारमशेषतः ॥ १० ॥
 तद्भाललोचनशिभिज्जवालाभिः कनकायलः ।
 दृढ्यमानो उठेनार्धे राजतः सलसाभवत् ॥ ११ ॥
 तपस्यन्स छिरण्याक्षस्तस्मिन्नेव क्षणोऽचिरम् ।
 पुत्रमात्माधिकबलं प्रसन्नं तमयायत ॥ १२ ॥
 शम्भुरस्मै ततः पुत्रं प्रायच्छद्भक्तितोषितः ।
 तत्तमोविग्रहं रक्षःकुलोचितविशेषितम् ॥ १३ ॥
 स तमोविग्रहो विश्वं मोहयन्नन्धतावशात् ।
 अन्धकाप्यां दधे तस्मादुत्पन्नः परमेश्वरात् ॥ १४ ॥
 तस्य निश्चासमात्रेण कम्पमानं मुहुर्भुङ्क्षुः ।
 वात्यालताभ्राम्बरवद्भ्रज्ज्वालाणं समजायत ॥ १५ ॥
 तद्भ्रजान्निष्प्रभाभूतौ तदा सूर्यसुधाकरौ ।
 चिरं विचार्य लोके न परिज्ञातौ प्रयत्नतः ॥ १६ ॥
 छिरण्याक्षोऽपि तं पुत्रं प्राप्य रक्षःकुलोन्नतम् ।
 पूर्णं तपःकुलं मेने शिवभक्तत्येकभाषितः ॥ १७ ॥
 ततोऽन्धकः स नेत्रार्थी तपः कूरमकल्पयत् ।
 तीव्रोद्योगवतामस्ति किमसाध्यं जगत्त्रये ॥ १८ ॥
 कुर्वन्वर्षशतं द्रव्यं दुष्करं स तपःकमम् ।
 देवमाराधयामास तदेकाग्रमानसः ॥ १९ ॥
 प्रतिवर्षमसौ जुह्वन्मांसं कर्षन्कलेवरात् ।
 प्राप कालेन मलता निर्मासत्त्वं ततः परम् ॥ २० ॥
 अथ तीव्रतपश्चर्यापसितुष्टो मलेश्वरः ।
 तस्याग्रतः प्रादुरभून्मुकुटोदग्निताञ्जलेः ॥ २१ ॥
 देवं प्रसन्नमालोक्य यथाये वरमन्धकः ।
 नेत्रे वितर मे विश्वजयसिद्धिं स्थिरां तथा ॥ २२ ॥
 उवाच य मलदेवो नेत्रयुग्मं प्रवर्तताम् ।
 स्थिरा जगत्त्रयमयी सिद्धिरेषा कथं पुनः ॥ २३ ॥

ત્વયિ સ્થિરજયપ્રાપ્તૌ સર્વે શકાદયઃ સુરાઃ ।
 પ્રયાન્તિ કાન્દિશીકત્વં નૈસર્ગિકવિરોધતઃ ॥ ૨૪ ॥
 ઇત્યુક્તવતિ દેવેશે સોડન્ધકઃ પ્રણતોડબ્રવીત્ ।
 ભક્તિભય મહાદેવ શ્રૂયતાં મમ ભારતી ॥ ૨૫ ॥
 મમ ધર્મે મતિર્યાવત્તાવલ્લક્ષ્મીઃ પ્રવર્તતામ્ ।
 વિરતાયાં ભવદ્ભક્તૌ દુઃખમેવ ભવત્ત્વિતિ ॥ ૨૬ ॥
 એવં તસ્યાભિલષિતં ભગવાન્પ્રત્યપદ્યત ।
 કરુણાકોમલધિયાં પરાર્થપ્રવણં મનઃ ॥ ૨૭ ॥
 અથાન્ધકો લબ્ધવરઃ પ્રણનામ મહેશ્વરમ્ ।
 મુહૂર્તમાત્રેણ તતો વિશ્વાત્મા સ તિરોદધે ॥ ૨૮ ॥
 અહો ભગવતઃ સાધ્યે અનુગ્રહતિરોહિતે ।
 તમન્તરેણ કેનાપિ ન કિઞ્ચિદપિ શક્યતે ॥ ૨૯ ॥
 તથાપિ સોડન્ધકો ધર્મ્યા વિધાય સુચિરં ક્રિયાઃ ।
 કુપથેન પ્રવવૃતે વિનાશકલશંસિના ॥ ૩૦ ॥
 અકસ્માદેવ શકાદીનાયકામ દિવૌકસઃ ।
 સર્વલોકપરાભૂતિં ચકાર સ નિશાચરઃ ॥ ૩૧ ॥
 અથ બ્રહ્માદયો દેવાઃ શકવિષ્ણુપુરઃસરાઃ ।
 અન્ધકેન સમં યોદ્ધું પ્રાવર્તન્ત બલીયસા ॥ ૩૨ ॥
 અન્ધકોડાપ્યસુરૈઃ સાર્ધં સ્વર્ગલુણ્ઠનવાઞ્છયા ।
 નિર્જગામ સહુકુરતિરસ્કૃતજગત્રયઃ ॥ ૩૩ ॥
 સુરાણામસુરાણાં ચ તત્ર પ્રવવૃતે રણઃ ।
 અન્યોન્યાયુધસંઘર્ષજ્વાલાસૌદામિ(મ)નીમયઃ ॥ ૩૪ ॥
 અથૈકે કવલીચકુરન્ધકસ્ય પદાતયઃ ।
 હાહાકારપરાન્હન્ત દેવાન્સાઙ્ગામસમ્પુભાન્ ॥ ૩૫ ॥
 ગરુડેન સમં વિષ્ણું જગ્રાસ જમ્ભદાનવઃ ।
 ન્યગિરત્પદ્મજન્માનં કુજમ્ભાપ્યશ્ચ રાક્ષસઃ ॥ ૩૬ ॥
 વિકુક્ષિઃ કવલીચકે શકમાક્રાન્તવિષ્ટપમ્ ।
 કોટિશો નિર્જરાશ્ચાન્યે ગ્રસન્તે સ્મ નિશાચરાઃ ॥ ૩૭ ॥

એવં નષ્ટેષુ દેવેષુ પરિભ્રાન્નો બૃહસ્પતિઃ ।
 સ્તોત્રેણારાધયામાસ ભગવન્તં ત્રિલોચનમ્ ॥ ૩૮ ॥
 પ્રભું પ્રસન્નમાલોક્ય બભાષે દિવિષદ્ગુરુઃ ।
 બાષ્પનિષ્પન્દસન્દર્ભગર્ભયા પ્રસભં ગિરા ॥ ૩૯ ॥
 ભગવન્નિર્જરાઃ સર્વે ભવદ્ભક્તિપરાયણાઃ ।
 સ્મૃતિશેષત્વમાપન્નાઃ શરીરેણાપિ સમ્પ્રતિ ॥ ૪૦ ॥
 તીક્ષ્ણધારમવજ્રાય ચક્રં તત્ર જનાર્દનમ્ ।
 જગ્રાસ ગરુડારૂઢં જમ્ભો નામ નિશાયરઃ ॥ ૪૧ ॥
 નક્તચ્ચરઃ કુજમ્ભાખ્યો નિગીર્ય જલજાસનમ્ ।
 અસ્વાદિષ્ટં જરન્માંસમિત્યનિન્દત્પુનઃ પુનઃ ॥ ૪૨ ॥
 અહો મહન્મયા દૃષ્ટમવધં વત ધૂજટિઃ ।
 વિકુક્ષિણા સહસ્રાક્ષો યદ્ગ્રસ્તો ભયકાતરઃ ॥ ૪૩ ॥
 ઇત્યં શ્રુત્વા વચસ્તસ્ય જગાદ પરમેશ્વરઃ ।
 જીવન્ત એવ બ્રહ્માધાઃ સ્થિતાસ્તદ્દુદરાધ્વનિ ॥ ૪૪ ॥
 તદિદં વત્સ જૃમ્ભાસ્ત્રં ગૃહાણાસ્ય પ્રભાવતઃ ।
 નિશાયરાણાં વદનાદ્વિકયા નિઃ(નિ)સરન્તિ તે ॥ ૪૫ ॥
 તતો જૃમ્ભાસ્ત્રમાદાય તસ્માદ્દેવાદ્બ્રહ્મહસ્પતિઃ ।
 ભગવત્સમરણં કૃત્વા સુરારીન્પ્રતિ સન્દધે ॥ ૪૬ ॥
 અથ જમ્ભાદયઃ સર્વે જાતાસ્તે જૃમ્ભિણોડસુરાઃ ।
 અસ્ત્રપ્રભાવાન્ચસરન્દેવાસ્તત્કુક્ષિતશ્ચ તે ॥ ૪૭ ॥
 તતો નિર્ગત્ય તે દેવાસ્તેપામુદરવર્તનઃ ।
 તદ્ભયેન પરિત્યજ્ય રાજ્યં ક્વાપિ પલાયિતાઃ ॥ ૪૮ ॥
 નિશાયરાશ્ચ ત્રૈલોક્યમાચક્રા(?)મુશ્વરાચરમ્ ।
 અધિકારિણમાત્માનં સ્વર્ગે ચકુર્નિર્ગલાઃ ॥ ૪૯ ॥
 દાસીવૃત્તં સુરસ્ત્રીણાં વિધાય પિશિતાશિનઃ ।
 નિજોપવનવીથીષુ દિવ્યાન્કલ્પદ્રુમાન્વ્યધુઃ ॥ ૫૦ ॥
 ઇત્યુપદ્રવમાલોક્ય કદાચિદમરાધિપઃ ।

જગાદ રહસિ સ્હીતસન્તાપો દિવિષદ્ગુરુમ્ ॥ ૫૧ ॥
 ઉપદ્રવોડયં નિર્મુક્તો વર્તતે ગહનૌકસામ્ ।
 તદત્ર કોડખ્યુપાયોડસ્તિ ચિન્ત્યતાં દિવિષદ્ગુરો ॥ ૫૨ ॥
 પૌરુષં દેશકાલાદિસાપેક્ષમિહ લક્ષયે ।
 પ્રજાયૈવ સદા સિદ્ધિરિતિ સિદ્ધિમતાં વર ॥ ૫૩ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા વિરતે તસ્મિન્બૃહસ્પતિરભાષત ।
 ઉપાયં ચિન્તયિષ્યામિ તદ્દુઃખં ત્યજ્યતામિતિ ॥ ૫૪ ॥
 અથૈકદા પ્રિયરણં નારદં સોડબ્રવીદ્રહઃ ।
 બૃહસ્પતિઃ સુરાધીશકાર્યસિદ્ધ્યભિલાષુકઃ ॥ ૫૫ ॥
 ભગવન્નારદમુને સમુત્પન્ના દિવૌકસઃ ।
 યજ્ઞાદિકાઃ ક્રિયા નષ્ટાસ્તદત્ર કુરુ મદ્વચઃ ॥ ૫૬ ॥
 ગચ્છ ત્વમન્યકપુરીમભિધેહ્યન્યકાસુરમ્ ।
 હરસ્ય હૃદ્યા દયિતા તાં હર સ્વોચિતામિતિ ॥ ૫૭ ॥
 જિહીર્ષત્યથ તામસ્મિન્પ્રભુર્વૈમુખ્યમાગતઃ ।
 સુરાધિપાભીષ્ટસિદ્ધિં હેલયૈવ કરિષ્યતિ ॥ ૫૮ ॥
 એવં કરોમીતિ વચઃ પ્રતિપદ્ય બૃહસ્પતેઃ ।
 નારદોડખ્યન્યકપુરીમગમદ્દેવકાર્યતઃ ॥ ૫૯ ॥
 અન્યકાભ્યર્ણમાસાદ્ય જગાદ ચ સ નારદઃ ।
 અમર્ત્યકાર્યનિષ્પત્તિપ્રકલ્પિતમનોરથઃ ॥ ૬૦ ॥
 અહો તે પૌરુષોત્કર્ષઃ સર્વલોકેષુ દૃશ્યતે ।
 અહો સિદ્ધિરહો બુદ્ધિરિતિ કિં કિં ન શસ્યતે ॥ ૬૧ ॥
 મયાદ્ય મન્દરગિરૌ દૃષ્ટા કાચન સુન્દરી ।
 રતીર્લક્ષ્મીઃ શચી વાપિ ન જાતુ સ્પર્ધતે યથા ॥ ૬૨ ॥
 કિન્તુ સા વર્તતે દિવ્યા દુર્ગતસ્ય તપસ્વિનઃ ।
 ઉચિતા ત્વાદૃશસ્યેતિ ત્વામહં વક્તુમાગતઃ ॥ ૬૩ ॥
 ઉક્ત્વેતિ નારદે યાતે તદાનીં દિવિષત્પુરાત્ ।
 બૃહસ્પતેર્ગિરા કામો વિવેશાન્યકમાનસમ્ ॥ ૬૪ ॥

येतः प्रविश्य कामेन मोहितो भवदन्धकः ।
 तामानेतुं बहुतरात्राक्षसान्स व्यसर्जयत् ॥ ६५ ॥
 अथ शम्भौ स्वरूपस्थे राक्षसास्ते सलस्रशः ।
 अेकाकिन्या भुल्लेख्याः समीपं प्रापुरुन्मदाः ॥ ६६ ॥
 देवी तेषां मनोवृत्तिं ज्ञानदृष्ट्या व्यचिन्तयत् ।
 कुमारीलक्ष्मसृजत्तद्रथाय न्ययुङ्क्त य ॥ ६७ ॥
 द्विव्यायुधाः कुमार्यस्तात्राक्षसान्समताडयन् ।
 तेऽगच्छन्नन्धकपुरं लूनाङ्गाश्च समन्ततः ॥ ६८ ॥
 अन्धकेनापि साश्चर्यं पृष्टास्ते सर्वमब्रुवन् ।
 कुमारीमात्रयास्त्रिमिति छिन्नाङ्गविग्रहाः ॥ ६९ ॥
 तेभ्योऽधिगम्यतां वार्तां तयुद्धकृतनिश्चयः ।
 निर्ययावन्धकः क्रोधात्समं सर्वैर्निशाचरैः ॥ ७० ॥
 युद्धं विधातुमायाते तदानीमन्धकासुरे ।
 मतिविष्ववमज्ञासीद्विभुरस्य विनाशने ॥ ७१ ॥
 ब्रह्मा विष्णुश्च शङ्कश्च ये यान्येऽपि द्विवौकसः ।
 सर्वेऽप्येते व्योमपथादैक्षन्त समरङ्गमम् ॥ ७२ ॥
 प्रजडुरथ दैत्येन्द्रवले भगवतीगणाः ।
 बृहस्पतेरभ्यन्त प्रज्ञोत्कर्षं य निर्जराः ॥ ७३ ॥
 नन्दिरुद्रस्तदा क्रोधाज्जम्भासुरमघातयत् ।
 यो विष्णुमकरोदककवलं गरुडस्थितम् ॥ ७४ ॥
 गणाधिपः कुजम्भाभ्यं जघान पिशिताशनम् ।
 ब्रह्माण्डमिव यद्भङ्गकुलं प्राविशद्विधिः ॥ ७५ ॥
 न्यगिरथः सलस्राक्षं विकुक्षिं तं मदीकटम् ।
 नन्दिरुद्रः सलुङ्कारं यपेटाभिरपातयत् ॥ ७६ ॥
 पाणिप्रहरणश्रान्तो नन्दी कांश्चन दानवान् ।
 पादताडनमात्रेण स्मृतिशेषानकल्पयत् ॥ ७७ ॥
 ततो लतेषु सर्वेषु रक्षःसु भगवद्गणैः ।
 युद्धाय क्रोधसम्भ्रान्तो निर्ययावन्धकासुरः ॥ ७८ ॥

આયાન્તમન્ધકં દૃષ્ટ્વા ગણવર્ગઃ પલાયિતઃ ।
 ભગવદ્ગરતસ્તસ્યોત્કર્ષં ગણૈરમન્યત ॥ ૭૯ ॥
 ગણાનુપદ્ધતાન્યશ્યન્નન્ધકં ચ મહાબલમ્ ।
 હસન્મહેશ્વરઃ શૂલશિખાયાં તં ન્યવેશયત્ ॥ ૮૦ ॥
 તતઃ શૂલશિખાગુઢસ્થોઘ્યુઃ શોણિતાપગાઃ ।
 અન્ધકસ્યાખિલાડ્ગેભ્યો ગણાનાં ભયહેતવઃ ॥ ૮૧ ॥
 યત્ર યત્ર પપાતાસ્ય રુધિરસ્ય કણઃ કણઃ ।
 તત્ર તત્ર ચ તત્તુલ્યો રાક્ષસો રાક્ષસોઽજનિ ॥ ૮૨ ॥
 રક્ષઃકોટિસહસ્રાણિ તચ્છોણિતકણોત્કરાત્ ।
 ઇત્થં નિર્ગત્ય ભૂયોઽપિ વિશ્વક્ષોભમકલ્પયન્ ॥ ૮૩ ॥
 તસ્મિન્નવસરે દેવો વીક્ષ્ય તત્ક્ષોભિતં જગત્ ।
 સસર્જ દક્ષિણાત્કર્ણાદ્ભીષણીયં હુતાશનમ્ ॥ ૮૪ ॥
 તન્મધ્યાન્નિર્યયી દેવી પદ્મરાગાયલોપમા ।
 નૃમુણ્ડમુણિતા વ્યાલભૂષણા ભીષણાકૃતિઃ ॥ ૮૫ ॥
 સિંહચર્માવૃતકટિર્મેખલીકૃતપત્રગા ।
 અન્નસ્રગદામસહિતા ત્રિનેત્રા દીપમૂર્ધજા ॥ ૮૬ ॥
 તીક્ષ્ણાત્રસ્તસ્ફુરદન્તા ઘણ્ટામાલોપવીતિની ।
 કપાલબદ્ધાડ્ગધરા શૂલબડ્ગાયુધોત્કટા ॥ ૮૭ ॥
 કર્ણાનિર્ગમનાન્નામ્ના કર્ણામો(ભે)ટેતિ વિશ્રુતા ।
 સા નિર્ગત્ય તતો રક્તમન્ધકસ્યાખિલં પપૌ ॥ ૮૮ ॥
 તસ્મિન્કપાલે નિક્ષિપ્ય રાક્ષસોત્સાદનક્ષમા ।
 પીતરક્તાસવા સર્વાનન્યાનપિ નિશાયરાન્ ॥ ૮૯ ॥
 નિજઘાન તતો દેવી દીપજવાલોપમાકૃતિઃ ।
 અથ તત્ર ત્રિશૂલાગ્રે સ શુષ્યન્નન્ધકાસુરઃ ॥ ૯૦ ॥
 સંવત્સરસહસ્રાન્તે પ્રોવાચ પ્રણમન્હરમ્ ।
 નમસ્તે પરમેશાય પઞ્ચકૃત્યવિધાયિને ॥ ૯૧ ॥
 કારણૈરપ્યવિજ્ઞેયસ્વરૂપાય નમોઽસ્તુ તે ।

વિગલન્મોહતિમિરસ્તદાનીમન્ધકાસુરઃ ॥ ૯૨ ॥

શૂલાગ્રાદેવ ગિરિશં સ્તુત્વેત્થં પુનરબ્રવીત્ ।
રક્ષોવૃત્તં નિવૃત્તં મે ગતિસ્ત્વત્તોઽસ્તિ નાપરા ॥ ૯૩ ॥

ઉત્પાદિતસ્ત્વયૈવાહં શાન્તિં નીતસ્ત્વયૈવ ચ ।
ધન્યોઽસ્મિ દેવ ભવતા યઃ શૂલમધિરોપિતઃ ॥ ૯૪ ॥

ઇયતૈવ ચરિત્રેણ માં સ્તોષ્યન્તિ ચરાચરાઃ ।
અધિગચ્છતિ લોકોઽયં કિમન્યજ્જન્મનઃ કૃલમ્ ॥ ૯૫ ॥

ચદ્વેવદેવ ભવતસ્ત્રિશૂલે સ્થીયતે મયા ।
ત્વમેવ સર્વભૂતાનાં શરાણ્યો વિશ્વકૃદ્ધ્રિભુઃ ॥ ૯૬ ॥

એકો મહાકારુણિકસ્તસ્માદનુગૃહાણ મામ્ ।
ચદ્જ્ઞાનં મયા પૂર્વમકારિ શ્રીવિમોહિના ॥ ૯૭ ॥

તલ્લોકનાથ ક્ષન્તવ્યં ભૃત્યો વિશ્વપ્રભો હ્યહમ્ ।
દેવ્યા ગણૈર્નન્દિના વા ન મે કિઞ્ચિત્પ્રયોજનમ્ ॥ ૯૮ ॥

ત્વમેવ મે ગતિર્દેવ તદ્ધરં દાતુમર્હસિ ।
ઇતિ વર્ષસહસ્રાન્તે શુષ્કસ્નાય્વસ્થિબન્ધનાત્ ॥ ૯૯ ॥

અન્યકાદ્રચનં શ્રુત્વા પ્રસન્નઃ શમ્ભુરબ્રવીત્ ।
પ્રીતોઽસ્મિ તે વરં કિઞ્ચિદભ્યર્થય નિજેચ્છયા ।
વિષ્ણુત્વં વાસવત્વં વા બ્રહ્મત્વં વા દદામિ તે ॥ ૧૦૦ ॥

અથવા રક્ષસાં રાજ્યં પ્રાર્થય ત્વં મદાજ્ઞયા ।
યત્નાદ્યત્રાભિલાષો વા પ્રસન્નોઽહં ન સંશયઃ ॥ ૧૦૧ ॥

ઇત્યુક્તે વિભુના સોઽપિ જગાદ રચિતાગ્જલિઃ ।
ભગવન્નધુના મોહો વિરતો મે પુરાતનઃ ॥ ૧૦૨ ॥

શકૃત્વં ચ હરિત્વં ચ બ્રહ્મત્વં ચાર્પિતં ત્વયા ।
કિમેતૈર્ધૌરસંસારગતાગતવિધાયિભિઃ ॥ ૧૦૩ ॥

રક્ષસામાધિપત્યં યત્તત્પુનઃ કેન યાચ્યતે ।
તત્પ્રમાદાદ્ભવદ્ભક્તિઃ શિથિલીભાવમાપ મે ॥ ૧૦૪ ॥

એકમેવ વરં યાચે ભવદ્ભક્તિનિબન્ધનમ્ ।
ગણોઽહં સ્યાં તવૈવેતિ કિમન્યૈરવ(ધ)રૈર્વરૈઃ ॥ ૧૦૫ ॥

અડ્ગીયકાર તં તસ્ય વરં કરુણયા શિવઃ ।

અનુગ્રહે નિગ્રહે ચ પ્રભોરેવ પ્રવૃત્તયઃ ॥ ૧૦૬ ॥

અથાયં પરમેશેન ત્રિશૂલાદવરોપિતઃ ।

સ્પૃષ્ટઃ કરેણાપરેણ નિર્મણાત્વમવાસવાન્ ॥ ૧૦૭ ॥

ઇત્યનુગ્રહમાલોક્ય તસ્યાશેષદિવૌકસઃ ।

બ્રહ્માદયઃ પ્રાગ્જલયો મહાદેવં ભભાષિરે ॥ ૧૦૮ ॥

અહો ભગવતઃ કોપપ્રસાદાદાનયાતુરી ।

નિગૃહ્યાનુગૃહીતો યદેષ કારુણ્યલેશતઃ ॥ ૧૦૯ ॥

તદેવ મે તદ્વૃત્તાન્તં યઃ શર્ણોતિ સમાહિતઃ ।

તસ્યાસ્તુ દેહિનો લક્ષ્મીઃ સ્થિરા શ્રેયશ્ચ વર્ધતામ્ ॥ ૧૧૦ ॥

એવમસ્તિતિ તેષાં સ વચનં પ્રત્યપદ્યત ।

અન્ધકશ્ચાભવત્પૂર્ણભક્તિપાવનમાનસઃ ॥ ૧૧૧ ॥

ભવસરણિજુષાં પિનાકપાણિઃ

પ્રસભમનુગ્રહનિગ્રહૌ કરોતિ ।

ઇતિ હૃદિ વિનિધાય તસ્ય ભક્તિં

સ્થયતિ યઃ સ કૃતી સ એવ ધન્યઃ ॥ ૧૧૨ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરરાજાનકજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણા- વન્ધકાસુરવરપ્રદાનં નામ પચ્ચમઃ પ્રકાશઃ ॥ ૫ ॥

૬. ષષ્ઠઃ પ્રકાશઃ - અર્ધનારીશ્વરોદયઃ ।

ૐ નમઃ શ્રીપ્રકાશવિમર્શરૂપાભ્યાં શિવાભ્યામ્ ।

યત્સ્વાતન્ત્ર્યમખણ્ડમેવ ઘટતે તચ્છક્તિરિત્યુચ્યતે

શુદ્ધઃ સર્વગતઃ પ્રકાશ ઇતિ યો જાગર્તિ સોડયં શિવઃ ।

અન્યોન્યં વિગલદ્વિભાગમનયોરૈકાત્મ્યમાયાસય-

ત્રિત્યં હર્ષપથાવતારવિરમદ્ભેદપ્રથઃ સ્યામહમ્ ॥ ૧ ॥

નિયતં નિયતં કૃત્યં બ્રહ્મવિષ્ણ્વાદિષુ સ્થિતમ્ ।

અતિદુર્ઘટકારિત્વં શિવાદ્યન્યત્ર ન ક્વચિત્ ॥ ૨ ॥

અથેત્યમન્ધકઃ પ્રાપ્ય ગણત્વં પરમેશિતુઃ ।
 શિવૈકાયનચેતાઃ સ પ્રણનામ ન પાર્વતીમ્ ॥ ૩ ॥
 ત્ર્યક્ષં પ્રદક્ષિણીકૃત્ય સ ગણેન્દ્રઃ સહસ્રશઃ ।
 નનામ ન મહાદેવીં મોહયેતાઃ સુનિશ્ચિતમ્ ॥ ૪ ॥
 દેવી વિલોક્ય તં નિત્યમનમ્ શિવભાવિતમ્ ।
 ચપલો ભૃંગવદસાવિતિ ભૃંગાખ્યયા વ્યધાત્ ॥ ૫ ॥
 દેવી તમેકદોવાય માતા તેહલં પિતા શિવઃ ।
 તં નમન્માં ન નમસિ ક્રમઃ કોહસૌ ભવેદિતિ ॥ ૬ ॥
 અબ્રવીત્સ ગણેન્દ્રસ્તાં શમ્ભુર્માતા પિતા ચ મે ।
 તવાપિ શરણં દેવઃ સ એવેતિ કિમુચ્યતે ॥ ૭ ॥
 અન્યે ગણા યથા નન્દિપ્રમુખાસ્ત્વં તથૈવ મે ।
 પ્રભુઃ પુનરસૌ શમ્ભુઃ સ્તૂયતે વા પ્રણમ્યતે ॥ ૮ ॥
 નાહં પુત્રો ન માતા ત્વં નિશ્ચયોઽયં દૃઢો મમ ।
 તત્કિમન્યન્મયા દેવો નક્તન્દિનમુપાસ્યતે ॥ ૯ ॥
 ઇત્યુક્તે તેન સા દેવી પ્રકોપસ્ફુરિતાધરા ।
 જગાદ ભવતઃ કોઽયં વ્યામોહો હૃદિ વર્તતે ॥ ૧૦ ॥
 સુતોઽસિ મમ દાક્ષિણ્યાત્કિમેવં પ્રતિભાષસે ।
 નન્વેષ પુરુષે પુત્ર પ્રકૃતિત્વે સ્થિતા ત્વહમ્ ॥ ૧૧ ॥
 ત્વખ્યાંસશોણિતાન્ત્રં ચદ્રસાવસ્તિગુદં ચ યત્ ।
 તન્માતૃવીર્યં નિશ્ચિત્ય મદીયમવધાર્યતામ્ ॥ ૧૨ ॥
 નખદન્તાસ્થિસઙ્ઘાતનાસાશ્મશ્ચ શિરશ્ચ યત્ ।
 તત્પિત્ર્યમિતિ સગ્ચિન્ત્ય શામભવં હૃદયે કુરુ ॥ ૧૩ ॥
 ઇત્યં સ્થિતે ક્રમે કોપં વ્યામોહસ્તવ ચેતસિ ।
 માતાપિત્ર્યસ્ફુરદ્રક્તરેતોરૂપો હિ વિગ્રહઃ ॥ ૧૪ ॥
 ઇતિ ભૃંગિરિટિઃ શ્રુત્વા સ્વયોગેન બલીયસા ।
 અત્યજન્માતૃકં ભાગં ત્વઝ્માંસાદિ શરીરતઃ ॥ ૧૫ ॥
 તતઃ પ્રભૃત્યસ્થિશેષો વવૃતે સ ગણેશ્વરઃ ।
 અનમ્રઃ પરમેશ્વર્યાઃ શિવભક્તિપરાયણઃ ॥ ૧૬ ॥

તમપ્રણતમાલોક્ષ્ય કદાચિત્પરમેશ્વરી ।
 સુધાંશુલેખામૂર્ધનં સપ્રશ્રયમભાષત ॥ ૧૭ ॥
 દૃઢોઽસ્ય નિશ્ચયશ્ચિત્તે નાથ ભૃંગિરિટેઃ સ્થિતઃ ।
 ન યત્કવચિત્પ્રણમતિ પ્રસાદેનાપિ દેવ મામ્ ॥ ૧૮ ॥
 યદન્યગણસામાન્યાદસૌ મામપિ ગણ્યતે ।
 ભવદ્ભક્તિમદોદ્રેકાન્ન કિઞ્ચિદપિ ચેક્ષતે ॥ ૧૯ ॥
 તદન્ન ભગવન્નેક ઉપાયશ્ચિન્તિતો મયા ।
 નિર્માયૈકશરીરત્વં ત્વં વર્તસ્વ મયા સહ ॥ ૨૦ ॥
 એકદેહસ્થિતિકૃતોરાવયોર વિભાગયોઃ ।
 વિશેષમેષ પ્રમથઃ કથં કર્તું પ્રગલ્ભતે ॥ ૨૧ ॥
 એવમુક્તે મહાદેવ્યા તદાનીં શશિશેખરઃ ।
 અગ્રાહીદઙ્ગુલિં દેવ્યા વામહસ્તાત્કનીયસીમ્ ॥ ૨૨ ॥
 વામહસ્તં તથાઙ્ગુલ્યા મધ્માતિ સ્મ સ ચાત્મનઃ ।
 સમા સહસ્રેણ તતો દેવો ગૌરીશ્વરોઽભવત્ ॥ ૨૩ ॥
 વામે તસ્ય મહાદેવી રરાજ કનકોજ્જવલા ।
 દેવશ્ચ દક્ષિણે ભૂરિતુષારભરનિર્ભરઃ ॥ ૨૪ ॥
 એકત્ર શીતાંશુકલા કપાલાલકૃતં શિરઃ ।
 અભૂદન્યત્ર ધમ્મિલ્લયૂડારત્નવિભૂષિતમ્ ॥ ૨૫ ॥
 દૃપ્યદ્ભુજઙ્ગમારબ્ધકર્ણિકઃ કર્ણ એકતઃ ।
 અન્યતશ્ચાભવદ્વિવ્યમણિફુલ્લમણિઉતઃ ॥ ૨૬ ॥
 એકતો લોચનં વહ્નિજવાલાભાસ્વરતારકમ્ ।
 અન્યતશ્ચ શરત્કાલપીવરેન્દીવરોપમમ્ ॥ ૨૭ ॥
 એકતો નાસિકાધોરશ્વસના કન્દરોપમા ।
 અન્યતશ્ચાભવત્સ્વર્ણઘટિતેવ મનોરમા ॥ ૨૮ ॥
 એકઃ કપોલો વ્યાલોલકૃણ્ણિકૂલારભૂષિતઃ ।
 અન્યતશ્ચાભવચ્ચારુકુરઙ્ગમદમેદુરઃ ॥ ૨૯ ॥
 એકત્ર કણ્ઠો દુષ્પ્રેક્ષ્યકાલકૂટવિભૂષણઃ ।

આસીદન્યત્ર વિસ્તીર્ણમહાહારમનોરમઃ ॥ ૩૦ ॥
 એકો ભવદ્ભુજો ભૂરિભુજડગટકોત્કટઃ ।
 અપરશ્ચાભવચ્ચારુમરીચિમણિકકુણઃ ॥ ૩૧ ॥
 એકતઃ કઠિનં વક્ષોં મન્દરાદ્રિશિલોપમમ્ ।
 અન્યતશ્ચાભવદ્દિવ્યં કચત્કાગ્ચનસન્નિભમ્ ॥ ૩૨ ॥
 એકત્ર વક્ષો વિસ્તીર્ણો ભસ્મધૂલિવિલેપનમ્ ।
 અન્યતશ્ચાભવતુડ્ગકુચમાણ્ડલમણિઉત્તમ્ ॥ ૩૩ ॥
 ભોગિયણોપવીતાકું બભાસે મધ્યમેકતઃ ।
 અન્યતશ્ચ સ્ફુરચ્ચારુવલિત્રયવિચિત્રિતમ્ ॥ ૩૪ ॥
 એકત્ર કટિસંસ્થાનં ભાજનં ગજચર્માણઃ ।
 અન્યત્ર રત્નરશનાઝાઙ્ગારાહ્લિતશ્રુતિ ॥ ૩૫ ॥
 ઊરુરેકત્ર ભસ્માક્રુઃ કદલીકાન્તિરેકતઃ ।
 એકત્ર પાદે ભુજગઃ પરત્ર મણિનૂપુરઃ ॥ ૩૬ ॥
 એવં દક્ષિણતસ્ત્ર્યક્ષો વામતશ્ચાયલાત્મજા ।
 અવિભક્તિમયં કાયં કુર્વાતે સ્મ નિજેચ્છયા ॥ ૩૭ ॥
 અથ ગૌરીશ્વરો દેવો નનર્ત સ નિરન્તરમ્ ।
 વામાર્ધં વિલસત્કગ્ચિ દક્ષિણાર્ધં ગરોત્કટમ્ ॥ ૩૮ ॥
 તમાલોક્ત્ય પરં દેવં વિશ્વકૌતુકકારિણમ્ ।
 બ્રહ્મવિષ્ણ્વવાદયો દેવા ભક્ત્યાચારૈરુપાયરન્ ॥ ૩૯ ॥
 નન્દી મુરજમાદાય વાદયામાસ તત્ક્ષણે ।
 ઉપવીણાયિતું દેવૌ પ્રાપ્તૌ નારદતુમ્ભુરુ ॥ ૪૦ ॥
 અન્યેઽપિ સુરગન્ધર્વસિદ્ધવિદ્યાધરાદયઃ ।
 પ્રમોદિતા વિદધિરે ગીતં તત્સમયોચિતમ્ ॥ ૪૧ ॥
 અથ ભૂડ્ગિરિટિર્દૃષ્ટ્વા શિવશક્તિમયં જગત્ ।
 સ્તુતીશ્ચકાર પ્રણમન્ભવભક્ત્યેકભાવિતઃ ॥ ૪૨ ॥
 તતઃ પ્રભૃતિ પાર્વત્યાઃ શકુરસ્યેવ ભક્તિમાન્ ।
 સદા ભૂડ્ગિરિટિઃ પાદૌ વવન્દે તીવ્રભાવનઃ ॥ ૪૩ ॥

નનર્ત યત્ર ભગવાન્સ્થાનં વરયતિ સ્મ તત્ ।
અયં હર્ષપથો હર્ષ જનોડસ્માલ્લભતામિતિ ॥ ૪૪ ॥

વિષમવિષયજન્મમૃત્યુરૂપા
વિરતગતાગતજાયમાનચિન્તા ।
જગતિ કતિપયે શિવં સ્મરન્તો
વપુરપિ મોક્ષસદૃક્ષમુદ્ગહન્તિ ॥ ૪૫ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરાજાનકજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણાવર્ધનારીશ્વરોદયો નામ ષષ્ઠઃ પ્રકાશઃ ॥ ૬ ॥

૭. સપ્તમઃ પ્રકાશઃ - ચક્રપ્રદાનમ્ ।

ૐ નમઃ શ્રીકામેશ્વરાભ્યામ્ ।
દૃપ્યદુઃસહભેદરાક્ષસગણક્ષોભાદકસ્માદિદં
રૂપં હારયતે સ્મ કૃષ્ણ ઇહ યન્માયાપ્રમાતા હઠાત્ ।
તત્તસ્મૈ પ્રતિપાદ્ય નિસ્તુષ્કચયત્સંવિત્તિચક્રાત્મકં
શ્રીચૈતન્યમહેશ્વરો મમ હૃદિ સ્ફારં સમારોહતુ ॥ ૧ ॥

દયાલુરન્યઃ કિં દદ્યાત્પરમિત્યનિયન્નિતઃ ।
ઈશ્વરસ્યૈવ પૂર્ણસ્ય દાતૃત્વં શોભતેતરામ્ ॥ ૨ ॥

બભૂવ દાનવપતિર્બલવાગ્છરભાભિધઃ ।
દેવાયુધાનિ ગાત્રેષુ યસ્ય જીર્ણાન્યનેકશઃ ॥ ૩ ॥

તમજેયં સમાલોક્ય સર્વોપદ્રવકારકમ્ ।
વિનિર્મમે બ્રહ્મદણ્ડં તદ્વધાય પિતામહઃ ॥ ૪ ॥

બ્રહ્મદણ્ડોડપિ તં પ્રાપ્ય જ્વલત્પાવકભાસ્વરઃ ।
આસાદ્ય વિકૃલીભાવમકિઞ્ચિત્કરતામગાત્ ॥ ૫ ॥

એવં તદક્ષમં વીક્ષ્ય કદાચિદ્વિષ્ણુમાગતમ્ ।
સ્નિગ્ધગમ્ભીરયા વાચ્યા જગાદ જલજાસનઃ ॥ ૬ ॥

નક્તંદિનમમી લોકાઃ શરભેણ કદર્શિતાઃ ।
અસ્મદસ્ત્રાણિ સર્વાણિ નિર્વીર્યાણ્યત્ર ભૂરિશઃ ॥ ૭ ॥

તદસ્ય દૈત્યરાજસ્ય વધાર્યમુપયુજ્યતે ।
મહેશ્વરકરસ્થાયિ ચક્રં તત્સમ્પ્રપાદતામ્ ॥ ૮ ॥

ત્વયા તોષયિતું શક્યસ્તપોભિઃ પરમેશ્વરઃ ।
 સ પ્રદાસ્યતિ ચક્રં તે શરભો યેન જીયતે ॥ ૯ ॥
 ઇત્યુક્તસ્તેન ગોવિન્દો બભાષે કૌતુકાન્વિતઃ ।
 કુતશ્ચક્રં સમુત્પન્નં કીદૃગ્વા વર્ણ્યતામિતિ ॥ ૧૦ ॥
 એવં પૃચ્છતિ વૈકુણ્ઠે પ્રોવાય ચતુરાનનઃ ।
 સ્મિતેન કુર્વન્હંસાનાં મૃણાલમૃગતૃષ્ણિકામ્ ॥ ૧૧ ॥
 પૂર્વં કલ્પક્ષયે વૃત્તે નષ્ટે સ્થાવરજડગમે ।
 અવ્યક્તભૂતે પરિતઃ પ્રસુમે જગતિ સ્થિતે ॥ ૧૨ ॥
 ભવિષ્યત્સર્ગાનિષ્પત્તિચિન્તનૈકપરે મયિ ।
 એકદા મન્મુખાદેકો નિર્જગામ બલી પુમાન્ ॥ ૧૩ ॥
 સર્વમેકાર્ણવં વિશ્વં સ ચચાર મહાબલઃ ।
 જાનુદ્દમભૂદ્ધારિ તસ્ય દીર્ઘવપુષ્પતઃ ॥ ૧૪ ॥
 નાપશ્યદ્ધારિમધ્યે સ યદા કિઞ્ચિદિતસ્તતઃ ।
 મામભ્યેત્ય તદાદૃષ્યન્યુદ્ધં દેહીત્યભાષત ॥ ૧૫ ॥
 અહં તદાનીં સઙ્ચિન્ત્ય તત્ર રુદ્રમદૂરગમ્ ।
 આહ્યસ્વામુમિત્યુક્ત્વા ઘોરં દૈત્યં વ્યસર્જયમ્ ॥ ૧૬ ॥
 તતો ગાઢમદોન્માદો રુદ્રમાહ્યતે સ્મ સઃ ।
 પ્રહરસ્વ મયેત્યેનં સોઽબ્રવીચ્ય મહેશ્વરઃ ॥ ૧૭ ॥
 દાનવઃ સોઽપિ ગર્વેણ તદાનીં પરમેશ્વરમ્ ।
 અયઃપિણ્ડેન ચણ્ડેન તાડયામાસ મૂર્ધનિ ॥ ૧૮ ॥
 સ તદ્રૂહીત્વાયઃપિણ્ડં ચક્રં ચક્રે મહેશ્વરઃ ।
 શિરશ્ચિચ્છેદ તેનૈવ દાનવસ્યાવહેલયા ॥ ૧૯ ॥
 કલ્પાન્તકાલચણ્ડાંશુસહસ્રગુણતેજસઃ ।
 તસ્ય ચક્રસ્ય ચદ્ધીર્યં તદ્ધિરાં ગોચરે કુતઃ ॥ ૨૦ ॥
 તદારાધ્ય મહાદેવં ચક્રં ચાચસ્વ કેશવ ।
 સ દાસ્યતિ પ્રસન્નસ્તે ભગવાન્ભક્તવત્સલઃ ॥ ૨૧ ॥
 ઇત્યુક્તવન્તં બ્રહ્માણમાપૃચ્છયાથ જનાર્દનઃ ।

જગામ હિમવચ્છૂડ્ગં બદર્યાશ્રમકાભિધમ્ ॥ ૨૨ ॥

તત્રોર્ધ્વબાહુરભવદ્વાયુભક્ષઃ સમાશતમ્ ।

કૂરકૂરતપશ્ચર્યાઆપરિતોષિતશકુરઃ ॥ ૨૩ ॥

પુનર્વર્ષાયુતાન્યઘૌ નિરાહારો યદા સ્થિતઃ ।

તદા દદૌ મહાદેવો દર્શનં દયયા શિવઃ ॥ ૨૪ ॥

વિશ્વાત્માનં તમાલોક્ય પરિક્ષીણતપઃકલમઃ ।

ઉવાચ કેશવો ભક્ત્યા મુકુટોદઞ્ચિતાઞ્જલિઃ ॥ ૨૫ ॥

જય પ્રભો મહાદેવ વિશ્વાત્મઞ્જય ધૂજટે ।

જય સૃષ્ટિસ્થિતિધ્વંસકારિણે ભવતે નમઃ ॥ ૨૬ ॥

એવં સ્તુવન્તં ગોવિન્દમુવાચ પરમેશ્વરઃ ।

તપસા તે પ્રસન્નોડહમભીષ્ટં પ્રાર્થ્યતામિતિ ॥ ૨૭ ॥

અથોવાચ મહાદેવં કેશવો ભક્તિભાવિતઃ ।

આનન્દાશ્રુકણૈઃ કુર્વન્કર્બુરામીક્ષણદ્વયીમ્ ॥ ૨૮ ॥

ભગવન્બાધતે દેવાઞ્છરભો નામ દાનવઃ ।

સમગ્રાણ્યસ્મદસ્ત્રાણિ તત્ર વૈકલ્યમાગમન્ ॥ ૨૯ ॥

સર્વાતિશાયિ તદ્દેવ દેહ્યસ્ત્રં કરુણાપર ।

ચક્રાભિધં યદાસાધ દાનવો જીયતે મયા ॥ ૩૦ ॥

એવં બ્રુવતિ ગોવિન્દે જગાદ શશિશેખરઃ ।

દશનજ્યોત્સ્નયા વર્ષન્સ્વપ્રસાદસુધામિવ ॥ ૩૧ ॥

પ્રીતસ્તવાહં દાસ્યામિ વિષ્ણો ચક્રં સુદર્શનમ્ ।

અશક્યં કિંતુ તત્સ્મર્તુ કરે વોઢું કથૈવ કા ॥ ૩૨ ॥

ત્વં મદ્ભક્તિપરો નિત્યમિતિ પ્રીત્યા મયા પુનઃ ।

તથા વિધીયતે વોઢું યથા તચ્ચક્રમર્હસિ ॥ ૩૩ ॥

ઇત્યુક્ત્વા ભગવાન્વક્રાદમુગ્ધયતેજસાં કણાન્ ।

નિચિક્ષેપ ચ કૃષ્ણસ્ય વદને પરમેશ્વરઃ ॥ ૩૪ ॥

ઉવાચ ચ પુનઃ શમ્ભુર્ભગવાન્ભક્તવત્સલઃ ।

દેહાર્ધમેત્ય મે કૃષ્ણ ભવ ચક્રધૃતિક્ષમઃ ॥ ૩૫ ॥

તતો જગ્રાહ દેહાર્ધે ભગવાન્મધુસૂદનમ્ ।
 અહો ભક્તાનુકમ્પિત્વં પરમેશસ્ય શોભતે ॥ ૩૬ ॥
 દૃષ્ટ્વા તદ્રૂપમીશસ્ય વિમિશ્રં વિષ્ણુતેજસા ।
 લોકપાલાદયઃ સર્વે તુતુષુર્દૃઢનિશ્ચયાઃ ॥ ૩૭ ॥
 અર્ધે સ ધારયન્વિષ્ણું નનર્ત પરમેશ્વરઃ ।
 કુર્વન્નશેષગીર્વાણલોચનામૃતવર્ષણમ્ ॥ ૩૮ ॥
 વિધાય તાણ્ડવં દેવો દેહાદાકૃષ્ય કેશવમ્ ।
 અસ્પૃશત્સર્વગાત્રેષુ કરેણ કરુણાપરઃ ॥ ૩૯ ॥
 સ્પૃષ્ટ્વા કરેણ સઙ્ચિન્ત્ય તં ચક્રોદ્રહનક્ષમમ્ ।
 આદિદેશ મહાદેવો દયામધુરયા ગિરા ॥ ૪૦ ॥
 અધુના વર્તતે વિષ્ણો ચક્રધારણાયોગ્યતા ।
 મત્કાર્ણગુલિસંસ્પૃષ્ટનિઃશેષવપુષસ્તવ ॥ ૪૧ ॥
 સુદર્શનાભિધં ચક્રં ગૃહ્યતામિત્યદત્ત સઃ ।
 ચક્રસન્ધાનમોક્ષૌ ચ શિક્ષયામાસ શકુરઃ ॥ ૪૨ ॥
 સ ચ પ્રણમ્ય ચરણૌ ભક્ત્યા શમ્ભોઃ પુનઃ પુનઃ ।
 જગ્રાહ ચક્રં તેજોભિરાક્રાન્તામ્બરમણ્ડલમ્ ॥ ૪૩ ॥
 સ્તોત્રાણિ દેવદેવસ્ય સ ચકાર પુનઃ પુનઃ ।
 ચક્રપ્રભાવાદૈત્યેન્દ્રજયં મેને કરસ્થિતમ્ ॥ ૪૪ ॥
 અથ તત્સ્તુતિસન્તુષ્ટઃ પરં રૂપમદર્શયત્ ।
 ભગવાનપિ વિશ્વાત્મા સૂર્યકોટિશતોપમમ્ ॥ ૪૫ ॥
 તદાલોક્ય વપુઃ શમ્ભોર્બભાષે ગરુડધ્વજઃ ।
 મૂર્ધ્ના ધરણિમાલિંગ્ગભક્તિપાવિતમાનસઃ ॥ ૪૬ ॥
 ભગવન્દુઃસહં તેજો ન તવ દ્રષ્ટુમુત્સાહે ।
 ઇદાનીં તદ્રૂપુઃ શાન્તં પ્રકાશય કૃપાવશાત્ ॥ ૪૭ ॥
 ઇત્યુક્તો તેન ભગવાઞ્છાન્તં વપુરદર્શયત્ ।
 પીયૂષપૂરપ્રતિમમનેકેન્દુમનોરમમ્ ॥ ૪૮ ॥
 તમાલોક્ય શિવં શાન્તં પ્રણનામ જનાર્દનઃ ।
 લેભે વરશતં ચેષ્ટમુલ્કર્ષં પરમં ભજન્ ॥ ૪૯ ॥

તસ્માભીષ્ટે સ નિષ્પાદ્ય મહાદેવસ્તિરોદધે ।
 હરિશ્ચકેણ શરભં જધાન ચ મહાબલમ્ ॥ ૫૦ ॥
 એવં નારાયણશ્ચકે તેન ચકેણ વિક્રમમ્ ।
 અનેકશો વ્યદલયન્દાનવાન્વ્યથિતામરાન્ ॥ ૫૧ ॥
 કદાચિદ્રાક્ષસા ગર્વાજજલોદ્ભવપુરઃસરાઃ ।
 સુરાનાકમ્ય નિઃશેષં સ્વીચકુર્ભુવનત્રયમ્ ॥ ૫૨ ॥
 તતો બ્રહ્માદયઃ સર્વે ચક્રપાણિમુપાશ્રિતાઃ ।
 સોડપિ ચકેણ ચિચ્છેદ શિરાંસિ પિશિતાશિનામ્ ॥ ૫૩ ॥
 જલોદ્ભવશિરશ્ચિત્ત્વા ચિરં ભ્રાન્ત્વા સુદર્શનમ્ ।
 ભૂરિરક્તાસવક્ષીભં કરં પ્રાપ્ય પિનાકિનઃ ॥ ૫૪ ॥
 નારાયણોડપિ સર્વત્ર ચક્રમન્વિષ્ય વિહ્વલઃ ।
 શમ્ભુમારાધયામાસ તપોભિર્ભક્તિકલ્પિતૈઃ ॥ ૫૫ ॥
 પ્રત્યહં સ સહસ્રેણ પદ્મૈઃ શમ્ભુમપૂજયત્ ।
 એવં બહૂનિ વર્ષાણિ ભક્ત્યા પરિચયાર તમ્ ॥ ૫૬ ॥
 કદાચિદર્ય(દર્શ)ને પદ્મમેકમૂનં વિલોક્ય સઃ ।
 વિપાટય સ્વેક્ષણં ચકે તત્સઙ્ખ્યાપરિપૂરણમ્ ॥ ૫૭ ॥
 તદા દેવઃ પ્રસન્નોડસ્ય પ્રાદાચ્છમ્ભુઃ સુદર્શનમ્ ।
 અથાબ્રવીન્મુરારાતિરતિપ્રણતવિગ્રહઃ ॥ ૫૮ ॥
 ઇદં ચક્રં યથા ભૂયો માં ત્યક્ત્વા ન પ્રયાસ્યતિ ।
 તથા કુરુ મહાદેવ યદિ સત્યં પ્રસીદસિ ॥ ૫૯ ॥
 યત્ર દેવ ત્વયા દત્તમિદં ચક્રં મમ પ્રભો ।
 સન્નિધેહિ સદા તત્ર ભક્તાનુગ્રહવાઙ્મયથા ॥ ૬૦ ॥
 તચ્ચક્રાખ્યે મહાતીર્થે ભગવન્પૂજિતો ભવાન્ ।
 તદત્ર જાહ્નવી દેવી સન્નિધતાં ત્વદાણયા ॥ ૬૧ ॥
 તેનેત્યમુક્તો નમતા જગાદ શશિશેખરઃ ।
 એવમસ્તુ મમાખ્યત્ર સન્નિધાનં વિધીયતે ॥ ૬૨ ॥
 અત્ર માં પૂજયતિ યો ભવન્તં ચ દિવાનિશમ્ ।

સ વિષ્ણુલોકમાસાદ્ય ભવતા સહ મોદતામ્ ॥ ૬૩ ॥

સિદ્ધક્ષેત્રમિદં પુણ્યં પ્રાપ્તં ચક્રધરાભિધમ્ ।

યઃ પશ્યતિ સ દેહાન્તે લભતે વૈષ્ણવં પદમ્ ॥ ૬૪ ॥

ઇતિ દત્વા વરં વિષ્ણોર્મહાદેવસ્તિરોદધે ।

નારાયણોડપિ મુમુદે સમવાપ્ય સુદર્શનમ્ ॥ ૬૫ ॥

પરિચરતિ યમેવ દેવદેવં

હરિપરમેષ્ઠિપુરઃસરઃ સરૌઘઃ ।

પ્રતિપદમમુમેવ ચિન્તયધ્વં

પ્રસૃમરસંસૃતિઘોરતાપશાન્ત્યૈ ॥ ૬૬ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરરાજાનકજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ ચક્રપ્રદાનં નામ સપ્તમઃ પ્રકાશઃ ॥ ૭ ॥

૮. અષ્ટમઃ પ્રકાશઃ - દક્ષવરપ્રદાનમ્ ।

ૐ નમો હરિહરાભ્યામ્ ।

તત્તત્કર્મ વિધાનતઃ સમુચિતં લબ્ધું(બ્ધન્) ફલં સાદરો

યોસાઉ ત્વામવધીરયન્ગુરુતરૈઃ પાશૈશ્ચિરં વેષ્ટિતઃ ।

દક્ષઃ સમ્પ્રતિ સો(મો)ડહમીક્ષણપથં ત્વચ્યાગતે સ્થાં પ્રભો

પ્રોન્મીલન્નિખિલપ્રજાપતિગણોત્કર્ષાચ્ચિરં નિર્વૃતઃ ॥ ૧ ॥

કિયાન્કોપઃ પ્રસાદો વા નિર્વાહ્યઃ પ્રભવિષ્ણુભિઃ ।

અખણ્ડશક્તેરીશસ્ય નિઃસાધારસ્તુ દૃશ્યતે ॥ ૨ ॥

સર્ગારમ્ભક્ષણે ધાત્રા સૃષ્ટો દક્ષઃ પ્રજાપતિઃ ।

કન્યાચતુષ્ષ્ટિમસૌ વિશ્વબન્ધઃ પ્રસૂતવાન્ ॥ ૩ ॥

તાસાં મધ્યાદ્યોત્કૃષ્ટામા(મ)દાદેકાં પિનાકિને ।

દાક્ષાયણીતિ યા તત્તત્સમગ્રામરપૂજિતા ॥ ૪ ॥

ભગવાન્સ તથા દેવ્યા સહ વ્યહરદીશ્વરઃ ।

પ્રણનામ ન દક્ષં તુ પ્રભુત્વેન કદાચન ॥ ૫ ॥

સર્વેષામસ્મિ મન્તવ્યસ્તદેકોડયમહંકૃતઃ ।

ઇતિ દક્ષઃ સ દેવાય ચુકોપ વૃષલક્ષ્મણે ॥ ૬ ॥

વૈરાયમાણ: શર્વેણ ન મેને સ્વસુતામપિ ।
 દિને દિને ભજત તદપાત્રપ્રતિપાદનમ્ ॥ ૭ ॥
 કસ્યાન્યસ્ય ન મોહોડસ્તિ સંસારોદરચારિણ: ।
 દક્ષોડપિ ચન્મહાદેવં નિનિન્દ સ દિને દિને ॥ ૮ ॥
 દીર્ઘકાલમવિચ્છિન્નક્રિયોપકરણશ્ચ સ: ।
 એકદા હયમેધેન યજતે સ્મ પ્રજાપતિ: ॥ ૯ ॥
 દેવદાનવગન્ધર્વરક્ષસા ભુજગા અપિ ।
 શૈલા: સમુદ્રા નદ્યશ્ચ તેન તત્ર નિમન્ત્રિતા: ॥ ૧૦ ॥
 સમગ્રૌષધયો મૂર્તા ઋતવશ્ચ તદધ્વરે ।
 કિમન્યત્સર્વવસ્તૂનિ તત્રાવર્તન્ત સર્વત: ॥ ૧૧ ॥
 દક્ષો નિમન્ત્રયાગ્ચક્રે સમસ્તા: સરકામિની: ।
 દુહિતૃશ્ચ નિજા: સર્વાસ્તત્ર જામાતૃભિ: સહ ॥ ૧૨ ॥
 નામન્ત્રયત નાયં તુ દાક્ષાયણ્યા સ(મ)હેશ્વરમ્ ।
 વિડમ્બયતિ મૂઢાનાં વિમના ભવિતવ્યતા ॥ ૧૩ ॥
 તત: પ્રકૃપિતા દેવી જનકસ્યાવમાનત: ।
 કદાચિદબ્રવીદેવં પરિપાટલલોચના ॥ ૧૪ ॥
 અભ્યર્થ્ય સર્વે નીયન્તે દક્ષેણાધ્વરકારિણા ।
 અયોગ્યત્વં કિમસ્માકમવકાશો ન યત્ર તત્ ॥ ૧૫ ॥
 તત્કિમન્યન્મહાદેવ શરીરમપિ મે નિજમ્ ।
 અવમાનાય તાદૃક્ષાદૃક્ષાદ્યદ્વિહિતોદયમ્ ॥ ૧૬ ॥
 ઇત્યુક્તમનયા શ્રુત્વા જગાદ પરમેશ્વર: ।
 સાન્તવયન્મધુરૈર્વાક્યૈર્હાસં કૃત્વા પુન: પુન: ॥ ૧૭ ॥
 દક્ષાધ્વરાવકાશેન કિમસ્માકં પ્રયોજનમ્ ।
 એતાવતૈવ યદેવિ ત્વમકાણ્ડે વિપીદસિ ॥ ૧૮ ॥
 મૂર્તયો મમ યા અષ્ટૌ તા: સર્વત્ર પ્રતિષ્ઠિતા: ।
 તત્પરિત્યાગતો નાન્યો યજ્ઞ: કશ્ચિત્પ્રવર્તતે ॥ ૧૯ ॥
 તદ્વ્યં તત્ર તિષ્ઠામો નાનારૂપૈસ્તિસ્તત: ।
 વેદમન્ત્રૈર્વયં સ્તુત્યા ન તદશઙ્ગમન્યથા ॥ ૨૦ ॥

ઇત્યુક્તવતિ દેવેશે બહિઃ કોપં નિયમ્ય સઃ ।
 એવમસ્તિવતિ ગામ્ભીર્યાદન્તર્ગૂઢમકલ્પયત્ ॥ ૨૧ ॥
 તતો બાલેન્દુમુકુટે વિહર્તું જાતુ નિર્ગતે ।
 વરં સ્થાવરતો જન્મ ન તુ દક્ષમુનેઃ ક્વચિત્ ॥ ૨૨ ॥
 જન્માન્તરેડપિ ભર્તા મે શમ્ભુરસ્તિવત્યુદીર્ય સા ।
 દેવી રહસિ તત્યાજ યોગધારણયા તનુમ્ ॥ ૨૩ ॥
 અથોજિઝતતનું દૃષ્ટ્વા મુહૂર્તેનૈવ તાં શિવઃ ।
 અથ હિંસ્રં વ્યધાદ્રૌઢ્રં વીરભદ્રગણં કુધા ॥ ૨૪ ॥
 સ વીરભદ્રો નિર્મુદ્રપરાક્રમ નિરુકુશઃ ।
 પ્રભું વિજ્ઞાપયામાસ કિં કરોમ્યુચ્યતામિતિ ॥ ૨૫ ॥
 દેવોડાપ્યુવાચ તં ગચ્છ દક્ષસ્યાધ્વરમાક્ષિપ ।
 ગણૈઃ સમાવૃતઃ સર્વૈર્નન્દિરુદ્રાનુગૈરિતિ ॥ ૨૬ ॥
 શકુરં સ પ્રણમ્યાથ નિર્જગામ ગણૈઃ સહ ।
 દક્ષયજ્ઞં પ્રમથિતું વિપુલં જાહ્નવીતટમ્ ॥ ૨૭ ॥
 અપશ્યત્તત્ર દક્ષં સ દીક્ષિતં યજ્ઞકર્મણિ ।
 બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રભૃતિભિઃ સમગ્રૈઃ પરિવારિતમ્ ॥ ૨૮ ॥
 વીરભદ્રં તતો દૃષ્ટ્વા જ્વલન્તભિવ તેજસા ।
 સન્નસ્તેષુ ચ સર્વેષુ સ જગાદ પ્રજાપતિઃ ॥ ૨૯ ॥
 કસ્ત્વં કિમર્થમાયાતઃ કુતો વા કથ્યતામિતિ ।
 શ્રુત્વેત્યમબ્રવીત્કૂરો વીરભદ્રઃ સહુકૃતિઃ ॥ ૩૦ ॥
 મદ્રૂતાન્તેન કિં કૃત્યં પરતો જ્ઞાસ્યતે ત્વયા ।
 અસ્મિન્ચુનર્ભવત્કાર્યે વિસ્મયોડસ્તિ તદુચ્યતામ્ ॥ ૩૧ ॥
 યજસે મોહિતઃ કં ત્વં સદસ્યાઃ કે ચ તાવકાઃ ।
 રક્ષિતા કશ્ચ કો યજ્ઞ ઇતિ મે સંશયં હર ॥ ૩૨ ॥
 શ્રુત્વા તમબ્રવીત્સોડપિ તદા દક્ષઃ પ્રજાપતિઃ ।
 કોપકમ્પિતસર્વાઙ્ગપ્રસૃતસ્વેદનિર્ઝરઃ ॥ ૩૩ ॥
 અહં દક્ષઃ સદસ્યો મે ભૃગ્વાદિર્મુનિમાણલઃ ।

રક્ષિતા ભગવાન્વિષ્ણુર્ચજ્યાશ્ચેન્દ્રાદયઃ સુરાઃ ॥ ૩૪ ॥

ઇતિ તસ્ય વચઃ શ્રુત્વા સ જગાદ ગણાગ્રણીઃ ।

રક્ષિતા ભવતો યજ્ઞં સધો રક્ષત્વસાવિતિ ॥ ૩૫ ॥

અથ પ્રવવૃત્તે યજ્ઞં સંહર્તુ સગણૈઃ સહ ।

મુષ્ટિપ્રહારૈર્નિઃશેષાંસ્ત્રિદશાન્યર્થતાડયત્ ॥ ૩૬ ॥

આસ્કન્ધ નાભિપદ્મેન નારાયણમસૌ વ્યધાત્ ।

તદ્રાસિનો વિધેસ્ત્રાસં વિહસ(ર)ન્કારણદ્વયમ્ ॥ ૩૭ ॥

ધૂલિમેકો નિચિક્ષેપ તથા શક્રસ્ય દૃષ્ટિષુ ।

યથા સ નેત્રમેકૈકમશ્વિનોઃ સમદર્શયત્ ॥ ૩૮ ॥

ભૃગ્વાદયોડપિ મુનયઃ સર્વે તત્ર પલાયિતાઃ ।

વયં ન યાજકાઃ કેચિદવદન્સત્યવાદિનઃ ॥ ૩૯ ॥

યદ્યદ્યજ્ઞાય (ઉદ્યદ્યશાય) દક્ષેણ નૈવેદ્યં પરિકલ્પિતમ્ ।

તત્તદેકો ગણસ્તત્ર ભોક્તું પ્રાવર્તતાગ્રતઃ ॥ ૪૦ ॥

કિમન્યત્તત્ર સર્વેષુ વિદ્રુતેષુ યતસ્તતઃ ।

મૃગરૂપં વ્યધાદ્યજ્ઞોડપ્યપરિજ્ઞાનહેતવે ॥ ૪૧ ॥

પલાયિતેષુ સર્વેષુ વીરભદ્રો વ્યવેષ્યત્ ।

દક્ષં પ્રજાપતિં કૂરૈર્નાગપાશૈર્નિરુઙ્ગુશૈઃ ॥ ૪૨ ॥

અથાતિયપલાઃ સર્વે પ્રમથા મથિતામરાઃ ।

યજ્ઞવાટં સમગ્રં તે લુણ્ઠયામાસુરાગ્રહાત્ ॥ ૪૩ ॥

જહુઃ સુરાઙ્ગનાઃ સર્વા યૂપાનપ્યુદપાટયન્ ।

મુનીનામવમાનાંશ્ચ ચક્રિરે બહુશો ગણાઃ ॥ ૪૪ ॥

ઉપદ્રુતં ગણૈર્દૃષ્ટ્વા સર્વ સ્થાવરજઙ્ગમમ્ ।

અથાબ્રવીદ્વીરભદ્રઃ કિચ્ચિત્કોપં પ્રકાશયન્ ॥ ૪૫ ॥

ભો ભો ગણાઃ (ભોર્ભોર્ગણાઃ) કૃતં કાર્યં ચદર્થં વચમાગતાઃ ।

લોકાનુપપ્લાવયતાં ભવતામેષ કઃ ક્રમઃ ॥ ૪૬ ॥

શ્રુત્વા તત્તસ્ય વચનમવધીર્ય ચ તે ગણાઃ ।

તથૈવ તત્ર સક્લોભમકુર્વન્ત યતસ્તતઃ ॥ ૪૭ ॥

અથોવાય સ તાન્વીરભદ્રો ભૂ(ભૂ)ભડ્ગભીષણઃ ।
 અવધીરિતમદ્રાહ્યાન્યુષ્માન્હન્મિ હઠાદિતિ ॥ ૪૮ ॥
 તતસ્તેડપ્યવદન્હસ્ત્વં પ્રભુવદ્ભાષસે કથમ્ ।
 નન્દિનો વયમાયતાસ્ત્વમસ્માકં સમો ગણઃ ॥ ૪૯ ॥
 ઇત્થં તાન્વદતો વીરો વીરભદ્રો જઘાન ચ ।
 અધિગમ્યેદૃશીં વાર્તાં નન્દિરુદ્રોડપ્યુપાગમત્ ॥ ૫૦ ॥
 દૃષ્ટ્વા ગણાન્તાન્હા હા પુત્રકા નિહતા ઇતિ ।
 વદન્સ્ત્રિશૂલમાદાય નન્દી તં પ્રતિ યાગમત્ ॥ ૫૧ ॥
 વીક્ષ્ય સમ્મુખમાયાન્તં નન્દિનં કુપિતં તતઃ ।
 વીરભદ્રોડબ્રવીન્મૂર્ધ્નાં સંસ્યુશન્નવનીતલમ્ ॥ ૫૨ ॥
 શમ્ભુના નિર્વિશેષસ્ત્વં ભગવન્નક્ષ રક્ષ મામ્ ।
 ભવત્તેજો હુતાશસ્ય સ્ફુલિન્ગોડપિ ન માદૃશઃ ॥ ૫૩ ॥
 ઇત્યુક્તો વીરભદ્રેણ નન્દી નૈનમતાડયત્ ।
 કેવલં વેષ્યાગ્ચકે પાશૈશ્ચાપલશાન્તયે ॥ ૫૪ ॥
 અથ સારન્ગરૂપેણ યજ્ઞેન સહ સોડનયત્ ॥
 દક્ષં ચ વીરભદ્રં ચ ગાઢપાશનિયન્નિતમ્ ॥ ૫૫ ॥
 શમ્ભોરદર્શયન્નન્દી મૃગરૂપમથાધ્વરમ્ ।
 તં વિલોક્ય ચ દેવસ્ય કુધા જજ્વાલ લોચનમ્ ॥ ૫૬ ॥
 તતો નિરગમત્તેજઃ પપાત ધરણૌ ચ તત્ ।
 ઉદિયાય તતો જન્તુઃ પિન્ડગશ્મશ્રુવિલોચનઃ ॥ ૫૭ ॥
 શોણવર્ણઃ કૃષ્ણકાન્તિરાયકામ ચ તં મૃગમ્ ।
 મૃગં દગ્ધ્વા ચ નિઃશેષામવનીમધ્યપાતયત્ ॥ ૫૮ ॥
 તદ્દૃષ્માણા સુરાઃ સર્વે પલાયન્તે સ્મ કુત્રચિત્ ।
 ઇત્યુપદ્રવમાલોક્ય હાહાકારં ચ દેહિનામ્ ॥ ૫૯ ॥
 બ્રહ્મા ચકાર વિહ્વાસિં તદા નમ્રઃ પિનાકિનઃ ।
 અયં દેવ તવ ક્રોધો જ્વરો નામોદિતઃ પુમાન્ ॥ ૬૦ ॥
 અસ્ય તેજોભિરભિલં જગજ્જીર્ણં ચરાચરમ્ ।

એકીકૃતમિદં તેજો ન સહ્યં કેનચિદ્ભિભો ॥ ૬૧ ॥
 તદેતદ્બુધા કૃત્વા મા દહસ્વ મહેશ્વર ।
 નાગાનાં મૂર્ધ્નિ સર્વેષાં શિલાનાં ચ શિલાજતુ ॥ ૬૨ ॥
 જલસ્ય નીલિકા પૃથ્વી ઔષર્થ ખારકો ગવામ્ ।
 પશૂનાં દૃષ્ટિરોધશ્ચ શિખોદ્ભેદશ્ચ કેકિનામ્ ॥ ૬૩ ॥
 અવીનાં પિત્તભેદશ્ચ શુકાનામપિ હિક્કિકા ।
 નેત્રરોગઃ કોકિલાનાં શાર્દૂલાનામપિ શ્રમઃ ।
 જન્મ મધ્યાવસાનેષુ મનુષ્યાણામપિ જવરઃ ॥ ૬૪ ॥
 એવં વિભજ્ય બહુધા ત્રૈલોક્યં રક્ષ શકુર ।
 ઇત્યુક્તો બ્રહ્મણા દેવઃ સોઽબ્રવીદેવમસ્તિવતિ ॥ ૬૫ ॥
 એવં તેજોમયે તસ્મિન્વિભક્તે શકુરાણ્યા ।
 ઇન્દ્રાદયઃ સુરાઃ સર્વે સ્વાલ્લોકાન્પુનરાગમન્ ॥ ૬૬ ॥
 તદા પાશાનિબદ્ધં તં વીરભદ્રમદર્શયત્ ।
 નન્દિરુદ્રો ભગવતસ્તદ્વૃત્તાન્તં જગાદ ચ ॥ ૬૭ ॥
 કુપિતો વીરભદ્રં ચ મર્ત્યભાવાય ચાશપત્ ।
 શાપાવસાનં ચ દદૌ દેવઃ કારુણિકાગ્રણીઃ ॥ ૬૮ ॥
 ગણાઃ ક્ષમામવતીર્ણાસ્તે કેદારામ્ભઃપ્રભાવતઃ ।
 યદા ગણત્વં ગચ્છન્તિ તદા શાપોઽપચાત્વિતિ ॥ ૬૯ ॥
 અથ પાશાવલીવદ્ધો દક્ષો દેવં પિનાકિનમ્ ।
 સ્તોત્રેણ દક્ષપ્રોક્તેન સ્તૌતિ સ્મ રચિતાગ્જલિઃ ॥ ૭૦ ॥
 તેન સ્તોત્રેણ તસ્યાથ સમ્પ્રીતોઽભૂન્મહેશ્વરઃ ।
 ઉપરાગાત્રભોઃ કોપઃ પ્રસાદઃ સહજઃ પુનઃ ॥ ૭૧ ॥
 દેવીં ત્યક્ત્તતનું દૃષ્ટ્વા તદા ક્રુદ્ધોઽપિ ધૂર્જટિઃ ।
 નતં તમનુજગ્રાહ દેવઃ કારુણિકઃ શિવઃ ॥ ૭૨ ॥
 ઉવાચ ચ વિભુર્દક્ષ યજ્ઞસ્તે મથિતો મયા ।
 એતદ્ભૂલં કોટિગુણં તત્તવાસ્તુ મદાણ્યા ॥ ૭૩ ॥
 પ્રસન્ને શકુરે તસ્ય ન્યવર્તન્ત પ્રજાપતેઃ ।
 સ્વયમેવ તદા પાશાસ્તીવ્રપીડાવિધાયિનઃ ॥ ૭૪ ॥

દક્ષોડગમન્નિજં સ્થાનમાણ્યા ય મહેશિતુઃ ।

કૃલં કોટિગુણં પ્રાપ્ય યજ્ઞસ્થાનન્દમાશ્રિતઃ ॥ ૭૫ ॥

દૃઢતરકરુણારસસ્ત્રિનેત્રા-

ત્કવ ય ન પરોડસ્તિ વિચાર્યતામિદાનીમ્ ।

અનુસરત તમેવ મોક્ષલક્ષ્મી-

વિતરણકેલિસમર્થમાદરેણ ॥ ૭૬ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરરાજાનકજયદ્રથવિરચિતે હરયરિતચિન્તામણૌ દક્ષવરપ્રદાનં નામાષ્ટમઃ પ્રકાશઃ ॥ ૮ ॥

૯. નવમઃ પ્રકાશઃ - તારકવધે સુરમહોત્સવઃ ।

ૐ શ્રીમૃત્યુજિતે નમઃ ।

ઘોરઃ કોડપિ નિશાયરોડયમિયતો લોકાનલં બાધતે

સર્વસ્તારકમેતમાહ પુરુષં નૈવૈષ મે રોચતે ।

ત્વં દેવ્યા સહસામરસ્યવિધિના સ્વં વીર્યમાશ્ચર્યકૃ-

તન્નાથ પ્રથયસ્વ યેન વિલયં સઘઃ પ્રયાતીદૃશઃ ॥ ૧ ॥

ઐકાત્યેન મહાદેવ્યા દાહેન મદનસ્ય ચ ।

અહો રક્તો વિરક્તશ્ચ જયત્યેકો મહેશ્વરઃ ॥ ૨ ॥

કદાચિત્તારકાખ્યેન દાનવેન્દ્રેણ પીડિતાઃ ।

ઇત્યં વિજ્ઞાપયામાસુર્નિર્જરાઃ કમલાસનમ્ ॥ ૩ ॥

ભગવન્ભવતઃ પ્રાપ્ય વરં સ રજનીચરઃ ।

ન કં રચયતે નિત્યમવમાનં દિવૌકસામ્ ॥ ૪ ॥

અપહૃત્ય સ દુષ્ટાત્મા ગરુત્મન્તં સુરદ્રુહઃ ।

કીડાશકુન્તં વિદધે ભુજપઞ્જરગર્વિતઃ ॥ ૫ ॥

ધ્યાયતે કથમધ્યાપિ શિવમાધિપમાણ્ડલમ્ ।

ચક્રં સંયોગસોત્કણ્ઠં સ્યાન્ન ચેદસુરીમનઃ ॥ ૬ ॥

સાસુપૂર્ણેક્ષણશ્રેણિરમુખ્યા સ્થાનવર્ત્તનિ ।

વિહસ્યતે સહસ્રાક્ષઃ સમગ્રૈરેવ રાક્ષસૈઃ ॥ ૭ ॥

દાહકઃ સર્વભૂતાનાં વહેરુષ્મા બભૂવ યઃ ।

ઉત્તસકુસુમગ્લાનિરોષાત્સ શમિતોડમુના ॥ ૮ ॥

ભવાન્સ નામ યો ભુક્તે કુપિતઃ સ કથં જિતઃ ।

ઇત્યં વિહસ્યતે તેન કૃતાન્તોડપિ દિને દિને ॥ ૯ ॥

તૂષણીકત્વે વિજિહ્ત્વં વાયાટત્વં ચટૂ(સદુ)ક્તિષુ ।

ઉદ્દોષ્ય દિવિષદ્ગર્ગસ્તદાસ્થાને વિહસ્યતે ॥ ૧૦ ॥

સિદ્ધકિન્નરગન્ધર્વવર્ગોડસ્યાસ્થાનવર્ત્મનિ ।

અવકાશો ન ભવત ઇતિ દ્વાઃસ્થૈર્નિરુધ્યતે ॥ ૧૧ ॥

સિંહાસનસ્થિ(ગ)તે યસ્મિન્મેદિનીચુમ્બિમૌલયઃ ।

અવમા(સા)નાર્થમમરા મન્યન્તે ચિરજીવિતમ્ ॥ ૧૨ ॥

તસ્મિન્પ્રભવતિ પ્રાયઃ કિમન્યૈર્બહુભાષિતૈઃ ।

સ્પર્ધતે મરુમાર્ગેણ સ્વર્ગમુદ્ગસતાં ગતમ્ ॥ ૧૩ ॥

ઇત્યુક્તવત્સુ દેવેષુ બાષ્પબન્ધુરદૃષ્ટિષુ ।

દન્તાંશુભિર્નભઃ સિઞ્ચઞ્જગાદ જલજાસનઃ ॥ ૧૪ ॥

વિદિતં મમ યત્સોડયં બાધતે નિખિલં જગત્ ।

અદ્યાપિ જાતો ન પુનઃ સંહર્તા તસ્ય રાક્ષસઃ ॥ ૧૫ ॥

સ હિ ધોરેણ તપસા જગદ્વિજયસાદરઃ ।

અડ્ગીચકાર સ્વવધં બાલકાત્સપ્તવાસરાત્ ॥ ૧૬ ॥

બાલઃ સપ્તદિનઃ કો વા તારકં યો વ્ય(વિ)જેષ્યતે ।

ઉત્પત્સ્યતે સ વીર્યેણ રુદ્રસ્યેતિ ન સંશયઃ ॥ ૧૭ ॥

કુતશ્ચિત્કારણાત્યક્તતનું દેવીં વિના પ્રભુઃ ।

સ તપઃ કલ્પયન્નાસ્તે હિમવત્કન્દરાગૃહે ॥ ૧૮ ॥

વિશ્વાત્મા વિશ્વકર્તા ચ તત્ર દેવસ્તપસ્યતિ ।

સ કેન કારણેનેતિ માદૃશામધ્યગોચરે ॥ ૧૯ ॥

જનયિષ્યતિ સા દેવી સ્વાત્માનં યોગયુક્તિતઃ ।

જઠરે હિમવત્પત્ન્યા મેનકાયા અસંશયમ્ ॥ ૨૦ ॥

દેવ્યાઃ શમ્ભોશ્ચ ચદ્વીર્યમુદેષ્યતિ નિરકુશમ્ ।

તદેવ ભવતામિદં સાધયિષ્યતિ તદ્વધમ્ ॥ ૨૧ ॥

धृत्युक्तास्ते विरिञ्चेन वृष्टयित्ता द्विवौकसः ।

प्राणम्य भक्त्या(ता) भुङ्क्षो जग्मुः सर्वे निजं भुवम् ॥ २२ ॥

अस्मिन्नवसरे विश्वजननी परमेश्वरी ।

निजयोगभलेनैव मेनकायामजायत ॥ २३ ॥

कृमेण वर्धमानायां भगवत्यां कदायन ।

शङ्कस्य वयसा प्राप नारदस्तुङ्गिनायवम् ॥ २४ ॥

नारदोऽथ तुषाराद्रि(त्रि) कल्पितातिथ्यमभ्यधात् ।

पीयूषमृदुभिर्वाङ्मयैः किञ्चिद्विनयकारणम् ॥ २५ ॥

चित्तस्य शिभराणां य पृथुत्वं तव दृश्यते ।

पापाणानां गुणानां य गुरुत्वं प्रतिभाव्यते ॥ २६ ॥

स्वभावेन प्रसन्नत्वं मनसः पयसश्च ते ।

धन्यो भवान्यस्य गुणामध्यास्ते तपसे हरः ॥ २७ ॥

नारदे य वदत्येवं मेनका छिमवद्भूः ।

आजगाम मलादेव्या सङ्ग कन्यात्वमाप्तया ॥ २८ ॥

ननाम मेनका तस्मै जगाद य छिमायलः ।

प्राप्तेयं जङ्गमत्वेन सृजन्निव रदांशुभिः ॥ २९ ॥

शुभाशुभेन युज्यन्ते मुने प्राक्कर्मणा नराः ।

व्यामुख्यन्त्येव पितरस्तथ्यिन्तोद्भूतनात्पुनः ॥ ३० ॥

त्वं सत्यवादी सर्वज्ञस्तन्मयेत्थं निगद्यसे ।

पाणिग्राहाय कन्यायाश्चिन्ता मनसि मे स्थिता ॥ ३१ ॥

धृत्युक्ते छिमशैलेन सादरे नारदोऽब्रवीत् ।

उर्ध्वस्थाने विषादस्ते किमयं वर्तते वृथा ॥ ३२ ॥

शृणु तावद्विदं वाक्यं नास्या जातः पतिः क्वचित् ।

तेनेति गदिते तत्र मेनका भयमाददे ॥ ३३ ॥

पुनरस्य भवेत्सृष्टिस्थितिसंसारकारिणः ।

जन्ममृत्युविहीनस्य पत्नीयं परमेशितुः ॥ ३४ ॥

यस्य क्रीडनकायन्ते ब्रह्मविष्णुवाद्यः सुराः ।

स देवदेवो विश्वात्मा भर्ताभुक्त्वा भवेदिति ॥ ३५ ॥

ચરાચરસ્ય જગતઃ પિતા સ પરમેશ્વરઃ ।
 તસ્ય પત્ની ભવત્યેષા જનની સર્વદેહિનામ્ ॥ ૩૬ ॥
 ધન્યઃ કિમન્યત્સર્વત્ર કોડન્યોડસ્તિ ભવતઃ સમઃ ।
 વિશ્વસ્ય જનનીમેતાં યઃ પ્રાસૂત મહેશ્વરીમ્ ॥ ૩૭ ॥
 ઇયં તદચિરાદેવ યોગં યાતુ પિનાકિના ।
 અભીષ્ટફલનિષ્પત્યૈ કો વિલમ્બં સમીહતે ॥ ૩૮ ॥
 ઇત્યુક્તે તેન હિમવાનુવાચ પરિતોષિતઃ ।
 અડ્ગૈસ્તરડ્ગયન્ભડ્ગિં પુલકાકુરદન્તુરૈઃ ॥ ૩૯ ॥
 નરકાદુસ્તરાત્સોડહમુદ્ધૃતો ભવતા મુને ।
 અનેન વચસા યેન યદમૂર્ધ્વમધિષ્ઠિતમ્ ॥ ૪૦ ॥
 હિમાચલોડસ્મિ હેમાદ્રેરપિ તિષ્ઠામિ મૂર્ધનિ ।
 ચસ્ય જામાતૃતામેતિ દેવશ્ચન્દ્રશિખામણિઃ ॥ ૪૧ ॥
 દેવેન સંયોજયિતુમિમાં યત્નો વિધીયતે ।
 શ્રેયોડભિનન્ધતે કેર્ન ભવદ્વાક્યાનુવર્તનાત્ ॥ ૪૨ ॥
 ઇત્યુક્તે હિમશૈલેન નિજકન્યામમન્યત ।
 મેનકા ભગવત્પત્નીં પરિતોપમુપાગતા ॥ ૪૩ ॥
 સા પુનઃ પાર્વતી દેવી લજ્જયાવનતાનના ।
 ચિત્તં કથગ્ચિદ્દુઃખોદ્ધૃં શશાકાનન્દમન્થરમ્ ॥ ૪૪ ॥
 પ્રતિમુચ્ય તતઃ શૈલં નારદો નિર્જરેશ્વરમ્ ।
 ધૃતિમન્તં વ્યારચયત્તદ્ધૃતાન્તનિવેદનાત્ ॥ ૪૫ ॥
 જગાદ ય પુનઃ શીઘ્રં મદનઃ પ્રેષ્યતામિતિ ।
 ઇન્દ્રોડપિ સ્મરમાનીય જગાદ મધુરં વચઃ ॥ ૪૬ ॥
 મનોભવ ત્વં જાનાસિ મમ સર્વં મનોગતમ્ ।
 તત્કિમન્યન્મહાદેવં પાર્વત્યા યોજયેરિતિ ॥ ૪૭ ॥
 અથ તદ્વચસા કામો જગામ તુહિનાચલમ્ ।
 પ્રવિવેશ ચ તત્રૈવ પવિત્રં શકુરાશ્રમમ્ ॥ ૪૮ ॥
 રત્યાઃ કરં કરે ગૃહ્નપ્રવિષ્ટસ્તત્ર મન્મથઃ ।

अनुयातो वसन्तेन सौख्यार्थं वृथा(ष, षा)स्पृशा(?) ॥ ४८ ॥

नानाप्रसवनिर्मुद्रसरलद्रुमवेदिकम् ।

तूष्णीकगणमव्यग्रं वृषभं तं ददर्श सः ॥ ५० ॥

सेवितं भक्तिमग्रेण नन्दिना द्वारवर्तिना ।

समाधानप्रयोगेन निःस्पन्दाम्बिलविग्रहम् ॥ ५१ ॥

भुजङ्गयोगपट्टाङ्गं ध्यानस्तिमितलोचनम् ।

नासानिषण्णदृष्टिं य शम्भुं तत्र व्यलोकयत् ॥ ५२ ॥

विवेश तस्य हृदयं सूक्ष्मेण वपुषा स्मरः ।

तदानीं य स्मरन्तेर्वी देवोऽपि क्षोभमाययौ ॥ ५३ ॥

शनैश्चित्तं नियम्याथ तमपश्यत्य योगतः ।

देवो विकाररहितो भूयोऽपि शममाददे ॥ ५४ ॥

अपास्तो मदनस्तेन चितात्स्थूलं वपुर्वहन् ।

मार्गणं परमेशाय सन्दधे मोहनाभिधम् ॥ ५५ ॥

स तेनाशोकशृणोण संस्पृष्टो वक्षसि प्रभोः ।

असाधारणपैर्योऽपि किञ्चिद्व्युक्षोभ येतसि ॥ ५६ ॥

क्षोभहेतुं ततो वीक्ष्य मदनं परमेश्वरः ।

लुङ्घ्य भस्मसाय्यके भाललोचनवह्निना ॥ ५७ ॥

दग्ध्वा स्मरमथोद्भिक्तो भर्गलोचनपावकः ।

विश्वं दग्धुं प्रववृते कल्यान्तभ्रान्तिमावहन् ॥ ५८ ॥

अथ व्यभजतेशानस्तं स्वलोचनपावकम् ।

सङ्कारप्रभृतिषु द्रु(ङ्)मेषु मधुपायिषु ।

अन्येष्वपि पदार्थेषु रोगिणाम् (रागिणाम्) ज्वरकारणम् ॥ ५९ ॥

मदनं भस्मसाद्भूतं वीक्ष्याथ विवशा रतिः ।

चिरं समुचितैर्वाक्यैश्चकन्द य रुरोद य ॥ ६० ॥

प्रलप्य य चिरं शम्भोरग्रे विरचिताञ्जलिः ।

सा चकार स्तुतिं येन प्रसन्नोऽभून्महेश्वरः ॥ ६१ ॥

सा यथाये प्रियं कामं श्रुवन्तं सोऽप्यभाषत ।

भविष्यत्यचिरैर्लौक तव भर्ता प्रयाहि तत् ॥ ६२ ॥

જગાદ ચ રતિદીના વિલપન્તી પુનઃ પુનઃ ।
 ભર્તુર્વિયોગઃ પ્રાયેણ નારીણાં મૃત્યુના સમઃ ॥ ૬૩ ॥
 સખીયુગલસંયુક્તાં નાનાલકુારધારિણીમ્ ।
 તામાનિનાય શૈલેન્દ્રસ્તદાનીં નિજકન્યકામ્ ॥ ૬૪ ॥
 અપશ્યત્પથિ શૈલેન્દ્રો રુદતીં કામવલ્લભામ્ ।
 પપ્રચ્છ ચ સ્વવૃત્તાન્તં સમયં ચાભ્યભાષત ॥ ૬૫ ॥
 અધિગમ્ય ચ કામસ્ય દાહં તુહિનભૂધરઃ ।
 ઇથેષ સ્વપુરં ગન્તું દુહિત્રા સહ વિહ્વલઃ ॥ ૬૬ ॥
 કન્દર્પદાહમાકર્ણ્ય જગાદાથ હિમાદ્રિજા ।
 સ્વપુરે મમ કિં કાર્યં ન તત્ર સ્થાતુમુત્સહે ॥ ૬૭ ॥
 કિમેતેન શરીરેણ દુર્ભગેન પ્રયોજનમ્ ।
 તીવ્રં તપઃ કરિષ્યામિ યમેન નિયમેન ચ ॥ ૬૮ ॥
 ઇત્યાકર્ણ્ય હિમાદ્રિઃ સ જગાદ સ્નેહવિહ્વલઃ ।
 ઉ મા મૃદુશરીરાત્વં તપઃ ક્વેશાવહં કુરુ ।
 એહિ ત્વમ્પુરમેવાત્ર પ્રયાવઃ પુત્રિ સામ્પ્રતમ્ ॥ ૬૯ ॥
 ઇત્યુક્તવતિ શૈલેન્દ્રે તદા વાગશરીરિણી ।
 વાણી સમુદ્યયૌ વ્યોમ્નઃ સત્યાર્થપરિકલ્પિની ॥ ૭૦ ॥
 ઉ-મેતિ તપસઃ સેયં નિપિધ્દા ભવતા ગિરે ।
 ઉમેતિ પ્રથિતં નામ પ્રાપ્નોતિ ભુવનત્રયે ॥ ૭૧ ॥
 ઇયં મૂર્તિમતી સિદ્ધિશ્ચિન્તિતં સાધયિષ્યતિ ।
 ઇયં ન માનુષી મૂર્તિસ્તન્મા મિથ્યાવકલ્પથાઃ ॥ ૭૨ ॥
 ઇતિ શ્રુત્વા સ સહસા શૈલેન્દ્રઃ પ્રત્યપદ્યત ।
 તપસ્તસ્થાઃ સ્વભવનં જગામ ચ સવિસ્મયઃ ॥ ૭૩ ॥
 ઉમાપ્યથ તપઃ કર્તું જગામ શિખરં ગિરેઃ ।
 અભીષ્ઠસિદ્ધિપર્યન્તં દૃઢં વિહિતનિશ્ચયા ॥ ૭૪ ॥
 અપશ્યત્તત્ર હરિતચ્છદમેકં ચ પાદપમ્ ।
 વિચિત્રૈઃ કુસુમૈઃ સિદ્ધિં સૂચયન્તં મનોહરૈઃ ॥ ૭૫ ॥

सन्त्यज्य तत्राभरणान्यसौ वस्त्राणि तानि य ।
 सप्तीष्यां सेविता ताभ्यां तपः कर्तुं प्रयत्नमे ॥ ७६ ॥
 सा वल्कलप्रावरणा दूर्भकल्पितमेभवा ।
 त्रिकालस्नायिनी यडे तपांसि शरदां शतम् ॥ ७७ ॥
 स्वयंशीर्णेन पर्णेन प्राणयात्रां यकार सा ।
 अकेन प्रत्यहं यावत्समानाम(वास)गमय्यत्तम् ॥ ७८ ॥
 समाशतं निराहारमपि सा विदधे तपः ।
 अन्यथा हि कथङ्कारं तादृशः पतिराप्यताम् ॥ ७९ ॥
 अथ तत्तपसा तेन ज्वलितां भुवनत्रयीम् ।
 आलोकयोद्धेजितां शङ्कः सप्तर्षीस्त्वयिदस्मरत् ॥ ८० ॥
 सप्तर्षयोऽपि निकटं प्राप्ता मुदितयेतसः ।
 पूजयित्वा महेन्द्रेण प्रोक्तास्तत्समयोजितम् ॥ ८१ ॥
 छिमाद्रौ पार्वती कूरं तपस्यति वरार्थिनी ।
 तस्यास्तद्विष्टसंसिद्ध्याः(सम्पत्त्याः) समापयत तत्तपः ॥ ८२ ॥
 शङ्कोक्तमिति सञ्चित्य जग्मुस्ते तुङ्गिनायलम् ।
 व्यलोकयन्त तां तत्र पावनीं छिमवत्सुताम् ॥ ८३ ॥
 अभाषन्त य तां भद्रे किमर्थं कुरुषे तपः ।
 सापि तद्वाक्यमाकर्ण्य प्रत्युवाय तपःकृशा ॥ ८४ ॥
 आश्रमं मम सम्प्राप्ता गृहीतैतद्द्रव्यसन्तम् ।
 ततो वक्ष्याम्यशेषेण विधेयं धृद्वेष्टितम् ॥ ८५ ॥
 तेन तद्भयसा सर्वैस्तदासनमगृह्यत ।
 सापि प्रतात्मकं मौनं छित्वा क्षीमयमग्रहीत् ॥ ८६ ॥
 पुनः पुनश्च तैः पृष्टा गौरवात्साध्यभाषत ।
 किञ्चित्स्मितमुष्णी कान्तलाभेच्छावर्णनाक्षरैः ॥ ८७ ॥
 सर्वेषां प्राणिनां चित्तगतगोचरवर्तिनः ।
 तत्स्ववृत्तान्तकथनं कथं नाधीयते मया ॥ ८८ ॥
 चित्तवृत्तिरियं तावत्किं वाञ्छति देहिनाम् ।
 अलभ्यप्रार्थितात्तस्मान्मादृश्यां न (मादृश्यानां) विडम्बना ॥ ८९ ॥

પ્રાર્થયન્ત્યેવ(?) કેષાઞ્ચિયેતો લેશેન કિઞ્ચન ।
 નૈપુણં ઘટતે તત્ર કેષાઞ્ચિદ્ધિવિધોદયમૈઃ ॥ ૯૦ ॥
 દેહાન્તરે ફલં પ્રાપ્તં કેષાઞ્ચન પરિશ્રમઃ ।
 કેચિત્તેનૈવ કાયેન સિદ્ધિમિચ્છન્ત્યતન્દ્રિતાઃ ॥ ૯૧ ॥
 મમ યસ્ત્વભિલાષોઽસ્તિ તપસા કોઽપિ સમ્પ્રતિ ।
 આત્મનોઽપિ સહાયાર્થમપરેષાં કિમુચ્યતે ॥ ૯૨ ॥
 ચેતઃ સકુલ્પસંરમ્ભૈર્યદ્વાઞ્છતિ દિને દિને ।
 તત્સાધનાય કાયોઽપિ મયાયં વિનિયોજ્યતે ॥ ૯૩ ॥
 તદ્ગન્ધ્યા તનયં સ્રષ્ટુમભિવાઞ્છતિ કૌતુકાત્ ।
 યત્પ્રાર્થયે દુરાસાધં વરં મદનવૈરિણમ્ ॥ ૯૪ ॥
 કારણૈરપ્યવિજ્ઞેયો ભગવાન્સ મહેશ્વરઃ ।
 મયાભિલષ્યતે હન્ત નિર્નિરોધો મનોરથઃ ॥ ૯૫ ॥
 ઇત્યુક્તવત્યાઃ પાર્વત્યાશ્ચિત્તસ્થૈર્યદિદૃક્ષ્યા ।
 સમર્ષયોઽભિદધિરે વિસ્મયાકુલચેતસઃ ॥ ૯૬ ॥
 કાયિકં માનસં વાપિ લોકેઽસ્તિ દ્ધિવિધં સુખમ્ ।
 શકુરં પતિમાસાદ્ય તત્રૈકમપિ નેક્ષ્યતે ॥ ૯૭ ॥
 વસ્ત્રાભરણસડ્ગેન દૃશ્યતે કાયિકં સુખમ્ ।
 પ્રકૃત્યૈવ સ દિગ્વાસાઃ કઠોરાસ્થિવિભૂષણઃ ॥ ૯૮ ॥
 ઉત્પદ્યતે સુખં લોકે સોત્સાહત્વેન ચૈતસમ્ ।
 જુગુપ્સિતેષુ કૂરેષુ શ્મશાનેષુ વસત્યસૌ ॥ ૯૯ ॥
 કુલં ગુણાશ્ચ લક્ષ્મીશ્ચ પત્યુકો વિચાર્યતે ।
 સ્વયમ્ભવો નિર્ગુણોઽયં ભસ્મમાત્રાનુલેપનઃ ॥ ૧૦૦ ॥
 દેવાધિપતિરિન્દ્રોઽસ્તિ લક્ષ્મીવાન્નિધિનાયકઃ ।
 યસ્ત્વયા પ્રાકૃતે હન્ત કેવલોઽયં દિગમ્બરઃ ॥ ૧૦૧ ॥
 એવમાકર્ણ્ય તદ્દાઞ્ચં પ્રકોપસ્ફુરિતાધરા ।
 ઉવાચ હિમવત્પુત્રી કમ્પમાનવિલોચના ॥ ૧૦૨ ॥
 સદસત્રવિવેકેઽસ્મિન્સ્વસંવેદનગોચરે ।

બુદ્ધિમન્તો વિમુહ્યન્તિ કા મૂઢેષુ વિચારણા ॥ ૧૦૩ ॥

સ્વેચ્છાગૃહીતરૂપોડયં કારણૈરધ્યનિશ્ચિતઃ ।

પુરન્દરકુબેરાદ્યાસ્તદ્ભક્ત્યૈશ્વર્યશાલિનઃ ॥ ૧૦૪ ॥

ન જાનન્તિ ભવન્તસ્તુ પરમાર્થેન શકુરમ્ ।

તદ્વિમ્બનયા કસ્માદવીચિપ્રાર્થના કથમ્ ॥ ૧૦૫ ॥

તન્નિન્દાપાતકાકાન્તા યૂયં ભવથ સામ્પ્રતમ્ ।

મમાપિ સત્યં યુષ્માકં વાયો નિરયકારણમ્ ॥ ૧૦૬ ॥

મમ ભર્તા સ એવાસ્તુ ભગવાનિતિ નિશ્ચયઃ ।

તદ્યુષ્મદીયં વચનં કઃ પ્રમાણાય મન્યતે ॥ ૧૦૭ ॥

યાત યૂયમિતોડવિદ્યા ગૃહીતમુનિભૂમિકાઃ ।

દૂતોડથવાહું ગચ્છામિ તપસ્યામિ વનાન્તરે ॥ ૧૦૮ ॥

એવમુક્ત્વા તદા ગન્તુમિયેષ હિમવત્સુતા ।

મહર્ષયઃ પ્રમુદિતા નમન્તશ્ચ બભાષિરે ॥ ૧૦૯ ॥

અહો વત સ્થિરં ચેતો વર્તતે પર્વતાત્મજે ।

સત્યં ત્વદાલોકનયા વયમદ્ય પવિત્રિતાઃ ॥ ૧૧૦ ॥

સ દેવદેવો વિશ્વાત્મા ધીમતા કેન નેષ્યતે ।

સ્થિરનિશ્ચયતાં જ્ઞાતુમસ્માકં કિન્તવ્યં ક્રમઃ ॥ ૧૧૧ ॥

અનેન સ્થિરભાવેન ત્વં પતિં લપ્સ્યસે શિવમ્ ।

કિમન્યદચિરેણૈવ વિશ્વમાતા ભવિષ્યસિ ॥ ૧૧૨ ॥

ઇતિ પ્રોત્સાહનં કૃત્વા પાર્વત્યાસ્તે મહર્ષયઃ ।

સુરકાર્યાય સર્વેડપિ જગ્મુર્દ્રુષ્ટું મહેશ્વરમ્ ॥ ૧૧૩ ॥

અથ મુનયઃ સ્નાત્વા ભાગીરથ્યાં યથાવિધિ ।

શકુરાર્યનયર્યાર્થમગૃહ્ણન્તુસુમસ્રજઃ ॥ ૧૧૪ ॥

શકુરાશ્રમમાસાદ્ય બહિર્દ્વારસ્થિતાસ્તતઃ ।

દ્વારાધિકારિણં દેવં નન્દિરુદ્રં બભાષિરે ॥ ૧૧૫ ॥

સકૃપસ્ત્વં સમગ્રાણાં ગણાનાં શિરસિ સ્થિતઃ ।

ત્વયા નિવેદ્યમાનાસ્તુ તત્પશ્યામો મહેશ્વરમ્ ॥ ૧૧૬ ॥

ઇદાનીં સુરકાર્યાય મહાદેવદિદૃક્ષવઃ ।
 વયં પ્રદર્શનીયાસ્તે શકુરાશ્રમવેદિકામ્ ॥ ૧૧૭ ॥
 ત્વમેવ ગતિરસ્માકં નન્દિરુદ્ર દિને દિને ।
 પ્રભૂણાં ન સ્થિતિઃ કુત્ર દ્વારપાલપુરઃસરાઃ ॥ ૧૧૮ ॥
 તત્કાલમનતિક્રમ્ય સાધયાસ્મદભીષિતમ્ ।
 દ્વારપાલપ્રસાદેન પ્રભૂણાં હ્યન્તરં ગતા ॥ ૧૧૯ ॥
 ઇત્યુક્તો મુનિભિર્નન્દી તાનુપાંશુ જગાદ સઃ ।
 અયં નાવસરઃ શમ્ભુસ્તિષ્ઠત્યેવ સમાહિતઃ ॥ ૧૨૦ ॥
 ક્ષણમાત્રાન્મહાદેવઃ સન્ધ્યોપાસનકર્મણે ।
 પ્રાપ્સ્યત્યેવ તટં ગાડુગં તત્ત્રૈવ પ્રતીક્ષ્યતામ્ ॥ ૧૨૧ ॥
 ઇતિ તદ્વચનં શ્રુત્વા પરિતોષમુપાગતાઃ ।
 અગમન્મુનયો ગડ્ગાતીરં શ્રીકરપાવનમ્ ॥ ૧૨૨ ॥
 પ્રતીક્ષન્તે સ્મ તત્રૈવ મહાદેવં મહર્ષયઃ ।
 વર્ષાકાલપયોવાહં તૃષિતાશ્ચાતકા ઇવ ॥ ૧૨૩ ॥
 અથ ક્રમેણ વિરતસમાધાને પિનાકિનિ ।
 વિલોક્યાવસરં નન્દી જગાદ રચિતાઞ્જલિઃ ॥ ૧૨૪ ॥
 પ્રભો સમર્ષયઃ પ્રાપ્તાસ્તિષ્ઠન્તિ બહિરડ્ગને ।
 કૃતાર્થયિતુમાત્માનં ત્વત્પાદપરિચર્યયા ॥ ૧૨૫ ॥
 ઇત્યુક્તો નન્દિના દેવો બાલચન્દ્રશિખામણિઃ ।
 અદત્ત તત્પ્રવેશાર્થં શનૈર્ભૂમડ્ગસંજ્ઞયા ॥ ૧૨૬ ॥
 તાનાજુહાવ દૂરસ્થાન્મૂર્ધકમ્પેન વીરકઃ ।
 નમન્તો વિવિશુસ્તેડપિ શકુરાશ્રમવેદિકામ્ ॥ ૧૨૭ ॥
 તે પ્રવિશ્ય પ્રભોઃ પૂજામકુર્વત(ન્ત) મહર્ષયઃ ।
 શિરસા તુડ્ગજૂટેન ચરણૌ ચ વવન્દિરે ॥ ૧૨૮ ॥
 મન્યમાનાઃ કૃતાર્થત્વં શમ્ભુસ્નિગ્ધેક્ષણક્ષણે ।
 બભાષિરે સહર્ષાસ્તે ક્ષણમાત્રાન્મહર્ષયઃ ॥ ૧૨૯ ॥
 કૃપાપરોડસિ હિમવત્સુતા તીવ્રં તપસ્યતિ ।
 તારકો બાધતે વિશ્વં તદત્રોચિતમાચર ॥ ૧૩૦ ॥

भ्रमविषयुप्रभृतयो भवदंशाभिलाषिणः ।
 तारकेण त्रिलोकीयं बाध्यते दृष्टयेतसा ॥ १३१ ॥
 किमन्यदुच्यसे देव सर्वेषां लृढयं भवान् ।
 स्वयमेव विजानाति विधेयं यदनन्तरम् ॥ १३२ ॥
 तैरित्युदीरिते देवो जगाद शशिशेखरः ।
 किञ्चित्स्मिन्तेनापडरन्धुः प्रस्तोमविभावरिम् ॥ १३३ ॥
 विदितं मे यथा सर्वे तारकेण तिरस्कृताः ।
 गाढोत्सृष्टाः प्रतीक्षन्ते मत्कार्यं वासवाद्यः ॥ १३४ ॥
 लोकवृत्तानुसारेण न प्रवृत्तिर्निवार्यते ।
 मय्यन्यथा प्रवृत्ते तु जायते लोकविप्लवः ॥ १३५ ॥
 तत्साधये देवकार्यं भवद्भित्तत्र कल्प(ल्य)ताम् ।
 लोकमार्गानुवृत्तैव सत्यः(धः) समुचितः कर्म ॥ १३६ ॥
 धृत्युक्ताः शम्भुना तेऽपि निर्गत्येङ्गितवेदिनः ।
 पिनाडी यायते कन्यां त्वामित्यद्भिन्नमब्रुवन् ॥ १३७ ॥
 ततो डिमगिरिः साकं मुनिभिर्मनकान्वितः ।
 जगाम कन्यामानेतुं तद्वाक्याद्गिरिजश्रमम् ॥ १३८ ॥
 अपश्यन्पार्वतीं सर्वे निरङ्कुशतपःकृशाम् ।
 तेजसा पुनरुद्भक्तकुताशनशिषोपमाम् ॥ १३९ ॥
 तामालोक्य ततो देवीमभाषन्त मधर्षयः ।
 अस्माभिर्भगवानद्भिं यायितो(यते) भवतीमिति ॥ १४० ॥
 श्रुत्वेति सा तद्वयनं सद्यस्त्यक्ततपःकलमा ।
 पूर्णं तपःकुलं प्राप्तमिति येतस्यकल्पयत् ॥ १४१ ॥
 ततः पितृभ्यां सङ्गसा जगाम गिरिजा गृहम् ।
 डिमवानप्यसामान्यमुत्सवं पर्यकल्पयत् ॥ १४२ ॥
 ऋतवो मूर्तिमन्तोऽस्य दासभावं वितेजिरे ।
 वायुमार्जनकृज्जितस्तदानीं सरलद्रुमः ॥ १४३ ॥
 पुष्पोपकारनिर्माणां यङ्किरे वनदेवताः ।

સ્વયં લક્ષ્મીગૃહે તસ્થૌ ચિન્તામણિવિભૂષણા ॥ ૧૪૪ ॥

નાગકિન્નરગન્ધર્વયક્ષવિદ્યાધરાદયઃ ।

સર્વેઽપિ કિંકુરીભાવં હિમાદ્રેઃ પર્યકલ્પયન્ ॥ ૧૪૫ ॥

કુલનદ્યઃ સમુદ્રાશ્ચ મેરુમુખ્યાશ્ચ પર્વતાઃ ।

સર્વે સાહાયકં ચક્રુસ્તદાનીં હિમભૂભૃતઃ ॥ ૧૪૬ ॥

સપ્તર્ષિકથિતાર્થસ્ય શકુરસ્થાય નાકિનઃ ।

સર્વાભરણસંરમ્ભં ચકિરે ગન્ધમાદને ॥ ૧૪૭ ॥

શૌરિઃ સર્વાણ્યાભરણાન્યાનિનાયાસ્ય સેવયા ।

ચાટૂનિ કુર્વજ્જગ્રન્થ ચન્દ્રં મૂર્ધ્નિ પિતામહઃ ॥ ૧૪૮ ॥

ભસ્માઙ્ગારાગઢૈર્ગુણ્યં કૃત્વા કર્પૂરેણુભિઃ ।

પુરન્દરેણ મન્દારમાલાભિઃ શમ્ભુરચિતઃ ॥ ૧૪૯ ॥

વાયુર્વિભૂષયાઽચ્ચક્રે વૃષભં સમનોજવમ્ ।

અન્યેઽપિ દેવાઃ સેવાર્થમવર્તન્ત પુનઃ પુનઃ ॥ ૧૫૦ ॥

માં નિવેદય દેવાયેત્યાચયક્ષે પુનઃ પુનઃ ।

ચાટૂનિ નન્દિરુદ્રસ્ય કુર્વાણો ગરુડધ્વજઃ ॥ ૧૫૧ ॥

ધરામાલભ્ય જાનુભ્યામથોવાચ જનાર્દનઃ ।

શોભસે ભગવઽશ્ચમ્ભો રૂપેણાનેન ચારુણા ॥ ૧૫૨ ॥

પ્રાગેવ પ્રતિપન્નાર્થા રતિરેષા પુરઃ સ્થિતા ।

તદુત્પાદય કન્દર્પં કરુણા ક્ષિયતામિતિ ॥ ૧૫૩ ॥

અથ ગૌરીમુખામ્ભોજદર્શનોત્સુકમાનસઃ ।

સસર્જ મદનં દેવો ગિરિશો નિજચેચ્ચયા ॥ ૧૫૪ ॥

તતો વૃષભમારુહ્ય સ જગામ (સજ્જગામ) હિમાચલમ્ ।

અહંપૂર્વિકયા કાન્તાનન્યાન્નદી જગાદ ચ ॥ ૧૫૫ ॥

દૂરીભવન્તુ ગિરયઃપાષાણસ્પર્શકર્કશાઃ ।

આર્દ્રાંકુરુધ્વમાલોકાઃ(?) કઠિનીભવતાબ્ધયઃ ॥ ૧૫૬ ॥

ઇન્દ્રાદયઃ સુરાઃ સર્વે પુરો યાન્તુ શનૈઃ શનૈઃ ।

સમીરો મૃદુતામેતુ ન ચેદ્રેણુઃ પ્રગલ્ભતે ॥ ૧૫૭ ॥

કુરુતાં યુગપદ્ધતિં સૂર્યાચન્દ્રૌ ગિરા મમ ।
 ન ચેદુષ્ણત્વશીતત્વરૂપોદેતિ કદર્થનાઃ ॥ ૧૫૮ ॥
 કમ્પયન્પવનશ્છત્રં કિઙ્કિણીર્વાદયત્વલમ્ ।
 ન વિચારયતે પશ્ય કિન્નરી કલકાકલીમ્ ॥ ૧૫૯ ॥
 એવં વદતિ સાટોપં નન્દિરુદ્રે પ્રભોઃ પુરઃ ।
 નિયમેનાગમન્સર્વે બ્રહ્મવિષ્ણુપુરઃસરાઃ ॥ ૧૬૦ ॥
 તતઃ પ્રાપ્તુષારાદ્રિં શશિખણ્ડશિખામણિઃ ।
 ચિન્તારત્નગૃહપ્રાતવશીકૃતવિલોચનમ્ ॥ ૧૬૧ ॥
 તં વિલોકયિતું દેવં હિમવત્પુરવાસિનઃ ।
 અતિષ્ઠન્નાજમાર્ગેષુ નિર્ગત્ય નિજમન્દિરાત્ ॥ ૧૬૨ ॥
 પુરાડ્ગનાજનો હર્મ્યગવાક્ષવિવરાધ્વના ।
 તમીક્ષમાણઃ પાર્વત્યાસ્તપઃ કૂરમવન્દત ॥ ૧૬૩ ॥
 તતો મણિમયાગારં વિશ્વકર્મવિનિર્મિતમ્ ।
 પ્રવિવેશ હરો ગૌરીં વિલોકયિતુમુત્સુકઃ ॥ ૧૬૪ ॥
 ક્રીડોદ્યાનસહસ્રાઢ્યં કનકામ્ભોજરાજિતમ્ ।
 તદાલોક્ય ગૃહં શક્તશ્ચક્ષુષ્મતામવન્દત ॥ ૧૬૫ ॥
 આસીત્તત્ર હરિર્દ્ધારિ કાશ્ચિત્કાંશ્ચિત્રવેશયન્ ।
 અલક્ષિતાઃ કેડપ્યવિશન્નિપતન્મણિકકુણાઃ ॥ ૧૬૬ ॥
 તુષારાદ્રિગિરા તત્ર બ્રહ્માજનિ પુરોહિતઃ ।
 ચતુર્ભિશ્ચાપઠદ્વદ્વૈરૃચઃ પરિણયોચિતાઃ ॥ ૧૬૭ ॥
 પાણિગ્રહક્ષણે તત્ર પાર્વત્યા વાસવાદયઃ ।
 નિવૃત્તતારકાત્રાસા ઇત્યન્યોન્યમચિન્તયન્ ॥ ૧૬૮ ॥
 રત્નાન્યુપાયનીચકે તત્ક્ષણે વરુણઃ પુનઃ ।
 અદત્ત ચિત્રાભરણાન્યગ્નિશ્ચ વૃષલક્ષ્મણે ॥ ૧૬૯ ॥
 જગ્રાહ વાસવશ્છત્રમાદત્ત હરિરાસનમ્ ।
 નારદસ્તુમ્બુરુશ્ચિત્રં કાલોચિતમવાદયત્ ॥ ૧૭૦ ॥
 પાણિગ્રહે ચ નિષ્પન્ને પ્રણનામ મહીધરઃ ।
 દેવં દેવીં ચ હર્ષાન્નદન્તુરીભવદીક્ષણાઃ ॥ ૧૭૧ ॥

તત્રૈવ ચ નિશામેકાં દેવ્યા નિન્યે મહેશ્વરઃ ।
 પ્રાતરાપૃચ્છય શૈલેન્દ્રં મન્દરાદ્રિમવાપ ચ ॥ ૧૭૨ ॥
 ગતે શમ્ભૌ સમં દેવ્યા હિમાદ્રિર્મેનકાયુતઃ ।
 શૂન્યીભૂતમિવાશેષં નિજં પુરમમન્યત ॥ ૧૭૩ ॥
 મન્દરાદ્રૌ તતો દેવો વિજહાર તથા સહ ।
 નાનાવિઘેષુ દેશેષુ વિલાસૈર્વિવિઘૈઃ પ્રભુઃ ॥ ૧૭૪ ॥
 કદાચિત્પાર્વતી પુત્રં ચકારાશોકપાદપમ્ ।
 અસેચયદમું શશ્વત્રીત્યા કસ્તૂરિકારસૈઃ ॥ ૧૭૫ ॥
 એવં ગતે બહૌ કાલે વાસવેન પ્રયોદિતઃ ।
 જગાદ પાર્વતીં જાતુ નમન્મૂર્ધા બૃહસ્પતિઃ ॥ ૧૭૬ ॥
 ત્વં દેવી વલ્લભા શમ્ભોર્જનની સર્વદેહિનામ્ ।
 ઇતિ કિઞ્ચિન્મયા વાચ્યમિદાનીં નિર્ણયસ્વ તત્ ॥ ૧૭૭ ॥
 પ્રાયેણ પુત્રો દેહસ્ય કૃલં સર્વત્ર કીર્ત્યતે ।
 સુતં વિના નિરર્થં ચ જન્મ કસ્યોપયુજ્યતે ॥ ૧૭૮ ॥
 અત એવ હિ સર્વેષાં સ્નેહઃ પુત્રેષ્વનશ્ચરઃ ।
 તદત્ર માતર્મર્યાદાં સમાં દ્રષ્ટુમિહાર્હસિ ॥ ૧૭૯ ॥
 ઇત્યુક્તે તેન ગિરિજા બભાષે હર્ષનિર્ભરા ।
 શ્રૂયતામત્ર પુત્રસ્ય માહાત્મ્યં કથયામિ તે ॥ ૧૮૦ ॥
 (શ્રૂયતા(તાં) પુત્ર પુત્રસ્ય માહાત્મ્યં કથયામિ તે) ॥ ૧૮૦ ॥
 મરૌ પયોમયં કૂપં ચઃ કારયતિ કોવિદઃ ।
 બિન્દુના બિન્દુના ચાસ્ય વર્ષ વર્ષ વસેદિદિવિ ॥ ૧૮૧ ॥
 દશકૂપોપમા વાપી દશવાપીસમો હ્રદઃ ।
 દશહ્રદસમો વૃક્ષો દશવૃક્ષસમઃ સુતઃ ॥ ૧૮૨ ॥
 એવં સુતસ્ય મર્યાદામવધારય તત્ત્વતઃ ।
 ઇતિ શ્રુત્વા ચ તદ્વાક્યં હૃદ્યોઽગચ્છદ્બૃહસ્પતિઃ ॥ ૧૮૩ ॥
 દેવકાર્યોદ્યતસ્યૈવં વાણીં સઞ્ચિત્ય ગીપતેઃ ।
 પુત્રોત્પત્ત્યાભિલાષં સા બબન્ધ હૃદિ પાર્વતી ॥ ૧૮૪ ॥

અથ વામકરે દેવીં ગૃહીત્વા પરમેશ્વરઃ ।
 પ્રવિશ્ય રત્નપ્રાસાદં દુરોદરમકલ્પયત્ ॥ ૧૮૫ ॥
 ક્રીડતોર્ધૂતવિધિના તથોસ્તત્ર પુનઃ પુનઃ ।
 વપુઃ સહાયતાં ભેજે મણિકુટ્ટિમભિમ્બિતમ્ ॥ ૧૮૬ ॥
 તથોરેવં વિહરતોઃ કદાચન નિરન્તરઃ ।
 પ્રાદુર્ભભૂવ શસ્ત્રૌઘઃ પૂરિતામ્બરકન્દરઃ ॥ ૧૮૭ ॥
 તતઃ કિમેતદિત્યુક્તે દેવ્યા તત્ર સવિસ્મયમ્ ।
 સ્મિતેન કકુભો લિમ્પન્બભાષે પરમેશ્વરઃ ॥ ૧૮૮ ॥
 એતત્રદૃષ્ટપૂર્વં તે વર્ણયે શૃણુ પાર્વતિ ।
 ક્રીડન્તિ મત્પ્રિયા એતે ગણાઃ શૈલેડત્ર સર્વતઃ ॥ ૧૮૯ ॥
 મત્ક્ષેત્રસેવિનઃ કેચિલ્કેચિચ્ચ મદુપાસિનઃ ।
 મામિષ્ટવન્તઃ કેચિચ્ચ ભક્તયા મે ગણતાં ગતાઃ ॥ ૧૯૦ ॥
 બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રભૃતયસ્તેડપિ સર્વે વ્યવસ્થિતાઃ ।
 તેડપિ મત્પ્રિયતાં દૃષ્ટ્વા ગણેશાન્યર્થુપાસતે ॥ ૧૯૧ ॥
 સઙ્ખ્યા ન કાચિદસ્ત્યેષાં ગણાનાં દેવિ પાર્વતિ ।
 નન્દિરુદ્રશ્ચ સેનાનીઃ સર્વેષાં ચ સ તે સુતઃ ॥ ૧૯૨ ॥
 ઇત્યુક્તે તેન દેવેન પાર્વતી જાતવિસ્મયા ।
 અહો ભગવતો રૂપમિતિ ચેતસિ સન્દધે ॥ ૧૯૩ ॥
 અથૈકદા ભગવતો રહઃક્રીડાભિલાષિણોઃ ।
 પ્રવિષ્થોર્મણિગૃહં દ્વારમધ્યાસ્ત કેશવઃ ॥ ૧૯૪ ॥
 સ રુરોઘ તદા સર્વાન્બ્રહ્મશઙ્કપુરઃસરાન્ ।
 અસૌ નાવસરો દેવૌ વિહરન્તૌ સ્થિતાવિતિ ॥ ૧૯૫ ॥
 એવં રહઃસ્થિતવતોસ્તથોસ્તત્ર નિજેચ્છયા ।
 સમાસહસ્રમગમદ્ભિલાસમણિવેશ્મનિ ॥ ૧૯૬ ॥
 તતસ્તથા સ્થિતે દેવે બ્રહ્માઘાઃ કાર્યવિહ્વાલઃ ।
 તદ્દૃતાન્તાનુસારેણ હવ્યવાહં વ્યસર્જયન્ ॥ ૧૯૭ ॥
 પ્રવિશ્ય પક્ષરન્ધ્રેણ શુકરૂપઃ શિખી તતઃ ।

દેવમાલોકયામાસ દેવ્યા સહ રહઃસ્થિતમ્ ॥ ૧૯૮ ॥

શુકરૂપં પરિજ્ઞાય પાવકં પ્રેષિતં સુરૈઃ ।

ભગવાનબ્રવીત્કોપપરિપાટલવોચનઃ ॥ ૧૯૯ ॥

મમૈવ તિષ્ઠતો યાતો વિદ્મભાવં જડો ભવાન્ ।

તદિદાનીં વચ ઇદં કુરુષ્વ ગલિતત્રપઃ ॥ ૨૦૦ ॥

સર્વેષામાસ્યભૂતસ્ત્વમમરાણાં હુતાશન ।

તત્સર્વં ભુજ્યતે દેવા હુતં ક્ષિપ્તં ચ યત્ત્વયિ ॥ ૨૦૧ ॥

દિવૌકસાં સમગ્રાણામુપભોગાય સમ્પ્રતિ ।

તદેતત્પિબ મદ્ધીર્યમન્યથા ન ભવિષ્યસિ ॥ ૨૦૨ ॥

ઇત્યુક્તો દેવદેવેન પાવકો ભયકાતરઃ ।

દેવ દેહીતિ તદ્ધીર્યં પપૌ વિરચિતાગ્જલિઃ ॥ ૨૦૩ ॥

અત્યુત્કટં મહાદેવવીર્યં પીતં હવિર્ભુજા ।

સર્વેષામપિ દેવાનામવિશજજઠરાન્તરમ્ ॥ ૨૦૪ ॥

એકઃ સ્તબ્ધત્વમગમદ્રહ્નિઃ સર્વે સુરાસ્તથા ।

દેવકોટયસ્ત્રયસ્ત્રિંશદથ નિઃસ્પન્દતાં ગતાઃ ॥ ૨૦૫ ॥

સ્તોત્રેણારાધયામાસુરભયાય મહેશ્વરમ્ ।

સ્તુતીઃ સુરાણામાકર્ણ્ય તદાનીં હવ્યવાહનમ્ ॥ ૨૦૬ ॥

તદ્ધીર્યપાનાદ્વ્યામૂઢમુવાચ પરમેશ્વરઃ ।

ગચ્છ નષ્ઠધૃતે વહ્ને મૂર્ધાનં મેરુભૂભૃતઃ ॥ ૨૦૭ ॥

મદાજ્ઞયા વમેસ્તત્ર મદ્ધીર્યમિદમુત્કટં ।

મદ્ધીર્યે ભવતા વાન્તે મેરુપર્વતમૂર્ધનિ ॥ ૨૦૮ ॥

યથાપ્રકૃતિ વર્તન્તે સ્વસ્થત્વેન સુરા ઇતિ ।

એવં તદાજ્ઞયા વહ્નિરગચ્છન્મેરુપર્વતમ્ ॥ ૨૦૯ ॥

વવામ તત્ર વીર્યં ચ પારમેશ્વરમુત્કટમ્ ।

વાન્તે હુતાશેન શનૈઃ પપાત ગહને વને ॥ ૨૧૦ ॥

દ્રવત્સુવર્ણસદૃશં તદ્ધીર્યં શરકાનને ।

સમ્પદ્યતે સ્મ સરસી વિકસત્કનકામ્બુજા ॥ ૨૧૧ ॥

અધિગમ્ય તતો દેવી દ્રવલ્નકનિર્મલામ્ ।
 સરસીમગમત્સાકં સખીભિર્જલકેલયે ॥ ૨૧૨ ॥
 અથોપવિષ્ણુ તત્તીરે પાતુકામા પયાંસિ સા ।
 સ્નાત્વોત્થિતાઃ કૃત્તિકાઃ ષડવિકલ્પા વ્યલોકયત્ ॥ ૨૧૩ ॥
 આદાય પદ્મપત્રેષુ તદ્ધારિ ગમનોન્મુખીઃ ।
 તાઃ કૃત્તિકાસ્તત્સમયે જગાદ પરમેશ્વરી ॥ ૨૧૪ ॥
 પદ્મપત્રસ્થિતં વારિ પિબામ્યસ્મિ પિપાસિતા ।
 આનીયતામિદં સાન્દ્રદ્રવલ્કાગ્ચનનિર્મલમ્ ॥ ૨૧૫ ॥
 ઇત્યુક્તવત્યાં પાર્વત્યાં પયોભરપિપાસયા ।
 અવોચન્કૃત્તિકાસ્તત્ર મધુરાક્ષરયા ગિરા ॥ ૨૧૬ ॥
 નિપીયતામિદં કિન્તુ સુતં યં જનયિષ્યસિ ।
 અસ્માકમપિ પુત્રોઽસૌ ભવત્પિતિ કૃપાં કુરુ ॥ ૨૧૭ ॥
 યુવયોર્વર્તતે વીર્યં ભુવનત્રયદુઃસહમ્ ।
 ત્વદંશસ્ત્વદસાધાર ઇતિ કિં નામ વર્ણયતે ॥ ૨૧૮ ॥
 એતત્તદુક્તમાકર્ણ્ય સાબ્રવીદેવમસ્તિવતિ ।
 અપિભત્પદ્મપત્રૈશ્ચ સરસીં સકલામપિ ॥ ૨૧૯ ॥
 અજાયત તતો દેવ્યા બાલો રવિશશિદ્યુતિઃ ।
 તીત્રશક્તિકરશ્ચૂડાપાટલીભિશ્ચ શોભિતઃ ॥ ૨૨૦ ॥
 દેવ્યા વિનિર્ગતઃ કુક્ષેર્દેત્યાન્મારયિતું ક્ષમઃ ।
 ઇતિ લેભે કુમારાખ્યાં સ બાલઃ પરમેશ્વરાત્ ॥ ૨૨૧ ॥
 ષડભ્યઃ પ્રસાદીયકે યં કૃત્તિકાભ્યો મહેશ્વરી ।
 તતઃ ષણ્મુખતાં લેભે કાર્તિકેયાભિધાં ચ સઃ ॥ ૨૨૨ ॥
 ચૈત્રસ્ય બહુલે પક્ષે પચ્ચદશ્યાં કૃતોદયમ્ ।
 તમાલોક્ય તતો દેવાઃ પરિતોષમુપાગતાઃ ॥ ૨૨૩ ॥
 તં ચૈત્રસિતપચ્ચમ્યાં ષડ્દિનં પરમેશ્વરઃ ।
 ષડ્વૃક્કં પ્રથયામાસ શસ્ત્રાસ્ત્રપ્રથનાદિભિઃ ॥ ૨૨૪ ॥
 ચૈત્રસ્ય સિતષષ્ઠ્યાં ચ વાસવોઽસ્મૈ નિજાં સુતામ્ ।
 આદત્ત દેવસેનાખ્યાં બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રચોદિતઃ ॥ ૨૨૫ ॥

મયૂરં વાહનં વાયુરુપાયનમકલ્પયત્ ।
 ત્વષ્ટા ચ કુક્કુટં તસ્મૈ ક્રીડાર્થં કામરૂપિણમ્ ॥ ૨૨૬ ॥
 અથ સર્વે સુરાસ્તત્ર શકોપેન્દ્રપુરઃસરાઃ ।
 તસ્ય સમદિનસ્યાપિ વિજ્ઞાપિમિતિ ચકિરે ॥ ૨૨૭ ॥
 દેવદેવસ્ય પુત્રસ્ત્વં તત્સમાનપરાક્રમઃ ।
 પ્રસીદ તત્કુરુ કૃપાં સર્વદાનવદુર્જય ॥ ૨૨૮ ॥
 શ્રુત્વેતિ તત્ક્ષણં તેષામભાષત ષડાનનઃ ।
 ષડ્ભિર્મુખૈઃ પ્રકટયન્નભયામૃતસારિણીમ્ ॥ ૨૨૯ ॥
 અભીષ્ટં કથયધ્વં મે કિમસ્તિ ભવતાં હૃદિ ।
 સમ્પાદયામિ યત્સદ્ધો નિઃસન્દેહં નિમેષતઃ ॥ ૨૩૦ ॥
 ઇત્યુક્તે તેન શકાધા અભાષન્ત નતાસ્તતઃ ।
 તારકઃ પીડયત્યસ્માન્દૈત્યેન્દ્રો વિજયસ્વ તમ્ ॥ ૨૩૧ ॥
 ઇતિ તદ્વચનં શ્રુત્વા સોડબ્રવીદેવમસ્તિત્વતિ ।
 ચચાલ તારકવધં કર્તું ચ શિખિવાહનઃ ॥ ૨૩૨ ॥
 તસ્મિન્નિર્ગતવત્યેવ શકો દૂતં વ્યસર્જયત્ ।
 તારકસ્ય તિરસ્કારવચનૈઃ પરુષક્રમૈઃ ॥ ૨૩૩ ॥
 સ પુરન્દરદૂતસ્તં વ્યલોકયત તારકમ્ ।
 અભાષત ચ નિઃશકુર્ધૈર્યગમ્ભીરયા ગિરા ॥ ૨૩૪ ॥
 ભો ભોસ્તારક દેવેન્દ્રસ્ત્વામાહ શ્રૂયતામિદમ્ ।
 નિવાર્ય દાનવવધગીતશ્રવણચાપલમ્ ॥ ૨૩૫ ॥
 લોકોચ્છેદનતઃ કર્મ રાજદ્વિષ્ટં ત્વયા કૃતમ્ ।
 તદદ્ય તે નિચન્તાસ્મિ સમગ્રભુવનપ્રભુઃ ॥ ૨૩૬ ॥
 તસ્યેતિ વચનં શ્રુત્વા સોડબ્રવીદથ તારકઃ ।
 કરેણ કરમાસ્ફાલ્ય વિકૃતસ્મિતયા ગિરા ॥ ૨૩૭ ॥
 કિં કિં નામ ન માં શાસ્તિ બાધકં પાકશાસનઃ ।
 અથાપિ વર્તતે તસ્ય હૃદયે વિભુતાજવરઃ ॥ ૨૩૮ ॥
 ધિગ્ધિક્સ શકઃ સર્વાર્ગનેત્રગાઢાખડમ્બરમ્ ।

સ્વેદોડયમિતિ નિહોતુ પ્રાવર્તત પુરો મમ ॥ ૨૩૯ ॥

સહસ્રશો મયા તસ્ય પૌરુષં તત્પરીક્ષિતમ્ ।

લજ્જતે હન્ત નાદાપિ પરુષૈર્વચનૈઃ ખલઃ ॥ ૨૪૦ ॥

ઇત્યુક્ત્વા તારકો દૂતં ન્યવારયત તં તતઃ ।

અચિન્તયમ્ય તત્કાલમરિષ્ટૈર્ભયમાશ્રયન્ ॥ ૨૪૧ ॥

ભૂરિશો વિજિતઃ શકસ્તથાગ્રેવં વદેત્કથમ્ ।

અવૈમિ તસ્ય કોડપિ સ્યાદાશ્રયો ઘૈર્યકારણમ્ ॥ ૨૪૨ ॥

એવં વિચિન્તયત્યસ્મિન્નાજગામ ષડાનનઃ ।

અકસ્માદેવ શુશ્રાવ તારકશ્ચ સુરધ્વનિમ્ ॥ ૨૪૩ ॥

સમવાસર ષડ્ઝૂજ જિતનિઃશેષદાનવ ।

જય શક્તિધર સ્કન્દ ગૌરીનન્દન રક્ષ નઃ ॥ ૨૪૪ ॥

ઇતિ તત્ર ગુહસ્તોત્રં સ નિશમ્ય ચ દાનવઃ ।

કાલનેમિપ્રભૃતિભિર્દૈત્યૈઃ વિનિર્યયૌ ॥ ૨૪૫ ॥

આલોક્ય તેજોરૂપં ચ કુમારં તારકોડબ્રવીત્ ।

અયં સ માં ભવાઞ્જેતુમાગતઃ પ્રેરિતઃ સુરૈઃ ॥ ૨૪૬ ॥

બાલોડસિ ભવતો યોગ્યં લીલાકન્દુકપ્હેલનમ્ ।

મત્પૌરુષં યમં પૃચ્છ પલાયિતમિતસ્તતઃ ॥ ૨૪૭ ॥

બાલાનાં નિર્વિવેકત્વમિતિ સર્વત્ર ગીયતે ।

યત્ક્ષીરકણ્ઠોડપિ ભવાન્માં વિજેતું વ્યવસ્યતિ ॥ ૨૪૮ ॥

ઇતિ શ્રુત્વા વચસ્તસ્ય જગાદ શિખિવાહનઃ ।

વયોભિઃ પૌરુષનયૈઃ સુરચિન્તાં નિવર્તયન્ ॥ ૨૪૯ ॥

હંહો તારક બાલોડહં કરવૈ કન્દુકકમમ્ ।

મૂર્ખૈવ પતતા વેગાત્ક્ષણમુત્પતતા ચ તે ॥ ૨૫૦ ॥

પ્રત્યક્ષલક્ષ્યે શૌર્યેડસ્મિન્પુરઃ કિમિતિ પૃચ્છયતે ।

બાલોડહમિતિ કા ભ્રાન્તિરિદમાકર્ણતાં વચઃ ॥ ૨૫૧ ॥

ભયં શિશોરજગરાદ્ભાસ્વાન્બાલો હિ દુઃસહઃ ।

અલ્પાક્ષરશ્ચ મન્ત્રશ્ચ સ્ફુરતાં ન કિમર્હતિ ॥ ૨૫૨ ॥

વયોધિકત્વં પ્રાપ્તેણ દેહિનાં બલહાનયે ।
 બહુકાલવશાત્પશ્ય ક્ષીયન્તે પાદપાદયઃ ॥ ૨૫૩ ॥
 તદ્દાલોડહં ભવાન્ભૂરિવયા ઇતિ વિચાર્યતામ્ ।
 મણિસ્તત્કાલસમ્ભૂતઃ પાષાણશ્ચ ચિરન્તનઃ ॥ ૨૫૪ ॥
 એવં વદત્યેવ ગુહે સ નિચિક્ષેપ મુદ્ગરમ્ ।
 ચક્રેણ ચ નિરાચક્રે કુમારેણાપિ તત્ક્ષણમ્ ॥ ૨૫૫ ॥
 વિભિધ મુદ્ગરં સ્કન્દો ગદાં ચિક્ષેપ કોપતઃ ।
 કલ્પાન્તવાત્યયેવાદ્રિશ્ચક્રમે દાનવસ્તથા ॥ ૨૫૬ ॥
 તારકં કમ્પિતં દૃષ્ટ્વા દૈત્યેન્દ્રાસ્તસ્ય વિગ્રહે ।
 અવલેપેન સહિતાઃ ક્રુદ્ધાઃ કૂરં પ્રજહ્નિરે ॥ ૨૫૭ ॥
 દાનવાયુધસઙ્ઘટ્ટાદ્ગુહો ન હૃદિ વિવ્યથે ।
 વદન્નેવ મહાતેજઃ સ જહાસ પુનઃ પુનઃ ॥ ૨૫૮ ॥
 બાધ્યમાનાનથાલોક્ય દાનવૈર્દારુણૈઃ સુરાન્ ।
 ક્રન્દન્તં વાસવં પશ્યન્નુવાય વિહસન્ગુહઃ ॥ ૨૫૯ ॥
 તિષ્ઠ તારક સર્વાણિ નિજાસ્ત્રાણિ સ્મરાધુના ।
 અયં નિહન્યસે સદ્યો મયા સ્વબલગર્વિતઃ ॥ ૨૬૦ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા શક્તિમમુચત્તદાનીં શિખિવાહનઃ ।
 અદહત્સા ચ દૈત્યેન્દ્ર મહાતડિદિવ દ્રુમમ્ ॥ ૨૬૧ ॥
 હતે તારકદૈત્યેન્દ્રે સ્તુવન્તો વાસવાદયઃ ।
 અનુજગમુરથ સ્કન્દં શિવદર્શનસમ્બુખમ્ ॥ ૨૬૨ ॥
 ઇન્દ્રસ્તદાનીં દૈત્યેન્દ્રલુહિતં સુરવારણમ્ ।
 જગ્રાહ વિહસન્નુચ્ચૈઃશ્રવસં ચ તુરંગમમ્ ॥ ૨૬૩ ॥
 દૈત્યોદ્યાનેભ્ય આનીય સહકારાદયો દ્રુમાઃ ।
 નન્દને સ્કન્દમાહાત્મ્યાસુરૈર્ભૂયોડપિ રોપિતાઃ ॥ ૨૬૪ ॥
 દાનવે નિહતે તસ્મિન્કેષાં નાભવદુત્સવઃ ।
 ભૂયોડપિ લેભિરે સ્વર્ગં ચિરાદપ્સરસાં ગણાઃ ॥ ૨૬૫ ॥
 અથ સ્કન્દો મહેન્દ્રાદૈઃ સેવ્યમાનો વ્યલોકયત્ ।
 દેવ્યા સહ મહાદેવં સ્થિતં મન્દરમૂર્ધનિ ॥ ૨૬૬ ॥

તતોઽવિશન્મહાદેવસભાં કેવલ એવ સઃ ।

તત્ર શમ્ભોરુમાયાશ્ચ પાદૌ જગ્રાહ મૂર્ધનિ ॥ ૨૬૭ ॥

કુમારાવેદિતાન્બ્રહ્મવિષ્ણુશઙ્કપુરોગમાન્ ।

પ્રાવેશયત્તતો નન્દી શમ્ભુભૂભડ્ગસંજ્ઞયા ॥ ૨૬૮ ॥

તે પ્રવિષ્ટાસ્તતો દેવાઃ શિરશ્ચુમ્બિતભૂમયઃ ।

વિજ્ઞામિમિત્યરચયન્બાલયન્દ્રશિખામણેઃ ॥ ૨૬૯ ॥

વિશ્વપ્રભુર્ભવાનેવ તારકારિશ્ચ તે સુતઃ ।

ચિરાદિદાનીમસ્માકં સર્વે શામ્યન્ત્યુપદ્રવાઃ ॥ ૨૭૦ ॥

તારકો નિહતો દેવ તવ પ્રાપ્તં ચ દર્શનમ્ ।

અભ્યર્થનીયં કિમન્યદસ્માકં હૃદિ વર્તતે ॥ ૨૭૧ ॥

તથાપ્યેતાવદભ્યર્થ્યમસ્માકં હૃદિ વર્તતે ।

સ્મૃતઃ પવિત્રયત્યેષ સુરલોકમહોત્સવઃ ॥ ૨૭૨ ॥

ય ઇમં વાયયેદ્યો વા શૃણુયાત્કન્દ્યેષ્ટિતમ્ ।

ભક્તઃ સ નિર્વૃત્તિં પ્રાપ્નોત્વન્તરાયવિવર્જિતમ્ ॥ ૨૭૩ ॥

યત્રૈતત્પઠ્યતે તત્ર ભયં ઘોરં નિવર્તતામ્ ।

મા કદાચિચ્ચ જાયન્તાં દુર્ભિક્ષાઘા ઉપદ્રવાઃ ॥ ૨૭૪ ॥

એવં સ ધૂર્જટિર્દેવૈર્વિજ્ઞાતઃ કરુણાપરઃ ।

સુરાણામુત્સવં પશ્યન્નબ્રવીદેવમસ્તિવતિ ॥ ૨૭૫ ॥

ઇયતિ જગતિ નિસ્તુષ્ઠાનુકમ્પા

પ્રકટનકેલિપટુર્મહેશ એવ ।

ઇતિ મનસિ નિધાય કો(કે)ઽપિ ભક્તિ

વિદધતિ તત્ર ગલત્સમસ્તમોહ(હા): ॥ ૨૭૬ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરરાજનકજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ તારકવધે સુરમહોત્સવો નામ નવમઃ પ્રકાશઃ ॥

૯ ॥

૧૦. દશમઃ પ્રકાશઃ - વિજયેશ્વરાવતારઃ ।

ૐ નમઃ શ્રીકામેશ્વરાભ્યામ્ ।

એતે યે મુનયઃ શિવેન્દ્રિયમયાસ્તેષાં બહિર્વૃત્તયઃ
ક્ષોભ્યન્તે ભવતા પ્રભો પ્રિયતમાઃ સ્વાતન્ત્ર્યલીલાયિતમ્ ।
તેષ્વજ્ઞાનવશાદ્વિવાદિષુ તતો લિડ્ગં સ્વમાશ્ચર્યકૃ-
ત્પ્રાગ્ભિન્નં પ્રકટય્ય સમ્પ્રતિ મયિ જ્યોતિર્મયં ભાસતામ્ ॥ ૧ ॥

શક્ત્યા સર્વાનધરયન્બ્રહ્મવિષ્ણુપુરઃસરાન્ ।
નિગૃહ્યાપ્યનુગૃહ્ણાતિ મહાદેવો દયાનિધિઃ ॥ ૨ ॥

કદાચન તુષારારોદ્રેરાગચ્છન્વ્યોમવર્ત્મના ।
અપશ્યદાશ્રમં શમ્ભુર્દેવદારુવનાભિધમ્ ॥ ૩ ॥

ઉત્સાડ્ગસ્થા સ્મરારાતેર્દેવી દૃષ્ટ્વા તમાશ્રમમ્ ।
કૌતૂહલં પરં પ્રાપ પ્રમોદવિકચેક્ષણા ॥ ૪ ॥

કૃલૈઃ સષડ્સાહારવિવિધૌષધિસુન્દરમ્ ।
તદનુદ્યુતશાર્દૂલં મનોહારિ તપોવનમ્ ॥ ૫ ॥

કૃષ્ણશારકુલાકાન્તં પવિત્રકુસુમદ્રુમમ્ ।
નિસર્ગસંયતૈશ્ચિત્રં પક્ષિભિશ્ચ વિરાજિતમ્ ॥ ૬ ॥

અત્રિર્વશિષ્ઠો માણ્ડવ્યઃ પુલસ્ત્યભૃગુકશ્યપાઃ ।
મરીચ્યગસ્ત્યાડ્ગિરસઃ પુલહકૃતુવત્સકાઃ ॥ ૭ ॥

જમદગ્નિસ્તથા વિશ્વાવસુઃ કૌશિકગૌતમૌ ।
અપરેડાપ્યેકદા તત્ર તપોડકુર્વન્મહર્ષયઃ ॥ ૮ ॥

વપુષા દીપ્યમાનાસ્તે ચિન્તયન્તો મહેશ્વરમ્ ।
કૂરકૂરતપશ્ચર્યા ચિરકાલમકલ્પયન્ ॥ ૯ ॥

દન્તોલૂખલિનઃ કેચિચ્છિલોઞ્છપ્રતિનઃ પરે ।
શુષ્કપર્ણાશિનશ્ચાન્યે બભ્રુવુસ્તે મહર્ષયઃ ॥ ૧૦ ॥

જટાભારેષુ કેષાઞ્ચિત્કૃતાઃ પક્ષિભિરાલયાઃ ।
કેષાઞ્ચિદભવદ્દશક્ષપિતસ્તત્ર વિગ્રહઃ ॥ ૧૧ ॥

પૂર્ણેન્દુબિમ્બસુન્દર્યસ્તત્પત્ન્યો મધુરસ્મિતાઃ ।

વેણા વેણુકરાસ્તત્ર ગાયન્તિ સ્મ મુહુર્મુહુઃ ॥ ૧૨ ॥

એકત્ર મુનિપત્નીભિઃ કુસુમાયુધજીવિતમ્ ।

અન્યત્ર મુનિભિશ્ચારુવૈરાગ્યં ચ વનં વભૌ ॥ ૧૩ ॥

તદાલોક્ય તતો દેવી દેવદારુતપોવનમ્ ।

પપ્રચ્છ ચન્દ્રમુકુટં કૌતુકોદ્રક્તયા ગિરા ॥ ૧૪ ॥

અસ્મિન્વને પ્રભો સ્વર્ગનરકાવિવ તિષ્ઠતઃ ।

યદેકોડપ્યપ્સરસો નિર્માસા એકતો નરાઃ ॥ ૧૫ ॥

ઇતિ પૃષ્ઠો મહાદેવ્યા જગાદ પરમેશ્વરઃ ।

સ્મિતચન્દ્રિકા લિમ્પન્કૂર્પૂરદ્રવકલ્પયા ॥ ૧૬ ॥

એતા અપ્સરસો દેવિ વિહરન્તિ તપોવને ।

પત્ન્યો મુનીનામેતેષામિમા અત્ર મનોરમાઃ ॥ ૧૭ ॥

યે યાત્ર વિગલન્માંસાસ્તે પાર્વતિ મહર્ષયઃ ।

કૂરકૂરતપશ્ચર્યા નિયમક્ષતવિગ્રહાઃ ॥ ૧૮ ॥

બ્રહ્મદેહોત્થિતા એતે દેવિ સમર્ષયસ્તથા ।

અન્યેડપિ મુનયોડત્રૈવ તપસ્યન્તિ નિરકુશમ્ ॥ ૧૯ ॥

ઉદ્ભૂય બ્રહ્મણો દેહાજ્જયોતીરૂપા નભસ્તલે ।

નિપતન્ત્યભિમાનેન પશુત્વે મુનયોડપ્યમી ॥ ૨૦ ॥

ઇત્યુક્તવતિ ચન્દ્રાર્ધમુકુટે સાપ્થભાષત ।

મુનયોડમી મહાભાગ તપસ્યન્તીતિ ભાષસે ॥ ૨૧ ॥

ભક્તાનુકમ્પી સર્વત્ર દીનાનાથપ્રિયો ભવાન્ ।

સ્મર્યતે ચૈર્મહાદેવ તેષાં સિદ્ધિરદૂરતઃ ॥ ૨૨ ॥

એવંવિધાઃ પ્રિયાસ્ત્યક્તા તપસ્યન્તિ મહર્ષયઃ ।

પ્રસીદસિ ત્વમદ્યાપિ નૈપામિત્યદ્ભુતં પ્રભો ॥ ૨૩ ॥

યદિ ન કૂરતપસાં મહર્ષીણાં પ્રસીદસિ ।

કથમન્યે વિધાસ્યન્તિ તદ્ભક્તિં ત્વયિ દેહિનઃ ॥ ૨૪ ॥

તથેતિ કથિતે દેવ્યા જગાદ ગિરિજાપતિઃ ।

સત્યં ત્વયોદિતં ભક્તાન્સતતં પાલયામ્યહમ્ ॥ ૨૫ ॥

દુઃખત્રયમમી કામક્રોધલોભાભિધં પુનઃ ।
 વહન્તિ તત્ર મુચ્યન્તે પશુસંસ્કારપગ્જરાત્ ॥ ૨૬ ॥
 રાજકન્યા ઇમા પત્ય એષાં લાવાણ્યગર્વિતાઃ ।
 કલુષીકુરુતે ચિત્તં કેષાં ન સ્મિતવિપ્રુષા ॥ ૨૭ ॥
 અપૂર્વાશ્ચાત્ર યે કેચિત્પ્રવિશન્તિ તપોવનમ્ ।
 શપન્તિ તાન્નિજવધૂયાપત્યાશકુનાદમી ॥ ૨૮ ॥
 પ્રવિશ્ય પશ્યત્યેતાસાં વદનં યઃ પ્રમાદતઃ ।
 મુનયસ્તં દહન્ત્યેવ મૂઢાસ્તીવ્રતપોર્થિષ ॥ ૨૯ ॥
 વાર્ધુકાદુર્બલત્વાચ્ચ વ્રતભીત્યા ચ સુન્દરિ ।
 કામભોગેષુ સક્તોઽયં વર્તતે મુનિકીટકઃ ॥ ૩૦ ॥
 યથૈવ રોગિભિર્નાન્નં પુરઃસ્થમપિ ભુજયતે ।
 તથૈવ વ્રતિનામેષાં વિદ્ધિ કાન્તાસમાગમમ્ ॥ ૩૧ ॥
 મુનીનનુગૃહીત્વૈતર્કિં માં પ્રાર્થયસે વૃથા ।
 ઇત્યુક્તે દેવદેવેન દેવી ભૂયોઽપ્યભાષત ॥ ૩૨ ॥
 સ્નાત્વસ્થિશેષાસ્તિષ્ઠન્તિ મુનયઃ પ્રેતવત્પ્રભો ।
 તાપત્રયં વદન્નેષાં હાસમાવિષ્કરોષિ મે ॥ ૩૩ ॥
 ભૂયો ભૂયો બ્રુવાણાયામિતિ તસ્યાં શિવોઽબ્રવીત્ ।
 પ્રાયઃ કૌતૂહલં સ્ત્રીણાં નૈસર્ગિકમિહોચ્યતે ॥ ૩૪ ॥
 પ્રત્યક્ષયસ્વ વિપ્રાણાં સ્વભાવ ગગનાદિતઃ ।
 અહં પ્રકાશયિષ્યામિ પ્રવિશ્યૈકસ્તપોવનમ્ ॥ ૩૫ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા ભગવાન્દેવીં સ્થાપયિત્વા નભસ્તલે ।
 પ્રવિવિક્ષુર્મુનિસ્થાનં ચક્રે રૂપવિપર્યયમ્ ॥ ૩૬ ॥
 સ દેવઃ પ્રકટીકુર્વન્સ્વેચ્છયોન્મત્તકવ્રતમ્ ।
 દર્ભૈઃ કણ્ઠસ્રજં ચક્રે વિસ્તીર્ણામઙ્ગદાનિ ચ ॥ ૩૭ ॥
 અલાતં દક્ષિણે પાણાવઙ્ગારીભૂતમાદદે ।
 વિકૌપીનકવસ્રઃ સ વામે ચ ઘટકર્પરમ્ ॥ ૩૮ ॥
 અરાજત સ દિગ્વાસાઃ કૃતભસ્માવગુણ્ઠનઃ ।
 પીયૂષનિષ્ચન્દિવપુઃ શરદીવ સુધાકરઃ ॥ ૩૯ ॥

अवेवविधवपुः शम्भुः प्रविवेश तपोवनम् ।
 नानाविधैः स्वरैर्गर्जनदन्तृत्यन्तसन्नपि ॥ ४० ॥
 साम गायन् क्वचिद्वीणां वेणुस्वरकरः क्वचित् ।
 नारीमध्यं मलादेवः प्रविवेश निरङ्कुशम् ॥ ४१ ॥
 तमालोक्ष्य तदा (ततः) सर्वा मुनिपत्न्यः प्रयुक्षुः ।
 अज्योतीति उठेनैव समाविङ्गितुमुत्सुकाः ॥ ४२ ॥
 तदालोकनसङ्क्षोभे मुनिपत्न्यः सदस्रशः ।
 निजानि वस्त्राण्युत्सृज्य ममज्जुर्मान्मथे रसे ॥ ४३ ॥
 न कृत्यं मुनिभिः किञ्चिदिति सञ्चिन्त्य तत्क्षणात् ।
 काश्चित्तमेवानु(न्व)सरस्मरवेगतिरस्कृताः ॥ ४४ ॥
 प्रसन्नावयवाः काश्चिन्मदनज्वरजर्जराः ।
 भेषजं सममन्यन्त सान्द्रं तदधरामृतम् ॥ ४५ ॥
 काश्चित्तु दर्शनादेव निमीलितविलोचनाः ।
 अपदे प्रकटीयकुः सीत्कारमधुरं वयः ॥ ४६ ॥
 काश्चिद्विवस्त्राभरणा गाढरागविशृङ्खलाः ।
 परिचुम्बितुमुन्मुष्यो जघनेन विलम्बिताः ॥ ४७ ॥
 अवेवं क्षोभमयीं प्राप्य तदानीं रागविड्धियाम् ।
 ता अभाषन्त मुञ्चन्त्यः कटाक्षेन्दीवरस्रजम् ॥ ४८ ॥
 कण्ठसूत्रत्वमिच्छन्ति तवास्मद्भाडुवलयः ।
 प्राणेश्वराचिरान्मुञ्च्य कर्कशं दार्ढमङ्गदम् ॥ ४९ ॥
 अस्मत्कीडोपधानत्वं नयस्य त्वरितं भुजम् ।
 कान्त उवाकमुत्सृज्य साम्प्रतं घटकर्परे ॥ ५० ॥
 त्वत्पाणिरस्मत्स्तनयोस्तरङ्गायतु सङ्गतिम् ।
 अयि सुन्दर केयं स्यादलातग्रहणार्थिता ॥ ५१ ॥
 प्रेक्ष्यतां पाणिपद्मोऽयमस्मत्कीडाकयग्रहे ।
 ज्वितेश्वर किं तिष्ठस्यद्यापि त्वं द्विगम्भरः ॥ ५२ ॥
 अस्माकमंशुकेनास्तामेकवस्त्रसुभासिका ।

લાવણ્યાતિશયઃ કોઽપિ તવ વલ્લભ વર્તતે ॥ ૫૩ ॥
 કન્દર્પશરભિન્નાનિ ચોડસ્મચ્ચિન્તાનિ બાધતે ।
 ઇત્યુક્તૈવ તતઃ સર્વાઃ સમુત્સૃજ્ય સતીવ્રતમ્ ॥ ૫૪ ॥
 આલિલિંગુર્મહાદેવં રાગજર્જરચેતસઃ ।
 એવંવિધમથોદન્તમધિગમ્ય મહર્ષયઃ ॥ ૫૫ ॥
 પત્નીક્ષોભતિરસ્કારકુપિતાઃ સમુપાગમન્ ।
 કેન તાવદનાર્યેણ મુષિતાઃ સામ્રાતં વયમ્ ॥ ૫૬ ॥
 ઇતિ સચ્ચિન્તયન્તસ્તે સમ્રાપુર્નિજમાશ્રમમ્ ।
 તત્રાપશ્યન્સ્મરક્ષોભમયપત્નીસમાવ્રતમ્ ॥ ૫૭ ॥
 અપૂર્વલાવણ્યતનું મુનયસ્તં દિગમ્બરમ્ ।
 રાગવિસ્મૃતવસ્ત્રાભિર્મુનિપત્નીભિરાદરાત્ ॥ ૫૮ ॥
 મધ્યે ગૃહીતં તં વીક્ષ્ય કુપ્યન્તિ સ્મ મહર્ષયઃ । ।
 કમણ્ડલુધરાઃ કેચિત્કેચિત્પાષાણપાણયઃ ॥ ૫૯ ॥
 કેચિત્સદૃશકાષ્ઠાશ્ચ પ્રજહુર્મોહિતાઃ શિવે ।
 મૌઞ્ય કણ્ઠે વિનિક્ષિપ્ય કેશેષ્વાકૃષ્ય કેચન ॥ ૬૦ ॥
 પત્નીરતુન્ધ્રુન્નિદ્રમદનજવરવિહ્વાલાઃ ।
 રાજવંશ્યા મહાસાધ્વ્યો ભવત્ય ઇતિ કેચન ॥ ૬૧ ॥
 સ્વપત્નીઃ સાન્ત્વયામાસુર્જરાદુર્બલમૂર્તયઃ ।
 વિધાય મૌઞ્યબન્ધેન પાશં કેચન દુઃખિતાઃ ॥ ૬૨ ॥
 પત્નીક્ષોભં પુરો દૃષ્ટ્વા ચકિરે મારણે મતિમ્ ।
 મદનોન્માદસન્ત્યક્તગૌરવાઃ કાશ્ચનાપરે ॥ ૬૩ ॥
 સ્વપત્નીઃ કર્કશતરૈર્મુષ્ટિદણ્ડૈરતાડયન્ ।
 ગાઢે રાગવિષાસડ્ગમૂર્ચ્છિતાઃ પરિભાવ્ય ચ ॥ ૬૪ ॥
 કેચિત્સ્વપત્નીરવદન્નુરસ્તાડનતત્પરાઃ ।
 અંશેનાપિ ન દોષોઽસ્તિ પત્નીનામસ્મદાશ્રમે ॥ ૬૫ ॥
 અસાધ્ય ઇન્દ્રિયજપો યત્સિદ્ધાનામપિ સ્થિતઃ ।
 આસાં ક્ષોભયિતા યસ્તુ દણ્ડયતાં બધ્યતાં ચ સઃ ॥ ૬૬ ॥

ઇત્યૂરપરે તત્ર કોપાવેશવિશ્ઠ્ઞભલાઃ ।
 ગૃહીત્વા મુનયઃ સર્વે તે કામાણ્ડલવં જલમ્ ॥ ૬૭ ॥
 માયાવ્યામૂઢમતયઃ શપન્તિ સ્મ મહેશ્વરમ્ ।
 ખરવદ્ભાષસે કૂરમુપપ્લાવયસે વનમ્ ॥ ૬૮ ॥
 ખરો વર્ષાયુતાયુસ્ત્વમિતિ કેચિદ્ભાષિરે ।
 કપાલપાણિર્નિર્વજ્જ ઉલ્બુકં ધારયસ્યદઃ ॥ ૬૯ ॥
 રાક્ષસસ્તદટવ્યાં સ્યાઃ કેચિદિત્યવદન્નપિ ।
 દહ્યતામયમસ્માકં તપોભિશ્ચિરસમ્ભૃતૈઃ ॥ ૭૦ ॥
 અવદન્નિતિ કેચિચ્ચ ભૂમૌ ક્ષિપ્ત્વા પયઃકણાન્ ।
 શમ્ભૌ ન પ્રભવન્તિ સ્મ તેષાં શાપાસ્તથાવિધાઃ ॥ ૭૧ ॥
 નિર્વાપ્યતે નહિ તૃણૈઃ કદાચિદપિ પાવકઃ ।
 વધ્યતે કેન પવનો ગગનં કેન તન્યતે ॥ ૭૨ ॥
 વિચારયન્નિતિ ન તે મૂઢાઃ શાપાર્પણોન્મુખાઃ ।
 વિલોક્ય વિક્લીભૂતાનય શાપાન્મહર્ષયઃ ॥ ૭૩ ॥
 તે પુનરબ્રુવન્કોપાજ્જવલન્ત ઇવ સર્વશઃ ।
 આજન્મસેવિતઃ શમ્ભુરસ્માભિસ્તપસા યદિ ॥ ૭૪ ॥
 તદ્દુપપ્લાવકસ્યાસ્ય લિડ્ગં પતતુ ભૂતલે ।
 ઇતિ તદ્વચનં શ્રુત્વા ભક્તાસ્થાહેતવે શિવઃ ॥ ૭૫ ॥
 સ્વેચ્છયૈવામુચલ્લિડ્ગં કિઞ્ચિત્કોપમિવાશ્રયન્ ।
 અથાદ્રુહાસં નિર્માય ગિરિજાયૈ પ્રકાશ્ય તત્ ॥ ૭૬ ॥
 દેવો નભઃપથેનૈવ વૃષમારુહ્ય સોડગમત્ ।
 તલ્લિડ્ગં પતિતં દૃષ્ટ્વા તત્ર તે મુનયસ્તતઃ ॥ ૭૭ ॥
 અન્યકારમયં વિશ્વમપશ્યન્ભયકાતરાઃ ।
 વાત્યાભિરુલ્લસન્તીભિસ્તપોવનમકમ્પત ॥ ૭૮ ॥
 અન્યકારેણ ચન્દ્રાર્કનક્ષત્રાણ્યપિ જહ્ણિરે ।
 કુતોડપ્યાગત્ય ગર્જદ્ભિર્ઘોરૈઃ કલ્પાન્તવારિદૈઃ ॥ ૭૯ ॥
 તેષાં શાન્તિમનીયન્ત શિખિનો રક્તદુર્દિનૈઃ ।
 પાપાણવર્ષિણઃ કેચિત્કેચિત્કૂરપયોમુચઃ ॥ ૮૦ ॥

તપોવને વ્યદલયન્મુનિશાલા: સહસ્રશઃ ।
 એવં બહુતરં કાલં દૃષ્ટ્વા તાંસ્તાનુપદ્રુતાન્ ॥ ૮૧ ॥
 ઉદગરાગવિવશા મુહ્યન્તિ સ્મ મહર્ષયઃ ।
 ક્ષુધા કેચિત્તૃષા કેચિદ્ભિયા કેચિત્સમાકુલાઃ ॥ ૮૨ ॥
 સ્વાધ્યાયાધાઃ ક્રિયાઃ સર્વા વ્યસ્મરન્મુનયસ્તદા ।
 પિતા પુત્રઃ સુહૃત્પત્ની બન્ધુર્દાસઃ પિતૃર્ગુરુઃ ॥ ૮૩ ॥
 તત્ર કોડપિ ન કસ્યાભૂતસ્મિન્જાતે મહાભયે ।
 ઇત્યુત્પન્ને મહાક્ષોભે વિશ્વસંહારકારિણિ ॥ ૮૪ ॥
 મહર્ષયઃ શોકવશાદભાષન્ત પરસ્પરમ્ ।
 કોડસાવુપદ્રવઃ સર્વાન્વિમોહયતિ ચિન્ત્યતામ્ ॥ ૮૫ ॥
 અદૃષ્ટપૂર્વકલ્પાન્તઃ કિમસ્માકં પ્રગલ્ભતે ।
 સત્યોડપિ મુનિપત્ન્યો યદુન્મત્તેન વશીકૃતાઃ ॥ ૮૬ ॥
 ઇદં ચ તદ્ભયં જાતં તસ્માત્તત્પરિભાવ્યતામ્ ।
 સંયતા મુનિપત્યોડપિ યસ્મિન્પ્રાપ્તે પ્રયુક્ષુભુઃ ॥ ૮૭ ॥
 અયં પ્રલયકાલસ્તુ નૈવાકસ્માદ્વિશજ્યતે ।
 સ કોડપિ દેવો દિગ્વાસાઃ કોપેનેત્થમકલ્પયત્ ॥ ૮૮ ॥
 સ કિં સ્યાદમરાધીશો નાથો વા ચિન્ત્યમીદૃશમ્ ।
 ભિભેતિ ન યદસ્માકં તપોરૂપાત્સ્મ પાવકાત્ ॥ ૮૯ ॥
 અન્યોડપિ લોકપાલઃ કો યઃ કુર્યાદીદૃશં કમમ્ ।
 દુઃસહાનિ વિજાનન્તિ યત્સર્વેડપિ તપાંસિ નઃ ॥ ૯૦ ॥
 બ્રહ્માથવા વિષ્ણુરસૌ યદિ સ્યાન્નામ પાવકઃ ।
 તં તં દહામસ્તપસા દેવમારાધ્ય શકુરમ્ ॥ ૯૧ ॥
 અથ વા ભગવાનેવ સ કિમેષ મહેશ્વરઃ ।
 વિહારેણાયયૌ હન્ત નાન્યસમ્ભાવના પુનઃ ॥ ૯૨ ॥
 અસન્દેહં મહાદેવઃ સ્વયમાગચ્છતિ સ્મ સઃ ।
 અસ્મચ્છાપપ્રતીઘાતઃ કુત્રાન્યત્રોપલભ્યતે ॥ ૯૩ ॥
 ખરો રાત્રિચરશ્ચ સ્યા ઇત્યસ્માસુ શપત્સ્વપિ ।

સ તેજોવિગ્રહો દેવો મનાઃ નામાપિ નાત્રસત્ ॥ ૯૪ ॥

કુણ્ઠેષુ સર્વશાપેષુ શિવભક્તાનુરોધતઃ ।

શાપં ગૃહીત્વા પશ્ચાત્સ હસિત્વા લિઙ્ગમત્યજત્ ॥ ૯૫ ॥

એવં વિચિન્તયત્સર્વેવ સર્વેષુ દૃઢભીતિષુ ।

અવોચદત્રિઃ સત્રાસગદ્ગદાક્ષરયા ગિરા ॥ ૯૬ ॥

યઃ સર્ગાસ્થિતિસંહારકારી સાક્ષાન્મહેશ્વરઃ ।

આજગામ સ વિશ્વાત્મા નર્મણેતિ નિરૂપ્યતામ્ ॥ ૯૭ ॥

તથાહિ તસ્ય દેવસ્ય સૂક્ષ્મરૂપાનુવર્તિની ।

મયા સૂર્યેન્દુદહનચ્છાયા દૃષ્ટૌ નિરૂપિતા ॥ ૯૮ ॥

ઇતિ તસ્મિન્વદત્યેવ વશિષ્ઠો મુનિરબ્રવીત્ ।

નિધાય વક્ષસિ કરં ભયસ્ફુટનકાતરઃ ॥ ૯૯ ॥

મુનિશાપપ્રતિધાતાલ્લક્ષિતોઽસૌ શિવો મયા ।

રસના ચ વિવાદેષુ નૂનં તેનૈવ મોહિતા ॥ ૧૦૦ ॥

ઇત્યુક્તવતિ ચૈતસ્મિન્કશ્યપો મુનિરબ્રવીત્ ।

દર્શયન્ભયવૈકલ્યં લોચનદ્વયમીલનાત્ ॥ ૧૦૧ ॥

સિંહનાદમસૌ કુર્વન્પરિજ્ઞાતો મયામૃતઃ ।

યાવચ્ચ કથયે તથ્યં તાવત્તેનૈવ મોહિતઃ ॥ ૧૦૨ ॥

ઇત્યુક્ત્વા વિરતે તસ્મિન્ભયનિઃશ્વાસધૂસરઃ ।

દધીચિમુનિરાખ્યાતું પ્રસ્તૌતિ સ્મ સવિસ્મયઃ ॥ ૧૦૩ ॥

મત્તમાતઙ્ગલાસ્યેન મયા જ્ઞાતો મહેશ્વરઃ ।

અન્યથા યે તુ મન્યન્તે તેષાં કિમભિધીયતે ॥ ૧૦૪ ॥

એવં ગદિતવત્યસ્મિન્નભાષત પરાશરઃ ।

પાણિદ્વયેન મૂર્ધાનમવષ્ટભ્ય સસમ્ભ્રમઃ ॥ ૧૦૫ ॥

અહો ભવન્તો જાનન્તિ કિં કિં ન પરમાર્થતઃ ।

તસ્મિન્ગતે યદ્ધુના વિકલ્પઃ પરિકલ્પતે ॥ ૧૦૬ ॥

યો વાદપરિવાદેષુ મૂકઃ સર્વત્ર લક્ષતે ।

અથ વા વાક્યટોસ્તસ્ય ચરિતં કિં ન શસ્યતે ॥ ૧૦૭ ॥

ઇહાપ્યવસ્થિતે તસ્મિન્નવલેપો વિધીયતે ।
 ગતે તુ ધૂર્જટૌ દેવે ઇતિ જ્ઞાનં નિવેદ્યતે ॥ ૧૦૮ ॥
 સ્તમ્મિતા યદિ વાક્તેન તત્સ્તુતિર્મા પ્રવર્તતામ્ ।
 અધિક્ષેપવચસ્તસ્ય કથમિત્યવધાર્યતામ્ ॥ ૧૦૯ ॥
 તસ્માન્ જ્ઞાયતે સોડયં ભગવાન્કો ભવેદિતિ ।
 સ્વાભિપ્રાયં પરિત્યજ્ય તદ્ધ્યાનેનાવધાર્યતામ્ ॥ ૧૧૦ ॥
 અથેત્યં કથયત્યસ્મિન્ધ્યાયન્તસ્તે મહર્ષયઃ ।
 સ્મૃતિદૌર્બલ્યતસ્તત્ર જ્ઞાનખણ્ડનમાપ્નુવન્ ॥ ૧૧૧ ॥
 યદા ન કિઞ્ચિદ્દૃશુર્નષ્ટજ્ઞાના મહર્ષયઃ ।
 અધ્યગચ્છંસ્તિરોધાનં તદાનીમત્રિરબ્રવીત્ ॥ ૧૧૨ ॥
 અસ્માકં વર્તતે કર્મ ધિગેતત્સામવાયિકમ્ ।
 આજગામ સુરાધીશઃ કોડાપ્યસાવન્યવિગ્રહઃ ॥ ૧૧૩ ॥
 યદધિક્ષેપતો જ્ઞાનમસ્માકમપિ નશ્યતિ ।
 અહં પુનઃ કિઞ્ચિદેવ માર્ગમુદ્ગીક્ષિતું ક્ષમઃ ॥ ૧૧૪ ॥
 તદન્ધપડ્કિતિન્યાયેન સર્વે મામનુગચ્છત ।
 અનેન વર્તના યામો દેવં કમલસમ્ભવમ્ ॥ ૧૧૫ ॥
 તત્રસાદાન્નિજં જ્ઞાનં પુનરપ્યધિગમ્યતે ।
 નિશ્ચિત્યેતિ તતઃ સર્વે તે સપ્તર્ષિપુરઃસરાઃ ॥ ૧૧૬ ॥
 અગમન્બ્રહ્મણો લોકં મુનયો દીનયેતસઃ ।
 પ્રજાપતિરપશ્યતાનથ દીનવિલોચનાન્ ॥ ૧૧૭ ॥
 આસને ચ પરિસ્થાપ્ય પપ્રચ્છ ત્રાસકારણમ્ ।
 અથાબ્રવીદત્રિમુનિર્મુનિવૃત્તાન્તમગ્રતઃ ॥ ૧૧૮ ॥
 યથાવસ્તુ શિવં હેતું પદ્મયોનિર્જગાદ ચ ।
 તતોડબ્રુવન્નત્રિમુખાસ્તેડપિ સર્વે મહર્ષયઃ ॥ ૧૧૯ ॥
 ભગવન્સર્વકાર્યેષુ ત્વમેવાસ્માકમીશ્વરઃ ।
 ઇતિ તેષાં વચઃ શ્રુત્વા જગાદ જલજાસનઃ ॥ ૧૨૦ ॥
 શરીરનિર્વિશેષા મે યૂયમિત્યવધાર્યતામ્ ।
 સર્વેષ્વમીષુ તત્ત્વેષુ પ્રમાતા પરમેશ્વરઃ ॥ ૧૨૧ ॥

અહં તુ પૃથિવીમાત્રે કૃતસ્તેનાધિકારવાન્ ।
 તદાજ્ઞયા સમગ્રાણામસ્માકં જ્ઞાયતે ગતિઃ ॥ ૧૨૨ ॥
 ન નિયન્ત્રયિતું શક્યઃ પરેણ સ પુનઃ ક્વચિત્ ।
 દેવઃ સ્વતન્ત્રો વિશ્વાત્મા સ એવ ત્વજરામરઃ ॥ ૧૨૩ ॥
 અલ્પાધિકારે તિષ્ઠન્તિ સર્વે પ્રાયસ્તદાજ્ઞયા ।
 ઇત્યુક્તે વેધસા સર્વે મુનયો ભયવિહ્વાલઃ ॥ ૧૨૪ ॥
 અરુદન્દીર્ઘનિઃશ્વાસૈઃ કિં કુર્મ ઇતિ કાતરાઃ ।
 અથોવાચ પુનર્બ્રહ્મા પશ્યંસ્તેષામુપદ્રવમ્ ॥ ૧૨૫ ॥
 દન્તાંશુભિઃ કિરગ્જ્યોત્સ્નામિવ મોહતમોપહામ્ ।
 અસાધ્યે ભવતાં વસ્તુન્યુપાયશ્ચિન્તિતો મયા ॥ ૧૨૬ ॥
 બ્રવીમિ વસ્તં તેનૈવ શમયધ્વમુપાલવમ્ ।
 નિમ(ય)ન્ત્યતે કથં દેવઃ કેન વા પરમેશ્વરઃ ॥ ૧૨૭ ॥
 અયમારાધનેનૈવ પ્રસીદતિ ન સંશયઃ ।
 અત્યુલ્કટો હિ ભગવાન્ભક્તિભાજી પ્રસીદતિ ॥ ૧૨૮ ॥
 પ્રભુભાવે દયાલુત્વમિતિ તસ્યૈવ શોભતે ।
 તદ્રત્વા ભગવાનેવ લિડ્ગઙ્ગપો મહેશ્વરઃ ॥ ૧૨૯ ॥
 ભવદ્ભિઃ પૂજ્યતાં નિત્યં યેન શામ્યન્ત્યુપદ્રવાઃ ।
 સર્વેષાં ભવતામદ્ય તિરોધાનં દૃઢં સ્થિતમ્ ॥ ૧૩૦ ॥
 આધિક્યાદ્ભગવદ્ભક્તિરત્રેરંશેન વર્તતે ।
 ઇત્યુક્તે બ્રહ્મણા કિઞ્ચિન્મોદમાના મહર્ષયઃ ॥ ૧૩૧ ॥
 અભાષન્ત તદા સિદ્ધિમાસન્ના મોક્ષસાદરાઃ ।
 ઉપદ્રવં શમયિતું પૂજયામો મહેશ્વરમ્ ॥ ૧૩૨ ॥
 તદન્યકારેણ વિભો કથં દૃષ્ટિઃ પ્રવર્તતે ।
 ઇત્યુક્તે મુનિભિર્બ્રહ્મા ભૂયોઽપ્યકથયત્તદા ॥ ૧૩૩ ॥
 સર્વોપદ્રવશાન્તિર્વસ્તદ્ધ્યાનેન ભવત્તિવિતિ ।
 સ્વયમ્ભુવમથાપૃચ્છ્ય જગ્મુસ્તે નિજમાશ્રમમ્ ॥ ૧૩૪ ॥
 તસ્મિન્નુજિઝતકર્તવ્યાઃ પૂજયન્તિ સ્મ શકુરમ્ ।

યથા યથા મહાદેવં તદા તે સમપૂજયન્ ॥ ૧૩૫ ॥

તથા તથા તમિસ્રાઘાઃ સમશામ્યન્નુપદ્રવાઃ ।

તદાપ્રભૃતિ તે સર્વે નિભિડાં ભક્તિમાશ્રિતાઃ ॥ ૧૩૬ ॥

દેવમારાધયામાસુસ્તીત્રેણ તપસા શિવમ્ ।

સામભિર્વિવિધૈર્મન્ત્રૈઃ પુષ્પમૂલકૃલાદિભિઃ ॥ ૧૩૭ ॥

આજ્યાહુતિભિરધ્યેતે પૂજયન્તિ સ્મ શકુરમ્ ।

અનવાપ્તમહાદેવદર્શનાનિ મહર્ષયઃ ॥ ૧૩૮ ॥

શરીરાણ્યપિ નિર્મોક્તુમૈચ્છન્સંસારસાગરાત્ ।

એવંવિધમથોદન્તમવધાર્ય પિતામહઃ ॥ ૧૩૯ ॥

આજગામ સમં દેવૈરિન્દ્રોપેન્દ્રપુરઃસરૈઃ ।

દૃષ્ટ્વા તે પદ્મજન્માનં પ્રણમ્ય ચ મહર્ષયઃ ॥ ૧૪૦ ॥

સ્વશરીરાહુતીરૈચ્છન્દાતું જ્વલતિ પાવકે ।

અભાષત તતો બ્રહ્મા મુનયઃ કોડયમક્રમઃ ॥ ૧૪૧ ॥

પશુવન્ત્યજયતે કાયસ્તત્સહધ્વં ગિરા મમ ।

પ્રસીદતિ સ નાઘાપિ ભગવાન્પાર્વતીપતિઃ ॥ ૧૪૨ ॥

યુષ્મચ્ચિન્તેયમત્યર્થં હૃદયં મમ બાધતે ।

અઘપ્રભૃતિ તત્સર્વે તપસ્યામો વયં સમમ્ ॥ ૧૪૩ ॥

યાવન્ન ચન્દ્રમુકુટઃ પ્રસાદાય પ્રવર્તતે ।

સ્વયમ્ભૂઃ કથયિત્વેતિ મુનીનાં દુઃખનાશનમ્ ॥ ૧૪૪ ॥

તપસ્યતિ સ્મ તત્રૈવ સુરૈઃ શકાદિભિઃ સહ ।

નિરાહારાસ્તતશ્ચક્રુશ્ચિરકાલં શિવૈષણાઃ ॥ ૧૪૫ ॥

સ્તોત્રૈર્વિચિત્રૈર્મન્ત્રૈશ્ચ પવિત્રૈસ્તે ત્રિલોચનમ્ ।

નિત્યમારાધયામાસુરનુદ્ધિગ્રેન ચેતસા ॥ ૧૪૬ ॥

અથૈકદા સમાધાનં વિદધાને ચતુર્ભુજે ।

દિવ્યઃ પુરો વ્યોમગર્ભાત્સિંહનાદઃ સમુદયૌ ॥ ૧૪૭ ॥

તેનામૃતરસેનૈવ મુદિતાસ્તદનન્તરમ્ ।

મન્દારપુષ્પપ્રકરાનપશ્યન્પતિતાન્ભુવિ ॥ ૧૪૮ ॥

અપૂર્વ હૃદયાહ્લાદિ તદ્ગીતં તત્ર શુશ્રુવે ।
 નૃત્યન્ત ઇવ સન્તોષાદદૃશ્યન્ત વનદ્રુમાઃ ॥ ૧૪૯ ॥
 શારદેન્દુ સહસ્રાણામપિ યન્નાવલોક્યતે ।
 અકસ્માદુદભૂદર્શિસ્તત્પરં પારમેશ્વરમ્ ॥ ૧૫૦ ॥
 અદૃશ્યત શનૈસ્તત્ર વ્યક્તરૂપો મહેશ્વરઃ ।
 ચન્દ્રચારુજટાજૂટસ્તુહિનાચલસન્નિભઃ ॥ ૧૫૧ ॥
 અભયં પાણિના પુષ્પાન્હસન્નમૃતસુન્દરમ્ ।
 વ્યલોક્યતે સ્મ તત્કાલં સમગ્રૈઃ પરમેશ્વરઃ ॥ ૧૫૨ ॥
 યાવત્યેવાભવત્પૂર્વ ગાઢા જ્ઞાનમયી સ્થિતિઃ ।
 તેષાં તદ્દર્શનાત્તાવત્યેવ જ્ઞાનમયી તદા ॥ ૧૫૩ ॥
 તે સર્વે શકુરં દૃષ્ટ્વા જ્ઞાનવ્યક્તિમુપાગતાઃ ।
 અટ્ટહાસકૃતોદ્રેકાઃ સચ્ચમત્કારમસ્તુવન્ ॥ ૧૫૪ ॥
 મહેશપાદરજસા સ્પૃષ્ટ્વા વક્ત્રચતુષ્થીમ્ ।
 કૃતાઞ્જલિરથોવાચ પ્રણમ્ય જલજાસનઃ ॥ ૧૫૫ ॥
 ભગવન્ભવતા સૃષ્ટિસ્થિતિસંહારકારિણા ।
 ભક્તિમાત્રોપરોધેન સ્વયં કો નાનુગૃહ્યતે ॥ ૧૫૬ ॥
 અભી તુ મુનયો નિત્યં ભવદ્ભક્તિપરાયણાઃ ।
 દેવાનુગ્રહમિચ્છન્તિ તદસ્માકં કૃપાં કુરુ ॥ ૧૫૭ ॥
 ઇત્યુક્તે બ્રહ્મણા દેવો જગાદ સુભગં હસન્ ।
 અદીક્ષિતાનામેતેષાં કથં કુર્યામનુગ્રહમ્ ॥ ૧૫૮ ॥
 ઇત્થં ભગવતા પ્રોક્તે જગાદ ચતુરાનનઃ ।
 પ્રભો વિમોહયસિ કિં ભૂયોઽપ્યસ્માન્ ગિરાનયા ॥ ૧૫૯ ॥
 પ્રકટીભૂય કારુણ્યાદિદાનીં પરમેશ્વર ।
 વિધત્સે ભક્તિશૈથિલ્યં મુનીનામિતિ નોચિતમ્ ॥ ૧૬૦ ॥
 અનેન વચસા ચેતઃપરીક્ષા વિહિતા ત્વયા ।
 અદીક્ષિતત્ત્વમેતેષાં ન તુ સ્વપ્નેઽપિ વિદ્યતે ॥ ૧૬૧ ॥
 ત્વત્સ્વરૂપમિતિ જ્ઞાનમિતિ દીક્ષા મહેશ્વર ।
 ત્વયિ દૃષ્ટે સ્વયં દીક્ષાં કઃ પ્રતીક્ષેત ચાપરામ્ ॥ ૧૬૨ ॥

પ્રસીદ તન્મહાદેવ મા મહર્ષીન્વિમોહય ।
 કથં દાસેષુ વૈમુખ્યં પ્રભોર્જાતુ પ્રગલ્ભતે ॥ ૧૬૩ ॥
 ઇત્યુક્તો બ્રહ્મણા દેવો ગાઢભક્તિવશીકૃતઃ ।
 મુનીન્વિલોકયામાસ કરુણાર્દ્રેણ ચક્ષુષા ॥ ૧૬૪ ॥
 તદીક્ષણાન્મહર્ષીણાં નિપપાત શિખા સ્વયમ્ ।
 નિષ્કૌપીનકવસ્ત્રં ચ ગાત્રં ભસ્માકુલં બભૌ ॥ ૧૬૫ ॥
 શિવશાસનમાસાદ્ય તદાકસ્માન્મહર્ષયઃ ।
 અલભન્ત પરં જ્યોતિઃ સ્વયમેવ નિરિન્દ્રિયમ્ ॥ ૧૬૬ ॥
 તદાસાદ્ય પ(વ)રં રૂપં મહાદેવવિલોકનાત્ ।
 સર્વેડપિ દણ્ડવદ્ભૂમૌ પતન્તિ સ્માવિકલ્પિતાઃ ॥ ૧૬૭ ॥
 તતશ્ચિરેણ ચોત્થાય તે સમાહિતચેતસઃ ।
 વિહિતાઞ્જલ્યો દેવા અવદન્ભક્તિતત્પરાઃ ॥ ૧૬૮ ॥
 અનુગ્રહીતું કઃ શક્તો ભગવન્ભવતા વિના ।
 ત્વદર્શનસુખાન્નાન્યઃ કોડપિ કુત્રાપ્યનુગ્રહઃ ॥ ૧૬૯ ॥
 તદદ્ય ગલદણ્ના વયં તત્વાવલોકનાત્ ।
 પ્રભવસ્યધુના રૂપમુપદેષ્ટું નિજં સ્વયમ્ ॥ ૧૭૦ ॥
 ઇતિ શ્રુત્વા વચસ્તેષાં જગાદ ગિરિજાપતિઃ ।
 દન્તાંશુરાશિભિઃ કુર્વન્મોહધ્વાન્તતિરસ્કૃતિમ્ ॥ ૧૭૧ ॥
 માં ચે(તે) ન જાનતે કેચિત્પશુસંસ્કારમોહિતાઃ ।
 તે પાશવેષ્ટિતાઃ શશ્વત્સઞ્ચરન્તિ કલેવરે ॥ ૧૭૨ ॥
 કૂરૈસ્તપોભિર્વિવિધૈર્ન તુષ્યામિ કદાચન ।
 ભક્તયૈવ પ્રકટીભૂય દદામિ સતતં ફલમ્ ॥ ૧૭૩ ॥
 માયાવન્તસ્તુ ચે તેષાં મદ્ભક્તિર્ન પ્રરોહતિ ।
 તસ્માદ્ભક્તિપ્રિયો નિત્યમહં નાસ્ત્યત્ર સંશયઃ ॥ ૧૭૪ ॥
 સા ષોડશવિધા ભક્તિર્વિધેયા મમ સાધુભિઃ ।
 શૃણુ સંક્લેપતસ્તસ્યાઃ સ્વરૂપાણિ પ્રકાશયે ॥ ૧૭૫ ॥
 અસાધ્યાસ્તિકતા સત્યં તુષ્ટ્યદ્રોહાર્જવક્ષમાઃ ।

અહિંસાશૈયવૈરાગ્યસમતાઃ સદ્ગવર્જનમ્ ॥ ૧૭૬ ॥

સન્તોષાક્રોધકારાણ્યસત્પરિગ્રહતાસ્તથા ।

ભેદાસ્તસ્યાઃ પ્રયત્નેન સેવનીયાઃ સમાહિતૈઃ ॥ ૧૭૭ ॥

ભક્તિમાહાત્મ્યમિત્યુક્ત્વા ભૂયોઽપિ પરમેશ્વરઃ ।

યોગજ્ઞાને મહર્ષીણામુપાદિશદશેષતઃ ॥ ૧૭૮ ॥

અથ બ્રહ્મપ્રભૃતયો દેવાસ્તે ચ મહર્ષયઃ ।

સમ્પ્રાપ્તજ્ઞાનસર્વસ્વાઃ સપ્રમોદં બભાષિરે ॥ ૧૭૯ ॥

અસ્માભિર્વિજયઃ પ્રાપ્તસ્ત્વત્પ્રસાદાન્મહેશ્વર ।

એતેનૈવાવિયોગઃ સ્યાદિદાનીમિહ દેહિનામ્ ॥ ૧૮૦ ॥

ઇત્યુક્તવત્સુ દેવેષુ સ્તુવત્સુ ચ મહેશ્વરમ્ ।

જયોતીરૂપં પરં ધામ તલિંગગાત્સ વ્યલોક્યત ॥ ૧૮૧ ॥

સર્વાતિશાયિ તત્તેજઃ પાતાલાત્પ્રભૃતિસ્થિતિ ।

જહાર કેષાં નાજ્ઞાનં દર્શનાદેવ દૂરતઃ ॥ ૧૮૨ ॥

વિસ્મિતેષુ સમસ્તેષુ વીક્ષ્ય લિંગં તદદ્ભુતમ્ ।

અનુગ્રહપરાં વાણીમુવાચ પરમેશ્વરઃ ॥ ૧૮૩ ॥

અહમેવ પરં રૂપમહમેવ પરઃ શિવઃ ।

અહમેવૈપ લિંગગાત્મા જયોતીરૂપો વ્યવસ્થિતઃ ॥ ૧૮૪ ॥

વિષ્ણુના સહ તે બ્રહ્મન્સર્ગારમ્ભે વિવાદિનઃ ।

યદુજ્જગામ તલ્લિંગં તદેવૈતત્તમોપહમ્ ॥ ૧૮૫ ॥

ઇદાનીં ધોરસંસારગતાગતવિધાયિનામ્ ।

એતન્મૂર્ત્યવતીર્ણોઽહં નૃણામનુજિઘૃક્ષયા ॥ ૧૮૬ ॥

યુષ્માભિર્વિજયઃ પ્રાપ્ત ઇત્યુક્તં મદ્વિલોકનાત્ ।

વિજયેશ્વરનામૈપ તત્પ્રસિદ્ધ્યતુ સર્વદા ॥ ૧૮૭ ॥

એતલ્લિંગં સદા પૂજ્યં ભક્તિમાસ્થાય દેહિભિઃ ।

પરમાં ગતિમેતેન પ્રાપ્નુવન્તિ ન સંશયઃ ॥ ૧૮૮ ॥

વારાણસ્યાં સદા સ્થિત્યા બ્રહ્મહત્યા નિવર્તતે ।

શરીરિણાં નિમેષાત્તુ વિજયેશ્વરદર્શનાત્ ॥ ૧૮૯ ॥

આગમેષુ પુરાણેષુ શાસ્ત્રેષ્વન્યત્ર વા પુનઃ ।
 ક્ષેત્રાણિ કથિતાન્યેભ્યો વિજયં ક્ષેત્રમુત્તમમ્ ॥ ૧૯૦ ॥
 એવમત્ર મહાક્ષેત્રે વિજયેશ્વરનામનિ ।
 આકર્ષ્યતાં પરિચ્છેદં કથયામિ યથાવિધિ ॥ ૧૯૧ ॥
 પૂર્વસ્મિન્નુત્તરેણાપિ વિતસ્તા પાપનાશિની ।
 ગમ્ભીરા પશ્ચિમે ભાગે વિશ્વવત્યપિ દક્ષિણે ॥ ૧૯૨ ॥
 યે સદા વિજયેશાનમર્યયન્તિ યથાવિધિ ।
 તે તત્સાયુજ્યમાસાઘ દેહાન્તે શિવભાગિનઃ ॥ ૧૯૩ ॥
 મન્ત્રાદિકમજાનન્તસ્તીર્થમાત્રૈકભાવિતાઃ ।
 દેહાન્તે ક્ષેત્રમાહાત્મ્યાત્સામીપ્યં પ્રાપ્નુવન્તિ ચ ॥ ૧૯૪ ॥
 પ્રાણાન્તકાલે ચઃ ક્ષેત્રમિદમાપ્નોતિ માનવઃ ।
 સ તત્સાયુજ્યમાસાઘ ભજતે ગતિમુત્તમમ્ ॥ ૧૯૫ ॥
 સુરાલયે ગૃહે વાપિ રથ્યાયાં યત્ર તત્ર વા ।
 શુદ્ધેઽપ્યશુદ્ધે વા સ્થાને ક્ષેત્રમાહાત્મ્યમુત્તમમ્ ॥ ૧૯૬ ॥
 અન્યેઽપિ કિમિકીટાઘાસ્તિર્યકપક્ષિસરીસૃપાઃ ।
 યેઽસ્મિન્નિયન્તે તેષાં સ્થાદુલ્લૃષ્ટં જન્મ દેહિનામ્ ॥ ૧૯૭ ॥
 નાસ્તિકપ્રતનિષ્ઠાનાં મિથ્યાજ્ઞાનવિમોહિનામ્ ।
 રાગદ્વેષાભિનિષ્ઠાનાં દમ્ભપ્રતવિધાયિનામ્ ॥ ૧૯૮ ॥
 અનાશ્રિતવિવેકાનાં પાપાનાં કૂરકર્મણામ્ ।
 અત્ર પ્રમથ(થમ)કો નામ પ્રમથઃ સ્થાપ્યતે મયા ॥ ૧૯૯ ॥
 તેષાં મરણકાલે તુ બ્રહ્મવિદ્યાં પઠત્યસૌ ।
 અવ્યક્તરૂપાસ્તેનૈવ તે પ્રાપ્સ્યન્ત્યુત્તમાં ગતિમ્ ॥ ૨૦૦ ॥
 વિદ્યાં કન્યાં સુવર્ણં ગામત્રં દીપં તથા શુભમ્ ।
 છત્રાદિ યાત્ર યો દધાત્સ લોકાનુત્તમાન્પ્રજેત્ ॥ ૨૦૧ ॥
 વૈશાખસ્યાન્તદિવસે તૃતીયાયાં સિતે તથા ।
 સડ્કાન્તાવાશ્ચિને માસિ હ્યમાવસ્યાદિને શુભે ॥ ૨૦૨ ॥
 વિશેષાદ્વિષુવત્કાલે લિડ્ગે ધ્યેયઃ સદાશિવઃ ।
 ચન્દ્રાયુતસહસ્રાભૈઃ શોભનઃ પઞ્ચભિર્મુખૈઃ ॥ ૨૦૩ ॥

सोमसूर्याग्निनयनो दशबाहुपलक्षितः ।
 स्फुरच्छीतांशुशकलभास्वज्जुटतटावहः ॥ २०४ ॥
 नानारत्नययाकीर्णः किरीटावलिमण्डितः ।
 भक्तानामभयं दातुमुद्यतो वरदः शिवः ॥ २०५ ॥
 धनुः शरधरश्चैव मातुलुङ्गावभासितः ।
 केयूरनूपुरयुतो मुक्ताहारैः प्रभासितः ॥ २०६ ॥
 कर्पूरपूरुचिरः कण्ठच्छायोपशोभितः ।
 ताम्बूलप्रेरितमुजः सौन्दर्यस्यैकमास्पदम् ॥ २०७ ॥
 दिव्यवस्त्रपरीधानः सिंलयमोपशोभितः ।
 कृपया भक्तलोकस्य शिक्षार्थमिव सर्वदा ॥ २०८ ॥
 जपन्तुगुष्ठतर्जन्योरग्रभाजक्षमालया ।
 अनश्चरं सुधाराशिमङ्गैः प्रकटयन्निव ॥ २०९ ॥
 अमुत्र लिङ्गे सततं पूज्यो ध्येयश्च भावितैः ।
 निष्कलेनापि रुपेण भक्तानामस्मि मोयकः ॥ २१० ॥
 भक्ष्यैर्भोज्यैश्च विविधैर्लेख्यैः पेयैश्च निर्मलैः ।
 नैवेद्यैः पूजनीयोऽलं पुष्पधूपादिभिर्वरैः ॥ २११ ॥
 तदत्र सर्वदा कार्या भक्तिः सर्वार्थदायिनी ।
 वितस्तायाममुत्रास्ते तीर्थे विजयसंज्ञकम् ॥ २१२ ॥
 दशहस्तपरिच्छिन्नं विजयेशस्य याग्रतः ।
 सदाशिवपुरादेतदवतीर्णं सुपावनम् ॥ २१३ ॥
 अस्मिन्सुवर्णकमले दृश्यते भक्तिशालिभिः ।
 स्वर्णमीनाकृतिधरास्तिष्ठन्त्यत्र गणाः सदा ॥ २१४ ॥
 अत्र स्नात्वा पूजनीयो भक्तानां विजयेश्वरः ।
 यत्पापमन्यस्थानेषु क्रियते यत्रकुत्रचित् ॥ २१५ ॥
 निवर्तते तन्निःशेषं विजयेश्वरदर्शनात् ।
 जन्मन्यमुष्मिन्नथवा प्राक्तनं पातकं कृतम् ॥ २१६ ॥
 क्षयं यात्यस्य देहस्य दर्शनात्स्पर्शनादपि ।

યે શ્રીમદ્વિજયેશાનમર્યયન્તિ યથાવિધિ ॥ ૨૧૭ ॥

રુદ્રલોકાવતીર્ણાસ્તે રુદ્રા એવ મહીતલે ।

યે લુબ્ધમનસો વિદ્મમોહિતા નાર્યયન્ત્યભુમ્ ॥ ૨૧૮ ॥

તે ઘોરં નરકં યાન્તિ સાહક્રુણા નરાધમાઃ ।

અત્ર ક્ષેત્રવરે લોભાત્કુકૃત્યં વિદધાતિ યઃ ॥ ૨૧૯ ॥

ભોગં વિના ન તસ્ય સ્થાત્કર્મણઃ સંશયઃ ક્વચિત્ ।

ધનધાન્યસુવર્ણાનિ યો હરત્યત્ર લોભતઃ ॥ ૨૨૦ ॥

સ મહારૌરવે વર્ષલક્ષમાસ્તે નરાધમઃ ।

નરકેષુ ચિરં સ્થિત્વા કૃકિલાસઃ પ્રજાયતે ॥ ૨૨૧ ॥

શિવદીક્ષામવાપ્યાપિ યોઽન્યદર્શનપૂજકઃ ।

ઉભયભ્રષ્ટતાં પ્રાપ્ય સ કુત્રાપિ ન પૂજયતે ॥ ૨૨૨ ॥

શિવપ્રતિષ્ઠાં કૃત્વા યો નિર્વિવેકો વિમોહિતઃ ।

અન્યાન્યૂજયતે તસ્ય નરકે શાશ્વતી સ્થિતિઃ ॥ ૨૨૩ ॥

અસત્યવાદી ક્ષેત્રેઽસ્મિન્નપકર્તા પરસ્ય ચ ।

પરાપવાદી ગુર્વાદિનિન્દકઃ શલ્મલૌ વસેત્ ॥ ૨૨૪ ॥

અથાત્ર દેવસ્વાદ્વાપિ શ્વેતિકામપિ યો હરેત્ ।

સ સ્થિત્વા નરકે ઘોરે કાન્તારે પત્રગો ભવેત્ ॥ ૨૨૫ ॥

પુષ્પં ફલં તૃણં વાપિ દેવદેવસ્ય કલ્પિતમ્ ।

યો હરત્યત્ર લોભેન સ રૌરવમવાપ્નુયાત્ ॥ ૨૨૬ ॥

પરિત્યજ્ય નિજાં પત્નીં પરદારાન્હરન્તિ યે ।

પતિત્વા લોહશઙ્કૌ તે જાયન્તે શલભા વને ॥ ૨૨૭ ॥

અત્ર પાપાનિ કુરુતે યો ઘોરાણિ વિશેષતઃ ।

સ મહારૌરવે તિષ્ઠેત્કલ્પાનામર્બુદં સદા ॥ ૨૨૮ ॥

સૂક્ષ્માણ્યપ્યત્ર પાપાનિ યો નિદધ્યાન્નરાધમઃ ।

નરકેષુ ચિરં સ્થિત્વા કૃકિલાસઃ પ્રજાયતે ॥ ૨૨૯ ॥

એવં ક્ષેત્રવરસ્યાસ્ય પ્રભાવઃ કેન વર્ણયતે ।

અહમેવ વિજાનામિ તત્સેવ્યોઽયં મદર્થિભિઃ ॥ ૨૩૦ ॥

અસ્મિન્નાશ્વયુજે માસે ચતુર્દશ્યાં સિતેતરે ।
 પક્ષે સર્વાત્મના પૂજ્યો ભુક્તિમુક્તિફલપ્રદઃ ॥ ૨૩૧ ॥
 ઇતિ કૃત્વા મહાદેવો મહર્ષીણામનુગ્રહમ્ ।
 કૃપાનિધિસ્તત્ર તતઃ ક્ષણમાત્રાત્તિરોદધે ॥ ૨૩૨ ॥
 અદૃશ્યત્વમથ પ્રાપ્તે મહાદેવે મહર્ષયઃ ।
 પરં પ્રમોદમભજન્નજ્ઞાનવિનિવર્તનાત્ ॥ ૨૩૩ ॥
 વિષ્ણુઃ શ્રીવિજયેશાનમપૂજયદ્ધાદરાત્ ।
 તતો બ્રહ્મા સુરૌઘશ્ચ મહર્ષિનિવહસ્તથા ॥ ૨૩૪ ॥
 એવમત્ર મહાક્ષેત્રે તતઃ પ્રભૃતિ સર્વદા ।
 જજવાલ તત્પરં જ્યોતિર્જન્મમૃત્યુજરાપહમ્ ॥ ૨૩૫ ॥
 યે જન્મસહસ્રં તુ વિદધે દુષ્કરં તપઃ ।
 અત્ર ક્ષેત્રે સ લભતે મૃત્યું ભૂયો ન જાયતે ॥ ૨૩૬ ॥
 અત એવેહ સર્વત્ર તિષ્ઠન્ત્યેવોત્તમોત્તમાઃ ।
 દેહાન્તેઽપ્યપરિચ્છિન્ના ભવન્તિ જ્ઞાનભાગિનઃ ॥ ૨૩૭ ॥
 અસ્મિન્નેવ મહાક્ષેત્રે શ્રીવર્ષાખ્યોઽવસદુરુઃ ।
 મમાપિ યઃ કરુણયા દીક્ષાસંસ્કારમાદધે ॥ ૨૩૮ ॥
 તદત્ર પરમેશાનો દેવો જાગર્તિ સર્વદા ।
 યમાલોક્ય સ સંસારો હેલયૈવ વિજીયતે ॥ ૨૩૯ ॥
 અત્રૈવ ભગવત્ક્ષેત્રે સેવાર્થં પરમેશિતુઃ ।
 તીર્થાણિ સન્નિદધતે પરાનુગ્રહણેચ્છયા ॥ ૨૪૦ ॥
 તથાહિ ચન્દ્રતીર્થેણ સ્થિતમત્ર મહાત્મના ।
 તદમ્બુ સ્પૃશતામસ્તિ રાજસૂયાદિકં ફલમ્ ॥ ૨૪૧ ॥
 ત્રિઃસમકૃત્વા ક્ષત્રાણિ નિહત્ય પ્રાપ્તકિલ્બિષઃ ।
 જામદગ્ન્યોઽપિ યત્સ્નાનાન્પ્રાપ્તવાન્ગતિમુત્તમામ્ ॥ ૨૪૨ ॥
 વૃત્રં છલેન હત્વેન્દ્રો લબ્ધવાન્દુર્ગતિં ધનામ્ ।
 અત્ર સ્નાત્વા નિજાં લક્ષ્મીં લેભે સુરવરાર્ચિતામ્ ॥ ૨૪૩ ॥
 તદત્ર તીર્થં પ્રથમં હયપૂર્વં કૃતસ્થિતિ ।
 ગોસહસ્રપ્રદાનસ્ય ફલં યત્સ્પર્શતો ભવેત્ ॥ ૨૪૪ ॥

અત્ર પગ્યતપો નામ તીર્થમસ્તિ મુનીન્પ્રતિ ।
 પ્રકટીકૃતમીશેન ભૂરિપાપક્ષયાવહમ્ ॥ ૨૪૫ ॥
 પાદોદકપ્લવં નામ તીર્થમત્રૈવ તિષ્ઠતિ ।
 યદમ્બુ સ્પૃશતો જન્તોરગ્નિષ્ઠોમફલં લભેત્ ॥ ૨૪૬ ॥
 કુલોદ્ધરણિકાખ્યા તુ સ્થિતા સહ વિતસ્તયા ।
 અત્ર સ્નાત્વા જનૈર્લભ્યમશ્વમેધક્રતોઃ ફલમ્ ॥ ૨૪૭ ॥
 તત્ર સુશ્રવનાગેન સ્થીયતે પાવનાત્મના ।
 હારીતસ્વામિનામાત્ર રવિર્નિત્યં વ્યવસ્થિતઃ ॥ ૨૪૮ ॥
 અત્રૈવ હિ વિતસ્તાયા એકદેશે શુભાવહમ્ ।
 કપાલમોચનં નામ તીર્થં સિદ્ધનિષેવિતમ્ ॥ ૨૪૯ ॥
 માઘકૃષ્ણચતુર્દશ્યાં દયાલુર્વિજિતેન્દ્રિયઃ ।
 અત્ર સ્નાનેન લભતે મહાસત્રાજિતં ફલમ્ ॥ ૨૫૦ ॥
 ખાણ્ડપુચ્છસ્ય નાગસ્ય ભવનં ચાત્ર વિદ્યતે ।
 યત્ર ચાન્દ્રાયણશતં સ્નાનાત્પ્રાપ્નોતિ માનવઃ ॥ ૨૫૧ ॥
 મડવાવર્તનાગોડત્ર વિતસ્તામધ્યમાશ્રિતઃ ।
 સ્નાનેન મોચયત્યેવ પાતકાદ્ધલાર્ણરાન્ ॥ ૨૫૨ ॥
 અત્રૈવ પશ્ચાદ્ભાગેડસ્તિ કોશમાત્ર શુભાવહમ્ ।
 અનન્તભવનં સિદ્ધૈરમરૈઃ સુનિષેવિતમ્ ॥ ૨૫૩ ॥
 સ્નાનં ભાદ્રપદે માસે પ્રથમે દિવસેડત્ર યઃ ।
 સ જન્તુઃ ફલમાપ્નોતિ ક્રતોર્દ્વાદશવાર્ષિકાત્ ॥ ૨૫૪ ॥
 પાપસૂદનમિત્યસ્તિ તીર્થમત્રાતિપાવનમ્ ।
 યથાર્થનામા યત્સ્નાનાજ્ઞાયતે કાપિ નિર્વૃત્તિઃ ॥ ૨૫૫ ॥
 અનન્તકાર્કોટકચોર્લુદયોઃ પાર્શ્વવર્તિની ।
 અચલાત્ર સરિત્તિષ્ઠેદશ્વમેધફલાવહા ॥ ૨૫૬ ॥
 ઉપમન્યુમુનેર્યત્ર તપોધામ મનોરમમ્ ।
 યત્ર સોમાખ્યયા તીર્થં વ(પ્રપ)ન્નર્ષિગણાવૃતમ્ ॥ ૨૫૭ ॥
 મહાદેવો યત્ર તિષ્ઠત્યુપમન્યુપ્રતિષ્ઠિતઃ ।

अमावस्या ससोमा य सन्निधानाय कल्पते ॥ २५८ ॥
 सोमतीर्थस्थास्ति पश्चात्सोमतीर्थं यदम्भसा ।
 सप्तम्यां भानवीयेऽह्नि पुण्यक्षेत्रे शुभं नृणाम् ॥ २५९ ॥
 निकटे तस्य पीतं य वक्षितीर्थं सदा स्थितम् ।
 यत्र स्नात्वा श्रद्धानैरुत्कृष्टं प्राप्यते क्लृप्तम् ॥ २६० ॥
 अष्टाशीतिसहस्राणि गृहस्थाश्रमसेविनाम् ।
 भुनीनामभिलान्धर्मास्सम्प्रवर्तयितुं भुवि ॥ २६१ ॥
 अकृलाकाङ्क्षिणां नित्यं ध्यायिनां परमं पदम् ।
 आसीदत्रैव तुष्टस्य प्रसादात्परमेशितुः ॥ २६२ ॥
 भुक्तिं कमेण य प्रापुर्भुक्तिसंस्थं ततः स्मृतम् ।
 भगवन्भुवनत्राणसमर्थो भोगमोक्षदः ॥ २६३ ॥
 लिङ्गाकृतिर्भरद्वाजमुनीन्द्रेण प्रतिष्ठितः ।
 ज्येष्ठकृष्णायतुर्दृश्यामयिरात्सर्वसिद्धिदः ॥ २६४ ॥
 यत्र प्रयेता विदधे सत्त्वं द्वादशवार्षिकम् ।
 तत्स्थानमत्र सत्प्राप्यव्याप्ययैव प्रसिध्यति ॥ २६५ ॥
 श्रेष्ठा गङ्गेव सरसां शयीव मृगयक्षुपाम् ।
 शब्दविद्यैव विद्यानां पुण्याराण्यं भुवामसौ ॥ २६६ ॥
 नानया स्पर्धते जातु कुरुक्षेत्रादि किञ्चन ।
 अत्र स्वयं महादेवो देव्या सह दिवानिशम् ॥ २६७ ॥
 क्रीडति रवेच्छया तस्मान्नान्यत्र स्थानमीदृशम् ।
 श्रीमद्विजयमाडात्थं य एतं पठति स्वयम् ॥ २६८ ॥
 व्याख्यापयेद्वा स कृती प्राक्कर्म्मभ्यो विमुच्यते ।
 रागो द्वेषस्तथा लोभो मोहः क्रोधाभिधस्तथा ॥ २६९ ॥
 आलस्यं ममता दम्भश्चेति विघ्नाष्टकं स्मृतम् ।
 तेनैतत्क्षेत्रमतुलं परिवारयुतेन तु ॥ २७० ॥
 व्यासं न बाधते जन्तुं शिवभक्तिपरायणम् ।
 येषां तु शाङ्करी भक्तिः सख्यास्त्रनिरतात्मनाम् ॥ २७१ ॥

સદ્ગુપાસકાનાં ચ તેષાં વિઘ્નભયં કુતઃ ।

યે સદાશિવસિદ્ધાન્તભાવનાઃ શુચિબુદ્ધયઃ ॥ ૨૭૨ ॥

યોગાભ્યાસપ્રસક્તાશ્ચ તેષાં વિઘ્નભયં કુતઃ ।

નાસ્તિકા દામ્ભિકાઃ ક્ષુદ્રાઃ શિશ્રોદરપરાયણાઃ ॥ ૨૭૩ ॥

વચ્ચકાઃ કુચરિત્રાશ્ચ તે વિદ્મૈઃ પરિપીડિતાઃ ।

તસ્માદ્વિઘ્નાન્વિનિશ્ચિત્ય પ્રાર્થનીયો મહેશ્વરઃ ॥ ૨૭૪ ॥

ઇદમચલંસુતાપતેશ્ચરિત્રં સપદિ વિલોક્ય સમગ્રમત્ર સન્તઃ ।

વિદધતુ દૃઢભક્તિવાસનાભિર્ધનતરઘોર(ભવોત્થ)તાપશાન્ત્યૈ(ન્તિમ્) ॥ ૨૭૫ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ વિજયેશ્વરાવતારો નામ દશમઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧૦ ॥

૧૧. એકાદશઃ પ્રકાશઃ - પિંગ્લેશ્વરાવતારવાર્ણનં ।

ૐ નમઃ શિવાય ।

સોડયં બોધહુતાશનો વિમલિતાનલ્પસ્વતેજોભરો

વિચ્છાયત્વમુપૈતિ મે શિવ તવાનુગ્રાહકસ્યાગ્રતઃ ।

સ્વં લિંગં તદુદ્ગચ્યચસ્વ ભગવન્પૂર્ણાદ્વિયાત્મ સ્વયં

યેનાયાસ્યતિ નાથ કારણગણાવશ્યોપજીવ્યાં દશામ્ ॥ ૧ ॥

જગદ્ગ્રહકમપ્યગ્રેસ્તેજો ભ્વાયતિ જાતુચિત્ ।

અમ્લાનં પુનરેકસ્ય શમ્ભોર્વિશ્વોપકારિણઃ ॥ ૨ ॥

કદાચિદ્ભૃગુણા શમઃ પરિક્ષીણાસ્રસૌષ્ઠવઃ ।

વહ્નિરાધયામાસ તપસા પરમેશ્વરમ્ ॥ ૩ ॥

કૃતસ્નાનો નિરાહારોડનુધ્યાયન્મનસા શિવમ્ ।

સંવત્સરસહસ્રં સ ચકાર વિષમં તપઃ ॥ ૪ ॥

અથ તત્તપસા તેન ચિરકાલપ્રવર્તિના ।

ત્રૈલોક્યં દગ્ધુમારબ્ધં કલ્પાન્તભયદાયિના ॥ ૫ ॥

બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રભૃતયો વીક્ષ્ય તસ્યોત્કટં તપઃ ।

ત્રૈલોક્યદાહસન્નાસાદ્ધ્યાયતિ સ્મ મહેશ્વરમ્ ॥ ૬ ॥

અસ્મિન્નવસરે દેવસ્તં જ્ઞાત્વા સ્થિરનિશ્ચયમ્ ।

પાતાલગર્ભાદુદ્ભૂતં જવાલામાલાવિભૂષિતમ્ ॥ ૭ ॥

પિડ્ગાખ્યં પિડ્ગકેશં ચ પિડ્ગલં વીક્ષ્ય તં પ્રભુમ્ ।

અથામઃ પરમાં પ્રીતિં પ્રણનામ વિભાવસુઃ ॥ ૮ ॥

અતો જગાદ ભગવાન્કરુણારસનિર્ભરઃ ।

તવ પાવક તુષ્ટોડહમભીષ્ટે પ્રાર્થ્યતામિતિ ॥ ૯ ॥

તસ્ય તદ્વચનં શ્રુત્વા પ્રમોદાન્વિતમાનસઃ ।

અબ્રવીત્પાવકો ભૂમિં સુચિરં શિરસા સ્પૃશન્ ॥ ૧૦ ॥

ઇયતાં જગતામેકસ્ત્વં કારણમુમાપતિઃ ।

ત્વત્પાદધૂલિસમ્પર્કાદ્બ્રહ્માદ્યાઃ પ્રભવન્તિ ચ ॥ ૧૧ ॥

મહાદેવ નમસ્તેડસ્તુ પચ્ચકૃત્યવિધાયિને ।

મુનિશાપાન્મયા પ્રાપ્તો નાથ તેજઃપરિક્ષયઃ ।

આરાધયામિ વિધિના ત્વામેવ પરમેશ્વરમ્ ॥ ૧૨ ॥

ઇત્યુક્તે વહ્નિના દેવો જગાદ મધુરં વચઃ ।

દન્તાંશુવીચિભિઃ શાપકાલુષ્યં શમયન્નિવ ॥ ૧૩ ॥

સર્વભક્ષો ભવેતિ ત્વામશપદ્યન્મહામુનિઃ ।

તચ્છાપં વિરમત્વદ્ય મામાશ્રિતવતસ્તવ ॥ ૧૪ ॥

સમગ્રલોકપૂજ્યસ્ત્વં મદ્ગાઢ્યાદ્ભવ પાવક ।

હુતાશનત્વમાપ્રોષિ પરં શુદ્ધિમુપાગતઃ ॥ ૧૫ ॥

અધ્વરેષુ ભવદ્ગુરુ મન્ત્રપૂતં યદિજયતે ।

તદ્ગ્રહીષ્યન્તિ સર્વેડપિ દેવાઃ પીયૂષવત્સદા ॥ ૧૬ ॥

શ્રુતિસ્મૃત્યુદિતં યદ્વા દ્વિજૈઃ કર્મ વિધીયતે ।

તત્સર્વં પૂર્ણતામેતિ ન જાતુ ભવતા વિના ॥ ૧૭ ॥

એવં તીર્થં મયા વહે ત્વદર્થમવતારિતમ્ ।

વિતસ્તાયાઃ પ્રદેશેડસ્મિન્નશેષદુરિતાપહમ્ ॥ ૧૮ ॥

લભસ્વ સમ્પ્રતિ નિજં તેજઃ પ્રાચ્યાતિશાયિ ચ ।

વરં કમન્યં દાસ્યામિ વદ વહે વિશેષતઃ ॥ ૧૯ ॥

ઇતિ દેવસ્ય વચનં શ્રુત્વા તેજોમયોડભવત્ ।

વિરચય્યાગ્જલિં મૌલાવભાષત હુતાશનઃ ॥ ૨૦ ॥

નાથેનાનુગૃહીતોડહં તપઃ કૃલિતમધ મે ।
 તદિદાનીં ભવત્યેવ ભક્તિમિચ્છામિ શાશ્વતીમ્ ॥ ૨૧ ॥
 ઇહ પિંગ્વલરૂપસ્ત્વમવતીર્ણો મહેશ્વર ।
 સન્નિધત્સ્વ તદત્રૈવ સર્વલોકાનુકમ્પયા ॥ ૨૨ ॥
 ત્વયૈવ દેવ કારુણ્યાધત્તીર્થમવતારિતમ્ ।
 નિત્યં સન્નિહિતં લોકં મન્નામ્નૈવ પ્રસિધ્યતુ ॥ ૨૩ ॥
 ઇતિ વહેર્વચસ્તસ્ય પ્રતિપદ્ય મહેશ્વરઃ ।
 સન્નિધતે સ્મ સતતં પૂજયામાસ ચાનલઃ ॥ ૨૪ ॥
 અસ્મિન્નવસારે દેવાઃ પુરન્દરપુરઃસરાઃ ।
 અપૂજયન્ત તં ગાઢભક્તયઃ પરમેશ્વરમ્ ॥ ૨૫ ॥
 સ્નાત્વા પાવકતીર્થે તે પૂજયિત્વા ચ તં પ્રભુમ્ ।
 અભ્યભાષન્ત સન્તુષ્ટાઃ શિવભક્તં હુતાશનમ્ ॥ ૨૬ ॥
 જગત્પવિત્રિતં વહે શિવભક્તિમતા ત્વયા ।
 યેનાવતારિતં તીર્થં તોષિતશ્ચ મહેશ્વરઃ ॥ ૨૭ ॥
 સ્નાત્વા પાવકતીર્થેઽસ્મિન્યૈઃ સ્પૃષ્ટઃ પિંગ્વલેશ્વરઃ ।
 રાજસૂયસ્ય યજ્ઞસ્ય લભન્તે માનવાઃ કૃલમ્ ॥ ૨૮ ॥
 અત્ર કૃષ્ણચતુર્દશ્યાં નભસ્યે માસિ યે નરાઃ ।
 તીર્થે સ્નાત્વાચયન્તીશં તે મૃતાઃ શિવભાગિનઃ ॥ ૨૯ ॥
 ત્રૈલોક્યે યાનિ તીર્થાનિ નિવસન્તિ સહસ્રશઃ ।
 તાન્યત્ર સન્નિધતે દિનેઽસ્મિન્નિતિ નિશ્ચયઃ ॥ ૩૦ ॥
 પિતૃણામત્ર યઃ શ્રાદ્ધં વિધત્તે શ્રદ્ધયાન્વિતઃ ।
 તસ્ય તે તૃપ્તિમાસાધ પરિતુષ્ઠ્યન્તિ સર્વદા ॥ ૩૧ ॥
 અત્ર યઃ સર્વદા સ્નાત્વા પૂજયેત્પિંગ્વલેશ્વરમ્ ।
 સ દુષ્ટર્માણિ સન્ત્યજ્ય લભતે ગતિમુક્તમામ્ ॥ ૩૨ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા નિર્જરાઃ સર્વે નન્દન્તો વહ્નિના સહ ।
 અગમન્સ્વપુરાણ્યેવ વન્દિત્વા પિંગ્વલેશ્વરમ્ ॥ ૩૩ ॥
 તસ્માત્કાલાત્રભૃત્યેષ સ્વયમેવ મહેશ્વરઃ ।

પિડ્ગલેશ્વરરૂપેણ ભક્તાન્મોચયિતું સ્થિતઃ ॥ ૩૪ ॥

ત્રિભુવનમનુગૃહ્ણતો મહેશા-

ત્થયત કોડસ્તિ કૃપાપરઃ પરોડસ્મિન્ ।

બહુભિરવતીર્ય વિગ્રહૈર્યો

દલયતિ ભક્તિમતાં વિમોહનિદ્રામ્ ॥ ૩૫ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હર્યરિતચિન્તામણૌ પિડ્ગલેશ્વરાવતારવર્ણનં નામૈકાદશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧૧ ॥

૧૨. દ્વાદશઃ પ્રકાશઃ - વિતસ્તાવતારઃ ।

ૐ નમઃ શિવાય ।

ત્વામાશ્રિત્ય મુનિર્મહેશ્વર ચિરં યામર્થયત્યાદરા-

દ્યવ્યક્તાવ્યક્તતયા પ્રકાશિતવતો યા સ્વેચ્છયાવસ્થિતિમ્ ।

કુર્વાણા મલહાનિમદ્વચરસસ્યન્દિન્યસૌ સર્વદા

શક્તિસ્તે સ્વયમેવ સંવિદસમાં શુદ્ધિં વિધતાં મમ ॥ ૧ ॥

યો યમર્થયતે તસ્ય તદ્દત્તે કલ્પપાદપઃ ।

એવં વચયતિ ત્વીશે બહવઃ પૂર્ણવાઙ્મિતાઃ ॥ ૨ ॥

સતીદેશસ્થિતાઞ્જન્તુઋદ્ધર્તુ જાતુઃ કશ્યપઃ ।

આરાધયામાસ ચિરં મહાદેવં સમાધિના ॥ ૩ ॥

પ્રસન્ને ચ મહાદેવે યાયતે સ્મ મહામુનિઃ ।

અસ્મિન્દેશે નદી કાચિત્પવિત્રોત્પાદતામિતિ ॥ ૪ ॥

અડ્ગીકૃત્ય વરં તસ્ય જગાદ ગિરિજા હરઃ ।

નદીરૂપા સતી દેશં પુનીહિ રભસાદિતિ ॥ ૫ ॥

સા શમ્ભોર્વચસા કૃત્વા નદીરૂપં રસાતલે ।

ન ચ તત્યાજ તદ્દેહં કમશ્ચિત્રોડયમૈશ્વરઃ ॥ ૬ ॥

નદીરૂપા ચિરમસાવભૂત્પાતાલવર્તિની ।

દૈત્યાનુદ્ધરતા ભૂમિં મુચ્યતે સ્મ ચ વિષ્ણુના ॥ ૭ ॥

વિતસ્તિપરિમાણાં તાં દૃષ્ટ્વા તત્ર જનાર્દનઃ ।

પાપક્ષયાવહાં દેવીં જગાદ વિનયાન્વિતઃ ॥ ૮ ॥

વિતસ્તિરૂપા ત્વ દેવી વિતસ્તેતિ શુભાવહા ।
 સમગ્રદેવગન્ધર્વસિદ્ધદાનવપૂજિતા ॥ ૯ ॥
 તદેહિ દેવિ ભૂલોકં પવિત્રય ચરાચરમ્ ।
 ત્વત્સ્પર્શાન્માદૃશસ્યાપિ સમ્પન્ના કૃતકૃત્યતા ॥ ૧૦ ॥
 ઇત્યં સ્તુતાપિ ન યદા સા જગામ રસાતલાત્ ।
 તદા વિષ્ણુર્મહેશસ્ય તદ્વૃત્તાન્તં ન્યવેદયત્ ॥ ૧૧ ॥
 અસ્મિન્નવસરે સોઽપિ કશ્યપો વિદધે તપઃ ।
 મહાદેવ પવિત્રા મે નદી નિર્માયતામિતિ ॥ ૧૨ ॥
 તપસ્યન્તં મુનિં વીક્ષ્ય તદાનીં પરમેશ્વરઃ ।
 નિશિતેન ત્રિશૂલેન ગિરેઃ શૃંગં વ્યદારયત્ ॥ ૧૩ ॥
 સુરગન્ધર્વમુક્તેષુ પ્રસવેષુ નભસ્તલાત્ ।
 નિપતત્સવસકૃદ્ભૂમૌ કમ્પિતાયાં ચ સર્વતઃ ॥ ૧૪ ॥
 સા તદ્વિલપથેનાથ નિર્જગામોત્તમા નદી ।
 અમ્ભઃકણૈર્વિભિન્દન્તી પાપસઙ્ગં શરીરિણામ્ ॥ ૧૫ ॥
 અનુજગ્રાહ સા તત્ર નીલાખ્યં ભુજગેશ્વરમ્ ।
 યત્ર સ્નાત્વા ભવેજ્જન્તુર્હૃતનિઃશેષપાતકઃ ॥ ૧૬ ॥
 નીલકણ્ઠં વિતસ્તાખ્યં શૂલઘાતમિતિ ત્રિભિઃ ।
 અભિધાનં પ્રસિદ્ધં તદદ્યાપિ વિલમુક્તમમ્ ॥ ૧૭ ॥
 પરિશુદ્ધપ્રભાવોઽપિ તત્રૈવાદ્યાપિ દૃશ્યતે ।
 યદશુદ્ધા ઉત્પ્લવન્તે મજ્જન્તિ શુચયસ્તથા ॥ ૧૮ ॥
 અથ તાં પાર્વતીં દેવીં નદીત્વેન વ્યવસ્થિતામ્ ।
 આસાદ્ય કશ્યપમુનિસ્તપઃ કૃત્વા ન્યવર્તત ॥ ૧૯ ॥
 પાપિનોઽપિ નરાઃ સર્વે યયુસ્તામભિતો નદીમ્ ।
 સા તાન્વીક્ષ્ય વહન્તી ચ યોજનાત્તિરોદધે ॥ ૨૦ ॥
 રસાતલપ્રવિષ્ટાં ચ તાં પશ્યન્નથ કશ્યપઃ ।
 ચિરમારાધયાઞ્ચકે તપોભિઃ શિવભાવિતઃ ॥ ૨૧ ॥
 મહર્ષેસ્તપસા તેન તદાનીં પરિતુષ્ટયા ।
 પઞ્ચહસ્તસ્ય ભવનાત્સામુત્તરથે વિતસ્તયા ॥ ૨૨ ॥

અત્ર દુર્વારસંસારપગ્ચ(હુ)પ્રક્ષાલનેચ્છયા ।
 અસેવત વ્યાસમુનિર્વિતસ્તાં તપસા ચિરાત્ ॥ ૨૩ ॥
 ગોસહસ્રપ્રદાનેન ચત્કલં લભતે નરઃ ।
 આપ્રોતિ તત્કોટિગુણં તત્ર સ્નાનેન ભાવિતઃ ॥ ૨૪ ॥
 તતો વિનિર્ગતા કૂરાન્સ્નાતુકામાન્વિલોક્ય સા ।
 પુનરપ્યગમદેવી નદીમૂર્તિરદૃશ્યતામ્ ॥ ૨૫ ॥
 આરાધ્યમાના ભૂયોઽપિ કશ્યપેન મહાત્મના ।
 કોશમાત્રાદ્વિસુસ્રાવ યત્ર દેશઃ સ વિસ્રવઃ ॥ ૨૬ ॥
 વાજિ(જ)પેયસહસ્રસ્ય ચત્કલં પરિકીર્તિતમ્ ।
 તદેવ તત્ર સ્નાનેન લભતે ભાવિતો નરઃ ।
 શરીરાન્તે ચ લભતે વૈષ્ણવં પદમુત્તમમ્ ॥ ૨૭ ॥
 નરસિંહાશ્રમાદેશાન્નિર્ગચ્છન્તી શુભાવહા ।
 બ્રહ્મઘૈર્દારુણૈર્દૃષ્ટા ભૂયોઽપ્યન્તરધીયત ॥ ૨૮ ॥
 તાં વિલોક્ય નદીં તત્ર પ્રવિશન્તીં રસાતલમ્ ।
 વિષણ્ણઃ કશ્યપમુનિઃ સામ્યર્થનમભાષત ॥ ૨૯ ॥
 નમો નમસ્તે માતસ્તે ત્વાં નૌમિ હિમવત્સુતામ્ ।
 વિધેહિ કરુણાં દેવિ રુદ્રસમ્પર્કપાવને ॥ ૩૦ ॥
 યૈર્થૈરમ્બુ તવ સ્પૃષ્ટં વિતસ્તે ભાવિતાત્મભિઃ ।
 પ્રાપ્તુવન્ત્યચિરાદેવ સર્વાભિલષિતાનિ તે ॥ ૩૧ ॥
 પાપિનામુપકારાય મયા ત્વમવતારિતા ।
 ભૂયો ભૂયોઽપિ તન્માતર્વિમુખી વર્તસે કથમ્ ॥ ૩૨ ॥
 શક્તિત્રૈતમલં છલાત્કલયતા જ્ઞાનત્રિશૂલેન યા
 મૂર્ધ્ન પ્રાપિતવાન્હઠેન ભગવાનાકૃષ્ય પાતાલતઃ ।
 વ્યક્તાવ્યક્તતયા પ્રકાશિતવતી સ્વાતન્ત્ર્યલીલાયિતં
 પૂર્ણાનુગ્રહસમ્પદે ભવતુ સા દેવી વિતસ્તા મમ ॥ ૩૩ ॥
 ઇતિ તેન સ્તુતા દેવી તદાનીં સહસ્રોઘયૌ ।
 હરન્તી દર્શનનાપિ દુરિતાનિ શરીરિણામ્ ॥ ૩૪ ॥

લક્ષ્મીમપિ તતો વિષ્ણુર્નદીત્વેન વ્યસર્જયત્ ।
 સા વિશોકા ચ સમ્પન્ના વિતસ્તાસ્પર્શમાત્રતઃ ॥ ૩૫ ॥
 ત્રિકીટા સા દિતિસ્તત્ર ચતુર્વેદીતિ સાપગા ।
 અન્વગાત્પાર્વતી દેવી વિતસ્તારૂપમાશ્રિતામ્ ॥ ૩૬ ॥
 રાજસૂયકુલં તત્ર સ્નાત્વા પ્રાપ્નોતિ માનવઃ ।
 એકત્રાસ્તિ વિતસ્તાયાં તીર્થ પાદપ્લવાભિધમ્ ॥ ૩૭ ॥
 પુણ્યં શ્રીવિજયક્ષેત્રે સર્વકલ્પિષનાશનમ્ ।
 એકદેશે ચ તત્રૈવ ખડ્ગં ક્ષાલિતવાનહરઃ ॥ ૩૮ ॥
 અનેકરાક્ષસક્ષોદપ્રસરદ્રુધિરાનુણમ્ ।
 શબ્દેનૈવ મહામોહં લુનીતે ભાવિતાત્મનામ્ ॥ ૩૯ ॥
 સિન્ધુસમ્બન્ધિની યત્ર વિતસ્તા વર્તતે નદી ।
 નભસ્યપૂર્ણિમાકાલે તત્ર તીર્થાનિ કોટિશઃ ॥ ૪૦ ॥
 તીર્થાનાં કોટયઃ ષષ્ટિર્દેવ્યશ્ચ બ્રહ્મણા સહ ।
 તત્રાત્માનં પાવયન્તિ સ્નાત્વાસ્મિન્દિવસે સદા ॥ ૪૧ ॥
 એવમસ્મિન્દિને પૂજ્યા વિતસ્તા ભાવિતાત્મભિઃ ।
 સ્યાદાશ્ચયુજમાસસ્ય પ્રથમેડહ્યધ્યયં ક્રમઃ ॥ ૪૨ ॥
 વરાહક્ષેત્રમાસાઘ સા ધુનીતે શરીરિણઃ ।
 યસ્તત્ર સ્નાતિ દેહાન્તે સ વિષ્ણુર્નાત્ર સંશયઃ ॥ ૪૩ ॥
 કૃષ્ણયા સ્તુતિ કૃત્વા નદી ભુવનપાવની ।
 મધ્યદેશે ચન્દ્રભાગા પવિત્રયતિ વારિભિઃ ॥ ૪૪ ॥
 ભોગપ્રસ્થમતિકમ્ય જાહ્નવી સહવાહિની ।
 બૃહત્સિન્ધ્વાપ્યયા લોકાન્પવિત્રયતિ સાદરાત્ ॥ ૪૫ ॥
 વિનિર્ગતા સિન્ધુદેશાદ્વિતસ્તેતિ પ્રકીર્તિતા ।
 પ્રવિષ્ટા જલધિ દેવી રુદ્રસ્ય દયિતા નદી ॥ ૪૬ ॥
 નભસ્યશુકલપક્ષે સા ત્રયોદશ્યાં વિનિર્યયૌ ।
 અવતારદિને તસ્માત્પૂજનીયા શુભાવહઃ ॥ ૪૭ ॥
 અત્ર તિષ્ઠન્તિ તીર્થાનિ દ્વાદશાઙ્ગુલમાત્રતઃ ।
 તસ્માદ્વિતસ્તા પૂજયેયં નિઃશેષદુસ્તિપહા ॥ ૪૮ ॥

ઉત્તરાં દિશમાશ્રિત્ય ગતેત્યુત્તરજાહ્નવી ।

સા યત્ર પૂર્વાભિમુખી તત્ર સ્નાતવ્યમાદરાત્ ॥ ૪૯ ॥

પ્રાણપ્રચાણકાલે યૈર્વૈતસ્તં પીયતે પયઃ ।

તે શકલોકમાસાઘ ભોગાનાસાદ્યન્ત્યલમ્ ॥ ૫૦ ॥

ચક્ષૂર્ન દક્ષિણાવદ્ભિસ્તૃપ્યન્તિ પિતરસ્તથા ।

યથા વૈતસ્તસલિલપ્રદાનેન શુભાત્મનામ્ ॥ ૫૧ ॥

વિતસ્તાશીકરાર્દ્રેણ સ્મૃશ્યતે પવનેન યઃ ।

ન કદાચિત્સ લભતે યાતના સડ્ગતિવ્યથામ્ ॥ ૫૨ ॥

નિત્યમેવ પવિત્રેયં નદી યદ્યપિ કીર્તિતા ।

શુકલપક્ષત્રયોદશ્યાં પ્રતિમાસં પુનર્ભૂશમ્ ॥ ૫૩ ॥

પાપં દશાસુ માસેષુ યદ્યત્પ્રકુરુતે નરઃ ।

માઘકૃત્વૃણ(ન)યોઃ સ્નાનાત્તત્તન્નાશયતે હઠાત્ ॥ ૫૪ ॥

મુનિના કશ્યપેનેત્ય દેવીયમવતારિતા ।

કરોતિ સ્પર્શમાત્રેણ વિતસ્તાનુગ્રહં નૃણામ્ ॥ ૫૫ ॥

નિખિલજગદનુગ્રહાય શમ્ભોઃ

પ્રસરતિ શક્તિરનશ્વરસ્વરૂપા ।

ઇતિ સપદિ ચિરં વિચારયન્તો

વિતતધિયો ન તતઃ પરં સ્તુવન્તિ ॥ ૫૬ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હર્યરિતચિન્તામણૌ વિતસ્તાવતારો નામ દ્વાદશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧૨ ॥

૧૩. ત્રયોદશઃ પ્રકાશઃ - સ્વયમ્ભૂનાથાવતારઃ ।

ૐ નમો ભૈરવાય ।

એતદ્વેદવેદવેદનમયં દગ્ધ્વા પુરાણાં ત્રયં

પૂર્ણાદ્વૈતહુતાશનેન શમયન્માયામયોપદ્રવમ્ ।

જ્વાલાલિડ્ગતયા સ્ફુરજજગદનુગ્રાહી સ્વયમ્ભૂરસૌ

દેવઃ સમ્પ્રતિ ભાસતાં મમ પરામુલ્લાસયન્નિર્વૃતિમ્ ॥ ૧ ॥

યઃ સેવતે મહાદેવં તસ્ય સિદ્ધિઃ કરાગ્રગા ।

તદવજ્ઞાપરાણાં ચ વિપત્તિઃ પુરતઃ સ્થિતા ॥ ૨ ॥
 અભૂવન્નદ્ભુતારમ્ભાસ્ત્રયઃ પૂર્વં નિશાયરાઃ ।
 વિદ્યુન્માલી તારકાખ્યઃ કમલાખ્યશ્ચ દુર્જયાઃ ॥ ૩ ॥
 તે ત્રયોઽપિ ત્રિજગતીં વિજેતું વ્યવસાયિનઃ ।
 બહૂનિ યુગલક્ષ્ણાણિ તપસ્તીત્રં વિતેનિરે ॥ ૪ ॥
 યથાયથં તપો ઘોરં તેષુ કુર્વત્સુ સમ્ભ્રમાત્ ।
 આવિર્ભૂય ચતુર્વક્ત્રઃ પ્રસન્ન ઇદમબ્રવીત્ ॥ ૫ ॥
 અહં પ્રસન્નો યુષ્માકં વરં પ્રાર્થ(સમ્પ્રાર્થ)તાં ચિરમ્ ।
 નિવર્તતાં તપશ્ચર્યાસિદ્ધિં વઃ સાધયામ્યહમ્ ॥ ૬ ॥
 ઇતિ તસ્ય વયઃ શ્રુત્વા પ્રસાદં સમુપેયુષઃ ।
 વરમભ્યર્થયામાસુર્દાનવાઃ સ્થિરનિશ્ચયાઃ ॥ ૭ ॥
 અશેષભુવનેશત્વં દેહિ નો જલજાસન ।
 અજેયા અમરાશ્વાપિ ભૂયાસ્મ ભવદાજ્ઞયા ॥ ૮ ॥
 ઇત્યમભ્યર્થયત્સ્વેષુ વિશ્વોપદ્રવકામ્યયા ।
 સાન્તવયન્મધુરૈર્વાઙ્ઘ્રૈરુવાચ કમલાસનઃ ॥ ૯ ॥
 એવંવિધં વરં દાતું કઃ શક્નોતિ મહાસુરાઃ ।
 જન્મમૃત્યુમયઃ કાયો નામરતવાય કલ્પતે ॥ ૧૦ ॥
 ગૃહીત કારણં તસ્માન્મરણં પ્રતિ દાનવાઃ ।
 ભુવનાધિપતિત્વં તુ દાતું સામર્થ્યમસ્તિ મે ॥ ૧૧ ॥
 ઇત્યુક્તે બ્રહ્મણા તેઽપિ સમ્મન્ય કવિના સહ ।
 દાનવાઃ પ્રાર્થયન્તે સ્મ તીવ્રસ્ય તપસઃ કૃલમ્ ॥ ૧૨ ॥
 પુરાણિ કામરૂપાણિ કામચારીણિ દેહિ નઃ ।
 નાનારૂપવિચિત્રાણિ ત્રીણિ લોકેષુ ચ ત્રિષુ ॥ ૧૩ ॥
 દિવ્યવર્ષસહસ્રેણ મિલિતૈતત્પુરત્રયમ્ ।
 નિમેષમાત્રં પુરતઃ પૃથગ્વૃત્તિ કરોતુ ચ ॥ ૧૪ ॥
 એતસ્મિન્નેવ સમયે યદૈકેન શરેણ ચ ।
 વેધ્યામહે તદા લોકો યદિ તિષ્ઠેદ્વિશઙ્ગરઃ ॥ ૧૫ ॥

ઉદેતુ મૃત્યુરસ્માકં બલાત્પફુરુહાસન ।
 અન્યથા વિભવઃ પ્રજ્ઞા બલમાયુઃ પ્રવર્ધતામ્ ॥ ૧૬ ॥
 ઇત્યં મનોરથં તેષાં વિરિઞ્ચિઃ પ્રત્યપદત ।
 કિં કિં ન તપસા સાધ્યં દૃઢનિશ્ચયેતસા ॥ ૧૭ ॥
 અથ પ્રાપ્તવરાન્વીક્ષ્ય શુક્રસ્તાન્સમભાષત ।
 કિં કિં ન સિદ્ધ્યં ભવતામધુના કથયામિ તત્ ॥ ૧૮ ॥
 કૃતં તપસ્તીવ્રતરં સમ્પદાસાદિતાપ્યસૌ ।
 તામેવ તુ દ્રઢચિતું શ્રૂયતાં વચનં મમ ॥ ૧૯ ॥
 અમી બ્રહ્માદયો લોકે યન્નિયત્યવલમ્બિનઃ ।
 સ એવ શકુરો દેવઃ શરણં પરિકલ્પ્યતામ્ ॥ ૨૦ ॥
 તપસા વિદ્યયા દાનમહિમ્ના સ ચ નાપ્યતે ।
 ભક્તિમાત્રેણ લભ્યસ્તુ મહાકારુણિકઃ શિવઃ ॥ ૨૧ ॥
 તત્સર્વદા પૂજયધ્વં શિવલિંગાનિ ભાવિતાઃ ।
 અન્યથા નાશમાપ્નોતિ સમ્પદિત્યવધાર્યતામ્ ॥ ૨૨ ॥
 અહો લિંગસ્ય માહાત્મ્યં યદભ્યર્થ્ય પિતામહઃ ।
 સમસ્તે પૃથિવીતત્ત્વે પતિભાવમવાપ્તવાન્ ॥ ૨૩ ॥
 પૂજયિત્વા મહાદેવલિંગં સતતમચ્યુતઃ ।
 અયં પ્રભવતિ સ્થિત્યૈ લક્ષ્મીં ચ લભતે સ્થિરામ્ ॥ ૨૪ ॥
 સામાન્યદેહિનો લિંગં ધ્યાયન્તઃ પારમેશ્વરમ્ ।
 ઇન્દ્રાદ્યા લોકપાલત્વં પ્રાપ્ય હૃષ્યન્તિ સર્વતઃ ॥ ૨૫ ॥
 કિમન્યદુચ્યતે તસ્માન્ન સ્થાલિંગાર્યનાદ્રતિઃ ।
 અલભ્યોઽપિ મહાદેવસ્તાવતા કરગોચરે ॥ ૨૬ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા બહુશસ્તેષાં શુકો મણિસમુદ્રતઃ ।
 એષા ગતિર્મયાપીતિ શિવલિંગમદર્શયત્ ॥ ૨૭ ॥
 તે દાનવેન્દ્રાસ્તદ્રાણીમગૃહ્ણન્નિજમૂર્ધનિ ।
 પ્રણમ્ય શિવલિંગં ચ મયેન સમમબ્રુવન્ ॥ ૨૮ ॥
 અદ્યપ્રભૃતિ સર્વેષાં ગતિરસ્માકમીશ્વરઃ ।
 યદિચ્છામનુવર્તન્તે બ્રહ્મવિષ્ણ્વાદયઃ સુરાઃ ॥ ૨૯ ॥

કિં બ્રહ્મણા પ્રસન્નેન તપોભિઃ કિં ચ તાદૃશૈઃ ।
 પ્રાપ્તમઘૈવ સર્વં નઃ શિવલિંગાવલોકનાત્ ॥ ૩૦ ॥
 ધન્યઃ સ ભગવાન્બ્રહ્મા યશ્ચતુર્ભિર્મુખામ્બુજૈઃ ।
 જપન્સદા મહાદેવલિંગં કારણતાં ગતઃ ॥ ૩૧ ॥
 શ્વાઘ્યઃ સ કેશવો યેન ચતુર્ભિઃ પાવનૈઃ કરૈઃ ।
 નિત્યં સમર્ચ્યતે લિંગં શિવભક્તિવિધાયિના ॥ ૩૨ ॥
 માન્યઃ સુરેન્દ્રો યો નેત્રસહસ્રેણ દિવાનિશમ્ ।
 ધ્યાયત્યનન્યહૃદયો ભગવલ્લિંગમાદરાત્ ॥ ૩૩ ॥
 વલીયસા હિ મોહેન વયં નૂનં વિડમ્બિતાઃ ।
 યદદ્યાપિ મહાદેવલિંગનામાપિ ન શ્રુતમ્ ॥ ૩૪ ॥
 ગતે તદનુબન્ધઃ ક ઇદાનીં તુ કદાચન ।
 મા ભૂયાદ્ભગવલ્લિંગવૈમુખ્યં નઃ કદાચન ॥ ૩૫ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા દાનવેન્દ્રાસ્તે મયશ્ચ શિવભાવિતઃ ।
 ભગવલ્લિંગપૂજયામભવન્ગાઢનિશ્ચયાઃ ॥ ૩૬ ॥
 તદા પ્રભૃતિ તે સર્વે લિંગાર્ચનપરાયણાઃ ।
 મનસા કર્મણા વાચા તસ્થુઃ શિવકથામયાઃ ॥ ૩૭ ॥
 એવં ગતે વહૌ કાલે તાનાક્રમણતત્પરાન્ ।
 અવધાર્ય સુરા જગ્મુઃ સમસ્તાઃ કમલાસનમ્ ॥ ૩૮ ॥
 તસ્મૈ નિવેદયામાસુઃ સુરા દાનવજં ભયમ્ ।
 બ્રહ્માદયો મહાદેવં શરણં સમુપસ્થિતાઃ ॥ ૩૯ ॥
 વાચા ગદ્ગદયા દૃષ્ટયા ચાસ્ત્રુનિર્જરપૂર્ણયા ।
 બ્રહ્માદત્ત વરસ્તેષાં કિં કરોમીતિ વિહ્વલઃ ॥ ૪૦ ॥
 સુરૈઃ સહ તતો દેવં તં સ્તોત્રૈસ્તત્ર તુષ્ટુવુઃ ।
 ન્યવેદયન્ત દૈત્યાશ્ચ લોકાક્રમણતત્પરાન્ ॥ ૪૧ ॥
 તેષાં મનોગતં જ્ઞાત્વા દાનવેન્દ્રવધાર્થિનામ્ ।
 કિચ્ચિત્સહાસસ્તત્કાલમબ્રવીત્યાર્વતીપતિઃ ॥ ૪૨ ॥
 દાનવાસ્તે વિજીયન્તે કેન કુત્ર કદા કથમ્ ।

મલ્લિડ્ગાર્યનમેવાસ્તિ યેષાં કર્મ દિને દિને ॥ ૪૩ ॥

ભવતા વિષ્ણુના વાપિ લોકપાલાદિભિઃ સુરૈઃ ।

મલ્લિડ્ગપૂજામાહાત્મ્યાદ્ભજ્યતે વિમલં ફલમ્ ॥ ૪૪ ॥

તદાસાં સમ્પદાં લોકે મદ્ભક્તિર્મૂલસાધનમ્ ।

યસ્યાસ્તિ સા કથં તસ્ય ભવામિ વિમુખઃ સ્વયમ્ ॥ ૪૫ ॥

ઇત્યં ભગવતા પ્રોક્તો જગાદ જલજાસનઃ ।

આકાન્તે તૈસ્ત્રિભુવને વ શક્તોઽસ્ત્વધિકારવાન્ ॥ ૪૬ ॥

દેવ ત્વદાજ્ઞયા સોઽહમધિકારી મહેશ્વર ।

પ્રાયચ્છં ચ વરં તેષામનલ્પમહસાં તદા ॥ ૪૭ ॥

એકેનૈવેષુણા વેધઃ સડ્ઘટન્તે પુરાણિ ચ ।

ત્રીણિ દ્વિશઙ્કુરો લોકો યદા મૃત્યુસ્તદાસ્તિવતિ ॥ ૪૮ ॥

તદાકર્ણ્ય મહાદેવો બભાષે પ્રકટં હસન્ ।

મધિ ભક્તિર્દૃઢા તેષાં હન્યન્તે તેન તે કથમ્ ॥ ૪૯ ॥

દ્વિશઙ્કુરસ્તુ લોકોઽય સર્વદૈવ હિ વર્તતે ।

અનેન નન્દિરુદ્રેણ મયા ચ પરમાર્થતઃ ॥ ૫૦ ॥

અસાધ્યં સાધયામ્યન્યદન્યદ્વિઘટયામ્યહમ્ ।

મલ્લિડ્ગાર્યનભક્તસ્તુ ન કેનાપિ વિહન્યતે ॥ ૫૧ ॥

ઇત્યુક્તવતિ ચન્દ્રાર્ધમુકુટે પ્રણાતપ્રિયે ।

ઉવાચ પ્રણમન્બ્રહ્મા મુકુટે રચિતાઞ્જલિઃ ॥ ૫૨ ॥

લિડ્ગાર્યનપરો જન્તુસ્ત્વદ્ભક્તઃ કેન હન્યતે ।

અભક્તાસ્તુ યદા તે સ્યુઃ સ્મર્તવ્યા વાગિયં તદા ॥ ૫૩ ॥

બ્રહ્મણોત્યુદિતો દેવ એવમસ્તિવત્યભાષત ।

નિર્જરાસ્તુ તતઃ સર્વે નિર્ગતાઃ સ્વપુરં યયુઃ ॥ ૫૪ ॥

અથ દૃષ્ટ્વા નિજં રાજ્યં નિષ્પ્રતાપં પુરન્દરઃ ।

કદાચિન્મન્ત્રયાઞ્ચકે વિજને ગુરુણા સહ ॥ ૫૫ ॥

પ્રજ્ઞયા નિખિલં પશ્યન્યુક્તાયુક્તં બૃહસ્પતિઃ ।

તતો જગાદ જમ્ભારિં સુભગારમ્ભયા ગિરા ॥ ૫૬ ॥

અહો ભગવતઃ શમ્ભોઃ પ્રણયિષ્વનુકમ્પનમ્ ।
 તદ્ભક્તાનાં વરાકઃ કશ્છાયામપિ વિલડ્ઘયેત્ ॥ ૫૭ ॥
 ઇત્યં વાયસ્પતેર્વાણીમધિગમ્ય પુરન્દરઃ ।
 કમ્પમાનસમગ્રાડ્ગો લોલલોચનમબ્રવીત્ ॥ ૫૮ ॥
 ત્વદધિષ્ઠાનતો રાજ્યં મમ સ્વર્ગે વ્યવસ્થિતમ્ ।
 કથમેતે વિજીયન્તે દાનવાસ્તન્નિરૂપ્યતામ્ ॥ ૫૯ ॥
 શ્રુત્વેતિ વાક્યં શકસ્ય સ પ્રોવાચ બૃહસ્પતિઃ ।
 નિરીક્ષ્ય નિભૃતં કિઞ્ચિત્પ્રજ્ઞારૂપેણ ચક્ષુષા ॥ ૬૦ ॥
 રિપૂણાં ભગવદ્ભક્તિર્વિજયે મૂલકારણમ્ ।
 સા શૈથિલ્યમવાપ્રોતિ કેન યત્નેન ચિન્ત્યતામ્ ॥ ૬૧ ॥
 તત્રાભ્યુપાયઃ પ્રાયેણ કશ્ચિત્સાઞ્ચિન્તિતો મયા ।
 શુકસ્ય સન્નિધાને સ કથક્ટારં પ્રગલ્ભતે ॥ ૬૨ ॥
 તેષાં હિતં પ્રાર્થયિતું શુક એવ દિને દિને ।
 ભગવદ્ભક્તિદાર્દ્યાય પ્રયત્નમધિતિષ્ઠતિ ॥ ૬૩ ॥
 સ્વયં યદપિ યે ભક્તાસ્તથાપ્યૈશ્વર્યગર્વિતાઃ ।
 મિતપ્રજ્ઞાશ્ચ યોજયન્તે હેલયૈવ વિપર્યયે ॥ ૬૪ ॥
 ઇત્યુક્તવાન્મહેન્દ્રેણ પૃચ્છતે સ્મ સ કૌતુકાત્ ।
 ભગવન્બ્રૂહિ તાં યુક્તિં તેષાં લિડ્ગાર્યનાપહામ્ ॥ ૬૫ ॥
 શ્રુત્વેતિ સોડબ્રવીત્પશ્ય પ્રાયઃ સર્વેડપિ સર્વદા ।
 ઉત્તરોત્તરમુત્કર્ષં જ્ઞાત્વા રજયન્તિ જન્તવઃ ॥ ૬૬ ॥
 તદીશ્વરાદૃતે કોડત્ર સર્વેષાં મૂર્ધનિ સ્થિતઃ ।
 સ્વવિકલ્પેન તસ્યાપિ કશ્ચિદ્ધ્વસ્થ ઉચ્યતે ॥ ૬૭ ॥
 એવં માયામયં તેષાં વાણ્યતે સ્વોપકલ્પિતમ્ ।
 શાસ્ત્રં ચ દૃશ્યતે કિઞ્ચિલ્લિપ્તિવા નિજયા ધિયા ॥ ૬૮ ॥
 ધ્યાનાનિ દેવતાનાં ચ લિપ્યન્તે તાનિ કૈતવાત્ ।
 યાસાં મહેશ્વરોડપ્યેષ ન્યગભાવેન ન્યવેશ્યતે ॥ ૬૯ ॥
 એવં મહેશ્વરાદન્ય ઉત્કૃષ્ટ ઇતિ કથ્યતે ।
 તેષાં યતો ભવેલ્લિડ્ગાપૂજાશૈથિલ્યતઃ ક્ષતિઃ ॥ ૭૦ ॥

શુક્રસ્ય સન્નિધાને તુ પ્રથન્તે ન કદુક્તયઃ ।
 સપ્રતીપોપપત્યા ચ પરમાર્થવિશારદઃ ॥ ૭૧ ॥
 ઇત્યુક્તવાના(ગા)ફગિરસો વાસવેન સગૌરવમ્ ।
 અભ્યર્થ્યતે સ્મ સા યુક્તિરખણા કથ્યતામિતિ ॥ ૭૨ ॥
 ઉવાચ સ તતઃ શુક્રમાકલય્ય બૃહસ્પતિઃ ।
 ભવતો ભગવલ્લિફગવૈમુખ્યે નૌચિતી ક્વચિત્ ॥ ૭૩ ॥
 એષામુપપ્લાવયિતું સત્યમેષ મમ ક્રમઃ ।
 બુદ્ધેરાગતમિત્યેતદ્દર્શનં બૌદ્ધમુચ્યતે ॥ ૭૪ ॥
 બુદ્ધઃ પ્રસિદ્ધસ્તત્રૈકઃ સદુલ્પેત સુરેશ્વરઃ ।
 ધ્યાને ચચ્છત્રધર્તૃત્વે લિખ્યન્તે કારણાન્યપિ ॥ ૭૫ ॥
 ગણપત્યાદયો યે ચ શૈવા અત્યુત્તમાઃ સ્થિતાઃ ।
 તેષાં મૂર્ધનિ લિખ્યન્તે દેવા બૌદ્ધા અમીતિ ચ ॥ ૭૬ ॥
 મિથ્યોપકલ્પિતાન્યેવં ધ્યાનાન્યાલોક્ય દાનવાઃ ।
 શિવાદુલ્કર્ષવન્તોઽમી ઇતિ મુહ્યન્ત્યસંશયમ્ ॥ ૭૭ ॥
 એવં ધ્યાનેષુ સિદ્ધેષુ પ્રસિદ્ધિં લભિતેષુ ચ ।
 શૈવતન્ત્રાનુવાદેન મન્ત્રાનપિ નિયોજયે ॥ ૭૮ ॥
 ઉદ્ધૃત્ય શિવશાસ્ત્રેભ્યઃ ખણ્ડાન્ખણ્ડાન્નિયોજયે ।
 મન્ત્રતન્ત્રાદિકં કૃત્યં ચલ્કિચ્ચિચ્ચોપકલ્પિતમ્ ॥ ૭૯ ॥
 બન્ધમોક્ષવ્યવસ્થાયાં શાસ્ત્રં ચચ્ચ વિરચ્યતે ।
 તત્ર તીવ્રતરપ્રજ્ઞાપ્રકર્ષઃ પરિતોષકઃ ॥ ૮૦ ॥
 લિફગાર્થનાદિકસ્તત્ર બન્ધસ્તાવન્નિગદ્ધતે ।
 મુક્તિસ્તુ શૂન્યતૈવ સ્યાદિતિકર્તવ્યહારિણી ॥ ૮૧ ॥
 ચજ્ઞાદિકા ક્રિયા સેયં સા તત્ર પરિહન્યતે ।
 આત્મા નાસ્તીતિ સચ્ચિન્ત્ય દૂષ્યતે પરમેશ્વરઃ ॥ ૮૨ ॥
 એવંવિધં મયા શાસ્ત્રં વિરચય્ય પુરન્દર ।
 હૃદિ પ્રવિશ્ય ભગવદ્ભક્તિસ્તેષાં વિહન્યતે ॥ ૮૩ ॥
 અચિરેણૈવ સર્વં તે સાધયામિ પ્રયોગતઃ ।

શુક્રસ્ય સન્નિધાનં તુ તત્ર સિદ્ધ્યૈ પ્રતીક્ષતે ॥ ૮૪ ॥
 ઉપદિષ્ટે મયા માયાતન્ત્રે નૂનં પ્રયોગતઃ ।
 શુક્રોઽપિ તેષાં વ્યામોહં ન નિવારયિતું ક્ષમઃ ॥ ૮૫ ॥
 ઊર્ધ્વારોહે મહાન્યત્રો નાધઃપાતે પુનઃ કવચિત્ ।
 કથમારુહ્યતે શૈલઃ કથં વાસ્માન્નિત્યતે ॥ ૮૬ ॥
 આકર્ણ્યેતિ ગિરં તસ્ય જગાદ સ શચીપતિઃ ।
 હસન્વિસ્મયસંરમ્ભકુલ્લનેત્રસરોરુહઃ ॥ ૮૭ ॥
 વિચિત્રેયમહો પ્રજ્ઞા ભગવન્વર્તતે તવ ।
 અન્યથા કથમીદૃશિ સૂક્ષ્મવસ્તૂનિ પશ્યસિ ॥ ૮૮ ॥
 બુદ્ધ ઇત્યુચ્યતે યોઽસાવેતેન વપુષા હરિઃ ।
 ઇશેચ્ચયાવતરતિ પ્રાયઃ પ્રતિચતુર્યુગમ્ ॥ ૮૯ ॥
 ઇત્યુક્તવતિ દેવેશે બૃહસ્પતિરભાષત ।
 એતદધાપિ ન જ્ઞાતં ભવતા તદ્વિચિન્ત્યતામ્ ॥ ૯૦ ॥
 લોકાનુપપ્લાવયિતું હન્તું યજ્ઞાદિકાઃ ક્રિયાઃ ।
 ઘોરં કલિં પ્રથયિતું બુદ્ધત્વં યાતિ કેશવઃ ॥ ૯૧ ॥
 બુદ્ધરૂપં ન ચેદેષ ગૃહ્ણાતિ કમલાપતિઃ ।
 કલિકાલે ભવેત્તર્હિ કથં ઘોરા વ્યવસ્થિતિઃ ॥ ૯૨ ॥
 સ એવ બુદ્ધસ્તત્રાન્યા દેવતા કલ્પિતા મયા ।
 યદાલોકનતસ્તેષાં ભક્તિઃ શૈથિલ્યમેષ્યતિ ॥ ૯૩ ॥
 તદ્રત્વા ભગવદ્ભક્તિં તેષાં નિર્મૂલયામ્યહમ્ ।
 ઇત્યુક્ત્વા પ્રતિમુચ્યેન્દ્રં જગામાથ બૃહસ્પતિઃ ॥ ૯૪ ॥
 સદાભિલષિતા સિદ્ધિઃ સુરારીણાં યથા તથા ।
 શુક્રસ્યાસન્નિધાનં સ ચકાઙ્ગ ધિષણાધિપઃ ॥ ૯૫ ॥
 અસ્મિન્નવસરે શુક્રો દૈત્યેન્દ્રાન્પ્રતિમુચ્ય સઃ ।
 જગામ યજ્ઞમાધાતું વર્ષનિવર્ત્યમાદરાત્ ॥ ૯૬ ॥
 અથાસન્નિહિતં શુક્રમધિગમ્ય બૃહસ્પતિઃ ।
 સમ્પન્નમેવ દેવાનાં હિતં કાર્યમમન્યત ॥ ૯૭ ॥

વિધાય શુક્રવેશં સ કપટેન બૃહસ્પતિઃ ।
 તારકાક્ષપુરં પ્રાપ વિચિત્રવિભવોજ્જવલમ્ ॥ ૯૮ ॥
 તત્રામં શુક્રબુદ્ધ્યા સ પ્રણનામાથ દાનવઃ ।
 વિસ્તીર્યાસનમભ્યર્ચ્ય પપ્રચ્છ વિનયાન્વિતઃ ॥ ૯૯ ॥
 ભગવન્ભવતાસ્માકમાદિષ્ટમભવદ્ધુરો ।
 યજ્ઞં કર્તુ પ્રયામીતિ તદદ્યૈવાગમઃ કુતઃ ॥ ૧૦૦ ॥
 ઇતિ શ્રુત્વા વચસ્તસ્ય બૃહસ્પતિરભાષત ।
 શુક્રત્વમાત્મનો વ્યઞ્જ-વચનૈરુચિતક્રમૈઃ ॥ ૧૦૧ ॥
 મમ યુષ્મત્કુલશ્રેયશ્ચિન્તનેન દિને દિને ।
 વિસૃષ્ટા દેવતોપાસાપ્રભૃતિર્ભવતિ ક્રિયા ॥ ૧૦૨ ॥
 તદદ્ય ભવતાં કિઞ્ચિદ્વિજને ચિન્તિતં મયા ।
 જિજ્ઞાસા યદિ તત્રાસ્તિ શ્રૂયતામવધાનતઃ ॥ ૧૦૩ ॥
 ઇહોત્તરોત્તરોત્કર્ષલોકનાત્પરિકલ્પ્યતે ।
 પ્રભુત્વં યસ્ય સ ત્રાતું સમર્થ ઇતિ નિશ્ચયઃ ॥ ૧૦૪ ॥
 તન્મયા પૂજ્યતે કશ્ચિત્પ્રભુર્નિત્યં વિશેષતઃ ।
 યસ્ય ધારયતિ છત્રં સોઽપિ ચન્દ્રશિખામણિઃ ॥ ૧૦૫ ॥
 અઘાપિ ભવતાં નાયમુપદિષ્ઠો મયા ક્રમઃ ।
 અધુના મય્યનાસન્ને સ એવ પરિકલ્પ્યતામ્ ॥ ૧૦૬ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા ગુરુણા તસ્ય તદેવ પ્રતિપાદિતમ્ ।
 દૂષતે સ્મ મહાદેવ ભક્તિચર્યા પુનઃ પુનઃ ॥ ૧૦૭ ॥
 ભગવન્નિન્દ્યા કિઞ્ચિત્ક્ષોભં પ્રાપ્યેવ દાનવઃ ।
 અભાષત તતો ગાઢવિસ્મયાકાન્તમાનસઃ ॥ ૧૦૮ ॥
 કિમેતદુચ્યતે લિડ્ગં માહેશં મુચ્યતામિતિ ।
 અહો ચિરેણ દુઃખાય સૂચ્યા વિષ્ણુવ મે શ્રુતિઃ ॥ ૧૦૯ ॥
 સ એવ જયતાં પૂજ્યો ધ્યેયશ્ચ જગતામપિ ।
 સૃષ્ટિસંહારકર્તા ચ તદેતદસમઞ્જસમ્ ॥ ૧૧૦ ॥
 તસ્મિન્વૈમુખ્યમભ્યેતિ યઃ કદાચન માનવઃ ।
 કિમન્યદચિરેણૈવ સ નશ્યતિ ન સંશયઃ ॥ ૧૧૧ ॥

અહમત્પમતિઃ કોડત્ર ગુરુણૈવ વિચાર્યતામ્ ।
 કોડન્યઃ પ્રજાહિતકરો વિધાય વપુરજ્ઞધા ॥ ૧૧૨ ॥
 ઇત્યુક્તવન્તં તં વીક્ષ્ય તારકાખ્યં બૃહસ્પતિઃ ।
 બહલં વિસ્મયં પ્રાપ્ય તદાનીં સમચિન્તયત્ ॥ ૧૧૩ ॥
 અહો સ્થિરતરા ભક્તિરમુખ્ય પરમેશ્વરે ।
 અન્યથા ન પ્રવર્તેરત્રીદૃશ્યઃ સમ્પદઃ સ્વયમ્ ॥ ૧૧૪ ॥
 ઈદૃશીં ભગવદ્ભક્તિમસ્ય વ્યાહન્તુમિચ્છતા ।
 મયાપિ સત્યમધુના દુરિતં ભૂરિ સચ્ચિતમ્ ॥ ૧૧૫ ॥
 કિં કિં ન ક્રિયતે હન્ત મયા શકવશાત્મના ।
 દૂષયિત્વા મહેશં યદસમગ્જસમુચ્યતે ॥ ૧૧૬ ॥
 મિથ્યોપદિશ્યતે યત્તદહો સ્વાર્થાન્ધતા મમ ।
 વિડમ્બ્યતે યદ્વિશ્વાત્મા સોડપિ દેવો મહેશ્વરઃ ॥ ૧૧૭ ॥
 અથવા વિરચય્યેદં કુર્કમ નરકાવહમ્ ।
 તં પાપહારિણં દેવં ચિરં ધ્યાયામિ ધૂર્જટિમ્ ॥ ૧૧૮ ॥
 ઇત્યાકલય્ય પ્રોવાચ બૃહસ્પતિરથ ક્ષણાત્ ।
 વાચા હૃદયહારિણ્યા સાન્તવચન્દાનવેશ્વરમ્ ॥ ૧૧૯ ॥
 સ્વાર્થપ્રવૃત્તિઃ કેયં સ્યાન્મા ગૃહ્ણીત વયો મમ ।
 મયા પુનરિદં વાચ્યં શિષ્યેષુ પરમાર્થતઃ ॥ ૧૨૦ ॥
 ગતાનુગતિકો મુગ્ધત્યુપપત્તિં પૃથગ્જનઃ ।
 ભવાદૃશાસ્તુ નિર્મુદ્રપ્રભાવપ્રતિભાજુષઃ ॥ ૧૨૧ ॥
 યસ્યેશ્વરોડપિ ભગવાંશ્છત્રં ધારયતિ સ્વયમ્ ।
 ઉત્કૃષ્ઠો યદિ નાયં સ્યાદ્ભુક્તઃ સર્વાર્થસાધકઃ ॥ ૧૨૨ ॥
 મહેશ્વરોડપિ તચ્છત્રં કિમુદિશ્ય સ ધારયેત્ ।
 અહં યદિ ગુરુર્યૂયં યદિ શિષ્યાઃ સુભાવિતાઃ ॥ ૧૨૩ ॥
 ઉત્સૃજ્ય તન્મહાદેવલિંગં બુદ્ધોડયમર્ચ્યતામ્ ।
 અભિધાયેતિ ભૂયોડપિ બહ્વીભિરુપપત્તિભિઃ ॥ ૧૨૪ ॥
 સ તસ્ય ભગવદ્ભક્તિં બભગ્જ પ્રતિભાબલાત્ ।

અનેનૈવ ક્રમેણાયં વિદ્વન્માલિનિ દાનવે ॥ ૧૨૫ ॥
 કમલાખ્યેડપિ તદ્ભૈષ્ઠં પ્રથયામાસ દર્શનમ્ ।
 અથાપહૃત્ય ભગવદ્ભક્તિં તેભ્યો બૃહસ્પતિઃ ॥ ૧૨૬ ॥
 સાનન્દમગમદ્ગર્જન્યુરન્દરપુરીં જવાત્ ।
 તદાપ્રભૃતિ તે દૈત્યાઃ શિવભક્તિપરાઝમુખાઃ ॥ ૧૨૭ ॥
 અસહન્ત ન લિડ્ગસ્ય નામાપિ કિમુતાર્યનમ્ ।
 અબાધન્ત સમસ્તાનિ ભુવનાન્યથ દાનવાઃ ॥ ૧૨૮ ॥
 યદ્યન્મનોરમં વસ્તુ તત્તત્સ્વીયકુરેવ ચ ।
 અથોદ્ધિગ્નાઃ સુરાઃ સર્વે દાનવેન્દ્રૈરુપદ્રુતાઃ ॥ ૧૨૯ ॥
 બ્રહ્મવિષ્ણુ પુરસ્કૃત્ય જગ્મુઃ શરણામીશ્વરમ્ ।
 સ્તુત્વા તત્ર મહાદેવમૂચુઃ પ્રાઞ્જલયઃ સુરાઃ ॥ ૧૩૦ ॥
 ભગવન્નભયં દેહિ બાધન્તે દાનવા ઇતિ ।
 અભક્તાત્વં પરિજ્ઞાય દાનવાનાં મહેશ્વરઃ ॥ ૧૩૧ ॥
 ક્ષયમડ્ગીકરોતિ સ્મ દેવોપદ્રવશાન્તયે ।
 પુનઃ પુનરથામર્ત્યૈઃ કૃતસ્તોત્રો મહેશ્વરઃ ॥ ૧૩૨ ॥
 પુરાણિ ત્રીણિ નિર્દગ્ધુ કીડાસંરમ્ભમગ્રહીત્ ।
 રથો બભૂવ પૃથિવી વેદાસ્તુરગતાં યયુઃ ॥ ૧૩૩ ॥
 અધત્ત ધ્વજતાં મેરુશ્ચન્દ્રાર્કો ચક્રતાં ગતૌ ।
 મન્દરાદ્રિરભૂત્તુડ્ગં તસ્ય દેવસ્ય કાર્મુકમ્ ॥ ૧૩૪ ॥
 ગુણત્વં વાસુકિર્લેભે બ્રહ્મા સારથિતાં ગતઃ ।
 વિષ્ણુઃ શરત્વમવહત્પુડ્બભાવં ચ મારુતઃ ॥ ૧૩૫ ॥
 કૃલાગ્રવૃત્તિર્જગૃહે દુઃસહેન ચ વહ્નિના ।
 અથ તં રથમારુહ્ય પાર્વત્યા સહ શકુરઃ ॥ ૧૩૬ ॥
 અભૂત્પરિવૃતો નન્દિપ્રમુખૈર્બલિભિર્ગણૈઃ ।
 નન્દિના સિંહમારુહ્ય છગલધ્વજશાલિના ॥ ૧૩૭ ॥
 દ્વિશકુરત્વં જનિતં વિચિત્રબલધારિણા ।
 ઇત્યં શકુરમુદ્યુક્તમધિગમ્યાથ દાનવાઃ ॥ ૧૩૮ ॥

નાવિદન્શપમાસન્ન વ્યામોહવિવશીકૃતાઃ ।
 અસ્મિન્શણે દૈત્યગુરુચંડાં નિષ્પાદ્ય યાગતઃ ॥ ૧૩૯ ॥
 અપશ્યદ્દાનવાધીશાંલ્લિડ્ગાઢૈમુખ્યભાગિનઃ ।
 અબ્રવીચ્ચ વિષાદીવ કેયં કાપથવર્તિતા ॥ ૧૪૦ ॥
 અયં ત્રિભુવનત્રાતા પૂજયતે યન્ન શકુરઃ ।
 તેડપ્યબ્રુવન્ગુરો પૂર્વમુપદિષ્ટં ત્વયૈવ નઃ ॥ ૧૪૧ ॥
 રહસ્યરૂપં યદ્વસ્તુ તદર્ધ્યં સોપપત્તિકમ્ ।
 ઉક્તિપ્રત્યુક્તિભિસ્તેષામધિગમ્યાથ નિશ્ચયમ્ ॥ ૧૪૨ ॥
 એવંવિધાભિરણાસીચ્છક્તો માયાં બૃહસ્પતેઃ ।
 ભૂયોડપિ ભગવદ્ભક્તિં વિધતેતિ ગુરોર્ગિરઃ ॥ ૧૪૩ ॥
 તેષાં ન હૃદયે રૂઢા વ્યામૂઢાનાં કુકર્મણા ।
 અથાબ્રવીન્મયો નામ દૈત્યઃ કવચન દાનવાન્ ॥ ૧૪૪ ॥
 ધિષણાધિપમાયાભિરસ્પૃષ્ટઃ શિવભાવિતઃ ।
 અહો વિમોહો ભવતાં વિનાશાય વિજૃમ્ભતે ॥ ૧૪૫ ॥
 અપાસ્ય યન્મહાદેવલિડ્ગમન્યન્ન ભાવ(સ)નાઃ ।
 વિમુચ્ય ભગવલ્લિડ્ગાપૂજાં ચોડન્યન્ન રજયતિ ॥ ૧૪૬ ॥
 સ ખલઃ સમ્પદં ત્યજ્વા દુર્ગતિં બહુ મન્યતે ।
 તથા હિ યૂયં ભગવદ્ભક્ત્યા સમ્પત્તિભાગિનઃ ॥ ૧૪૭ ॥
 તામુજ્ઞતામિદાનીં વઃ કિં ભાવીતિ પુરઃ સ્થિતમ્ ।
 અથ સ્વપ્ને મયા દૃષ્ટઃ કુલ્લઃ સાક્ષાત્પિનાકભૃત્ ॥ ૧૪૮ ॥
 અસ્મત્પુરાણ્યેવ હઠાન્નિગિરન્ ઘોરહુક્રુતિઃ ।
 રક્તવસ્ત્રાવૃતાત્માનો દાનવેન્દ્રા વિલોકિતાઃ ॥ ૧૪૯ ॥
 ચરમપ્રહરે રાત્રૌ નૃત્યન્તઃ સ્વપતા મયા ।
 દિને દિનેડપિ દૃશ્યન્તે ભીષણાઃ પ્રેતયોષિતઃ ॥ ૧૫૦ ॥
 ઇત્યરિષ્ટં વિજાનીત શિવવૈમુખ્યકલ્પિતમ્ ।
 ઇત્યુક્તવન્તમાલોક્ય મયં તે તન્ન દાનવાઃ ॥ ૧૫૧ ॥
 ક્રોધહુક્રુણિણઃ શુક્રમભાષન્ત મદોત્કટાઃ ।
 પશ્યાસુરગુરો સોડયમસ્માકમસુહૃન્મયઃ ॥ ૧૫૨ ॥

યો દેવપક્ષપાતેન વિડમ્બયતિ દાનવાન્ ।
 ચસ્ય વેશ્મનિ માહેશં લિડ્ગં સન્નિહિતં સદા ॥ ૧૫૩ ॥
 તેન સાકં ચ વૈરં નસ્તદયં તાડ્યતે મયઃ ।
 ઇદાનીં શાઙ્કુરં લિડ્ગં નાશયામોડસ્ય મન્દિરે ॥ ૧૫૪ ॥
 નિબધ્દોડનુભવત્વેષ ફલં લિડ્ગાર્યનોચિતમ્ ।
 શ્રુત્વેતિ વચનં તેષાં શિવનિન્દાવિધાયિનામ્ ॥ ૧૫૫ ॥
 અથ દૈત્યગુરુસ્તત્ર સન્તમસ્તાનભાષત ।
 મા મા ભવન્તો નિન્દન્તુ લિડ્ગં માહેશ્વરં કવચિત્ ॥ ૧૫૬ ॥
 સર્વકામપ્રદાં પૂજાં તસ્મિન્કો ન કરોતિ વા ।
 યે પ્રત્યહં મહાદેવલિડ્ગં ધ્યાયન્તિ ભાવિતાઃ ॥ ૧૫૭ ॥
 તેષાં ત્રિભુવનૈશ્વર્યં શાશ્વતં કરગોચરે ।
 સ એવ ધન્યઃ શ્વાધ્યઃ સ સ ચ સેવ્યો મહાજનેઃ ॥ ૧૫૮ ॥
 યો લિડ્ગપૂજાવિધ્વસ્તઘોરસંસારબન્ધનઃ ।
 યસ્મિન્દેશે સદા લિડ્ગં પૂજ્યતે ભક્તિશાલિભિઃ ॥ ૧૫૯ ॥
 ન તત્રોપદ્રવઃ કશ્ચિત્કદાચન વિલોક્યતે ।
 અર્ચિતં શાઙ્કુરં લિડ્ગં ભુક્તિમુક્તી પ્રચચ્છતિ ॥ ૧૬૦ ॥
 ઇત્યુક્તં બ્રહ્મવિશ્વાદૈર્ભગવદ્ભક્તિભાવિતૈઃ ।
 પૂજોપકરણં યદ્વા પુષ્પમૂલફલાદિકમ્ ॥ ૧૬૧ ॥
 તત્સર્વં લિડ્ગમાહાત્મ્યાદ્ભુજતે પરમં પદમ્ ।
 જ્ઞાત્વેત્યમચલાં ભક્તિં ભગવદ્ભક્તિશાલિનામ્ ॥ ૧૬૨ ॥
 મા મા મયં ન્યક્કુરુત વ્યામોહેનૈવ દાનવાઃ ।
 ઇતિ શુકગિરં મોહાદવજ્ઞાયૈવ દાનવાઃ ॥ ૧૬૩ ॥
 અબધ્રન્તુલ્કટૈર્નાગપાશૈર્મયમનર્ગલાઃ ।
 મયાર્ચિતં ચ તલ્લિડ્ગમાનીય કવચન સ્થલે ॥ ૧૬૪ ॥
 અક્ષિપન્કૂરકર્માણઃ શિવવૈમુખ્યશંસિનઃ ।
 અઘાપિ મયલિડ્ગાખ્યં તત્પ્રસિદ્ધં સ્થલેશ્વરે ॥ ૧૬૫ ॥
 ત્રિઃસપ્તકુલસંયુક્તો મુચ્યતે તસ્ય દર્શનાત્ ।

અથાસ્મિન્સમયે દેવઃ પ્રજા લેઢું સમાસ્થિતઃ ॥ ૧૬૬ ॥

મન્દરાદ્રિધનુષ્ઠોટૌ વાસકિજ્યાં ન્યવેશયત્ ।

આધિજયધન્વનસ્તસ્ય દક્ષિણાદીક્ષણાત્પ્રભોઃ ॥ ૧૬૭ ॥

બાષ્પામ્બુભિન્દુરગલપ્રમોદેન મહીતલે ।

સ એવ રુદ્રાક્ષતરુઃ કૃલવાન્સમપદ્યત ॥ ૧૬૮ ॥

તત્તજજન્માન્તરોપાત્તપાતકપ્રતિબન્ધકઃ ।

મહાપાતકયુક્તાનામપિ રુદ્રાક્ષધારિણામ્ ॥ ૧૬૯ ॥

યજ્ઞલક્ષ્મૈરલભ્યાપિ દેહાન્તે ગતિરુત્તમા ।

દ્વિતીયાદીશિતુર્વામનેત્રાઘ્યાસ્તુ વિનિર્યયૌ ॥ ૧૭૦ ॥

રજતં તદભૂલ્લોકે પિત્ર્યે કર્મણિ શંસિતમ્ ।

યદ્યદ્રજતસંસૃષ્ટં પિતૃણાં શ્રાદ્ધકર્મણિ ॥ ૧૭૧ ॥

તત્સર્વમક્ષયં તેષાં પરિતોષાય કલ્પતે ।

અસ્મિન્નવસારે દેવઃ ક્રીડન્ભગવદિચ્છયા ॥ ૧૭૨ ॥

નનર્ત કર્મુત્ક્ષિપ્ય ગર્જિતૈઃ કુઞ્જરાનનઃ ।

તમાલોકયિતું સર્વે કૌતુકાત્સ્વયમાયયુઃ ॥ ૧૭૩ ॥

નાનાવિધેભ્યઃ સ્થાનેભ્યસ્તદાનીમેવ દેહિનઃ ।

તદ્દર્શનિચ્છયૈવાથ મિલિતં તત્પુરત્રયમ્ ॥ ૧૭૪ ॥

વિહસન્ચરમેશશ્ચ નન્દિરુદ્રમભાષત ।

નન્દિન્ગચ્છ મયં રક્ષ બધ્દું મોહેન દાનવૈઃ ॥ ૧૭૫ ॥

મદ્ભક્તિપૂતમનસઃ કુતસ્તસ્ય ભયં ભવેત્ ।

યેનાહં ચેતસા ધ્યાતસ્તસ્ય દુઃખં કથં ભવેત્ ।

નિત્યં લિડ્ગાર્થનવ્યગ્રં તન્મયં રક્ષ મદ્દિશા ॥ ૧૭૬ ॥

એવં મહાદેવવચો મૂર્ધ્નિ નન્દી વિધાય સઃ ।

જગામ વેગેન મયં રક્ષિતું દૈત્યપીડિતમ્ ॥ ૧૭૭ ॥

અવલોક્ય મયં નન્દી દૈત્યપાશવિવેષિતમ્ ।

દૈત્યલો(શો)કમનાદૃત્ય બભાષે ચતુરં વચઃ ॥ ૧૭૮ ॥

ભો ભો મય મહાદેવસ્ત્વયિ સત્યં પ્રસીદતિ ।

અહં તદાજ્ઞયા પ્રાપ્તો હન્તું પીડામિમાં તવ ॥ ૧૭૯ ॥

ધન્યોઽસિ યેન ભગવલ્લિડ્ગભાવિતચેતસા ।
 આશ્રિતઃ શરણં દેવઃ સમસ્તભુવનેશ્વરઃ ॥ ૧૮૦ ॥
 દીનાનાં શરણં લોકેષ્વન્યોઽસ્તિ યદિ કશ્ચન ।
 તદદ્યૈવ મહાત્માનો જ્ઞાસ્યન્તિ પુરતઃ સ્થિતમ્ ॥ ૧૮૧ ॥
 યો યો લિડ્ગાર્યનવ્યગ્રઃ કૃતી જગતિ જાયતે ।
 તસ્ય તસ્ય મહાદેવસ્ત્રાતૈવેતિ ન સંશયઃ ॥ ૧૮૨ ॥
 વ્યામૂઢો યઃ પુનર્લોકો ભક્તિં નિન્દતિ શાકુરીમ્ ।
 સ નાશમચિરાદેતિ લોકદ્વયવિડમ્બકઃ ॥ ૧૮૩ ॥
 ઉદુત્તિષ્ઠ દુરાચારૈર્દાનવૈસ્ત્વં કદર્થિતઃ ।
 ભગવદ્ભક્તિમાહાત્મ્યાદ્વિશોકો ભવ સમ્પ્રતિ ॥ ૧૮૪ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા મયમુત્થાપ્ય સ યાવન્નયતિ સ્વયમ્ ।
 તાવદેવાખિલા દૈત્યાઃ સાયુધાસ્તમવેષ્ટયન્ ॥ ૧૮૫ ॥
 બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રભૃતયો યેષાં નામ્નૈવ કમ્પિતાઃ ।
 નામન્યત તૃણં વાપિ નન્દી તાન્દાનવેશ્વરાન્ ॥ ૧૮૬ ॥
 કિમન્યદ્ભલવાન્હત્વા નન્દી રુદ્રોઽથ દાનવાન્ ।
 આનિનાય મયં હૃષ્ટં નિકટં પાર્વતીપતેઃ ॥ ૧૮૭ ॥
 મયસ્તત્ર મહાદેવં વિનિશ્ચિત્ય કૃપાપરમ્ ।
 લિડ્ગભાવિતમાત્માનં કૃતકૃત્યમમન્યત ॥ ૧૮૮ ॥
 તતસ્તન્મીલિતં જ્ઞાત્વા મહાદેવઃ પુરત્રયમ્ ।
 મુમોચ ત્રિશિખં બાણં જ્વલન્તં જાતવેદસા ॥ ૧૮૯ ॥
 અથ તદ્ભગવાન્ત્રાણહુતાશનવિવેષિતમ્ ।
 પુરત્રયં તદા પ્રાપ ભસ્મશેષદશાં ક્ષણાત્ ॥ ૧૯૦ ॥
 ત્રયોઽપિ દાનવેન્દ્રાસ્તે દહ્યમાનાઃ શિખાભૈરૈઃ ।
 ઇઠૈવ જન્મનિ પ્રાપુઃ શિવનિન્દોદ્ભવં ફલમ્ ॥ ૧૯૧ ॥
 તે દાનવાઃ સપૃતના ભસ્મીભૂતા ઇતસ્તતઃ ।
 ભગવલ્લિડ્ગનિન્દાયા દુઃખમન્વભવન્ ધનમ્ ॥ ૧૯૨ ॥
 સંહૃતં ત્રિપુરં દૃષ્ટ્વા રૌદ્રરૂપં મહેશ્વરમ્ ।

અથ બ્રહ્માદયો દેવા અવદન્ભક્તિનિર્ભરાઃ ॥ ૧૯૩ ॥
 નમો નમો ભગવતે સર્વસિદ્ધિવિધાયિને ।
 ત્વત્પ્રસાદાદ્ધયં સદ્યઃ સમ્પન્ના નિરુપદ્રવાઃ ॥ ૧૯૪ ॥
 તદિદાનીં મહાદેવ દાસેષુ કરુણાપર ।
 રૌદ્રં તેજઃ પરિત્યજ્ય ભવ ત્વં સૌમ્યદર્શનઃ ॥ ૧૯૫ ॥
 ત્વત્તેજસા હતા દૃષ્ટિરસ્માકં ભક્તિવત્સલ ।
 અધુના સૌમ્યમાધેહિ રૂપં દેવ પ્રસીદ નઃ ॥ ૧૯૬ ॥
 ઇત્યુક્તવત્સુ દેવેષુ ભગવાન્નિજયેચ્છયા ।
 જગ્રાહ સૌમ્યમાકારં સુધાકરશતોપમમ્ ॥ ૧૯૭ ॥
 તતસ્તમીશ્વરં વીક્ષ્ય સૌમ્યભાવમુપાગતમ્ ।
 પ્રણમ્ય બ્રહ્મા પ્રોવાચ વિનીતઃ શિવભાવિતઃ ॥ ૧૯૮ ॥
 ઇહૈવ ભગવન્સદ્યો લોકાનુગ્રહવાચ્છયા ।
 (ઇહૈવ ભગવન્સદ્યો લોકાનુપ્રણેચ્છયા ।)
 સન્નિધેહિ મહાદેવ મમ નાથ કૃપાં કુરુ ॥ ૧૯૯ ॥
 પ્રભો શ્રીબિન્દુનાદેશ તથા શ્રીત્રિપુરેશ્વર ।
 સન્નિધેહિ મહાદેવ લોકાનુગ્રહણેચ્છયા ॥ ૨૦૦ ॥
 એવમસ્તિતિ દેવેશસ્તદ્વચઃ પ્રતિપદ્ય ચ ।
 પાતાલાત્પ્રભૃતિ વ્યક્તં તેજોલિંગત્વમાદદે ॥ ૨૦૧ ॥
 અથ બ્રહ્માદિવિજ્ઞામ્યા ચોદિતઃ પરમેશ્વરઃ ।
 તદૈવ વરયામાસ મહાદેવો દયાનિધિઃ ॥ ૨૦૨ ॥
 યત્તદસ્તુ મહાક્ષેત્રં લોકાનાં દુરિતાપહમ્ ।
 અત્ર મ્રિયન્તે યે ભક્તાસ્તે લભન્તે પદં મમ ॥ ૨૦૩ ॥
 કૃમિકીટાદયોઽપ્યત્ર મ્રિયન્તે યદિ પાપિનઃ ।
 તેઽપિ પાપં વિધૂયાન્તે વ્રજન્તિ ચ શુભાં ગતિમ્ ॥ ૨૦૪ ॥
 યઃ પિતૃસ્તર્પયત્યત્ર દેવાન્વા ગાઢભાવનઃ ।
 નિખિલં કુલમુદ્ધૃત્ય સોઽનન્તં લભતે ફલમ્ ॥ ૨૦૫ ॥
 યે ત્યજન્તિ હઠાત્પ્રાણાન્દુરાચારા નરાધમાઃ ।
 તેભ્યઃ પલાયતે ક્ષેત્રં તે જ્ઞેયા આત્મઘાતિનઃ ॥ ૨૦૬ ॥

ततस्तु तैजसं विङ्गं स्वयम्भूः प्रागपूजयत् ।
 अतः स्वयम्भूनाथाप्यं जगाम भुवनत्रये ॥ २०७ ॥
 ब्रह्माद्योऽपि ते सर्वे तद्धानेन गलन्मलाः ।
 भडादेवस्य कारुण्यं माडात्तयं य विचिन्तयन् ॥ २०८ ॥
 तस्मात्कावात्प्रभृत्येतत्स्वयम्भूस्थानमुत्तमम् ।
 काशीक्षेत्राधिकत्वेन सर्वशास्त्रेषु गीयते ॥ २०९ ॥
 अत्रैवापापिनः सिद्धा योगिनश्च दिने दिने ।
 निर्विकल्पं परं रूपं विमृशन्ति पदे पदे ॥ २१० ॥
 अत्र शङ्करभूतिः स स्वकर्मक्षयमाददे ।
 शिवभक्ततासावक्षीभो निश्चेष्ट एव सर्वतः ॥ २११ ॥
 विदधे स्थितिरत्रैव तेन धर्मतपस्विना ।
 परमार्थोपदेशेन योऽनुजग्राह भाविताम् ॥ २१२ ॥
 अद्यात्रैव स्थितः क्षेत्रे स राजानकडिगकः ।
 अभाण्डं भगवद्रूपं विमृशन्सर्वजन्तुषु ॥ २१३ ॥
 ध्यायत्यौन्नमसं पदं परमिति प्रायेण सर्वो जन-
 स्तद्धुमाय यदागमेषु निरतावच्छेद्यार्थार्थितम् ।
 बाह्यं नश्वरमन्यशास्त्रसरणौ यद्भस्तु तत्तत्पत-
 श्चिद्रूपत्वमुपैति यस्य स जयत्येकः स्वयम्भूरसौ ॥ २१४ ॥
 यस्यैकस्य परप्रकाशवपुषः शक्तिर्विमर्षात्यका
 सा नानाविधवाच्यवाचकतया द्वैरुपमावम्भते ।
 सोऽयं सम्प्रति वेद्यवेदकमयद्वैतविमोहस्फुर-
 त्स्वातन्त्र्यप्रतिपत्तिरुल्लसतु मे देवः स्वयम्भूर्यदि ॥ २१५ ॥
 तदस्मिन् यो मडाक्षेत्रे वर्तते शिवभाविताः ।
 ब्रह्मादीनप्यधः कृत्य स प्रयात्युत्तमां गतिम् ॥ २१६ ॥
 अस्मिन्निम्नि यन्ते ये क्षेत्रे शक्तिपातपवित्रिताः ।
 सदाशिवपुरं प्राप्य ते यान्ति परमं पदम् ॥ २१७ ॥
 ये व्रतेनात्र मुञ्चन्ति देहं तेषां व्रताल्लभम् ।

ન પુનઃ ક્ષેત્રજનિતં શાસ્ત્રેષ્વિતિ નિરૂપિતમ્ ॥ ૨૧૮ ॥

ઇતિ નિરુપમમીશ્વરસ્વરૂપં

કિમપિ વિચાર્યં વિશુદ્ધયા સ્વબુદ્ધયા ।

અપિ દધતુ સચેતનાઃ સમસ્તાઃ

શિવશિવશબ્દમહેશમોહશાન્ત્યૈ ॥ ૨૧૯ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ ત્રિપુરદાહે સ્વયમ્ભૂનાથાવતારો નામ ત્રયોદશઃ પ્રકાશઃ

॥ ૧૩ ॥

૧૪. ચતુર્દશઃ પ્રકાશઃ - કપટેશ્વરાવતારવર્ણનમ્ ।

ૐ નમઃ શ્રીકપટેશ્વરાય ।

સંસારાધ્વનિ ધોરધોરબલવન્માયાપ્રમેયાકુલે

વ્યામુહ્યામિ કિમાયરામિ કતરં વાઙ્છામિ વા સેવિતુમ્ ।

સદ્યસ્ત્વે ભવન્તમેકકપટેનાત્ર સ્વરૂપાન્તરં

જ્ઞાત્વા કામપિ નિર્વૃત્તિં વિચિનુયાં દારુણ્યરિ ત્વન્મયે ॥ ૧ ॥

ઇહ કિચ્ચિત્કરૈરન્યૈર્જીવદ્ભિઃ સ્થાવરાચિતમ્ ।

સ્થાવરત્વેડપિ વિશ્વાત્મા જન્તુનુદ્ધરતિ પ્રભુઃ ॥ ૨ ॥

અભૂત્કૃતયુગે પૂર્વં પુલોમા નામ દાનવઃ ।

જિતેન્દ્રિયઃ સત્યવાદી શરણ્યો બ્રહ્મવિત્થા ॥ ૩ ॥

કન્યાદ્રયમભૂતસ્ય રમણીયં જગત્રયે ।

તયોર્જ્યેષ્ઠામુષાં સોડદાદ્ભગવે દક્ષિણાં મખે ॥ ૪ ॥

કનીયસીં કશ્યપાય શશ્યાખ્યાં પ્રત્યપાદયત્ ।

કશ્યપેન ચ સા દત્તા તદાનીમેવ વજિણે ॥ ૫ ॥

પુલોમ્નઃ સૂનવોડપ્યન્યે દાનવત્વાત્પુનઃ પુનઃ ।

અયુધ્યન્ત સુરૈર્નિત્યં સર્વલોકજયોન્મુખાઃ ॥ ૬ ॥

દેવૈર્યુધિ હતાન્દૃષ્ટ્વા ભ્રાતૃનથ રુદ(ન્)ત્યુષા ।

ભૃગુમભ્યર્થયામાસ તત્પ્રત્યુજ્જીવનાશયા ॥ ૭ ॥

વિદ્યાં ભગવતા દત્તાં ભૃગુઃ સઙ્ગીવર્ની સ્મરન્ ।

નિહતાનપિ ગીર્વાણૈઃ પ્રત્યુજ્જીવયતિ સ્મ તાન્ ॥ ૮ ॥

અથ દૃષ્ટ્વા સુરાઃ શત્રૂન્મૃતાનપિ સજીવિતાન્ ।
 જગ્મુઃ શરણમમ્ભોધિશાયિનં પુરુષોત્તમમ્ ॥ ૯ ॥
 પ્રણિપત્ય સુરાસ્તસ્ય સ્તુતીઃ કૃત્વા સહસ્રશઃ ।
 અભાષન્ત પરિક્ષીણસૌષ્ઠવા મધુસૂદનમ્ ॥ ૧૦ ॥
 ઈશ્વરઃ સર્વભૂતાનામુપર્યેવ વ્યવસ્થિતઃ ।
 તદાજ્ઞયા ભવાન્કૃષ્ણા સ્થિતિકૃત્યે પ્રવર્તિતઃ ॥ ૧૧ ॥
 તદદ્ય સૈવ ચાસ્માકં સ્થિતિર્વિપરિવર્તતે ।
 ષડ્ભૃગુર્યુદ્ધનિહતાન્સગ્જીવયતિ દાનવાન્ ॥ ૧૨ ॥
 દાનવાનાં ભૃગુવધૂર્ભગિની જ્ઞાયતામુષા ।
 તસ્યા એવ શિરશ્છિન્ધિ નાન્યત્કર્તવ્યમસ્તિ નઃ ॥ ૧૩ ॥
 ઇતિ તેષાં વચઃ શ્રુત્વા તદાનીમેવ કેશવઃ ।
 દેવાનામુપકારાર્થમુષામૂર્ધાનમચ્છિનત્ ॥ ૧૪ ॥
 સા છિન્નશીર્ષા મેદિન્યામુષાવિગતજીવિતા ।
 પપાત રુધિરસ્યન્દનિર્ભરીકૃતદિક્કુ(ક્ત)ટા ॥ ૧૫ ॥
 તદુદન્તાધિગમનાદથ સત્પરમાગતઃ ।
 ભૃગુઃ પત્નીં તથાભૂતાં શીર્ષેણ સમયોજયત્ ॥ ૧૬ ॥
 સ્મરન્વિદ્યાં મહાદેવદત્તાં સગ્જીવનીં ભૃગુઃ ।
 પ્રત્યુજીવિતવાન્યત્ત્રીમાશ્ચર્યાવહયા દૃશા ॥ ૧૭ ॥
 તદા સુમોત્થિતેવાથ રૂપં પ્રાપ્તવતો નિજમ્ ।
 કિમેતદિતિ પપ્રચ્છ ભર્તારં સા પુનઃ પુનઃ ।
 ભર્તા વિદિતવૃત્તાં ચ તાં ચક્રે સ તતશ્ચિરાત્ ॥ ૧૮ ॥
 અથ કોપાદ્રમન્ત્યુલ્કામિવ પાટલયા દૃશા ।
 જગાદ પરુષં ભૂમિં તાડયન્તી ચિરાય સા ॥ ૧૯ ॥
 અહં સાધ્વી સ ગોવિન્દો બાલિશઃ પ્રેરિતઃ સુરૈઃ ।
 અવજ્ઞયા મહાપાપો મામબાધત દુર્મતિઃ ॥ ૨૦ ॥
 તદિદાનીં મમ ગિરા સતીદેશે દિવૌકસઃ ।
 અશ્મકાષ્ટતૃણત્વેન જાયન્તામવિવેકિનઃ ॥ ૨૧ ॥

કેશવો નામ યઃ સોઽપિ ક્ષયમાપ્નોતુ દુર્મતિઃ ।
 ભૂયો ભૂયઃ પૃથિવ્યાં ચ જાયતામજતાં ત્યજન્ ॥ ૨૨ ॥
 એવમુક્તે તથા સાધ્યા સત્યવાયા તદા ભૃગુઃ ।
 જગાદ સાન્તવયન્નગ્રકરેણ મધુરાક્ષરમ્ ॥ ૨૩ ॥
 અશ્મકાષ્ટતૃણાત્વેન દેવાઃ શમાસ્તવયા પ્રિયે ।
 ઇશાજ્ઞયા સ્થિતિં કુર્વઞ્જનઃ કિમિતિ કેશવઃ ॥ ૨૪ ॥
 અસ્માકમપિ સર્વેષાં શરણં પરમેશ્વરઃ ।
 એષ કેશવશાપેન પ્રિયે કુપ્યતિ શકુરઃ ॥ ૨૫ ॥
 ઇતિ ભર્તુર્વચઃ શ્રુત્વા ભાષ્યાવિલવિલોચના ।
 અધિકં કોપમાસાધ સા જગાદ ભયકુરમ્ ॥ ૨૬ ॥
 કિં ભાષસે મહાદેવસ્યાજ્ઞયા કુરુતે સ્થિતિમ્ ।
 કેશવો મમ વક્ત્રાત્તુ વાગસત્યા ન જાયતે ॥ ૨૭ ॥
 અથ વા સ મહાદેવો ભગવાનપિ મદ્ગિરા ।
 કાષ્ટત્વેન સતીદેશે સ્થિતિં ગૃહ્ણાતુ સમ્પ્રતિ ॥ ૨૮ ॥
 યદિ નાવતરત્યેષ કાષ્ટત્વેન મહેશ્વરઃ ।
 અનર્થં સત્યવાદિત્વં તન્મે દેવ્યાઃ સમર્પિતમ્ ॥ ૨૯ ॥
 એવમુક્તે તથા તત્ર ભૃગૌ હાહેતિ કુર્વતિ ।
 ઉચ્ચચાર તદા વાણી પુનન્તી નિખિલં જગત્ ॥ ૩૦ ॥
 અહં ચ દેવી ચેત્યેકં રૂપં તદ્ભ્રાન્તિમુત્સૃજ ।
 ત્વં સત્યવાદિનીત્યેષા ગીતિર્ન પરિવર્તતે ॥ ૩૧ ॥
 દેવાઃ સર્વે કેશવશ્ચ નાતિકામન્તિ તે ગિરમ્ ।
 ઉષેઽહમપિ કાષ્ટાત્માવતા(ત)રામ્યમથા સહ ॥ ૩૨ ॥
 એવં વાણીં સમાકર્ણ્ય તદાનીમશરીરિણીમ્ ।
 ઉષા દૃઢતરાં મેને ભક્તિં ભગવતીં પ્રતિ ॥ ૩૩ ॥
 તતઃ પ્રભૃતિ દેવેશઃ કપટેનાત્તવિગ્રહઃ ।
 કપટેશ્વરનામ્નૈવ કાષ્ટરૂપઃ પ્રસિધ્યતિ ॥ ૩૪ ॥
 દેવીકુમારવિદ્વેશાસ્તથા નન્દ્યાદયો ગણાઃ ।
 કાષ્ટરૂપાઃ સતીદેશે સર્વે તં પર્યવારયન્ ॥ ૩૫ ॥

સકુર્ષણેન સેવાર્થં ગૃહીતા તત્ર નાગતાઃ ।
 પાપસૂદનનામ્ના યઃ પ્રસિદ્ધો ભુવનત્રયે ॥ ૩૬ ॥
 ચતુર્મુખઃ કાષ્ઠરૂપં પ્રાપ્ય સેવિતુમીશ્વરમ્ ।
 ભક્તઃ પરિજનો નિત્યં પ્રભુમેવાનુવર્તતે ॥ ૩૭ ॥
 અથાવતરતઃ શમ્ભોસ્તદા ભક્તાનુરોધતઃ ।
 ઉષાભૃગૂ દૃઢતરાં ભક્તિં કિમપિ ચક્રતુઃ ॥ ૩૮ ॥
 અસ્મિન્નવસારે કેચિત્તપસ્યન્તો મહર્ષયઃ ।
 પુણ્યે દૃષદ્રતીતીરે સ્વપ્ને દદૃશુરીશ્વરમ્ ॥ ૩૯ ॥
 પ્રણામન્તસ્તતઃ સર્વે મેદિનીન્યસ્તજાનવઃ ।
 એવં વિજ્ઞાપયામાસુઃ પ્રસન્નેનાન્તરાત્મના ॥ ૪૦ ॥
 ભગવન્કરુણારાશે ભક્તિમાત્રૈકસાધન ।
 ઇદાનીં ભવ નસ્ત્રાણં ઘોરઘોરં તપસ્યતામ્ ॥ ૪૧ ॥
 ઇતિ તેષાં વચઃ શ્રુત્વા બભાષે વૃષકેતનઃ ।
 કાષ્ઠરૂપોઽવતીર્ણોઽહં લોકાનુગ્રહકામ્યયા ॥ ૪૨ ॥
 હયશીર્ષે મહાતીર્થે હસ્તિકર્ણે ચ નિર્મલે ।
 દાસ્યામિ દર્શનં તત્ર યુષ્માકં ચિરસેવિતઃ ॥ ૪૩ ॥
 ઇત્યુક્ત્વાન્તર્હિતે શમ્ભૌ પ્રાબુધ્યન્ત મહર્ષયઃ ।
 તતઃ પરસ્પરં સ્વપ્નં વર્ણયિત્વા તપોધનાઃ ॥ ૪૪ ॥
 અમન્યન્ત ગિરં સત્યાં પ્રસન્નસ્ય મહેશિતુઃ ।
 તતઃ સમેત્ય સર્વે તે જગ્મુઃ કશ્મીરમાણ્ડલમ્ ॥ ૪૫ ॥
 તત્ર તીર્થવરે દેવં કાષ્ઠરૂપં વ્યલોક(અપૂજ)યન્ ।
 એષાં સ્નાનાય તત્રામ્બુ નાવિદ્યત મનાગપિ ॥ ૪૬ ॥
 તતઃ સન્દિગ્ધમનસઃ કેચિત્કષ્ટાન્યચાલયન્ ।
 તત્સ્પર્શમાત્રાદ્ભૂત્વં પ્રાપ્ય ચાન્તર્હિતાસ્તદા ॥ ૪૭ ॥
 કેચિત્તીર્થવરે તત્ર નાગસ્ય ભવને શુભે ।
 નાપશ્યન્ધૂર્જટિં દેવં સંશયં ચ પ્રપેદિરે ॥ ૪૮ ॥
 જમ્બુકં જરઠં કેચિદપશ્યન્જમ્બુકાવૃતમ્ ।

ઉત્તરાભિમુખં ભીમં રૂક્ષકૂટકારકારિણમ્ ॥ ૪૯ ॥

કેડપ્યુત્તરાશાભિમુખં હસ્વાડ્ગં તિમિરોપમમ્ ।

અપશ્યજ્જમ્બુકં તત્ર ક્રીડન્તં ન વિદુઃ (નિબિડં) સ્થિતમ્ ॥ ૫૦ ॥

પાષાણખાણ્ડાશ્ચ તતસ્તીર્થાદુત્થાય કાષ્ઠવત્ ।

અર્ચમણ્યુદિતે પ્રાપુઃ સ્થલમાર્ગં મુહુર્મુહુઃ ॥ ૫૧ ॥

આદિત્યસ્યાસ્તસમયે પુનસ્તત્રૈવ ચાપતન્ ।

તત્સ્પર્શેન તદા કેચિદ્રુદ્રત્વં પ્રાપ્ય નિર્વૃતાઃ ॥ ૫૨ ॥

એતદાશ્ચર્યમાલોક્ય વશિષ્ઠો ધીમતા વરઃ ।

અકરોચ્ય તદા સ્પર્શા કાષ્ઠરૂપસ્ય ધૂર્જટિઃ ॥ ૫૩ ॥

ઉલ્લસદ્ભક્તિરોમાઞ્યસ્તીરે તીર્થસ્ય સંસ્થિતઃ ।

પરમેશ્વરમુદિશ્ય નિદધે દુષ્કરં તપઃ ॥ ૫૪ ॥

તસ્યાથ તપસા પ્રીતઃ સ્વપ્ને ધૂર્જટિરબ્રવીત્ ।

કિમર્થં પુત્ર કુરુષે ધોરધોરતરં તપઃ ॥ ૫૫ ॥

તીર્થેડત્ર બહુભિઃ સ્પૃષ્ટ્વા દારુણ્યાસૈવ રુદ્રતા ।

તદિદાનીં ત્વયાધ્યેવમેષ માર્ગોડભિલષ્યતામ્ ॥ ૫૬ ॥

એવં ભગવતો વાણીમાકર્ણ્ય મુનિપુડ્ગવઃ ।

હર્ષગદ્ગદયા વાચા જગાદ રચિતાઞ્જલિઃ ॥ ૫૭ ॥

કિમદ્ભુતં તદ્ગુરુત્વં પ્રાપ્તૈરાલોક્યસે પ્રભો ।

ચાર્મણૈનૈવ નેત્રેણ મમ ત્વાં દ્રષ્ટુમેષણા ॥ ૫૮ ॥

તન્મે યદિ મહાદેવ તપસા પ્રીયસેડમુના ।

તદનેનૈવ દેહેન ત્વાં પશ્યેયં પુનઃ પુનઃ ॥ ૫૯ ॥

ઇતિ તસ્ય મુનેર્વાણીમાકર્ણ્ય કરુણાપરઃ ।

પ્રબુદ્ધસ્ય મહાદેવો દર્શનં સહસા દધૌ ॥ ૬૦ ॥

દેવ્યા સહ વૃષારૂઢઃ શૂલાહુઃ શશિશેખરઃ ।

નન્દિનાનુગતઃ શમ્ભુર્મુનિના દદૃશે પુરઃ ॥ ૬૧ ॥

ભક્ત્યા નમન્તં તં દૃષ્ટ્વા વશિષ્ઠમથ ધૂર્જટિઃ ।

ઉવાચ શશિનઃ કાન્તિં જયન્સહ મરીચિભિઃ ॥ ૬૨ ॥

પ્રીતોડહં ભવતઃ પુત્ર તપસા પશ્ય સમ્પ્રતિ ।
 રુદ્રલોકં મયા નીતાસ્તવ સબ્રહ્મચારિણઃ ॥ ૬૩ ॥
 ચૈરહં મુનિભિઃ સ્મૃષ્ટઃ કાષ્ઠરૂપોડત્ર જાતુચિત્ ।
 તે સર્વે રુદ્રતાં પ્રાપ્ય પરમાં યાન્તિ નિર્વૃત્તિમ્ ॥ ૬૪ ॥
 તવાનેનૈવ દેહેન દિવ્યં ચક્ષુરુદેત્વતઃ ।
 અતીતાનાગતજ્ઞાનં ચત્રસાદાત્પ્રવર્તતે ॥ ૬૫ ॥
 અધુના પશ્ય માં પુત્ર સર્વતો વર્તિનં શિવમ્ ।
 ઇયમેકાત્મભાવેન દેવી મે સંવ્યવસ્થિતા ॥ ૬૬ ॥
 નન્દિરુદ્રો મહાકાલો દિણ્ડિલમ્બોદરસ્તથા ॥
 અમી ગણાશ્ચ સર્વે મે સ્વાત્મૈવેતિ ન સંશયઃ ॥ ૬૭ ॥
 પશ્યાત્ર જમ્બુકાપ્યં માં વિષ્ણુ કપટવાસનમ્ ।
 ચક્ષં વૈશ્રવણં નારી માતરં ચ મમાજ્ઞાયા ॥ ૬૮ ॥
 વસિષ્ઠોડયાખિલં જ્ઞાત્વા ભક્તિનમ્રો મહેશ્વરમ્ ।
 ઉવાચ મુકુટે બદ્ધન્નજ્જલિં પુલકાહ્લિતઃ ॥ ૬૯ ॥
 ભવન્તં પશ્યતા દેવ પ્રાપ્તં જ્ઞાનં મયાખિલમ્ ।
 ઇદાનીમત્ર સર્વેષામનુગ્રહપરો ભવ ॥ ૭૦ ॥
 વસિષ્ઠસ્ય ગિરં શ્રુત્વા તતશ્ચન્દ્રશિખામણિઃ ।
 એવમસ્તિત્વતિ જલ્પિત્વા પુનઃ પ્રોવાચ સસ્મિતમ્ ॥ ૭૧ ॥
 વૈશાખમાસે જાનીહિ મમાગમનલક્ષણમ્ ।
 બાહુલ્યાત્પયસો ભૂરિવર્ષણાચ્ચ પથોમુચ્યામ્ ॥ ૭૨ ॥
 તત્સ્પર્શનાત્કૃતયુગે તદૈવોદેતિ રુદ્રતા ।
 યુગાન્તરેષુ દેહાન્તે દેહિનામિતિ નિશ્ચયઃ ॥ ૭૩ ॥
 ગણોડયં મષકત્વેન નન્દી તિષ્ઠતિ મદ્ગિરા ।
 અનુગૃહ્ણતિ લોકાંશ્ચ સ્પર્શમાત્રેણ સર્વદા ।
 એવમુક્ત્વા મહાદેવો દેવ્યા સહ તિરોદધે ॥ ૭૪ ॥
 તતઃ પ્રભૃતિ સોડપ્યાસીન્મુનિઃ શિવપરાયણઃ ।
 સનત્કુમારો વ્યાસેન વિજ્ઞાતઃ પાવનાત્મના ॥ ૭૫ ॥

ઇત્યં શ્રીકપટેશસ્ય માહાત્મ્યં નિરવર્તયત્ ।
 સતીદેશે મહાતીર્થે પાપસૂદનનામનિ ॥ ૭૬ ॥
 નિત્યં સન્નિહિતો દેવઃ સદેવીકો ગણાન્વિતઃ ।
 કાષ્ઠરૂપાઃ સ્થિતા રુદ્રા લોકાનુગ્રહકારિણઃ ॥ ૭૭ ॥
 અસ્મિન્કલૌ પાવયન્તે સ્પર્શમાત્રેણ માનવાન્ ।
 ગણેશ્ચરસ્તત્ર નિત્યં નિવસત્યલાખ્યયા ॥ ૭૮ ॥
 સ્વયમાગચ્છતિ ત્ર્યક્ષઃ કદાચિન્નિજયેચ્છયા ।
 વર્ષદ્ભિર્જલદૈર્ભૂશિપ્રોદ્ભવદ્ભિસ્તથા જલૈઃ ॥ ૮૯ ॥
 આગમઃ પરમેશસ્ય સૂચ્યતે નાત્ર સંશયઃ ।
 જ્યોતીરૂપો મહાદેવસ્તત્ર સત્વાનુકમ્પયા ॥ ૮૦ ॥
 શિવા દૂતી ભગવતીત્યપૂર્વોડયં કથાનકઃ ।
 શિલોચ્ચયસ્તત્ર રમ્યો રુદ્રપાદાખ્યયા શ્રુતઃ ॥ ૮૧ ॥
 નાનાસ્ત્રજશતાકીર્ણો નાનાઘાતુવિચિત્રિતઃ ।
 કદમ્બપુષ્પૈર્ભલુલૈર્ભમરૈઃ ક્વચિદાવૃતઃ ॥ ૮૨ ॥
 સુવર્ણપિત્તૈર્વૈદ્યૈર્નલૈઃ ક્વચન શોભિતઃ ।
 ગન્ધર્વૈઃ કિન્નરૈર્યક્ષૈઃ કીડદ્ભિઃ ક્વચિદાશ્રિતઃ ॥ ૮૩ ॥
 અસ્તિ તત્ર મહાદેવસ્યોદ્યાને વરપર્વતઃ ।
 દીપ્યમાનો મહાપુષ્પૈસ્તરુણાદિત્યસન્નિભૈઃ ॥ ૮૪ ॥
 તત્રામ્બુજાનિ વાપીષુ વિકસન્તિ દિવાનિશમ્ ।
 નીલોત્પલાનિ ચોત્કૃષ્ણસૌરભાણિ યતસ્તતઃ ॥ ૮૫ ॥
 નાનાવિઘૈસ્તરુવરૈઃ ફલદ્ભિરમૃતાત્મકમ્ ।
 અત્ર દિવ્યૈશ્ચ ભૌમૈશ્ચ શોભા કાપિ વિધીયતે ॥ ૮૬ ॥
 કુરઙ્ગાઃ કેકિનશ્ચાત્ર કીડન્તિ સ્વેચ્છયા ક્વચિત્ ।
 ક્વચિન્નમધુરશબ્દાશ્ચ હંસાસ્તિષ્ઠન્તિ ભાસ્વરાઃ ॥ ૮૭ ॥
 ગાયન્તીભિઃ ક્વચિત્તત્ર કિન્નરીભિર્વ્યવસ્થિતમ્ ।
 નૃત્યન્તીભિશ્ચ ગન્ધર્વવનિતાભિરિતસ્તતઃ ॥ ૮૮ ॥
 કેતકીકુસુમસ્પર્શકોમલસ્તત્ર મારુતઃ ।
 આહ્લાદયતિ સર્વાઙ્ગં વાપીજલકણોક્ષિતઃ ॥ ૮૯ ॥

भूमिदेवा ब्रह्मसमाः सामगानपरायणाः ।
 ऋषयो बडवो देवदेवसेवारसोत्सुकाः ॥ ८० ॥
 मौनप्रतपराः केचित्साङ्ग्ययोगपराः परे ।
 काणादा औपनिषदास्तत्र तिष्ठन्ति सर्वतः ॥ ८१ ॥
 तत्र तीर्थे मडादेवो दृश्यते भक्तिभाषितैः ।
 सदागमाद्भुतोद्भूतभक्तिश्रद्धायमत्तुतैः ॥ ८२ ॥
 ब्राह्मणाः क्षत्रिया वैश्याः शूद्रा जन्मान्तराणि य ।
 यदत्र तीर्थे ददते तद्विचित्रकृलं भवेत् ॥ ८३ ॥
 दैवं पित्र्यं य यः कश्चिद्विदध्यादत्र भाषितः ।
 तदक्षयं भवत्येव सिद्धिर्विघ्नविवर्जिता ॥ ८४ ॥
 ये केचिद्भूमरुहिताः पापेन परिवर्जिताः ।
 तेषां तीर्थवरो दत्ते शाश्वतीं गतिमुत्तमां ॥ ८५ ॥
 सन्त्यज्य शठतां तत्र पूजनीयो मधेश्वरः ।
 धर्माङ्गितेन वित्तेन निष्पापेन य येतसा ॥ ८६ ॥
 परस्य पीडामुत्पाद्य यो वित्तं परिकल्पयेत् ।
 न तस्य पूजां गृह्णाति मडादेवः कदाचन ॥ ८७ ॥
 ये लब्धाः पापिनः क्रूराः परबाधाय दाम्भिकाः ।
 अवीर्यौ पातयत्येव तानत्र परमेश्वरः ॥ ८८ ॥
 अत्रैव कार्तिकयोऽस्ति दर्शनीयश्च मानवैः ।
 आग्नेय्यां दिशि विस्तीर्णकदलीद्वाररक्षकः ॥ ८९ ॥
 कार्तिकेयप्रसादेन प्राप्यते द्वारमीशितुः ।
 तत्रापि देवदेवेन तीर्थभूत्वादितं पुरा ॥ ९० ॥
 शतद्रुदायास्तत्रापि नलिन्याश्च समागमः ।
 अत्र स्नानेन भक्तानां किम्बिषं क्षीयतेतराम् ॥ ९०१ ॥
 यतुर्दृश्यां पौर्णमास्यां पात्रमादाय काञ्चनम् ।
 यन्नेनाच्छादितं दद्यात्तत्र भक्ताय धूर्जटेः ॥ ९०२ ॥
 ओकायनेन चित्तेन स्नात्वा पापनिःसूदने ।

ધનેશ્વરં મૂર્તિમન્તં તત્ર પશ્યન્તિ ભાવિતાઃ ॥ ૧૦૩ ॥

પૃથિવ્યાં યાનિ તીર્થાનિ પુણ્યાન્યાયતનાનિ ચ ।

પાપસૂદનતીર્થેઽત્ર તાનિ તિષ્ઠન્તિ તત્પતઃ ॥ ૧૦૪ ॥

વ્યોમમધ્યં રવૌ પ્રાપ્તે યઃ સ્પૃશેત્પાપસૂદનમ્ ।

સમગ્રપૃથ્વીદાનસ્ય ફલં સ સમવાપ્નુયાત્ ॥ ૧૦૫ ॥

કપિલાનાં શતં દત્વા ચત્કલં પ્રાપ્યતે જનૈઃ ।

સતિ પ્રભાતે સ્પૃશતાં પાપસૂદનમેવ તત્ ॥ ૧૦૬ ॥

પૃથિવીં શસ્યસમ્પૂર્ણાં રાહુગ્રસ્તે દિવાકરે ।

સડ્કાન્તૌ ચ કુરુક્ષેત્રે યો દધાત્પુણ્યકર્મણે ॥ ૧૦૭ ॥

કૃષ્ણપક્ષે ચતુર્દશ્યાં પાપસૂદનવારિણા ।

કૃતસ્નાનસ્ય શાન્તસ્ય તત્કલં નાત્ર સંશયઃ ॥ ૧૦૮ ॥

ચતુર્થ્યામથ વા ષષ્ઠ્યામત્ર સ્નાત્વા સમાહિતૈઃ ।

પૂજનીયશ્ચ યત્નેન દેવઃ શ્રીકપટેશ્વરઃ ॥ ૧૦૯ ॥

અત્ર સ્થાને સોદરાખ્યં તીર્થં વસતિ સર્વદા ।

બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રભૃતિભિર્દેવૈઃ સિદ્ધૈશ્ચ સેવિતમ્ ॥ ૧૧૦ ॥

કપાલમોચનં તીર્થં સૌમાખ્યં પુષ્કરં તથા ।

શતહ્રદં પ્રભાસં ચ તત્ર સન્નિહિતં સદા ॥ ૧૧૧ ॥

બ્રહ્મા વિષ્ણુઃ કુમારશ્ચ રવિર્વાયુશ્ચ સેવિતુમ્ ।

કપટેશ્વરમત્રૈવ તીર્થત્વેન વ્યવસ્થિતઃ ॥ ૧૧૨ ॥

કપિલાચકતીર્થાભ્યામત્રૈવ સ્થીયતે સદા ।

કિમન્યત્સર્વદેવાનામેતદેવ નિકેતનમ્ ॥ ૧૧૩ ॥

અત્ર ભક્ત્યા સદા સ્નાતો યઃ કશ્ચિદ્ધૌતકિલ્બિષઃ ।

સ દેહાન્તે શિવં યાતિ નાસ્તિ સ્વપ્નેઽપિ સંશયઃ ॥ ૧૧૪ ॥

સિતચ્છદગણાકીર્ણં મુક્તાહારવિભૂષિતમ્ ।

અપ્સરોવર્ગરુચિરં સિદ્ધવિદ્યાધરાદૃતમ્ ॥ ૧૧૫ ॥

નાનાવિધાન્નપાનાદિરુચ્યવસ્તુસુખાવહમ્ ।

ક્વણદ્ધૃણ્ણશતં ગાયત્રિત્રીગણસેવિતમ્ ॥ ૧૧૬ ॥

आदित्यमण्डलमिव प्रदीपं रत्नराशिभिः ।
 विमानं तस्य दृष्टान्ते स्वयमेव पुरो भवेत् ॥ ११७ ॥
 तत्रात्रेन विदध्याधः श्राद्धं भूवैः कुलैरथ ।
 परितृष्यन्ति पितरस्तस्य शम्भुप्रसादतः ॥ ११८ ॥
 यान्द्रायणसङ्ग्रेण या शुद्धिः स्याद्विजन्मनः ।
 वारिस्पर्शनमात्रेण सा स्यादत्र न संशयः ॥ ११९ ॥
 तिलप्रमाणं यो दद्यान्नमत्रार्थिने नरः ।
 मेरुप्रमाणं लभते स तीर्थस्य प्रसादतः ॥ १२० ॥
 पापसूदनतीर्थस्य यः करोति प्रदक्षिणाम् ।
 अग्निष्टोमकृत् प्राप्य मोदते स नरो दिवि ॥ १२१ ॥
 वैशाखमासप्रतिपदिवसे तत्र मानवः ।
 पर्वतारोहणं कृत्वा वाजपेयकृत् लभेत् ॥ १२२ ॥
 नश्यत्यलक्ष्मीरेतस्य तेजश्च परिवर्धते ।
 संवत्सरसुष्मी स स्यादारु(रो)उद्योऽत्र तं गिरिम् ॥ १२३ ॥
 अत्र स्नात्वा घनाध्यक्षमर्थयेद्यः समाहितः ।
 घनानि निर्विरामाणि लभते नात्र संशयः ॥ १२४ ॥
 स्नात्वा तीर्थेऽत्र विधिवत्पूज्यः स(श्री) जम्बुकेश्वरः ।
 क्षीरादिभिः शुभैर्द्रव्यैः पुष्पैश्च शुभयेतसा ॥ १२५ ॥
 अत्र जम्बुकुण्डेण गणनाथो व्यधाद्रुतम् ।
 शिवारुतमिति ध्यातं दृक्प्रसादावर्द्धतः ॥ १२६ ॥
 तपस्यतो वाल्मिल्याननुजग्राह धूर्जटिः ।
 अत्रैव सौरं स्थानं य कारुण्येन व्यसर्जयत् ॥ १२७ ॥
 अत्रैव ब्रह्मसुताद्व्यासः श्रुत्वा शिवकथामृतम् ।
 पापसूदनमेवागाढभक्तियुक्तेन येतसा ॥ १२८ ॥
 तत्र स्नात्वा मण्डपेऽत्र कपटेश्वरभाषितम् ।
 पूजयित्वा य तनयं लेभे ब्रह्मविदं शुक्रम् ॥ १२९ ॥
 आगच्छतो गच्छतश्च तीर्थे तत्र मण्डेशितुः ।
 काष्ठकुण्डस्य साश्चर्यं यदितं कैर्न यथ्यते ॥ १३० ॥

કદાચિદ્ધુભિર્વર્ષેરાગચ્છસ્પટેશ્વરઃ ।
 કરોતિ ચિરમુત્કલ્પાં શ્રદ્ધાપાવનચેતસામ્ ॥ ૧૩૧ ॥
 પ્રતિસંવત્સરં ચૈષ આગચ્છજજાતુચિત્રભુઃ ।
 દશનિનૈવ કુરુતે જન્તૂન્વિગતકિલ્બિષાન્ ॥ ૧૩૨ ॥
 પચ્ચામૃતાદિભિર્દેવં સ્નાપયેત્કપટેશ્વરમ્ ।
 કુડુમેન પ્રસૂનૈશ્ચ પૂજયિત્વા સમાહિતઃ ॥ ૧૩૩ ॥
 રુચ્યૈર્નૈવેદ્યસડુઘૈશ્ચ નૃત્તગીતાદિભિસ્તથા ।
 યો યઃ પરિચરેદીશં સ સ રુદ્રો ન સંશયઃ ॥ ૧૩૪ ॥
 અત્ર કાષ્ઠમયો દેવો વાલખિલ્યૈસ્તપોધનૈઃ ।
 અનેન સ્તોત્રરાજેન સ્તૂયતે સ્મ દિવાનિશમ્ ॥ ૧૩૫ ॥
 ઐ વૃક્ષૈરાવૃતકાયાય પરાય પરમાત્મને ।
 નાનારૂપાય દેવાય નમસ્તુભ્યં સ્વયમ્ભુવે ॥ ૧૩૬ ॥
 શિવાય શિતિકણ્ઠાય સોમસૂર્યાગ્નિયક્ષુષે ।
 ભીમાય ભીમરૂપાય ભીષણાયામૃતાય ચ ॥ ૧૩૭ ॥
 ચણ્ડાય ચણ્ડરુદ્રાય ચણ્ડશૂલાગ્રપાણયે ।
 યોગિને બ્રહ્મનિષ્ઠાય સર્વાયુધન્ધરાય ચ ॥ ૧૩૮ ॥
 ઉમાયાઃ સ્વામિને તુભ્યં પશૂનાં પતયે નમઃ ।
 ઋગ્યજુઃસામમન્ત્રાણાં ત્રૈલોક્યપતયે નમઃ ॥ ૧૩૯ ॥
 ચન્દ્રસૂર્યાગ્નિમરુતામમ્મસાં પતયે નમઃ ।
 સિતાય કૃષ્ણવર્ણાય પીતાય કર્બુરાય ચ ॥ ૧૪૦ ॥
 અરુણાય પિશંગ્ગાય સર્વોદ્ભવભવાય ચ ।
 સવૃષાયોગ્રકાયાય સોમાય સગુહાય ચ ॥ ૧૪૧ ॥
 સગાણાય નમસ્તુભ્યં નમસ્તેડસ્તુ સનન્દિને ।
 ગજેન્દ્રવક્ત્રસહિતસમૃડ્ગિન્ટિયે નમઃ ॥ ૧૪૨ ॥
 વિશ્વૈઃ સાધ્વીઃ સુતસ્ત્વં હિ બ્રહ્માણા કેશવેન ચ ।
 સતતં સ્તૂયસે દેવૈરૃષિભિર્ભાવિતાત્મધિઃ ॥ ૧૪૩ ॥
 સ્તુત્યાનાં ગુણસંધાનાં નાન્તોડસ્તિ તવ શકુર ।

દેવાન્પિતૃશ્ચ દેવેશ મુનીન્સિદ્ધાન્પ્રજાપતીન્ ॥ ૧૪૪ ॥
 નિયુનક્ષિ સદા દેવ સ્વેષુ સ્વેષ્વેવ કર્મસુ ।
 યોગિનાં યોગયોનિસ્ત્વં યોગકર્તા ચ શકુર ॥ ૧૪૫ ॥
 ધ્રુવોઽવ્યયો હ્યજો નિત્યઃ સંહર્તા ભૂતભાવનઃ ।
 વિશ્વરૂપો હ્યનન્તશ્ચ સ્વનિત્યો વૃષવાહનઃ ॥ ૧૪૬ ॥
 અજિતો હ્યપ્રમેયશ્ચ લોકાલોકપ્રકાશકઃ ।
 પ્રભુર્વરેણ્યો ભગવાન્વર્ણશ્રિમવિભાગવિત્ ॥ ૧૪૭ ॥
 સુસૂક્ષ્મો હ્યવ્યયો વ્યાપી ભવાર્ણવતરિર્વિભુઃ ।
 ત્વાં ન જાનન્તિ યે મૂઢા નૈતે યાન્તિ પરાં ગતિમ્ ॥ ૧૪૮ ॥
 જાયન્તે ચ મ્રિયન્તે ચ કર્મભિર્વિવશીકૃતાઃ ।
 જિતકામા જિતક્રોધા જિતદ્વન્દ્વા જિતેન્દ્રિયાઃ ॥ ૧૪૯ ॥
 ત્વાં જ્ઞાત્વા દેહિનો નિત્યં ગચ્છન્તિ પરમાં ગતિમ્ ।
 ત્ર્યમ્બકસ્ત્રિપુરેશાનસ્ત્રિપુરુષો મહીધરઃ ॥ ૧૫૦ ॥
 ત્રિલોકપાતા પર્જન્યઃ કાલકામાઙ્ગનાશનઃ ।
 બ્રહ્મવિષ્ણવન્દ્રુદ્રાણામન્યેષાં ચૈવ દેહિનામ્ ॥ ૧૫૧ ॥
 સંહારકાલે દેવેશ સ્મૃતિમાક્ષિય તિષ્ઠસિ ।
 ધ્યેયસ્ત્વં યોગનિષ્ઠાનાં મુનીનાં ભાવિતાત્મનામ્ ॥ ૧૫૨ ॥
 સ્તુતવન્તશ્ચ તે સર્વે સર્વદુઃખવિનાશનમ્ ।
 યોગિનાં યોગસિદ્ધિસ્ત્વં યોગસ્યોત્પત્તિકારકઃ ॥ ૧૫૩ ॥
 તિષ્ઠ મે હૃદયે નિત્યં વીર્યાત્મા સુરસત્તમઃ ।
 ચક્ષુષોર્હૃદયે ચૈવ ભ્રુવોર્મધ્યગતસ્તથા ॥ ૧૫૪ ॥
 નિષ્કલં ધ્યાયિનસ્ત્વાં હિ પ્રપશ્યન્તિ સદાશિવમ્ ।
 પચ્ચધા ત્વં શરીરેષુ દેહિનાં સમ્પ્રતિષ્ઠસિ ॥ ૧૫૫ ॥
 પ્રાણાયામૈઃ ક્ષપયસે કલ્મષં વિશ્વસમ્ભવમ્ ।
 બ્રહ્માદીનાં ચ દેવાનામન્યેષાં ચૈવ દેહિનામ્ ॥ ૧૫૬ ॥
 સુખસ્ય દાતા નાન્યોઽસ્તિ ઇતિ મે નિશ્ચિતા મતિઃ ।
 અસ્માકમપિ દેવેશ કર્મણ્યુદ્ધિગ્રયેતસામ્ ।
 શરાણં ભવ ભીતાનાં સંસારાધ્વનિ વર્તતામ્ ॥ ૧૫૭ ॥

નાન્યા ગતિર્મહાદેવ વિદ્યતે શરણાર્થિનામ્ ।
 મુક્ત્વા તદ્ભક્તિમીશાન શશાકુકૃતશેખર ॥ ૧૫૮ ॥
 તનુભિર્ધારયસ્યેવ જગત્સ્થાવરજંગમમ્ ।
 નાન્યં પશ્યામિ દેવેશ વ્યાપિનં સચરાચરમ્ ॥ ૧૫૯ ॥
 અડ્ગુષ્ઠપર્વમાત્રાણાં જાતાનાં બ્રહ્મતેજસા ।
 તપસા ચ મહાદેવાદ્વાઙ્મિતમુત્તમં વરમ્ ॥ ૧૬૦ ॥
 સંસારાર્ણવમગ્નાનામિચ્છતાં વિપુલં યશઃ ।
 અસ્માકં દેવદેવેશ પ્રસાદં કર્તુમર્હસિ ॥ ૧૬૧ ॥
 ન જ્ઞાનં ન ચ વા ધ્યાનં ન તપો ન ચ વૈ કૃતુઃ ।
 સર્વભાવવિહીનાનાં શરણં ત્વં મહેશ્વર ॥ ૧૬૨ ॥
 બ્રહ્મવિષ્ણુદ્રગોમા ત્વં બ્રહ્મણ્યો બ્રહ્મવિત્તમઃ ।
 બ્રહ્મચારી પરં પાત્રં નીલગ્રીવો ગુહાશયઃ ॥ ૧૬૩ ॥
 એવં સ્તુતો મહાદેવો વાલખિલ્યૈરહર્નિશમ્ ।
 પ્રીયતે સ્મ મહાદેવઃ કપટેશ્વરવિગ્રહઃ ॥ ૧૬૪ ॥
 ઇદં પૌરાણિકસ્તોત્રં વાલખિલ્યૈર્વિનિર્મિતમ્ ।
 કપટેશ્વરદેવસ્ય પ્રત્યહં યઃ પઠેન્નરઃ ॥ ૧૬૫ ॥
 તસ્ય રોગા વિનશ્યન્તિ ધનધાન્યાદિ વર્ધતે ।
 આયુશ્ચ દીર્ઘતાં યાતિ સન્તતિશ્ચ પ્રવર્ધતે ॥ ૧૬૬ ॥
 ભુક્તિમુક્તિત્વમભ્યેતિ સંસારશ્ચ વિનશ્યતિ ।
 શૃણ્વતામપિ સર્વેષામેતદેવ ફલં ભવેત્ ॥ ૧૬૭ ॥
 યઃ કશ્ચિત્પથિ વા ગચ્છન્સ્તોત્રમેતત્પઠેન્નરઃ ।
 સ સર્વસિદ્ધિમાપ્નોતીત્યાજ્ઞા સત્યા મહેશિતુઃ ॥ ૧૬૮ ॥
 ઇદં પવિત્રં દાતવ્યં પાપિષ્ઠાય ન જાતુચિત્ ।
 શ્રદ્ધાભક્તિમનોજ્ઞાય દાતવ્યં સર્વથા પુનઃ ॥ ૧૬૯ ॥
 અહહ ભગવતશ્ચરિતમેત-
 ત્કિમપિ વિચિત્રતમં મહેશ્વરસ્ય ।
 કપટવપુરપિ ક્ષણેન લોકાન્-

રચયતિ ચો વિરમદ્ભવોપતાપાન્ ॥ ૧૭૦ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ કપટેશ્વરાવતારવર્ણનો નામ ચતુર્દશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧૪ ॥

૧૫. પઞ્ચદશઃ પ્રકાશઃ - ચાણુરુદ્રાવતારઃ ।

ૐ શ્રી ચાણુશાય નમઃ ।

હેચાહેયમપદ્મ્યપ્રથનતશ્ચાણેન રુદ્ર ત્વયા
વાહ્યં ચત્સમધિષ્ઠિતં મમ મતિસ્તત્સ્પર્શતઃ પાવની ।
અદ્વૈતપ્રથનાદિ ઘોરવપુષં ત્વામેવ દેવાધુના
ધ્યાત્વૈવં પરિશુદ્ધિમેતુ કિમપિ સ્વાતન્ત્ર્યાશક્ત્યા તવ ॥ ૧૧ ॥

ન ચત્પ્રાર્થયિતું શક્યં તદ્દદાતિ મહેશ્વરઃ ।
અન્યઃ કારુણિકઃ કોઽસ્તિ સર્વશક્તિશ્ચ તત્પતઃ ॥ ૨ ॥

કદાચિત્સ્થેચ્છયા દેવો વિહરન્ ગગનાધ્વના ।
સાશ્ચર્યયા મહાદેવ્યા સાભ્યર્થનમભાષત ॥ ૩ ॥

ભગવન્ કરુણારાશે વિશ્વોદ્ધરણતત્પર ।
મર્ત્યાનાં કૂરોગિત્વં કર્મણા કેન નિર્મિતમ્ ॥ ૪ ॥

કવચિદેતે કુષ્ઠવન્તઃ કચિદ્ધિકલદૃષ્ટયઃ ।
કવચિચ્ચ શૂલવિવશાઃ કવચિન્નિશ્ચેષ્ટતાં ગતાઃ ॥ ૫ ॥

અન્યેઽપિ પ્રાણિનો ભૂમ્ના કિમિપર્યન્તમીશ્વર ।
ભજન્તિ વેદનાં તીપ્રાં કુત્સિતેષ્વપિ જન્મસુ ॥ ૬ ॥

ઇત્યુક્તે પરમેશ્વર્યા પ્રત્યુવાચ મહેશ્વરઃ ।
સરોમાઞ્ચં ગણૈઃ સર્વેઃ પ્રણમદ્ભિર્નિરીક્ષિતઃ ॥ ૭ ॥

જડત્વાલ્કર્મ કૃલિતું ન સમર્થં કચિદ્ભવેત્ ।
મન્નિયત્યા પુનઃ સર્વો વિચિત્રયતિ સંસૃતિમ્ ॥ ૮ ॥

શરીરિણઃ સ્વતસ્તાવત્પ્રાક્ષિપાસાદિપીડિતાઃ ।
તત્રાપિ રોગવૈવશ્યે કારણં શૃણુ દુઃસહમ્ ॥ ૯ ॥

પૂર્વજન્મનિ ચે કેચિદવલેપેન માનવાઃ ।
ઉલ્લઙ્ઘયન્તિ નિર્માલ્યં શૈવં તેષામસૌ ગતિઃ ॥ ૧૦ ॥

પુણ્યં ચત્કિઞ્ચિદસ્ત્યેષાં જન્માન્તરશતાર્જિતમ્ ।
 તન્નિષ્કલત્વં ભજતિ નિર્માલ્યોલ્લઙ્ઘનાત્પ્રિયે ॥ ૧૧ ॥
 મન્ત્રયોગજ્ઞાનમૂલાઃ સિદ્ધયો વિવિધાશ્ચ યાઃ ।
 તા અપિ ગ્વાનિમાયાન્તિ મદ્ભાક્ષ્યાન્નાત્ર સંશયઃ ॥ ૧૨ ॥
 અથ શમ્ભોર્ગિરં શ્રુત્વા પ્રાણિનામનુકમ્પયા ।
 અભાષત મહાદેવી પ્રણમ્ય રચિતાઞ્જલિઃ ॥ ૧૩ ॥
 ભગવન્નખિલસ્યાપિ ભક્તલોકસ્ય સમ્પ્રતિ ।
 ઉપદેશાય ભાષસ્વ શૈવનિર્માલ્યચેષ્ટિતમ્ ॥ ૧૪ ॥
 આકર્ણ્યતિ મહાદેવો જગાદ મધુરાક્ષરમ્ ।
 દૃષ્ટ્યા પ્રસાદામલયા હ્વાદયન્નમૃતાભયા ॥ ૧૫ ॥
 પુરા વિપ્રસુતઃ કશ્ચિત્સુમત્યાખ્યો મહીતલે ।
 પિતુર્ગાઃ પાલયન્નાસીદ્ધહુકાલમિતસ્તતઃ ॥ ૧૬ ॥
 એકદા સિકતાલિઙ્ગં કૃત્વા ભક્તિવશાદસૌ ।
 પયોભિઃ સ્નાપયામાસ ગવાં તાસાં ઘટાહૃતૈઃ ॥ ૧૭ ॥
 યથાયથં વર્ધમાનભક્તિઃ પ્રત્યહમેવ સઃ ।
 લિઙ્ગસ્નાનાય નિખિલં તત્પયઃ પર્યકલ્પયત્ ॥ ૧૮ ॥
 એવં સમગ્રે તદ્ગુધે તેન લિઙ્ગાય કલ્પિતે ।
 અલબ્ધદુઘપ્રસરસ્તત્પિતા શોચતિ સ્મ સઃ ॥ ૧૯ ॥
 અથ ગોપગણાદ્દુધ્વા સુતવૃત્તાન્તમાકુલઃ ।
 ક્વ તદ્ગુધમિતિ ક્ષોભં પિતા તસ્ય સમાયયૌ ॥ ૨૦ ॥
 લિઙ્ગં વિલોક્ય સ્નપિતં પયસા સ તતો દ્વિજઃ ।
 લોભેન વિહ્વલો દૂરાત્સભ્રૂભઙ્ગમભાષત ॥ ૨૧ ॥
 સિકતાં પયસા સિઞ્ચન્ મૂઠ કિં નામ મન્યસે ।
 અવજાનીહિ માં ગર્વાત્સમગ્રપથવર્ત્તનમ્ ॥ ૨૨ ॥
 અરે બાલ તવાત્યર્થમસ્થાને કોડયમુદ્ધમઃ ।
 વિચારયસિ નાસ્માકમતિવાહમયં પયઃ ॥ ૨૩ ॥
 ઉક્ત્વેતિ સિકતા લિઙ્ગં ક્રોધાન્નાશયતિ સ્મ સઃ ।
 ઇતસ્તતો વિનિક્ષિપ્ય પયોભાણ્ડાનિ ચાભિનત્ ॥ ૨૪ ॥

अथ क्षीरं तथा लिङ्गं परिक्षिप्तवतः पितुः ।
 ङोधान्धः सुमतिर्यष्टया जङ्घायां प्रजहार सः ॥ २५ ॥
 सा यष्टिस्तत्तरस्पर्शात्परशोर्भावमागता ।
 अवलेपेन तज्जङ्घामस्थिनद्विसकन्दवत् ॥ २६ ॥
 पितरि स्थिन्नजङ्घय पतिते नष्टयेतने ।
 पूजालिङ्गे प्राण्ये य पश्चात्तापमवाप सः ॥ २७ ॥
 अथासौ सुमतिस्तीव्रं तपः कर्तुं समुत्सुकः ।
 निराहारतया निन्ये बहुकालं स्थिराशयः ॥ २८ ॥
 अथ व्यतीते बहुले काले सदृढनिश्चयः ।
 मामुद्दिश्य निजं वल्लवङ्गमङ्गं जुडाव य ॥ २९ ॥
 स्वाङ्गानि जुह्वतस्तस्य तदानीं क्रूरकर्मणः ।
 मा मा यज्ञेति कथयन्नलं वपुरदृश्यम् ॥ ३० ॥
 मद्दर्शनवशात्तेन तदानीं कुल्लयक्षुषा ।
 दग्धान्यङ्गानि लब्धानि भक्तिपावनयेतसा ॥ ३१ ॥
 तथाहं तस्य सञ्चिन्त्य भक्तिं सर्वातिशायिनीम् ।
 स्थापयित्वा करं मूर्ध्नि वरमित्थमकल्पयम् ॥ ३२ ॥
 शिवपूजोपकरणं रक्षता पुत्रक त्वया ।
 स्थिरनिश्चयचित्तेन सत्यमावर्जितं मनः ॥ ३३ ॥
 तन्मदीयाज्ञया वत्स यज्ञरुद्रगणो भव ।
 उच्छिष्टं शिवलिङ्गस्य भोजनाय तवास्तु य ॥ ३४ ॥
 परं पवित्रं निर्मात्यं देवानामपि दुर्लभम् ।
 भक्ताय ते मया दत्तं भावनापूतयेतसे ॥ ३५ ॥
 त्वदर्पितं परो भुङ्क्ते लोभलौल्यवशीकृतः ।
 ब्रह्मलुप्त्यासमं पापमस्तु तस्य मदाज्ञया ॥ ३६ ॥
 भल्लिङ्गोच्छिष्टमन्येषां देवानामपि दुर्जरम् ।
 तस्मात्तद्वरं दत्तं मया ते स्वेच्छया सुत ॥ ३७ ॥
 स्पर्शनं लङ्घनं भोगो विक्रि(ङ्)याधमथापि वा ।

મદાશ્રયસ્ય યઃ કુર્યાન્નરકે સ ચિરં વસેત્ ॥ ૩૮ ॥
 યઃ કશ્ચિદવલેપેન નિક્ષિપેદ્યત્ર કુત્રચિત્ ।
 વહ્નાવપ્યવધાનેન દહેત્સ નરકં વ્રજેત્ ॥ ૩૯ ॥
 નરકે ઘોરઘોરાશ્ચ લબ્ધ્વાસઙ્ખ્યાઃ કદર્થનાઃ ।
 જન્માન્તરં પ્રાપ્નુવતો યદિહાસ્ત્યસ્ય તચ્છૃણુ ॥ ૪૦ ॥
 દૌર્ગત્યં સ્પર્શનવશાદધિવાસેન ચ શ્વતા ।
 ચણ્ડાલતા ભક્ષણાચ્ચ કુષિત્વં લઙ્ઘનેન ચ ॥ ૪૧ ॥
 ઉપેક્ષણાત્પાદપત્વં દાનાત્કવ્યાદતા ભવેત્ ।
 શ્વવિષ્ટાયાં કિમિત્વં ચ હરણેન કિરાતતા ॥ ૪૨ ॥
 વિહિ(ક)યાદવિધાનેન દાહાનિક્ષેપણાદપિ ।
 શ્વપાકત્વં કૃણિત્વં ચ ભવતીતિ ન સંશયઃ ॥ ૪૩ ॥
 પૂજાકાલે પ્રણામને ભક્ત્યા સન્દર્શનાદિષુ ।
 અધિવાસો ન દોષાય સ્પર્શોઽપ્યર્થાવિસર્જને ॥ ૪૪ ॥
 ગ્રામો હટ્ટં ધનં ધાન્યં વસ્ત્રમાભરણાનિ ચ ।
 યદ્યદન્યન્મદીયં ચ તત્ત્વં તત્રાસિ રક્ષિતા ॥ ૪૫ ॥
 યઃ કશ્ચિત્તત્ર કુરુતે ભક્ષણાદ્યં સુપાતકમ્ ।
 મૃતો નરકમાયાતિ લભતે યાતનાસ્તથા ॥ ૪૬ ॥
 ઇહાપિ જન્મ સમ્પ્રાપ્ય તિર્યક્ત્વાદિ પ્રપશ્ય સઃ ।
 રોગાપીડિતસર્વાઙ્ગો વૈવશ્યમવલમ્બતે ॥ ૪૭ ॥
 યઃ પ્રસાદાન્મહાદેવનિર્માલ્યં જાતુ સંસ્પૃશેત્ ।
 અઘોરસેવાં કુર્યાત્સ તતઃ શુદ્ધત્વમેષ્યતિ ॥ ૪૮ ॥
 તપોદર્શનસન્તોષાદિત્યુક્ત્વા વિરતે મયિ ।
 સુમતિશ્ચણ્ડરુદ્રત્વમાસસાદ સ સાદરઃ ॥ ૪૯ ॥
 નમઃ સ્વાતન્ત્યરૂપેણ પગ્થકૃત્યવિધાયિને ।
 ભવતે સતતં કૃત્સ્નચેતસાં ચેતનાત્મને ॥ ૫૦ ॥
 પરસ્પરં વ્યવચ્છિન્નાઃ સર્વે ભાવા જડાજડાઃ ।
 લભન્તે વિપુલાં સત્તાં ભવતા સંવિદાત્મના ॥ ૫૧ ॥

વાચ્યવાચકરૂપોડપિ વાચ્યવાચકવર્જિતઃ ।
 ભવાનેવ મહાદેવ વૈચિત્રીમિયતીં શ્રિતઃ ॥ ૫૨ ॥
 સ્તુવન્નિતિ સભારબ્ધતાણ્ડવઃ સ તદા પ્રિયે ।
 આલિંગિતો નન્દિરુદ્રપ્રામુખૈઃ પ્રમથૈશ્ચિરમ્ ॥ ૫૩ ॥
 તતઃ પ્રભૃતિ નિર્માલ્યરક્ષિતાસ્તિ મમાજ્ઞયા ।
 તસ્માદ્રક્ષ્યં પ્રયત્નેન તદુલ્લઙ્ઘનપાતકમ્ ॥ ૫૪ ॥
 દીક્ષિતસ્થાપિ નિર્માલ્યલઙ્ઘનાત્પાપમસ્તિ યત્ ।
 પુનર્દીક્ષાપ્રસાદેન તન્નાશમુપગચ્છતિ ॥ ૫૫ ॥
 ઇત્યમુક્તવતિ ત્ર્યક્ષે નિર્માલ્યવિધિમદ્ભુતમ્ ।
 દેવી પ્રસન્નવદના પરિતોષમુપાગતા ॥ ૫૬ ॥
 નાનાવિધેષુ શાસ્ત્રેષુ સર્વજ્ઞઃ કરુણાવશાત્ ।
 અવર્ણયત નિર્માલ્યં દેવાનામપિ દુઃસહમ્ ॥ ૫૭ ॥
 પૂર્વાભ્રાચે પ્રસિદ્ધસ્ય વિશ્વાનુગ્રહકારિણઃ ।
 શ્રીહાટકેશભવનં પ્રવિષ્ટસ્ય પ્રભાવતઃ ॥ ૫૮ ॥
 તન્નિર્માલ્યં સ્વર્ણપદ્માધિવાસેન ગલત્સ્વયમ્ ।
 સમસ્તમેવમજ્ઞાનં બ્રહ્મવિષ્ણુદુરાસદમ્ ॥ ૫૯ ॥
 ઇતિ નિરવધિશાસ્ત્રવર્ણનેન
 ત્રિનયનલિંગમભગ્નભક્તિસારઃ ।
 ય ઇહ પરિચરેત્સ્વયં ક એવ
 ક્ષિ(ક્ષ)પયતિ સંસૃતિમુલ્કટાં ક્ષણેન ॥ ૬૦ ॥
 ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હર્યરિતચિન્તામણૌ ચાણ્ડરુદ્રાવતારો નામ પચ્ચદશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧૫ ॥

૧૬. પોડશઃ પ્રકાશઃ - શ્રવણદ્વાદશીવર્ણનમ્ ।

ઐ શ્રીશિવાય નમઃ ।
 વિશ્વાભાસવિધાયિની તવ પરા શક્તિઃ ક્રિયાત્મા વિભો
 નક્ષત્રગ્રહમાસતિથ્યુતુમયઃ કાલોડયમાભાસતે ।
 સમ્પ્રામાભવદિચ્છયા પ્રકટયન્ત્યેષાં સ્થિતિ પચ્ચધા
 બંહીયઃકલતાં મમાધે નયતુ સ્નાનાર્ચનાદ્યાઃ ક્રિયાઃ ॥ ૧ ॥

ક: કિન્નામોપકુરુતે દુસ્તરાયાં ભવાપદિ ।
 હેલયા ત્વનુગૃહાસિ બહુન્મત્વા મહેશ્વર: ॥ ૨ ॥
 સમેત્ય મુનય: સર્વે નારદાદ્યાસ્તપોધના: ।
 દ્વાદશીં દ્વાદશીં નિન્યુર્વિષ્ણોરાયતને શુભે ॥ ૩ ॥
 તૈર્ભક્તૈર્મુનિભિર્દત્તાં પૂજાં જગ્રાહ કેશવ: ।
 તુતોષ ચ વિશેષેણ લક્ષ્મ્યા સહ મુહુર્મુહુ: ॥ ૪ ॥
 અથ ભાદ્રપદે માસિ દ્વાદશ્યાં તે કદાચન ।
 પુષ્પાણ્યાદાય પૂજાર્હમગચ્છન્ કેશવાલયમ્ ॥ ૫ ॥
 તૈસ્તત્ર ભક્તિવિવશૈર્લભ્યતે સ્મ ન કેશવ: ।
 પૂજોપકરણામ્ભાનિકાતરૈશ્ચ વ્યચિન્ત્યત ॥ ૬ ॥
 પ્રતિદ્વાદશિ પૂજાં યોડન્વગૃહ્ણ્ય કૃપાપર: ।
 અધુના સ કથં વિષ્ણુરસ્માકં દૂરતાં ગત: ॥ ૭ ॥
 એવં વિચિન્તયત્સ્વેષુ કાલેન બહુના હરિ: ।
 આજગામ ચમત્કારવિચિત્રીકૃતવિગ્રહ: ॥ ૮ ॥
 દૃષ્ટ્વા ગોવિન્દમાયાન્તં તે પ્રણમ્ય પુન: પુન: ।
 પૂજાં નિવેદયામાસુ: પ્રહૃષ્ટેનાન્તરાત્મના ॥ ૯ ॥
 પૂજયત્સુ સમસ્તેષુ કૌતુકાક્ષિમલોચન: ।
 જગાદ નારદો વિષ્ણું લલાટઘટિતાઞ્જલિ: ॥ ૧૦ ॥
 પ્રભો ગોવિન્દ પૂજયોડસિ પ્રતિદ્વાદશિ માદૃશામ્ ।
 ચિરેણ દર્શનં દત્ત્વા કથમથ તુ નેક્ષ્યસે ॥ ૧૧ ॥
 અત્યર્થવિનયાદાયિન્યેવં પૃચ્છતિ નારદે ।
 જગાદ વિષ્ણુ: પીયૂષમધુરાક્ષરયા ગિરા ॥ ૧૨ ॥
 વિદિતં સર્વલોકેષુ મહર્ષે ચેતનાવતામ્ ।
 યથા સ્વાર્થાનુસન્ધાનાદ્ભવન્ત્યેવ પ્રવૃત્તય: ॥ ૧૩ ॥
 પરાર્થમુત્સૃજ્ય જડ: સ્વાર્થ હિ બહુ મન્યતે ।
 તસ્માત્સ્વાર્થ: પરાર્થશ્ચેત્યેકાર્થા વાગ્વિપશ્ચિત: ॥ ૧૪ ॥
 શબ્દવૈચિત્ર્યમાર્ગેણ વક્તા જાતુ ન રુધ્યતિ ।

અધાહમીદૃઢસંસારવિલોકનવિશૃંખલઃ ॥ ૧૫ ॥

અનન્તશક્તિમીશાનં દ્રષ્ટું કૈલાસમભ્યગામ્ ।

પૂજયિત્વા મહાદેવં સદેવીકં પુનઃ પુનઃ ॥ ૧૬ ॥

ઇહ પ્રાપ્તો મુનીન્દ્રાહં ચિરેણ નિજમાલયમ્ ।

પ્રતિદ્વાશિ યુષ્માકં સન્નિધાતા ભવામ્યહમ્ ॥ ૧૭ ॥

શ્રવણદ્વાદશિ ત્વઘ તદહં શકુરં શ્રિતઃ ।

ઇત્યુક્તો વિષ્ણુના તૂષર્ણીં સ્થિતેષ્વન્યેષુ ચર્ષિષુ ॥ ૧૮ ॥

પાદાવાદાય શિરસા નારદો ધીરમબ્રવીત્ ।

ભગવન્માદૃશાં બુદ્ધિરાણુમાત્રં નિરીક્ષ્યતે ॥ ૧૯ ॥

લોકદ્વયાલોકનયા ત્વત્પ્રજ્ઞા ત્વતિરિચ્યતે ।

તસ્માત્કૃપાં કુરુ બ્રૂહિ શ્રવણદ્વાદશીતિ કા ॥ ૨૦ ॥

શકુરશ્ચૈપ કો યસ્ય સેવકઃ સ ભવાનપિ ।

ઇતિ પૃથો મુનીન્દ્રેણ જગાદ ગરુડધ્વજઃ ॥ ૨૧ ॥

શિવસ્મરણહર્ષાસ્તુ ગદ્ગદાક્ષરયા ગિરા ।

પ્રતિવર્ષં ભવન્ત્યેવ દ્વાદશ્યો દ્વાદશોત્તમાઃ ॥ ૨૨ ॥

પક્ષે સિતેઽસિતે શ્રેષ્ઠાઃ શ્રવણદ્વાદશી ત્વિયમ્ ॥ ૨૩ ॥

અસ્યા ભાદ્રપદો માસઃ ઋતુર્વર્ષા બુધો ગ્રહઃ ।

નક્ષત્રં શ્રવણં તસ્માદિયમુત્કર્ષમર્હતિ ॥ ૨૪ ॥

યદા યદેત્યં પગ્થાનાં ભવેત્સઙ્ઘટ્ટના શુભા ।

તદા સન્નિહિતઃ સ્યાત્સ પગ્થશક્ત્યાત્મકઃ શિવઃ ॥ ૨૫ ॥

નાતઃ પરતરો માસો નાતઃ પરતરા તિથિઃ ।

ઋતુર્નાન્યો ગ્રહો નાન્યો નક્ષત્રં નાન્યદુત્તમમ્ ॥ ૨૬ ॥

એવં મુનીન્દ્ર શ્રવણદ્વાદશી સઙ્ઘટેત ચેત્ ।

પગ્થભિઃ શક્તિભિર્દેવસ્તત્પ્રસીદતિ સેવિતઃ ॥ ૨૭ ॥

મયાપિ પૂર્વં નાજ્ઞાયિ મુને સઙ્ઘટિતાપ્યસૌ ।

અનુત્પન્નવિવેકાનાં પ્રસાદઃ શકુરાત્કુતઃ ॥ ૨૮ ॥

એકદા ભગવલ્લિઙ્ગપૂજૈકાગ્રમના અહમ્ ।

અત્યર્થમધુરં શબ્દમારાદશૃણવં મુને ॥ ૨૯ ॥
 તચ્છબ્દશ્રવણાદન્તશ્ચમત્કારેણ નિર્ભરઃ ।
 પુરઃસ્થસ્યાપિ લિંગસ્ય વ્યસ્મરં પૂજનક્રિયામ્ ॥ ૩૦ ॥
 ચિરેણ સ્મૃતિમાસાધ શિવલિંગં પ્રપૂજ્ય ચ ।
 તચ્છબ્દશ્રવણશ્રદ્ધાપરતન્ત્રસ્તપો વ્યધામ્ ॥ ૩૧ ॥
 મહાદેવમયં વાક્યં મહાદેવમયી સ્મૃતિઃ ।
 આસીન્મમોપકરણં ચિરકાલં તપસ્યતઃ ॥ ૩૨ ॥
 અથાપશ્યં વૃષારૂઢે દેવ્યા સહ મહેશ્વરમ્ ।
 સિઞ્ચતમમૃતેનેવ માં તપોવશતઃ કૃશમ્ ॥ ૩૩ ॥
 તદર્શનક્ષણેનાધ ચાસ્મરં બત કિઞ્ચન ।
 અનુભૂતચરઃ શબ્દઃ સ એવ પુનરુદયૌ ॥ ૩૪ ॥
 તાત્કાલિકચમત્કારપરિપૂરિતલોચનઃ ।
 અપશ્યં ચ મહાદેવીં કેવલામેવ ભાવિતઃ ॥ ૩૫ ॥
 પ્રીતાસ્મિ કૃષ્ણ ભવતો વરમભ્યર્થયેષ્ણિતમ્ ।
 વદન્તીમિતિ તાં સ્મેરમપૃચ્છમહામાનતઃ ॥ ૩૬ ॥
 માતસ્ત્વદ્દર્શનૈવ કિં તત્પ્રાસં ન ચન્મયા ।
 કિન્ત્વપૂર્વો ધ્વનિઃ કોડયમિતિ સૂનૃતમુચ્યતામ્ ॥ ૩૭ ॥
 અથ તત્પ્રાર્થિતા દેવી કર્ણપૂરીકૃતેક્ષણા ।
 આપ્યાયયન્તી દૃષ્ટ્યૈવ વક્તુમેવં પ્રચક્મે ॥ ૩૮ ॥
 માસગ્રહર્તુનક્ષત્રતિથયઃ પચ્ચ પાવનાઃ ।
 યદા યદા સઙ્ઘટન્તે સન્નિધાનં તદા તદા ॥ ૩૯ ॥
 માસો ભાદ્રપદસ્તત્ર બુધાખ્યો ગ્રહપુંગવઃ ।
 ઋતુર્વર્ષાશ્ચ નક્ષત્રં શ્રવણં દ્વાદશી તિથિઃ ॥ ૪૦ ॥
 એતે યદા સઙ્ઘટન્તે તદા દેવો મહેશ્વરઃ ।
 પચ્ચમન્ત્રતનુઃ સમ્યક્સન્નિધત્તે મયા સહ ॥ ૪૧ ॥
 સર્વેષાં દર્શનાનાં ચ તદેકં પાવનં ચિરમ્ ।
 સ્નાનાર્ચનપ્રદાનાદિ તત્રાધિકકૃલં ભવેત્ ॥ ૪૨ ॥

શ્રવણદ્વાદશીત્યેષા પ્રસિદ્ધિમુપગચ્છતિ ।
 શિવરાત્રિદિનસ્થાયમનુકલ્પોઽધિગમ્યતામ્ ॥ ૪૩ ॥
 અમુષ્મિન્દિવસે કૃષ્ણ નરીનૃત્યન્તિ દેવતાઃ ।
 તન્નૃપુરધ્વનિ ભક્તાઃ શૃણ્વન્તિ ચ મનોરમમ્ ॥ ૪૪ ॥
 તત્ત્વયા શિવભક્તેન શ્રવણદ્વાદશીદિને ।
 શ્રુતશ્ચમત્કારકરો દેવતાનૃપુરધ્વનિઃ ॥ ૪૫ ॥
 અહં દેવશ્ચ દેવ્યાશ્ચેત્યભિન્નં કૃષ્ણ શાસનમ્ (?) ।
 વિમોહિતસ્તુ ભેદેન જાનતે નૈવ કિંચન ॥ ૪૬ ॥
 શ્રવણદ્વાદશીત્યેષા સર્વેષ્વિતવિધાયિની ।
 દેવતાનાં સમગ્રાણાં જીવિતેનાતિરિચ્યતે ॥ ૪૭ ॥
 ન ક્વચિત્પચ્ચરહિતં પચ્ચપચ્ચાત્મકં દિનમ્ ।
 ઇતિ જ્ઞાત્વા તદા શૈવૈઃ સ્વમન્ત્રઃ પૂજયતેતરામ્ ॥ ૪૮ ॥
 કુમાર્યઃ પૂજનીયાશ્ચ યથાશક્તિ શુભાર્થિભિઃ ।
 સ્વયં સન્નિહિતસ્તાનુ દેવદેવો મયા સહ ॥ ૪૯ ॥
 તપસ્વિનશ્ચ સમ્પૂજ્યાસ્તદ્ભૂપેણ મહેશ્વરઃ ।
 ગૃહસ્થાનન્નુગૃહ્ણાતિ ભિક્ષામાદાય ભાવિતાન્ ॥ ૫૦ ॥
 ક્કીડયૈવ હિ દેવેશો રૂપૈસ્તૈસ્તૈરિતસ્તતઃ ।
 અનુગૃહ્ણાતિ ગોવિન્દ કેવલં વા મયા સહ ॥ ૫૧ ॥
 શિવસ્યેદં વ્રતમિતિ જ્ઞાત્વા પૂજ્યાસ્તપસ્વિનઃ ।
 નાનાવિધાભિશ્ચાર્યાભિઃ શિવ એવ તુ તાદૃશઃ ॥ ૫૨ ॥
 એકાયનેન ચિત્તેન ચઃ શૈવં માર્ગમાશ્રિતઃ ।
 સ શિવો બ્રાહ્મણો જ્ઞેયઃ સ ચ પૂજ્યઃ પ્રચલતઃ ॥ ૫૩ ॥
 ગૌઃ ક્ષીરપૂર્ણાં છત્ત્વં ચ પાદુકે હેમભાજનમ્ ।
 ધનં ધાન્યં ચ દાતવ્યં વિત્તશાઠ્યવિવર્જિતૈઃ ॥ ૫૪ ॥
 દદાતિ યદ્યદેતસ્મિન્દિવસે શુદ્ધમાનસઃ ।
 તસ્ય તસ્ય કૃલં લક્ષગુણં પ્રાપ્નોતિ માનવઃ ॥ ૫૫ ॥
 તદેષા શ્રવણદ્વાદશ્યાખ્યાતા તે મયા સ્વયમ્ ।
 ભોગમોક્ષાર્થિભિશ્ચૈવ યજ્ય(૧)મસ્યાં સ્વદર્શનમ્ ॥ ૫૬ ॥

અયં ભાદ્રપદોમાસસ્તદ્વશાત્પાવનોઽભવત્ ।
 આશ્વિનસ્યાપ્યાધપક્ષે પિતૃણાં તત્ર સન્નિધિઃ ॥ ૫૭ ॥
 જાતુવિજજાતુચિત્તત્ર શ્રવણદ્વાદશીદિનમ્ ।
 પક્ષસ્ત્વાશ્વયુજસ્યાધઃ પિતૃસન્નિધિકૃત્સદા ॥ ૫૮ ॥
 આશ્વિન શુકલ નવમી પૂજનીયા જગત્રયે ।
 દેવીનાં સન્નિધિવશાન્મહત્પૂર્વા પ્રકીર્તિતા ॥ ૫૯ ॥
 સદૈવ સાધકાદીનામભીષ્ટફલદાયિની ।
 અસ્યાં નક્ષત્રવેલાદિનિયમો નૈવ વિદ્યતે ॥ ૬૦ ॥
 ભક્તાનાં સિદ્ધિકામાનાં માતેવ પરિરક્ષિણી ।
 તસ્માત્પૂજ્યા વિશેષેણ સા મહાનવમી સતામ્ ॥ ૬૧ ॥
 ઇદાનીં કૃષ્ણ કિમપિ પ્રાર્થયસ્વ ગિરા મમ ।
 દેવ્યેત્યમુક્તે દેવેશમપિ તત્ર વ્યલોકયમ્ ॥ ૬૨ ॥
 દેવેશં દેવદેવીં ચ પુનઃ પુનરથાનમમ્ ।
 લિડ્ગસ્ય ભક્તૌ દાર્દ્ર્યં ચ પ્રાર્થયે સ્મ કૃતાઞ્જલિઃ ॥ ૬૩ ॥
 અભિલાષમિમં શ્રુત્વા મહાદેવો મયા યયૌ ।
 પ્રસાદમામવન્તૌ તાવેવમસ્તિવતિ મદ્ગિરા ॥ ૬૪ ॥
 યેષામન્તરહં લિડ્ગાકૃતિ તિષ્ઠામિ કેશવ ।
 દેવીં ચ પીઠરૂપેણ ત્વદ્ભક્તિપરિતોષિતા ॥ ૬૫ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા ભગવાન્દેવ્યા સહ તત્ર તિરોદધે ।
 અહમધ્યગ્રકરગાણ્યપશ્યં કુસુમાન્યથ ॥ ૬૬ ॥
 તેષામન્તર્મહાદેવલિડ્ગં પીઠોપરિસ્થિતમ્ ।
 નિરીક્ષ્ય તપસઃ પૂર્ણફલમજ્ઞાસિષં તદા ॥ ૬૭ ॥
 તતઃ પ્રભૃત્યહં રુદ્ર શ્રવણદ્વાદશીદિને ।
 ભગવત્પાદસેવાર્થં ગચ્છામિ સ્ફુટિકાયલમ્ ॥ ૬૮ ॥
 અથ પ્રભું ચન્દ્રમૌલિં સેવિતું મયિ ગચ્છતિ ।
 મુનીન્દ્ર ભવતસ્તસ્માદ્વિલમ્બ ઇતિ નિશ્ચયઃ ॥ ૬૯ ॥
 સદા પચ્ચવિધં કૃત્યમક્રમેણ કરોતિ યઃ ।

સ શકુરઃ સમગ્રાણાં સેવ્યઃ સર્વત્ર માદૃશામ્ ॥ ૭૦ ॥

ઇત્યુક્તે વિષ્ણુના તત્ર ભગવચ્ચરિતાદ્ભુતે ।

નારદઃ સાદરતયા ભક્તિં પપ્રચ્છ શાકુરીમ્ ॥ ૭૧ ॥

ઉપદેશાત્તતો વિષ્ણોર્નારદાદૈસ્તપોધનૈઃ ।

ભગવદ્ભક્તિરેવામા લોકદ્વયવિશોધિની ॥ ૭૨ ॥

નારદો જગતામીશસ્તતઃપ્રભૃતિ સેવતે ।

અન્યેઽપિ મુનયો ગાઢપરભક્તિપવિત્રતા ॥ ૭૩ ॥

ઇતિ ચરિતમકૃત્રિમાભિરામં

કિમપિ વિચાર્ય સદા મહેશ્વરસ્ય ।

પરિચરતિ દુરાશયો પરં યો

ભજતિ સ એવ ભવામ્બુરાશિમગ્નઃ ॥ ૭૪ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હર્યરિતચિન્તામણૌ શ્રવણદ્વાદશીવર્ણનો નામ ષોડશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧૬ ॥

૧૭. સમદશઃ પ્રકાશઃ - ગરુડાનુગ્રહઃ ।

ૐ નમઃ શ્રીશિવાય ભક્તાનુગ્રહતત્પરાય ।

દેહપ્રાણામનોમયેન ભગવન્નક્ષસ્ત્રયેણામુના

સર્વે પકુરુહાસનપ્રભૃતયો ન્યગભાવમાપાદિતાઃ ।

સ્વામિન્યોજય તદ્ભવેન સહજેનાદૈવ માં યદ્દશા-

દ્વિશ્વસ્થાભયમાવહામિ તદ્દધઃકારેણ તાર્ક્ષ્યો યથા ॥ ૧ ॥

માયાવિનાં ભવેત્પ્રજ્ઞા પરબાધાય કેવલમ્ ।

માયોજિઝતઃ પુનઃ શમ્ભુઃ પરિત્રાણાય દેહિનામ્ ॥ ૨ ॥

સુરાણામસુરાણાં ચ પુરા સ્ઙગ્રામકર્મણિ ।

પરસ્પરજયામર્ષાત્પ્રહ્લિમુપગચ્છતિ ॥ ૩ ॥

માયાશમ્ભ(ભ)રિકો નામ્ના હેરુકાપ્યશ્ચ દારુણઃ ।

આદિબુદ્ધાભિધાનશ્ચેત્યસુરાસ્ત્રય આસતે ॥ ૪ ॥

અઘૌ શિરાંસિ ચત્વારઃ પાદાઃ ષોડશ બાહવઃ ।

નૈરાત્યાલિન્ગિતસ્યાસૈસ્તસ્ય હેરુકરક્ષસઃ ॥ ૫ ॥

એકૈકપાત્રસન્નદ્વડસ્તાઃ ષોડશ રાક્ષસીઃ ।
 અભિતઃ સન્દધૌ પાત્રં તસ્ય હેરુકરક્ષસઃ ॥ ૬ ॥
 કેચિન્મધ્યમનામાનાઃ કેચિન્મન્નયાત્મકાઃ ।
 ભ્રમમોહાત્મકાઃ કેચિન્મિથ્યાજ્ઞાનાત્મકાઃ પરે ॥ ૭ ॥
 કેચન શ્રાવકાત્માનો બુદ્ધાઃ સ્ત્રીસંયુતાઃ પરે ।
 લોકાનુપપ્લાવયિતું હેરુકં પર્યવારયન્ ॥ ૮ ॥
 વજ્રડાકાવિતિ ખ્યાતૌ તદા હેરુકશમ્ભરૌ ।
 આદિબુદ્ધેન સહિતૌ સુરાણાં ચક્રતુર્ભયમ્ ॥ ૯ ॥
 નિર્જિત્ય દેવાનખિલાન્સહસા તે નિશાચરાઃ ।
 સ્વર્ગં વિનાશ્ય નિઃશેષં તસ્થુર્દેમાદ્રિમૂર્ધનિ ॥ ૧૦ ॥
 અનાથાસ્તત્ક્ષણં સર્વે દીનદીનાઃ શરીરિણઃ ।
 તાનેવ શરણં જગમુરપાસ્યન્તશ્ચ રક્ષકાન્ ॥ ૧૧ ॥
 નિશાચરાસ્તદાયાતેષ્વમરેષુ યતસ્તતઃ ।
 સર્વે પ્રવિષ્ટાઃ શરણં વીક્ષ્ય ગર્વમવાપ્નુવન્ ॥ ૧૨ ॥
 ન્યવારયન્ ક્રિયાં ધર્મ્યાં નિનિન્દુઃ સુરપુડ્ગવાન્ ।
 સ્વચ્ચેષ્ટાં પ્રથયામાસુર્મોહોપહતચેતસઃ ॥ ૧૩ ॥
 અથ સર્વાસુ નષ્ટાસુ ક્રિયાસુ ચતુરાનનઃ ।
 દેવૈઃ સહ મહાદેવં પ્રભું શરણમગ્રહીત્ ॥ ૧૪ ॥
 સ્તુતીશ્ચક્રુર્મહેશસ્ય સુપર્વાણઃ સહસ્રશઃ ।
 વક્રત્રૈશ્વતુર્ભિઃ પ્રણમન્નુવાચ જલજાસનઃ ॥ ૧૫ ॥
 ભગવન્પૂર્ણશક્તિસ્ત્વં કથં વિજ્ઞાયસે મયા ।
 સ્વેચ્છયૈવ સમગ્રાણામભયં દાતુમર્હસિ ॥ ૧૬ ॥
 ઇતિ શ્રુત્વા વચસ્તસ્ય તદાનીમુદિતસ્મિતઃ ।
 અખણ્ડશક્તિર્ભગવાનભયં પ્રત્યપદ્યત ॥ ૧૭ ॥
 અસ્મિન્નવસરે વિષ્ણોર્ભગવન્નિકટસ્મૃશઃ ।
 અનુગામી વૈનતેયોડપ્યાહ દાનવજં ભયમ્ ॥ ૧૮ ॥
 ભગવાન્ગરુડં દૃષ્ટ્વા તદ્ભયક્ષામકન્ધરમ્ ।
 હસન્નુવાચ નિઃશેષસુરાભયમર્થી ગિરમ્ ॥ ૧૯ ॥

વૈનતેય ભવાન્ગચ્છત્વધુનૈવ મમાજ્ઞયા ।
 વિજિત્ય રાક્ષસબલં સ્વસ્થાનં પ્રાપયામરાન્ ॥ ૨૦ ॥
 તાં શ્રુત્વા પરમેશસ્ય વાર્ણી વિહગપુડ્ગવઃ ।
 દુર્બલોડહં કથં શક્તો જેતુમિત્યબ્રવીત્રમન્ ॥ ૨૧ ॥
 અથ દેવઃ કરાગ્રેણ ગરુત્માનં પરિસ્પૃશન્ ।
 બલેન યોજયામાસ સ જગાદ કૃપાપરઃ ॥ ૨૨ ॥
 ઇદાનીં ગરુડ ત્વં હિ ક્ષમોડસિ વચસા મમ ।
 વિજયસ્વ મહાપાપાન્બલેન રજનીચરાન્ ॥ ૨૩ ॥
 તતઃ સમ્પૂર્ણસામર્થ્યો ગરુડઃ સમપદ્યત ।
 મહાદેવસ્ય કર્તૃત્વમહો સર્વત્ર જૃમ્ભતે ॥ ૨૪ ॥
 ગરુત્માનમરૈઃ સાકં વિસૃષ્ટોઽથ મહાત્મના ।
 રાસભીરૂપમાશ્રિત્ય મેરું વિપરિવર્તયન્ ॥ ૨૫ ॥
 ત્રિવૈષ્ટિતેન પુચ્છેન કૃતરાવસ્તદૂર્ધ્વાગાન્ ।
 ત્રીત્રાક્ષસાન્સકટકાન્પ્રેતલોકે ન્યપાતયત્ ॥ ૨૬ ॥
 સ્વે સ્વે સ્થાને સુરાન્સર્વાન્સંસ્થાપ્ય વિનતાસુતઃ ।
 પ્રાણન્તુમગમદેવમર્ધયન્દ્રશિખામણિમ્ ॥ ૨૭ ॥
 ભક્તસ્ય વૈનતેયસ્ય ભગવાન્દર્શનં દદૌ ।
 પ્રવર્તતે નાવલેપઃ શ્રદ્ધાનેષુ ધૂજટેઃ ॥ ૨૮ ॥
 પપ્રચ્છાથ મહેશાનં ગરુડો ભક્તિનિર્ભરઃ ।
 નિશાચરાઃ કીદૃશાસ્તે યૈરિદં મોહિતં જગત્ ॥ ૨૯ ॥
 ઇત્યાકર્ણ્ય મહાદેવો ગરુડં વીક્ષ્ય ચાદૃતમ્ ।
 યથાસ્થિતં વર્ણયિતું પ્રારેભે ભક્તવત્સલઃ ॥ ૩૦ ॥
 કર્તવ્યઃ સર્વદા ધર્મો લોકદ્વયહિતૈષિભિઃ ।
 તતો ભવેચ્છુભફલં પ્રાપ્નોત્યાત્મા શરીરિણામ્ ॥ ૩૧ ॥
 આત્મૈવ નાસ્તીતિ જડૈરુજવા તૈરસુરાધમૈઃ ।
 ઉન્મૂલિતઃ સમસ્તોડયં ધર્મઃ શૂન્યાલયૈર્હઠાત્ ॥ ૩૨ ॥
 મન્નિન્દામેવ કુર્વન્તિ પરલોકં ન મન્યતે ।

કાપથેન નયન્ત્યન્યાનપિ ચિત્તપ્રવેશતઃ ॥ ૩૩ ॥

યો માં નિન્દતિ મોહેન વચસા હૃદયેન વા ।

સ નિમજ્જતિ પાપીયાન્દુસ્તરે નરકાર્ણવિ ॥ ૩૪ ॥

સ્તૌતિ માં યો વિશેષેણ પાવનાત્મા જગત્રયમ્ ।

તસ્યાભયં પ્રયચ્છામિ વિધેયો નાત્ર સંશયઃ ॥ ૩૫ ॥

માં સ્તુવત્રપિ યઃ કશ્ચિદન્યદર્શનભાવિતઃ ।

સ નિર્વિવેકો લભતે પ્રસાદં નૈવ મામકમ્ ॥ ૩૬ ॥

તસ્માદેકાયનં ચિત્તં વિધાયૈવ યથાવિધિ ।

યો મામર્ચયતે ભક્ત્યા તસ્ય તુષ્ટ્યામિ ધીમતઃ ॥ ૩૭ ॥

યસ્યાસ્તિ ચપલં ચિત્તં સ કુત્રાપિ ન યુજ્યતે ।

તસ્માત્સ્થિરેણ ભાવેન શ્રદ્ધેયો કૃતિનામહમ્ ॥ ૩૮ ॥

ચતુર્વેદીપરિજ્ઞાતા પ્રિયો મમ ન જાતુચિત્ ।

યઃ શ્વપાકોડપિ મદ્ભક્તઃ સ મત્તો નાવશિષ્યતે ॥ ૩૯ ॥

વિપશ્ચિતાં મતે જાતિર્નાસ્ત્યેવ પરમાર્થતઃ ।

તન્માત્રજીવિતાનાં તુ બ્રાહ્મણાનાં શિવં કુતઃ ॥ ૪૦ ॥

બ્રાહ્મણ્યં કોશિકસ્યાસ્તે પ્રકૃષ્ટેનૈવ કર્મણા ।

કુકર્માણશ્ચ બહવો જાતિમાત્રાદપાવનાઃ ॥ ૪૧ ॥

બ્રાહ્મણ્યાં બ્રાહ્મણાજજાતો બ્રાહ્મણો જાતિપાવનઃ ।

ચાપલાચ્ચેતસસ્તસ્ય બીજશુદ્ધયા ચ કીદૃશઃ ॥ ૪૨ ॥

ઉત્કૃષ્ટશ્ચ દ્વિજઃ શ્રાદ્ધં પ્રસિદ્ધસ્યાવહન્વિતુઃ ।

“યન્મે માતા પ્રલુલુભે” ઇત્યાદ્યાં હિ પઠેદ્યમ્ ॥ ૪૩ ॥

તસ્માદેવંવિધા જાતિઃ કર્મ જાનીહિ સર્વથા ।

શુભાશુભફલં યેન વિશિષ્યન્તે શરીરિણઃ ॥ ૪૪ ॥

ઉત્પત્તિર્બ્રાહ્મણો વક્ત્રાદ્બ્રાહ્મણાનામિતિ શ્રુતિઃ ।

બ્રહ્મા મે ચરણાજજાતો ભક્તઃ સ્વાત્મૈવ નાપરઃ ॥ ૪૫ ॥

બ્રાહ્મણેભ્યઃ પ્રકૃષ્યન્તે મદ્ભક્તા ઇતિ નિશ્ચયઃ ।

યદેષાં ચણલક્ષેણ તદેષાં મદ્ધિલોકનાત્ ॥ ૪૬ ॥

મદ્ભક્તો બ્રહ્મવેદિત્વાદ્બ્રાહ્મણઃ પરિકીર્તિતઃ ।
 એવં પાત્રં ન દાનસ્ય ન જાતિબ્રાહ્મણઃ પુનઃ ॥ ૪૭ ॥
 તપસ્વિનોડપિ મદ્ભક્તાઃ પૂજનીયાઃ શિવદ્વિજાઃ ।
 મય્યભક્તાઃ પુનર્જાતિદ્વિજા એવેતિ નિશ્ચયઃ ॥ ૪૮ ॥
 દર્શનાન્તરમુત્સુજ્ય બ્રાહ્મણો મયિ ભાવિતઃ ।
 શિવબ્રાહ્મણ એવોક્તસ્તસ્મૈ જ્ઞે(દે)યં ચ મદ્ગિરા ॥ ૪૯ ॥
 અદર્શનમનુષ્ઠાય મામાપ્યર્ચયિતો દ્વિજઃ ।
 ઉભયબ્રજતામેત્ય સ ન કવચન ભાવિતઃ ॥ ૫૦ ॥
 તન્મામારાધયતિ ચો દેયં તસ્મૈ શિવાર્ચિભિઃ ।
 વિપ્રો ભવતુ વા મા વા નેયં શૈવત્વખણ્ડના ॥ ૫૧ ॥
 અદીક્ષિતોડપિ મન્નામ સ્મરન્નનિશમેવ ચઃ ।
 તસ્ય સર્વાતિશાયિત્વં વિભૂતિર્ભવતિ સ્વયમ્ ॥ ૫૨ ॥
 વેદાદ્યપિ મયૈવોક્તં બ્રહ્માદીનાં હિતાવહમ્ ।
 અનન્તરં શિવજ્ઞાનમપિ લોકોત્તમં સ્વયમ્ ॥ ૫૩ ॥
 ઇત્યુક્તો પરમેશેન ભૂમિક્ષિપ્તશિરાસ્તતઃ ।
 રોમાગ્ચવિવશીભૂતપક્ષતિર્ગરુડોડબ્રવીત્ ॥ ૫૪ ॥
 ભગવન્નિદમાશ્ચર્યમુપદિષ્ટે ત્વયૈવ ચેત્ ।
 વેદાદિકમદઃ સર્વં વિશેષસ્તર્હિ કિં કૃતઃ ॥ ૫૫ ॥
 વિશ્વાનુગ્રહકારી ત્વમેક એવ મહેશ્વરઃ ।
 ઉત્કૃષ્ટમપકૃષ્ટં ચ તત્કિમિત્યુપદિશ્યતે ॥ ૫૬ ॥
 તવ સર્વે કૃપાક્ષેપં બ્રહ્મવિષ્ણ્વાદયઃ સુરાઃ ।
 ઉપદેશઃ કિમિત્યેષ ભિન્નભિન્નઃ પ્રકલ્પિતઃ ॥ ૫૭ ॥
 ઇતિ મે કથ્યતાં નાથ સંશયો બલવાન્સ્થિતઃ ।
 ત્વમેક એવ સર્વજ્ઞસ્ત્રાણં તત્કરુણાં કુરુ ॥ ૫૮ ॥
 શ્રુત્યૈવ વૈનતેયસ્ય વાચં કારુણિકઃ શિવઃ ।
 ઉવાચ દન્તપ્રભયા સંહરન્મોહશર્વરીમ્ ॥ ૫૯ ॥
 સાધુ પ્રોક્તં ત્વયા પુત્ર વિષ્ણૌ બ્રહ્મણિ વા પરે ।
 નિર્વિશેષૈવ મે દૃષ્ટિરિતિ સત્યતમં વચઃ ॥ ૬૦ ॥

કિન્ત્વાધારાનુસારેણ સમગ્રમુપદિશ્યતે ।
 શ્રોતા ચ ગૃહ્યતે તસ્માદ્યોગ્યતૈવ વિચાર્યતે ॥ ૬૧ ॥
 સંસારઃ સ્થિતિમૂલોડયં સ્થિતિર્વેદસમાશ્રયા ।
 વેદા મયોપદિષ્ટાસ્તુ પ્રથમં પદ્મજન્મને ॥ ૬૨ ॥
 પદ્મજન્મા તથૈવાયં સૃષ્ટિભાવેન યોજિતઃ ।
 સ સૃજન્નેવ સંસારં પ્રવર્તયતિ સર્વતઃ ॥ ૬૩ ॥
 નારાયણોડપિ સ્થિતિકૃત્સંસારસ્ય મદિચ્છયા ।
 વેદોક્તમેવ પન્થાનં સમગ્રં પ્રતિપદ્યતે ॥ ૬૪ ॥
 બ્રહ્મણા પ્રથમં સૃષ્ટાઃ પ્રજાપતય ઉત્તમાઃ ।
 તેષાં ચ વૈદિકો માર્ગો નિખિલઃ પ્રકટીકૃતઃ ॥ ૬૫ ॥
 તતોડપિ મુનયસ્તે તે સૃષ્ટાઃ સંસારમણ્ડલે ।
 વેદા એવ પરં તેષાં કરણીયં દિવાનિશમ્ ॥ ૬૬ ॥
 ક્રમશ્ચતુર્દશવિધઃ સર્ગો નિષ્પત્તિમાગતઃ ।
 મદિચ્છયા પદ્મયોનેઃ સ્થિતૌ જાગર્તિ ચાચ્યુતઃ ॥ ૬૭ ॥
 બ્રાહ્મણાઃ ક્ષત્રિયા વૈશ્યાઃ શૂદ્રા ઇત્યપિ વેધસા ।
 ચત્વારઃ કલ્પિતા વર્ણાઃ પરસ્પરવિભેદિનઃ ॥ ૬૮ ॥
 પરસ્પરં સકુરતસ્તેષાં વર્ણાન્તરોદયઃ ।
 ઇતિ સક્લેપતઃ પુત્ર વિહ્વિઃ સંસારમણ્ડલમ્ ॥ ૬૯ ॥
 સંસારમણ્ડલસ્યાસ્ય સ્વરૂપં વૈદિકી ક્રિયા ।
 તદુક્તેનૈવ માર્ગેણ પ્રવૃત્તિઃ સર્વદેહિનામ્ ॥ ૭૦ ॥
 યજ્ઞાઃ ક્રિયન્તે વિવિધાસ્તૈઃ સ્વર્ગાદિકમાપ્યતે ।
 ક્રમાત્તતશ્ચ પતનં ગતિશ્ચાન્યેન કર્મણા ॥ ૭૧ ॥
 નિવર્તયન્તિ નિઃશેષં જન્મ સંસારમણ્ડલે ।
 પશુવદ્ભોગમાત્રોત્કાઃ સર્વ એવ શરીરિણઃ ॥ ૭૨ ॥
 કદાચિત્કશ્ચિદાયાતિ ખેદં તત્ર સચેતનઃ ।
 અનેકજન્મમરણભ્રમણેન મુહુર્મુહુઃ ॥ ૭૩ ॥
 તસ્ય ક્ષણે ક્ષણે ચૈવ વાસનોદેતિ કાચન ।

या जन्ममृत्युउपस्य संसारस्य निवृत्तिनी ॥ ७४ ॥

तस्य येतः सविस्तीर्णं संसारोन्मूलनक्षमम् ।

उत्कृष्टस्योपदेशस्य योग्य आधार उच्यते ॥ ७५ ॥

रोडन्ति तत्र सद्वाक्यान्मुक्तृष्टानीति निश्चयः ।

अनाधारे तु नश्यन्ति मरुप्रत्युम्भीजवत् ॥ ७६ ॥

प्रथमं वैदिको मार्गो भूतः प्राप्तो निरन्तरः ।

ब्रह्मविष्णुप्रभृतिभिरनेकैरेव देहिभिः ॥ ७७ ॥

संसारनिर्वेदवशात्कमलः साधुवासनैः ।

शिवज्ञानामृतप्राप्तावबिलाषः प्रकलयते ॥ ७८ ॥

अन्यत्समग्रं सञ्चित्य शिवज्ञानाभिलाषिणाम् ।

तेषां प्रदर्शितो मार्गः कमलोऽपि मया द्विज ॥ ७९ ॥

तस्मान्न रागद्वेषाभ्यां प्रवृत्तिर्भम जातुयित् ।

आधारं वीक्ष्य सर्वस्य भिन्नभिन्नोपदेशतः ॥ ८० ॥

वेदं साङ्ख्यं योगशास्त्रं शैवं शाक्तमतं त्रिकम् ।

उपदेशमतोऽप्यन्यदलमेव निजेष्वथ ॥ ८१ ॥

स सर्वं येन स्वातन्त्र्यशक्त्या सङ्कुलितो मया ।

यो यो मार्गोऽस्ति मायौ यो मायौ यो वा विभृश्यताम् ॥ ८२ ॥

सर्वैर्यज्ञसङ्ग्रेहा यत्स्थानं प्राप्यते चिरात् ।

तत्क्षणेनैव शैवैस्तन्मयि पुष्पसमर्पणात् ॥ ८३ ॥

गोसङ्गप्रदानेन लभते वैदिकेन यत् ।

सम्मार्जनप्रदानेन तद्भक्तस्य मदालये ॥ ८४ ॥

समग्रतीर्थस्नानेन यत्कलं श्रुतिवादिनः ।

तत्त्वक्षगुणमाप्नोति भक्तो धूपेन मां यजन् ॥ ८५ ॥

प्रतानि कुर्वन्सर्वाणि वैदिकं यत्कलं श्रयेत् ।

तत्कोटिगुणमाप्नोति यजन्नर्घ्येण मां नरः ॥ ८६ ॥

पाठावबोधौ कुर्याति यातुर्वेदद्विजस्य यत् ।

तद्बुद्बुद्गुणं जन्तोर्थजतश्चन्दनेन माम् ॥ ८७ ॥

હેમરત્નાવૃતાં ભૂમિં દાતા શ્રોતા ચ ચત્કલમ્ ।
 તત્પરાર્ધગુણં દીપદાનાત્સ લભતે નરઃ ॥ ૮૮ ॥
 યો માં પૂજયતે ભક્ત્યા પૂજિતં યશ્ચ પશ્યતિ ।
 પ્રશંસિતા તયોર્યશ્ચ તે ત્રયોઽપિ ગણા મમ ॥ ૮૯ ॥
 માયયા યો વ્યવહરત્યસત્યં તેન કથ્યતે ।
 મદ્ભારતી તુ સત્યૈવેત્યુક્તં પ્રત્યાગમં મયા ॥ ૯૦ ॥
 કેપાઞ્ચિપિતા બુદ્ધિરર્થવાદાદિશઙ્કયા ।
 ચેઽપિ શ્રયન્તિ વેદોક્તા મદુક્તીર્મન્દબુદ્ધયઃ ॥ ૯૧ ॥
 શુભાશુભત્વં મદ્ગ્રાહ્યાત્કર્તવ્યેષુ વ્યવસ્થિતં ।
 અકિઞ્ચિત્કર એવાસ્તામર્થવાદવિમોહિતઃ ॥ ૯૨ ॥
 યથા મમેચ્છા પ્રસરેત્તથા વિશ્વં પ્રવર્તતે ।
 તન્મમેચ્છોદિતા વાણી કથં યાતિ વિપર્યયમ્ ॥ ૯૩ ॥
 અસત્યવાદિનં માં યો મન્યતે દુષ્ટચેતનઃ ।
 અર્યયત્યેવ મિથ્યા સ તત્કલે તસ્ય કા પ્રથા ॥ ૯૪ ॥
 મદર્થકોઽપિ મદ્ગ્રાહ્યમસત્યં કથયેત યઃ ।
 તિરોહિતઃ સ વિજ્ઞેયસ્તત્સ્પર્શાત્પાતકં ભવેત્ ॥ ૯૫ ॥
 દર્શનાનિ સમગ્રાણિ મયોક્તાનિ નિજેચ્છયા ।
 અસત્યં મન્યમાનૈસ્તુ કષ્ટમાત્મૈવ વઞ્ચિતઃ ॥ ૯૬ ॥
 મયિ પુષ્પાર્પણાદ્યઙ્ગસહસ્રફલમુચ્યતે ।
 ઇચ્છયૈવ તદા ચેન્ન કર્તૃત્વે કહિં કઃ ક્રમઃ ॥ ૯૭ ॥
 સ્વાતાન્ત્ર્યં મમ કર્તૃત્વં ચદિચ્છામિ કરોમિ તત્ ।
 ઉપાદાનં ન ચેદ્ભિન્નં ન તદસ્તીતિ નિશ્ચયઃ ॥ ૯૮ ॥
 લોકોક્તીર્ણેષુ સર્વેષુ દર્શનેષુ મયોદિતમ્ ।
 નામસ્મરણમાત્રેણ મુક્તિરિત્યત્ર નાન્યથા ॥ ૯૯ ॥
 તસ્માદ્ધિધેયો મદ્ગ્રાહ્યે સમાશ્વાસો વિપશ્વ(શ્ચિ)તા ।
 તદુક્તં ચ ફલં પ્રાપ્તં પૂજા કાર્યા યથાવિધિ ॥ ૧૦૦ ॥
 ફલાભિસન્ધિમુત્સૃજ્ય ચૈઃ પૂજા ક્રિયતે મયિ ।
 તૈર્મદ્ગ્રાહ્યસમાશ્વરતૈઃ પ્રાપ્યમત્યુત્તમં પદમ્ ॥ ૧૦૧ ॥

નાનાવિધાનિ શાસ્ત્રાણિ મયૈવોક્તાનિ તત્ત્વતઃ ।

તત્ર બ્રાહ્મણભાવેન નાપરસ્ય પ્રકલ્પના ॥ ૧૦૨ ॥

તસ્ય વૃત્તિર્મયૈવોક્તા શ્રુતિસ્મૃતિમયે પથિ ।

અન્યથા વર્તતે યસ્તુ બ્રાહ્મણો ન સ કથ્યતે ॥ ૧૦૩ ॥

શૂદ્રાનં યો દ્વિજો ભુક્તે સ શૂદ્રો ન પુનર્દ્વિજઃ ।

ઇત્યાદિભિરુક્તિ(પ્રત્ય)શતૈઃ કૃતં બ્રાહ્મણલક્ષણમ્ ॥ ૧૦૪ ॥

ઇત્યુક્ત્વા ભગવાન્દૃષ્ટિં મુમોચ વિનતાસુતે ।

તતઃ શિવશિવાલાપક્ષીણનિઃશેષકલ્મષે ॥ ૧૦૫ ॥

ભગવન્દૃષ્ટિપાતેન સુપાર્ણમનુગૃહ્ય સઃ ।

અન્તર્દધે મહાદેવઃ સ્મિતસિક્તાધરઃ પ્રભુઃ ॥ ૧૦૬ ॥

કિમપિ કિમપિ જૈત્રમેકમેવ

ત્રિષુ ભુવનેષુ વિલોક્ય ચન્દ્રમૌલિમ્ ।

અભિલષતિ પરં ન જાતુ બુદ્ધિઃ

વચન વિવેકવતામિતિ પ્રતિજ્ઞા ॥ ૧૦૭ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથકવિવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ ગરુડાનુગ્રહો નામ સપ્તદશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧૭ ॥

૧૮. અષ્ટાદશઃ પ્રકાશઃ - શ્રીગણપત્યવતારઃ ।

ૐ નમો વિઘ્નહર્ત્રે શ્રીશિવાય ।

ભિભ્રત્પગ્ધ્યમુખાનિ યોડયમુદિતઃ સ્વાતન્ત્ર્યમત્રાત્મનઃ

શક્તેર્વૈભવતઃ પરપ્રતિહતદ્વૈતાખ્યવિઘ્નવ્યયઃ ।

એકીભૂતસુખઃ સ કારણગુણાનુગ્રાહિણા તેજસા

દેવઃ સમ્પ્રતિ ભાસતાં મયિ યથા તત્ત્વં ગુણાધીશ્વરઃ ॥ ૧ ॥

સર્વત્ર સર્વદા વિઘ્નૈઃ કિં કિં યન્ન તિરસ્કૃતમ્ ।

તન્નિરાકુર્વતઃ શમ્ભોર્દયાલુત્વં પ્રકલ્પતા ॥ ૨ ॥

કૈલાસશૈલે વિલસન્કદાચિત્પરમેશ્વરઃ ।

ચન્દ્રપ્રભાભિધાનાયાં પુર્યાં દેવ્યા સહાવસન્ ॥ ૩ ॥

મન્દારકુસુમાકાન્તે વૈદૂર્યમણિમણ્ડલે ।

દેવ્યા સહ રહઃ કીડાં તત્ર ચક્રે મહેશ્વરઃ ॥ ૪ ॥
 રતશ્રાન્તા તતો ગૌરી લીલાવાપીમુખાસરત્ ।
 સર્વાડ્ગોદ્ગર્તનં તત્ર નિચિક્ષેપ ચ વારિણિ ॥ ૫ ॥
 તદ્દુદ્ગર્તનમાદાય દીર્ઘિકાજલમાશુ ચ ।
 પૂર્ણાર્ણવે વિનિક્ષિપં દાસીભિર્ગંગાધ્વના ॥ ૬ ॥
 તત્પયો નિપતત્તત્ર ગડ્ગાસાગરસડ્ગમે ।
 માલિનીતિ પપૌ ગૌરીશાપાદ્રજમુખી સ્થિતા ॥ ૭ ॥
 તદ્દુદ્ગર્તનપાનેન સૂત્વા હસ્તિમુખં સુતમ્ ।
 અવાપ સાપિ શાપાન્તં પાર્વત્યા પૂર્વકલ્પિતમ્ ॥ ૮ ॥
 અથ સા માલિની દૃષ્ટ્વા પુત્રં કુઞ્જરાનનમ્ ।
 જાતં શુકલચતુર્દશ્યાં વૈશાખે મુમુદેતરામ્ ॥ ૯ ॥
 સર્વભૂતપતિર્ભૂયા ઇત્યુક્ત્વા સા નિજાત્મજમ્ ।
 ન્યવેદયત પાર્વત્યૈ સર્વં કૈલાસભૂભૃતિ ॥ ૧૦ ॥
 અથ પઞ્ચમુખં તીક્ષ્ણપરશું વહ્નિતેજસમ્ ।
 વ્યલોકયત સા તત્ર જાહ્નવી કુઞ્જરાનનમ્ ॥ ૧૧ ॥
 મમ પુત્રોડયમિત્યુક્ત્વા તં જગ્રાહ સુરાપગા ।
 સ્નેહાશ્ચ વર્ધયામાસ પયઃપૂર્ણપયોધરા ॥ ૧૨ ॥
 ગૃહીતં ગડ્ગયા દૃષ્ટ્વા સમુદ્રસ્તમભૂષયત્ ।
 મણિમાલાશતૈર્મુક્તાહારૈરપિ નિરન્તરૈઃ ॥ ૧૩ ॥
 અસ્મિન્નવસરે દેવી માલિનીવચનેન સા ।
 આજગામ મહાદેવસહિતા પ્રમથાન્વિતા ॥ ૧૪ ॥
 તતોડબ્રવીન્મહાદેવઃ સુતોડયં તવ સુન્દરિ ।
 ચદ્દુદ્ગર્તનચૂર્ણત્વે વીર્યમાસ્તાવયોરિતિ ॥ ૧૫ ॥
 મર્ત્યાનાં વાઙ્છિતં દાતું સર્વકાર્યેષ્વથેશ્વરઃ ।
 તમઞ્જનગિરૌ હસ્તિવદ્ગત્રં રાજ્યેડભિષેચયત્ ॥ ૧૬ ॥
 તતઃ કરિમુખં કશ્ચિદુવાચાદૃષ્ટવિગ્રહઃ ।
 અનર્ચિતસ્ત્વં કસ્યાપિ સિદ્ધીર્મા સાધયેરિતિ ॥ ૧૭ ॥

એવમસ્તિતિ તદ્વાક્યમઙ્ગીચકે ગજાનનઃ ।
 પૂજિતઃ કામદો ભૂયા ઇત્યુવાચ ચ જાહ્નવી ॥ ૧૮ ॥
 અથ સર્વે સુરાસ્તત્ર પૂજયિત્વા ગજાનનમ્ ।
 બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રભૃતયો ભાષન્તે સ્મ નતાઃ પુરઃ ॥ ૧૯ ॥
 ભગવન્નાક્ષસા યક્ષા દૈત્યા દુષ્ટાશ્ચ ચે નરાઃ ।
 તેઽસ્માન્સદૈવ બાધન્તે ત્વં તેષાં વિઘ્નદો ભવ ॥ ૨૦ ॥
 પ્રત્યપદ્યત તેષાં સ વચનં તદ્ગજાનનઃ ।
 તતો મુમુદિરે દેવાઃ કાર્યસિદ્ધિનિરૂપણાત્ ॥ ૨૧ ॥
 ઇત્થં ચઃ પૂજયેદ્ભક્ત્યા શિવપુત્રં ગણાધિપમ્ ।
 સ સિદ્ધીર્લભતે વિઘ્નાસ્તં બાધન્તે ન જાતુચિત્ ॥ ૨૨ ॥
 ક્ષીડન્ભગવતોરગ્રે ગુહેન સહ જાતુચિત્ ।
 ક્ષોણીં પ્રદક્ષિણયિતું પાણં ચક્રે ગજાનનઃ ।
 દન્તાકર્ષણમાચખ્યાવાત્મનો ગણનાયકઃ ॥ ૨૩ ॥
 ગૌરીં પ્રદક્ષિણીચક્રે નિમિષેણ ષડાનનઃ ।
 જગ્રાહ દક્ષિણે પાણૌ મહામુસલસન્નિભમ્ ॥ ૨૪ ॥
 અભાષત તતો ગઙ્ગા સાધુ સાધુ ગણાધિપ ।
 સત્યવ્રતસ્ત્વં વિશ્વસ્મિન્પૂજ્યભાવમવાપ્સ્યસિ ॥ ૨૫ ॥
 માતા હિ પૃથિવી સ્વર્ગઃ પિતા તે પરિકીર્તિતઃ ।
 જાનાતિ પૃથિવીમેવ તદ્ભુમારઃ સ્વમાતરમ્ ॥ ૨૬ ॥
 એવં તચ્ચશિતં દૃષ્ટ્વા પ્રજહર્ષ મહેશ્વરઃ ।
 અભાષત ચ પીયૂષસુકુમારમિદં વચઃ ॥ ૨૭ ॥
 દશનિષ્ણુ સમગ્રેષુ યસ્ત્વાં નાર્યયતિ ક્વચિત્ ।
 સ તત્કલં ન લભતે વિઘ્નકોટિકદર્શિતઃ ॥ ૨૮ ॥
 યસ્ત્વામર્યયતે ભક્ત્યા યત્ર યત્રોપયાચિતૈઃ ।
 તસ્ય સિદ્ધ્યન્તિ કાર્યાણિ તત્ર તત્ર ન સંશયઃ ॥ ૨૯ ॥
 ઇતિ શમ્ભોર્વરં પ્રાપ્ય જહર્ષ ગણનાયકઃ ।
 બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રભૃતિભિર્નિહિતપ્રસવાઞ્જલિઃ ॥ ૩૦ ॥
 તતસ્તં પચ્ચવક્રત્રત્વાદુત્કટં ચીક્ષ્ય શકુરઃ ।

અભાષત હિતાકાક્ષી સર્વેષામેવ દેહિનામ્ ॥ ૩૧ ॥

પુત્રૈકવક્રત્રો વર્તસ્વ ચતુર્બાહુશ્ચ મદ્ગિરા ।

ઈદૃશસ્થોત્કટં તેજઃ સહન્તે દેહિનો ન તે ॥ ૩૨ ॥

એવં શમ્ભોર્ગિરા સોડય હેરમ્ભઃ પ્રત્યપદત ।

દંટ્રાક્ષસૂત્રપરશૂન્મોદકં ચ કરૈર્વહન્ ॥ ૩૩ ॥

એષ વિશ્વસ્ય નિઃશેષપ્રાર્થનીયપ્રદઃ પ્રભુઃ ।

ગણાધિપતિરત્યુગ્રવિઘ્નસંહરણોદ્યતઃ ॥ ૩૪ ॥

સર્વેષુ દર્શનિષ્ઠેવ પૂજનીયઃ પ્રચલતઃ ।

અન્યથા ભૂરથો વિઘ્ના મોહયન્તિ મુહુર્મુહુઃ ॥ ૩૫ ॥

બહુસુકૃતકૃલં મહેશભક્તિ-

ર્દલયતિ વિઘ્નોત્તમો દદાતિ સિદ્ધીઃ ।

ઇતિ કિમપિ ચિરં વિચારયન્તો

વિષમતમં ભવસાગરં તરન્તિ ॥ ૩૬ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથકવિવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ શ્રીગણપત્યવતારો નામાષ્ટાદશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧૮ ॥

૧૯. એકોનવિંશઃ પ્રકાશઃ - ઉપમન્યુવરપ્રદાનમ્ ।

ૐ શ્રીશકુરક્ષીરસિન્ધુર્જયતિ ।

અસ્મિન્વસ્તુનિ કૃત્રિમેડપિ બહુશો નિર્દિશ્ય તત્વાત્મતા-

મજ્ઞોડહં સુચિરપ્રવૃત્તિવિપદામાત્રાચિરં મોહિતઃ ।

શમ્ભો બોધપયોનિધિં તવ પુરસ્ત્વાં તત્ત્વતઃ પ્રાર્થયે

યેન સ્યામભિનન્દનીયમહિમા માન્યૈર્મુનીન્દ્રૈરપિ ॥ ૧ ॥

અસ્મિન્વિશાલે સંસારે દાતા નાન્યો મહેશ્વરાત્ ।

યેનાદાયિ પયોરાશિર્બાલાયાપ્યુપમન્યવે ॥ ૨ ॥

અભૂત્કૃતયુગે પૂર્વં વ્યાઘ્રપાદ ઇતિ શ્રુતઃ ।

અશેષવેદવેદાઙ્ગાપારગો મુનિપુઙ્ગવઃ ॥ ૩ ॥

ઉપમન્યુશ્ચ ધૌમ્યશ્ચ તસ્યાભૂતામુભૌ સુતૌ ।

ગાઢસ્નેહવશાન્માતુઃ પ્રાણેભ્યોડપ્યવિશેષિણૌ ॥ ૪ ॥

સદૈવ બાલયોર્મુગ્ધભાવાદજ્ઞાતતત્ત્વયોઃ ।
 આલોડ્ય મિષ્ટં જનની ક્ષીરમિત્યનયોરદાત્ ॥ ૫ ॥
 કદાચિત્ક્ષીરમપિબત્તદા કાલેન ભૂયસા ।
 ઉપમન્યુર્ગતો યજ્ઞસમયે જ્ઞાતિમન્દિરમ્ ॥ ૬ ॥
 તત્ર સાધુ પયઃ પીત્વા રસાયનરસોપમમ્ ।
 અસૌ પિષ્ટરસં મેને માધુર્યપરિવર્જિતમ્ ॥ ૭ ॥
 જ્ઞાતક્ષીરરસાખાદો જનનીમબ્રવીત્તતઃ ।
 પરમાર્થપયો માતર્દેહીતિ સ પુનઃ પુનઃ ॥ ૮ ॥
 ઉપમન્યોરથ વયઃ શ્રુત્વા ક્ષીરરસાર્થિનઃ ।
 જગાદ માતા દુઃખેન પુત્રસ્નેહવિશ્લૃષ્ણલા ॥ ૯ ॥
 કન્દમૂલકૃલાહારૈઃ પ્રાણવૃત્તિવિધાયિનામ્ ।
 વને નિવસતાં પુત્ર કુતોઽસ્માકં પયોરસઃ ॥ ૧૦ ॥
 નદીનાં પાવનં વારિ ધીયતે મુનિભિર્વને ।
 અરણ્યેષુ કુતો ગાવસ્તત્કિં મિથ્યૈવ પિધસે ॥ ૧૧ ॥
 સર્વકામપ્રદો યાવત્પ્રસન્નો ન મહેશ્વરઃ ।
 યથારુચિ ભવેત્તત્ર કથં તાવદવસ્થિતિઃ ॥ ૧૨ ॥
 ઇતિ તસ્ય વયઃ શ્રુત્વા હ્યુપમન્યુરભાષત ।
 મહેશ્વરઃ કઃ કુત્રાસ્તે કથં તુષ્યતિ મે વદ ॥ ૧૩ ॥
 ઇત્યાકર્ણાબ્રવીન્માતા વાષ્પાકુલવિલોચના ।
 પુનઃ પુનઃ પરિષ્વજ્ય મૂર્ધન્યાઘ્રાય યાત્મજમ્ ॥ ૧૪ ॥
 ચરાચરસ્ય જગતઃ સર્ગસ્થિતિલયાવહઃ ।
 અનેકરૂપો વિશ્વાત્મા જયત્યેકો મહેશ્વરઃ ॥ ૧૫ ॥
 અંશોઽપિ વિદ્યતે નાત્ર પુત્ર સ્થાવરજઙ્ગમે ।
 ન યત્રાસ્તે મહાદેવો વિખ્યાતઃ કારણૈરપિ ॥ ૧૬ ॥
 બ્રહ્માઘૈરપ્યવિજ્ઞેયો વિભુરેકો મહેશ્વરઃ ।
 અનર્ઘભક્તિભાજં તુ પ્રસીદતિ ન સંશયઃ ॥ ૧૭ ॥
 માતુર્ગિરમિતિ શ્રુત્વા તદાનીમુપમન્યુના ।
 અકસ્માદેવ પાપઘ્ની ભગવદ્ભક્તિરાશ્રિતા ॥ ૧૮ ॥

તદાપ્રભૃતિ મેને સ પ્રાણાંશૈવ તૃણોપમાન્ ।
 અન્તરેણ મહાદેવં શરીરં હિ શિલાવિભમ્ ॥ ૧૯ ॥
 અથ તીવ્રં તપશ્ચક્રે શકુરારાધનાય સઃ ।
 દિનાદિન્ પ્રયત્નેન વર્ધયન્ભક્તિવાસનામ્ ॥ ૨૦ ॥
 ફલાહારઃ શીર્ષપર્ણભોજનઃ સલિલાશનઃ ।
 શતાનિ ત્રીણિ વર્ષાણાં સ ચકાર મહત્તપઃ ॥ ૨૧ ॥
 ઉપમન્યુમુનિશ્ચક્રે તતસ્તીવ્રતરં તપઃ ।
 શતાનિ સામ વર્ષાણાં ચદાસીત્પવનાશનઃ ॥ ૨૨ ॥
 દિવ્યં વર્ષસહસ્રં તુ યાવદેવમવર્તત ।
 ઇન્દ્રાકારધરસ્તાવદાયયૌ પરમેશ્વરઃ ॥ ૨૩ ॥
 સહસ્રનયનો વજ્રપાણિરૈરાવણાસ્થિતઃ ।
 હારકેયૂરરુચિરસ્મિતશ્ચાત્ર વિરાજિતઃ ॥ ૨૪ ॥
 ગન્ધર્વેરપ્સરોભિશ્ચ દેવૈશ્ચ પરિવારિતઃ ।
 તમાહેન્દ્રઃ પ્રસન્નોડહં વરમભ્યર્થયેતિ સઃ ॥ ૨૫ ॥
 તં શક્યમિતિ વિજ્ઞાય સ જગાદ નિરાદરઃ ।
 દેવરાજ વરાકાઙ્કા મમ ત્વત્તો ન વર્તતે ॥ ૨૬ ॥
 અન્યે ચ દેવા યે કેચિદ્બ્રહ્મવિષ્ણુપુરઃસરાઃ ।
 પ્રાર્થ્યન્તે ન મયા તેડપિ કદાચન મનોગતમ્ ॥ ૨૭ ॥
 યોડયં વિશ્વપ્રભુર્દેવો ભવતામુપરિસ્થિતઃ ।
 અનન્યમાનસસ્તસ્ય પ્રસાદાય યતે પુનઃ ॥ ૨૮ ॥
 વિરસાદપિ સંસારાન્મા નિવર્તેય જાતુચિત્ ।
 અમહેશ્વરબદ્ધા ચેત્કથાપિ શ્રુતિમેષ્યતિ ॥ ૨૯ ॥
 મહેશ્વરગિરા ભૂયાં પશુરથ કિમિદ્રુમઃ ।
 મા ભૂવમન્યવાયા તુ જાતુ ત્રિભુવનેશ્વરઃ ॥ ૩૦ ॥
 શિવભક્તસ્ય જન્માસ્તુ શ્વપાકસદનેડપિ મે ।
 અમહેશ્વરભક્તઃ સ્થાં પુરન્દરપુરેડપિ મા ॥ ૩૧ ॥
 પવનાહારમાત્રેણ કુતસ્તાવત્ક્ષમં નૃણામ્ ।

ન યાવદ્ભગવદ્ભક્તિપીયૂષરસચર્વણમ્ ॥ ૩૨ ॥

ધર્માર્થકામસહિતા અપિ તા વિતતાઃ કથાઃ ।

ન યત્ર મોક્ષજનની ભગવદ્ભક્તિવાસના ॥ ૩૩ ॥

દિને દિનાર્થે પ્રહરે નાલિકાયાં ક્ષરોડપિ વા ।

કસ્યાલબ્ધપ્રસાદસ્ય ભક્તિઃ સ્થાત્પરમેશ્વરે ॥ ૩૪ ॥

ઇન્દ્રોપેન્દ્રાદિલોકેષુ સામ્રાજ્યં મે ન રોચતે ।

ઈશ્વરસ્યૈવ દાતૃત્વમર્થયામિ પુનઃ પુનઃ ॥ ૩૫ ॥

તાવત્કથં નિવર્તેત સંસારે જન્મમૃત્યવઃ ।

યાવત્રાસાદિતા શુદ્ધા ભગવદ્વાસનાસુધા ॥ ૩૬ ॥

ઉપમન્યોરિતિ શ્રુત્વા વચનં ભક્તિપાવનમ્ ।

અભાષત સ વિસ્તાર્ય સહસ્રમપિ ચક્ષુષામ્ ॥ ૩૭ ॥

કિમત્ર કારણં યેન નાન્યસ્માદ્ધરમિચ્છસિ ।

તપોભિરારાધયસે તમેવ ચ મહેશ્વરમ્ ॥ ૩૮ ॥

એવમાકર્ણ્ય તદ્વાણિમુપમન્યુર્મહામુનિઃ ।

અથોવાચ મહાદેવભક્તિદાર્ઢ્યાવહં વચઃ ॥ ૩૯ ॥

સ એવ શક્તો ભગવાન્સ્વતન્ત્રઃ પરમેશ્વરઃ ।

અન્યે પ્રાદેશિકાઃ કેડપિ તદાણામાત્રકારિણઃ ॥ ૪૦ ॥

અનાદિમધ્યનિધનં ચત્પરં ધામ તદ્વિભુઃ ।

સ એવ વિશ્વમાકારૈઃ પૃથિવ્યાદિભિરષ્ટભિઃ ॥ ૪૧ ॥

અસ્તિ તેન વિના કોડન્યઃ સર્વઃ સર્વત્ર ચિન્ત્યતામ્ ।

મહેશ્વરાદ્ભગવતો વરં તસ્માદ્દૃણોમ્યહમ્ ॥ ૪૨ ॥

બહુભિર્હેતુવાદૈર્વા કિમન્યૈઃ પરિશીલિતૈઃ ।

પુરન્દર ત્વયાપીદં સ્વયમેવાવધાર્યતામ્ ॥ ૪૩ ॥

અપરાં ગતિમિચ્છન્તિ યદિ બ્રહ્માદયઃ સુરાઃ ।

અસુરૈર્બાધ્યમાનાસ્તુ શિવમેવાશ્રયન્તિ હિ ॥ ૪૪ ॥

સ્વકાર્યમાત્રસજ્જેષુ બ્રહ્માદિષ્વપિ દૃશ્યતામ્ ।

એકૈકલોકાધિપતીન્નિયુક્તે હિ મહેશ્વરઃ ॥ ૪૫ ॥

દિગ્વાસસં તં સેવન્તે સમસ્તભુવનેશ્વરાઃ ।
 અર્ધનારીશ્વરો દેવઃ કથ્યતે સ્મ સ્મરાન્તકઃ ॥ ૪૬ ॥
 સ શ્મશાને વિહરતે ભક્તિભાજશ્ચ રક્ષતિ ।
 અપરિચ્છિન્નમેતસ્ય મહિમાનં બ્રવીતિ કઃ ॥ ૪૭ ॥
 નિચિક્ષેપ મુખે વહેરન્યઃ કો વીર્યમુલ્લટમ્ ।
 સમ્પન્નો યત્પ્રસાદેન સર્વતઃ સ હિરણ્મયઃ ॥ ૪૮ ॥
 ભગલિંગાદ્ભૂતં વિશ્વમિતિ શક્તિશિવાત્મકમ્ ।
 ચક્રવર્જાદ્ભૂતં તત્રેત્યહો માહેશ્વરં જગત્ ॥ ૪૯ ॥
 યથા મહેશિતુર્લિંગં સમગ્રૈરર્ચ્યતે સુરૈઃ ।
 તથા બ્રૂહિ યદીશેન લિંગમન્યસ્ય પૂજયતે ॥ ૫૦ ॥
 બ્રહ્મણા પદ્મનાભેન ભવતા ચ સુરૈઃ સહ ।
 લિંગં યથ્યાર્ચિતં નિત્યં કસ્તસ્માદુત્તમઃ પરઃ ॥ ૫૧ ॥
 તસ્માચ્છાપોડપિ મે શ્વાઘ્નો વિશ્વમૂર્તેર્મહેશ્વરાત્ ।
 અન્યસ્માન્ન પુનર્દેવાત્સર્વકામદલાન્યપિ ॥ ૫૨ ॥
 તત્કિમન્યદપાદેયં ન કિઞ્ચિન્મે ભવાદૃશાત્ ।
 ગચ્છ સ્વભવનં ભદ્રં તિષ્ઠ વા કિમનેન વા ॥ ૫૩ ॥
 એવમુક્ત્વોપમન્યુસ્તં શિવૈકાયનમાનસઃ ।
 ન પ્રસીદતિ મે શમ્ભુરદ્યાપીતિ શુચં દધે ॥ ૫૪ ॥
 અથ તસ્ય તદા દૃષ્ટા રૂઢામીશ્વરભાવનામ્ ।
 વાસવત્વં પરિત્યજ્ય રૂપં શમ્ભુરદર્શયત્ ॥ ૫૫ ॥
 દેવ્યા સહ વૃષારૂઢો દૃશ્યતે સ્મોપમન્યુના ।
 અષ્ટાદશભુજઃ શમ્ભુર્ભાસિતવ્યોમમણ્ડલઃ ॥ ૫૬ ॥
 જાજવલ્યમાનાન્યસ્ત્રાણિ મૂર્તિમન્ત્યુપમન્યુના ।
 અદૃશ્યન્ત ત્રિનેત્રસ્ય સેવાસન્નિહિતાન્યપિ ॥ ૫૭ ॥
 અદ્વિતીયં મહાદંટ્રમેકપાદં ભયાવહમ્ ।
 જ્વાલામયં સહસ્રોણ શિરોભિરુદૈસ્તથા ॥ ૫૮ ॥
 સહસ્રભુજજિહ્વાક્ષે તેષાં મધ્યે વ્યરાજત ।
 અસ્ત્રં મહાપાશુપતં કલ્પાન્તજ્વલનોપમમ્ ॥ ૫૯ ॥

તદસ્ત્રં ચ ત્રિશૂલં ચ પરસ્પરતુલાશયા ।
 અભૂતાં પરિતોષાય તસ્યાશેષતમઃક્ષયાત્ ॥ ૬૦ ॥
 પ્રભોરનુચરાસ્તેન બ્રહ્મવિષ્ણુપુરન્દરાઃ ।
 દૃષ્ટાઃ સમસ્તદેવાશ્ચ ભૂતાશ્ચ વિવિધાત્મકાઃ ॥ ૬૧ ॥
 અથ દૃષ્ટ્વા મહાદેવં તેજોરાશિમનશ્ચરમ્ ।
 કૃતાઞ્જલિપુટો મૂર્ધન્યુપમન્યુરભાષત ॥ ૬૨ ॥
 નમો વિશ્વાત્મને તુભ્યમલભ્યાય સ્વયમ્ભુવા ।
 સ્વયમેવ તુ ભક્તાનાં પ્રકટીકૃતમૂર્તયે ॥ ૬૩ ॥
 અવેદ્યસ્ત્વં કથં નામ પ્રથસે માહશામપિ ।
 પરાપરતયૈવાયમનુગ્રાહી તવ ક્રમઃ ॥ ૬૪ ॥
 ન તદસ્તીહ યતત્ત્વં પરમાત્મમયઃ પ્રભુઃ ।
 અભેદોડપિ સ્વતન્ત્રેણ ભેદોડયં કલ્પિતસ્ત્વયા ॥ ૬૫ ॥
 તત્પ્રસીદ મહાદેવ પરં રૂપં પ્રકાશય ।
 નિર્વર્તતામિયં માયા દ્વયદુઃખાનુબન્ધિની ॥ ૬૬ ॥
 અભૂન્મમ ચિરં કલેશઃ સ્વસંવેદ્યો મહેશ્વર ।
 નિવર્તતે સોડધ વિભો ત્વામાસાધ પરાં ગતિમ્ ॥ ૬૭ ॥
 વિમોહિતોડહં પ્રાગ્દેવ ત્વયા રૂપવિપર્યયાત્ ।
 ક્ષમસ્વાવિનયં તન્મે શક્તોડયમિતિ જાનતઃ ॥ ૬૮ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા સ મુનિઃ શમ્ભોઃ પાદપૂજામકલ્પયત્ ।
 પપાત મૂર્ધ્નિ ચામુષ્ય પુષ્પવૃષ્ટિર્નભસ્તલાત્ ॥ ૬૯ ॥
 ઉપમન્યુશિરઃપ્રાપ્તપ્રસૂનસુરભીકૃતઃ ।
 વાતિ સ્મ પુણ્યઃ પવનો દેવદુન્દુભિરધ્વનત્ ॥ ૭૦ ॥
 પુરઃ સ્થિતં મુનિં વીક્ષ્ય જગાદ ત્રિપુરાન્તકઃ ।
 સર્વે પશ્યત મદ્ભક્તિમમુષ્ય ત્રિદશા ઇતિ ॥ ૭૧ ॥
 અભાષન્ત તતો દેવાઃ પ્રણમ્ય પરમેશ્વરમ્ ।
 શ્વાઘ્યોડયં ભગવન્યસ્ય ત્વયિ ભક્તિઃ પ્રશસ્યતે ॥ ૭૨ ॥
 એકો ભક્તાનુકમ્પી ત્વં તદસ્મૈ દેહિ વાઞ્છિતમ્ ।

ઈદૃશેન ચરિત્રેણ દેવાનામેષ મૂર્ધનિ ॥ ૭૩ ॥

ઇત્યુક્તવત્સુ દેવેષુ કૃપાસરલમાનસઃ ।

અબ્રવીત્પાર્વતીકાન્તઃ કિઞ્ચિત્સ્મેરમુખામ્બુજઃ ॥ ૭૪ ॥

વત્સોપમન્થો પ્રીતોઽસ્મિ ગાઢભાવનયાનયા ।

અભીષ્ટમભ્યર્થય તત્તવાહં સર્વકામદઃ ॥ ૭૫ ॥

ઇત્યુક્તઃ પ્રભુણા હૃષ્યત્રસુદન્તુરલોચનઃ ।

મૂર્ધાનમવનૌ ક્ષિપ્ત્વા જગાદ મુનિપુડ્ગવઃ ॥ ૭૬ ॥

જાતોઽહમથ ભગવન્નથ મે સફલં તપઃ ।

સ્વયમેવ પ્રસન્નો યત્પરમેશઃ પુરઃ સ્થિતઃ ॥ ૭૭ ॥

યં પશ્યન્તિ પ્રયત્નેન દેવાગારે કદાચન ।

તં વિલોકયતા દેવં મયા કિં કિં ન ચત્કૃતમ્ ॥ ૭૮ ॥

વરમભ્યર્થયામ્યેવં પ્રસીદ પરમેશ્વર ।

અભડ્ગુરા ભવદ્ભક્તિરુત્કૃષ્ટા મમ વર્તતામ્ ॥ ૭૯ ॥

વિજ્ઞાનપ્રતિભેદં હિ યત્રસાદાન્નિરૂપયે ।

અતીતં વર્તમાનં ચ ભવિષ્યં ચ યથા સ્થિતમ્ ॥ ૮૦ ॥

શુભં ક્ષીરં વિતર મે તત્રાહમધિકાદરઃ ।

બાન્ધવૈઃ સહ યદ્ભક્તા સુખં પ્રાપ્નોમિ શઙ્કર ॥ ૮૧ ॥

અમુષ્મિન્નાશ્રમે નિત્યં સન્નિધાનં કુરુ પ્રભો ।

દેવ્યા સહ મહાદેવ તેજોરૂપત્વમાશ્રિતઃ ॥ ૮૨ ॥

ઇતિ વાયં મુનેઃ શ્રુત્વા જગાદ ગિરિજાપતિઃ ।

કારુણ્યાતિશયં દૃષ્ટ્વા સ્તુતઃ સેવાગતૈઃ સુરૈઃ ॥ ૮૩ ॥

મદ્ભક્તિર્ભવતો નિત્યં વર્તતાં પુત્ર નિર્મલા ।

જ્ઞાનં લભસ્વ ચ પરં પ્રાતિભં તદહમ્મયમ્ ॥ ૮૪ ॥

યત્ર યત્ર પયોવાઞ્છા જાયતે હૃદયે તવ ।

તત્ર તત્રૈવ ક્ષીરાબ્ધિઃ સન્નિધત્તાં મદાજ્ઞયા ॥ ૮૫ ॥

સામૃતં તત્પયઃ પીત્વા કલ્પં બન્ધુસમન્વિતઃ ।

સમાવેક્ષ્યસિ ધામૈવ પરં મમ ન સંશયઃ ॥ ૮૬ ॥

સન્નિધાનં કરોમ્યત્ર તેજોમૂર્તિરહં સદા ।

ત્વચ્ચિન્તિતશ્ચ પ્રાપ્સ્યામિ વ્યક્તમૂર્તિસ્તપોવનમ્ ॥ ૮૭ ॥

અસાધારણરૂપસ્ત્વમજરામરતાં ભજ ।

નિવૃત્તસર્વદુઃખસ્ય કુલમક્ષયમસ્તુ તે ॥ ૮૮ ॥

ઇતિ તસ્ય મહાદેવઃ પ્રતિપદ્ય તિરોદધે ।

ઉપમન્યુમુનેર્ભક્તિં સ્તુવદ્ભિરમરૈઃ સહ ॥ ૮૯ ॥

તતઃ પ્રભૃતિ નિર્ધૂતનિઃશેષકલેશભન્ધનઃ ।

મૂર્ધન્યઃ સર્વભક્તાનામુપમન્યુર્મહામુનિઃ ॥ ૯૦ ॥

વિતરતિ ન કિમેષ ભક્તિમદ્ભ્યો

નિખિલસુરાસુરસેવ્યમાનપાદઃ ।

ઇતિ ચિરતરમાકલય્ય લોકઃ

શરણમુપૈતુ શશાકુમૌલિમેવ ॥ ૯૧ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથકવિવિરચિતે હર્યશિતચિન્તામણાવુપમન્યુવરપ્રદાનં નામૈકોનવિંશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧૯ ॥

૨૦. વિંશઃ પ્રકાશઃ - વાસુદેવવરપ્રદાનમ્ ।

ૐ નમઃ શ્રીશિવાય ભક્તવરપ્રદાય ।

કૃષ્ણોડહં શિવમુગ્ધયા નિજધિયા રાગાકુલઃ સ્વીકૃતો

નિર્માય પ્રસવપ્રસક્તિમનયા મુહ્યામિ માયાપથે ।

તદ્બોધાત્મવપુઃ પ્રકાશય વિભો સ્વાતન્ત્ર્યશક્ત્યાન્વિતં

યેન સ્થાં પરિપૂર્ણતત્તદ્બિલાભીષ્ઠો ભૃશં નિર્વૃતઃ ॥ ૧ ॥

કર્તૃત્વં શોભતે શમ્ભોરેકસ્યૈવાવિનશ્ચરમ્ ।

ક્રીડયા પૂરિતા યેન વિષ્ણોરપિ મનોરથાઃ ॥ ૨ ॥

કૃષ્ણાવતારં વૈકુણ્ઠં વસુદેવદ્વિજાત્મજમ્ ।

જામ્બવત્યાભિધા પત્ની ભાષતે સ્મ કદાચન ॥ ૩ ॥

આરાધ્ય ભવતા શમ્ભું ચારુધિષ્ણ્યાદયઃ સુતાઃ ।

ઉત્પાદ્યન્તે સ્મ રુઝિમણ્યામાત્મતુલ્યપરાક્રમાઃ ॥ ૪ ॥

સ્વતુલ્યમધુના કાન્તં દેહિ પુત્રં મમાપિ તત્ ।

અસ્મિન્જગતિ તન્નાસ્તિ યન્ન સાધ્યં ભવાદૃશામ્ ॥ ૫ ॥

શુષ્યન્દ્રાદશવર્ષાણિ પવનાહારતત્પરઃ ।
 શમ્ભું પર્યચરઃ પૂર્વ રુઝિમણ્યાઃ પુત્રકામ્યયા ॥ ૬ ॥
 મમાપિ નાથ ત્વ ભર્તા વાઙ્મિતં પરિપૂરય ।
 અન્યથા કિં શરીરેણ તુણેનેવામુના વિભો ॥ ૭ ॥
 ઇતિ શ્રુત્વા વયઃ પત્ન્યાસ્તદાનીં મધુસૂદનઃ ।
 નિર્જગામ સુતાકાઙ્ક્ષી તપઃ કર્તુ મહેશિતુઃ ॥ ૮ ॥
 તપો વિધાતું વૈકુણ્ઠે નિર્ગચ્છતિ સુતેચ્છયા ।
 જામ્બવત્યપિ સિદ્ધ્યર્થ ચક્રે સ્વસ્ત્યયનાનિ સા ॥ ૯ ॥
 અથ નિઃસંશયાં સિદ્ધિં મન્યમાનો જનાર્દનઃ ।
 ધ્યાયન્હૃદિ મહાદેવં પ્રાપદ્ધદરિકાશ્રમમ્ ॥ ૧૦ ॥
 અર્ચિતં દેવગન્ધર્વેઃ સુગન્ધિવિવિધદ્રુમમ્ ।
 ઉપમન્યુમુનેઃ પશ્યન્નાશ્રમં મુમુદે હરિઃ ॥ ૧૧ ॥
 જાહ્નવીશીકરાક્રાન્તપવનક્ષપિતકલમઃ ।
 નાનાવિધવ્રતપરાન્મુનીન્વિષ્ણુર્વ્યલોકયત્ ॥ ૧૨ ॥
 અથ તત્ર મનોહારિપદાર્થશતસુન્દરે ।
 પરસ્પરગલદ્વૈરૈસ્તિર્થગ્ભિરપિ સેવિતે ॥ ૧૩ ॥
 રચિતાઞ્જલિભિર્ગાઢવિનયૈર્દૃઢભાવનૈઃ ।
 મહર્ષિભિઃ સેવ્યમાનં જ્વલિતૈરિવ પાવકૈઃ ॥ ૧૪ ॥
 જટાચીરધરં સૌમ્યં યુવાનં શશિસુન્દરમ્ ।
 ઉપમન્યુમપશ્યત્સ વિમલજ્ઞાનપાવનમ્ ॥ ૧૫ ॥
 ઉપમન્યુમુનિં દૃષ્ટ્વા કેશવો રચિતાઞ્જલિઃ ।
 મૂર્તિમન્તમિવ ત્ર્યક્ષં પુનઃ પુનરવન્દત ॥ ૧૬ ॥
 આલોક્ય પ્રણતં વિષ્ણુમુપમન્યુરભાષત ।
 ગિરા મધુરયા વર્ષન્સુધાં શ્રવણયોરિવ ॥ ૧૭ ॥
 ગોવિન્દ સ્વાગતં સદ્યસ્તપાંસિ કૃલિતાનિ નઃ ।
 સમસ્તલોકદ્રષ્ટવ્યો યદ્ભવાન્દ્રષ્ટુમિચ્છસિ ॥ ૧૮ ॥
 યો યદિચ્છતિ તત્તસ્મે દદાતિ પરમેશ્વરઃ ।

ભક્તિભાજામનર્થોઽયં ચિન્તામણિરિવ સ્થિતઃ ॥ ૧૯ ॥

યે કેચિદિન્દ્રપ્રમુખાસ્તે સર્વેઽપિ યદિચ્છયા ।

લોકાધિપત્યં કુર્વન્તિ ધારયન્ત્યાયુધાનિ ચ ॥ ૨૦ ॥

વિશીર્ણાન્યપિ શસ્ત્રાણિ ગ્રહસ્થાડ્ગે દિવૌકસઃ ।

પુનઃ પ્રજહુર્નિઃશકું ભગવદ્ધાક્યમાત્રતઃ ॥ ૨૧ ॥

મહેશ્વરપ્રસાદેન લોકાધિપતિતાં ભજન્ ।

વિદ્યુત્પ્રભો વર્ષલક્ષં ગણમધ્યે સ્થિતિં વ્યધાત્ ॥ ૨૨ ॥

અનન્યહૃદયઃ શમ્ભું ધ્યાત્વા વર્ષશતત્રયમ્ ।

સહસ્રં તનયાન્પાપ ઋતુઃ સ્વાયમ્ભુવઃ પુરા ॥ ૨૩ ॥

યાદ્ગવલ્ક્યો મહાદેવભક્ત્યા જ્ઞાનમવાપ્તવાન્ ।

પારાશર્યેણ મુનિના વાઙ્મયં પ્રાપ્તમુત્તમમ્ ॥ ૨૪ ॥

અનુસૂયા સ્વભર્તારં સન્ત્યજ્ય બ્રહ્મવાદિનમ્ ।

ત્રિભિર્વર્ષશતૈર્લેભે પુત્રમારાધ્ય શકુરમ્ ॥ ૨૫ ॥

શાકલ્યો મુનિભિર્વર્ષેઃ શતૈરારાધ્ય શકુરમ્ ।

અવાપ ગ્રન્થકારત્વં સૂત્રકારં સુતં તથા ॥ ૨૬ ॥

તણ્ડિના ભગવન્નામસહસ્રં હૃદયે દદૌ(દે) ।

તણ્ડિપ્રોક્તં મહર્ષિઃ સ હૃષ્યન્ભૂયોઽપ્યભાષત ।

તણ્ડિના ભગવન્નામસહસ્રેણ સ્તુતશ્ચિરમ્ ॥ ૨૭ ॥

બ્રહ્મદત્તસ્ય યત્પાઠાઠા કા સિદ્ધિર્ન જાયતે ।

ઇત્યુક્ત્વા ભગવન્નામસહસ્રં હરયે દદૌ ॥ ૨૮ ॥

આરાધિતો મહાદેવ મયાપિ તપસા ચિરમ્ ।

અદત્ત દર્શનં શમ્ભુરમુષ્મિન્કૃપયાશ્રમે ॥ ૨૯ ॥

દાતા શર્વસમો નાસ્તિ નાસ્તિ શર્વસમઃ પ્રભુઃ ।

ગતિઃ શર્વસમા નાસ્તિ ધ્યેયસ્તસ્માત્સ સર્વદા ॥ ૩૦ ॥

અનાદિમધ્યનિધનં રૂપં યસ્ય સદોદિતમ્ ।

કસ્તં વર્ણયિતું શક્તો ભગવન્તં મહેશ્વરમ્ ॥ ૩૧ ॥

જન્મ મૃત્યુશ્ચ સર્વેષાં દેહિનામિહ દૃશ્યતે ।

યો જન્મમૃત્યુરહિતઃ શરણં સ મહેશ્વરઃ ॥ ૩૨ ॥

સ્વયં જિહૈવ જાનાતુ શ્રુતિર્નિશ્ચિન્વતાં તથા ।
 શિવાત્પરસ્ય ચેદ્ધાક્યં શ્રવ્યં નામ ન કસ્યચિત્ ॥ ૩૩ ॥
 મહાદેવ મહાદેવ મહાદેવેતિ ભારતી ।
 ઇયં સમગ્રગાત્રાણિ સુધાભિરિવ સિઞ્ચતિ ॥ ૩૪ ॥
 એવં તદ્વચનં શ્રુત્વા જગાદ કમલાપતિઃ ।
 જાનન્સુતપ્રાસિમયીં સિદ્ધિમવ્યભિચારિણીમ્ ॥ ૩૫ ॥
 ધન્યસ્ત્વં ભગવન્યસ્ય પ્રસન્નઃ પરમેશ્વરઃ ।
 વિના તદિચ્છયા કો વા તદ્ભક્તિં લભતે નરઃ ॥ ૩૬ ॥
 મુનીન્દ્ર તદ્દુપાયં મે પ્રકાશય કૃપાં કુરુ ।
 સર્વાભીષ્ઠો યેન વિભુરેષ પ્રસીદતિ ॥ ૩૭ ॥
 યાવત્પ્રસન્નો ન વિભુર્મયા દૃષ્ઠો મહેશ્વરઃ ।
 તાવન્નિરર્થઃ કાયોડયં ધાર્યતે ચ ઘટોપમઃ ॥ ૩૮ ॥
 ઇતિ વિષ્ણોર્ગિરં શ્રુત્વા મહામુનિરભાષત ।
 જ્ઞાનેન વિશ્વં કલયન્નખિલં કરગોચરે ॥ ૩૯ ॥
 દ્રક્ષ્યસ્યેવ મહાદેવં કૃષ્ણ નિઃસંશયં તતઃ ।
 ષડ્ભિર્માસૈઃ સદેવીકો વરાન્ચોડશ લપ્સ્યસે ॥ ૪૦ ॥
 મહાદેવાશ્રયા હ્યેવં કથા વિદધતસ્તયોઃ ।
 અગમન્દિવસાઃ સપ્ત મુહૂર્તવદચિન્તિતાઃ ॥ ૪૧ ॥
 અથાષ્ટમે દિને વિષ્ણું ભક્તં દીક્ષિતવાન્મુનિઃ ।
 ઉલ્લાસિતાઞ્જલિપુટં શિવભાવૈકભાવિતઃ ॥ ૪૨ ॥
 મુનરાલોકનાદેવ સ તદાનીં જનાર્દનઃ ।
 મૃણ્ડીશ્ચીરી કુશી દણ્ડી મેખલી સમપદ્યત ॥ ૪૩ ॥
 તતો હરિસ્તપશ્ચક્રે મહર્ષેરુપદેશતઃ ।
 માસં પરિમિતાહારો માસં ચ સલિલાશનઃ ॥ ૪૪ ॥
 માસાતૃતીયાદારબ્ય વિદધે દુષ્કરં તપઃ ।
 ઊર્ધ્વબાહુઃ પિબન્વાયુમેકપાદશ્ચ કેશવઃ ॥ ૪૫ ॥
 અપશ્યદથ ષષ્ઠે સ માસિ તેજોમયં શિવમ્ ।

સહસ્રમપિ સૂર્યાણામધઃકૃત્ય વ્યવસ્થિતમ્ ॥ ૪૬ ॥
 તેજસસ્તસ્ય મધ્યે સ દદર્શ પરમેશ્વરમ્ ।
 શશાઙ્કુટિસદૃશં દેવ્યા યુક્તં તથા ગણૈઃ ॥ ૪૭ ॥
 દૃષ્ટ્વા તં ગિરિજાકાન્તમાનન્દાસુખ્યુતેક્ષણઃ ।
 અબ્રવીત્પુણ્ડરીકાક્ષઃ શિવં ભક્તિપવિત્રિતઃ ॥ ૪૮ ॥
 નમસ્તે ભગવન્સૃષ્ટિસ્થિતિસંહારકારિણે ।
 ભક્તિમાત્રેણ લભ્યાય દુર્વિજ્ઞેયાય શમ્ભવે ॥ ૪૯ ॥
 એકસ્ત્વમેવ વિશ્વાત્મા વર્તસે બહુવિગ્રહઃ ।
 કો વેત્તિ પરમાર્થં ચ બન્ધમોક્ષોભયાત્મકમ્ ॥ ૫૦ ॥
 ઇત્યાદિભિર્મહાદેવં વયોભિઃ સ્તુવતો હરેઃ ।
 અપતન્નસકૃન્મૂર્ધ્નિ નભસ્તઃ પુષ્પવૃષ્ટયઃ ॥ ૫૧ ॥
 પ્રણામન્તં વિભુર્દૃષ્ટ્વા જગાદ મધુસૂદનમ્ ।
 વરાષ્ટકં વૃણીષ્યેતિ પ્રસાદં પ્રાપ્તવાન્પરમ્ ॥ ૫૨ ॥
 તતઃ પ્રણમ્ય ગોવિન્દો જગાદ પરમેશ્વરમ્ ।
 ભગવન્કરુણારાશે પ્રસાદઃ કિયતાં ત્વયા ॥ ૫૩ ॥
 કીર્તિં કૃલં યુધિ જયં ધર્મદાર્દ્યં પ્રયચ્છ મે ।
 ત્વત્સન્નિકર્ષં યોગિત્વં સહસ્રાણિ દશાત્મજાન્ ॥ ૫૪ ॥
 અષ્ટમં તુ વરં દેહિ શિવભક્તિમભઙ્ગુરામ્ ।
 ચન્માહાત્મ્યાત્પ્રધાનત્વં સુરાણામપિ ધારયે ॥ ૫૫ ॥
 એવમસ્તિતિ તસ્યૈતદ્ગીચકે મહેશ્વરઃ ।
 અમ્બિકાપિ દદૌ દેવી કેશવાય વરાષ્ટકમ્ ॥ ૫૬ ॥
 વરષોડશકં પ્રાપ્ય તદાનીં ગરુડધ્વજઃ ।
 વિશ્વસ્ય માતાપિતરૌ પ્રણાનામ પુનઃ પુનઃ ॥ ૫૭ ॥
 અખણ્ડકરુણારાશિર્જનની વિશ્વદેહિનામ્ ।
 અથાબ્રવીદ્ભગવતી પ્રણામન્તં જનાર્દનમ્ ॥ ૫૮ ॥
 સામ્બસ્તે ભવિતા પુત્રઃ પ્રસાદાત્પરમેશિતુઃ ।
 ભવિષ્યન્તિ પ્રિયાઃ પત્ન્યઃ સહસ્રાણિ ચ ષોડશ ॥ ૫૯ ॥

ઇતિ પુણ્યાં ગિરં દેવ્યાઃ કૃષ્ણો જગ્રાહ મૂર્ધનિ ।
 મહાકારુણિકત્વં ચ શંસન્તિ સ્મ સુરાઃ પ્રભોઃ ॥ ૬૦ ॥
 અનુગૃહ્યેતિ ગોવિન્દં વરૈઃ સર્વાતિશાયિભિઃ ।
 અન્તર્દધે મહાદેવો દેવી ચ પ્રમથૈઃ સહ ॥ ૬૧ ॥
 ઉપમન્યુપ્રસાદેન પરિપૂર્ણમનોરથઃ ।
 નારાયણસ્તતો લેભે સામ્બાધાનુત્તમાન્સુતામ્ ॥ ૬૨ ॥
 તતઃ પ્રભૃતિ ગોવિન્દો ભગવદ્ભક્તિભાવિતઃ ।
 ઉપમન્યું ગુરું ધ્યાયન્સ્તૈતિ ધ્યાયતિ વન્તે ॥ ૬૩ ॥
 એતમેવ કથાં ભીમે શરશચ્ચાગતે હરિઃ ।
 પ્રપ્ત્યુધિષ્ઠિરસ્યાગ્રે કથયામાસ ભારતે ॥ ૬૪ ॥
 યુધિષ્ઠિરાદયઃ શમ્ભોઃ કથામિત્થં નિશમ્યતે ।
 નમો નમઃ શિવાયેતિ પરાં ભક્તિમવાપ્નુવન્ ॥ ૬૫ ॥
 એવં શ્રુત્વા શિવકથાં સ્તુત્વા ચ ચરિતં નિજમ્ ।
 અભાષત સભામધ્યે કૃષ્ણઃપૈપાયનો મુનિઃ ॥ ૬૬ ॥
 તણ્ડિપ્રોક્તં પઠન્નામસહસ્રમહમીશ્વરાત્ ।
 પ્રાપ્તવાનુત્તમં પુત્રં સર્વાન્કામાંશ્ચ દુર્લભાન્ ॥ ૬૭ ॥
 પારાશર્યે વદત્યેવમાલમ્બાયનિરબ્રવીત્ ।
 શક્તસ્ય યઃ પ્રિયસુહૃદ્યતુર્વક્ત્રસ્ય ચાત્મજઃ ॥ ૬૮ ॥
 શતં સમાસ્તપઃ કૃત્વા મયા સુતશતં શિવાત્ ।
 અવાપ્યતે સ્મ દાન્તાનાં શતં ચાયોનિજન્મનામ્ ॥ ૬૯ ॥
 અમુષ્મિન્કથયત્યેવં ભગવદ્ભક્તિભાસ્વરઃ ।
 આનન્દબાષ્પં વિકિરન્વાલ્મીકિમુનિરબ્રવીત્ ॥ ૭૦ ॥
 બ્રહ્મદ્વોડસીતિ વાદેન સાગ્નિભિર્મુનિભિર્જિતઃ ।
 ઈશ્વરેણ શરણ્યેન મોચિતોડહં દયાલુના ॥ ૭૧ ॥
 ઇત્યુક્તવતિ વાલ્મીકી શિવસ્ય પરમાં ગતિમ્ ।
 ગાઢભક્તિચમત્કારો માણ્ડવ્યો મુનિરબ્રવીત્ ॥ ૭૨ ॥
 શૂલાધિરોપિતઃ પૂર્વમચૌરશ્ચૌરશક્રુયા ।
 અહં સગ્જીવિતઃ શમ્ભોઃ પ્રસાદેન સમાર્બુદમ્ ॥ ૭૩ ॥

એવં સર્વેષુ કુર્વત્સુ મહાદેવમયીઃ કથાઃ ।

બભાષે પુણ્ડરીકાક્ષો વહન્ત્રોમાઞ્ચકઞ્ચુકમ્ ॥ ૭૪ ॥

અસ્મિન્નિયતિસંસારે કોડભૂત્કો વા ભવિષ્યતિ ।

યસ્ય પ્રવૃત્તિઃ સ્વપ્નેડપિ મહાદેવેચ્છયા વિના ॥ ૭૫ ॥

બ્રહ્માદયોડપિ મજ્જન્તિ યસ્ય માયાપયોનિઘૌ ।

સ બિન્દુરિવ દેવસ્ય વિશ્વમૂર્તિર્વિભાવ્યતે ॥ ૭૬ ॥

નાહમીશ્વરચારિત્ર્યં ચિત્રં કથયિતું ક્ષમઃ ।

ભક્તિમાશ્રિત્ય પાપઘ્નીં સ્વયમેવાવધાર્યતામ્ ॥ ૭૭ ॥

એવં વદતિ ગોવિન્દે સર્વે ભાવિતચેતસઃ ।

પુનઃ પુનર્મહાદેવકિંવદન્તીરવર્ણયન્ ॥ ૭૮ ॥

કિં બહૂક્તેન કૃષ્ણઃ સ તતઃ પ્રભૃતિ સર્વદા ।

ભવત્યનન્યસામાન્યશિવભક્તિપવિત્રિતઃ ॥ ૭૯ ॥

ઇતિ સકલસુરેન્દ્રવન્દનીયં

વિભુમજરામરમાકલય્ય શમ્ભુમ્ ।

જનનમરણખેદિતાઃ કમન્યં

શરણમશોષશરીરિણઃ પ્રયાન્તુ ॥ ૮૦ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથકવિવિરચિતે હર્યરિતચિન્તામણૌ વાસુદેવવરપ્રદાનં નામ વિંશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૨૦ ॥

૨૧. એકવિંશઃ પ્રકાશઃ - મહાકાલાવતારઃ ।

ૐ શ્રીમૃત્યુજિતે નમઃ ।

એકસ્ત્વં ભગવન્સહસ્રકર ઇત્યાભાસસે યઃ સદા

માહાત્મ્યં નતુ તસ્ય કાલકલનાનૈયત્યતો નશ્વરમ્ ।

તેજોમૂર્તિરનાદિમધ્યનિધનસ્તસ્માન્મહાકાલ ઇ-

ત્યુજ્જૃમ્ભસ્વ નિજેચ્છયા જનિજરામૃત્યૂન્નિહન્તું મમ ॥ ૧ ॥

અન્યાન્સર્વાન્સમૃત્યુજય શરણં ગૃહ્યતાં શિવઃ ।

બાણાસુરો મહાકાલગણ આસીદ્યદિચ્છયા ॥ ૨ ॥

કલ્પાન્તસમયે વિશ્વં સંહરન્પરમેશ્વરઃ ।

કોધેન પીડયામાસ હસ્તં હસ્તેન જાતુચિત્ ॥ ૩ ॥

અન્યોન્યહસ્તસમ્મર્દાદુદભૂતસ્ય દાનવઃ ।

કાલાકૃતિર્મહાતેજા બાણો નામ ભયકુરઃ ॥ ૪ ॥

રુદ્રકોધોદ્ભવો ભીતેર્વન્ધમાનઃ સુરૈરપિ ।

સ સહસ્રકરો બાણઃ પ્લક્ષદ્વીપેડકરોત્સ્થિતિમ્ ॥ ૫ ॥

જિત્વા ત્રિભુવનં બાણઃ સદેવાસુરમાનુષમ્ ।

સદ્વીપસાગરાં ભૂમિં વિચચાર નિરકુશઃ ॥ ૬ ॥

અથ કાલેન બહુના તપો વ્યધિત દાનવઃ ।

શકુરદ્વારપાલત્વે વ્યાપારયિતુમુત્સુકઃ ॥ ૭ ॥

બાહું બાહુમયં જુહ્વતિદીપ્તે હુતાશને ।

એકબાહુરભૂદાવદાયયૌ તાવદીશ્વરઃ ॥ ૮ ॥

અબ્રવીચ્યન્દ્રમૌલિસ્તં વરમભ્યર્થયેરિતિ ।

અભાષત તતો બાણઃ પ્રમોદેન કૃતાઞ્જલિઃ ॥ ૯ ॥

પાષાણમપિ વિશ્વાત્મન્યં પ્રભો પૂજયામ્યહમ્ ।

ત્વલ્લિડ્ગવત્સ મોક્ષાય પૂજકાનાં પ્રગલ્ભતામ્ ॥ ૧૦ ॥

ઇત્યં પ્રત્યુક્તવન્તં તં નિજગાદ મહેશ્વરઃ ।

બાણલિડ્ગત્વમભ્યેત્ય પાષાણોડપિ ત્વદર્શિતઃ ॥ ૧૧ ॥

યદ્યર્થયસિ પાષાણૌલ્લક્ષાદભ્યધિકાન્યુનઃ ।

મદાણોલ્લઙ્ઘનાદ્વાણ નાશં પ્રાપ્સ્યન્તિ ત્વદ્ભુજાઃ ॥ ૧૨ ॥

ઇતિ શમ્ભોર્ગિરં ભક્ત્યા નિધાય નિજમૂર્ધનિ ।

અબ્રવીદ્દાનવેન્દ્રોડપિ તપોગર્વવિશ્કૃંખલમ્ ॥ ૧૩ ॥

ભવન્તમાલોકયિતું સર્વદાહં સમુત્સુકઃ ।

મમ દ્વારપ્રદેશે તત્તિષ્ઠ તુષ્ટોડસિ ચેદ્યમ્ ॥ ૧૪ ॥

એવં વદતિ દૈત્યેન્દ્રે નન્દી યાવદ્વ્યધાત્કુધમ્ ।

ઉવાચ તાવદ્વિશ્વાત્મા સાન્તવચન્મધુરં વચઃ ॥ ૧૫ ॥

ભોઃ પુત્ર નન્દિન્નસ્થાને ન કોધં કર્તુમર્હસિ ।

તપઃ પ્રસન્નાદિત્કિઞ્ચિન્મત્તઃ પ્રાર્થયતામયમ્ ॥ ૧૬ ॥

મનોરથં ચેદફલં કરોમ્યસ્ય તપસ્યતઃ ।
 ભક્તિભાજાં તદન્યેષામાશ્વાસઃ કેન જાયતે ॥ ૧૭ ॥
 ચિરાદારાધિતા અન્યે દદ્યુઃ પરિમિતં ન વા ।
 મમ વાકસેવકાભીષ્ટનિષેધં નૈવ શિક્ષતે ॥ ૧૮ ॥
 કિમન્યન્નન્દિરુદ્ગ ત્વં શરીરાન્તરમેવ મે ।
 બાણસ્ય દ્વારપાલત્વં તત્કરોમિ ત્વદાત્મના ॥ ૧૯ ॥
 ઇતિ પ્રભોર્વચઃ શ્રુત્વા હૃષ્યન્બાણાસુરોઽબ્રવીત્ ।
 હુતપૂર્વં દધદ્ધાહુસહસ્રં શમ્ભુદર્શનાત્ ॥ ૨૦ ॥
 જગત્યખાણ્ડમૈશ્વર્યં કસ્યાન્યસ્ય પ્રશસ્યતે ।
 ત્વમેવ ચન્મહાદેવ વાઙ્છિતાર્પણકોવિદઃ ॥ ૨૧ ॥
 કોપિતોઽસિ મયા મોહાત્પ્રસાદં વિદધાસિ ચેત્ ।
 ભક્તાયતત્ત્વમેતેન તવૈવૈકસ્ય દૃશ્યતે ॥ ૨૨ ॥
 ભવન્મૂર્ત્યન્તરં નન્દી પ્રભુર્મમ ભવાનિવ ।
 તન્મુગ્ધેન મયા દેવ ધિગ્ધિક્પ્રાર્થિતમીશ્વરમ્ ॥ ૨૩ ॥
 એવં વરં ન યાચેઽહમેતેનાપ્રતિમોહિતઃ ।
 ઇદાનીં ભગવદ્ભક્તિર્ભવત્યેવાસ્તુ શાશ્વતી ॥ ૨૪ ॥
 ઇતિ બાણં ગદન્તં તં જગાદ પરમેશ્વરઃ ।
 પ્રવર્તતે હિ સ્વપ્નેઽપિ ન મે વચનમન્યથા ॥ ૨૫ ॥
 નન્દી તે દ્વારપાલોઽસ્તુ મયિ ભક્તિશ્ચ નિશ્ચલા ।
 ઇત્યુક્ત્વોત્થાય વિશ્વેશો ગણૈઃ સહ તિરોદધે ॥ ૨૬ ॥
 નન્દી શૂલાક્રિતકરઃ પરમેશ્વરશાસનાત્ ।
 તતઃ પ્રભૃતિ બાણસ્ય દ્વારપાલત્વમાદધે ॥ ૨૭ ॥
 બાણાસુરસુતઃ શમ્ભુપૂજનૈકપરાયણઃ ।
 અન્યત્કર્તવ્યસન્ત્યાગં ચકાર દૃઢનિશ્ચયઃ ॥ ૨૮ ॥
 આદાય નર્મદામધ્યં સહસ્રેણ ભુજૈરસૌ ।
 અહોરાત્રેણ પાષાણલક્ષં ભક્તિચમત્કૃતઃ ॥ ૨૯ ॥
 અન્યાનાપ્યર્ચયામાસ વિસ્મૃત્યેશ્વરભારતીમ્ ।
 લક્ષાધિકત્વમાલોક્ય બાણાનાં નર્મદાજલે ॥ ૩૦ ॥

અથ દ્વારસ્થિતો નન્દી દાનવેન્દ્રમભાષત ।
 દાનવૈશ્વર્યમાસાધ્ય સર્વાણા વિસ્મૃતા તવ ॥ ૩૧ ॥
 લક્ષાધિકાર્યનાદ્વાહુચ્છેદમાદિશતિ સ્મ યત્ ।
 પ્રભુઃ સ શમ્ભુઃ સર્વેષામિતિ કસ્ય ન ગોચરે ॥ ૩૨ ॥
 તદાણાતિક્રમં નાન્યે સહન્તે જાતુ કેચન ।
 મહાદેવાણ્યા સોઽહં કાર્યાકાર્યે વિચિન્તયન્ ॥ ૩૩ ॥
 દેહિનાં સ્થિતયે વિષ્ણુરધિકારે વ્યવસ્થિતઃ ।
 ક્ષીરાબ્ધૌ શેષપર્યક્ટુ યોગનિદ્રાપરાયણઃ ।
 શિવાણોલ્લઙ્ઘનં વિષ્ણુઃ ક્ષમતે ન કદાચન ॥ ૩૪ ॥
 ઇત્યુક્તો નન્દિરુદ્રેણ કુપ્યન્દાનવપુઙ્ગવઃ ।
 ન કિઞ્ચિદબ્રવીદ્ભાણો ભ્રુકુટીમથ નિર્મમે ॥ ૩૫ ॥
 અસન્નિહિતમાલોક્ય મુહૂર્તાદથ નન્દિનમ્ ।
 જગામ બાણો ગોવિન્દશય્યામન્દિરમમ્બુધિમ્ ॥ ૩૬ ॥
 આલોક્ય તત્ર નિદ્રાણં નારાયણમનકુશમ્ ।
 હઠેન બોધયામાસ સહસ્રેણ ભુજૈરસૌ ॥ ૩૭ ॥
 બભાષે દાનવેન્દ્રશ્ચ પ્રબુદ્ધં મધુસૂદનમ્ ।
 આદાય ચક્રં યુદ્ધાય સન્નિહ્યો ભવ સત્વરમ્ ॥ ૩૮ ॥
 તસ્ય તદ્વચનં શ્રુત્વા કેશવઃ સહસોત્થિતઃ ।
 જ્ઞાનેન કૃત્સ્નં નિશ્ચિત્ય નિજચક્રમભાષત ॥ ૩૯ ॥
 ભો ભોઃ સુદર્શન ત્વં મે દત્તો દેવેન શમ્ભુના ।
 સમસ્તપ્રભુણા હન્તું નિખિલાનપરાધિનઃ ॥ ૪૦ ॥
 બાણાભિધેન ચાનેન દાનવેન દુરાત્મના ।
 ઉલ્લઙ્ઘ્ય શઙ્કરસ્યાણાં ક્રિયતે સ્થિતિવિપ્લવઃ ॥ ૪૧ ॥
 અયં શિવસ્યૈવ ગિરા ભુજવિચ્છેદમર્હતિ ।
 અન્યથા ભગવદ્ભક્તિઃ કથં નામ વિજીયતે ॥ ૪૨ ॥
 ઇહ સન્નિહિતો નન્દી દ્વિતીય ઇવ શઙ્કરઃ ।
 અસ્મિન્પ્રાપ્તે ગતિર્ન સ્યાત્તવાન્યસ્ય કથાપિ વા ॥ ૪૩ ॥

સ્મરન્માહેશ્વરં વીર્યં સર્વતેજોતિશાયિ તત્ ।
 બાણબાહુદ્રુમવનં લુનીહિ રભસાદિદમ્ ॥ ૪૪ ॥
 ઇતિ દૈત્યારિવચસા જવલન્નિવ સુદર્શનઃ ।
 ચિચ્છેદ બાહૂન્બાણસ્ય સ્ફુરત્કુલિશકર્કશાન્ ॥ ૪૫ ॥
 છિન્નેષુ બાહુષુ તદા પપાત ભુવિ દાનવઃ ।
 તન્મૂલરુધિરસ્ત્રોતઃ પ્રવર્તિતભુજાન્તરઃ ॥ ૪૬ ॥
 અસ્મિન્નવસરે નન્દી તં પ્રદેશમવામવાન્ ।
 અપશ્યદ્દાનવં છિન્નભુજં ભૂમૌ નિપાતિતમ્ ॥ ૪૭ ॥
 ઇશાનવચનં હેતું જાનન્તમપિ નન્દિનમ્ ।
 ઉપગમ્યાબ્રવીદ્વિષ્ણુઃ કુપ્યન્તં બાણદર્શનાત્ ॥ ૪૮ ॥
 વિના મહેશ્વરસ્યેચ્છાં કસ્ય કુત્ર વ્યવસ્થિતિઃ ।
 તદત્ર કારણં શમ્ભુરિતિ તત્ત્વેન ચિન્ત્યતામ્ ॥ ૪૯ ॥
 ક્રોધો ન તદ્વિઘાતવ્યો નન્દીશ્વર ત્વયા મયિ ।
 ત્વમપિ પ્રભુરસ્માકં મહેશ્વર ઇવાપરઃ ॥ ૫૦ ॥
 ઇત્યુક્તવતિ ગોવિન્દે નન્દરુદ્રોડપ્યભાષત ।
 મય્યસન્નિહિતે વિષ્ણો ભિન્નાઃ કિમિતિ બાહવઃ ॥ ૫૧ ॥
 ત્વત્કર્મણા તદેતેન યાતુ વૃષ્ણિકુલં ક્ષયમ્ ।
 શસ્યેતિ કૃષ્ણમવદત્પતિતં ભુવિ ચાસુરમ્ ॥ ૫૨ ॥
 સત્યં યદિ મહાદેવઃ સર્વદેવકૃપાપરઃ ।
 તદનેનૈવ દેહેન ગણત્વં ત્વમવાપ્સ્યસિ ॥ ૫૩ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા શકુરં સ્મૃત્વા નન્દી ભૂયોડપ્યભાષત ।
 ઉત્તિષ્ઠાષ્ટાદશભુજં લભસ્વ વપુરુત્તમમ્ ॥ ૫૪ ॥
 અજરામરતાં પ્રાપ્તં યથાહં ગણપુઙ્ગવઃ ।
 તથૈવ ત્વં મહાકાલઃ શમ્ભોઃ સેવાપરો ભવ ॥ ૫૫ ॥
 યાવન્તો બાહવશ્ચિન્નાસ્તવ વિક્રમકર્કશાઃ ।
 તત્સંખ્યાઃ પ્રમથાઃ સન્તુ પરિવારાય મદ્ધિરા ॥ ૫૬ ॥
 ઇતિ નન્દિગિરા બાણસ્તથૈવ સમપદ્યત ।
 શિવભક્તિયમત્કારવિગલન્મોહકાલિકઃ ॥ ૫૭ ॥

સ્મૃતોડય નન્દિરુદ્રેણ શિવભાવિતયેતસા ।
 દદૌ ચ દર્શનં દેવો દેવ્યા સહ મહેશ્વરઃ ॥ ૫૮ ॥
 અભ્યર્થિતો વિનીતેન નન્દિરુદ્રેણ ભૂરિશઃ ।
 દેવોડપિ વરયામાસ મહાકાલં કૃતસ્તુતિમ્ ॥ ૫૯ ॥
 અથાબ્રવીન્મહાકાલો નિક્ષિપ્ય ધરણૌ શિરઃ ।
 ભગવન્નદ્ય મે શાન્તો બહુજન્માર્જિતો મલઃ ॥ ૬૦ ॥
 યે પૂજિતા મહાદેવગ્રાવાણો નર્મદાજલે ।
 તાન્યૂજયિત્વા ત્વલ્લોકં ભજન્ત્વન્યેડપિ દેહિનઃ ॥ ૬૧ ॥
 ન માનં દિગ્વિભાગો ન નાન્યલક્ષણવીક્ષણમ્ ।
 નર્મદાબાણલિડ્ગસ્ય પ્રભુણેત્યુચ્યતાં મમ ॥ ૬૨ ॥
 બાણલિડ્ગસ્ય પૂજાયાં માનભેદભયં હર ।
 નિર્માલ્યં જાતુ માભૂચ્ય મહાદેવ ત્વદાજ્ઞયા ॥ ૬૩ ॥
 યત્ર સન્નિહિતો દેવ બાણલિડ્ગઃ કદાચન ।
 કીડ ત્વં તત્ર વિશ્વાત્મા ભુક્તિમુક્તિફલપ્રદઃ ॥ ૬૪ ॥
 ઇતિ સર્વં મહાદેવઃ કૃપયા પ્રત્યપદ્યત ।
 અભાષત ચ નિઃશેષભક્તલોકાભયપ્રદઃ ॥ ૬૫ ॥
 સ મહાભૈરવો દેવઃ સમન્ત્રઃ પરમાર્થિકઃ ।
 ફલપ્રતિષ્ઠિતે બાણે ષટ્ત્રિંશત્તત્ત્વશોધનાત્ ॥ ૬૬ ॥
 વૈદિકૈર્વૈષ્ણવૈઃ સૌરૈઃ શૈવૈઃ શાક્તૈશ્ચ સર્વથા ।
 અપ્યમાર્ગસ્થિતૈર્વાપિ બાણાઃ પૂજ્યાઃ પ્રચન્નતઃ ॥ ૬૭ ॥
 નિત્યં સન્નિહિતો બાણે દેવ્યા સહ ભવાભ્યહમ્ ।
 તદેતત્પૂજનાન્મુક્તિર્ભુક્તિશ્ચ કરગોચરે ॥ ૬૮ ॥
 વરં શ્વપાકશ્ચાણ્ડાલઃ પુક્કસો વધ્યઘાતકઃ ।
 તૈલિકઃ સૌનિકો વાપિ ન તુ લિડ્ગોપજીવિકઃ ॥ ૬૯ ॥
 ધનેન પૂજયંલ્લિડ્ગં યશ્ચ ભુડ્કતે તદર્પિતમ્ ।
 સ ગચ્છેદ્રૌરવં ઘોરં સાદાખ્યં વત્સરત્રયમ્ ॥ ૭૦ ॥
 તસ્માત્પ્રચન્નતઃ પૂજ્યા બાણા ઇત્યભિધાય સઃ ।

તિરોદધે ગણૈર્નન્દિમહાકાલાદિભિઃ સહ ॥ ૭૧ ॥

જગતિ ખલુ ચરાચરે મહેશઃ

પ્રભુર્યમિત્યવધાર્ય શુદ્ધબુદ્ધિઃ ।

ઘટયતિ યદિ બાણલિડ્ગપૂજાં

વિરમતિ તત્સ્વયમેવ પાપરાશિઃ ॥ ૭૨ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથકવિવિરચિતે હર્યરિતચિન્તામણૌ મહાકાલાવતારો નામૈકવિંશઃ પ્રકાશઃ । ૨૧ ॥

૨૨. દ્વાવિંશઃ પ્રકાશઃ - દેવીસ્વરૂપલાભદિણ્ડિમહોદરાવતારવાર્ણનમ્ ।

ૐ નમઃ શિવાય ।

ત્યક્ત્વા ભેદતમોમયં વપુરિદં દેવી તવ સ્વેચ્છયા

સંવિન્નિસ્તુષ્પબોધભાસ્વરતયા દેદીપ્યતે ચેન્મયિ ।

તજ્જાનેડહમિદમ્મયૌ મૃગપતી હિંસ્રૌ મિતત્વં હઠા-

દુજિઝ્ઞત્વામરતામનુગ્રહવશાદાયાસ્ય તસ્થૌ વિભો ॥ ૧ ॥

અનન્યસાધારણયા ભ(શ)ક્ત્યા ભગવતો જિતમ્ ।

યત્રસાદાત્તિરશ્ચોડપિ જાયતે મતિરુત્તમા ॥ ૨ ॥

દેવી હિમવતઃ પુત્રી કાલી નીલોત્પલચ્છવિઃ ।

અષ્ટવર્ષા તપોયુક્તા ભર્તારં પ્રાપ ધૂર્જટિમ્ ॥ ૩ ॥

સા ક્રીડન્તી પિતૃગે(ગ્)હે શમ્ભુના સહ પાર્વતી ।

દૃષ્ટ્વા દૃષ્ટ્વા વપુઃ શ્યામં નાહં ગૌરીત્યલજ્જત ॥ ૪ ॥

એકદા ક્રીડતોસ્તત્ર પાર્વતીપરમેશયોઃ ।

સન્ધ્યાસમયમાલોક્ય નન્દિરુદ્રોડભ્યભાષત ॥ ૫ ॥

પ્રવૃત્તેયં પ્રભો સન્ધ્યા તદિદાનીમુપાસ્યતામ્ ।

દેવેન લોકયાત્રાયાં ક્રમોડયમવતારિતઃ ॥ ૬ ॥

ઇતિ નન્દિવચઃ શ્રુત્વા જગાદ પરમેશ્વરઃ ।

દન્તકાન્તિભિરાબધ્રન્વિશદાં કૌમુદીમિવ ॥ ૭ ॥

અત્ર નાસ્ત્યપરા સન્ધ્યા રાત્રિર્વા દિનમેવ વા ।

એષૈવ સા પરા શક્તિઃ પાર્વતીતિ વ્યવસ્થિતા ॥ ૮ ॥

આરાધયામિ તદિમામન્યકર્તવ્યમુત્સૃજન્ ।
 એતાવતૈવ સતતં જાયતે મમ નિર્વૃત્તિઃ ॥ ૯ ॥
 ઇતિ શમ્ભોર્ગિરં શ્રુત્વા બભાષે હિમવત્સુતા ।
 કોપકમ્પિતસર્વાઙ્ગી પાટલીભવદીક્ષણા ॥ ૧૦ ॥
 હિં મહેશ્વર માં વક્ષિ તમોઽપાં વિભાવરીમ્ ।
 અથવા મદ્રપુઃ શ્યામમુપહાસાય જાયતે ॥ ૧૧ ॥
 તદિદાનીં તપઃ કૃત્વા યાવદ્ગૌરી ભવામિ તે ।
 તાવત્વદ્વદનાલોકં ન કશિષ્યામિ ધૂર્જટે ॥ ૧૨ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા પર્વતસુતા મિથ્યા કોપમુપાગતા ।
 જગામ વ્યોમમાર્ગેણ સવેગેન નિજાશ્રમમ્ ॥ ૧૩ ॥
 લબ્ધું સુવર્ણસાવર્ણ્યં તપસ્તત્ર ચકાર સા ।
 ધ્યાનનિષ્પન્દનાસાગ્રનિષ્ણણનયનોત્પલા ॥ ૧૪ ॥
 ઊર્ધ્વે ગુહાયાઃ પશ્યન્તૌ તપસ્યન્તીં હિમાદ્રિજામ્ ।
 અધસ્તાન્નિશ્ચલૌ સિંહૌ તત્રાસ્તામાભિષાશયા ॥ ૧૫ ॥
 દંષ્ટ્રાકરાલૌ કૂરાક્ષૌ નિભૃતીકૃતવિગ્રહૌ ।
 તામાભિષી ચિકીર્ષન્તૌ તત્ર સિંહૌ બભૂવતુઃ ॥ ૧૬ ॥
 અથ દેવીં તપસ્યન્તીં સઙ્ચિન્ત્યાસન્સસમ્ભ્રમાઃ ।
 બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રભૃતયો દેવાઃ સર્વે સમાયયુઃ ॥ ૧૭ ॥
 તત્રાશ્રમે મહાદેવ્યા જવલન્ત્યા ઇવ તેજસા ।
 સ્વયમ્ભૂઃ પુરતઃ સ્થિત્વા જગાદ રચિતાઞ્જલિઃ ॥ ૧૮ ॥
 માતર્ભવત્યાશ્ચારિત્રં વિચિત્રં પ્રતિભાતિ મે ।
 સ્વયં પ્રચચ્છસિ કૃલં સ્વયં પ્રાર્થયસે ચ યત્ ॥ ૧૯ ॥
 ઇયચ્ચરાચરં વિશ્વં પ્રભુસ્તસ્ય મહેશ્વરઃ ।
 તસ્ય ત્વં પરમા શક્તિસ્તપસ્યસ્યદ્ભુતં મહત્ ॥ ૨૦ ॥
 અહં વિષ્ણુર્મહેન્દ્રાદ્યા લોકપાલાસ્તથા સુરાઃ ॥
 ત્વત્તઃ સર્વેડપિ જાયન્તે કલ્પે કલ્પે મહેશ્વરિ ॥ ૨૧ ॥
 સંહૃત્ય નિખિલં વિશ્વં શમ્ભુઃ સ્થાવરજઙ્ગમમ્ ।

ત્વયા સહૈક એવાસ્તે મહાપ્રલયકેલિષુ ॥ ૨૨ ॥

સર્વે ક્ષીયામહે માતર્વયં કાલનિચન્નિતાઃ ।

અક્ષયા ત્વં પરા શક્તિરેકૈવ પરમેશિતુઃ ॥ ૨૩ ॥

તત્ત્વાન્યમૂનિ ષટ્ત્રિંશન્મમ વાયોઽપ્યગોચરે ।

ઉલ્લસન્તિ ભવત્યાં તુ તેષામપિ લયોદયાઃ ॥ ૨૪ ॥

તત્ત્વિં ત્રિજગતીમાતરસ્તિ યત્પ્રાર્થ્યતે ત્વયા ।

વયં પરિમિતા એવ ત્વદ્ભલાત્રભુતાં ગતાઃ ॥ ૨૫ ॥

તત્કૃષ્ણતાં પરિત્યજ્ય ગૌરી ત્વં સ્વેચ્છયા ભવ ।

મા મા વિમોહ્ય હ્યસ્માનજ્ઞાને તેન કર્મણા ॥ ૨૬ ॥

ત્વામાલોક્ય તપસ્યન્તીમિયત્તાં કલ્પયન્તિ યે ।

તે ઘટોદરમાનેન જાનન્તિ ગગનાઙ્ગનમ્ ॥ ૨૭ ॥

અયં જનયિતા દેવઃ પ્રકાશાત્મા મહેશ્વરઃ ।

સ્વાતન્ત્ર્યરૂપા શક્તિસ્ત્વં તસ્યૈવાવ્યભિચારિણી ॥ ૨૮ ॥

ઇયદભ્યર્થનીયં નો ભક્તિસ્ત્વય્યેવ વર્ધતામ્ ।

અહો શરીરિણાં મોહો યદિમૌ ત્વજ્જિઘાંસયા ॥ ૨૯ ॥

પરમાર્થમજાનન્તૌ મહાસિંહૌ વ્યવસ્થિતૌ ।

ઇતિ બ્રહ્મોક્તમાકર્ણ્ય વિમૃષન્તી પરં વપુઃ ॥ ૩૦ ॥

અનુગ્રહમર્થી દેવી સિંહયોરમુચદૃશમ્ ।

મૃગેન્દ્રવિગ્રહં ત્યક્ત્વા દેવીદૃકપાતમાત્રતઃ ॥ ૩૧ ॥

તાવભૂતાં ગણૌ તત્ર ત્રિનેત્રૌ દણ્ડધારિણૌ ।

જટાવિકટમૂર્ધાનૌ કામરૂપૌ ચતુર્ભુજૌ ॥ ૩૨ ॥

તૌ શિવજ્ઞાનનિરતૌ બ્રહ્મણા પ્રણતૌ તતઃ ।

અથાબ્રવીન્મહાદેવી પ્રણમન્તં સ્વયમ્ભુવમ્ ॥ ૩૩ ॥

ભક્તાનુગ્રાહિણાવેતૌ ગણૌ દિણ્ડિમહોદરૌ ।

દેવ્યાસ્તદ્વચનં શ્રુત્વા શિરોવિનિહિતાગ્જલિઃ ॥ ૩૪ ॥

વિચિન્ત્ય ચ તદાશ્ચર્યં બભાષે જલજાસનઃ ।

પરમાર્થં ન જાનન્તિ ભવત્યા યે મહેશ્વરિ ॥ ૩૫ ॥

ઈદૃશેન ચરિત્રેણ પ્રતિપત્તિં ભજન્તિ તે ।
 તદિદાનીમમું કોશં ત્યક્ત્વા નીલોત્પલપ્રભમ્ ॥ ૩૬ ॥
 ગૃહાણ સ્વેચ્છયા રૂપં જવલજ્જામ્બુનદપ્રભમ્ ।
 ઇતિ તસ્ય ગિરા દેવી પ્રાક્તનં વપુરત્યજત્ ॥ ૩૭ ॥
 સ્વીચકાર ચ ગૌરીત્વં બાલાર્કકરભાસ્વરમ્ ।
 તત્ર પ્રાગ્વિગ્રહં દેવી દૃષ્ટ્વા પૃથગવસ્થિતમ્ ॥ ૩૮ ॥
 અથ સા દિવિષત્કાર્યં ભવિષ્યદવધાર્ય ચ ।
 મમ પ્રાગ્વિગ્રહઃ સોઽયં દુર્ગાત્વમવલમ્બતામ્ ॥ ૩૯ ॥
 કાત્યાયનીતિ નામ્ના ચ પ્રસિદ્ધ્યતુ જગત્રયે ।
 અષ્ટાદશભુજા સેયં વિવિધાયુધધારિણી ।
 મહાબલા વિન્ધ્યગિરૌ કન્યાત્વેનૈવ તિષ્ઠતુ ॥ ૪૦ ॥
 ઇત્યુક્તે પરમેશેન તચ્છરીરમભૂતતઃ ।
 જાજવલ્યમાનં તેજોભિર્દુર્ગારૂપમુપસ્થિતમ્ ॥ ૪૧ ॥
 પુનરપ્યવદદેવીં યાવિમૌ સિંહવિગ્રહૌ ।
 ગણીભવદ્ભ્યામેતાભ્યાં મુક્તાવત્ર વ્યવસ્થિતૌ ॥ ૪૨ ॥
 તાવિમૌ મત્રભાવેણ બલિનૌ વાહનીકુરુ ।
 સોમાનન્દ્યભિધસ્ત્વેક ઉપનન્દ્યભિધઃ પરઃ ॥ ૪૩ ॥
 તદ્રચ્છ દુર્ગે વિન્ધ્યાદ્રિમેતયોરુપરિસ્થિતા ।
 ઇત્યુક્તવત્યાં પાર્વત્યાં કાત્યાયન્યા તિરોદધે ॥ ૪૪ ॥
 તતઃ પુનઃ પુનઃ સ્તુત્વા દેવીં સરસિજાસનઃ ।
 જગામ ત્રિદશૈઃ સાર્ધં નભસા ભુવનં નિજમ્ ॥ ૪૫ ॥
 ગૌરીભૂય મહાદેવી સા સદિણ્ડિમહોદરા ।
 અથ બાલનિશાકાન્તવિલાસોત્તંસમાશ્રયત્ ॥ ૪૬ ॥
 ઇતિ ભગવત ઈશ્વરસ્ય શક્તિં
 ત્રિજગતિકારણવન્દિતાં વિદિત્વા ।
 વ્યચિનુત હૃદિ ભક્તિમદ્વિતીયાં
 દુરિતજરત્તૃણવહ્નિમાદરેણ ॥ ૪૭ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથકવિવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ દેવીસ્વરૂપલાભદિણ્મહોદરાવતાસ્વર્ણનં નામ
દ્વાવિંશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૨૨ ॥

૨૩. ત્રયોવિંશઃ પ્રકાશઃ - દુર્ગાદેવીમાહાત્મ્યે શુભ્માદિવર્ણનમ્ ।

ૐ નમઃ શ્રીપરારૂપિણ્યૈ મૃત્યુજિચ્છક્તયે ।

આઘા મૂર્તિરસાવનુદ્રતરજઃ શક્તેસ્તવ ચમ્બક

ત્રૈલોક્યૈકજનન્યબાહ્યવિષયાસડ્ગા ચ દુર્ગેતિ યા ।

સંહારેણ તમોમયૈકવપુષા વિશ્વોદ્ભવોદ્ભાસિની

સાસૌ પઞ્ચમુખોડર્ધકલ્પિતગતિઃ સ્વૈરં સમુજ્જૃમ્ભતામ્ ॥ ૧ ॥

યતસ્તતો દેહવતાં ભયમુત્પદ્યતે મહત્ ।

એકા માહેશ્વરી શક્તિસ્તન્નિવારણકોવિદા ॥ ૨ ॥

કદાચિદસુરૈઃ કૂરૈબાધ્યમાના દિવૌકસઃ ।

વૈકુણ્ઠં શરણં જગ્મુઃ સમં કમલયોનિના ॥ ૩ ॥

દાનવોત્પાદનં શ્રુત્વા તેભ્યસ્ત્રૈલોક્યકમ્પનમ્ ।

બભાષે પુણ્ડરીકાક્ષો ગમ્ભીરમધુરાં ગિરમ્ ॥ ૪ ॥

નિશુભ્મશુભ્મમહિષપ્રમુખાન્દાનવેશ્વરાન્ ।

જાનીહિ સર્વૈરસ્માભિરજેયાન્બ્રહ્માણો વરાત્ ॥ ૫ ॥

તથા હિ વરમેતેભ્યો વ્યતરત્તપસા વિધિઃ ।

અષ્ટવર્ષા કુમાર્યેવ નિહન્ત્રી નાપરાસ્તિવતિ ॥ ૬ ॥

તાદૃશી કા કુમારી સ્થાદિતિ તે બાહુશાલિનઃ ।

લુણ્ઠયન્તસ્ત્રિભુવનં ગણાયન્તિ ન કચ્ચન ॥ ૭ ॥

ઇદાનીમસ્ત્યુપાયોડત્ર દાનવાનાં ક્ષયાવહઃ ।

તમાકલથ્ય સર્વેડપિ કુરુધ્વં સમયોચિતમ્ ॥ ૮ ॥

ગૌરી પ્રાક્કોશતઃ કન્યા કૌશિકીત્યુદિતા પુરા ।

અષ્ટવર્ષા પ્રદીપાસ્ત્રા શક્તા સૈવાત્ર કર્મણિ ॥ ૯ ॥

સા ગૌરીવચસા વિન્ધ્યશૈલસ્થિત્યભિલાષિણી ।

ચચાલ સિંહવહના તદાનીં તુહિનાયલાત્ ॥ ૧૦ ॥

અસ્મિન્નેવ ક્ષણે વિન્ધ્યો વર્ધમાનો યથાયથમ્ ।
 અશોષમરુણદ્વ્યોમ નિશાતૈઃ શૃંગવેષ્ટિતૈઃ ॥ ૧૧ ॥
 સૂર્યચન્દ્રગતિં રુદ્ધ્વા કાલસ્ય કલનાં હરન્ ।
 ગતાગતાનિ ભવતામપિ વિન્ધ્યો ન્યવારયત્ ॥ ૧૨ ॥
 વિષણ્વેષુ સમસ્તેષુ તતો વિન્ધ્યાદ્રિયાપલાત્ ।
 આજગામ મહાદેવી દુર્ગા સિંહોર્ધ્વવર્તિની ॥ ૧૩ ॥
 તામાગતાં શુભાકારાં પશ્યતા વિન્ધ્યભૂમૃતા ।
 તદા વિગ્રહ આત્મીયો જડગમઃ પ્રકટીકૃતઃ ॥ ૧૪ ॥
 તસ્યાઃ કાન્તિં તદા દૃષ્ટ્વા સ તદા કામમોહિતઃ ।
 જગાદ મથુરાં વાણીં પિકલોકાનુવાદિનીમ્ ॥ ૧૫ ॥
 અહં સુન્દરિ સર્વેષાં ભૂમૃતામુપરિસ્થિતઃ ।
 તન્મયૈવ સમં તિષ્ઠ નાન્યત્કર્તવ્યમસ્તિ મે ॥ ૧૬ ॥
 ઇતિ તસ્ય વચઃ શ્રુત્વા દુર્ગા કોપમુપાગતા ।
 દૃઢપાતાદીર્ઘમાકારં હ્રસ્વીચક્રે મહાગિરેઃ ॥ ૧૭ ॥
 હ્રસ્વયિત્વા ગિરિં દેવીં ગગનાડ્ગનરોધિનમ્ ।
 પ્રાવર્તયત સર્વેષાં ગતાગતમયીઃ ક્રિયાઃ ॥ ૧૮ ॥
 તસ્યૈવ ચ ગિરેર્મૂર્ધ્નિ કૌશિકી વ્યધિત સ્થિતિમ્ ।
 નન્દાસ્રુબિન્દુનોત્પાદ્ય પાવનાં નન્દિનીં નદીમ્ ॥ ૧૯ ॥
 સા નર્મદા નદી દેશાન્યાવનીકુરુતે બહૂન્ ।
 યદમ્બુપાનાલ્લોકોડયં રાજસૂયકુલં લભેત્ ॥ ૨૦ ॥
 પાગ્યાલનામા યક્ષેન્દ્રો દુર્ગાયાસ્તત્ર કિકુરઃ ।
 સ્થાપિતો બલવાંસ્તત્ર દાનવાસહ્યવિક્રમઃ ॥ ૨૧ ॥
 તાન્સૈવ કન્યા દુર્ગોતિ વર્ષેરષ્ટભિરાચિતા ।
 નિશુભપ્રમુખાન્દૈત્યાન્હનિષ્યતિ બલીયસી ॥ ૨૨ ॥
 તદયં નારદઃ સધો નાનાયુક્તિવિશારદઃ ।
 દેવ્યાઃ સઙ્ઘટનાં કર્તું દાનવાનાં પ્રગલ્ભતે ॥ ૨૩ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા પુણ્ડરીકાક્ષો નારદર્ષિ વ્યસર્જયત્ ।
 સોડપિ દેવહિતં વાઞ્છન્નગમદ્દાનવાન્પ્રતિ ॥ ૨૪ ॥

અથાસ્મિન્સમયે દૈત્યા વિહન્તું મન્દરાચલે ।
 આજગમુરુહટૈશ્વર્યતિરચ્કૃતસુરાધિપાઃ ॥ ૨૫ ॥
 તત્રાપશ્યન્દિતિસુતા વીણાપાણિં મહામુનિમ્ ।
 પીતામ્બરધરં પિડ્ગજટાજૂટવિરાજિતમ્ ॥ ૨૬ ॥
 તમાલોક્ષ્યાબ્રુવન્દૈત્યાઃ કવ મુને ગમ્યતે ત્વયા ।
 શકાધાઃ કુત્ર તે બ્રૂહિ કિં ચ કુર્વન્તિ સમ્પ્રતિ ॥ ૨૭ ॥
 આકર્ણ્યેતિ વચસ્તેષાં સમ્પ્રાપ્તાવસરો મુનિઃ ।
 જગાદ સ્મેરવદનો જનયન્દદિ કૌતુકમ્ ॥ ૨૮ ॥
 તપોધનાશ્રમાન્પ્રાયઃ સિદ્ધાનામાશ્રમાનપિ ।
 અહં પ્રયામિ સતતં બ્રહ્મગોષ્ઠીષુ સાદરઃ ૨૯ ॥
 દૃષ્ટવિન્ધ્યાદ્વિશિખરેષ્વધાગતવતા મયા ।
 ભ્રજાનનાઃ સુરાઃ સર્વે પૃષ્ઠાઃ સાદરમબ્રુવન્ ॥ ૩૦ ॥
 વિન્ધ્યાદ્રૌ વર્તતે કન્યા જગત્ત્રિતયમોહિની ।
 સા સ્વયંવરમાધત્તે તદર્થં વચમાગતાઃ ॥ ૩૧ ॥
 શ્રુત્વેતિ તેષાં વૃત્તાન્તં મયાપિ સમભાષ્યત ।
 દિવ્યા અપ્સરસઃ સન્તિ તલ્લિં વઃ કન્યાયાનયા ॥ ૩૨ ॥
 મયેત્યુક્તે તતો દેવા વિહસન્તઃ સમન્તતઃ ।
 મામભાષન્ત સર્વેડપિ શૌરિશક્રપુરઃસરાઃ ॥ ૩૩ ॥
 રમ્ભા રતિઃ શયી લક્ષ્મીપ્રમુખાદપ્સરોગણાત્ ।
 વિશિષ્યતે સુન્દરીયમન્યથા પ્રયતેત કઃ ॥ ૩૪ ॥
 એકત્ર ભુવનૈશ્વર્યં રત્નાનિ સુધયા સહ ।
 અન્યત્રૈકૈવ સા કન્યેત્યસ્માભિર્નાનુમન્યતે ॥ ૩૫ ॥
 કિં પ્રાણૈઃ સા ન ચેત્રાપ્તા કિં ભૂત્યા સા ન ચેત્પ્રિયા ।
 તદેકતાનં ચેતશ્ચેત્સકલં જન્મ દેહિનામ્ ॥ ૩૬ ॥
 યાવન્તિ ચિન્તારત્નાનિ યાવન્તઃ કલ્પપાદપાઃ ।
 યચ્ચાન્યદ્ભુવનેષ્વસ્તિ તત્સમગ્રં તૃણાયતે ॥ ૩૭ ॥
 એકૈવ સા પુનઃ કન્યા સર્વવસ્ત્વતિશાધિની ।

તામપ્રાપ્ય લભન્તે ચ ન કેચિદપિ નિર્વૃત્તિમ્ ॥ ૩૮ ॥

ઇત્યમુક્તવતો દેવાન્નપ્રતિમુચ્યાહમાગતઃ ।

પ્રસ્થિતાઃ કવ ભવન્તોઽપિ બ્રૂત મે પરમાર્થતઃ ॥ ૩૯ ॥

ઇત્યુક્તાસ્તેન મુનિના કથયન્તિ સ્મ દાનવાઃ ।

મેરુ લુણ્ઠયિતું યામો રત્નાર્થં રભસાદિતિ ॥ ૪૦ ॥

શ્રુત્વા તદ્વચનં ભૂયોઽપ્યુવાચ મુનિપુંગ્વઃ ।

મેરુમાત્રેણ રત્નાનાં કથં સ્વીકરણં ભવેત્ ॥ ૪૧ ॥

પ્રાયઃ સમગ્રરત્નેભ્યઃ(ભ્યઃ) સ્ત્રીરત્નમતિરિચ્યતે ।

યદ્વર્તતે વિન્ધ્યગિરૌ સમગ્રૈશ્ચાભિલષ્યતે ॥ ૪૨ ॥

પ્રયાતુ મેરુશૈલં વા ન મમૈતતપ્રયોજનમ્ ।

ગ્રાવમાત્રેષુ રત્નત્વં કથયધ્વં વિશારદઃ ॥ ૪૩ ॥

ઇત્યુક્તવતિ દેવર્ષો દાનવૈરભ્યધીયત ।

અસ્માકં ભુવનોત્કર્ષિ રત્નં ગ્રાહ્યં ભવેદિતિ ॥ ૪૪ ॥

દૈત્યાભિલાષં નિશ્ચિત્ય વચસા તેન નારદઃ ।

અગચ્છત્સિદ્ધકાર્યાર્થઃ પ્રમોદાય દિવૌકસામ્ ॥ ૪૫ ॥

તસ્મિન્ગતે મુનૌ શુભભનિશુભમભિષાદયઃ ।

મેરુપ્રયાણં સન્ત્યજ્ય પ્રયયુર્વિન્ધ્યપર્વતમ્ ॥ ૪૬ ॥

વિન્ધ્યાચલં સમાસાધ્ય તતો દાનવપુંગ્વઃ ।

અબ્રુવન્હારવં દૈત્યમાકલથ્ય પરસ્પરમ્ ॥ ૪૭ ॥

ધાર્મિકૈર્હિયતે કન્યા સુભગાપિ હિ ન સ્વયમ્ ।

તત્તત્ર પ્રેષ્યતાં દૂતસ્તદ્વૃત્તાન્તોપલબ્ધયે ॥ ૪૮ ॥

એકાકિની કુમારી સા સુકુમારા નિસર્ગતઃ ।

દાનવાનુલ્કટાન્દૃષ્ટ્વા મિયતે જાતુઃ કાતરા ॥ ૪૯ ॥

પ્રાણોઽયં બર્બરો દૈત્ય સ્મેરભાષી વિસૃજ્યતામ્ ।

સામ્નેવાશ્ચાસ્યતામેષા ધ્રુવં ગોચરમેષ્યતિ ॥ ૫૦ ॥

હારવેણાભ્યનુજ્ઞાતાસ્તતો બર્બરદાનવમ્ ।

સર્વેઽપિ પ્રેષયામાસુઃ સન્દિશ્ય સમયોચિતમ્ ॥ ૫૧ ॥

બર્બરસ્તદ્ગિરા ગચ્છન્બિન્ધ્યસ્ય વસુધાભૃતઃ ।
 ત્રિભાગમાત્રમારુહ્ય તં પાગ્યાલં વ્યલોકયત્ ॥ ૫૨ ॥
 પિડ્ગપગ્યશિખો ધાતુરસનિર્મિતચિત્રકઃ ।
 અરણ્યપ્રસવોત્તંસો દણ્ડપાણિર્બૃહદ્ભુજઃ ॥ ૫૩ ॥
 સિંહચર્મામ્બરો નીલકટીવસ્ત્રો મહાહનુઃ ।
 દૃષ્ટ્વા બર્બરમાયાન્તં પાગ્યાલસ્તારમબ્રવીત્ ॥ ૫૪ ॥
 કસ્ત્વં કિમર્થમાયાતઃ કુતો વા કથ્યતામિતિ ।
 અનાવેદ્ય સ્વવૃત્તાન્તં ગન્તું ન પ્રભવિષ્યસિ ॥ ૫૫ ॥
 ઇતિ પાગ્યાલવચનં શ્રુત્વા પ્રોવાચ બર્બરઃ ।
 કસ્ત્વં કિમર્થમિતિ વા સ્થિત આવેદ્યતામિતિ ॥ ૫૬ ॥
 તતો જગાદ પાગ્યાલો હસન્ભુકટિભીષણઃ ।
 અથાપિ નૈવ જાનાસિ કોડયમિત્યવધાર્યતામ્ ॥ ૫૭ ॥
 શૈલાનાં યાનિ દુર્ગાણિ તથોપવનભૂમયઃ ।
 અરણ્યાનિ ચ સર્વાણિ તેષામહમધીશ્વરઃ ॥ ૫૮ ॥
 ન મે તુલ્યબલઃ કોડપિ ક્વચિદસ્તિ જગત્રયે ।
 યક્ષકોટિશતસ્યાહં પાગ્યાલાખ્યો મહાપ્રભુઃ ॥ ૫૯ ॥
 અસ્મિન્ગિરૌ ગુહાગર્ભે કન્યા તિષ્ઠતિ કૌશિકી ।
 સૈવ માં કિકુરીચકે સ્વયમેવ મહેશ્વરી ॥ ૬૦ ॥
 એવં શ્રુત્વા વચસ્તસ્ય બર્બરઃ કોપકર્કશઃ ।
 સમસ્તં નિજવૃત્તાન્તં યથાતત્ત્વં ન્યવેદયત્ ॥ ૬૧ ॥
 બર્બરસ્ય ગિરા જ્ઞાત્વા દેવીસ્વીકરણૈષિતામ્ ।
 અથાભાષત પાગ્યાલો જ્વલત્પિડ્ગશિખાવલિઃ ॥ ૬૨ ॥
 વ્યોમ્નઃ પ્રભાઃ કો બપ્નાતિ કો રુણદ્વિ સમીરણામ્ ।
 ત્રિજગજ્જનનીં દુર્ગાં સ્વીચિકીર્ષતિ કો જનઃ ॥ ૬૩ ॥
 તત્કિમન્યદજિત્વા માં નૈવ દ્રક્ષ્યસિ કૌશિકીમ્ ।
 અહં હિ કિકુરસ્તસ્યા વિજેતું ત્વાદૃશાન્દમઃ ॥ ૬૪ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા નિદધે મૂર્ધ્નિ મુદ્ગરં બર્બરસ્ય સઃ ।
 મુષ્ટિભિસ્તાડયામાસ પાગ્યાલમપિ બર્બરઃ ॥ ૬૫ ॥

તતઃ કૂરતરે યુદ્ધે પ્રવૃત્તે વિવિધાયુધૈઃ ।
 અસૃજદ્રક્ષસાં વર્ગ બર્બરઃ સ્વકલેવરાત્ ॥ ૬૬ ॥
 પાગ્યાલોડપિ સ્મરન્દેવીં પાશાસ્ત્રમપિ સન્દધે ।
 બબન્ધ બર્બરમુખાન્પાશૈશ્ચ રજનીયરાન્ ॥ ૬૭ ॥
 મુહૂર્તં ચિન્તયામાસ શુભેન મતિયક્ષુષા ।
 બદ્ધા અમી દુરાચારા અકિઞ્ચિત્કરતાં સ્થિતાઃ ॥ ૬૮ ॥
 હન્યન્તે યદિ તજ્જાનામ્યનૌચિત્યં પ્રવર્તતે ।
 દૂતાઃ પ્રકૃત્યૈવાવધ્યા હઠેન યદિ હન્યતે ॥ ૬૯ ॥
 કુપિતા કૌશિકી દેવી કથમારાધ્યતે તતઃ ।
 દાસોડસ્મિ સા પ્રભુર્દેવી સ્વેચ્છયા નાસ્તિ મે ગતિઃ ।
 આદાય તદમ્બદ્ધાંસ્તસ્યા એવ પ્રકાશ્યતે ॥ ૭૦ ॥
 ઇતિ નિશ્ચિત્ય પાગ્યાલો બદ્ધાનાદાય રાક્ષસાન્ ।
 દુર્ગામન્દિરમાસાદ્ય દેવ્યૈ સર્વં ન્યવેદયત્ ॥ ૭૧ ॥
 દેવ્યા પૃષ્ઠોડય વૃત્તાન્તં તત્ર વક્તું પ્રયત્નમે ।
 બર્બરો મોહિતમતિઃ પાશાપીડિતવિગ્રહઃ ॥ ૭૨ ॥
 દૈત્યેન્દ્રો વિજિતાશેષત્રિદશાસુરમાનુષઃ ।
 વિશ્વેશ્વરો વરયતે ત્વાં સુન્દરિ દૃઢાદરઃ ॥ ૭૩ ॥
 અવશ્યદેયા કન્યા સ્યાત્તાદૃશસ્તુ પતિઃ કુતઃ ।
 તેન ભર્તા તદાત્માનમલકુરુ ગિરા મમ ॥ ૭૪ ॥
 શ્રુત્વેતિ બર્બરાદેવી સ્મિતલેખા મનોરમા ।
 કિઞ્ચિદાકુઞ્ચિતૈકભૂર્ભભાષે મધુરં વચઃ ॥ ૭૫ ॥
 અવશ્યં સ્યાત્સ્ત્રયો ભર્તા પુરુષસ્ય ચ કામિની ।
 રૂપવાનદ્વિતીયશ્રીસ્તાદૃશં કા ન કામયેત્ ॥ ૭૬ ॥
 કન્યાયાશ્ચ પિતા દાતા પ્રસિદ્ધમિતિ સાધુષુ ।
 સ્વયંવરં યા કુરુતે હ્રિયતે ચ બલેન વા ॥ ૭૭ ॥
 નાહં જાનામિ જનકં તત્કો દાતા પરો મમ ।
 ઉપપન્નમપશ્યન્ત્યાઃ સ્વયંવરવિધિર્ન ચ ॥ ૭૮ ॥

તદિદાનીં કિમન્યેન બલીયાન્દાનવેશ્વરઃ ।
 સ્વયં હરતિ ચેદત્ર કિમસ્ત્યુચિતમુત્તરમ્ ॥ ૭૯ ॥
 એવમેવોચ્યતાં ગત્વા યુક્તં બર્બરક ત્વયા ।
 પાગ્થાલ સર્વે પાશેભ્યો વિમુચ્યન્તાં મદાજ્ઞયા ॥ ૮૦ ॥
 એવં દેવીવચઃ શ્રુત્વા પાગ્થાલસ્તાનમોચયત્ ।
 નિવૃત્તપાશાંસ્તાન્દૃષ્ટ્વા કૌશિકી પુનરબ્રવીત્ ॥ ૮૧ ॥
 બર્બરાઙ્ગસમુદ્ભૂતા અમી યે તે મમાનુગાઃ ।
 બર્બરા ઇતિ નિર્મુક્તલોભમાત્સર્યકિલ્બિષાઃ ॥ ૮૨ ॥
 મદાલોકનતઃ સર્વે સમુત્પન્નપરાક્રમાઃ ।
 અમી મદેકમનસો ભવિષ્યન્તિ ચ બર્બરાઃ ॥ ૮૩ ॥
 એતદ્દંશેડપિ જાયન્તે યે કેચિદપિ દેહિનઃ ।
 ઉત્તમત્વમવાપ્સ્યન્તિ તેડપિ મદ્ભક્તિપાવિતાઃ ॥ ૮૪ ॥
 ઇયુક્તે દુર્ગયા સર્વે બર્બરાઙ્ગસમુદ્ભવાઃ ।
 અપૂજયન્ત ત્રિજગજ્જનનીં ભક્તિશાલિનઃ ॥ ૮૫ ॥
 પ્રતિમુક્તો મહાદેવ્યા સોડપિ બર્બરદાનવઃ ।
 તત્સ્વીકારોન્મુખાન્દૈત્યાન્ગત્વા સત્વરમબ્રવીત્ ॥ ૮૬ ॥
 સા કુમારી મયા દૃષ્ટા રૂપયૌવનશાલિની ।
 સત્યં તતોડન્યલોકેષુ ન કિઞ્ચિદપિ વિદ્યતે ॥ ૮૭ ॥
 નિઃશેષવિશ્વજનની તેજસા સા વિભાવ્યતે ।
 પાગ્થાલઃ કિઙ્કરસ્તસ્યા બલીયાન્ગુહ્યકાધિપઃ ॥ ૮૮ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા બર્બરસ્તેષાં દેવ્યાદેશમવર્ણયત્ ।
 ભવિતવ્યતયા મોહમવાપુસ્તે ચ દાનવાઃ ॥ ૮૯ ॥
 સર્વે તત્રૈવ ગચ્છામ ઇત્યુક્ત્વા તે મદોલ્બણાઃ ।
 આરોહન્તિ સ્મ વિન્ધ્યાદ્રેરૂર્ધ્વવર્ત્મનિ દાનવાઃ ॥ ૯૦ ॥
 સર્વગદાનવન્યસ્તયરાણક્ષોભતસ્તદા ।
 શાખીવ વાત્યાનિહતો વિન્ધ્યભૂભૃદકમ્પત ॥ ૯૧ ॥
 અથ વિષ્ણુ પુરસ્કૃત્ય સુરાઃ શકપુરઃસરાઃ ।
 અવાયુર્વિન્ધ્યશૈલાગ્રં સમરાલોકનોત્સુકાઃ ॥ ૯૨ ॥

તતો ધ્યાનેન નિશ્ચિત્ય દેવી દાનવચેષ્ટિતમ્ ।
 પાગ્યાલાનુગતા ભીમૌ સિંહાવારુહ્ય નિર્ગતા ॥ ૯૩ ॥
 સુવર્ણકમલોત્તંસા મણિકુણ્ડલમણિતા ।
 રરાજ સૌભાગ્યમયી સા વિન્ધ્યશિખરોપરિ ॥ ૯૪ ॥
 વિલોક્ય વિશ્વજનનીં તાં સર્વેઽપ્યથ દાનવાઃ ।
 અવહન્હૃદયે શકુન્તલે તત્તેજઃકૂણિતેક્ષણાઃ ॥ ૯૫ ॥
 તેષાં મધ્યાત્મતઃ શુભમઃ પુરઃ કિઞ્ચિત્કૃતસ્થિતિઃ ।
 હસન્નુવાચ તાં દેવીં વ્યામોહવિવશીકૃતઃ ॥ ૯૬ ॥
 અમુના કિમર્થેન મુધા યુદ્ધેન સુન્દરિ ।
 મયા મહેન્દ્રોઽપિ જિતસ્તત્કુરુષ્ય મદીપ્સિતમ્ ॥ ૯૭ ॥
 શુભમસ્ય વચનં શ્રુત્વા નર્મગર્ભ દુરાત્મનઃ ।
 ત્રૈલોક્યજનની દુર્ગા લોલકુણ્ડલમભ્યધાત્ ॥ ૯૮ ॥
 પુનઃ પુનર્ન ભાષન્તે જાતુ સન્તઃ સમીહિતમ્ ।
 આસન્નમેવ તદ્વસ્તુ ભવદ્ભિઃ પરિચિન્ત્યતામ્ ॥ ૯૯ ॥
 ઉક્ત્વેતિ દેવી શૂલેન શિખાજવલિતવહ્નિના ।
 ક્ષિપન્તં વિશિખાન્ધોરાઞ્શુભમં મૂર્ધન્યતાડયત્ ॥ ૧૦૦ ॥
 દેવીત્રિશૂલવિધ્ધઃ સ પતિતો ધરણીતલે ।
 મુહૂર્તાદુત્થિતો ગર્વાદ્વિકૃતં બહુશો હસન્ ॥ ૧૦૧ ॥
 ત્રિશૂલં કરમેવાસ્યાઃ પ્રાપ દેવ્યા જવલત્પ્રભમ્ ।
 મુમોચ સ ગદાં ગુર્વી શુભ્નો વજ્રાતિશાયિનીમ્ ॥ ૧૦૨ ॥
 સા દાનવગદા દેવ્યાઃ સુકુમારેઽપિ વક્ષસિ ।
 કણ્ઠાભરણસંસ્પર્શમાત્રેણ શકલીકૃતા ॥ ૧૦૩ ॥
 દેવી ચક્રં ચ ચિક્ષેપ તતઃ શુભમસ્ય વક્ષસિ ।
 તેન પ્રણ(ન)ષ્ટસંજ્ઞઃ સઃ બભૂવ ચ બલીચસા ॥ ૧૦૪ ॥
 પીડિતં શુભમાલોક્ય નિશુભમહિષાદયઃ ।
 વિવિઘૈરાયુઘૈર્દેવીં પ્રજહુરથ દારુણૈઃ ॥ ૧૦૫ ॥
 ઉત્પાટ્ય દુન્નુભિઃ શૈલં વિશાલાનન્તપાદપમ્ ।

अडुयोजनविस्तीर्णं देव्याश्चिक्षेप वक्षसि ॥ १०६ ॥

आगच्छन्नेव स गिरिकन्दराशतभीषणः ।

कुलितशेनाडतो देव्या पपात वसुधातले ॥ १०७ ॥

निर्ययावथ तां देवीं कवलीकर्तुमुन्मुषः ।

प्रलम्बपुच्छो निर्धूतकन्धरो मडिषासुरः ॥ १०८ ॥

शृङ्गाग्रोऽगोदरं भिन्दन्देवीवाडमृगेन्द्रयोः ।

प्रजडार स पाज्यालं मुक्तदुःसडुडुङ्कृतिः ॥ १०९ ॥

वीक्ष्य तं दृष्ट्वं देवी गृहीत्वा य शरासनम् ।

छिषुभिः पूरयामास निःशेषानपि दानवान् ॥ ११० ॥

मडिषोऽपि शरान्देव्यास्तृणानीव सडस्रशः ।

डेव्या कवलीयङ्के घोरडुडुडारभीषणः ॥ १११ ॥

धनुश्च व्यर्थमित्युक्त्वा ततो देवी अवलीयसा ।

मुद्गरैरासुरेन्द्रस्य तस्य शृङ्गमपातयत् ॥ ११२ ॥

शृङ्गोऽपि तस्य पतता विन्ध्यादिरपि कम्पितः ।

गलद्भिः शोणितौघैश्च ककुभः परिपूरिताः ॥ ११३ ॥

भिन्नेऽपि शृङ्गे यरणाडतिभिर्मडिषासुरः ।

निष्पीड्य वाडनडरिं देवीं दन्तैरताडयत् ॥ ११४ ॥

आलोक्य तादृशं क्षोभं ततः भिन्नेव कौशिकी ।

मडिषस्यास्थिनद्धूरां दंष्ट्रां मुद्गरताडितैः ॥ ११५ ॥

ततो निकृत्तदंष्ट्रोऽपि वलीयान्मडिषासुरः ।

पुच्छेन वेष्टयामास सोऽथ डेसरिणो रुषा ॥ ११६ ॥

वाडपज्याननक्षोभव्याकुलामथ कौशिकीम् ।

अन्येऽपि दानवास्तीक्ष्णैरायुधैः पर्यवारयन् ॥ ११७ ॥

ततो ब्राह्म्यादयो देव्या सृष्टा अष्टौ य देवताः ।

विविधायुधधारिण्यो दृश्यन्ते स्म निशाचरैः ॥ ११८ ॥

ब्राह्म्याद्या वीक्ष्य तेजोभिर्ज्वलन्तीरिव देवताः ।

साट्टडासमभाषन्त ततस्ते दानवेश्वराः ॥ ११९ ॥

એકાકિની કુમારી ત્વં ત્રસ્તા તદ્વિરમાહવાત્ ।
સાહાયકાર્થમાનીતા બ્રાહ્મ્યાધાઃ કથમન્યથા ॥ ૧૨૦ ॥

ઇતિ તેષાં વયઃ શ્રુત્વા કિઞ્ચિલ્લજ્જાવતીવ સા ।
વ્યશ્રામયન્નિજે રૂપે દેવતાઃ પરમેશ્વરી ॥ ૧૨૧ ॥

એકાકિન્યેવ ચ તતઃ સા ચકારાહવોત્સવમ્ ।
સર્વેઽપિ ક્ષોભમાજગ્મુર્દાનવાઃ શૌર્યશાલિનઃ ॥ ૧૨૨ ॥

આદાય ઘોરં પરિઘં તતો દુન્દુભિદાનવઃ ।
દેવીમતાડયન્મૂર્છિં બલાહકુરમોહિતઃ ॥ ૧૨૩ ॥

અથ સા કુપિતા દેવી કેશેષ્વાકૃષ્ય પાણિના ।
પાદતાડનમાત્રેણ નિર્જીવં દુન્દુભિં વ્યધાત્ ॥ ૧૨૪ ॥

દુન્દુભિં નિહતં વીક્ષ્ય તતઃ સર્વે દિવૌકસઃ ।
અતાડયન્ત પટહાન્પુષ્પવૃષ્ટીશ્ચ તત્યજુઃ ॥ ૧૨૫ ॥

અમર્ષાદય તુઙ્ગેન શૃંગેણ મહિષાસુરઃ ।
જઘાનાહકૃતો દેવીં કૌશિકીમૂરુમણ્ડલે ॥ ૧૨૬ ॥

તતઃ સા વ્યાકુલા દેવી ગૃહીત્વા રભસાદસિમ્ ।
ચિચ્છેદ નિશિતં શૃંગં મહિષસ્ય દુરાત્મનઃ ॥ ૧૨૭ ॥

વિશૃંગોઽપિ સ દૈત્યેન્દ્રશ્ચરણૈસ્તામતાડયત્ ।
પાદાનપ્યસ્ય ચિચ્છેદ કૃપાણેનૈવ કૌશિકી ॥ ૧૨૮ ॥

સ ચ્છિન્નપાદઃ પુચ્છેન વેષ્ટયિત્વા તતો રથમ્ ।
દેવીમારાધયામાસ વિકૃતં વિહસન્હઠાત્ ॥ ૧૨૯ ॥

તતો મહિષદૈત્યસ્ય પાદં નિક્ષિપ્ય નિષ્કુરમ્ ।
શૂલેન દારયામાસ કન્યરાં પરમેશ્વરી ॥ ૧૩૦ ॥

મહિષં નિહતં વીક્ષ્ય વિદ્રુતે દાનવવ્રજે ।
અથ શુભો નિશુભશ્ચ સમ્મુખત્વમવાપતુઃ ॥ ૧૩૧ ॥

કૌશિકી વીક્ષ્ય તૌ દુષ્ટૌ બાહુયુદ્ધપરાયણૌ ।
અદારચત્કરરુહપ્રાન્તૈર્વિશિખદારુણૈઃ ॥ ૧૩૨ ॥

ચિચ્છેદ ચ તતો દેવી દુર્ગા ખડ્ગેન કન્તયોઃ ।
પતિતૌ ધરણીપૃષ્ઠે હા હા ચક્રુશ્ચ તેઽસુરાઃ ॥ ૧૩૩ ॥

એવં હતેષુ દૈત્યેષુ દેવ્યા સઙ્ગામમૂર્ધનિ ।
 વિપક્ષપક્ષયાત્સર્વે સુપર્વાણો વિશશ્ચસુઃ ॥ ૧૩૪ ॥
 અથાદ્ભુતં તદાલોક્ત્ય દેવ્યાઃ શૌર્યવિચેષિતમ્ ।
 સમગ્રાનમરાન્વ્યોમ્નિ નિજગાદ જનાર્દનઃ ॥ ૧૩૫ ॥
 અસ્માન્નિર્જિત્ય નિઃશઙ્ગમાકામન્તશ્ચરાચરમ્ ।
 અમી તે દાનવા દેવ્યા નિહતાઃ કૌતુકાયનાઃ ॥ ૧૩૬ ॥
 અહો દુર્ગા મહાદેવી સર્વેષામુપરિસ્થિતા ।
 એતેઽપિ યત્પ્રભાવેણ ક્ષયં યાતાઃ સુરદ્રુહઃ ॥ ૧૩૭ ॥
 તદાયાત મહાદેવીં નમસ્કર્તું ભયાપહામ્ ।
 વિન્ધ્યાદ્રિવર્તિનીમેતાં પ્રયામઃ સામ્પ્રતં વયમ્ ॥ ૧૩૮ ॥
 ઇત્યુક્તે વિષ્ણુના સર્વે દુર્ગાં દ્રષ્ટું તતો યયુઃ ।
 ઉપાયનકરાઃ શશ્વત્કિરન્તઃ પ્રસવાઞ્જલિમ્ ॥ ૧૩૯ ॥
 પ્રદીપ્તેજસં દૃષ્ટ્વા દેવીં તે હતદાનવામ્ ।
 અસ્તવન્પ્રાભૃતં દત્ત્વા વિષ્ણુપ્રભૃતયઃ સુરાઃ ॥ ૧૪૦ ॥
 ત્વમેવ માતા વિશ્વસ્ય ત્વમેવ પરમા ગતિઃ ।
 ત્વમેવ પ્રતિભા દેવ્યાસ્ત્વમેવેચ્છા મહેશિતુઃ ॥ ૧૪૧ ॥
 ઉત્પદ્યતે જગત્સર્વં ત્વત્ત એવ ચરાચરમ્ ।
 વિલીયતે ચ ત્વય્યેવ તદસ્માકં કૃપાં કુરુ ॥ ૧૪૨ ॥
 ત્વમેવ ત્રાણમસ્માકં દુર્ગે દેવિ મહેશ્વરિ ।
 વાચ્યવાચકરૂપેણ ત્વમેવ પ્રતિભાસસે ॥ ૧૪૩ ॥
 ઇતિ સ્તુતા ભગવતી દેવૈર્વિષ્ણુપુરઃસરૈઃ ।
 પ્રસન્ના મધુરાં વાણીમભાષત ભયાપહામ્ ॥ ૧૪૪ ॥
 વિદ્યતે વો નાદ્ય ભયં મદ્ભલં વિદિતં ચ વઃ ।
 તદિદાનીં યથાભીષ્ટં સર્વે તિષ્ઠત મદ્ગિરા ॥ ૧૪૫ ॥
 સ્વાન્સ્વાન્વ્રજત તલ્લોકાન્ભવન્તો નિર્ભયાશ્ચિરમ્ ।
 ભૂયો ભૂયશ્ચરિષ્યામિ નિઃસન્દેહં હિતાનિ વઃ ॥ ૧૪૬ ॥
 અમી હતા મયા દૈત્યાઃ કુજમ્ભશ્ચાવશિષ્યતે ।

તં દાનવં નન્દિરુદ્રો મારયિષ્યતિ મત્સુતઃ ॥ ૧૪૭ ॥

ઇતિ દેવીગિરા હૃષ્ટા પ્રણમન્તઃ પુનઃ પુનઃ ।

વિષ્ણુશકાદયો દેવા જગ્મુઃ સ્વભુવનાનિ તે ॥ ૧૪૮ ॥

નિખિલહિતવિધાયિની ન કેષાં

હરતિ ભયં પરમેશ્વરસ્ય શક્તિઃ ।

ઇતિ નિશ્ચયો હિ કશ્ચિ-

ત્પથિ પથિ પથ્યતિ તત્સ્વરૂપમેવ ॥ ૧૪૯ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથકવિવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ દુર્ગાદેવીમાહાત્મ્યે શુભ્માદિવર્ણનં નામ ત્રયોવિંશઃ
પ્રકાશઃ ॥ ૨૩ ॥

૨૪. ચતુર્વિંશઃ પ્રકાશઃ - શુકલરપ્રદાનમ્ ।

ૐ શ્રીમૃત્યુજિતે નમઃ ।

એકોઽહં કવિરુત્કટૈઃ પશુપતેઃ પાશૈર્દૃઢે પીડિતો

ભ્રામ્યામ્યત્ર ચરાચરે ત્વદુદરાવાસાન્તરાલસ્મૃશિ ।

તત્ત્રોન્મીલ્ય રહસ્યમાર્ગમધુના માં મોચય સ્વેચ્છયા

યેન દ્રાગજરામરસ્ત્રિજગતિ પ્રાજ્ઞત્વમાસાદયે ॥ ૧ ॥ ૨૨૩, ૨૧૩

દુષ્ટાત્રાશયતઃ શમ્ભોઃ કારુણ્ય સાધુ શોભતે ।

અન્યઃ કો નામ સેવ્યોઽસ્તિ ધીરાણામિતિ શીલ્યતામ્ ॥ ૨ ॥

કુજમ્ભદાનવેન્દ્રેણ કદાચિદ્ધાધિતાઃ સુરાઃ ।

અભયાય મહાદેવં મણિવેદીનિવાસિનમ્ ।

નન્દિરુદ્રમભાષન્ત કૈલાસાદ્રૌ દિવૌકસઃ ॥ ૩ ॥

ભગવન્પરમેશાનપ્રધાનતરકિકુર ।

વિજ્ઞાપય પ્રભોરસ્માનભયાર્થમુપસ્થિતાન્ ॥ ૪ ॥

તેષામિતિ વચઃ શ્રુત્વા વિનિવેશ્ય શિરો ભુવિ ।

ઉદગ્ચિતાગ્જલિર્નન્દી જગાદ પરમેશ્વરમ્ ॥ ૫ ॥

ભગવન્બ્રહ્મવિષ્ણ્વાદ્યા દિદૃક્ષન્તે દિવૌકસઃ ।

ત્વામેવ પરમં દેવં બહુકાલમુપસ્થિતાઃ ॥ ૬ ॥

ઇત્યં વદતિ નિર્નિદ્રભક્તિભાવિનિ નન્દિનિ ।

તેષાં પ્રવેશં ભૂભઙ્ગસંજ્ઞયા પ્રભુરાદિશત્ ॥ ૭ ॥

અથ પ્રવિષ્ટાસ્ત્રિદશાઃ કૃતાઞ્જલિપુટાઃ પુનઃ ।

ઉપાવિશન્નમન્તશ્ચ નન્દિરુદ્રનિવેદિતાઃ ॥ ૮ ॥

તતશ્ચિવુકવિન્યસ્તહસ્તો જલજસમ્ભવઃ ।

વિનમ્રમૂર્ધા તન્મધ્યાદભાષત મહેશ્વરમ્ ॥ ૯ ॥

વયં વિભો કિકુરાસ્તે તવૈવાજ્ઞાવિધાયિનઃ ।

ત્વામેવ સ્વામિનં સર્વે જાનીમઃ પરમેશ્વરમ્ ॥ ૧૦ ॥

ત્વત્પ્રસાદાદહં દેવ સૃજામિ નિખિલં જગત્ ।

અયં ગરુડકેતુશ્ચ સ્થિતિકૃદ્ભવદાજ્ઞા(દિચ્છ)યા ॥ ૧૧ ॥

ઇન્દ્રો નેત્રસહસ્રેણ ત્વામેવ ધ્યાયતિ પ્રભુમ્ ।

ત્વદાજ્ઞયા ચ દેવાનામાધિપત્યે પ્રવર્તતે ॥ ૧૨ ॥

એવમન્યેઽપ્યમી નાથ લોકપાલા દિને દિને ।

સર્વે ત્વામેવ સેવિત્વા લભન્તે પરમાં ગતિમ્ ॥ ૧૩ ॥

કિમસ્તિ યત્ર તે સાધ્યં કિમસ્તિ ન ચ યદ્ભવાન્ ।

અસ્તિ કિં યત્ર જાનાસિ કિમસ્તિ ન કરોષિ યત્ ॥ ૧૪ ॥

તવાઙ્મિકજપૂજાભિરસાધારણભૂતયઃ ।

વયં પ્રભોર્નિયોગેન સ્વકૃત્યાનિ વિદધ્મહે ॥ ૧૫ ॥

યદા યદા ચ વિશ્વાત્મન્નન્તરાયં લભામહે ।

તદા તદા ચ ત્વામેવ શરણં સંશ્રયામહે ॥ ૧૬ ॥

તદિદાનીં મહાદેવ કુજમ્ભો નામ દાનવઃ ।

લોકપાલાન્પરાજિત્ય બાધતે નિખિલં જગત્ ॥ ૧૭ ॥

ઇત્યુક્ત્વા વિરતે તસ્મિંશ્ચતુર્વદનપદ્મજે ।

ઉવાચ પાર્વતીકાન્તઃ કરુણાકોમલાશયઃ ॥ ૧૮ ॥

કુજમ્ભો નામ દૈત્યેન્દ્રો બલવાન્બાધતે સુરાન્ ।

તં હત્વા મદ્ધિરા નન્દી વિશ્વમાનન્દયિષ્યતિ ॥ ૧૯ ॥

નન્દિરુદ્રં વિજાનીહિ દ્વિતીયં વિગ્રહં મમ ।

એતેન હન્યમાનઃ સ કુજમ્ભો ન ભવિષ્યતિ ॥ ૨૦ ॥

કિમન્યદેષ વઃ કામં નન્દી સમ્પાદયિષ્યતિ ।
 ઇત્યુક્ત્વા ત્રિપુરાસતિર્નન્દિરુદ્રમભાષત ॥ ૨૧ ॥
 પુત્ર નન્દિન્કુજમ્ભાદીન્નિવારય મદાજ્ઞયા ।
 ગચ્છાદૈવાભયં પ્રાપ્ય મોદન્તાં નિખિલાઃ સુરાઃ ॥ ૨૨ ॥
 ઇત્યુક્તવન્તં શ્રીકણ્ઠં પુરતો રચિતાઞ્જલિઃ ।
 ઉવાચ નન્દી સાનન્દો ભગવદ્ભાવનાવશાત્ ॥ ૨૩ ॥
 કુજમ્ભો ભગવન્દૈત્યો જીયતે ભવદાજ્ઞયા ।
 સર્વે તદીયાશ્ચ મયા હન્યન્તે નાથ દાનવાઃ ॥ ૨૪ ॥
 કિન્તુ તેષાં ગુરુઃ કાવ્યો વિદ્યાં ત્વત્તઃ સ લબ્ધવાન્ ।
 તથૈવ સઞ્જીવયતે નિહતાનપિ દાનવાન્ ॥ ૨૫ ॥
 સઞ્જીવિતેષુ દૈત્યેષુ નિહતેષ્વપિ વિદ્યાયા ।
 પુનઃ પુનર્વધે સોડયં પ્રયત્નઃ પરિભાવ્યતે ॥ ૨૬ ॥
 તદત્ર કોડપ્યુપાયોડસ્તિ ભગવન્કથ્યતાં ત્વયા ।
 ભવદિચ્છૈવ સર્વત્ર વ્યાપારેષુ પ્રગલ્ભતે ॥ ૨૭ ॥
 ઇત્યુક્તો નન્દિરુદ્રેણ બભાષે પરમેશ્વરઃ ।
 દશાનપ્રભયા કુર્વન્મુકુટેન્દોર્વિડમ્બનમ્ ॥ ૨૮ ॥
 મદત્તવિદ્યાગર્વેણ તાઞ્જીવયતિ ચેત્સવિઃ ।
 તમાસ્કન્ધ મમાભ્યર્ણમાનયેસ્ત્વમસંશયઃ ॥ ૨૯ ॥
 ઇત્યાજ્ઞયા પ્રભોર્નન્દી નિર્જગામ સુરૈઃ સહ ।
 દેવપાદરજોબિન્દૂન્નિધાય નિજમૂર્ધનિ ॥ ૩૦ ॥
 અથ બ્રહ્માદયો દેવાઃ પ્રતિમુચ્ય મહેશ્વરમ્ ।
 નન્દિરુદ્રં પુરસ્કૃત્ય જગ્મુર્દૈત્યજિગીષયા ॥ ૩૧ ॥
 મૂર્તાનિ વિવિધાન્યસ્ત્રાણ્યાજ્ઞયા પરમેશિતુઃ ।
 અન્વગચ્છન્નદીમાનિ નન્દિરુદ્રં મહાબલમ્ ॥ ૩૨ ॥
 નાનામૂર્ધોદરમુખૈઃ કાલાનલસમપ્રભૈઃ ।
 મહાકાયૈર્ગણૈર્નન્દી તદાનીં પરિવારિતઃ ॥ ૩૩ ॥
 કુજમ્ભનગરં ગત્વા સુરૈઃ સહ ગણેશ્વરઃ ।
 નિજધાન મહાદૈત્યાનનન્તાન્સમરોન્મુખાન્ ॥ ૩૪ ॥

અનન્તદૈત્યમધ્યે સ નન્દિરુદ્રોઽધ્યરાજત ।
 જરત્તુણાધ્વનિ યથા દીપ્યમાનો દવાનલઃ ॥ ૩૫ ॥
 દાનવાનાં ગણૈસ્તત્ર નિહતા અષ્ટ કોટયઃ ।
 નન્દિના ક્ષયિતં સૈન્યં કુજભ્રમોઽય વ્યલોકયત્ ॥ ૩૬ ॥
 ઉવાચ સ્વગુરું કાવ્યં પ્રણમ્ય રચિતાઞ્જલિઃ ।
 ભગવન્દાનવાઃ સર્વે નિહતા નન્દિના રણે ।
 પ્રત્યુજ્જીવય તાન્સર્વાન્વિદ્યથા શિવદત્તયા ॥ ૩૭ ॥
 ઇતિ શ્રુત્વા ગિરં તસ્ય શુકઃ પ્રોવાચ સસ્મિતઃ ।
 પ્રત્યુજ્જીવયિતું શક્તિર્મમ દૈત્યાન્પ્રગલ્ભતે ॥ ૩૮ ॥
 કુજભ્રમમિતિ સન્દિશ્ય સંસ્પૃશ્ય સ પયાંસિ ચ ।
 ધ્યાયતિ સ્મ પરાં વિદ્યામેકતાનેન ચેતસા ॥ ૩૯ ॥
 અથ કુન્દસ્રગાકીર્ણા શુકલામ્બરમનોરમા ।
 અતિપ્રરુઢસૌભાગ્યા કન્યકા સમદૃશ્યત ॥ ૪૦ ॥
 લાવણ્યં દધતી ચન્દ્રસહસ્રાદધિમેદુરમ્ ।
 સા કન્યા દૈત્યગુરુણા કથ્યતે સ્મ શુચિસ્મિતા ॥ ૪૧ ॥
 કા ત્વં કિમિતિ કલ્યાણિ કસ્ય વેતિ નિવેદ્યતામ્ ।
 ઇત્યુક્તા દૈત્યગુરુણા સા બભાષે સ્મિતાનના ॥ ૪૨ ॥
 અહં સઞ્જીવની વિદ્યા મૃતાઞ્જીવયિતું જનાન્ ।
 પ્રાપ્તા ભવદ્ધ્યાનબલાદ્તપૂર્વા મહેશિના ॥ ૪૩ ॥
 યોજનાં તન્મમ ભવાન્કરોતુ કવચનાધુના ।
 યદધિષ્ઠાય નિઃશેષાઞ્જીવયિષ્યામિ સંસ્થિતાન્ ॥ ૪૪ ॥
 ઇતિ શ્રુત્વા વચસ્તસ્યાઃ સોઽપિ વ્યધિત યોજનામ્ ।
 કમણ્ડલુજલે મન્ત્રમાવહન્યહુશસ્તતઃ ॥ ૪૫ ॥
 અદૃષ્ટવિગ્રહા ભૂત્વા સંસ્થિતાન્પ્રોક્ષ્ય દાનવાન્ ।
 અશેષાનેવ તત્કાલં જીવયામાસ ભાર્ગવઃ ॥ ૪૬ ॥
 તે પ્રત્યુજ્જીવિતાઃ સર્વે ભાર્ગવેણ નિરકુશાઃ ।
 ભૂયોઽપિ યુદ્ધાભિમુખા નિર્યયુર્ધિવિધાયુધાઃ ॥ ૪૭ ॥

નન્દી કરપ્રહારેણ ચાન્યાનૈત્યાનમાચ્યત્ ।
 તે તે વિદ્યાપ્રભાવેણ જીવિતા ભૃગુસૂનુના ॥ ૪૮ ॥
 નિહન્યમાનાન્દિતિજાન્વીક્ષ્ય કાવ્યેન જીવિતાન્ ।
 ભૂયો ભૂયઃ સમુદ્ગિગ્નો નન્દિરુદ્ધો વ્યચિન્તયત્ ॥ ૪૯ ॥
 મયા વિનિહતાનૈત્યાન્સઞ્જીવયતિ યઃ ખલઃ ।
 નિબધ્ય નાગપાશૈસ્તં શમ્ભોર્દાસ્યામિ ધૂર્જટેઃ ॥ ૫૦ ॥
 ઇતિ સઞ્ચિન્તયન્નન્દી દાનવૈર્બહુભિર્વૃતમ્ ।
 જગ્રાહ ભાર્ગવં કેશેષ્વાકૃષ્ય બલિનાં વરઃ ॥ ૫૧ ॥
 કાવ્યાસ્કન્દક્ષણે નન્દી ન્યયચ્છદાનવાન્બહૂન્ ।
 નાગપાશૈરતિદૃઢૈર્ગાઢપ્રહરણોદ્યતાન્ ॥ ૫૨ ॥
 દૈત્યાનાં પાશબદ્ધાનાં શોણિતં ચદ્વિનિર્યયૌ ।
 તદેવ ગૈરિકત્વેન ગિરિષ્વદ્યાપિ દૃશ્યતે ॥ ૫૩ ॥
 નાગપાશૈસ્તતો બદ્ધ્વા ભાર્ગવં પ્રમથેશ્વરઃ ।
 મહેશ્વરસ્ય નિકટં નયતિ સ્મ જગત્પ્રભોઃ ॥ ૫૪ ॥
 ભગવાન્ભાર્ગવં પ્રેક્ષ્ય દૈત્યપક્ષાનુરાગિણમ્ ।
 ન્યગરદ્વામહસ્તેન નિવેશ્ય વદનોદરે ॥ ૫૫ ॥
 નિગીર્ણો ભાર્ગવે તત્ર કીડયા ચન્દ્રમૌલિના ।
 નન્દી કુજમ્ભપ્રમુખાઞ્જઘાનાખિલદાનવાન્ ॥ ૫૬ ॥
 હતે કુજમ્ભે દૈત્યેન્દ્રે નન્દિરુદ્રેણ દોર્બલાત્ ।
 સ્તુવન્તઃ શિવચારિત્રં સ્વપુરાણ્યગમન્સુરાઃ ॥ ૫૭ ॥
 અત્રાન્તરે દૈત્યગુરુઃ પ્રવિષ્ઠો જઠરં પ્રભોઃ ।
 અતિવિસ્તીર્ણમાલોક્ય બભ્રામ શાન્તમાનસઃ ॥ ૫૮ ॥
 વિસ્તીર્ણો જઠરે દેવ સઞ્ચરન્તં વિલોક્ય તમ્ ।
 યોગેન નિબિડીચકે નિજકુક્ષિં મહેશ્વરઃ ॥ ૫૯ ॥
 સ્વકુક્ષૌ યોગમાહાત્મ્યાત્પ્રભુણા નિબિડીકૃતે ।
 પીડામવાપદૃશના ભગ્નિઃશેષવિગ્રહઃ ।
 તુષ્ટાવ ભાર્ગવઃ શમ્ભું ભક્તિપૂતેન ચેતસા ॥ ૬૦ ॥
 ત્વમેવ ભગવન્દ્રષ્ટા સ્થિતિકર્તા ત્વમેવ હિ ।

સંસારકર્તા ત્વં નાન્યસ્તુતઃ કોઽન્યઃ પરઃ પ્રભો ॥ ૬૧ ॥

તવોદરે જગત્સર્વં વિભો સ્થાવરજઙ્ગમમ્ ।

ત્વમેવ તન્મમ ત્રાતા ત્વમેવ ચ ગતિર્મમ ॥ ૬૨ ॥

ઇતિ સ્તુતઃ સ કાવ્યેન જગાદ પરમેશ્વરઃ ।

કૃપાસહૃદયો દેવઃ સર્વેષામભયપ્રદઃ ॥ ૬૩ ॥

શુકમાર્ગેણ નિર્ગચ્છ મમ મેઢ્ઍદરસ્પૃશા ।

પ્રથસ્વ શુકો મત્યુત્તરસ્તત એવાજરામરઃ ॥ ૬૪ ॥

એવં દેવાદ્રરં પ્રાપ્ય ભાર્ગવો નિર્ગતસ્તતઃ ।

દૃઢીચક્રે મહાદેવભક્તિં ચ વિગતવ્યથઃ ॥ ૬૫ ॥

ત્રિપુરરિપુરિતિ પ્રકાશમન્યે

હૃદિ વિનિધાય યથેષ્ટમાચરન્તુ ।

અકૃતકકરુણારસસ્તુ શમ્ભુઃ

પ્રણયિનિ કુત્ર ન સમ્મુખત્વમેતિ ॥ ૬૬ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથકવિવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ શુકવરપ્રદાનં નામ ચતુર્વિંશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૨૪ ॥

૨૫. પચ્ચવિંશઃ પ્રકાશઃ - જીમૂતવાહનવરપ્રદાનઃ ।

ૐ શ્રીનેત્રનાથો જયતિ ।

ભૂરીનેષ નિહત્ય કઞ્ચુકવતો મોહો ગરુત્માનિવ

ક્ષુદ્રો માં ગ્રસતે મહેશ્વર વૃથા શાસ્ત્રં કૃતાર્થપ્રથમ્ ।

શક્તિસ્તદ્ભવતો યદિ ત્રિભુવનત્રાણક્ષમા જૃમ્ભતે

કિં કિં તન્ન મમાદ્ય સિધ્યતિ પદં લપ્સ્યે ચ લોકોત્તરમ્ ॥ ૧ ॥

પરોપતાપં કુરુતે તાવદેવ દુરાશયઃ ।

યાવન્માહેશ્વરી શક્તિર્હૃદયં નાધિતિષ્ઠતિ ॥ ૨ ॥

બભૂવ પૂર્વં સિદ્ધેન્દ્રો વિશ્વાવસુરિતિ શ્રુતઃ ।

કન્યાં મલયવત્યાખ્યાં સ ચ લેભે કદાચન ॥ ૩ ॥

અપૂર્વલાવણ્યમયી બાલ્યાત્પ્રભૃતિ કન્યકા ।

દેવીમારાધયામાસ પાર્વતીં વિશ્વમાતરમ્ ॥ ૪ ॥

સુવર્ણપ્રતિમાં કૃત્વા કદાચિદ્ભક્તિપાવના ।
 મન્દારકુસુમોત્તસૈઃ પાર્વતીં પર્યપૂજયત્ ॥ ૫ ॥
 કદાચિદથ શોણાશ્મવેદ્યાં કનકપદ્મજૈઃ ।
 ઉપાસ્તે સ્મ મહાદેવીં કર્પૂરશકલૈસ્તથા ॥ ૬ ॥
 મુક્તાહારસમૂહેન કદાચિદ્ધિમલામ્ભસિ ।
 ગૌરીમારાધયામાસ મનસા વિપુલેન ચ ॥ ૭ ॥
 અનન્યકર્તવ્યતયા સિદ્ધાધિપતિકન્યકા ।
 એવં સદા મહાદેવીં ધ્યાયન્તી દ્રાગવર્તત ॥ ૮ ॥
 કવિત્વં સર્વભાષાસુ કલા લોકોત્તરાસ્તથા ।
 સ્વયં તસ્યા મહાદેવીપ્રસાદેન સમુદયુઃ ॥ ૯ ॥
 કદાચિત્સા સમારૂઢા લાવણ્યં ચારુહાસિની ।
 ભર્તારં સ્વોચિતં વાગ્મન્યભૂચ્ચિન્તાનતાનના ॥ ૧૦ ॥
 વિશ્વસ્ય સા ગાઢતરં ગૃહીત્વાક્રુે ચ વલ્લકીમ્ ।
 અથોપવીણયાગ્ચકે સિદ્ધકન્યા હિમાદ્રિજામ્ ॥ ૧૧ ॥
 તુપારશૈલતનયાં સેવિત્વા વીણયા ચિરમ્ ।
 પૂજયિત્વા ચ કુસુમૈર્વિજને સા વ્યજિજ્ઞપત્ ॥ ૧૨ ॥
 ઇયત્તો જગતો માતા મહાદેવસ્ય વલ્લભા ।
 એકા વિજયસે દેવિ ભક્તલોકાભયપ્રદા ॥ ૧૩ ॥
 ચસ્ત્વામર્યયતે દેવિ કદાચિદપિ માનવઃ ।
 લભતે નાશુભં માતઃ કદાચિદપિ સં ક્વચિત્ ॥ ૧૪ ॥
 બ્રહ્મા વિષ્ણુર્મહેન્દ્રશ્ચ નુત્વા ત્વાં વિશ્વમાતરમ્ ।
 કિં કિં ન કાર્યં કુરુતે તત્ત્વમેવ પરા ગતિઃ ॥ ૧૫ ॥
 ન કિમસ્તિ મહાદેવિ ત્વત્પ્રસાદાન્મમામ્બિકે ।
 સ્મૃડયન્તિ મદીયાય સૌભાગ્યાય સુરસ્ત્રિયઃ ॥ ૧૬ ॥
 તદેક એવ રુદ્રાણિ શિષ્યતે મે મનોરથઃ ।
 નાસાદ્યતે ચદદ્યાપિ તાદૃક્કસમુચિતઃ પતિઃ ॥ ૧૭ ॥
 તત્કિં વ્યર્થેન રૂપેણ વિદ્યાયા યૌવનેન ચ ।
 ચદસાધારણગુણો નાદ્યાપિ પ્રાપ્યતે પતિઃ ॥ ૧૮ ॥

ઇત્યુક્ત્વા વિગલદ્વાષ્ટગદ્ગદાક્ષરયા ગિરા ।
 ભૂયો ભૂયો નિશશ્વાસ સા કમ્પિતપયોધરા ॥ ૧૯ ॥
 ગાઢભક્તિવશાત્તસ્યાસ્તદાનીં મોહકારિણી ।
 અભાષતાભયં દેવી પ્રકટીકૃતવિગ્રહા ॥ ૨૦ ॥
 ઉક્તાભયા તતો દેવી ભક્તેષુ કરુણાપરા ।
 પુનરપ્યબ્રવીચ્ચારુદશનોદીપિતામ્બરા ॥ ૨૧ ॥
 અલં વિષાદવાદેન પુત્રિ મા કલેશયેર્મનઃ ।
 નિષ્ફલત્વમવાપ્નોતિ ન મદ્ભક્તમનોરથઃ ।
 અદૈવ લક્ષ્યસે વત્સે કાન્તં સમુચિતં પતિમ્ ॥ ૨૨ ॥
 તત્કિમન્યઃ સમુચિતઃ પતિર્યસ્તે ભવિષ્યતિ ।
 વિદ્યાધરાધિપતિતાં લભતાં સ મદાજ્ઞયા ॥ ૨૩ ॥
 અન્તર્દધે સિદ્ધસુતામિતિ વ્યાહૃત્ય પાર્વતી ।
 અભીષ્ટદાનેન વિના નાન્યત્કૃત્યં મહાત્મનામ્ ॥ ૨૪ ॥
 તતો ભગવતીવાક્યરસાયનચમત્કૃતા ।
 કુતોડપ્યુપાગતાભિઃ સા સખીભિઃ પરિવારિતા ॥ ૨૫ ॥
 સખીભિઃ સહ સા તસ્થૌ બાહ્યોપવનવર્ત્તનિ ।
 આયયૌ તત્ક્ષણં રાજસૂનુર્જુમૂતવાહનઃ ॥ ૨૬ ॥
 સ રાજસૂનુસ્તાં વીક્ષ્ય બાલાં હૃદયહારિણીમ્ ।
 ચચાર ગોચરે પુષ્પધન્વનશ્ચારુયૌવનઃ ॥ ૨૭ ॥
 તયા મલયવત્યાપિ તં વિલોક્યાભિજાતયા ।
 અવાપિ મદનાધીનાવસ્થિતિર્નિજચેતસિ ॥ ૨૮ ॥
 અધિગમ્યાથ તાં વાર્તાં વિશ્વાવસુરુદારધીઃ ।
 જુમૂતવાહનં યોગ્યં જનન્નિર્વૃત્તિમાયયૌ ॥ ૨૯ ॥
 જુમૂતકેતુર્જુમૂતવાહનસ્ય પિતા તતઃ ।
 પુત્રાર્યે તાં શુભાં કન્યાં વિશ્વાવસુમયાચત ॥ ૩૦ ॥
 અવાપ્ય તાં પ્રિયતમામથ જુમૂતવાહનઃ ।
 વિલાસૈર્બહુભિર્નિન્યે ક્ષણવદ્રત્સરાન્બહૂન્ ॥ ૩૧ ॥

તતઃ પ્રોવાય દયિતાં કદાચિદ્વિજને નિશિ ।
 જીમૂતવાહનઃ કિંચિત્સ્મિતધૌતારુણાધરઃ ॥ ૩૨ ॥
 પૂર્વજાતિસ્મરઃ સોડહમસ્મિન્સુન્દરિ જન્મનિ ।
 પ્રાગજન્મન્યપિ મે પત્ની ત્વમેવ સુભગાભવઃ ॥ ૩૩ ॥
 ઇયુક્તે તેન સુભગા સા જગદાધિકાદરા ।
 સ્મરામ્યહં ન કિંચિત્તુ તત્ત્વયા કથ્યતામિતિ ॥ ૩૪ ॥
 પુનઃ પુનરસૌ પત્યા પ્રાર્થ્યમાનઃ સકૌતુકમ્ ।
 અભાષત પયોવાહધ્વનિગમ્ભીરયા ગિરા ॥ ૩૫ ॥
 અહં વિદ્યાધરઃ પૂર્વજન્મન્યાસં નભોગતિઃ ।
 તુપારશૈલશિખરં કદાચિત્કીડિતું ગતઃ ॥ ૩૬ ॥
 તતો વ્યોમસ્થિતસ્યૈવ પ્રણતસ્ય ચ શકુરઃ ।
 ગૌર્યાલોકાવસાનાં મે મર્ત્યતામાદિશત્કુધા ॥ ૩૭ ॥
 તતો વિદ્યાધરીભાવં તચ્છાપેન પરિત્યજન્ ।
 વણિજામન્વયે જાતો વલભ્યામપ્યહં પુરિ ॥ ૩૮ ॥
 મહાધનો વણિક્ષુત્રો વસુદત્તાભિયાં શ્રયન્ ।
 અહં વલભ્યાં તત્રૈવ વૃદ્ધિં યાતો ધનૈઃ સહ ॥ ૩૯ ॥
 મનોવત્યભિધાના ચ પત્ની પ્રિયતમાભવત્ ।
 બહુકાલં તયા સાર્ધં વિલાસૈરત્યવાહયમ્ ॥ ૪૦ ॥
 ક્રમેણ પલિતાક્રાન્તો વ્યાધિવ્યામુહ્યદિન્દ્રિયઃ ।
 ભિષગિભિરપ્રતિકાર્યાં વ્યથામહમવાસવાન્ ॥ ૪૧ ॥
 ક્રમાજ્જરાવિકલવયા પત્યા સાકમહં તતઃ ।
 અપાતયં સ્વામાત્માનં કાલિઞ્જરમહીધરાત્ ॥ ૪૨ ॥
 શબરો મે સુહૃદભૂતસોડપિ વાર્ધકવિપ્લુતઃ ।
 પ્રાણાન્મુમોચ તત્રૈવ પતિત્વા ધરણીતલાત્ ॥ ૪૩ ॥
 અસ્મિન્નવસરે સર્વે ભાવિભોગાભિલાષિણઃ ।
 સ્મરન્તઃ શકુરં દેવં સ્તુવન્તશ્ચ લયં ગતાઃ ॥ ૪૪ ॥
 પ્રાણનિર્યાણસમયે સ્તુતો યત્પરમેશ્વરઃ ।
 ફલં તસ્યેદમાપન્નં ચદ્ભૂતોડપિ સમાગમઃ ॥ ૪૫ ॥

भुभोय शबरो यश्च प्राणान्पशुपतिं स्मरन् ।
स मित्रावसुरित्यास्ते विधाधरकुलोद्भवः ॥ ४६ ॥

अहं स वसुदत्तश्च त्वं य सैव मनोवती ।
शबरश्च तव भ्राता मित्रावसुरिति श्रुतः ॥ ४७ ॥

तदेतदावयोर्भूयो दम्पतित्वमुपस्थितम् ।
त्वद्भ्राता य ममाभीष्टः सौहृदात्पूर्वसञ्चित्तात् ॥ ४८ ॥

शुभूतवाहनस्येति गिरं श्रुत्वा मनोरमाम् ।
प्राप्ता मलयवत्यापि हृदये निर्वृतिः परा ॥ ४९ ॥

कदाचित्स श्वशुर्येण साकं सर्वत्र सञ्चरन् ।
वेलावनं जलनिधेः प्रेक्षते स्म सकौतुकम् ॥ ५० ॥

अस्थिराशीनसौ तत्र पश्यति स्म सलस्रशः ।
मित्रावसुं य पप्रच्छ कस्यामी चेति कौतुकात् ॥ ५१ ॥

ततस्तद्वयनं श्रुत्वा मित्रावसुरभाषत ।
वृत्तान्तं शृणु सङ्क्षेपान्निःशेषं कथये तव ॥ ५२ ॥

कृष्टिमाता पुरा कद्रव्याजलब्धजया डिल ।
विनतां ताक्ष्यजननीं प्रापयामास दासताम् ॥ ५३ ॥

ताक्ष्यस्तेनैव वैरेण भोययित्वा स्वमातरम् ।
काद्रवेयान्छडाद्भोक्तुं प्रावर्तत मडाबलः ॥ ५४ ॥

स(त)दा तान्धवलीयके सम्प्रविश्य रसातलम् ।
अमर्दयत्कांश्चिदपि त्रासात्तेचित्स्वयं मृताः ॥ ५५ ॥

अथोपद्रवमालोक्य युगपत्सङ्क्षयावहम् ।
सात्त्वर्थनं सुपर्णस्थ समयं वासुकिर्व्यधात् ॥ ५६ ॥

त्वयि प्रविष्टे पातावं सर्वे नश्यन्ति भोगिनः ।
आळारायैकमेकं ते प्रेषये तीरमम्बुधेः ॥ ५७ ॥

प्रतिपद्येति समयं गरुडस्तदनन्तरम् ।
ऐकमेकमहिं भुङ्क्ते वासुकिप्रहितं सदा ॥ ५८ ॥

ततः प्रभृति ताक्ष्येण भक्ष्यमाणेषु भोगिषु ।

તદસ્થિરાશયો વૃદ્ધિ ગતાઃ કાલેન ભૂયસા ॥ ૫૯ ॥

ઇતિ મિત્રાવસોઃ શ્રુત્વા દુઃખમન્તર્ભભાર સઃ ।

ભોક્તારં ગરુડં નિન્દન્વિસ્રજારં ચ વાસુકિમ્ ॥ ૬૦ ॥

એકસ્ય કૃણિનઃ પ્રાણાન્નક્ષિપ્યામિ નિજાત્મના ।

ઇતિ સ ચિન્તયામાસ તદા સ દૃઢનિશ્ચયઃ ॥ ૬૧ ॥

તતો મિત્રાવસોઃ પિત્રા દ્રુતમાગમ્યતામિતિ ।

વિસૃષ્ટઃ કોઽપિ પુરુષસ્તયોર્નિકટમાગમત્ ॥ ૬૨ ॥

ગચ્છ મિત્રાવસો પશ્ચાદેષ્યામીતિ વિસૃજ્ય તમ્ ।

એકઃ સ નિશ્ચિતાર્થેચ્છઃ શુશ્રાવ કરુણં ધ્વનિમ્ ॥ ૬૩ ॥

અપશ્યદથ સોઽન્વિષ્યન્યુવાનં સુન્દરાકૃતિમ્ ।

નિવર્તયન્તં જનનીં રુદતીં પ્રણયાક્ષરૈઃ ॥ ૬૪ ॥

જિજ્ઞાસમાનસ્તદ્ધાર્તાં યાવત્તત્ર સ તિષ્ઠતિ ।

તાવદ્ભાષે જનની તનયસ્નેહવિહ્વલા ॥ ૬૫ ॥

હા શઙ્ખચૂડ વિસ્તીર્ણો નાગલોકેઽપિ વેધસા ।

ત્વમેવ લબ્ધો મદ્ભાગ્યક્ષયાદ્વાસુકિના તથા ॥ ૬૬ ॥

ઇત્યાદિપ્રલપન્તીં તાં યાવત્સ વ્યસૃજ્યુવા ।

તાવત્સોઽપિ ભુજ્ઙગં તં ગરુડાહારમધ્યગાત્ ॥ ૬૭ ॥

અથ પ્રણન્તું ગોવિન્દં (ગોકર્ણ) સ યાવદગમત્કર્ણી ।

જીમૂતવાહનેનાત્મા દઢે તાવદ્ધુરુત્મતે ॥ ૬૮ ॥

આગતઃ શઙ્ખચૂડોઽથ ગરુત્મન્તં વ્યલોકયત્ ।

જીમૂતવાહનાહારકારિણં શિખરે ગિરેઃ ॥ ૬૯ ॥

પ્રાણેષુ લબ્ધેષ્વપિ સ કન્દતિ સ્મ મહોરગઃ ।

તસ્યાસમીક્ષ્યકારિત્વં નિનિન્દ ગરુડસ્ય ચ ॥ ૭૦ ॥

અત્રાન્તરે સ્વપિતરૌ પ્રામૌ જીમૂતવાહનમ્ ।

અન્વેષ્ટું સુચિરાયાતં કાન્તં મલયવત્યપિ ॥ ૭૧ ॥

તેઽપિ તચ્ચરિતં સર્વં નિશમ્ય કૃણિપુઙ્ગવાત્ ।

નિનિન્દુર્ગરુડં તારૈર્વયોભિઃ સાશ્રુલોચનાઃ ॥ ૭૨ ॥

અર્ધમુક્તં મુમોયાથ તાક્ષ્યો જીમૂતવાહનમ્ ।
 સ્વયં ચ લજ્જિતસ્તસ્થૌ સ્વપાદન્યસ્તલોચનઃ ॥ ૭૩ ॥
 સર્વે તતસ્તે સાકન્દાસ્તાડયન્તો હઠાદુરઃ ।
 જીમૂતવાહનાભ્યર્ણમવાપુઃ સ્નેહવિહ્વલાઃ ॥ ૭૪ ॥
 અથ શોચત્સુ સર્વેષુ સ્વભાગ્યાનિ નિરન્તરમ્ ।
 જીમૂતવાહનઃ પ્રાણાન્મુમુચે નિભિડવ્યથઃ ॥ ૭૫ ॥
 જીમૂતવાહનં વીક્ષ્ય મરણસ્તિમિતેક્ષણમ્ ।
 સર્વેડપિ તે ચિતામેકામકુર્વન્મરણાર્થિનઃ ॥ ૭૬ ॥
 આશ્વિષ્ય પિતરૌ પુત્રં મૃતં જીમૂતવાહનમ્ ।
 ચ કન્દતુસ્તતો બાષ્પગદ્ગદાક્ષરયા ગિરા ॥ ૭૭ ॥
 આવયોર્મૃતયોરેકઃ કુલતન્તુર્ભવેદિતિ ।
 હન્ત પ્રતિહતં વાઙ્યમિદાનીં પ્રાઙ્મૃતે ત્વયિ ॥ ૭૮ ॥
 કાશ્મીરકાઙ્ગારાગેણ ચઃ કાયસ્તવ વર્ધિતઃ ।
 સ એવ દહ્યતે સઘશ્ચિતાહુતવહાર્ચિષા ॥ ૭૯ ॥
 ઇતિ પિત્રોઃ પ્રલપતોર્ગાઢપ્રેમભરાકુલા ।
 બભાષે સા મલયવત્યાદાયોરસિ તત્પદૌ ॥ ૮૦ ॥
 અયં વિપદ્યતે હન્ત પતિર્દુષ્કર્મણા મમ ।
 લીલાતલ્પમિવારુહ્ય તચ્ચિતાં સુખમાપ્નુમઃ ॥ ૮૧ ॥
 ત્વમમ્બિકેતિ કિં વાન્યત્કથ્યસે પરમેશ્વરિ ।
 અનન્યરક્ષણીયાં મામેહિ ત્વં પાલયાધુના ॥ ૮૨ ॥
 ભાવી વિદ્યાધરપતિર્ભર્તા મે કથિતસ્ત્વયા ।
 મા ભૂદ્વિદ્યાધરૈશ્વર્યં મર્ત્યત્વમપિ હા હતમ્ ॥ ૮૩ ॥
 અસત્યવાદિની દેવી સમ્પન્ના યદિ સામ્પ્રતમ્ ।
 ભક્તાનાં કા તદસ્ત્યાશા પ્રસન્નાયામપિ ત્વયિ ॥ ૮૪ ॥
 અસાધ્યં તવ કિં માતઃ પ્રત્યુજ્જવય મે પતિમ્ ।
 અનન્યગામી શબ્દોડયં દયાલુરિતિ ચિન્ત્યતામ્ ॥ ૮૫ ॥
 સાધયન્તે પરિમિતં પ્રાણાન્દાતું ન કેચન ।
 અશેષાભીષ્ટનિષ્પત્તિં ત્વાદૃશાં કુરુતે યતઃ ॥ ૮૬ ॥

દત્વા સ્વકાયં મદ્ભર્તા વયં સર્વેડપિ મારિતાઃ ।
 રક્ષિત્વૈકમહિં તાર્ક્ચલુલં સર્વમુપેક્ષિતમ્ ॥ ૮૭ ॥
 માતઃ પરિમિતા અન્યે દદતોડપિ ન જાયતે ।
 સર્વજ્ઞસ્ય પરા શક્તિસ્ત્વમેવ ફલદાયિની ॥ ૮૮ ॥
 પત્યા સહ ચિતાવહિં પ્રવેષ્ટુમહમુદ્યતા ।
 તન્મે મૃત્યોઃ કિમન્યત્સ્યાદ્ભવદ્ભક્તિશ્ચ કિંક્રલા ॥ ૮૯ ॥
 ઇત્યુક્તવત્યસૌ શોકાદન્યે ચ વિવિશુશ્ચિતામ્ ।
 પરિરભ્ય તમડ્ગેડડ્ગૈર્મૃતં જુમૂતવાહનમ્ ॥ ૯૦ ॥
 ચિતાં પ્રવિષ્ટાસ્તે વાણીમશ્વવન્નભયાત્મિકામ્ ।
 યામાકર્ણયતાં વહ્નિરભૂત્પીયૂષવન્મૃદુઃ ॥ ૯૧ ॥
 અથાદૃશ્યત નિઃશેષદુરિતક્ષયકારિણી ।
 અભયં દદતી દેવી પૂર્ણચન્દ્રશતાનના ॥ ૯૨ ॥
 પ્રત્યુજ્જીવતુ સોડયં મે પુત્રો જુમૂતવાહનઃ ।
 ઇત્યુક્ત્વા તન્મહાદેવી પશ્યતિ સ્મ દયાનિધિઃ ॥ ૯૩ ॥
 દેવીસન્દર્શનનાપિ ચિતાવહ્નૌ પ્રશામ્યતિ ।
 રસાયનરસેનેવ સિક્તાઃ સર્વે મુદં યયુઃ ॥ ૯૪ ॥
 દેવીદૃષ્ટાતમાત્રેણ યથા જુમૂતવાહનઃ ।
 અહો વરિષ્ઠાઃ પ્રાણાસ્તે તેજઃ પૂર્વાતિશાયિ ચ ॥ ૯૫ ॥
 સપ્રમોદં સમસ્તેષુ તતો વિનતમૌલિષુ ।
 અભાષત મહાદેવી નિર્મિતસ્મિતચન્દ્રિકા ॥ ૯૬ ॥
 વત્સે મલયવત્યેષ ભાવી વિદ્યાધરાધિપઃ ।
 પતિસ્તવેતિ વાણી મે રામણીત્વાય કલ્પતે ॥ ૯૭ ॥
 યો યઃ પશ્યતિ માં ભક્તયા યો યો ધ્યાયતિ વા ક્વચિત્ ।
 ક્ષણાદભીષ્ટં દાસ્યામિ તસ્ય તસ્ય પ્રતિજ્ઞયા ॥ ૯૮ ॥
 ઇતિ વિદ્યાધરૈશ્વર્યં ત્વદ્ભક્તેઃ પ્રતિપાદિતમ્ ।
 તત્કિમન્યદભીષ્ટં તે દદામિ બ્રૂહિ સમ્પ્રતિ ॥ ૯૯ ॥
 ઇત્યુક્તવત્યાં પાર્વત્યાં જીવિતં વીક્ષ્ય સા પતિમ્ ।

મનોરથાધિકં પ્રાપ્ય વન્દમાના જગાદ ચ ॥ ૧૦૦ ॥

કિમન્યત્રાર્થનીયં મે ત્વાં દૃષ્ટ્વા જનનીં સ્વયમ્ ।

સઙ્ગવિતશ્ચ ભર્તાયં વિદ્યાધરપતિઃ કૃતઃ ॥ ૧૦૧ ॥

તથાપિ પ્રાર્થયામ્યેતત્ત્વયિ ભક્તિદૃઢાસ્તુ મે ।

યશ્ચાકાઙ્ક્ષતિ ભર્તા મે તત્તસ્મૈ સફલીકુરુ ॥ ૧૦૨ ॥

ઇતિ વ્યાહૃત્ય વિરતા યદા મલયવત્યભૂત્ ।

દેવીં ભૂસંજાયોવાચ તદા જુમૂતવાહનઃ ॥ ૧૦૩ ॥

માતસ્ત્વદ્દર્શનાદેવ કૃતાર્થત્વમવાપ્તવાન્ ।

નિર્વિરામોઽપ્યહં યાચે કરુણામેવ તાવકીમ્ ॥ ૧૦૪ ॥

અસ્ત્યન્યત્રાર્થનીયં મે યત્યુનર્ન ભવિષ્યતિ ।

અયં તાક્ષ્યોઽધપ્રભૃતિ મા ભક્ષયતુ પન્નગાન્ ॥ ૧૦૫ ॥

અસ્થિશેષોઽપિ સર્વોઽધસ્ત્વત્પ્રસાદેન જીવતુ ।

પ્રણિપત્યેતિ વિજ્ઞાપિં વ્યધાજ્જુમૂતવાહનઃ ॥ ૧૦૬ ॥

તાક્ષ્યોઽધ્યવસરે તસ્મિન્દેવીં વન્દિતુમભ્યગાત્ ।

ઉવાચ ગરુડં દેવી પ્રણમન્તં પુરઃ સ્થિતમ્ ॥ ૧૦૭ ॥

અદ્ય પ્રભૃતિ નાગાસ્તે ન ભક્ષ્યા વચસા મમ ।

મદ્ગિરૈવાસ્તુ તે તૃપ્તિર્વિનાપ્યુરગભોજનમ્ ।

ઇતિ દેવીવચઃ સોઽપિ મૂર્ધ્નિ જગ્રાહ સાદરઃ ॥ ૧૦૮ ॥

અથ સા કૃપયા સર્વાનસ્થિશેષાન્ભુજ્ગમાન્ ।

દેવી સઙ્ગવચામાસ સુધાવિશદયા ગિરા ॥ ૧૦૯ ॥

અસ્થિશેષા અપિ તતો નાગાઃ સઙ્ગવિતાસ્તથા ।

જગ્મુઃ સ્વભવનં ત્યક્ત્વા વૈરં સાકં ગરુત્મતા ॥ ૧૧૦ ॥

દેવ્યા ચૈવંવિધં તત્ર રચિતં વીક્ષ્ય નિર્જરાઃ ।

ન્યક્ષિપઙ્ગયશબ્દાઙ્કાન્મન્દારકુસુમાઙ્ગલીન્ ॥ ૧૧૧ ॥

ઇત્યમુક્તસ્તતો દેવ્યા પિતૃભ્યાં સહ સપ્રિયઃ ।

વિદ્યાધરાધિપત્યાર્થમગાજ્જુમૂતવાહનઃ ॥ ૧૧૨ ॥

સઙ્ગજીવ્ય ભુજગાન્સર્વાન્સન્તાર્પ્ય ચ ખગેશ્વરમ્ ।

અન્તર્દધે મહાદેવી તદાનીં કરુણાનિધિઃ ॥ ૧૧૩ ॥

પરમિદમુપકર્તુમત્ર કો ન

પ્રભવતિ નામ જગત્સુ પુણ્યવૃદ્ધિઃ ।

જગદુપકરણે શિવસ્ય ભ(શ)ક્તિઃ

પ્રસરતિ તત્ર તતઃ પરો વદાન્યઃ ॥ ૧૧૪ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથકવિવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ જીમૂતવાહનવરપ્રદાનો નામ પચ્ચવિંશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૨૫ ॥

૨૬. ષડ્વિંશઃ પ્રકાશઃ - વિક્રમતુડ્ગાય વરપ્રદાનમ્ ।

ૐ નમઃ સ્વચ્છસ્વતન્ત્રપરામૃતસારાય શ્રીમૃત્યુજિતે ।

આબાલ્યાદ્ધુવર્ધિતો બહુવિધૈશ્ચેષ્ટાશતૈરાત્મજઃ

સંવિદ્દેવિ નિગૃહ્યતે તવ પુરઃ સદ્યા(ત્યા)લયે યન્મયા ।

તેનૈવાક્ષયમીશ્વરપ્રિયતમા યેનાશ્રયે નિર્વૃત્તિં

શ્વાઘ્યો વીરવરો ભવેયમિયતા સમ્પૂર્ણસર્વેષ્ણિતઃ ॥ ૧ ॥

વર્ધયન્તી હ્યપત્યાનિ બહ્વીઃ સિદ્ધીઃ પ્રયચ્છતિ ।

મૃતાન્સઞ્જીવયત્યેવ પૂજિતા શક્તિરૈશ્વરી ॥ ૨ ॥

અભૂદ્વિક્રમતુડ્ગાખ્યો નિધિઃ સકલસમ્પદામ્ ।

પાર્થિવો વિક્રમપુરે જગત્રિતયશાલિનિ ॥ ૩ ॥

એકદા તસ્ય સેવાર્થં વિપ્રો વીરવરાભિધઃ ।

આયયૌ માલવઃ શૂરસ્તરુણઃ સુન્દરાકૃતિઃ ॥ ૪ ॥

રાજા ધનમવિચ્છિન્નં દદૌ તસ્મૈ દિને દિને ।

સિંહદ્વારસ્થિતઃ સોઽપિ તસ્ય સેવામકલ્પયત્ ॥ ૫ ॥

મધ્યાહ્નમાત્રમકરોત્સ્વગૃહે સ નિજાક્લિકમ્ ।

અવશિષ્ટં દિનં નિન્યે નિશાં ચ નૃપમન્દિરે ॥ ૬ ॥

એકદા વર્ષતિ ધને નિશાયાં બહુલક્ષણે ।

પ્રાસાદવર્તી ભૂપાલઃ શુશ્રાવ રુદિતધ્વનિમ્ ॥ ૭ ॥

આકન્ધધ્વનિમાકર્ણ્ય રાજા ચિરમચિન્તયત્ ।

નિર્દુઃખેઽપિ જગત્યસ્મિન્વર્તતે કો રુદન્નિતિ ॥ ૮ ॥

સગ્ચિન્ત્યેતિ મહીપાલશ્ચિન્તાયકિતયેતનઃ ।

બહિસ્તિષ્ઠતિ કો વેતિ ગમ્ભીરાં ગિરમ્મબ્રવીત્ ॥ ૯ ॥

તસ્ય તદ્વચનં શ્રુત્વા તતો વીરવરોડબ્રવીત્ ।

અહમેકઃ સ્થિતો રાજર્ષિં કરોમ્યભિધી(ધાસ્ય)યતામ્ ॥ ૧૦ ॥

ઇતિ શ્રુત્વા વચસ્તસ્ય સન્તુષ્ટો દૃઢસેવયા ।

અબ્રવીન્મેદિનીપાલો વાયં સૌજન્યકોમલામ્ ॥ ૧૧ ॥

કાપિ વીરવર સ્ત્રીયં દૂરે ક્વચન રોદિતિ ।

કિં દુઃખમસ્યાઃ કેયં ચ ગત્વેતિ પરિપૃચ્છયતામ્ ॥ ૧૨ ॥

આકાર્ણ્ય તદ્ગિરા યામીત્યુક્ત્વા વીરવરો દ્વિજઃ ।

કરે કરતલાં ધન્વન્નયયૌ ધીરયેષ્ટિતઃ ॥ ૧૩ ॥

પ્રાસાદાદવરુહ્યાથ કરવાલકરો નૃપઃ ।

કૌતૂહલેન નિર્યાન્તિં તં વીરવરમન્વગાત્ ॥ ૧૪ ॥

અથ સોડનુસરન્વીરો બ્રાહ્મણો રુદિતધ્વનિમ્ ।

પુરાદ્બહિર્વિનિર્ગત્ય સરો દીર્ઘં વ્યલોકયત્ ॥ ૧૫ ॥

દયાલો નાથ હા શૂર ત્વયા ત્યક્તા કમાશ્રયે ।

વદન્તીમિતિ તન્મધ્યે સોડપશ્યદ્દુદતીં સ્ત્રિયમ્ ॥ ૧૬ ॥

કિં કન્દસિ ચ કાસિ ત્વમિત્યુક્તા તેન સાબ્રવીત્ ।

તૃતીયેડહિ મરિષ્યન્તં શોચામિ પૃથિવી નૃપમ્ ॥ ૧૭ ॥

પતિર્વિક્રમતુડ્ગો મે નાભૂદીદૃક્કદાયન ।

તેનાહં રોદિમિ ભૃશમસ્મિન્નાણિ મરિષ્યતિ ॥ ૧૮ ॥

વત્સ જ્ઞાનબલાત્સર્વં ભાસતે મે શુભાશુભમ્ ।

ત્રિદિવસ્થો યથાદ્રાક્ષીદેવપુત્રઃ સ સુપ્રભઃ ॥ ૧૯ ॥

સ હિ પુણ્યક્ષયાદ્ભાવિ સ્વર્ગાત્પતનમૈક્ષત ।

દિવ્યદૃક્સૂકરીગર્ભે સમભિશ્ચોદ્ભવદિનૈઃ ॥ ૨૦ ॥

શુશોચ દિવ્યાન્ભોગાન્સ સ્વાત્માનં ચ સુરાત્મજઃ ।

આલોક્ય તં ચ શોચન્તમિન્દ્રઃ પપ્રચ્છ કારણમ્ ॥ ૨૧ ॥

અધિગમ્ય ચ વૃત્તાન્તમુપાયમમુમભ્યઘાત્ ।

નમઃ શિવાયેતિ સદા વદન્જાતિસ્વભાવતઃ ।

ઇત્યમર્ત્યાત્મજોડ્યસ્ય ભારતીં પ્રત્યપદ્યત ॥ ૨૨ ॥

તતો નમઃ શિવાયેતિ વદન્સમ દિનાન્યસૌ ।

ન લેભે સૂકરીગર્ભં કિન્તુ લોકાઽશુભાવહાન્ ॥ ૨૩ ॥

ઇત્યં ચકન્દ સ યથા કૃતિષ્યદ્વીક્ષ્ય દુષ્ટૃતમ્ ।

તથા શોચામ્યહં મૃત્યું ભાવિનં ચ મહીપતેઃ ॥ ૨૪ ॥

ઇતિ વીરવરઃ શ્રુત્વા મેદિનીમભ્યધાત્તદા ।

રક્ષોપાયોડસ્તિ ચેદ્બ્રૂહિ સુપ્રભસ્યેવ વાસવઃ ॥ ૨૫ ॥

ઇત્યુક્તા તેન પૃથિવી રક્ષોપાયમભાષત ।

ભવત્પુત્રોપહારેણ ચણ્ડિકાયાસ્તથાલયે ॥ ૨૬ ॥

રક્ષોપાયં તતઃ શ્રુત્વા હન્ત વીરવરોડબ્રવીત્ ।

વિષાદસ્યજયતાં દેવિ સઘઃ સમ્પાદયામ્યહમ્ ॥ ૨૭ ॥

આકણ્ઠ્યેતિ ગિરં તસ્ય ભૂમિસ્તૂષ્ણીમકલ્પયત્ ।

સોડપિ સ્વપુત્રમાનેતું જગામ નિજમન્દિરમ્ ॥ ૨૮ ॥

શશંસ રક્ષણં રાણઃ ।

..... સાપિ પુત્રોપહારતઃ ॥ ૨૯ ॥

તૌ દમ્પતી તતઃ પુત્રં બોધયિત્વા ચિકીર્ષિતમ્ ।

વર્ણયામાસતુઃ સર્વં પ્રભુરક્ષાકૃલાત્મકમ્ ॥ ૩૦ ॥

શ્રુત્વા પિત્રોઃ સ વૃત્તાન્તં શિશુઃ સત્ત્વવરાભિધઃ ।

યથાર્થનામા સાનન્દં જગાદ મધુરં વચઃ ॥ ૩૧ ॥

અહો ધન્યોડસ્મિ યત્પ્રાણૈ રક્ષયતે મેદિનીપતિઃ ।

તસ્ય પ્રભોરિયદ્ભુક્તમધુના શોધ્યતે ચિરમ્ ॥ ૩૨ ॥

ઇત્યુક્ત્વા સ ગિરં પિત્રોરડગીચકે શુભાશયઃ ।

અનુગચ્છન્સ શુશ્રાવ રાજાસૌ ગૂઢવિગ્રહઃ ॥ ૩૩ ॥

તતઃ સત્ત્વવરં પુત્રં સ્કન્ધે વીરવરો વહન્ ।

ધર્મવત્સ્યસ્ય ચાદાય પત્ની વીરવતીં સુતામ્ ॥ ૩૪ ॥

નિર્જગામ સ્વભવનાદતિઘોરે નિશાક્ષણે ।

અવાપ ચણ્ડિકાગારં સ ચ રાજહિતેચ્છયા ॥ ૩૫ ॥

અથાવતારિતઃ સ્કન્ધાત્પિત્રા સત્ત્વવરોઽબ્રવીત્ ।

નૌમિ ત્વાં દેવિ મત્પ્રાણૈર્જીવત્વસ્મત્પ્રભુર્નૃપઃ ॥ ૩૬ ॥

રાજ્યં વિઠ્ઠમતુડ્ગસ્ય ભૂપાદિદમકણ્ટિકમ્ ।

ઇત્યસ્યોક્તવતો માતા સાધુ પુત્રેત્યભાષત ॥ ૩૭ ॥

તતઃ કરતલાહત્યા શિરો વીરવરઃ શિશોઃ ।

છિત્ત્વા દદૌ મહાદેવ્યૈ રાજઃ શ્રેયોઽસ્તિત્વતિ બ્રુવન્ ॥ ૩૮ ॥

સ્વામી પુત્રોપહારેણ ત્વયા સમ્પ્રતિ રક્ષિતઃ ।

ઇતિ તત્રોદભૂદિવ્યા વાણી વીરવરં પ્રતિ ॥ ૩૯ ॥

અલક્ષિતે તતઃ સર્વં વિલોકયતિ રાજાનિ ।

ભ્રાતરં નિહતં વીક્ષ્ય સુતા દૈવાદ્યપદ્યત ॥ ૪૦ ॥

અથ ધર્મવતી પત્ની તં બભાષે કૃતાઞ્જલિઃ ।

નાથ રાજઃ કૃતં શ્રેય ઇતિ સિદ્ધો મનોરથઃ ॥ ૪૧ ॥

અધુના કન્યકાથેષા વિપન્ના ભ્રાતૃશોકતઃ ।

તત્ત્વિં મે નિરૂપત્યાયાઃ પ્રાણૈરપિ નિરર્થકૈઃ ॥ ૪૨ ॥

ચિતાં રચય તદ્યત્ર સાપત્યા પ્રવિશામ્યહમ્ ।

ભૂયો ભૂયોઽપિ મે ભૂયાસ્ત્વમેવાપ્રતિમઃ પતિઃ ॥ ૪૩ ॥

પુનઃ પુનઃ પ્રિયામેવં પ્રાર્થયન્તીં વિલોક્ય સઃ ।

કિમન્યત્કથયામીતિ ચિતામેવ વિનિર્મમે ॥ ૪૪ ॥

તતો વિવેશ સાપત્યા સદ્યો ધર્મવતી ચિતામ્ ।

પુનઃ પુનઃભાષિમાણા રાજઃ શ્રેયો ભવત્વિતિ ॥ ૪૫ ॥

એવં સમસ્તમાલોક્ય વૃત્તાન્તં મેદિનીપતિઃ ।

કથં સ્યામનૃણોઽમીષામિતિ ચિન્તયતિ સ્મ સઃ ॥ ૪૬ ॥

અથ વીરવરો ધીરહૃદયઃ સમચિન્તયત્ ।

સંશુદ્ધં સ્વામિનો ભુક્તં નૈકસ્તસ્થાતુમુત્સહે ॥ ૪૭ ॥

આત્મમભરિત્વમેતસ્મિન્વ્યયી કૃત્યકુટુમ્બકે ।

લજ્જાવહં તુ ચામુણ્ડાં સ પ્રણમ્ય વ્યજિજ્ઞપત્ ॥ ૪૮ ॥

અધિકં જીવતુ સ્વામી મમ પ્રાણૈઃ સમાઃ શતમ્ ।

વિજ્ઞાયેતિ ચ મૂર્ધાનં તદાનીં દૃઢનિશ્ચયઃ ॥ ૪૯ ॥

દેવ્યા: પુર: કરતલપ્રહારેણ સ્વમચ્છિનત્ ।
 સાક્ષાત્કૃત્ય સમીક્ષ્યૈવ કૃતકૃત્યો મહીપતિ: ॥ ૫૦ ॥
 સાશ્વર્ય: સવિષાદશ્ચ સલજ્જશ્ચ વ્યચિન્તયત્ ।
 ન દૃષ્ટે ન શ્રુતં ચચ્ચ તત્કર્મ કૃતવાનયમ્ ॥ ૫૧ ॥
 કષ્ટે સદાર: સાપત્યો મન્નિમિત્તમસૂનદાત્ ।
 તદન કથમેતેષાં પુનર્ભવતિ જીવિતમ્ ॥ ૫૨ ॥
 મૃતેષ્વમીષુ પ્રાણૈર્મે પશુવલ્કિં પ્રયોજનમ્ ।
 વરં તન્નિજમૂર્ઘૈવ ચામુણ્ડામર્યયામ્યહમ્ ॥ ૫૩ ॥
 ઇતિ નિશ્ચિત્ય ધીર: સ ભક્ત્યા દેવીં વ્યજિજ્ઞપત્ ।
 ઈશ્વરસ્ય પરા શક્તિ: પચ્યકૃત્યત્રરૂપસૂ: ॥ ૫૪ ॥
 એકા વિજયસે દેવિ ચણ્ડિકેત્યભયપ્રદા ।
 હૃદયસ્થાયિની ત્વં મે વિશ્વાત્મા ચાવગચ્છસિ ॥ ૫૫ ॥
 ત્વદ્ભક્તિવિમુખો દેવિ કદાચિદપિ ચેદહમ્ ।
 આજન્મ સેવિત: પ્રાય: સામાન્યોઽપિ ફલે જન: ।
 અદ્વિતીયા ભગવતી ન જાને કિં કરિષ્યતિ ॥ ૫૬ ॥
 ઇત્યુક્ત્વા કન્ધરાયાં સ કૃપાણં ચાવદત્યજત્ ।
 તાવન્મા સાહસં કાર્ષીરિતિ વાગુદજૃમ્ભત ॥ ૫૭ ॥
 અથ તેજોમયી તેન દદૃશે તત્ર ચણ્ડિકા ।
 પ્રણમ્યમાના સુચિરં બભાષે ચાભયાવહા ॥ ૫૮ ॥
 પુત્ર વિક્રમઙ્ગ ત્વં મદ્ભક્તિરસભાજનમ્ ।
 તત્પ્રસન્નાસ્મિ તે વત્સ વરમભ્યર્થયેષ્ણિતમ્ ॥ ૫૯ ॥
 એવમુક્તવતીં દેવીમયાયત મહીપતિ: ।
 પ્રાણાન્વીરવરસ્યૈવ સકુટુમ્બસ્ય પુણ્યધી: ॥ ૬૦ ॥
 એવમસ્તિવતિ ચામુણ્ડા તાન્સર્વાન્સમજીવયત્ ।
 ઐશ્વર્યસ્ય ન કિં સાધ્યમખાણ્ડસ્ય વિભાવ્યતે ॥ ૬૧ ॥
 અહો કૃપા મહાદેવ્યા ભસ્મીભૂતાપિ સાત્મજા ।
 ધર્મવત્યુદતિષ્ઠત્સા ચત્પ્રસાદેન તત્ક્ષણાત્ ॥ ૬૨ ॥

એવં મનોરથં રાણઃ સમ્પાદ્ય પરમેશ્વરી ।
અન્તર્દયે નભઃસદ્ભિર્વિહિતપ્રસવાઞ્જલિઃ ॥ ૬૩ ॥

તતઃ પ્રભૃતિ ભૂપાલો રાજ્યં કુર્વન્નકણ્ઠકમ્ ।
શુભાં ભગવતીભક્તિં દૃઢીચક્રે યથાક્રમમ્ ॥ ૬૪ ॥

યુગપદપિ બહુનનુગ્રહીતું
પ્રસરતિ શક્તિરખણિતૌતા શિવસ્ય ।
ઇતિ પરિમિતદાયિનં વિમુચ્ય
શ્રયત તમેવ સચેતનાઃ સમસ્તાઃ ॥ ૬૫ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથકવિવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ વિક્રમતુલ્યાય વરપ્રદાનં નામ ષડ્વિંશઃ પ્રકાશઃ ॥
૨૬ ॥

૨૭. સપ્તવિંશઃ પ્રકાશઃ - શબ્દશાસ્ત્રાવતારઃ ।

ૐ નમઃ શબ્દબ્રહ્માત્મે શિવાય ।
તત્તન્મોહતમોપહં પશુપતે યલ્લક્ષણં તાવકં
સર્વં પા(પ્રા)ણિનિબદ્ધમિત્યધિગતં ચેનાદ્વિતીયોડસિ ચ ।
યન્માહાત્મ્યવશાદુદેતિ ચ પરા વાગવાચ્યવૈચિત્ર્યસૂ-
સ્તન્મે સંવિદિ સામરસ્યમધુના પુષ્પાતુ લોકોત્તરમ્ ॥ ૧ ॥

સન્તાપસન્તતિકરી તાવત્તિષ્ઠતિ મૂર્ખતા ।
વાચ્યવાચકરૂપોડયં ન ધ્યાતો યાવદીશ્વરઃ ॥ ૨ ॥

પૂર્વં કદાચિદ્ભગવાન્કૈલાસશિખરોપરિ ।
વિવિધૈર્વિભ્રમૈરાસીદ્ય્યા સહ રહોભુવિ ॥ ૩ ॥

સપ્રમોદેન ચિત્તેન દેવી શમ્ભુમતોષયત્ ।
ઉત્સાહગમધિરોષૈતાં શમ્ભુર્દુષ્ટોડભ્યભાષ્યત ॥ ૪ ॥

પ્રિયં કરોમિ સુભગે કિં તવેત્યભિધીયતામ્ ।
શ્રુત્વેતિ સાબ્રવીદ્દેવી સ્મેરીકૃતવિલોચના ॥ ૫ ॥
સત્યં યદિ પ્રસન્નોડસિ કિઞ્ચિદાપ્યાહિ સત્કથામ્ ।
કસ્યાપિ વર્તતે યા ન વિદિતા પરમેશ્વર ॥ ૬ ॥

ઉક્ત્વેતિ ભૂયોડપ્યવદન્નન્દિદ્વારં નિરુધ્યતામ્ ।

ન કેનચિત્પ્રવેષ્યમિહેતિ તુહિનાદ્રિજા ॥ ૭ ॥

નન્દિન્યથાશ્રિતદ્વારે સાવધાનતયા સ્થિતામ્ ।

અભાષત મહાદેવો દેવીં મધુરયા ગિરા ॥ ૮ ॥

સદા સુખમમર્ત્યેષુ દુઃખમૈકાન્તિકં નૃષુ ।

વૈદ્યાધરં તચ્ચરિતં સુખદુઃખમયં શૃણુ ॥ ૯ ॥

એવં યાવચ્છિવો દેવીં બભાષે તાવદાગમત્ ।

પુષ્પદન્તો ગણઃ શમ્ભુપ્રસાદરસભાજનમ્ ॥ ૧૦ ॥

પ્રવેશં પ્રાર્થયન્દ્વારે નિષિદ્ધઃ સોડય નન્દિના ।

બુભુત્સુઃ કારણં યોગાત્પ્રવિવેશાલિવિગ્રહઃ ॥ ૧૧ ॥

પ્રવિષ્ટઃ સર્વમશૃણોત્કથિતં ચન્દ્રમૌલિના ।

વિદ્યાધરાણાં ચરિતં સમાનામદ્ભુતં ચ સઃ ॥ ૧૨ ॥

શ્રુત્વા નિર્ગત્ય ભાર્યાયૈ સ જયાયૈ જગદ્ તત્ ।

વિમોહયતિ સર્વં હિ દુર્લ્લઙ્ઘયા ભવિતવ્યતા ॥ ૧૩ ॥

તતઃ સખીનાં પુરતસ્તત્કથાવર્ણનોદ્યતા ।

દેવી જયામખ્યજ્ઞાસીદુક્તિભિસ્તત્કથાવિદમ્ ॥ ૧૪ ॥

અકુચ્યત્પાર્વતી ભર્ત્રે નાપૂર્વં કથિતં ત્વયા ।

જયાપ્યેતદ્દિજાનીતે(નાતી)ત્યભ્યધાચ્ચ તદા ચિરાત્ ॥ ૧૫ ॥

પ્રણિધાય તતઃ શમ્ભુરભાષત હિમાદ્રિજામ્ ।

શ્રુતા યોગપ્રવિષ્ટેન પુષ્પદન્તેન સા કથા ।

બભાષે સ જયાયૈ તુ ન જાનાત્યપરઃ પ્રિયે ॥ ૧૬ ॥

શ્રુત્વેતિ યાદ્રિજા પુષ્પદન્તમાનાયયત્કુધા ।

શશાપ યાવિનીતસ્ત્વં ભવ મર્ત્ય ઇતિ કુધા ॥ ૧૭ ॥

તથૈવ માલ્યવન્તં ચ ગણં તત્પક્ષપાતિનમ્ ।

જયયા પ્રાર્થિતા દેવી તતઃ શાપાન્તમભ્યધાત્ ॥ ૧૮ ॥

પ્રભૂણાં કરુણાહેતુર્વિનયપ્રાર્થનૈવ હિ ।

યક્ષઃ કુબેરશાપેન સુપ્રતીકઃ પિશાચતામ્ ॥ ૧૯ ॥

આસાદ્ય વિન્ધ્યાટવ્યાં યઃ કાણભૂતિરિતિ સ્થિતઃ ।

સ્મૃતજાતિસ્તમાલોક્ય પુષ્પદન્તઃ કથામિમામ્ ॥ ૨૦ ॥

यदा वर्णयते तस्मै तदा शापाद्धिमोक्ष्यते ।
 शापावसानमित्युक्त्वा विरराम छिमाद्धिजा ॥ २१ ॥
 दृष्टनष्टाविव गणौ तौ य तत्र बभूवतुः ।
 कालान्तरेण कौशाम्भ्यां सोमदत्तद्विजन्मनः ॥ २२ ॥
 भार्यायां वसुदत्तायां पुष्पदन्तो गणोऽजनि ।
 वररुच्यभिधानेन स ततः समवर्धत ॥ २३ ॥
 अतिबालस्य चैतस्य जनकः पञ्चतामगात् ।
 माता य तं सुतस्नेहाद्विधवा समवर्धयत् ॥ २४ ॥
 कुमेराथ स दिव्यां तां धिषणां समवासवान् ।
 अथैकदा तत्सदनं ब्राह्मणावध्यगच्छताम् ॥ २५ ॥
 दूराध्यगमनश्रान्तौ स्थातुं द्विवसमेककम् ।
 तयोर्निवसतोस्तत्र मुरजध्वनिरुधयौ ॥ २६ ॥
 माता तं याब्रवीद्भर्तुः स्मृत्वा बाष्पाकुलेक्षणा ।
 मित्रं तव पितुर्नन्दो नटो नृत्यति पुत्र सः ॥ २७ ॥
 श्रुत्वेति सोऽब्रवीन्मातर्गच्छान्मयलमवेक्षितुम् ।
 सर्वं ते दर्शयिष्यामि नाट्यं वीक्ष्य यथाक्रमम् ॥ २८ ॥
 तेनेति कथिते विप्रौ तौ विस्मयमवापतुः ।
 ततोऽब्रवीत्तौ तन्माता मात्रांशे नापि संशयः ॥ २९ ॥
 सकृच्छ्रुतं वा दृष्टं वा बालो जनात्यसाविति ।
 प्रातिशाभ्यं ततस्ताभ्यां जिज्ञासुभ्यामपठयत ॥ ३० ॥
 तथैव तद्भरुचिः पपाठ य तयोः पुरः ।
 ताभ्यां स सङ्घितो गत्वा वीक्ष्य नाट्यं निजे गृहे ॥ ३१ ॥
 स्वमातुर्दर्शयामास स समग्रं तथैव तत् ।
 सकृद्ग्राहिणमालोक्य प्राज्ञं वररुचिं तदा ॥ ३२ ॥
 व्याडिरेकस्तयोर्भध्यात्तन्मातरमभाषत ।
 देवस्वामी करम्भश्च सोदरौ प्राग्बभूवतुः ॥ ३३ ॥
 परस्परमतिप्रीतौ वीतसी(वैतस्यै)नगरे द्विजौ ।

ઇન્દ્રદત્તોડયમેકસ્ય તયોઃ સૂનુરજાયત ॥ ૩૪ ॥

અહં વ્યાડિર્દ્વિતીયસ્ય જનકઃ સંસ્થિતશ્ચ મે ।

ઇન્દ્રદત્તપિતા યાતસ્તચ્છોકેન મહાપથમ્ ॥ ૩૫ ॥

અસ્મન્માત્રોશ્ચ હૃદયં શોકેન ત્રુટિતં તતઃ ।

ધને સત્યધ્વનાથૌ તૌ ગતૌ વિદ્યાભિલાષિણૌ ॥ ૩૬ ॥

અભ્યર્થયન્તૌ તાવાવાં તપોભિઃ સ્વામિનં ગુહમ્ ।

ગુહસ્તત્રાદિશત્સ્વપ્ને પ્રભુરાવાં તપઃસ્થિતૌ ॥ ૩૭ ॥

નન્દસ્ય નૃપતેરસ્તિ પુરં પાટલિપુત્રકમ્ ।

વર્ષાખ્યરતત્ર વિપ્રોડસ્તિ તસ્માદ્વિદ્યામવાપ્સ્યથઃ ॥ ૩૮ ॥

ઇતિ શ્રુત્વા વિભોર્વાક્યમાવાં તસ્ય પુરં ગતૌ ।

તત્પુરં પ્રાપ્ય પૃચ્છભદ્યામાવાભ્યાં શુશ્રુવે જનાત્ ॥ ૩૯ ॥

દ્વિજોડસ્તિ મૂર્ખો વર્ષાખ્ય ઇતિ ચિન્તાવહં વચઃ ।

અન્વિષભદ્યામથાવાભ્યાં દારિદ્ર્યૈકનિધિર્ગૃહે ॥ ૪૦ ॥

દૃશ્યતે સ્મ દ્વિજો વર્ષો ધ્યાનસ્તિમિતલોચનઃ ।

તત્પત્ની વિહિતાતિથ્યા ધૂસરા મલિનામ્બરા ॥ ૪૧ ॥

આવાં પ્રવિષ્ઠૌ પ્રણતૌ પપ્રચ્છાસ્મત્પયોજનમ્ ।

અસ્મન્નિવેદિતોદન્તા તતઃ સાધ્વી જગાદ સા ॥ ૪૨ ॥

પુત્રયોર્યુવયોરગ્ને કાલજ્ઞા કથયામિ તત્ ।

ઉક્ત્વેતિ ભર્તૃવૃત્તાન્તકથાં વક્તું પ્રચક્રમે ॥ ૪૩ ॥

ભૂવ શકુરસ્વામી નગરેડસ્મિન્દ્વિજોત્તમઃ ।

મત્પતિસ્તસ્ય પુત્રોડયમુપવર્ષસ્તથા પુરા ॥ ૪૪ ॥

મૂર્ખશ્ચ દુર્ગતશ્ચાયં બુધશ્ચ ધનવાંશ્ચ સઃ ।

તેન ભ્રાત્રા સ્વભાર્યાસ્ય નિયુક્તા નિજપોષણે ॥ ૪૫ ॥

પ્રાવૃટ્ કદાચિદાસન્ના તસ્યા આસ્તે સ્મ યોષિતઃ ।

જુગુપ્સિતં પિષ્ટમયં ગુહ્યરૂપં ગુડાન્વિતમ્ ॥ ૪૬ ॥

દત્ત્વા વિપ્રાય કસ્મૈચિલ્લભન્તે સ્મ ઋતું સ્ત્રિયઃ ।

નિદાઘે શીતકાલે ચ સ્નાનકલેશાસહિષ્ણવઃ ॥ ૪૭ ॥

એવં યોષિજ્જનાઃ પ્રાયઃ સ્વમાચારં વિતન્વતે ।
 જુગુપ્સિતં તદ્રૂઢાતિ કો નામ મતિમાન્દ્રિજઃ ॥ ૪૮ ॥
 તસ્માદાદદતે મૂર્ખાં દક્ષિણાં ધનલમ્પટાઃ ।
 સા ચ મદેવસ્વધૂરાસન્નઋતુશક્તિની ॥ ૪૯ ॥
 તમન્વતિષ્ઠદાચારમસ્મૈ મૂર્ખાય ગર્વિતા ।
 અયં દક્ષિણં તથ્ય ગૃહીત્વા ગૃહમાગતઃ ॥ ૫૦ ॥
 નિર્ભર્ત્સિતો મયા મૂર્ખભાવાચ્ચાન્તરતાપ્યત ।
 અથ સ્વામિકુમારસ્ય સાનુતાપસ્તપો વ્યધાત્ ॥ ૫૧ ॥
 પ્રભુણા તેન તુષ્ટેન વિદ્યાશ્વાસ્ય પ્રકાશિતાઃ ।
 સકૃદ્રાહિણમાસાદ્યે શિષ્યં તાસ્ત્વં પ્રકાશયે ॥ ૫૨ ॥
 ઇત્યુક્તશ્ચ ગુહેણાયં પ્રમોદૃહમાગતઃ ।
 સ્વં વૃત્તાન્તં સમગ્રં ચ સમાગત્ય ન્યવેદ્યત્ ॥ ૫૩ ॥
 તતઃ પ્રભૃત્યયં ધ્યાયઞ્જયંશ્ચ સતતં સ્થિતઃ ।
 સમાગતૌ યુવાં સદ્યઃ સર્વસિદ્ધિર્ભવિષ્યતિ ॥ ૫૪ ॥
 ઉક્ત્વેતિ સા વર્ષવધૂઃ સાધ્વી તૂષણીં બભૂવ ચ ।
 અદાયિ તસ્યૈ ચાવાભ્યાં હેમ દારિદ્યનાશનમ્ ॥ ૫૫ ॥
 પરિભ્રમ્ય ભુવં લબ્ધઃ સકૃદ્ગ્રાહી ન કુત્રચિત્ ।
 આવાભ્યામદ્યે તુ પ્રાપ્તસ્તવ શ્રુતધરઃ સુતઃ ॥ ૫૬ ॥
 તદમું સ્વસુતં દેહિ વિદ્યાસિદ્ધ્યૈ ચતાવહે ।
 ઇતિ વ્યાડિવચઃ શ્રુત્વા જગદેવસુદત્તયા ॥ ૫૭ ॥
 સર્વે સ્ડગતમેવૈતત્પ્રત્યયોઽત્રાસ્યસંશયઃ ।
 તથા હિ જાતમાત્રેઽસ્મિન્વાગ્દેવી હ્યુદપદ્યત ॥ ૫૮ ॥
 અયં શ્રુતધરો લબ્ધ્વા વિદ્યાઃ સમ્યગશેષતઃ ।
 લોકે વ્યાકરણં દિવ્યં પ્રતિષ્ઠાં પ્રાપયિષ્યતિ ॥ ૫૯ ॥
 રોચતે હિ વરં યસ્માન્નામ્ના વરરુચિઃ સુધીઃ ।
 પ્રતિપદ્યેતિ સા વાણી વ્યરમચ્ચ નભસ્તલાત્ ॥ ૬૦ ॥
 તતઃ પ્રભૃતિ બાલેઽસ્મિન્વર્ધમાને મુહુર્મુહુઃ ।
 વર્ષોપાધ્યાયલાભાય મમ ચેતઃ પ્રવર્તતે ॥ ૬૧ ॥

યુવાભ્યામધ તજ્ઞાતં સન્તોષશ્ચ પરો મમ ।
 તપ યુવયોભ્રાતા નીયતાં ચ તદન્તિકમ્ ॥ ૬૨ ॥
 ઇત્યાકર્ણ વચસ્તસ્ય વ્યાડિઃ પૂર્ણમનોરથઃ ।
 મહોત્સવવિધાનાય દદાતિ સ્મ નિજં ધનમ્ ॥ ૬૩ ॥
 ઉપનીય તતો વ્યાડિર્વેદાર્હત્વાય તં શિશુમ્ ।
 જગ્રાહ માત્રા કથમપ્યનુજ્ઞાતં સબાષ્પયા ॥ ૬૪ ॥
 લબ્ધ્વા વરરુચિં ગાઢપ્રમોદૌ તરસા તતઃ ।
 વ્યાડીન્દ્રદત્તૌ વર્ષસ્ય ગુરોઃ પ્રામૌ નિકેતનમ્ ॥ ૬૫ ॥
 જાનન્વરરુચિં મૂર્તં પ્રસાદં ષણ્મુખસ્ય સઃ ।
 વર્ષઃ સન્તોષમાસાધ તદાનીમાસ્ત નિર્વૃતઃ ॥ ૬૬ ॥
 અન્યેધુઃ પુરતઃ કૃત્વા તાઞ્શુદ્ધે વસુધાતલે ।
 ઓઙ્કારમકરોદ્ધર્ષોપાધ્યાયો દિવ્યયા ગિરા ॥ ૬૭ ॥
 તદાનીમસ્ય ચત્વારઃ સાઙ્ગા વેદાઃ સમુદયુઃ ।
 અધ્યાપયિતુમેતાંશ્ચ પ્રાવર્તત પુરઃ સ્થિતાન્ ॥ ૬૮ ॥
 સકૃચ્છ્રુતં વરરુચિર્વ્યાડિશ્ચ દ્વિઃશ્રુતં વચઃ ।
 ત્રિઃશ્રુતં ચેન્દ્રદત્તઃ સ જગ્રાહ ગુરુણોદિતમ્ ॥ ૬૯ ॥
 અપૂર્વ ધ્વનિમાકર્ણ દિવ્યં સજ્જાતવિસ્મયાઃ ।
 ઉપાસતે સ્મ સર્વેડપિ પૌરા વર્ષગુરું તતઃ ॥ ૭૦ ॥
 સ્કન્દપ્રસાદં તં જ્ઞાત્વા તદ્દેશનૃપતિસ્તતઃ ।
 હર્ષેણ વર્ષોપાધ્યાયમુપાસ્તે સ્મ સવિસ્મયઃ ॥ ૭૧ ॥
 અથ કાલેન બહવઃ શિષ્યા વર્ષમુપાયયુઃ ।
 એકોડપિ પાણિનિર્નામ જડબુદ્ધિરુપાયયૌ ॥ ૭૨ ॥
 શિષ્યાન્તરોપહાસેન સાવમાનઃ સ પાણિનિઃ ।
 શુશ્રૂષાકલેશતો યાતઃ કદાચિત્તુહિનાયલમ્ ॥ ૭૩ ॥
 આરાધ્ય તપસા તત્ર વિદ્યાકામઃ સ શકુરમ્ ।
 પ્રાપ વ્યાકરણં દિવ્યં સ ચ વિદ્યામુખં શુભમ્ ॥ ૭૪ ॥
 તત્રાધ્યાહ્યતે સ્માયં સર્વાન્વાદાય પાણિનિઃ ।

સ્વવર્ગ્યન્વરરુચ્યાદીનુપહાસાન્સ્મરન્સુધીઃ ॥ ૭૫ ॥

તતોડભવદ્વરરુચેર્વાદઃ પાણિનિના સહ ।

દિનાનિ સામ ચ યયુસ્તયોર્વિવદમાનયોઃ ॥ ૭૬ ॥

અથાષ્ટમે દિને તેન પાણિનૌ નિર્જિતે સતિ ।

નભસ્તલાન્મહાઘોરં હુકુરોતિ સ્મ શકુરઃ ॥ ૭૭ ॥

શ્રુત્વા શકુરહુકુરં તતઃ પાણિનિના જિતમ્ ।

મૂર્ખત્વં વરરુચ્યાઘાઃ પ્રાપ્તુશ્ચ પ્રતિવાદિનઃ ॥ ૭૮ ॥

ઐન્દ્રં વ્યાકરણં નષ્ટં સમગ્રં ચાભવદ્ભુવિ ।

તતો વરરુચિર્દુષ્પં વિદ્યાવિરહિતો દધે ॥ ૭૯ ॥

મૂર્ખાભૂતો વરરુચિર્મુક્તાહારો વિનિર્યયૌ ।

આરાધયિતુમીશાનં તપોભિસ્તુહિનાચલે ॥ ૮૦ ॥

પરિતુષ્ટો વરરુચેસ્તપોભિઃ પરમેશ્વરઃ ।

શાસ્ત્રં પ્રકાશયામાસ પાણિનેયમશેષતઃ ॥ ૮૧ ॥

શકુરેચ્છાપ્રસાદેન ચૂર્ણીકૃત્યાથ તચ્ચ સઃ ।

જગામ સ્વગૃહં તુષ્યન્નજ્ઞાતાધ્વપરિશ્રમઃ ॥ ૮૨ ॥

તત્રાપ પાણિનેઃ શાસ્ત્રં વર્ષઃ સ્વામિકુમારતઃ ।

વર્ષદ્વિવ્યાડીન્દ્રદત્તૌ ચ લબ્ધવન્તાવસંશયમ્ ॥ ૮૩ ॥

એવં વ્યાકરણં દિવ્યં પ્રવોધાયાભ્યધાત્પુનઃ ।

પાણિનીયમધિષ્ઠાય શરીરં પરમેશ્વરઃ ॥ ૮૪ ॥

તતો વ્યાડીન્દ્રદત્તાભ્યાં પ્રાર્થિતો ગુરુદક્ષિણામ્ ।

અડ્ગીયકાર વર્ષઃ સ હેમકોટિં સુનિર્મલામ્ ॥ ૮૫ ॥

ઇન્દ્રદત્તઃ પ્રવિશ્યાથ સંસ્થિતસ્ય કલેવરમ્ ।

યોગેન નન્દનૃપતેવ્યાડયેડદત્ત કાઞ્ચનમ્ ॥ ૮૬ ॥

વ્યાડિઃ કાઞ્ચનકોટિં તાં વર્ષાયાદત્ત દક્ષિણામ્ ।

ઇન્દ્રદત્તશ્ચ નન્દોડભૃચ્છકટાલધિયા નૃપઃ ॥ ૮૭ ॥

ઇન્દ્રદત્તસ્તતો યોગે નન્દભૂપાલતાં ભજન્ ।

મન્ત્રિભાવે વરરુચિં મહાપ્રાણં ન્યયોજયત્ ॥ ૮૮ ॥

કિમન્યદથ નન્દસ્ય ચિરમાદાય મન્નિતામ્ ।
 ખિન્નો વરરુચિઃ શાન્તસ્તપોવનમશિશ્રિયત્ ॥ ૮૯ ॥
 એકદા સ યયૌ દ્રઘં દેવીં વિન્ધ્યનિવાસિનીમ્ ।
 આરાધિતા ચ તપસા સા તં સ્વપ્ને સમાદિશત્ ॥ ૯૦ ॥
 ગચ્છ વિન્ધ્યાટવીમદ્ય કાણભૂતિમવેક્ષિતુમ્ ।
 ઇતિ દેવ્યા ગિરા સોઽપિ વિન્ધ્યકાન્તારમાયયૌ ॥ ૯૧ ॥
 અપશ્યત્કાણભૂતિં સ પિશાચૈસ્તત્ર ચાવૃતમ્ ।
 જગાદ ચ સદાચારઃ કથમીદૃગભવાનિતિ ॥ ૯૨ ॥
 શ્રુત્વા વરરુચેરેવં કાણભૂતિરભાષત ।
 પાદોપસન્નહં કૃત્વા સૌજન્યમધુરાં ગિરમ્ ॥ ૯૩ ॥
 વિજ્ઞાનં મે સ્વતો નાસ્તિ શ્મશાને શ્રુતમીશ્વરાત્ ।
 યદુજ્જયિન્યાં સર્વં તે કથયામિ શૃણુષ્વ તત્ ।
 સ્મશાને ચ કપાલે ચ તવ દેવ રતિઃ કુતઃ ॥ ૯૪ ॥
 ઇતિ સપ્રણયં પૃષ્ઠઃ પાર્વત્યા શમ્ભુરબ્રવીત્ ।
 કલ્પાન્તસમયે પૂર્વમભૂદેકાર્ણવં જગત્ ॥ ૯૫ ॥
 પાતિતઃ શોણિતકણો વિભિદ્યોરું મયા તતઃ ।
 જલે સ એવાણ્ડમભૂદ્ધૃવિધા ગતવતસ્તતઃ ॥ ૯૬ ॥
 નિરગાત્પુરુષઃ સૃષ્ટૌ સ્રષ્ટા ચ પ્રકૃતિર્મયા ।
 તતઃ સ નિખિલં સૃષ્ટ્વા પ્રજાપતિપુરઃસરમ્ ॥ ૯૭ ॥
 પિતામહ ઇતિ પ્રોક્તો ગાઢાહકુારતામગાત્ ।
 તતઃ કરુણેણાહં તન્મૂર્ધાનમપાટયમ્ ॥ ૯૮ ॥
 મહાવ્રતં ગૃહીત્વા ચ શ્મશાનપ્રિયતાં શ્રયે ।
 એતદ્દેવિ કપાલાત્મ જગત્કરતલે સ્થિતમ્ ॥ ૯૯ ॥
 તસ્માદ્વસ્ય કપાલે દ્વે રોદસી પરિકીર્તિતે ।
 કપાલપ્રિયતા તેન સદૈવ મમ વર્તતે ॥ ૧૦૦ ॥
 શ્રુત્વેતિ શમ્ભોસ્તત્રૈવ સ્થિતવાનસ્મિ સાદરમ્ ।
 તતો મયિ શ્રોતુકામે પાર્વતી પુનરબ્રવીત્ ॥ ૧૦૧ ॥
 કિયતા સમયેનાસ્માન્યુષ્પદન્ત ઉપૈષ્યતિ ।

આકર્ણ્યેત્યવદદેવીમુદ્દિશન્માં ત્રિલોચનઃ ॥ ૧૦૨ ॥
 કુબેરાનુચરઃ સોડયં યક્ષઃ પ્રાપ્તઃ પિશાચતામ્ ।
 અસ્ય સ્થૂલશિરા નામ મિત્રમાસીન્નિશાચરઃ ॥ ૧૦૩ ॥
 તન્મૈત્ર્યા ધનદઃ શાપાત્પિશાચમમુમાદદે ।
 પ્રાર્થિતે દીર્ઘજડ્ધેન ભ્રાત્રાથાસ્ય ધનાધિપઃ ॥ ૧૦૪ ॥
 શાપાવસાનમવદલ્કિચ્છિત્કોપં પરિત્યજન્ ।
 પુષ્પદન્તાત્સમાકર્ણ્ય કથાં શાપાવરોહિણઃ ॥ ૧૦૫ ॥
 ઉક્ત્વા શાપાવતીર્ણસ્ય તાં ચ માલ્યવતોડખિલામ્ ।
 ગણાભ્યાં સહિતસ્તાભ્યામેષ શાપાદ્વિમોક્ષયતે ॥ ૧૦૬ ॥
 પુષ્પદન્તસ્ય શાપાન્તસ્ત્વયાધ્યેવં કૃતઃ સ્મર ।
 શ્રુત્વેતિ શમ્ભોર્વચનં હૃષ્યન્નહમિહાગતઃ ॥ ૧૦૭ ॥
 તસ્માન્નિવર્તતે શાપઃ પુષ્પદન્તાગમાન્મમ ।
 આકર્ણ્યેમાં વરરુચિઃ કાણભૂતેગિરાં તતઃ ॥ ૧૦૮ ॥
 જાતિં સુમોત્થિત ઇવ સ્મૃત્વા તત્ક્ષણમબ્રવીત્ ।
 પુષ્પદન્તો ગણઃ સોડહં શૃણુ મત્તોડખિલં ચ તત્ ॥ ૧૦૯ ॥
 ઉક્ત્વેતિ ગ્રન્થલક્ષાણિ સપ્ત સમાબ્રવીત્કથાઃ ।
 આકર્ણ્ય તાઃ કાણભૂતિરભાષત સવિસ્મયઃ ॥ ૧૧૦ ॥
 ત્વં રુદ્ર એવ કોડન્યો વા ક્વચિદ્વેત્તીદૃશીઃ કથાઃ ।
 શ્રુત્વા કથા ઇમાઃ શાપો વિરતો મે શરીરતઃ ॥ ૧૧૧ ॥
 સ્વવૃત્તાન્તં સમાખ્યાહિ બાલ્યાત્પ્રભૃતિ મે પ્રભો ।
 તતો વિનીતશિરસો વૃત્તાન્તં સ્વમવર્ણયત્ ॥ ૧૧૨ ॥
 કાણભૂતિં વરરુચિર્જન્મનઃ પ્રભૃતિ સ્ફુટમ્ ।
 ઉક્ત્વા સ્વવાર્તાં ભૂયોડપિ કાણભૂતિં જગાદ સઃ ॥ ૧૧૩ ॥
 સ્વાસ્થ્યં લભે ત્વામાલોક્ય પરં ખેદમહં શ્રિતઃ ।
 ત્વદાલોકનમાહાત્મ્યાન્મમ શાપો નિવર્તતે ॥ ૧૧૪ ॥
 પ્રભાવાદ્વિન્ધ્યવાસિન્યા મયોક્તા ચ મહાકથા ।
 ક્ષીણશાપો વપુસ્ત્યક્ત્વા તત્પ્રાગ્જન્મ ભજામ્યહમ્ ॥ ૧૧૫ ॥

..... પુનરવસ્થિતિ: ।
 મત્પક્ષપાતી પ્રથમં માલ્યવાનપ્યશય્યત ।
 તસ્મૈ મહેશ્વરેણોક્તા કથનીયા મહાકથા ॥ ૧૧૬ ॥
 ત્વં ચ સમ્પ્રતિ તિષ્ઠેહ ચાવદાયાતિ તેડન્તિકમ્ ।
 ત્યક્તભાષા ત્રયઃ સોડપિ ગુણાઢ્યો દ્વિજસત્તમઃ ॥ ૧૧૭ ॥
 એવં વરરુચિસ્તત્ર કાણભૂતેર્નિવેદ્ય સઃ ।
 દેહમોક્ષાય ત્વચિતમગાદ્દદરિકાશ્રમમ્ ॥ ૧૧૮ ॥
 તતો વરરુચિસ્ત્યક્ત્વા યોગધારણયા વપુઃ ।
 પ્રાગ્જન્મ તત્સમાસાધે ભગવદ્ગુણતામગાત્ ॥ ૧૧૯ ॥
 ગણો માલ્યવાન્નામ દેવીશાપાદધો ભવન્ ।
 તત્કાલે ગુરુણા તેન પ્રોક્તોડસૌ (ગુણાઢ્યો) દ્વિજસત્તમઃ ॥ ૧૨૦ ॥
 ક્રમેણ વિદ્યાઃ સર્વાઃ સ સમાસાધે પ્રસિદ્ધિમાન્ ।
 સુપ્રતિષ્ઠિતનામાનં દેશં પ્રાપ્ય પ્રકૃષ્ઠધીઃ ॥ ૧૨૧ ॥
 સાતવાહનભૂપાલમાસ્થાનસ્થમવૈક્ષત ।
 શર્વવર્માદિભિઃ સર્વેર્મન્ત્રિભિઃ પરિવારિતઃ ।
 સ રાજા તમમાત્યત્વે સ્તુતિપૂર્વં ન્યવેશયત્ ॥ ૧૨૨ ॥
 અથાસૌ રાજ્યકાર્યાણિ ચિન્તયન્મન્ત્રિભાવતઃ ।
 તાંસ્તાન્નધ્યાપયન્ઞિષ્યાન્ગુણાઢ્યઃ સુખમન્વભૂત્ ॥ ૧૨૩ ॥
 કદાચિદથ ભૂપાલો વસન્તે કામિનીસખઃ ।
 દિવ્યોદાનાવનૌ વાપીજલે ચિકીડ સાદરઃ ॥ ૧૨૪ ॥
 સ પાણિયન્નધારાભિઃ સિષેય વરકામિનીઃ ।
 કામિન્યોડપિ પ્રજહુસ્તં કટાક્ષૈઃ સહ વારિભિઃ ॥ ૧૨૫ ॥
 એકદા તસ્ય કીડન્તી નિતમ્બસ્તનગૌરવાત્ ।
 ખિદ્યમાના કલમં પ્રાપ્ય વાપીમધ્યે વિલાસિની ॥ ૧૨૬ ॥
 સિન્ચન્તી સલિલૈર્ભૂપં સાં જગાદાલસાલસા ।
 મોદકૈર્નાથ માં સદ્યઃ પ્રહરેતિ કૃતસ્મિતા ॥ ૧૨૭ ॥
 એવં તદ્વચનં શ્રુત્વા જલપ્રહરણાત્મકમ્ ।
 શબ્દેન છલિતો રાજા મોદકૈસ્તાં તતાડ સઃ ॥ ૧૨૮ ॥

તતો વિહસ્ય સા રાણી પુનરેવમભાષત ।
 રાજત્રવસરઃ કોઽન્ન મોદકાનાં જવાન્તરે ॥ ૧૨૯ ॥
 ઉદકૈઃ સિગ્ધ મા મા ત્વં મામિત્યુક્તં મયા હિ તત્ ।
 સન્ધિમાત્રં ન જાનાસિ માશબ્દોદકશબ્દયોઃ ॥ ૧૩૦ ॥
 ન ચ વ્યાકરણં વેત્સિ મૂર્ખસ્ત્વં કથમીદૃશઃ ।
 ઇત્યુક્તઃ સ તયા રાણ્યા શબ્દશાસ્ત્રવિદા નૃપઃ ॥ ૧૩૧ ॥
 તતચિન્તાપરો મુહ્યન્નાહારાદિવિવર્જિતઃ ।
 ચિન્તાસ્થ ઇવ પૃષ્ઠોઽપિ નૈવ કિઞ્ચિદભાષત ॥ ૧૩૨ ॥
 પાણ્ડિત્યં શરણં વા મે મૃત્યુર્વેતિ વિચિન્તયન્ ।
 શયનીયે પરિત્યક્તગાત્રઃ સન્તાપવાનભૂત્ ॥ ૧૩૩ ॥
 ઉપવિશ્યાથ નિકટે મન્ત્રિણો જ્ઞાતમાનસાઃ ।
 કારણં કથય દેવ વર્તસે વિમના ઇતિ ॥ ૧૩૪ ॥
 તચ્છૃત્વાપિ તથૈવાસ્ત તૂષ્ણીં સ સાતવાહનઃ ।
 તતોઽવદત્કચિત્સુધીર્વર્ષૈર્દ્વાદશભિઃ સહ ॥ ૧૩૫ ॥
 જ્ઞાયતે સર્વવિદ્યાનાં મુખ્યં વ્યાકરણં નૃપઃ ।
 અહં તુ શિક્ષયામ્યેવ તુલ્યઃ સ્કન્દેન ચાપરઃ ॥ ૧૩૬ ॥
 તદહં માસષ્ટકેન દેવ ત્વાં શિક્ષયામિ તત્ ।
 તતઃ સ્વામિકુમારસ્ય પ્રસાદાત્તદકલ્પયત્ ॥ ૧૩૭ ॥
 શિક્ષયામાસ રાજાનં પ્રામાર્થસગ્ધયઃ સુધીઃ ।
 રાજા કવિત્વપાણ્ડિત્યમર્થી પ્રાપ ચ ચાતુરીમ્ ॥ ૧૩૮ ॥
 તતો ગુણાઢ્યસ્તદ્વીક્ષ્ય પ્રતિજ્ઞાં પ્રાક્તનીં સ્મરન્ ।
 સંસ્કૃતં પ્રાકૃતં દેશભાષામપિ સમત્યજત્ ॥ ૧૩૯ ॥
 સન્ત્યજ્ય કૃતમૌનત્વાદ્યવ્યવહારાનસૌ તતઃ ।
 નિર્યયૌ નગરાત્તસ્માદ્દિદૃક્ષુર્વિન્ધ્યવાસિનીમ્ ॥ ૧૪૦ ॥
 સ્વપ્ને સ વિન્ધ્યવાસિન્યા પ્રેષિતસ્તદગાઢ્નમ્ ।
 યત્ર સ્થિતઃ કાણભૂતિઃ પિશાચૈઃ પરિવારિતઃ ॥ ૧૪૧ ॥
 તત્રાશૃણોત્પિશાચાનાં પરસ્પરમસૌ કથાઃ ।
 શિશિક્ષે ચાત્ર તદ્ભાષાં ભાષાત્રયવિલક્ષણામ્ ॥ ૧૪૨ ॥

પિશાચભાષયા તત્ર મૌનમોક્ષૈકહેતુના ।
 સ્વાગતં વિદધે કાણભૂતેર્વિન્ધ્યાટવીસ્થિતેઃ ॥ ૧૪૩ ॥
 મિત્રસ્ય રક્ષસો ભૂતિવર્મણો દિવ્યચક્ષુષઃ ।
 વચસા માત્યવન્તં તં ગુણાઢ્યં સોડભ્યગાઢ્ઢને ॥ ૧૪૪ ॥
 કાણભૂતિઃ કથાં તસ્ય પુષ્પદન્તોદિતાં તતઃ ।
 અવર્ણયદ્ગુણાઢ્યસ્ય શાપાન્તસમયોત્સુકઃ ॥ ૧૪૫ ॥
 નિબબન્ધ ગુણાઢ્યસ્તાશ્ચતુર્થ્યા ભાષયા કથાઃ ।
 સમૈવ સમભિર્વર્ષેર્ગ્ન્યલક્ષ્યાણિ સમ સઃ ॥ ૧૪૬ ॥
 મસીમટવ્યામપ્રાપ્ય ગુણાઢ્યઃ સ્વાડ્ગશોણિતૈઃ ।
 લિલેખ તાઃ કથા દિવ્યાશ્ચિત્રચારિત્રશાલિનીઃ ॥ ૧૪૭ ॥
 નિબદ્ધાસ્તા ગુણાઢ્યેન દૃષ્ટયા તત્ર મહાકથાઃ ।
 ત્યક્તશાપો ગતિં પ્રાપ્ય કાણભૂતિર્નિજા તતઃ ॥ ૧૪૮ ॥
 કાણભૂતેરનુચરાઃ પિશાચાસ્તત્ર ચે સ્થિતાઃ ।
 તેડપિ દિવ્યાં કથાં શ્રુત્વા સર્વે પ્રાપુર્દિવં તતઃ ॥ ૧૪૯ ॥
 ઇયં બૃહત્કથા પૃથ્વ્યાં પ્રસિદ્ધિં પ્રાપ્યતે કથમ્ ।
 ઇતિ શાપાન્તસોત્કણ્ઠો ગુણાઢ્યઃ સમચિન્તયત્ ॥ ૧૫૦ ॥
 પ્રાહિણોત્તાં કથાં સોડય સાતવાહનભૂભુજે ।
 અધિચિક્ષેપ રાજાપિ તાં કથાં મદનિષ્ઠુરઃ ॥ ૧૫૧ ॥
 સાનુતાપો ગુણાઢ્યોડપિ વહ્નિકુણ્ડં તતો વ્યધાત્ ।
 વ્યાખ્યાય પત્રમેકૈકં નિચિક્ષેપ ચ તત્ર સઃ ॥ ૧૫૨ ॥
 દેહાતિવાહમુત્સૃજ્ય તૃણામ્બુમયમાદરાત્ ।
 અશૃણ્વન્સાસ્રવસ્તત્ર તાં કથાં મૃગપક્ષિણઃ ॥ ૧૫૩ ॥
 નિરાહારેષુ શુષ્કત્સુ તદાનીં મૃગપક્ષિણુ ।
 અસ્વાદુનિ ચ તન્માંસે ભુક્તે પ્રાપ્ય રુજં નૃપઃ ॥ ૧૫૪ ॥
 ગુણાઢ્યચરિતં શ્રુત્વા વનેચરજનાત્તતઃ ।
 આજગામ સ્વયં રાજા તમેવોદેશમાદરાત્ ॥ ૧૫૫ ॥
 સબાષ્પમૃગમધ્યસ્થં ગુણાઢ્યં વનવાસિનમ્ ।

પ્રત્યભિજ્ઞાય ચ તતો નમશ્ચક્રે મહીપતિઃ ॥ ૧૫૬ ॥

અથ પૃથવતો રાજ્ઞઃ સ્વવૃત્તાન્તં જગાદ સઃ ।
ભૂતભાષામયૈર્વાક્યૈર્ગુણાઢ્યો વિસ્મયસ્પૃશઃ ॥ ૧૫૭ ॥

આખ્યાહિ નિજવૃત્તાન્તં પુનરપ્યબ્રવીદસૌ ।
દગ્ધાનિ ગ્રન્થલક્ષ્ણાણિ ષડેકમવશિષ્યતે ॥ ૧૫૮ ॥

ગ્રન્થલક્ષ્મિદં ચૈકા સા કથા ગૃહ્યતાં ત્વયા ।
નરવાહનદત્તસ્ય ચરિતં ત્વેતદદ્ભુતમ્ ॥ ૧૫૯ ॥

ઉક્ત્વેત્યદત્ત સ કથા સાતવાહનભૃભુજે ।
રાજાપિ પ્રણમન્ભક્ત્યા જગ્રાહ નિજમૂર્ધનિ ॥ ૧૬૦ ॥

અથ જ્ઞાત્વા સ શાપાન્તં ત્યક્ત્વા યોગેન વિગ્રહમ્ ।
માલ્યવાન્ગણતાં લેભે શિવભક્તયેકભાવિતઃ ॥ ૧૬૧ ॥

બૃહત્કથા સા સર્વત્ર પ્રસિદ્ધિં પ્રાપદદ્ભુતા ।
યા સ્વયં સમહાદેવ્યાશ્ચન્દ્રમૌલિરવર્ણયત્ ॥ ૧૬૨ ॥

અનયા કથયા કિં વા પ્રસન્નગોદિષ્ટયા મયા ।
ઐન્દ્રં વ્યાકરણં હિત્વા પાણિનીયં વ્યધાસ્થિવઃ ॥ ૧૬૩ ॥

તતઃ પ્રભૃતિ નિઃશેષશબ્દજ્ઞાનપ્રકાશકમ્ ।
દિવ્યં વ્યાકરણં ભૂમૌ પાણિનીયં પ્રસિદ્ધ્યતિ ॥ ૧૬૪ ॥

પાણિનિર્ભગવાનેવ સ્વયં ચન્દ્રાર્ધશેખરઃ ।
પ્રતિષ્ઠાપયતે કોડન્યો દિવ્યં વ્યાકરણં ભુવિ ॥ ૧૬૫ ॥

અશેષેષ્વપિ શાસ્ત્રેષુ સ્તૂયતે કેર્ન પાણિનિઃ ।
જ્ઞાયન્તે સમ્યગેવૈતે યત્પ્રસાદેન વાયકાઃ ॥ ૧૬૬ ॥

કાલાન્તરેણ સર્વજ્ઞસ્યાજ્ઞયા ભુજગેશ્વરઃ ।
સ્વજિહ્વાઃ સફલી ચક્રે બહ્વીર્ભાષ્યોપદેશતઃ ॥ ૧૬૭ ॥

પરિમિતમતયઃ કિમાચરન્તુ
પ્રસૂમરસંશયભિદ્યમાનચિત્તાઃ ।
વિભુરનવધિવાચ્યવાચકાત્મા
શિવ ઇતિ પશ્યતમેવ સર્વશક્તિમ્ ॥ ૧૬૮ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ શબ્દશાસ્ત્રાવતારો નામ સપ્તવિંશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૨૭ ॥

૨૮. અષ્ટાવિંશઃ પ્રકાશઃ - ગડ્ગાવતાસ્વર્ણનમ્ ।

ૐ શ્રીચિદમૃતલહરીધરાય મૃત્યુજિતે નમઃ ।

ઉત્પન્ના શિવકુણ્ડલાકૃતિરસૌ ત્વત્તઃ પરબ્રહ્મણ-
સ્તત્ત્વેષ્વેષ્વખિલેષુ કલ્પયતિ યા સામાન્યરૂપાં સ્થિતિમ્ ।
વિશ્રાન્તિં ભજતે દૃઢં સમરસીભાવેન બોધોદયૌ
સા શક્તિર્મમ ભાસતાં ત્રિપથગા સંવિદ્રસોદ્રેકભૂઃ ॥ ૧ ॥

જલરૂપેણ વિશ્વસ્ય સજ્જીવનમહોષધિઃ ।
અહો સાધુતમઃ કોઽપિ નિત્યપૂર્ણો મહેશ્વરઃ ॥ ૨ ॥
પરસ્માદ્બ્રહ્મણો ગડ્ગા ચક્રાકારા વિનિર્ગતા ।
પ્રતિ તત્ત્વં સુતા સર્વૈઃ પ્રાપ્તા બ્રહ્માણ્ડમાણ્ડલમ્ ॥ ૩ ॥
પ્રવિશન્તી વિરગ્ચાણ્ડં સર્વલોકોર્ધ્વવર્તિનઃ ।
ઉત્તમાડ્ગે વિભોર્લગ્ના રુદ્રસ્થાભૂન્મહાનદી ॥ ૪ ॥

પાપાન્તકારિણીં ગડ્ગામાકલય્ય મહેશ્વરઃ ।
જટાભારે વિનિષ્પીડ્ય તાં ચિક્ષેપ હરેઃ પુરે ॥ ૫ ॥
વિષ્ણુરભ્યર્ચ્ય તાં દેવીં સ્તુત્વા ચાનન્દકારિણીમ્ ।
પ્રણમ્ય પ્રેરયામાસ બ્રહ્મલોકાય ભાવિતઃ ॥ ૬ ॥

બ્રહ્મલોકે તતઃ પ્રાપ્તા બ્રહ્મણા પાવનાત્મના ।
મર્ત્યલોકે ચ મુમુચે નિઃશેષદુરિતાપહા ॥ ૭ ॥
બ્રહ્મણા સ્વીકૃતાં જ્ઞાત્વા તાં ગડ્ગામથ નારદઃ ।
દેવાન્વિદિતવૃતાન્તાન્મુનીન્મર્ત્યાનથાકરોત્ ॥ ૮ ॥

નયન્તી શાશ્વતં સ્થાનં સ્પર્શનં શ્વપચાનપિ ।
સ્વીકૃતા બ્રહ્મણા ગડ્ગા સર્વૈરાશાધિતાઃ સુરૈઃ ॥ ૯ ॥
દેવૈરાશાધિતા ગડ્ગા સ્વર્ગમાર્ગ પ્રવિશ્ય સા ।
લેભે સુરસરિન્નામ પવિત્રિતયરાચરા ॥ ૧૦ ॥

કદાચિત્કપિલક્રોધદગ્ધાન્બુદ્ધ્યા ભગીરથઃ ।
પૂર્વં સ્વવંશ્યાન્ભૂપાલાન્બુદ્ધિમાન્સમચિન્તયત્ ॥ ૧૧ ॥

ઉદ્ધુરિષ્યતિ માં તીવ્રનરકાર્ણવચારિણમ્ ।
 ઇતિ કાક્ષતિ સન્તાનં જનઃ સંસારવર્ત્તનિ ॥ ૧૨ ॥
 સગરાનુદ્ધુરિષ્યામિ તદહં કેન વર્ત્તના ।
 અન્યથા કિં મમ પ્રાણૈઃ કિં વા ચપલયા શ્રિયા ॥ ૧૩ ॥
 ઉદ્ધુર્તુ સ્વાર્ણદી ભૂમૌ મથેયમવતાર્યતે ।
 તદમ્બુસ્પર્શમાત્રેણ પ્રાપ્યતે પરમા ગતિઃ ॥ ૧૪ ॥
 ઇતિ નિશ્ચિત્ય ચક્રે સ તપસ્તીવ્રં નદીં પ્રતિ ।
 સા ચ વર્ષશતેનાસ્ય પ્રસન્ના વિશ્વપાવની ॥ ૧૫ ॥
 ઉદ્ધુર્તુ પૂર્વવંશ્યાન્મે ભૂમાવવતર પ્રભો ।
 ઇત્યં ભગીરથેનોક્તા સુરસિન્ધુરભાષત ॥ ૧૬ ॥
 શિવતત્ત્વાત્રભૃત્યેતન્મમ ચદ્વર્તતે પથઃ ।
 તસ્યાવકાશઃ કુત્રાસ્તિ મહીમાત્રે પ્રસર્પતઃ ॥ ૧૭ ॥
 ઇતિ શ્રુત્વા વચસ્તસ્યા ભગીરથમહીપતિઃ ।
 શિવમારાધયામાસ તપસા ભક્તિપાવનઃ ॥ ૧૮ ॥
 અથ પ્રસન્નો ભગવાનભાષત ભગીરથમ્ ।
 ધાર્યતે સા મયા જૂટે તદેપાવતરત્વિતિ ॥ ૧૯ ॥
 અવાતરત્તતો ગડ્ગા ભગીરથતપોભરૈઃ ।
 નિર્ભરં પરિપુષ્યન્તી જગત્સ્થાવરજઙ્ગમમ્ ॥ ૨૦ ॥
 એકાર્ણવં યદા વિશ્વમવતીર્ય વિધિત્સતિ ।
 ઇશ્વરેણ જટાકોટૌ તદાનીં વિનિવેશિતા ॥ ૨૧ ॥
 આકાન્તસ્વર્ગમાર્ગેણ પ્રવાહેણ નિપત્ય સા ।
 અગ્રભાગં મહાદેવજટાયાઃ પર્યપૂર્યત્ ॥ ૨૨ ॥
 અવિચ્છિન્નં પતન્તી સા દેવી સ્વર્ગતરડ્ગિણી ।
 મૃષતપ્રતિપત્યૈવ મૂર્ધ્નિ શમ્ભોરલક્ષ્યત ॥ ૨૩ ॥
 (પૃષતપ્રતિપત્યૈવ મૂર્ધ્નિ શમ્ભોરલક્ષ્યત) ॥ ૨૩ ॥
 તાવન્તિ તત્વાન્યાક્રમ્ય પતિતા હિ મહાનદી ।
 દેવસ્ય મૂર્ધ્નિ લીનેતિ વિચિત્રા શક્તિરૈશ્વરી ॥ ૨૪ ॥

એવં વર્ષસહસ્રં સા બભ્રામ દિવિષત્રદી ।
 મહાદેવજટાકોટિબાલાગ્રેણ લુલોટ ચ ॥ ૨૫ ॥
 અથ શમ્ભુજટાકોટિમાત્રકલ્પિતસન્નિધિમ્ ।
 જ્ઞાત્વા નદીમસમ્પૂર્ણાં વાઝછાં મેને ભગીરથઃ ॥ ૨૬ ॥
 મહાદેવપ્રસાદોડયં ચન્મૂર્ધનિ નદી ધૃતા ।
 અત્રૈવ સ્થાપિતૈષેતિ કરોષ્યનનુકમ્પનમ્ ॥ ૨૭ ॥
 આકાન્તસર્વસત્ત્વાપિ તવ મૂર્ધનિ વર્તતે ।
 ઇયં દેવજટાકોટિબાલાગ્રપરિચારિણી ॥ ૨૮ ॥
 તદ્દેવદૃષ્ટૈશ્ચૈર્થં કસ્યાન્યસ્ય ત્વયા વિના ।
 કૃપયા તન્મમ નદીં ધરણાવવતારય ॥ ૨૯ ॥
 ઇતિ તસ્યોત્તમાકર્ણ્ય ભગવાન્કરુણાનિધિઃ ।
 નદીં નિજજટાકોટેર્નિચિક્ષેપ મહીતલે ॥ ૩૦ ॥
 અથ શમ્ભુજટાજૂટાન્નિપતન્તી સુરાપગા ।
 પ્રાવર્તત મહીલોકં પવિત્રીકર્તુમુન્મદા ॥ ૩૧ ॥
 ભગીરથસ્તપઃ કૃત્વા નદીં પ્રાવર્તયદ્ભુવિ ।
 તતો ભાગીરથીત્યેષા પ્રસિદ્ધા ભુવનત્રયે ॥ ૩૨ ॥
 સા ક્રમેણ પ્રસર્પન્તી પ્રવાહેણ બલીયસા ।
 અથ જહ્નુમુનેઃ પ્રાપ પવિત્રતમમાશ્રમમ્ ॥ ૩૩ ॥
 તત્રાશ્રમં જહ્નુમુનેર્વિનાશ્ય પયસાં ભરૈઃ ।
 તુડ્ગાનિ શિવલિડ્ગાનિ જહાર ત્રિદશાપગા ॥ ૩૪ ॥
 લિડ્ગાર્યનોપયોગ્યાનિ વિચિન્વન્તુસુમાનિ સઃ ।
 જહ્નુર્યાશ્રમપદે નાસીદ્ગાગમક્ષણે ॥ ૩૫ ॥
 ઉચ્ચિત્ય પુષ્પાણ્યાયાતઃ સ દૃષ્ટ્વા તમુપદ્રવમ્ ।
 અપિબત્સહસા ગડ્ગાં લિડ્ગાસ્કન્દનકોપિતઃ ॥ ૩૬ ॥
 સ્તુતો ભગીરથેનાથ સ મુમોય સુરાપગાં ।
 અવતારાય મેદિન્યાં દક્ષિણશ્રવણાધ્વના ॥ ૩૭ ॥
 તતઃ પ્રભૃતિ સા ભૂમૌ જાહ્નવીત્યભિધાં ગતા ।
 સમ્પાદયામાસ નદી ભગીરથમનોરથમ્ ॥ ૩૮ ॥

ભગીરથમહીપાલપૂર્વવંશચારતદમ્ભસા ।
 સ્પૃષ્ટમાત્રાઃ શુભં લોકમવાપુર્હતકિલ્બિષાઃ ॥ ૩૯ ॥

એવમેષા મહાદેવી ત્રિષુ લોકેષુ વિશ્રુતા ।
 ઇતિ ત્રિપથગા પ્રોક્તા ચરાચરશુભાવહા ॥ ૪૦ ॥

એતત્પથઃ પીયતે યૈઃ સ્પૃશ્યતે વા સુભાવિતૈઃ ।
 સર્વે નિર્વાણસરણિં સત્યન્તે યાન્તિ દેહિનઃ ॥ ૪૧ ॥

એતત્પરિચયાત્કાન્તિર્દેવાનાં દિવ્યતાં ગતા ।
 બ્રહ્મલોકસ્ય સોપાનમિયં દેવી નિગદ્યતે ॥ ૪૨ ॥

ગડ્ગા ગડ્ગેતિ વચનં શ્રૂયતે યત્ર ભૂરિશઃ ।
 વિદ્યાસ્તત્ર નિવર્તન્તે સૌભાગ્યં ચ પ્રવર્તતે ॥ ૪૩ ॥

ૐ શ્રીગડ્ગે નમસ્તુભ્યમિતિ યો ભાષતે નરઃ ।
 ગોસહસ્રપ્રદાનાત્સ લભતે ફલમુત્તમમ્ ॥ ૪૪ ॥

બ્રહ્મભૂતઃ પ્રદેશઃ સ મર્ત્યાસ્તે બ્રહ્મતત્પરાઃ ।
 યત્ર સન્નિહિતા ગડ્ગા સા ચ યત્રાવગાહ્યતે ॥ ૪૫ ॥

ગડ્ગાસ્નાતસ્ય પુંસોઽપિ સ્પર્શં યો વિદધાતિ વૈ ।
 સોઽપિ સ્વર્ગં સમાસાદ્ય શકેણ સહ મોદતે ॥ ૪૬ ॥

ગડ્ગાતીરમૃદં યશ્ચ વીક્ષતે વન્તેઽપિ વા ।
 લભતે સ પવિત્રાત્મા ભૂમિદાનસમં ફલમ્ ॥ ૪૭ ॥

તે દેવા ન પુનર્મર્ત્યાઃ શૈલાસ્તે શિવમૂર્તયઃ ।
 વૃક્ષાઃ સુધાફલાસ્તે ચ યે ગડ્ગાજલસડ્ગિનઃ ॥ ૪૮ ॥

અશ્વમેધાદયો યજ્ઞા વેદા અગ્નિશરીરિણઃ ।
 તત્ર સન્નિહિતા યત્ર ગડ્ગાસ્નાતો વસેન્નરઃ ॥ ૪૯ ॥

યઃ કાર્તિકે શુકલપક્ષે પૂર્ણમાયામુપોષિતઃ ।
 પૂજયિત્વાભિજિઘોગે પિબેચ્ચુલકપગ્ચકમ્ ॥ ૫૦ ॥

દિક્કાલાદ્યનવચ્છિન્નં લભતે સ પરં શિવમ્ ।
 એવં બહુષુ શાસ્ત્રેષુ વર્ણિતં ચન્દ્રમૌલિના ॥ ૫૧ ॥

ત્રિભુવનમવહેલયૈવ દેવો નિરવધિસંસૃતિતાપપીડ્યમાનમ્ ।

પ્રસૃમરકરુણારસઃ પુનીતે ભજત જનાઃ શરણં તમીશમેવ ॥ ૫૨ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વર જયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ ગડગાવતારવાર્ણનં નામ અષ્ટાવિંશઃ પ્રકાશઃ ॥ ૨૮ ॥

૨૯. એકોનત્રિંશઃ પ્રકાશઃ - ।

ૐ શ્રીમદમૃતમૂર્તયે નમઃ ।

પ્રાગ્દુષ્કર્મ પરમ્પરાપ્રકટિતૈર્બાલ્યાત્પ્રભૃત્યેવ મે
નિશ્ચેષ્ટત્વમનશ્ચરૈર્વિરચિતં રોગૈર્વિમોહાદિભિઃ ।
ત્રૈલોક્યાભયદાયિનઃ પશુપતે સદ્યસ્તવાડુઘ્નિદ્રયે
નિધ્યાતે પુનરેક એવ નિતરાં સૌખ્યં ભજે શાશ્વતમ્ ॥ ૧ ॥

રોગાઃ પ્રણશ્યન્તિ પરં વિવેકશ્ચ પ્રવર્ધતે ।
ઇશેચ્ચયૈવ ત્રુટ્યન્તિ વિવિધાનિ ભયાન્યપિ ॥ ૨ ॥

બભૂવ રાજા ભૂલોકાવતીર્ણ ઇવ વાસવઃ ।
શ્રુતકીર્તિરિતિ ખ્યાતો વિદર્ભેષુ મહાયશાઃ ॥ ૩ ॥

કિમજેયમભૂત્તસ્ય કિમસાધ્યં ચ ભૂભુજઃ ।
કુબેરમધરીકૃત્ય વિભૂત્યા વર્તતે સ્મ યઃ ॥ ૪ ॥

એકા તસ્થાભવત્પત્ની માલતીતિ મનોરમા ।
વિલોક્ય યસ્થા વદનં પૂર્ણેન્દુરપિ લજ્જતે ॥ ૫ ॥

નાનાવિઘૈર્વિલાસૈસ્તાવભૂતાં ભોગભોગિનૌ ।
ઉપભોગકૃલા લક્ષ્મીરિતિ નિર્માય ચેતસિ ॥ ૬ ॥

તૌ વિના તનયોત્પત્તિં વ્યર્થામાલોક્ય સમ્પદમ્ ।
નવેડપિ વયસિ કલેશમન્વભૂતામહર્નિશમ્ ॥ ૭ ॥

પુત્રાભિલાષિણૌ દેવદ્વિજપૂજાપુરઃસરમ્ ।
ધનં વ્યતરતાં ભૂરિ તાવર્થિભ્યો દિવાનિશમ્ ॥ ૮ ॥

અથ કાલેન બહુના તથોઃ સૂનુરજાયત ।
હર્ષકેત્વભિધાનં યઃ પ્રાપ પ્રીતિમતો જનાત્ ॥ ૯ ॥

તસ્મિન્જાતે પ્રવવૃતે તત્ર યાદુઝમહોત્સવઃ ।
જિહ્વાદ્રયીસહસ્રેણ શેષસ્તદ્ભાષિતું ક્ષમઃ ॥ ૧૦ ॥

વ્યયીકૃતેષુ કોશેષુ પ્રવૃત્તે નગરોત્સવે ।
 અથોત્કણકુલો રાજા પુત્રમૈક્ષત સાદરઃ ॥ ૧૧ ॥
 બહિર્દ્વારવિરુદ્ધેષુ સેવાયાતેષુ રાજસુ ।
 રાજપત્નીષુ માણિક્યપૂર્ણરાત્રિષુ પાણિષુ ॥ ૧૨ ॥
 પુરોહિતેષુ મડુગલ્યસામપાઠપ્રવર્તિષુ ।
 રક્ષાસર્ષપહસ્તાસુ સાધ્વીષુ જરતીષ્વપિ ॥ ૧૩ ॥
 પુત્રોત્પત્તિનિવેદિભ્યો દિત્સુઃ પ્રાણાનપિ નિજાન્ ।
 પશ્યતિ સ્મ નિજં પુત્રમાનન્દાસુપ્તુતેક્ષણઃ ॥ ૧૪ ॥
 છિન્નજિહ્વશ્ચુટકર્ણો વિહસ્તો લૂનનાસિકઃ ।
 કુષ્ઠવાન્નષ્ટદૃષ્ટિશ્ચ તં નાત્યક્ષત્સલક્ષિતઃ ॥ ૧૫ ॥
 તમાલોક્ય તતઃ પુત્રં કુષ્ઠપૂતિપરિપ્લુતમ્ ।
 મૂર્છામગચ્છદ્ભૂપાલો વ્યર્થીભૂતમનોરથઃ ॥ ૧૬ ॥
 પ્રસવવ્યથિતા દેવી તદાનીમેવ વીક્ષ્ય તમ્ ।
 અકરોન્મેખલાદામ્ના પાશં સ્નેહવિમોહિતા ॥ ૧૭ ॥
 ચેટીભિરથ ભૂપાલઃ પ્રયત્નાત્પ્રતિબોધિતઃ ।
 પાશં ન્યવાચ્યદેવ્યાસ્તારશબ્દં રુરોદ ચ ॥ ૧૮ ॥
 અથ તત્ર સમગ્રેષુ રુદત્સુ શિશુદર્શનાત્ ।
 ધૈર્યં હઠાત્સમાલબ્ધ્ય જગાદ વસુધાપતિઃ ॥ ૧૯ ॥
 અસાવસારઃ સંસારો જ્ઞાતઃ કેન શરીરિણા ।
 સુખદુઃખમયૈર્યસ્ય તરડ્ગૈર્મોહિતં જગત્ ॥ ૨૦ ॥
 આદૌ સુતં વિના શોકશ્ચિરકાલમવર્તત ।
 અધુના ત્વીદૃશો દૃષ્ટે દ્વિગુણીભવતિ વ્યથા ॥ ૨૧ ॥
 અત એવ હિ સન્ત્યજ્ય ધનદારસુતાનપિ ।
 ભજન્તિ કેચિદેકાન્તં સર્વદુઃખોપતાપિતાઃ ॥ ૨૨ ॥
 ઇત્યાદિ પ્રલપત્યસ્મિન્દેવ્યા સહ મહીપતૌ ।
 જગાદ જરી કાચિત્સાન્તવચન્તી નિરન્તરમ્ ॥ ૨૩ ॥
 કિં ભૂમિપાલ ભવતોઽપ્યાસ્તે વિકલવતા હૃદિ ।
 પ્રાપ્યો રોગાન્નિવર્તન્તે ભિષજો ભૈષજેન ચ ॥ ૨૪ ॥

ભિષજાવશ્ચિનૌ દેવૌ તદુક્તં ચાસ્તિ ભૈષજમ્ ।
તદારાધનયત્સ્તત્કુશલાય વિધીયતામ્ ॥ ૨૫ ॥

ઇતિ શ્રુત્વા ગિરં તસ્યા ભૂપતિર્દૃઢનિશ્ચયઃ ।
રાજ્યં મન્ત્રિષુ વિન્યસ્ય જગામ વિધિના વનમ્ ॥ ૨૬ ॥

રાજપત્ની સ્વત્પૂતિક્લિન્નકગ્ચુકમાત્મજમ્ ।
ઉત્સર્ગે દધતી સ્નેહાદ્ભર્તારમનુનિર્યયૌ ॥ ૨૭ ॥

ત્યક્તરાજ્યસ્તતો રાજા પત્ન્યા બાલેન વાન્વિતઃ ।
તાવશ્ચિનૌ ચિરતરં ધ્યાયતિ સ્મ દિવાનિશમ્ ॥ ૨૮ ॥

પ્રસન્નાવશ્ચિનૌ તસ્ય કાલેન બહુના તતઃ ।
અર્ગીયકતુરારોગ્યં બાલકસ્ય પ્રતિજ્ઞયા ॥ ૨૯ ॥

સ્મૃતાવેવાશ્ચિનૌ દેવાવારોગ્યસ્ય શરીરિણામ્ ।
દૃષ્ટૌ કિં પુનરત્રાપિ ભૈષજયોદ્યોગભાગિનૌ ॥ ૩૦ ॥

કિમન્યદશ્ચિનૌ પથ્યં ન બાલો પ્રબભૂવ તત્ ।
ઈશ્વરેચ્છાં વિના જાતુ સ હિ કર્મકૃલપ્રદઃ ॥ ૩૧ ॥

એવં દિનેષુ દ્વિત્રેષુ વ્યતીતેષ્વવમાનિતઃ ।
ઉદ્વિગ્નાવશ્ચિનૌ દેવૌ નિજા મુમુચતુઃ ક્રિયાઃ ॥ ૩૨ ॥

તતો નાકપુરે ત્યક્તક્રિયયોરાશ્ચિનેયયોઃ ।
હાહાકારઃ પ્રવવૃતે સર્વેષામેવ દેહિનામ્ ॥ ૩૩ ॥

અથાસ્થાનપતિઃ શકો દેવર્ષિપરિવારિતઃ ।
અપૃચ્છદશ્ચિનૌ સર્વમાનીય પરમાર્થતઃ ॥ ૩૪ ॥

તતઃ સર્વેષુ શૃણ્વત્સુ પુરન્દરસભાપથે ।
વૃતાન્તમાશ્ચિનેયાભ્યામુક્ત્વા ભૂયોઽપ્યભાષ(ષ્ય)ત ॥ ૩૫ ॥

શાસ્ત્રાનુસારિણી દેવ પ્રવૃત્તિર્નિયતા યદિ ।
અસ્મિન્નતેઽપિ ભૈષજ્યે નિવર્તન્તે ન કિં રુજઃ ॥ ૩૬ ॥

યદસૌ નિયતિત્યાગો વર્તતે યદિ માણસે ।
આત્માનમવમાનાય કો નિયોજયતે તતઃ ॥ ૩૭ ॥

અથપ્રભૃતિ વૈદ્યત્વમસ્મભ્યં તન્ન રોચતે ।

यश्चास्त्रयन्त्राणां त्यक्त्वा रोगैरुन्मूल्यते जगत् ॥ ३८ ॥

दिव्या रसायनौषध्यो बावे तत्र नियोजिताः ।

मनागपि न रोगाणां बभूव य निवर्तनम् ॥ ३९ ॥

शिरमाराधितावावामेकान्ते श्रुतकीर्तिना ।

पुत्रारोग्याय किं साध्यमावयोः शास्त्रतः परम् ॥ ४० ॥

उत्सन्नेव चिकित्सेयं रोगाणां तत्पुनरुदर ।

किं प्रयोजनमावाभ्यामधप्रभृति देहिनाम् ॥ ४१ ॥

निर्यन्त्राण्येवं रोगाणामित्थं कथयतोस्तथोः ।

अभार कोपं जम्भारिः पाटवीकृतलोचनः ॥ ४२ ॥

निश्चित्य दण्डसाध्यत्वं रोगाणां वासवस्ततः ।

लोकपालान्वितो दृष्यन्निर्जगाम सुरैः सह ॥ ४३ ॥

ततः प्रवृत्ते युद्धं रोगैः सह द्विवैकसाम् ।

परस्परप्रलङ्घाप्रकम्पितजगत्त्रयम् ॥ ४४ ॥

रोगान्विलोक्ष्य अविनस्ततो नमुचिसूदनः ।

पुरस्तात्प्रोषयामास यमं त्रिभुवनद्रुडम् ॥ ४५ ॥

दुःकुर्वन्तदण्डमुद्यम्य कृतान्तस्तानताडयत् ।

वलन्तः कोपमेतेऽपि ततोऽभिदधिरे यमम् ॥ ४६ ॥

भो भो यम न कोऽप्यस्ति स्वायत्तः क्वापि देहिषु ।

ईश्वरेच्छा बलवती नियन्त्रीति विचिन्त्यताम् ॥ ४७ ॥

स्वयं प्रवृत्तिर्नास्माकं निवृत्तिर्भेषजैर्न वा ।

किंत्वीश्वरेच्छामाडात्म्यात्सर्वदैव व्यवस्थितिः ॥ ४८ ॥

पारतन्त्र्यं तवाप्यस्ति तद्विच्छैव हि संवृत्तौ ।

अन्यथा दानवाः कूरा बाधमाना न किं उताः ॥ ४९ ॥

तद्विच्छा यद्वि नेयं स्यान्नियोकृत्री सर्वदेहिनाम् ।

रुदन्तो भवता सर्वैः किं उताः सर्वबान्धवाः ॥ ५० ॥

तदस्मान्प्रति दुर्वारां कुडिकां मुञ्च्य सम्प्रति ।

अनिच्छति मडादेवे तृष्णं कञ्जकरोति कः ॥ ५१ ॥

ઇતિ તેષાં વયઃ શ્રુત્વા વિહસ્ય બહુશો યમઃ ।
અભાષતોઽટં દણ્ડં નર્તયન્ગગનાધ્વનિ ॥ ૫૨ ॥

અરે મૂઢા મયા યૂયં પ્રેર્યમાણા દિવાનિશમ્ ।
મૃત્યવે દેહિનાં યસ્માન્મદધીનં હિ જીવિતમ્ ॥ ૫૩ ॥

તસ્માદાણામતિક્રમ્ય દુરધ્વે મૈવ(મા સ્મ) તિષ્ઠત ।
અયં દણ્ડો મદીયો ન ક્ષમતે દુર્વચઃ પુનઃ ॥ ૫૪ ॥

ઈશ્વરો યદિ વઃ કશ્ચિદસ્તિ ત્રાતા સ રક્ષતુ ।
..... ॥ ૫૫ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ એકોનત્રિંશત્તમઃ પ્રકાશઃ ॥ ૨૯ ॥

૩૦. ત્રિંશત્તમઃ પ્રકાશઃ - શિવધર્માધુધ્ધારઃ ।

ૐ શ્રીગુરવે શિવાય નમઃ ।

ઊર્ધ્વાધોવિનિવેશિતે(શને)ન રચયન્ત્યાશ્ચર્યરૂપં ક્રમં
ધર્માધર્મમયી વ્યવસ્થિતિરસૌ ત્વત્તઃ પરિસ્પન્દતે ।
તદ્વિશ્વેશ્વર વાચ્યવાચકતયા સ્વાતન્ત્ર્યમાતન્વતી
શક્તિસ્તે હૃદયે પ્રરોહતુ મમ શ્રેયો વિનિષ્પત્તિભિઃ ॥ ૧ ॥

સ્વદર્શનોચિતં કિઞ્ચિદિદં સ્ફુગ્ધયતે મયા ।
શિવધર્માન્તરાદિભ્યઃ શાસ્ત્રેભ્યો ભાવિતાન્પ્રતિ ॥ ૨ ॥

અનુગ્રહીતું નિઃશેષાન્સર્વજ્ઞો યદુપાદિશત્ ।
શાસ્ત્રાણિ કૃપયા તત્ર વિજ્ઞેયા સત્યરૂપતા ॥ ૩ ॥

વિધિવાદમિમં શૈવં નાર્થવાદઃ કદાચન ।
ઇચ્છાધીના ક્રિયા યસ્ય સ મૃષા ભાષતે કુતઃ ॥ ૪ ॥

સર્વં સર્વજ્ઞભાવેન પ્રભુત્વં યસ્ય વર્તતે ।
સ કેન હેતુના બ્રૂયાદસત્યં શાસ્ત્રવર્ત્તનિ ॥ ૫ ॥

અન્યથાવસ્થિતાન્ભાવાનન્યથેચ્છતિ ચેત્ત્રભુઃ ।
તત્તથૈવ ભવન્ત્યેતે કર્તૃતેચ્છાત્મિકા યતઃ ॥ ૬ ॥

તસ્ય પ્રભોઃ પ્રભાવેણ વૈચિત્રીં બહુધા શ્રિતઃ ।

रागद्वेषविमोडाद्यैर्यश्चैतत्कलुषीकृतम् ॥ ७ ॥

स मृषा भाषते प्राज्ञस्तद्विरा कः प्रवर्तते ।

यस्तु रागाद्यकलुषः करुणानिधिरीश्वरः ॥ ८ ॥

तस्य सत्यतमा वाणी प्रमाणांमिति निश्चयः ।

तस्मान्माछेत्तुं वाक्यं श्रद्धेयं भक्तिपावनैः ॥ ९ ॥

अथ का न निवर्तेत घोरसंसारकालिका ।

ध्यानार्थनादयो ये य शिवधर्माः प्रकीर्तिताः ॥ १० ॥

तत्र श्रद्धा विधातव्या तां विना ते निरर्थकाः ।

परिपूर्णां मलादेवो ब्रह्माद्यैरपि दुर्लभाः (दुर्बलाः) ॥ ११ ॥

श्रद्धामात्रेण भक्तानां मर्त्यानामपि सम्भुजः ।

न क्लेशेन शरीरस्य द्रविणस्य न राशिभिः ॥ १२ ॥

सम्प्राप्यते मलादेवो विना श्रद्धां सुरैरपि ।

सर्वस्वमपि यो दद्यात्प्राणान्वा श्रद्धया विना ॥ १३ ॥

स किञ्चिदपि नाप्नोति कलं श्रद्धैव तद्भरा ।

श्रद्धानैर्विधातव्या तस्य पूजा मलेशितुः ॥ १४ ॥

अर्घपुष्पादिभिस्तत्र मन्त्र अेकः पऽक्षरः ।

स मन्त्रो बीजमन्येषां मन्त्राणां सर्वसिद्धिदः ॥ १५ ॥

अतिसूक्ष्मो महार्थश्च स ज्ञेयो वटबीजवत् ।

देवो गुणत्रयातीतः सर्वज्ञः सर्वकृत्प्रभुः ॥ १६ ॥

ओमित्येकाक्षरे मन्त्रे स्थितः सर्वगतः शिवः ।

ईशाद्या अपि सूक्ष्माणि वङ्गाण्येकाक्षराणि तु ॥ १७ ॥

मन्त्रे नमः शिवायेति संस्थितानि यथाकमम् ।

वाच्यः शिवोऽप्रमेयत्वान्मन्त्रस्तद्वाचकः स्मृतः ॥ १८ ॥

वाच्यवाचकभावोऽयमनादिः संस्थितोऽनयोः ।

वेदे य शिवशास्त्रे य मन्त्रोऽयं य षडक्षरः ॥ १९ ॥

संसारसन्तापहरो लोके पञ्चाक्षरः पुनः ।

किं तस्य बहुभिर्मन्त्रैः शास्त्रैर्वा बहुविस्तरैः ॥ २० ॥

યસ્મિન્નમઃ શિવાયેતિ મન્ત્રાભ્યાસઃ સ્થિરીકૃતઃ ।
 શિવજ્ઞાનાનિ સર્વાણિ વિદ્યાસ્થાનાનિ યાનિ ચ ॥ ૨૧ ॥
 ષડક્ષરસ્ય મન્ત્રસ્ય કલાં નાર્હન્તિ ષોડશીમ્ ।
 અત્ર પૂજોપકરણં ગોશરીરાત્સમુત્થિતમ્ ॥ ૨૨ ॥
 ક્ષીરાદિકં તત્પરમં પાવનં કિલ્બિષાપહમ્ ।
 ગાવો હિ પ્રેષિતાઃ પૂર્વં સ્વપુરાત્પરમેષ્ઠિના ॥ ૨૩ ॥
 અનુગ્રહાય લોકાનાં નન્દ્યાધાસ્તેન તા વરાઃ ।
 પૂજયા પરમેશસ્ય પૂજકો લભતે ફલમ્ ॥ ૨૪ ॥
 અત્રોપકરણીભાવાદ્ભૃગુભ્યઃ પાદપા અપિ ।
 પૂજિતં પૂજ્યમાનં વા ભક્ત્યા પશ્યતિ યઃ શિવમ્ ॥ ૨૫ ॥
 યશ્ચાનુમોદતે શ્રુત્વા સોડભીષ્ટં લભતે ફલમ્ ।
 અર્ચિતં યઃ શિવં પશ્યેત્તસ્ય નશ્યતિ પાતકમ્ ॥ ૨૬ ॥
 હર્ષાન્નમતિ યો ભૂમૌ સ શૈવં લભતે પદમ્ ।
 શિવાય દીયતે યદ્યત્તત્તદ્દાનં મહાફલમ્ ॥ ૨૭ ॥
 અધ્યાપયેચ્છનૈઃ શિષ્યાઽશ્ચિવભક્તાન્પ્રબોધયેત્ ।
 શિવશાસ્ત્રાનુસારેણ વિદ્યાદાનં તદ્દુચ્યતે ॥ ૨૮ ॥
 યથા શિવસ્ય નાસ્ત્યન્તઃ પરિપૂર્ણચિદાત્મનઃ ।
 તથા વિદ્યાપ્રદાનસ્ય પરિશુદ્ધચિદાત્મનઃ ॥ ૨૯ ॥
 વિદ્યાદાતા શ્રિયં કીર્તિં બ્રાહ્મીં વૃદ્ધિમિહાપ્નુયાત્ ।
 અમુત્રાષ્ટવિદ્યાઃ સિદ્ધિઃ શૈવં પદ્મતઃ પરમ્ ॥ ૩૦ ॥
 સુશુદ્ધમપિ યોડધીત્ય જ્ઞાનમધ્યાપયેત્પરમ્ ।
 સ યાતિ નરકં ઘોરં પાપીયાઽજ્ઞાનનાશકઃ ॥ ૩૧ ॥
 નષ્ટં નષ્ટં શિવજ્ઞાનં યો જાનન્નવતારયેત્ ।
 સંસ્કારયેદ્ધા ધીમાન્સ સ્વયમેવ મહેશ્વરઃ ॥ ૩૨ ॥
 સંસારપદ્મનિર્મઝં સમુદ્ધરતિ યો જનમ્ ।
 શિવજ્ઞાનપ્રભાવેણ કસ્તેન સદૃશઃ પિતા ॥ ૩૩ ॥
 અમુષ્ય પુણ્યમાહાત્મ્યં વક્તું શક્યં ન કેનચિત્ ।
 અનુગ્રહાય લોકસ્ય શિચસ્તદ્રૂપમાશ્રિતઃ ॥ ૩૪ ॥

अज्ञानवह्निसन्तमं निर्वपयति यः शनैः ।
 ज्ञानामृतेन नृपतिस्तं को न प्रतिपूजयेत् ।
 तन्नियोगाद्यं लोकः शुचिः स्याद्धर्मतत्परः ॥ ३५ ॥
 यं यं धर्मं नरः श्रेष्ठः समाचरति भक्तिः ।
 लोकस्तमाचरत्येव तत्प्रमाणाद्भवेन यः ॥ ३६ ॥
 शिवशास्त्रं लिप्त्वा यः पुस्तकं प्रतिपादयेत् ।
 विद्यादानस्य स कृत्वं लभते नात्र संशयः ॥ ३७ ॥
 यावदक्षरसङ्ख्यानां शिवज्ञानस्य पुस्तके ।
 तावद्वर्षसहस्राणि दाता शिवपुरे वसेत् ॥ ३८ ॥
 भक्तैः सम्पूज्यते यत्र देशे व्याख्यायते तथा ।
 शिवशास्त्रं न तत्र स्युर्दुर्भिक्षाद्या उपद्रवाः ॥ ३९ ॥
 नृपतेस्तत्र सौभाग्यं विजयश्च दिने दिने ।
 मतिर्धर्मे सुभं यः स्यात्सर्वेषां पुरवासिनाम् ॥ ४० ॥
 शिवशास्त्रं लिभति यो वाचयेद्वा ददाति वा ।
 स उद्धरति पुण्यात्मा निःशेषं निजमन्वयम् ॥ ४१ ॥
 शिवभक्ताय यो दद्यादशनाच्छादनादिकम् ।
 लभते स परां सिद्धिं पुत्रपौत्रसमन्वितः ॥ ४२ ॥
 उपानय्यत्रकौपीनशय्याप्रावरणासन्नम् ।
 पादप्रक्षालनाभ्यङ्गस्नानभोजनभेषजम् ॥ ४३ ॥
 धूपदीपप्रसूनाम्बुशिवपुस्तकमन्दिरम् ।
 यो दद्याच्छिवभक्ताय श्रद्धावानो महीपतिः ॥ ४४ ॥
 भृत्यैः पुत्रैश्च पौत्रैश्च सुलुब्धमिच्छाम्बिलैः सह ।
 विद्यादानस्य स कृत्वं लभते नरकापहम् ॥ ४५ ॥
 सर्वेषामपि दानानामन्नदानं विशिष्यते ।
 सद्यः प्रीतिकरं लुब्धं वलवुद्धिविवर्धनम् ॥ ४६ ॥
 रक्तं मांसं तथा शुक्लमेतन्परिवर्धते ।
 शुक्लाद्भवन्ति भूतानि तस्मादन्नमिदं जगत् ॥ ४७ ॥

અન્નદઃ પ્રાણદઃ પ્રોક્તઃ પ્રાણદશ્ચાપિ સર્વદઃ ।
 તસ્માદન્નપ્રદાનેન સર્વદાનફલં લભેત્ ॥ ૪૮ ॥
 યદન્નપાનપુષ્ટાફગઃ કુરુતે પુણ્યસગ્ચયમ્ ।
 તસ્ય દાતુસ્તતોઽર્ધં સ્થાઽર્તુશ્ચાર્ધં ન સંશયઃ ॥ ૪૯ ॥
 ત્રિભૌમં પગ્ચભૌમં ચ યથાશાસ્ત્રં વિધાય યઃ ।
 દદાતિ શિવભક્તેભ્યો દિવ્યં શિવપુરં શુભમ્ ॥ ૫૦ ॥
 સ કીડતિ શરીરાન્તે વિમાનૈઃ સાર્વકામિકૈઃ ।
 પત્નીસુહૃત્યુત્તમૃત્યૈઃ કારકૈશ્ચ સમન્વિતઃ ॥ ૫૧ ॥
 અણિમાદીન્ગુણાન્ભુક્ત્વા કાલેન મહતા તતઃ ।
 યોગજ્ઞાનં સમાસાધ્ય લભતે મોક્ષમક્ષયમ્ ॥ ૫૨ ॥
 સ્થપત્યાધાસ્તથા વૃક્ષાસ્તદધ્યક્ષાશ્ચ યે નરાઃ ।
 તે યાન્તિ રુદ્રસ્ય પુરં શિવકર્મપ્રભાવતઃ ॥ ૫૩ ॥
 વિજ્ઞેયા રુદ્રગણિકાઃ શિવાયતનયોષિતઃ ।
 તદુત્પન્નાઃ શરીરાન્તે લભન્તે સ્વર્ગમુત્તમમ્ ॥ ૫૪ ॥
 એકભૌમં દ્વિભૌમં વા સ પ્રયાતિ શિવાલયમ્ ।
 આરોગ્યશાલાં યઃ કુર્યાત્સર્વોપકરણાન્વિતામ્ ॥ ૫૫ ॥
 કુલૈકવિંશૈકયુતઃ સભૃત્યપરિવારકઃ ।
 વસેચ્છિવપુરે તાવધાવદાયન્દ્રતારકમ્ ॥ ૫૬ ॥
 ધર્માર્થકામમોક્ષાણામારોગ્યં સાધનં યતઃ ।
 તસ્માદારોગ્યદાનેન દત્તં સ્થાત્તચ્ચતુષ્ટયમ્ ॥ ૫૭ ॥
 આકાશસ્ય યથા નાન્તઃ સુરૈરપ્યુપલભ્યતે ।
 આરોગ્યદાનપુણ્યસ્ય તથૈવેતિ ન સંશયઃ ॥ ૫૮ ॥
 તસ્માદ્વિધેયો રોગાર્તો નરઃ સ્વસ્થો વિવેકિભિઃ ।
 શિવભક્તો વિશેષેણ શરીરેણ ધનેન ચ ॥ ૫૯ ॥
 એવં ધનેન કર્તવ્યા શુશ્રૂષા વિભવાન્વિતૈઃ ।
 શરીરેણૈવ નિર્વ્યાજં દરિદ્રૈસ્તુ શિવાર્થિભિઃ ॥ ૬૦ ॥
 પગ્ચયજ્ઞોઽયમુદ્દિષ્ટસ્તસ્માદેવ વિશિષ્યતે ।
 દાનયજ્ઞસ્તથા જ્ઞાનયજ્ઞઃ શિવફલપ્રદઃ ॥ ૬૧ ॥

अनुग्रहाय भक्तानां साक्षादेव भडेशिना ।
 ध्यानयज्ञः समाख्यातः शिवचिन्ता मुहुर्मुहुः ॥ ६२ ॥
 अध्यापनं याध्ययनं व्याख्याश्रवणचिन्तने ।
 एति पञ्चप्रकारोऽयं ध्यानयज्ञः प्रकीर्तितः ॥ ६३ ॥
 नास्ति ज्ञानं विना ध्यानं नास्ति ध्यानमयोगिनः ।
 ध्यानं ज्ञानं य यस्यास्ति तीर्णास्तेन भवापदः ॥ ६४ ॥
 ज्ञानं विकल्पैर्बहुलं रागाद्यैः क्लृषीकृतम् ।
 न ज्ञानं भवशुद्ध्यर्थं क्लृषोऽकवद्भवेत् ॥ ६५ ॥
 निःसारमतिकष्टं य भवं भावयतः शनैः ।
 प्रसीदतितरां ज्ञानं शरत्काले जलं यथा ॥ ६६ ॥
 यदा प्रसन्नमेकाग्रं स्तिमितोऽधिवद्भवेत् ।
 तदा ज्ञानमिति प्रोक्तमज्ञानमिति येतरत् ॥ ६७ ॥
 अज्ञानपाशबद्धत्वादमुक्तः पुरुषः स्मृतः ।
 ज्ञानेनैव विमुक्तः स्यात्प्रकाशात्तमसो यथा ॥ ६८ ॥
 अज्ञाने सति रागाद्या धर्माधर्मौ य तद्भशात् ।
 धर्माधर्मवशात्पुंसः शरीरमुपजायते ॥ ६९ ॥
 शरीरे सति य क्लेशैः सर्वैः संयुज्यते नरः ।
 तस्मात्क्लेशप्रशान्त्यर्थं ज्ञानमेवाश्रयेद्बुधः ॥ ७० ॥
 ज्ञानादज्ञानविगमस्ततो रागाद्यसम्भवः ।
 ततश्च पुण्यपापानां भवत्येव परिक्षयः ॥ ७१ ॥
 तत्क्षयाय्य शरीरेण संयोगो न भवेत्पुनः ।
 अशरीरस्य य क्लेशा निवर्तन्ते समन्ततः ॥ ७२ ॥
 क्लेशमुक्तः प्रसन्नात्मा मुक्त इत्यभिधीयते ।
 तस्मादज्ञानमूलानि सर्वदुःखानि दैहिनाम् ॥ ७३ ॥
 सृज्यमानः सदा यद्दर्पणो विमलो भवेत् ।
 ज्ञानाभ्यासात्तथा पुंसो बुद्धिस्तज्ज्ञानमुत्तमम् ॥ ७४ ॥
 ज्ञानामृतेन तृप्तस्य कृतकृत्यस्य योगिनः ।

નૈવાસ્તિ કિઞ્ચિત્કર્તવ્યં યસ્યાસ્તિ જ્ઞાનવન્મનઃ ॥ ૭૫ ॥

યથા વહ્નિર્મહાદીપ્તઃ શુષ્કમાર્દ્ર ય નિર્દહેત્ ।

તથા શુભાશુભં કર્મ જ્ઞાનાગ્નિઃ ક્ષણમાત્રતઃ ॥ ૭૬ ॥

પૂજયા લભતે લક્ષ્મીમગ્નિકાર્યાદભીષિતમ્ ।

જપેન માનસીં શુદ્ધિં જ્ઞાનાન્મોક્ષં તુ ભાવિતઃ ॥ ૭૭ ॥

અર્ધયામં મુહૂર્તં વા ધ્યાયતઃ પરમેશ્વરમ્ ।

સર્વજ્ઞતા ભવેલ્લોકે પૂજયતા ચ મહાત્મનઃ ॥ ૭૮ ॥

યદ્યસ્માદ્ધિપદૈત યોગજ્ઞાનાર્થમુદ્યતઃ ।

શિવે ગુરૌ ચ શ્રદ્ધાવાન્સ લોકં શુભમાપ્નુયાત્ ॥ ૭૯ ॥

અનુભૂય સુખં તત્ર જાયતે યોગિનાં કુલે ।

યોગજ્ઞાનં તત્ર લબ્ધ્વા સંસારમતિવર્તતે ॥ ૮૦ ॥

તસ્માજ્ઞજ્ઞાનાત્પરં નાસ્તિ જ્ઞાની સાક્ષાન્મહેશ્વરઃ ।

સ એવ પરમં પાત્રં દાનસ્યેતિ ન સંશયઃ ॥ ૮૧ ॥

દેશે કાલે ચ પાત્રે ચ વિધિના શ્રદ્ધયા ચ યત્ ।

દીયતે તત્કલસ્યાપિ ન કદાચન સક્લયઃ ॥ ૮૨ ॥

જ્ઞાનોત્તમેન યત્પુંસાં ત્રાતા સંસારસાગરાત્ ।

અજ્ઞાનાત્યાલનાત્રાણાત્સ પાત્રં પરમં સ્મૃતમ્ ॥ ૮૩ ॥

દ્વિજાનાં વેદવિદુષાં કોટિં સમ્પૂજય યત્કલમ્ ।

ભિક્ષામાત્રપ્રદાનેન તદેવ શિવયોગિનામ્ ॥ ૮૪ ॥

શિવયોગી ગૃહાદ્યસ્ય ભિક્ષાં ગૃહ્ણતિ સંસ્કૃતામ્ ।

કુલમુત્તારયેત્તસ્ય નરકાર્ણવસંસ્થિતમ્ ॥ ૮૫ ॥

શિવયોગિનમાયાન્તં દૃષ્ટ્વા નૃત્યન્તિ સદ્રુહે ।

ઔષધ્યો વક્ત્રમસ્યાપિ શિવં યાસ્યામ ઇત્યલમ્ ॥ ૮૬ ॥

રૂપાન્વિતં વિરૂપં વા સુવસ્ત્રં વા કુવાસસમ્ ।

યોગીન્દ્રશક્ત્યા તસ્માદતિથિં ન વિચારયેત્ ॥ ૮૭ ॥

શિવભક્તાન્દિષન્ત્યજ્ઞાઃ સર્વપાપેષ્વવસ્થિતાઃ ।

અધોમુખોડર્ધપાદાસ્તે પતન્તિ નરકાર્ણવે ॥ ૮૮ ॥

तस्मान्न दूषणीयास्ते कदाचिदपि केनचित् ।
 ततो भयाय कल्पन्ते नरकाः स्मरणादपि ॥ ८८ ॥
 वक्ता श्रोतानुमन्ता य प्रवक्ता दूषणस्य य ।
 अतैः संयुज्यते यश्च पञ्चैते नरकार्थिनः ॥ ८९ ॥
 शिवभक्तः परं पात्रं दानात्तस्योत्तमं क्वलम् ।
 अपात्रे दीयमानं तु सर्वं भवति निष्कलम् ॥ ९० ॥
 आमपात्रे जलं यद्भक्ष्यत्यपि सत्माजनम् ।
 दानं तद्भक्षपात्रेऽपि प्राशयति सदातृकम् ॥ ९१ ॥
 विनोदुपेन प्रतरन्निमज्जत्युदके यथा ।
 तथा दाता गृहीता य पतत्यज्ञानवानधः ॥ ९२ ॥
 दीनान्धकृषणानाथबालवृद्धकृशातुराः ।
 कृपायाः पात्रमित्येषां दानेन क्वलमाप्यते ॥ ९३ ॥
 यद्वि लुब्धाः शठाः क्रूरा न स्युरप्रियवादिनः ।
 कुत्र दानं दया क्षान्तिः साधुभिः साध्यते भृशम् ॥ ९४ ॥
 दानं तपांसि नियमा यज्ञा दानं लुप्तं तपः ।
 यत्नेनापि कृतं सर्वं क्रोधनस्य वृथा भवेत् ॥ ९५ ॥
 मैत्री स्वागतमौदार्यमनुकम्पाप्यमत्सरः ।
 एति पञ्च गुणा दानमावहन्ति मङ्गाकृलम् ॥ ९६ ॥
 सद्देशेऽथ य सत्पात्रे सत्काले दीयते सता ।
 तस्योत्तमं क्वलं भूरि भवेदायन्द्रतारकम् ॥ ९७ ॥
 श्रद्धा वै जननी साक्षाज्ज्ञानस्य सुकृतस्य य
 तस्मात्सतां परं श्रद्धादानस्य कुरुते क्वलम् ॥ ९८ ॥
 यद्दानं श्रद्धया पात्रे विधिवत्प्रतिपादितम् ।
 तस्यानन्तं क्वलं ज्ञेयमपि बालाग्रमात्रकम् ॥ ९९ ॥
 धातुवादादिसम्भूतं धनं तत्रोत्तमं स्मृतम् ।
 मध्यमं श्रुतशौर्यादि तपश्चिन्तान्वयागतम् ॥ १०० ॥
 वाणिज्यव्यवहाराद्यैरधमं परिकीर्तितम् ।
 अपलुप्त्य परस्यार्थं दीयते लघु भूरि वा ॥ १०१ ॥

અધમાધમભાવેન પ્રત્યુતાશુભદાયિ તત્ ।
 ઇદાનીં પાશનિયયાઃ સ્થૂલા નરકહેતવઃ ॥ ૧૦૩ ॥
 સક્ષેપેણૈવ કથ્યન્તે મનોવાક્કાયસાધનાઃ ।
 પરસ્ત્રીદ્રવ્યસકુલ્પૈશ્ચેતસાનિષ્ઠચિન્તનમ્ ॥ ૧૦૪ ॥
 અકાર્યાભિનિવેશશ્ચ ચતુર્ધા કર્મ વાચિકમ્ ।
 અભક્ષ્યભક્ષણં હિંસા મિથ્યા કામનિષેવણમ્ ॥ ૧૦૫ ॥
 પરસ્વાનામુપાદાનં ચતુર્ધા કર્મ કાચિકમ્ ।
 શિવનિન્દા ગુરોર્નિન્દા શિવજ્ઞાનસ્ય દૂષણમ્ ॥ ૧૦૬ ॥
 દેવદ્રવ્યાપહરણં ગુરુદ્રવ્યવિનાશનમ્ ।
 પુસ્તકસ્ય શિવજ્ઞાનમયસ્ય હરણં તથા ॥ ૧૦૭ ॥
 સુમહાપાતકાન્યાહુરાનન્તર્યકૃલાનિ ષટ્ ।
 પાતકાન્યપિ ચાન્યાનિ સહિતાન્યુપપાતકૈઃ ॥ ૧૦૮ ॥
 ઘોરઘોરકૃલાન્યાહુઃ શાસ્ત્રેષુ પરમેશ્વરઃ ।
 ભેદોપભેદા એતેષાં ગ્રન્થગૌરવભીતિતઃ ॥ ૧૦૯ ॥
 લિપ્યન્તે નેહ ધીમદ્ભિજ્ઞાંતવ્યાસ્તે તતસ્તતઃ ।
 એષ પાપકૃતાં માર્ગો નરકેષ્વતિભીષણાઃ ॥ ૧૧૦ ॥
 ચમદૂતૈર્મહાઘોરૈઃ સમન્તાદપિ દુસ્તરઃ ।
 ચમકિંકુરહ્વાસ્તે પુત્રમિત્રાદિવર્જિતાઃ ॥ ૧૧૧ ॥
 પાપિનઃ સ્વાનિ કર્માણિ શોચન્તિ ચ રુદન્તિ ચ ।
 નરકાઃ સન્તિ મુખ્યત્વે ચત્વાર્શિશદ્યુતં શતમ્ ॥ ૧૧૨ ॥
 અન્યોઽપિ બહવો યેષુ નિવાસઃ પાપકર્મિણામ્ ।
 મહાપાતકિનાં કેચિલ્લેચિત્પાતકિનામપિ ॥ ૧૧૩ ॥
 ઉપપાતકિનાં ચાન્યે નિજકર્માનુસારતઃ ।
 આમલપ્રક્ષયાદ્રહ્મૈ ધ્યાયન્તે ધાતવો યથા ॥ ૧૧૪ ॥
 અપાપક્ષયાત્પાપી શોધ્યતે નરકે તથા ।
 શિવાચતનમારામં વાપીં કૂપં મઠં તથા ॥ ૧૧૫ ॥
 હરન્તિ યે પાતકિનસ્તેષાં તત્ર વ્યવસ્થિતિઃ ।

યઃ શૃણોતિ ગુરોર્નિન્દાં નરકાગ્નૌ સ પાત્યતે ॥ ૧૧૬ ॥
 દ્રુતેન જતુના કર્ણાવાપૂર્ય ચમકિહુરૈઃ ।
 યેન દેવાય ગુરુવે શિવભક્તાય વા સદા ॥ ૧૧૭ ॥
 અદત્ત્વા ભુજ્યતે તસ્ય નરકે ચમકિહુરૈઃ ।
 લોહકીલશતૈસ્તપૈરાસ્યં જિહ્વા ચ પૂર્યતે ॥ ૧૧૮ ॥
 તતઃ ક્ષારેણ દીપ્તેન તામ્રેણ ગલતા તથા ।
 અન્યાશ્ચ યાતનાઃ કષ્ટા વિવિધાઃ પાપકારિણામ્ ॥ ૧૧૯ ॥
 મહાધોરાતિધોરાખ્યાઃ કલ્પાન્તદહનોપમાઃ ।
 યાઃ શ્રુત્વા માનવા નૂનં મ્રિયન્તે મૃદુચેતસઃ ॥ ૧૨૦ ॥
 અતસ્તા નાત્ર કથિતાઃ પાપા દ્રક્ષ્યન્તિ યાઃ સ્વયમ્ ।
 ઇતિ જ્ઞાત્વા સુધીઃ પુણ્યં કુર્યાત્પાપં વિવર્જયેત્ ॥ ૧૨૧ ॥
 પુણ્યેન શુભમાપ્નોતિ નૂનં પાપેન ચાશુભમ્ ।
 યે ભક્તાઃ ક્ષણમધ્યેકં શકુરં શરણં શ્રિતાઃ ॥ ૧૨૨ ॥
 તે ભીષણં ન પશ્યન્તિ ચમસ્ય વદનં નરાઃ ।
 યે પુનઃ સર્વભાવેન પ્રપન્નાઃ પરમેશ્વરમ્ ॥ ૧૨૩ ॥
 તે પાપેન ન લિપ્યન્તે પદ્મપત્રમિવામ્ભસા ।
 તસ્માત્સર્વાત્મના જ્ઞાનં શિવભાવૈકસાધનમ્ ॥ ૧૨૪ ॥
 યેનૈવોત્તીર્યતે ભક્તૈઃ સંસારગહનાર્ણવાત્ ।
 સ્વસિદ્ધાન્તાવિરોધેન કોડત્રાર્થોડભિમતો ભવેત્ ॥ ૧૨૫ ॥
 ઇહામુત્ર કુતર્કઃ સ્થાચ્છુષ્કતર્કં વિવર્જયેત્ ।
 તસ્માદાગમયુક્તયૈવ સૂક્ષ્મર્થપ્રવિચારણમ્ ॥ ૧૨૬ ॥
 કર્તવ્યં નાનુમાનેન કેવલેન વિપશ્ચિતા ।
 આદિમધ્યાન્તનિર્મુક્તઃ સ્વભાવવિમલઃ પ્રભુઃ ॥ ૧૨૭ ॥
 સર્વજ્ઞઃ પરિપૂર્ણશ્ચ શિવો જ્ઞેયઃ શિવાગમે ।
 બહુત્વેડપિ હિ શાસ્ત્રાણાં સર્વજ્ઞેન શિવેન યત્ ॥ ૧૨૮ ॥
 પ્રણીતમમલં જ્ઞાનં તત્પ્રાપણમસંશયઃ ।
 ધર્માધર્મોપદેશોડય બન્ધમોક્ષવિચારણમ્ ॥ ૧૨૯ ॥

શિવશાસ્ત્રં વિના જાતું ન સિદ્ધ્યતિ વિપશ્ચિતામ્ ।
તસ્માદનાદિઃ સર્વજ્ઞઃ પરિપૂર્ણઃ પરઃ શિવઃ ॥ ૧૩૦ ॥

અસ્તિ નાથઃ પરિત્રાતા પુંસાં સંસારસાગરાત્ ।
યેસ્વ્યસ્યન્તિ શિવજ્ઞાનં શિવોક્તં શિવભાવિતાઃ ॥ ૧૩૧ ॥

આગમત્વેડપિ સામાન્યે કઃ પ્રદ્રેષઃ શિવાગમે ।
અનાયાસેન યત્રોક્તા મુક્તિરેકેન જન્મના ॥ ૧૨૨ ॥

તસ્માત્તત્ર સદાભ્યાસં કુર્યાન્નાન્યત્ર માનવઃ ।
કઃ પ્રાજ્ઞઃ કાર્યમુત્સૃજ્ય દીર્ઘસૂત્રત્વમાશ્રયેત્ ॥ ૧૩૩ ॥

મધ્વર્થી પર્વતં કશ્ચિદ્દૂરં યાતિ શનૈઃ શનૈઃ ।
અભ્યર્ણો મધુ ચેત્પશ્યેત્કિમર્થં પર્વતં વ્રજેત્ ॥ ૧૩૪ ॥

એવમેકૈકભવિકાં વિમુક્તિં પુરતઃ સ્થિતામ્ ।
વિહાય નૈકભવિકાં કઃ પ્રાજ્ઞઃ પ્રતિપદ્યતે ॥ ૧૩૫ ॥

ઇતિ કિમપિ કૃપાપરસ્ય શમ્ભો-
શ્ચિરમુપદેશવયાંસિ ચર્યયિત્વા ।
પરિહરતિ ન દર્શનાન્તરં યો
બત બત જન્મ નિરર્થમેવ તસ્ય ॥ ૧૩૬ ॥

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હરચરિતચિન્તામણૌ શિવધર્માધુદ્ધારો નામ ત્રિંશત્તમઃ પ્રકાશઃ ॥ ૩૦ ॥

૩૧. એકત્રિંશઃ પ્રકાશઃ - નાનાશાસ્ત્રેભ્યઃ શિવરાત્રિકથાસંગ્રહઃ ।

ૐ નમઃ શિવાય ।

માયાખ્યા બત કાલભા(રા)ત્રિરમરા(નૃ) વ્યામોહયન્તી સ્ફુર-
ન્ત્યસ્મિન્ભેદતમોમયે ત્રિજગતિ સ્વાત્માપિ નાલોક્ષ્યતે ।
સ્વાતન્ત્ર્યેણ શિવપ્રકાશવપુષ્પં દૃષ્ટિં તુ શ્રુ(તથો)ત્પાદયે-
ધન્માહાત્મ્યવશાદથાસ્થિતિબલાદ્વસ્ત્વદ્વયં ભાસતે ॥ ૧ ॥

શિવત્રિયામાકલ્યાનાં સંગ્રહોડયં વિધીયતે ।
નાનાવિધેભ્યઃ શાસ્ત્રેભ્યસ્તન્નામાખ્યાનપૂર્વકમ્ ॥ ૨ ॥

સ્તોત્રક્રમેડત્ર વિદ્યાખ્યે પુરાણે કરુણાવતા ।
કુમારેણ મહર્ષીણાં પૃચ્છતાં વિનિરૂપ્યતે ॥ ૩ ॥

મેરુમૂર્ધનિ પાર્વત્યા પૃષ્ઠઃ પ્રોવાચ શકુરઃ ।
 સર્વપાપપ્રશમનીં શિવરાત્રિકથામિમામ્ ॥ ૪ ॥
 પુરુષો મત્સમો નાસ્તિ નારી નાસ્તિ ત્વયા સમા ।
 ન બભૂવ ન વા ભાવી યાગઃ શિવનિશાસમઃ ॥ ૫ ॥
 કદાચિત્પિહિતે નેત્રે મમ કીડાવશાત્ત્વયા ।
 તત એવોદયૌ ધ્વાન્તં સૂર્યચન્દ્રાનલાપહમ્ ॥ ૬ ॥
 તેન ધોરાન્ધકારેણ કલ્પાન્તઃ પ્રકટીકૃતઃ ।
 નાશિતં ચ ત્રિભુવનં સહસ્રા સચરાચરમ્ ॥ ૭ ॥
 પિદધત્યાં ત્વયિ ચિરં નેત્રે નષ્ટે ચરાચરે ।
 કાન્તિશીકા ઉપેન્દ્રાદ્યા મામેવ શરણં યયુઃ ॥ ૮ ॥
 અથ તાન્વિવશાન્દૃષ્ટ્વા મામેવ સ્તોતુમુદ્યતાન્ ।
 પ્રકાશિતં મયા જ્યોતિર્લલાટનયનાત્મકમ્ ॥ ૯ ॥
 સૂર્યચન્દ્રાનલાદીનામપિ તજ્જીવિતં પરમ્ ।
 મદ્ભાલલોચનં ધ્વાન્તમશેષં સઙ્ગહારહ ॥ ૧૦ ॥
 સૃષ્ટે તૃતીયે નયને ત્વયા બન્ધો નિવારિતઃ ।
 તતઃ પ્રભૃત્યહં લોકે વિહરામિ ત્રિલોચનઃ ॥ ૧૧ ॥
 કરનેત્રસમાયોગાદન્યોન્યમભિલાષિણોઃ ।
 તદાનીમાવયોર્ભૂતમુદ્ભૂદ્ભીમવિક્રમમ્ ॥ ૧૨ ॥
 તદેવં કાલરાત્રિઃ સા ત્રૈલોક્યભયદાયિની ।
 પ્રકટય્ય નિજં તેજો મયૈવ વિનિવારિતા ॥ ૧૩ ॥
 શ્રેયસે વિરતા રાત્રિઃ શિવેનૈવ ચ સંહૃતા ।
 ઇતિ સા શિવરાત્રિત્વં ત્રિષુ લોકેષુ લપ્સ્યતે ॥ ૧૪ ॥
 તસ્મિન્નેવ ક્ષણે નિત્યં હિરણ્યાક્ષો નિશાચરઃ ।
 મામેવારાધયન્નાસીત્યુત્તકામસ્તપોભરૈઃ ॥ ૧૫ ॥
 પ્રત્યહં ત્રિષુ લોકેષુ કુસુમૈઃ સરસૈઃ ફલૈઃ ।
 સ મામપૂજયદ્ભક્ત્યા ચતુર્દશ્યાં વિશેષતઃ ॥ ૧૬ ॥
 અથ તસ્ય પ્રસન્નોઽહં સુતત્વે પર્યકલ્પયમ્ ।

ઉદ્ભૂતમેકધા કૃત્સ્નત્રૈલોક્યભયદાયકમ્ ॥ ૧૭ ॥

પુત્રં પ્રાપ્ય હિરણ્યાક્ષઃ પ્રસન્નં મામથાબ્રવીત્ ।

જાનુભ્યાં ભૂમિમાશ્રિત્ય સ્તુતીઃ કૃત્વા પ્રણમ્ય ચ ॥ ૧૮ ॥

બહુકાલં તપઃ કૃત્વા ત્વમેવારાધિતો મયા ।

પ્રસન્નેઽસ્મિન્નહન્યેવ તદિદં પૂજ્યતાં જનૈઃ ॥ ૧૯ ॥

પૂજ્યા તુ ક્લાલ્ગુને માસિ કૃષ્ણપક્ષે ચતુર્દશી ।

અભીષ્ઠાં સિદ્ધિમેત્વસ્મિન્દિને ભક્તસ્ત્વદર્શનાત્ ॥ ૨૦ ॥

ઇતિ તસ્યાભિલષિતં મયાપિ પ્રત્યપદ્યત ।

સોઽપ્યગચ્છત્સ્વભવનં પ્રવર્તિતમહોત્સવઃ ॥ ૨૧ ॥

તતઃ પ્રભૃતિ પૂજયેયં વિશેષેણ ચતુર્દશી ।

શૃણુ સંક્લેપકથિતં વિધાનમવધાનતઃ ॥ ૨૨ ॥

સ્નાનં કૃત્વા ત્રયોદશ્યાં નિત્યાર્ચનવિધિં તથા ।

શુકલામ્બરો નિરાહારઃ શુદ્ધિમાન્વિજિતેન્દ્રિયઃ ॥ ૨૩ ॥

કૃપયાવતર ત્ર્યક્ષ વિજ્ઞાપ્યેતિ મહેશ્વરમ્ ।

યથાવિધિ કૃતસ્નાનો દ્વિતીયે દિવસે તતઃ ॥ ૨૪ ॥

ભક્ત્યા મહેશ્વરં દેવં યથાવિભવમર્ચયેત્ ।

નૈવેદ્યૈસ્તુષ્ટિજનકૈઃ શુદ્ધસ્નાનસમાહિતઃ ॥ ૨૫ ॥

પૂજ્યાઃ સન્તર્પણીયાશ્ચ દીનાઃ સંશુદ્ધયેતસા ।

દેવો બલિશ્ચ ભૂતેભ્યો યોગિનીભ્યશ્ચ સર્વથા ॥ ૨૬ ॥

શિવાલયોત્સવઃ કાર્યો ભોક્તવ્યં સ્વજનૈઃ સહ ।

જપસ્તોત્રાદિનિરતૈઃ કાર્યં જાગરણં નિશિ ॥ ૨૭ ॥

દિનત્રયં વિધાતવ્યં શિવક્રીડાકથાનકમ્ ।

શિવરાત્ર્યાં સદૈવેત્યં વર્તિતવ્યં કૃતાત્મભિઃ ॥ ૨૮ ॥

યત્રેત્યં પૂજ્યતે દેશે બાધ્યતે ન કદાચન ।

સ દુર્ભિક્ષપ્રભૃતિભિર્વિપ્લવૈરીશ્ચરેચ્છયા ॥ ૨૯ ॥

પિશાચરક્ષોયક્ષાદ્યાસ્તત્ર શ્રેયસ્કરાઃ સદા ।

યોગિન્ય માતરશ્ચાત્ર ન હિંસન્તિ શિશૂન્ ક્વચિત્ ॥ ૩૦ ॥

રાજસૂર્યસહસ્રસ્ય ચાન્દ્રાયણશતસ્ય ચ ।
 ગોપ્રદાનાર્બુદસ્યાપિ કૃલમાસાદ્યતે તતઃ ॥ ૩૧ ॥
 રાત્રિપ્રજાગરાત્પ્રાપ્યં કૃલં ત્વેતદ્વિશેષતઃ ।
 એકાહાર્યનતો ભક્તઃ શિવભક્તાય સર્વદા ॥ ૩૨ ॥
 એકસ્મિન્દિવસે સત્યં વિશેષાદેવ લભ્યતે ।
 ઇતિ વિદ્યાપુરાણે યા શિવરાત્રિકથોદિતા ।
 અનન્તભાસ્કરપ્રોક્તા પ્રકટી ક્ષિયતેધુના ॥ ૩૩ ॥
 એષા સમ્પ્રતિ ખણ્ડશો વિરચિતા માયાત્મનો યોગિની
 વર્ગેણૈવ સમસ્તલોકજનની શક્તિર્લઠાત્તાવકી ।
 તત્સક્લોભ્ય ચિરાય તાં સ્વમહસા પૂર્ણીકૃતોદ્ભાવ્યતાં
 યેનેયં શિવશર્વરી સ્ફુરતિ મે સૂર્યેન્દુતેજોપહા ॥ ૩૪ ॥
 કદાચિત્કાલ્ગુને કૃષ્ણાનવમીતઃ પ્રભૃત્યભૂત્ ।
 સપ્તવાસરનિર્વર્ત્યઃ શ્મશાને યાગ ઉત્તમઃ ॥ ૩૫ ॥
 યોગિનીભિઃ પ્રભૂતાભિર્વિવિધૈરામિષાસવૈઃ ।
 નિમન્થ્યતે સ્મ ભગવાનેકાકી શશિશેખરઃ ॥ ૩૬ ॥
 ત્યજ્ત્વા સૌમ્યં વપુર્ધોરમાશ્રિત્ય ચ જગામ સઃ ।
 એકાકિત્વેન કુપિતાં દેવીમપિ હૃદા દધે ॥ ૩૭ ॥
 તતઃ પિતૃવનં પ્રાપ ભૈરવસ્તાં વહન્હૃદિ ।
 સ્વસ્વાચારેણ તત્રૈષ યોગિનીભિઃ પ્રપૂજિતઃ ॥ ૩૮ ॥
 પૂજયિત્વા મહાદેવં દેવતૌઘો વ્યજિજ્ઞપત્ ।
 ત્વયાપિ પરિપાટ્યેહ ચરુકો દીયતામિતિ ॥ ૩૯ ॥
 તતો જગાદ ભગવાસ્તિં મયા તુ ન દીયતે ।
 અહં દિગમ્બરો હ્યેકઃ કપાલી ચ વ્યવસ્થિતઃ ॥ ૪૦ ॥
 અવદન્નથ યોગિન્યો યત્ત્વયા દેવ ગોપિતમ્ ।
 સ્વયં તદ્દૃહ્યતેઽસ્માભિરનુજ્ઞા તત્પ્રવર્તતામ્ ॥ ૪૧ ॥
 ઇતિ તાસાં વચઃ શૃણ્વન્નેવમસ્તિતિ સોઽબ્રવીત્ ।
 હૃદયાઞ્ચાસ્ય તાં દેવીમનયધોગિનીગણઃ ॥ ૪૨ ॥
 તતો નિર્ભિદ્ય પાર્વત્યાઃ શિરો ધૂપાધિવાસિતમ્ ।

મહાદેવસ્ય પુરતો ન્યક્ષિપદ્યોગિનીગણ: ॥ ૪૩ ॥

શિવસ્તદ્વીક્ષ્ય પુરતઃ પરિજ્ઞાય વિમૃશ્ય ચ ।

હૃદયં પાર્વતીશૂન્યં ચિન્તયન્ક્ષોભમાયૌ ॥ ૪૪ ॥

એવંવિદ્યાં તતો વાર્તામધિગમ્ય જનાર્દનઃ ।

આરુહ્ય ગરુડં મેષરૂપં દ્વિભુજ આયયૌ ॥ ૪૫ ॥

સ બાલરૂપઃ સૌવર્ણોષ્ણીશો રક્તામ્બરોડપિ ચ ।

ક્રીડન્સમાયયૌ વિષ્ણુસ્તથા સિંહતનુર્નરઃ ॥ ૪૬ ॥

નૃસિંહતનુના સાકં ક્ષોભયન્યોગિનીગણામ્ ।

જગર્જ ધોરગમ્ભીરં નારાયણ ઇતસ્તતઃ ॥ ૪૭ ॥

તતરતાઃ ક્ષોભિતાસ્તાભ્યાં યોગિન્યો ભયકાતરાઃ ।

અસ્મરન્સ્વાંશ એવાન્તઃ શરણં ભાવનાબલાત્ ॥ ૪૮ ॥

તદ્ભાવનાબલાત્સ્વં સ્વં પ્રકટીકૃતવિગ્રહમ્ ।

અથાવિરાસન્યુગપદ્બ્રહ્માણ્યાદ્યાશ્ચ દેવતાઃ ॥ ૪૯ ॥

પરાતાઃ ષોડશો દેવ્યઃ પ્રણમ્ય પરમેશ્વરમ્ ।

અસ્તુવન્નગ્જલીર્બદ્ધ્વા વિચિત્રૈઃ પાવનૈઃ સ્તવૈઃ ॥ ૫૦ ॥

સ્તુતીર્વિધાય વિવિધા ભૂયોડપ્યેતા અથાવદન્ ।

સ્તુતિવીર્યં નિજં વીર્યં સ્મર દેવ નિરાકુલઃ ॥ ૫૧ ॥

ઇતિ સ્તુતે યોગિનીભિર્મહાદેવે સમુદયૌ ।

દારિતાસ્થા શિવદૂતી યોગિનીભક્ષણોદ્યતા ॥ ૫૨ ॥

અથોદભૂત્પરા વાણી સ્મર રુદ્ર નિજાં તનુમ્ ।

કથં શિવોચિતં રૂપં વિસ્મૃતં તે વિમૃશ્યતામ્ ॥ ૫૩ ॥

તથા ગિરા મહાદેવો નિજં સસ્માર વિગ્રહમ્ ।

ઉદયયૌ ચ પરા શક્તિરદ્ભુતાકારરૂપિણી ॥ ૫૪ ॥

ઘોરા સહસ્રચરણા ભક્ષયન્તી ચરાચરમ્ ।

બ્રહ્માણ્ડટીર્નિર્મથ્ય પિબન્તી ભૂરિ શોણિતમ્ ॥ ૫૫ ॥

તત્ક્ષણે યોગિનીવર્ગો નીતપૂર્વા હિમાદ્રિજામ્ ।

પુનરુત્પાદયામાસ સ્વયોગેનાભયાન્વિતઃ ॥ ૫૬ ॥

ઉદયૌ વૈષ્ણવી શક્તિરપરા સેવિતું ચ તામ્ ।
 સિંહસદુર્ષણાભ્યાં ચ પરા શક્તિસ્તદા સ્તુતા ॥ ૫૭ ॥
 ભક્ત્યા વિરચિતસ્તોત્રા દેવી વચ્યતિ સ્મ તૌ ।
 સ્વધામ દેહે કર્ણાભ્યાં ભૂષણાર્થમધત્ત ચ ॥ ૫૮ ॥
 પૂજિતા માતૃમધ્યે સા કુદ્ધા દેવી કપાલિના ।
 ઉપહારીકૃતસ્તત્ર પશુઃ કાલશ્ચ દુઃસહઃ ॥ ૫૯ ॥
 પરાપરશરીરા સા દેવગન્ધર્વપૂજિતા ।
 પૂર્ણાપૂર્ણસ્વરૂપેણ સર્વત્રૈવ વ્યવસ્થિતા ॥ ૬૦ ॥
 પાર્વતીં પુનરુત્પન્નાં વીક્ષ્યાનન્દમુપેયુષઃ ।
 તદા ભૈરવનાથસ્ય વિગ્રહાત્સ્વેદ આયયૌ ॥ ૬૧ ॥
 સ સ્વેદઃ પતિતઃ પાત્રે સઘો ભૈરવતામગાત્ ।
 તેનૈવાનર્થ ભગવાન્પરાં શક્તિં તમોપહામ્ ॥ ૬૨ ॥
 તતો વિલોક્ય તત્સર્વં પ્રભવિષ્ણુકૃતૂહલાત્ ।
 સુમોત્થિતેવ ગિરિજા પપ્રચ્છ પરમેશ્વરમ્ ॥ ૬૩ ॥
 બ્રહ્મનાડ્યાં ત્વયા ક્ષિપ્તા બહિઃ પશ્યામિ વિગ્રહમ્ ।
 અતિઘોરા ચ દેવીં કા પુરસ્તાદવલોક્યતે ॥ ૬૪ ॥
 માતરશ્ચાત્ર પુરતો જગન્નાથ વ્યવસ્થિતાઃ ।
 સલીલં વીક્ષ્ય માં સર્વા હસન્તિ ચ પુનઃ પુનઃ ॥ ૬૫ ॥
 યોગિન્યશ્ચ ભયભ્રાન્તા વિધ્વસ્તનિજતેજસઃ ।
 આલોક્યતે મયૈતલ્લિં સંશયં હર સમ્પ્રતિ ॥ ૬૬ ॥
 ઇતિ સામ્યર્થનં દેવ્યાઃ શ્રુત્વા વાક્યમભાષત ।
 સમસ્તમેવ વૃત્તાન્તં રહસ્યં પરમેશ્વરઃ ॥ ૬૭ ॥
 વર્ણયિત્વા સ્વવૃત્તાન્તં ભગવાન્ભૈરવઃ પ્રભુઃ ।
 શિવરાત્રિદિનાન્યેતાન્યુત્કૃષ્ટત્વે ન્યયોજયત્ ॥ ૬૮ ॥
 અનન્તભાસ્કરપ્રોક્તા કથિતા શિવશર્વરી ।
 દૂતિડામરતઃ કિઞ્ચિદત્રૈવ પરિપૂર્યતે ॥ ૬૯ ॥
 (?)નીત્વા હૃદયતો દેવી યોગિન્યસ્ત્રિપુરદ્વિષઃ ।
 (?)દણ્ડઃ સન્ધાય તાં ભૂયોઽધ્યુમાં ભયકદર્શિતાઃ ॥ ૭૦ ॥

સમર્પિતા યદા દેવી તાભિસ્તુષ્ટસ્તદા શિવઃ ।
 અબ્રવીદ્બ્રૂત કં કામમભીષ્ટં પૂરયામિ વઃ ॥ ૭૧ ॥
 તદા તથોગિનીચકં શ્રુત્વેતિ વચનં પ્રભોઃ ।
 યદ્યદભ્યર્થયામાસ તત્તત્રાપ મનોગતમ્ ॥ ૭૨ ॥
 તતઃ પ્રભૃતિ દેવેન ભક્તલોકાનુકમ્પિના ।
 શિવરાત્રિદિનાન્યેતાન્યાદિજાનિ મહીતલે ॥ ૭૩ ॥
 યોગિનીવરદાનેન શિવરાત્રિર્ગરીયસી ।
 તસ્માદત્ર મહાદેવઃ પૂજનીયઃ સમાહિતૈઃ ॥ ૭૪ ॥
 અસામર્થ્યાચ્છરીરસ્ય દોષોપદ્રવતોઽપિ વા ।
 ગુરુપ્રોક્તક્રિયાહાનૌ સમયાનામપાલનાત્ ॥ ૭૫ ॥
 યદ્યદ્યુત્પદ્યતે પાપં પરલોકવિનાશનમ્ ।
 શિવરાત્રૌ મહાદેવપૂજનાત્તન્નિવર્તતે ॥ ૭૬ ॥
 તત્ર માણ્ડકં કાર્યં રેખાન્યાસાદ્યથાવિધિ ।
 સર્વોષધિફલૈર્યુક્તાન્કલશાંશ્ચ સમર્થયેત્ ॥ ૭૭ ॥
 કર્પટૈર્વેષ્ટિતાઃ ક્ષિપ્તહિરણ્યાઃ કુમુદોજ્જ્વલાઃ ।
 ચન્દ્રનેન સમાલિપ્તાઃ કલશાઃ સુમનોહરાઃ ॥ ૭૮ ॥
 વિતાનં ચામરં ઘણ્ટાં કાણ્ડપ્રતિસરાદિકમ્ ।
 પાવનં પૂર્ણપાત્રં ચ યાગસ્થાને નિવેશયેત્ ॥ ૭૯ ॥
 મનોહરે કૃતે યાગે સન્ધ્યાયાં શમ્ભુમર્થયેત્ ।
 યથા વિભવસમ્ભારં ભક્તિયુક્તેન ચેતસા ॥ ૮૦ ॥
 પશુભિર્મહિષૈશ્છાગૈસ્તર્પ્ય મીનૈશ્ચ દેવતાઃ ।
 કુર્યાત્પિષ્ઠમયાન્વાપિ પશૂન્યાગનિવેદને ॥ ૮૧ ॥
 એવં યાગે સુસમ્પૂર્ણો જપં કૃત્વા સમાહિતૈઃ ।
 હોમં કૃત્વા તતો મૂર્તીં તર્પણીયો મહેશ્વરઃ ॥ ૮૨ ॥
 વિધાય દિગ્બલિં ક્ષેત્રપાલાદીનપિ તર્પયેત્ ।
 દૈશિકાઃ સાધિકાશ્ચાર્થ્યાઃ પશ્ચાત્કાર્યઃ પ્રજાગરઃ ॥ ૮૩ ॥
 ધૂપાધિવાસૈઃ સડ્ગીતૈર્ઘણવાદૈશ્ચ ભૂરિશઃ ।

सामरस्यं विधातव्यं चिदानन्दमयं शिवम् ॥ ८४ ॥

परा सदोदिता बोधमयी समदशी कला ।

दूतीभावं समासाद्य मध्यमैरवतां गता ॥ ८५ ॥

तथैव भूरिशो देव्याश्चङ्गोष्ठीं प्रवर्तयेत् ।

पवित्रा सैव दातव्या भक्तिमद्भ्यः पुनः पुनः ॥ ८६ ॥

अेवं स्थेयं त्रयोदश्यां यावद्भ्रात्रिपरिक्षयः ।

तत्रैव यागभूमौ य यतुर्दश्यामयं क्रमः ॥ ८७ ॥

प्रातः स्नात्वा प्रभुं साकं परिवारेण पूजयेत् ।

ततः पवित्रकं दद्याच्छुभं समयपूर्वकम् ॥ ८८ ॥

हुत्वा यथाविधि ततो विदध्याञ्च जपादिकम् ।

प्राग्वदेवाथ निवसेद्यावद्भ्रात्रिपरिक्षयः ॥ ८९ ॥

ततो गुरुगाणस्तथो दक्षिणाभिर्यथाक्रमम् ।

पूजांहुतिः प्रदातव्या क्षमयित्वा य पावकम् ॥ ९० ॥

विधाय द्विगुणीन्सर्वाङ्गुर्वाद्यान्पि तर्पयेत् ।

अेवं दिनत्रये कार्यं त्रयोदश्यामिवोत्सवः ॥ ९१ ॥

पञ्चाङ्गान्यथवा कुर्यात्सप्त भक्त्या शिवोत्सवम् ।

अेवं त्रयोदशीमेव विदध्याद्वा समाहितः ॥ ९२ ॥

वित्तशाठ्यं विना कुर्याच्छिवरात्रिमण्डोत्सवम् ।

देहान्ते परमं स्थानमवाप्नोति न संशयः ॥ ९३ ॥

शिवरात्रिदिने यागं प्रतिवर्षं करोति यः ।

भक्तः स शिवसायुज्यमवाप्नोत्यपरिक्षयम् ॥ ९४ ॥

यत्पुण्यं सर्वदानेषु सर्वतीर्थेषु सर्वदा ।

अभक्तोऽपि तदाप्नोति शिवरात्रिकृतार्थनः ॥ ९५ ॥

शिवरात्रौ सङ्गृह्णन्मध्ये क्रीडास्मृतेश्वरः ।

निवसेद्भुवलोके स यावदाद्यन्द्रतारकम् ॥ ९६ ॥

शिवरात्रिकथामध्यवर्त्येत् दूतिदामरे ।

श्रीमत्स्कन्दपुराणोक्तं प्रकटीक्यतेऽधुना ॥ ९७ ॥

પૃષ્ઠવન્ત તપોરાશિં નમન્ત નારદં મુનિમ્ ।
 શ્રીનન્દિરુદ્ધઃ પ્રોવાય ભક્તાનામભયપ્રદઃ ॥ ૯૮ ॥
 કદાચિદ્ધિરતે માઘે બ્રહ્મવિષ્ણોર્વિવાદિનોઃ ।
 કાલરાત્રૌ પ્રવૃત્તાયાં લિડ્ગત્વેનોદયૌ શિવઃ ॥ ૯૯ ॥
 તદા પ્રભૃતિ દેવર્ષે ખ્યાતા કૃષ્ણચતુર્દશી ।
 શિવરાત્રિરસાવિષ્ણુભક્તાનાં કલ્પવલ્લિવત્ ॥ ૧૦૦ ॥
 સંસારામ્ભોધિમગ્નાનાં શિવા નૌરિવ તારિણી ।
 બ્રહ્મહત્યાદિપાપાનાં શિવરાત્રિવિનાશિની ॥ ૧૦૧ ॥
 યજ્ઞાસ્તપાંસિ દાનાનિ તીર્થસ્નાનાન્યનેકશઃ ।
 ન સામ્યાયોપવાસસ્ય શિવરાત્રૌ કદાચન ॥ ૧૦૨ ॥
 વ્રતાય નિયમં તત્ર ગૃહ્ણીયાદ્ભક્તિમાત્રરઃ ।
 પૌરાણિકેન મન્ત્રેણ સુપવિત્રેણ ચામુના ॥ ૧૦૩ ॥
 શિવરાત્રિવ્રતં હ્યેતત્કરિષ્યેડહં મહાકૃલમ્ ।
 નિર્વિદ્મમસ્તુ મે દેવ ત્વત્પ્રસાદાન્મહેશ્વર ॥ ૧૦૪ ॥
 રાત્રિં પ્રપદ્યે જનનીમિત્યુદીર્ય ચ ભાવિતઃ ।
 દૃષ્ટ્વા શિવં ગુરુત્ત્વા શુદ્ધિમાન્ભાવયેદ્વ્રતમ્ ॥ ૧૦૫ ॥
 અથાહ્નઃ પઞ્ચમે ભાગે સ્વગાયત્ર્યા પવિત્રયા ।
 કુર્યાત્કૃષ્ણાતિલૈઃ સ્નાનં શુદ્ધે વેશ્મનિ વા બહિઃ ॥ ૧૦૬ ॥
 તનઃ શિવસ્થાયતનં વ્રતી ગચ્છેન્નિશાગમે ।
 અર્ચનદ્રવ્યમાદાય સ્વજાતીયૈઃ સમન્વિતઃ ॥ ૧૦૭ ॥
 પઞ્ચામૃતાદિભિર્લિડ્ગે સ્નાનં દત્ત્વા યથાક્રમમ્ ।
 પુષ્પૈઃ પૂજા વિધાતવ્યા સાર્ધૈશ્વન્દનચરિતૈઃ ॥ ૧૦૮ ॥
 પ્રદક્ષિણૈર્નમસ્કારૈર્ધૂપનેવેદ્યભૂષણૈઃ ।
 નૃત્તેન ગીતવાદ્યૈશ્ચ કુર્યાજ્જાગરણં નિશિ ॥ ૧૦૯ ॥
 અસ્મિન્દિને શિવો રાત્રૌ ભક્તાનન્વિષ્યતિ સ્વયમ્ ।
 ત્યક્તનિદ્રેરતઃ સદ્ભિઃ શિવચર્યેવ ચિન્ત્યતામ્ ॥ ૧૧૦ ॥
 વ્યતીતાયાં વિભાવર્યં દ્વિતીયેઽહ્નિ સિતામ્બરઃ ।
 ભગવલ્લિડ્ગમભ્યર્ચ્ય જુહુયાચ્ચ હુતાશનમ્ ॥ ૧૧૧ ॥

छिरण्यधेनुवस्त्रात्रभूदानैरर्थयेद्गुरुम् ।
 तुष्यति त्र्यम्बकस्तस्मिंस्तुष्टे ज्ञानोपदेष्टरि ॥ ११२ ॥
 तीर्थस्नानजपश्राद्धलोभयागादि किञ्चन ।
 अस्मिन्दिने यत्स्थिते भवेत्तत्सर्वमक्षयम् ॥ ११३ ॥
 साधून्द्वादश सम्पूज्य भोजयेत् शिवात्मकान् ।
 दद्यात्तेभ्यस्तिलघृत्त्रानुदकुम्भान्सदक्षिणान् ॥ ११४ ॥
 पञ्चगव्यं ततो भुज्वा भूलमन्त्रेण भावितः ।
 भोजयेत्सुहृदो बन्धूनतिथीन्परिवारकान् ॥ ११५ ॥
 शिवरात्रिप्रतं कुर्यादनेन विधिनेष्ट यः ।
 भुज्वा भोगानभीष्टान्स प्रयाति परमं पदम् ॥ ११६ ॥
 स्वातः शङ्करमभ्यर्थ्य दिने योऽस्मिन्नुपोषितः ।
 रात्रौ भक्त्या प्रजागतिं स याति परमां गतिम् ॥ ११७ ॥
 मातुर्वशे पितुर्वशे पत्नीवंशेऽपि भक्तिमान् ।
 शिवरात्रिप्रतात्साधुः पितृन्दशदशोद्धरेत् ॥ ११८ ॥
 शिवरात्रिदिनेष्वेवं ध्यानेनापि करोति यः ।
 राजसूयसहस्रस्य सोऽप्ययत्नात्फलं लभेत् ॥ ११९ ॥
 अन्यदर्शनभाजोऽपि सोऽपवासाः प्रजागरात् ।
 शिवरात्रावभीष्टानि प्राप्नुवन्ति न संशयः ॥ १२० ॥
 शिवभक्ताय दानं यत्फलं तस्य परं पदम् ।
 अतश्च ज्ञात्वा प्रयत्नेन चिन्त्यतां शिवभावितः ॥ १२१ ॥
 कुलडीनः कुलीनो वा भूर्भो वा वेदपारगः ।
 द्विजातिरन्त्यजातिर्वा शिवभक्तस्तु भोयकः ॥ १२२ ॥
 यजन्ते शिवमन्त्राहि मडापातकिनोऽपि ये ।
 ते सूर्यग्रहणो कोटिलक्ष्यदानकृलस्पृशः ॥ १२३ ॥
 शिवं यः पूजयेद्भक्त्या शिवरात्रौ नरोत्तमः ।
 तस्य प्रीत्या विभूत्या य वर्धते सकलं कुलम् ॥ १२४ ॥
 शिवरात्रियतुर्दृश्यां यो जागर्ति प्रसङ्गतः ।

તસ્થાપિ પુણ્ય જાનન્તિ વક્તુ બ્રહ્માદયો ન તે ॥ ૧૨૫ ॥

ન શિવાદ્યપરો દેવો નાશ્વમેધાત્પરઃ કતુઃ ।

શિવરાત્રિસમં લોકે વ્રતં ચાન્યન્ન વિદ્યતે ॥ ૧૨૬ ॥

અજાનન્ત્યઃ શિવકથાં પાપિષ્ઠા અધિયઃ સ્ત્રિયઃ ।

શિવરાત્રિવ્રતાધારસ્તાસામપ્યુત્તમા ગતિઃ ॥ ૧૨૭ ॥

શિવરાત્રિવ્રતકૃતાં ભુક્તિમુક્તી કરસ્થિતે ।

તસ્માદ્ભાવિતયેતોભિઃ શિવઃ પૂજ્યઃ પ્રચલ્લતઃ ॥ ૧૨૮ ॥

બ્રહ્મવિષ્ણુપ્રભૃતયઃ શિવશાસનભાવિતાઃ ।

શિવરાત્રિવ્રતકૃલાદ્ભજન્તે પરમાં ગતિમ્ ॥ ૧૨૯ ॥

યે પૂજયન્તિ ભૂતેશં શિવરાત્રિમહોત્સવે ।

કદાચિદપિ તત્કણે કાલો ન પાશમુજ્ઞતિ ॥ ૧૩૦ ॥

ઇત્યુક્તં નન્દિરુદ્રેણ સમાકર્ણ્યેવ નારદઃ ।

નમો નમઃ શિવાયેતિ ભગવદ્ભક્તિમાશ્રિતઃ ॥ ૧૩૧ ॥

અસ્મિન્યુરાણે સ્કન્દસ્ય કથૈકત્રેદૃશી સ્થિતા ।

અન્યત્રાપીદૃશી તત્ર પાર્વતી શમ્ભુરભ્યધાત્ ॥ ૧૩૨ ॥

શૃણુ દેવિ પુરા કુલે(કલ્પે) વિદર્ભેષ્વભવન્નૃપઃ ।

સ વન્દેતિ સમગ્રાણાં રાણાં મૂર્ધન્યતાં ભજન્ ॥ ૧૩૩ ॥

ધર્મવ્યવસ્થ્યા રાજ્યં સ કરોતિ સ્મ પાર્શ્વિવઃ ।

દુઃખનામાપિ નાશૃણ્વંસ્તસ્મિન્પાલયતિ પ્રજાઃ ॥ ૧૩૪ ॥

સમગ્રગુણસમ્પૂર્ણા તસ્ય ચૈકાભવત્પ્રિયાઃ ।

તિલોત્તમેતિ નિર્દોષા લાવણ્યામૃતગુહિતા ॥ ૧૩૫ ॥

રાજા કદાચિત્પ્રિયયા તયા સાકમવર્તત ।

સાપિ તામ્બૂલમેતસ્મૈ દદાતિ સ્મ વિલાસિની ॥ ૧૩૬ ॥

વિતીર્ય ભર્ત્રે તામ્બૂલં શિવમસ્તિવતિ ચાબ્રવીત્ ।

શ્રુત્વૈવ શિવશબ્દં ચ સ પ્રાગ્જાતિ સમસ્મરત્ ॥ ૧૩૭ ॥

સુમોત્થિતમિવ પ્રાચ્યજાતિસ્મરણતો નૃપમ્ ।

પ્રપ્રચ્છ કૌતૂહલતઃ કિમેતદિતિ વલ્લભા ॥ ૧૩૮ ॥

यदीदं नाभिधत्से त्वं तत्त्यजामि स्वज्ज्वितम् ।
 श्रुत्वा भूयो गिरस्तस्याः कथयामास भूपतिः ॥ १३८ ॥
 आश्चर्यमवधानेन शृणुष्व भृगवोयने ।
 वैश्योऽडमभवत् पूर्वं निजकर्मरतः शुचिः ॥ १४० ॥
 कदायिद्गुर्गतिवशात्स्वधर्मं परित्यज्य मे ।
 प्रवर्तते स्म हृदयं यौरकार्याय सर्वतः ॥ १४१ ॥
 रात्रौ रात्रौ निजगृहाद्विनिर्गत्य यतस्ततः ।
 आनीयते स्म द्रविणं मया भूरि बलीयसा ॥ १४२ ॥
 कदायित्काल्गुणे मासि कृष्णपक्षे यतुर्दशी ।
 प्रसङ्गेन प्रववृते यौर्यार्थमस्मि निर्गतः ॥ १४३ ॥
 शिवरात्रिदिने तस्मिन्भूज्यापृतसज्जने ।
 शिवायतनमेवाडमविशं यौर्यतत्परः ॥ १४४ ॥
 अर्धरात्रे गते तन्त्र यौर्यार्थं जाग्रता मया ।
 लभ्यते स्म शुभं डेम मुष्करे न्यधायि य ॥ १४५ ॥
 तदास्यविवरे छे गृहीत्वा तत्र निर्गतः ।
 आगच्छद्भिर्दुर्गततरं लक्षितः पुररक्षिभिः ॥ १४६ ॥
 नानाधुधास्ते शतशो जघ्नुर्मा यौर्यकारणात् ।
 ओकश्चिच्छेद भूर्धानं करवालि कया य मे ॥ १४७ ॥
 स भूर्धा मे निपतितः काञ्चनेन समन्वितः ।
 तत्रैव कूपे गडने समीपतरवर्त्मनि ॥ १४८ ॥
 किमन्यैः कथनैस्तेन प्रजागरणकर्मणा ।
 यौर्यप्रसङ्गे विहिते त्वद्य जातिं स्मराम्यडम् ॥ १४९ ॥
 पश्य साधारणकृत्वं शिवरात्रिप्रजागरम् ।
 पापश्चौरौऽपि येनाडमद्य जातिस्मरौ नृपः ॥ १५० ॥
 वर्तते तदसावद्य शिवरात्रियतुर्दशी ।
 भगवत्पूजनादन्यदस्यां किं क्रियते मया ॥ १५१ ॥
 छति भ्रुवाणो भूपावे शिवरात्रिकथानकम् ।
 सा समस्तमसत्यं तदमन्यत जगाद य ॥ १५२ ॥

કોડસ્ત્યત્ર પ્રત્યયો રાજન્નેવં કથયતિ ત્વયિ ।
 પ્રકાશલક્ષણં કિઞ્ચિત્પ્રકાશય મમાધુના ॥ ૧૫૩ ॥
 એવં તસ્યાં બ્રુવાણાયાં રાજા મતિમતાં વરઃ ।
 તત્કાલમેય ત્વરિતં ગત્વા કૂપમદર્શયત્ ॥ ૧૫૪ ॥
 વ્યતીતે બહુલે કાલે તૃણાકાષ્ટાશ્મનિર્ભરમ્ ।
 દેવી કૂપમપશ્યત્સા દારયામાસ ચાભિતઃ ॥ ૧૫૫ ॥
 ખાતાત્કૂપાત્તતો રાજા પ્રાઙ્મૂર્ધાનમદર્શયત્ ।
 તસ્યાસ્ય કુહરે તચ્ચ કાઞ્ચનં વિસ્મયાવહમ્ ॥ ૧૫૬ ॥
 દૃષ્ટ્વા તદદ્ભુતં દેવી સ્વભર્તૃપ્રકટીકૃતમ્ ।
 આત્મનિ પ્રત્યયં લેભે શિવરાત્રિમહાકુલે ॥ ૧૫૭ ॥
 દમ્પતી નિયમં તત્ર તતઃ પ્રભૃતિ ચક્રતુઃ ।
 મનોરથાતીતકુલે શિવરાત્રિપ્રજાગરે ॥ ૧૫૮ ॥
 ચક્રતુઃ શિવરાત્રૌ ચ ભગવલ્લિડ્ગપૂજનમ્ ।
 જગ્મતુશ્ચ શરીરાન્તે ભક્તિલભ્યં પરં શિવમ્ ॥ ૧૫૯ ॥
 એવં ચૌરઃ પ્રસડ્ગેન શિવરાત્રૌ પ્રજાગરાત્ ।
 લેને મહાકુલં કિન્તુ ભક્તિમાત્ર કિમાપ્નુયાત્ ॥ ૧૬૦ ॥
 શિવઃ શક્તિસ્તિથિશ્ચેતિ ન કશ્ચિદપકૃષ્યતે ।
 તસ્માત્સમત્વેનૈવૈતત્કર્તવ્યં ભાવિતાત્મભિઃ ॥ ૧૬૧ ॥
 ઇતિ સ્કન્દપુરાણોક્તા શિવરાત્રિકથા શુભા ।
 અધુનાનલસિદ્ધાન્તદૃષ્ટેયં વિનિરૂપ્યતે ॥ ૧૬૨ ॥
 તત્ર કૃષ્ણાયતુર્દશ્યાં ફાલ્ગુણે માસ્યુપોષિતઃ ।
 ચતુર્દશ્યાં મહાદેવં યથાવિભવમર્ચયેત્ ॥ ૧૬૩ ॥
 સાન્નાન્કૃષ્ણાતિલાન્દધાત્પશૂંશ્ચ વિનિવેદયેત્ ।
 ભક્ષ્યં ભોજ્યં ચ પાનં ચ ભક્ત્યા વિવિધમર્ચયેત્ ॥ ૧૬૪ ॥
 કુમાર્યઃ પૂજનીયાશ્ચ વિવિધૈઃ પાનભોજનૈઃ ।
 નૈવેદ્યં તુ તદુચ્ચિષ્ટમગાઘે વારિણિ ક્ષિપેત્ ॥ ૧૬૫ ॥
 શિવરાત્રિદિને કાલો દગ્ધશ્ચન્દ્રાર્ધમૌલિના ।

દેવૈરાત્મા પશુકૃત્ય તદા ચાહુતિસાહૃતઃ ॥ ૧૬૬ ॥

તતસ્તુષ્ઠો મહાદેવો દેવાન્વચયતિ સ્મ તાન્ ।

અનેન હેતુના દધાદુપહારં પશૂત્તમૈઃ ॥ ૧૬૭ ॥

મહાપશુશ્ચલભ્યેષુ ઘૃતશાલિવિનિર્મિતાન્ ।

નિવેદયેત દેવાય ભક્તિમાલભ્ય નિર્મલામ્ ॥ ૧૬૮ ॥

અલાભે મનસા તાવત્પશૂન્દધાત્સમાહિતઃ ।

અન્યથા તત્ર સદને દેવ્યો હિંસન્તિ બાલકાન્ ॥ ૧૬૯ ॥

ક્રોધેન નિખિલાન્ભૂતાન્મોહયિત્વા મહેશ્વરઃ ।

એક એવ જજાગારેત્યસૌ સા શિવશર્વરી ॥ ૧૭૦ ॥

પૂજયિત્વા મહેશાનં હુત્વા ચાગ્નિં વિધાનતઃ ।

શિવરાત્રૌ નરો ભક્ત્યા દેહાન્તે શિવભાગભવેત્ ॥ ૧૭૧ ॥

અસાવનલસિદ્ધાન્તે શિવરાત્રિરુદીરિતા ।

કથ્યતે પાવનેદાનીં સા બ્રહ્માણ્ડપુરાતનઃ ॥ ૧૭૨ ॥

તત્રેશ્વરો મહાદેવીમભ્યધત્ત જગત્ત્રાભુઃ ।

ભક્તાનુકમ્પયા ચેદં ધીવરાખ્યાનકં શુભમ્ ॥ ૧૭૩ ॥

ગાણ્ડકાખ્યેડભવદ્વૃહ્દો ધીવરો ધીવરોદરઃ ।

નિહત્ય પ્રત્યહં મત્સ્યાન્કલત્રભરણાવહાન્ ॥ ૧૭૪ ॥

પુત્રદારાંશ્ચિરં મત્સ્યૈઃ સોડતિવાહ્ય કદાચન ।

દુષ્ટાત્મા નિર્યયૌ જાલમાદાય નિજચર્યયા ॥ ૧૭૫ ॥

આસીદસ્મિન્નવસરે શિવરાત્રિચતુર્દશી ।

સોડપિ પાપઃ સ્વવૃત્ત્યૈવ સરોમધ્યમશિશ્રિયત્ ॥ ૧૭૬ ॥

સ જાલેનાદદે મત્સ્યં તત્ર યત્નેન ભૂયસા ।

અસ્મિન્નેવ પ્રસજ્જગે ચ પ્રાવર્તત વિભાવરી ॥ ૧૭૭ ॥

મહાન્તં મત્સ્યમાદાય મોદમાનોડય ધીવરઃ ।

ઉદતિષ્ઠત્સરસ્તીરાત્સ્વાગારાગમનોત્સુકઃ ॥ ૧૭૮ ॥

તમોરુદ્ધં નભો દૃષ્ટ્વા તતઃ સ ભયવિહ્વલઃ ।

અપશ્યત્પુરુષાનગ્રે વિવિધાયુધધારિણઃ ॥ ૧૭૯ ॥

તાન્વિલોક્ય ભયાદેવ પ્રવિવેશ શિવાલયમ્ ।
 તત્ર ગર્ભગૃહે લિંગસ્થાનં છન્નેઽથ ચાસ્રવત્ ॥ ૧૮૦ ॥
 જાલં સ પિણ્ડીચક્રે ચ તત્ર પાનીયનિર્ભરમ્ ।
 તદમ્બુવિન્દુભિસ્તત્ર્ય લિંગમૂર્ધનિ પસ્યુશે ॥ ૧૮૧ ॥
 શિવરાત્રિચતુર્દશ્યાં પ્રમાદાદિતિ ધીવરઃ ।
 પાપીયાનપિ પાનીયં ન્યક્ષિપત્લિંગમૂર્ધનિ ॥ ૧૮૨ ॥
 ચિન્તયા જાગરં કુર્વત્રજનીમત્યવાહયત્ ।
 એતન્માહાત્મ્યતો લેભે દેહાન્તે પરમાં ગતિમ્ ॥ ૧૮૩ ॥
 અમ્ભોભિજીવપતિતૈર્લિંગે સ્પૃષ્ટે પ્રમાદતઃ ।
 પ્રજાગરેણાપ્યચિરાત્સ મૃતઃ શિવતામગાત્ ॥ ૧૮૪ ॥
 મહાપાતકિનામિત્યં શિવરાત્રિપ્રતાદ્ગતિઃ ।
 ભક્તિભાજા ફલં કીદૃગિતિ કિં નામ વર્ણયતે ॥ ૧૮૫ ॥
 શિવરાત્રિવિધિઃ પ્રોક્તઃ સ બ્રહ્માણ્ડપુરાણતઃ ।
 અયં શિવપુરાણચ્ચ પ્રકટીકિયતેઽધુના ॥ ૧૮૬ ॥
 તન્ન કૈલાશશૈલસ્થમપૃચ્છત્યાર્વતી શિવમ્ ।
 કથિતં મે ત્વયા સર્વં યજ્ઞતીર્થાદિ ભૂરિશઃ ॥ ૧૮૭ ॥
 તદદધ કિચ્ચિદાખ્યાહિ ભુક્તિમુક્તિફલપ્રદમ્ ।
 નો સામાન્યકથાભિર્મે કદાચિદપિ નિર્વૃત્તિઃ ॥ ૧૮૮ ॥
 શ્રુત્વેતિ દેવ્યા વચનં જગાદ પરમેશ્વરઃ ।
 શ્રૂયતામવધાનેન શિવરાત્રિપ્રતં પરમ્ ॥ ૧૮૯ ॥
 મયા ન કસ્યચિદ્બુદ્ધ્યમાખ્યાતમિદમુત્તમમ્ ।
 એતદાકર્ણ્યં વિલયં ચમોઽપિ લભતે ધ્રુવમ્ ॥ ૧૯૦ ॥
 ફાલ્ગુણે કૃષ્ણપક્ષે ચા સ્થિતા દેવિ ચતુર્દશી ।
 શિવરાત્રિરિતિ ખ્યાતા સર્વપાતકનાશિની ॥ ૧૯૧ ॥
 દાનેન તપસા તૈસ્તૈરધ્વરૈર્ભૂરિદક્ષિણૈઃ ।
 સ્વપ્નેઽપિ નાપ્યતે સામ્યં શિવરાત્રિવિધેઃ પ્રિયે ॥ ૧૯૨ ॥
 સા કૃષ્ણા કાલસંહર્ત્રી પ્રતં ચે તત્ર કુર્વતે ।
 ન કદાચિદમપુરં તે યાન્તિ મયિ ભાવિતાઃ ॥ ૧૯૩ ॥

ઇત્યાકર્ણ ગિરં ભર્તુર્ભભાષે પરમેશ્વરી ।
 ન યાન્તિ તે યમપુરં તદ્દ્વ્રતાલ્કથમુચ્યતામ્ ॥ ૧૯૪ ॥
 હિમાદ્રિજાયા વચનં શ્રુત્વેત્યભિદધૌ શિવઃ ।
 ભભૂવ કોડપિ પાપીયાન્નિષાદો હ્યતિદારુણઃ ॥ ૧૯૫ ॥
 અકામતઃ સ વિદધે શિવરાત્રૌ પ્રજાગરમ્ ।
 કાલાન્તરેણ સ મૃતો જગૃહે યમકિકુરૈઃ ॥ ૧૯૬ ॥
 નિર્દગ્ધકિલ્વિષઃ સોડત્ર શિવરાત્રિપ્રજાગરાત્ ।
 આનીયતામિતિ મયા પ્રહિતાઃ પ્રમથાસ્તદા ॥ ૧૯૭ ॥
 ગચ્છદ્ભિઃ પ્રમથૈર્દૃષ્ટો ગૃહીતો યમકિકુરૈઃ ।
 યમસ્યાભ્યર્ણમેહીતિ ભાષમાણૈઃ સ લુબ્ધકઃ ॥ ૧૯૮ ॥
 અથાબ્રુવન્ગણા નેયઃ સોડયં નઃ શિવકિકુરૈઃ ।
 તેડપ્યભાષન્ત પાપીયાન્પ્રાણિહા કેન મુચ્યતે ॥ ૧૯૯ ॥
 તતસ્તે પ્રમથાઃ ક્રુધ્ધાઃ પ્રહૃત્ય યમકિકુરાન્ ।
 લુબ્ધકં તં સમાનિન્યુર્બલવન્તો મદન્તિકમ્ ॥ ૨૦૦ ॥
 મદાલોકનમાત્રાત્સ દિવ્યદેહત્વમાગતઃ ।
 રુદ્રકન્યાસમાકીર્ણા વિમાનં પ્રાપ્ત લુબ્ધકઃ ॥ ૨૦૧ ॥
 ગણસ્તતઃ પ્રભૃત્યેષ પશ્ય પાર્વતિ વલ્ગતિ ।
 મમાગ્રતો ગિરિવરે રત્નકુણ્ડલમણિડતઃ ॥ ૨૦૨ ॥
 યમદૂતાસ્તતસ્તેડપિ પ્રમથૈર્જર્જરીકૃતાઃ ।
 રુદન્તો રુધિરાદ્રાડ્ગાઃ સ્વપત્યુ(તે)ર્ભવનં યયુઃ ॥ ૨૦૩ ॥
 તાન્વીક્ષ્ય તાદૃશાન્કુપ્પ્રો દણ્ડપાણિરભાષત ।
 મદ્દોર્બલમજાનદ્ભિઃ કેર્યૂયં નિર્જિતા ઇતિ ॥ ૨૦૪ ॥
 અથાભિદધિરે તેડપિ લુબ્ધકઃ પ્રાણિકોટિહા ।
 આનીતોડસ્માભિરાગત્ય મોચિતો ભગવદ્ભુજૈઃ ॥ ૨૦૫ ॥
 ઇત્યાકર્ણ ગિરં તેષાં જગાદ જગદન્તકઃ ।
 પાપિનાં વિનિયોક્તાહં શમ્ભોરેવાજ્ઞયા સ્થિતઃ ॥ ૨૦૬ ॥
 તદવ્યવસ્થા કેયં સ્થાત્રીતઃ શિવપુરં સ યત્ ।

શુભાશુભફલાસ્વાદો નિયતો હિ શિવેચ્છયા ॥ ૨૦૭ ॥

શુભં કિં સાદૃશં તસ્ય લુબ્ધકસ્ય દુરાત્મનઃ ।

નીતઃ શિવપુરં યેન ચિત્રગુપ્ત વિચિન્ત્યતામ્ ॥ ૨૦૮ ॥

યમસ્યેતિ વચઃ શ્રુત્વા ચિત્રગુપ્તોઽપ્યભાષત ।

શુભાશુભં વિચાર્યેવ પ્રેષ્યન્તે તવ કિકુરાઃ ॥ ૨૦૯ ॥

મયેદં નિશ્ચિતં તસ્ય નાસ્તિ કર્મ શુભં ક્વચિત્ ।

અનેકપ્રાણિહા કૂરઃ સદૈવ સ હિ લુબ્ધકઃ ॥ ૨૧૦ ॥

ઇત્યુક્તે ચિત્રગુપ્તેન દણ્ડપાણિરભાષત ।

ન મે પાપકૃતાં ચિન્તા શમ્ભોર્ગત્વા નિવેદયે ॥ ૨૧૧ ॥

ઉક્ત્વેતિ ચરિતં પ્રાપ સોઽથ કૈલાસપર્વતમ્ ।

અનુજ્ઞાં નન્દિનઃ પ્રાપ્ય સમાલોકયતિ સ્મ ચ ॥ ૨૧૨ ॥

વિલોક્ય માં તતઃ સોઽપિ સ્તુતીઃ કૃત્વા સહસ્રશઃ ।

દણ્ડવત્પ્રણામન્દણ્ડપાણિર્વક્તું પ્રચક્રમે ॥ ૨૧૩ ॥

સહસ્રકલ્પભોગ્યાનિ દુષ્કર્માણિ ચકાર યઃ ।

સ લુબ્ધકસ્ત્વત્પ્રમથૈર્નીતઃ શિવપુરં પ્રભો ॥ ૨૧૪ ॥

નિયુક્તોઽહં ભગવતા શાસનાય કુકર્મિણામ્ ।

તેઽપિ ચેદૃત્તમં લોકં લભન્તે તદ્ગતિર્ન મે ॥ ૨૧૫ ॥

સ્વપ્નેઽપિ તેન સત્કર્મ વિદધે ન દુરાત્મના ।

વિવિધાન્પ્રાણિનો હત્વા યેન જન્માતિવાહિતમ્ ॥ ૨૧૬ ॥

મદીયાસ્તાડિતા નાથ ગણૈઃ પ્રત્યુત કિકુરાઃ ।

નેદાનીં તદહં સ્વામિન્નિયોગોદ્ગ્રહને ક્ષમઃ ॥ ૨૧૭ ॥

અધિકારાય દણ્ડોઽયં મમ મુદ્ધા ચ તિષ્ઠતુ ।

ઇત્યુક્ત્વા તત્પરિત્યાગં કરોતિ સ્મ મમાગ્રતઃ ॥ ૨૧૮ ॥

અથાવોચમહં શ્રુત્વા પરમાર્થં વિચારય ।

અનેકપ્રાણિહા પાપો લુબ્ધકઃ કેન મોચ્યતે ॥ ૨૧૯ ॥

પ્રમાદાજ્જાગરાગ્ચકે શિવરાત્રાવુપોષિતઃ ।

સર્વપાપપ્રશમની તતોઽસ્ય ગતિરુત્તમા ॥ ૨૨૦ ॥

તથા હિ બાવ્યાત્પ્રભૃતિ પ્રાણિભિર્વિવિધૈર્હૃતૈઃ ।
 કુટુમ્બભરણાધાયી સર્વદૈવ સ લુબ્ધકઃ ॥ ૨૨૧ ॥
 એકદા ધનુરાદાય શરપાણિઃ સ નિર્ગતઃ ।
 ચક્ષુર્દિક્ષુ સમસ્તાસુ વિદધે પ્રાણિનઃ પ્રતિ ॥ ૨૨૨ ॥
 નાલભ્યત તતસ્તેન પ્રાણી કોડપિ પ્રયત્નતઃ ।
 ભ્રામ્યતિ સ્મ દિનં કૃત્સ્નં પાદપાઃ કાનનાનિ ચ ॥ ૨૨૩ ॥
 અસ્તં ગતે રવૌ સોડથ નૈરાશ્યાત્સમચિન્તયત્ ।
 એકોડપિ નાદ્ય નિહતઃ પ્રાણી વ્યર્થ દિનં ગતમ્ ॥ ૨૨૪ ॥
 મત્સ્યાકીર્ણસ્તડાગોડયં વર્તતે તદ્વરં નિશિ ।
 અત્ર પ્રવિશ્ય કરવૈ મનોરથસમર્થનમ્ ॥ ૨૨૫ ॥
 ઇતિ સચ્ચિન્ત્ય વિસ્તીર્ણં તડાગં પ્રવિવેશ સઃ ।
 તત્તીરસ્થિતમાલોક્ય તરું શાખાશતાકુલમ્ ॥ ૨૨૬ ॥
 વારિમધ્યે તડાગસ્ય મહાલિડ્ગં વ્યવસ્થિતમ્ ।
 આલમ્બિતદ્રુમાપાસ્તૈઃ સપર્ણૈસ્તદવાકિરન્ ॥ ૨૨૭ ॥
 એકોડપિ તિષ્ઠતિ પ્રાણી નામુત્રેત્યસ્ય ચિન્તયા ।
 વ્યાકુલસ્યોદભૂન્નિદ્રા નિશિ ન ક્ષણમાત્રકમ્ ॥ ૨૨૮ ॥
 એવં પ્રાસડ્ગિકં પ્રાપ્ય શિવરાત્રિપ્રજાગરમ્ ।
 દુમચ્ચુતૈશ્ચ પર્ણૌર્ધૈર્યત્સ લિડ્ગમવાકિરત્ ॥ ૨૨૯ ॥
 તતઃ સમસ્તપાપાનાં વિરામસ્તસ્ય વર્તતે ।
 અનેન હેતુના પ્રાપ્તઃ શરીરાન્તે પુરં મમ ॥ ૨૩૦ ॥
 મુદ્રાં ગૃહીત્વા દણ્ડં ચ સ્વનિયોગં કુરુષ્વ તત્ ।
 શિવરાત્રિવ્રતાધાયી શાસનીયઃ કથં તવ ॥ ૨૩૧ ॥
 ઇતિ મદ્ધિરમાકર્ણ્ય જગામ સ્વપુરં યમઃ ।
 તસ્માદ્વૈવસ્વતપુરં ન યાન્ત્યેતદ્બ્રતાવહઃ ॥ ૨૩૨ ॥
 નાતઃ પરતરં કિચ્ચિત્રાણમસ્તિ શરીરિણામ્ ।
 ઇત્યાખ્યાતં મયા દેવિ શિવરાત્રિવ્રતં તવ ॥ ૨૩૩ ॥
 ઇતિ શમ્ભોર્ગિરં શ્રુત્વા પરમાર્થોપદેશિનીમ્ ।
 અભાષત મહાદેવી ભક્ત્યુલ્લસિતમાનસા ॥ ૨૩૪ ॥

કુર્વન્ કૂરાણિ કર્માણિ ગતો દેવ શિવાલયમ્ ।
 અનિક્કુરપિ તત્કર્તા ભક્તાનાં તદ્દલં વદ ॥ ૨૩૫ ॥
 શ્રુત્વેતિ વાક્યં પાર્વત્યાઃ કથયામાસ શકુરઃ ।
 પાપીયસામનિર્દેશ્યં શિવરાત્રિવ્રતં શૃણુ ॥ ૨૩૬ ॥
 ક્ષમા દયા દમો હિંસા ગુરુવાત્સલ્યકારિણામ્ ।
 ઇદં પ્રકાશ(શ્ય)મન્યેષાં કથનાન્નિરયં વ્રજેત્ ॥ ૨૩૭ ॥
 શિવમન્ત્રૈર્જયં કૃત્વા હૃત્વા દીપાન્વિતીર્ય ચ ।
 પ્રજાગરં ચઃ કુરુતે દેહાન્તે સ શિવં વ્રજેત્ ॥ ૨૩૮ ॥
 બુભુક્ષુશ્ચેત્સ લભતે ભોગાનમૃતસન્નિભાન્ ।
 રુદ્રલોકં સમાસાધ્ય પરતઃ શિવમાપ્નુયાત્ ॥ ૨૩૯ ॥
 મામભક્તો ન જાનાતિ કદાચિદપિ માનવઃ ।
 અહં જાને ન કુર્વાણં શિવરાત્રિપ્રજાગરમ્ ॥ ૨૪૦ ॥
 શિવરાત્રિવ્રતં કૃત્વા કિં કિં નાપ્નોતિ ભક્તિમાન્ ।
 જનનીગર્ભવાસોત્થાં વ્યથાં ભૂયો ન લપ્સ્યતે ॥ ૨૪૧ ॥
 યદ્યુત્તમકલપ્રાપ્તિં કશ્ચિદિચ્છતિ માનવઃ ।
 ચતુર્દશીષુ સર્વાસુ વિધિં તસ્ય પ્રકાશયે ॥ ૨૪૨ ॥
 આદ્યં દીપોત્સવદિનં માર્ગશીર્ષાહમેવ વા ।
 તતઃ પ્રભૃતિ માસેષુ પુણ્યા કૃષ્ણચતુર્દશી ॥ ૨૪૩ ॥
 ઉપોષિતૈર્વિધાતવ્યો રાત્રૌ ભક્ત્યા પ્રજાગરઃ ।
 પ્રદીપાઃ પ્રજ્વલન્તશ્ચ દેયા દશસુ દિક્ષ્વપિ ॥ ૨૪૪ ॥
 દ્વાદશે સા મહાદેવગૃહીતાઃ શિવરાત્રયઃ ।
 નિર્વિદ્ધાં સિદ્ધિમાયાન્તુ પ્રસાદાત્તવ શકુર ॥ ૨૪૫ ॥
 ઇતિ પૌરાણિકં મન્ત્રં પઠિત્વા પુણ્યમાનસઃ ।
 ગૃહીત્વા નિયમં ભાવં નમસ્કુર્યાચ્છિવાત્મકમ્ ॥ ૨૪૬ ॥
 તતો નૈવાલપેત્યાપાન્દામ્ભિકાંલ્લિઙ્ગજીવિનઃ ।
 સ્નાનં વિધાય વિધિવત્પૂજયેત્પરમેશ્વરમ્ ॥ ૨૪૭ ॥
 પગ્ન્ય વર્ણં તતઃ કૃત્વા માણ્ડલં વિનિવેશયેત્ ।

અપ્રણં કૃષ્ણવર્ણં ચ કુમ્ભં તત્ર સમાહિતઃ ॥ ૨૪૮ ॥

પાત્રં તસ્યોપરિ ન્યસેતામ્નં તિલસમન્વિતમ્ ।

વસ્ત્રૈર્વિચિત્રૈઃ કલશં વેષ્ટયેચ્ચામ્બુનિર્ભરમ્ ॥ ૨૪૯ ॥

ઉમયા સહ રુદ્રસ્તુ સ્થાપનીયો હિરાણ્મયઃ ।

યુગ્મં ચ પૂજનીયં તદર્ધપુષ્પાદિભિઃ શુભૈઃ ॥ ૨૫૦ ॥

શિવાય ત્ર્યમ્બકાયાથ ભૈરવાય કપાલિને ।

નાગયણોપવીતાય ચેશ્વરાયેતિ વાચિકૈઃ ॥ ૨૫૧ ॥

નમોન્તૈઃ પૂજયેત્યાદૌ કટીમુદ્રમાનસે ।

કણ્ઠં શિરશ્ચ સર્વાંગં સર્વરૂપિણ ઇત્યથ ॥ ૨૫૨ ॥

યથાક્રમં શુભૈર્મન્ત્રૈઃ પુરાણપરિકીર્તિતૈઃ ।

એભિર્મન્ત્રૈર્મહાદેવઃ પૂજનીયઃ પ્રયત્નતઃ ॥ ૨૫૩ ॥

વામદેવ્યૈ મહાદેવ્યૈ ઉમાયૈ ચેતિ વાચિકૈઃ ।

નમોન્તૈરર્ચયેદ્દેવ્યાઃ પાદાઃ કટીમથોદરમ્ ॥ ૨૫૪ ॥

સુભગાયૈ સુકણ્ઠાયૈ ઇતિ મન્ત્રૈર્નમોન્વિતૈઃ ।

હૃદિ કણ્ઠે ચ રુદ્રાણી પૂજનીયા યથાવિધિ ॥ ૨૫૫ ॥

નમસ્તે દેવ ઇશાન શમ્ભો પરમકારણ ।

ઉમયા સહિતો દેવ અર્ધ ગૃહ (ગૃહાણાર્ધ) નમોઽસ્તુ તે ॥ ૨૫૬ ॥

ઇતિ પૌરાણિકં મૂલમન્ત્રમુચ્ચાર્ય ભક્તિમાન્ ।

ઉમયા સહિતં રુદ્રં પૂજયેત્તુસુમાદિભિઃ ॥ ૨૫૭ ॥

ગીતૈર્મનોરથૈર્વાદૈઃ સ્તોત્રૈઃ સચ્છાસ્ત્રશીલનૈઃ ।

અન્યૈઃ શિવકથારૂપૈર્વાપારૈશ્ચ નિશાં નયેત્ ॥ ૨૫૮ ॥

ગુરુન્મક્ત્યા સમાભ્યર્ચ્ય પ્રતિનો વિવિધાંસ્તથા ।

સર્વાન્સન્તર્પયેદ્ભોજ્યપાનૈર્દક્ષિણયા સહ ॥ ૨૫૯ ॥

અતિવાહ્ય નિશાં પ્રાતરુત્થાય શિવમર્ચયેત્ ।

પચ્ચામૃતાદિભિર્દ્રવ્યૈર્યથાવિધિ સુગન્ધિભિઃ ॥ ૨૬૦ ॥

ક્ષીરાહારૈઃ શુભતરૈઃ ખાણ્ડમણ્ડલકુકૈઃ ।

પ્રદીપોદૈઃ સુપાકૈશ્ચ નૈવેદ્યૈઃ શિવમર્ચયેત્ ॥ ૨૬૧ ॥

પૂજયિત્વા મહાદેવં ક્ષમયિત્વા પ્રણમ્ય ચ ।
 વ્રતં નિવર્તિતં દેવ ક્ષમસ્યેતિ કૃતસ્તુતિઃ ॥ ૨૬૨ ॥
 ભક્ત્યા ચતુર્દશીષ્વિત્યં યઃ કુર્યાદ્વાદશીષ્વપિ ।
 સ ભૂયો લભતે જન્મ ન કદાચન ભાવિતઃ ॥ ૨૬૩ ॥
 દેહાન્તે સ ચતુર્બાહુઃ શૂલધારી ત્રિલોચનઃ ।
 અસંખ્યૈઃ પ્રમથૈર્યુક્તઃ શિવલોકમવાપ્નુયાત્ ॥ ૨૬૪ ॥
 સિદ્ધકિન્નરગન્ધર્વાશ્ચારણાશ્ચ સહસ્રશઃ ।
 શુભાદિવ્યવિમાનસ્થં તં સ્તુવન્તિ પુનઃ પુનઃ ॥ ૨૬૫ ॥
 તસ્મિન્નિન્દ્રપુરં યાતે નિર્યાન્ત્યાપ્સરસસ્તતઃ ।
 કોડયં કોડયં ભવેદેવમિતિ રાગાર્દ્રયેતસઃ ॥ ૨૬૬ ॥
 ત્યક્ત્વા શક્રપુરં યાવદ્બ્રહ્મલોકં તદ્દગ્ધનાઃ ।
 ક્ષોભયત્યયમાત્મીયમહિમ્ના દિવ્યવિગ્રહઃ ॥ ૨૬૭ ॥
 બ્રહ્મલોકમપિ ત્યક્ત્વા વિષ્ણુલોકં ચ સ ક્ષણાત્ ।
 આસાદયતિ દુષ્પ્રાપ્તં કૈલાસાદ્રિં મમાસ્પદમ્ ॥ ૨૬૮ ॥
 તસ્મિન્સન્નિકટં પ્રાપ્તે સ્ફુટિકાયલમૂર્ધનિ ।
 ભક્તોડયમિતિ નૃત્યન્તિ રુદ્રકન્યાઃ સહસ્રશઃ ॥ ૨૬૯ ॥
 સડ્ગીતકવિધિં કૃત્વા મડ્ગલાન્યભિનન્ધ ચ ।
 ઇન્દ્રાદયસ્તં સેવન્તે ભક્તોડયં ધૂર્જટેરિતિ ॥ ૨૭૦ ॥
 કૈલાસવર્તિનં વીક્ષ્ય તં દિવ્યાકૃતિધારિણમ્ ।
 સુરાસુરાદયઃ સર્વે વિસ્મયન્તિ નમન્તિ ચ ॥ ૨૭૧ ॥
 રુદ્રકન્યાસ્તતો દિવ્યાઃ સર્વલોકાતિશાયિનીઃ ।
 મદાણયા સ લભતે શિવરાત્રિવ્રતાત્કલમ્ ॥ ૨૭૨ ॥
 એવં મયા તવાખ્યાતઃ શિવરાત્રિવિધિઃ પ્રિયે ।
 પ્રાણવદ્રક્ષણીયોડસૌ ન વાચ્યો જાત્વભાવિતે ॥ ૨૭૩ ॥
 તુહિનાદ્રિર્ગલત્યેવ ક્ષીયતે ચ મહાર્ણવઃ ।
 બ્રહ્માદયોડપિ નશ્યન્તિ શિવરાત્રિક્ષલં ન તુ ॥ ૨૭૪ ॥
 એકો જગત્સુ ધન્યોડસૌ શિવરાત્રાવુષોષિતઃ ।
 યો જાગર્તિ ચતુર્દશ્યાં વિધતે ચ મમાર્ચનમ્ ॥ ૨૭૫ ॥

शिवरात्रिकथा येयं कृत्वा(?) शिवपुराणतः ।

स्मृतमात्रैव लुम्पन्ती दुरितं प्राग्भवार्जितम् ॥ २७६ ॥

सारं सारं गृहीत्वार्थं ग्रन्थेभ्यः कथिताः कथाः ।

श्रद्धाभक्ती समालम्ब्य तथ्यातथ्यं सुमेधसा ॥ २७७ ॥

शिवरात्रिकृतं तेषु शास्त्रेषु विततं स्थितम् ।

गुणं सङ्क्षिप्तमुद्धितं ग्रन्थगौरवभीतितः ॥ २७८ ॥

यरितमिति विचिन्त्य यन्द्रमौलि-

र्भवविपद्दुष्टराणैकतानबुद्धेः ।

अभिलषति परं न यस्य येतो

जटिति करं समुपैति तस्य सिद्धिः ॥ २७९ ॥

एति श्रीमडामाडेश्वरजयद्रथविरचिते उरयरितचिन्तामणौ नानाशास्त्रेभ्यः शिवरात्रिकथासङ्ग्रहो नामैकत्रिंशत्तमः
प्रकाशः ॥ ३१ ॥

- शिवरात्रिः । १। ४६ शिवरात्र्युत्सवोऽयं “शिवरात्र् डेरथ्” नाम्नापि काश्मीरिडेण प्र्यातः क्वाल्गुण कृष्ण त्रयोदश्यां
कश्मीरास्मधापि सम्यगभवति । -

३२. द्वात्रिंशत्तमः प्रकाशः - अपूर्णः ।

ॐ श्रीमृत्युजिते नमः ।

भोक्ता व्यक्तमुपैति उन्त शतधा भोग्यं य नानाविधं

भोग्यं भोक्तरि लीयते यदिति ततो भोक्तुः स्फुटत्वं भवेत् ।

इत्यन्तर्विमृशन्स्वभावभरितावस्थामयो भैरवः

स्थेयांसां भवदृष्ट्या विगलिताशेषाभिलाषं नरः ॥ १ ॥

उपायैर्बहुभिः स्वल्पं कृतं कुत्र न दृश्यते ।

स्वल्पोऽप्युपातो भूयिष्ठकलस्तु पथि शाङ्करे ॥ २ ॥

सर्वाणि विद्यास्थानानि परामृश्य मुहुर्मुहुः ।

उत्सन्नालङ्कृतिर्व्यासः कदाचिद्विदमब्रवीत् ॥ ३ ॥

सत्यं सत्यं पुनः सत्यमुद्धृत्य भुजमुच्यते ।

वेदशास्त्रात्परं नास्ति न देवः केशवात्परः ॥ ४ ॥

ઇત્યુક્ત્વા વચનં વ્યાસઃ પરં સન્તોષમાયયૌ ।
 તનો નન્દિકોઘવશાદ્વ્યાસઃ સ્તબ્ધભુજોડભવત્ ॥ ૫ ॥
 તચ્છ્રુત્વા વચનં તસ્ય કેશવો દર્શનં દદૌ ।
 ઉવાચ વચનં હૃષ્ટરોમાગ્ધિતતનૂરુઃ ॥ ૬ ॥
 કર્તાહં સર્વલોકસ્ય મમ કર્તા મહેશ્વરઃ ।
 તસ્ય દેવાધિદેવસ્ય કર્તા કોડપિ ન વિદ્યતે ॥ ૭ ॥
 ઇત્યેવં હરિવાક્યેન વ્યાસો ભક્તિપરાયણઃ ।
 ઉવાચ પરમપ્રીતઃ શિવસંસ્તવકારણમ્ ॥ ૮ ॥
 હરસ્ય પૂજિતં લિંગં યથા સર્વેઃ સુરાસુરૈઃ ।
 ઈશેન પૂજિતં કસ્ય વદન્તુ પ્રતિવાદિનઃ ॥ ૯ ॥
 પ્રત્યક્ષેણ પ્રમાણેન લોકદૃષ્ટેન હેતુના ।
 શિષ્ટચીર્ણેન માર્ગેણ શ્રદ્ધા કસ્ય ન જાયતે ॥ ૧૦ ॥
 અધાપિ ભારતે વર્ષે દેવદેવસ્ય શૂલિનઃ ।
 રેતઃ પિબન્તિ મોક્ષાર્થં ગત્વા કેદારપર્વતમ્ ॥ ૧૧ ॥
 દેવદેવસ્ય ચલિંગં તત્સુરૈરપિ પૂજિતમ્ ।
 પ્રભાસે સોમરાજેન મહેન્દ્રે વાસવેન ચ ॥ ૧૨ ॥
 વારાણસ્યાં યમાદિત્યૈઃ સુવાર્ણખ્યે ચ વિષ્ણુના ।
 પિતામહેન મહતા પુષ્કરે પૂજિતઃ પ્રભુઃ ॥ ૧૩ ॥
 શાલકુપાયનપુત્રેણ નન્દિના તુહિનાચલે ।
 આગોપાલાંગના બાલાઃ સ્વેચ્છયા તેડપિ મોચિતાઃ ॥ ૧૪ ॥
 ગોકર્ણે તુ મહાતીર્થે રાવણેન મહાત્મના ।
 ત્રૈલોક્યં નિર્જિતં યેન શમ્ભોર્લિંગાર્ચનેન તુ ॥ ૧૫ ॥
 યસ્યાસ્તિ શક્તિરથ કશ્ચિદપિ બ્રવીતુ
 સ્તબ્ધાં કરોતુ પરમાંગુલિકાં પરો મે ।
 કઃ પૂજિતો ભગવતા શશિશેખરેણ
 નારાધિતો જગતિ ભૂતપતિઃ સુરૈર્વા ॥ ૧૬ ॥
 કિં વા ન દૃષ્ટં હિ પિતામહેન સુરાસુરૈર્વા મધુસૂદનેન ।
 ક્ષીરોદમન્થોત્થિતકાલકૂટઃ કણ્ઠે કૃતઃ કેન હરં વિહાય ॥ ૧૭ ॥

એકેન દગ્ધુ ત્રિપુરં શરેણ કામોડપિ લાલાટનિરીક્ષણેન ।
 ભિન્નોડન્યકઃ શૂલધરેણ ચેન કસ્તેન સાકં કુરુતે વિરોધમ્ ॥ ૧૮ ॥
 જલૌઘકલ્લોલતરંગભગ્ગા ગગ્ગા ધૃતા કેન જટાગ્રભાગે ।
 પાદામ્બુજાગ્ગુષ્ઠનિપીડનેન પપાત લહ્ઘાધિપતિર્વિસંગઃ ॥ ૧૯ ॥
 સુરાસુરાણામપિ યત્સમક્ષં વિધ્વંસિતો દક્ષમખઃ ક્ષણેન ।
 દક્ષેણ લબ્ધં ચ ફલં મખસ્ય યસ્ય પ્રસાદાત્પ્રણેતેન પશ્ચાત્ ॥ ૨૦ ॥
 સર્વજ્ઞપૂજાર્હમિવોત્તમાણં સમ્પૂજયતે લિંગવરં હરસ્ય ।
 અનેન પર્યામિમતીવ ચિત્રં પ્રભુર્યદેવેચ્છતિ તત્કરોતિ ॥ ૨૧ ॥
 બ્રહ્માત્ર સિદ્ધો હરિરત્ર લિંગે સુરાસુરાશ્ચાપિ તદર્થયન્તિ ।
 તથાપિ મૂઢા ન વિચારયન્તિ કો વાધિકોડપ્યસ્તિ સમો હરેણ ॥ ૨૨ ॥
 ભગવન્તમુમાકાન્તમારાધિતવતઃ સુખમ્ ।
 બહુનાત્ર કિમુક્તેન વાક્યપ્રગચ્ચેન ભારત ॥ ૨૩ ॥
 ન વજ્રાહ્નો ન ચક્રાહ્નઃ પદ્માશ્ચ ન દૃશ્યતે ।
 લિંગાહ્નશ્ચ ભગ્ગાહ્નશ્ચ તસ્માન્માહેશ્વરં જગત્ ॥ ૨૪ ॥
 ઇત્યુક્તવતિ વિશ્વેશે પ્રતિજ્ઞાસ્તોત્રમુત્તમમ્ ।
 ઋષૌ દયાર્દ્રચેતેન નન્દિના દર્શનં દદૌ ॥ ૨૫ ॥
 ન વજ્રચક્રાહ્નસરોરુહાહ્નં લિંગાર્ચિતં પશ્ય જગદ્ભગાહ્નમ્ ।
 હસ્તપ્રબલ્ધેન હિ કહ્નુણેન પશ્યન્તિ મૂઢાઃ કિલ નન્દિરુદ્રમ્ ॥ ૨૬ ॥
 નન્દિરુદ્રઃ પરામૃષ્ટમૂર્ધાનં નમતો મુનેઃ ।
 અથોવાય હસન્તજયોત્સ્નયા સ્નપયન્નિવ ॥ ૨૭ ॥
 મહાર્યનમયૈર્વાજ્યૈસ્તવ પ્રીતોડસ્મિ સમ્પ્રતિ ।
 અભ્યર્થયસ્વ તલ્લિગ્ચિદ્દામિ તદસંશયમ્ ॥ ૨૮ ॥
 ઇત્યાકર્ણ્ય ગિરં તસ્ય પારાશર્યો મહામુનિઃ ।
 સ્પૃશન્પાદદ્વયં મૃદ્ધાં સપ્રમોદમભાષત ॥ ૨૯ ॥
 અનાસ્થાભિનિવેશો મે ભગવન્નભવચ્ચિરમ્ ।
 નામાપિ ન યદજ્ઞાપિ હન્ત વિશ્વાત્મનઃ પ્રભો ॥ ૩૦ ॥
 ઇદાનીં ત્વત્પ્રસાદેન સર્વં પ્રાપ્તં મયા પ્રભો ।
 અન્યન્નાન્યર્થમસ્તીતિ સ્વાત્મા કિમપિ તૃપ્યતિ ॥ ૩૧ ॥

અભિગમ્ય ચતુર્વેદીં નેદીયાનપિ નેક્ષિતઃ ।
 મયા સ્વાત્મા શિવઃ સ્વામિન્નચૈસ્તલ્લથમીક્ષતે ॥ ૩૨ ॥
 યાવન્ન શાકુરં નામ પ્રવિષ્ટં શ્રુતિમણ્ડલીમ્ ।
 તાવલ્લથં દેહવતાં મોહરાત્રિર્નિવર્તતે ॥ ૩૩ ॥
 સ્વલ્પાયુધઃ કાલવશાદ્ભવિષ્યન્તિ નરાઃ પ્રભો ।
 તેષાં જ્ઞાનવિહીનાનાં ભગવન્બ્રૂહિ કા ગતિઃ ॥ ૩૪ ॥
 પરાશરાત્મજસ્યેતિ વાણીમાકર્ણ્ય તત્ક્ષણાત્ ।
 ઉવાચ કરુણારાશિર્નન્દિરુદ્રો મનોરમમ્ ॥ ૩૫ ॥
 સાધુ સાધુ ત્વયા પૃષ્ઠં સાવધાનો ભવાધુના ।
 વિશ્વાત્મનોપદિષ્ટં મે સર્વં વક્ષ્યામિ તચ્ચ તે ॥ ૩૬ ॥
 ઇદાનીં પાપબહુલઃ કલિકાલઃ પ્રવર્તતે ।
 તસ્મિન્નુદ્ધરણાયેશઃ કુલજ્ઞાનમુપાદિશત્ ॥ ૩૭ ॥
 કુલજ્ઞાનસ્ય માહાત્મ્યં વક્તું શક્નોતિ કો મુને ।
 સત્યમત્ર વિમુહ્યન્તિ વિદ્યા વિદ્યેશ્વરા અપિ ॥ ૩૮ ॥
 તદત્ર કે વયં નામ પ્રભોરિચ્છૈવ કુત્રચિત્ ।
 પ્રવર્તયતિ દિવ્યં યા કુલજ્ઞાનમનુત્તમમ્ ॥ ૩૯ ॥
 લોભલૌલ્યમદક્રોધકામમોહજુગુપ્સિતે ।
 હૃદયે કુલવિજ્ઞાનં ન કદાચિત્પરોહતિ ॥ ૪૦ ॥
 કિમન્યત્રાપ્યતે જાતુ કુલજ્ઞાનરસાયનમ્ ।
 દેવતાસન્નિધાનેન દ્વિત્રૈરેવ ન પઞ્ચષૈઃ ॥ ૪૧ ॥
 પારમ્પર્યપ્રવાહેણ તેભ્યો યેનૈવ ગમ્યતે ।
 તૈરધ્યનુષ્ઠાનબલાત્સુબલાઃ સર્વસમ્પદઃ ॥ ૪૨ ॥
 તેષામાલોકનાન્મુક્તિઃ શ્રવણાત્સ્મરણાત્તથા ।
 ચરાચરપરિત્રાતા વિશ્વાત્મા તેષુ તિષ્ઠતિ ॥ ૪૩ ॥
 યે પુનર્નામમાત્રેણ કુલજ્ઞાનસ્ય ગર્વિતાઃ ।
 રાગદ્વેષાદિવિવશાસ્તેષાં પાપીયસી ગતિઃ ॥ ૪૪ ॥
 ગતાનુગતિકૈરન્યૈરાત્મમ્ભરિભિરાશ્રિતાઃ ।

વિદ્મઃ કુલજ્ઞાનમિતિ પ્રલાપો નરકાવહઃ ॥ ૪૫ ॥

(અપૂર્ણઃ)

ઇતિ શ્રીમહામાહેશ્વરજયદ્રથવિરચિતે હરયરિતચિન્તામણૌ દ્વાનિંશત્તમઃ પ્રકાશઃ ॥ ૩૨ ॥

- એતાવત્પર્યન્તમેવાસ્માભિરયં ગ્રન્થઃ સમુપલબ્ધઃ । અતઃ પરં કિયાનવશિષ્ઠ ઇતિ ન જ્ઞાયતે । -

ઇતિ કાશ્મીરિકમહામાહેશ્વરાચાર્યરાજાનકશ્રીજયદ્રથવિરચિતો હરયરિતચિન્તામણિઃ સમ્પૂર્ણઃ ।

। કાવ્યમાલા ૬૧ ।

Notes:

HaraCaritaCintāmaṇiḥ હરયરિતચિન્તામણિઃ is a Mahākāvya મહાકાવ્ય composed by Kāśmīrika MahāMāheshvarĀcārya Rājanaka Jayadratha કાશ્મીરિક મહામાહેશ્વરાચાર્ય રાજાનક જયદ્રથ who is also known for his commentaries on the writings of MahāMāheshvarĀcārya Abhinavagupta મહામાહેશ્વરાચાર્ય અભિનવગુપ્ત of Kāśmīra કાશ્મીર.

The composition seems to end abruptly as the information about the remaining part of this text is not available.

Several ŚivaKṣetra શિવક્ષેત્ર are mentioned in this composition about which the geographical references are documented in the publication. Some of these ŚivaKṣetra શિવક્ષેત્ર locations as mentioned in the publication are given below.

અનન્તભવનમ્ । ૧૦। ૨૫૩ અનન્તભવનમિદમધુના “અનથ્ નાગ્” નામ્ના ખ્યાતં “અનઘ્નાગ” નામ્નિ પુરગણ એવ લભ્યતે । નામાસ્યાપિ વિજયેશ્વરમાહાત્મ્યનીલમતપુરાણયોર્લભ્યતે ।

કપટેશ્વરઃ કપટેશઃ । ૧૪। ૩૪ કપટેશ્વરોડયં કપટેશ્વરનામ્નૈવ કશ્મીરૈકદેશ “મટન્” પુરગણે “કૂઠિહેર્” ગ્રામે કુણ્ડાકૃતિ મહાદેવસ્થાનમ્ । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાસ શ્રીડોક્ટરસ્ટૈન્સાહિબરાજતરંગિણ્યનુવાદે ૧। ૩૨, ૭। ૧૯૦ દ્રષ્ટવ્યા ।

કપાલમોચનતીર્થમ્ । ૧૪। ૧૧૧ કપાલમોચનતીર્થમિદમપિ કપટેશ્વરસ્થાને સદા સન્નિહિતમ્, કપાલમોચનતીર્થ વિજયેશ્વરક્ષેત્રતીર્થગણમધ્યેડપિ તથા “શુપયન્” પુરગણીય“દિગૌમ્” ગ્રામેડપિ ।

કશ્મીરમણ્ડલમ્ , કશ્મીરા । ૧૪। ૪૫ કશ્મીરદેશોડયમ્, યદસ્ય તત્રત્યભાષાયાં “કશીર્” ઇતિ નામાસ્તિ । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાય નામ્નઃ શ્રીડોક્ટરસ્ટૈન્સાહિબરાજતરંગિણ્યનુવાદભૂમિકાયાં દ્રષ્ટવ્યા ।

કાશ્મીરિકાઙ્ગરાગઃ । ૨૫। ૭૯ કાશ્મીરિકાઙ્ગરાગઃ કુકુમાઙ્ગરાગઃ, યદસ્ય કુકુમસ્ય કશ્મીરજન્મેત્યપિ નામ, વર્તતે ચ કશ્મીરાયાં બહુષુ સ્થલેષુ “કુઙ્ગ” ઇતિ નામ્ના ।

કાષ્ઠમયો દેવઃ । ૧૪। ૧૩૫ કાષ્ઠમયદેવ ઇત્યપિ કપટેશ્વરસ્યૈવાન્યન્નામ ।

કાષ્ઠરૂપ: । ૧। ૨૯ કાષ્ઠરૂપ ઇત્યપિ કશ્મીરૈકદેશ“મટન” પુરગાણીય “કૂહેર્” ગ્રામે સ્થિતસ્ય કપટેશ્વરાખ્યશિવસ્યાન્યત્રામ । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાસ્ય શ્રીઠોક્ષ્ટરસ્તૈ-સાહિબરાજતરડ્ગિણ્યનુવાદે ૧। ૩૨ દ્રષ્ટવ્યા ।

કેદારામ્ભ: , કેદાર: । ૮। ૬૯ કેદારતીર્થમિદં “કિન્નિટેડ્ગ્” નામ્ના પ્રસિદ્ધં કશ્મીરૈકદેશ “દચ્છયુન્યોર્” પુરગાણે વિજયેશ્વરસ્યાધસ્તાદેકકોશદૂરતાયાં લભ્યતે । વિજયેશ્વરમાહાત્મ્યેડસ્ય વર્ણનં બહુશોડસિતિ ।

ત્રિપુરેશ્વર: । ૧૩। ૨૦૦ ત્રિપુરેશ્વરોડયં ત્રિપુરેશ્વરનામૈવ કશ્મીરૈકદેશ “ક્રાડ્” પુરગાણે “ત્રિકર્” ગ્રામે ભવતિ । કેડપિ જયેષ્ઠેશ્વરં ત્રિપુરેશ્વરં ચૈકમેવ કથયન્તિ । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાસ્ય શ્રીઠોક્ષ્ટરસ્તૈ-સાહિબરાજતરડ્ગિણ્યનુવાદે ૫। ૪૬ દ્રષ્ટુમહ ।

નન્દિપર્વત: । ૪। ૩૦ નન્દિગિરિ: , નન્દુદકમ્, ઇત્યપિ નામની હ્યસ્ય । નન્દિપર્વતોડયં કશ્મીરદેશસ્થહરમુકુટગડ્ગાનિકટે પર્વત: , યસ્ય યાધસ્તાત્રન્દિસર: , કાલસરશ્ચેત્યાખ્યં સરોવરદ્વયમસ્તિ, તયોશ્ચ “નુન્ કોલ્” ઇતિ કાશ્મીરિકં નામદ્વયં । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાસ્ય શ્રીઠોક્ષ્ટરસ્તૈ-સાહિબરાજતરડ્ગિણ્યનુવાદે ૧। ૩૬ દ્રષ્ટવ્યા ।

નન્દી ગણ: મષક: । ૧૪। ૭૪ નન્દિરુદ્રનામા મહાદેવાનુચરો ગણોડયં મષકરૂપ: કપટેશ્વરસ્થાનસ્થ: સ્પર્શમાત્રેણૈવ લોકાનુગ્રાહક: ।

નીલકુણ્ડમ્ । ૧૨। ૧૭ નીલકુણ્ડમિદં “નીલનાગ્” વા “વેર્નાગ્” ઇતિ ખ્યાતસ્યૈવ નાગત્ય નામાન્તરં । “શાહબાદ્” પુરગાણસ્થસ્ય નીલસ્ય નાગાધિપતેરિદં કુણ્ડં । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાસ્ય શ્રીઠોક્ષ્ટરસ્તૈ-સાહિબરાજતરડ્ગિણ્યનુવાદે ૧। ૨૮ દ્રષ્ટવ્યા ।

નીલાખ્ય:ભુજગેશ્વર: । ૧૨। ૧૬ નીલનામકભુજગેશ્વરોડયં “નીલનાગ્” “વેર્નાગ્” ઇતિ નામદ્વયેન કશ્મીરૈકદેશ “શાહબાદ્” પુરગાણીય “વેર્નાગ્” ગ્રામેડસિતિ । નીલોડયં કશ્મીરાસ્થસકલનાગાનામધિપતિર્નીલમતપુરાણકર્તા ચ જ્ઞેય: । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાસ્ય શ્રીઠોક્ષ્ટરસ્તૈ-સાહિબરાજતરડ્ગિણ્યનુવાદે ૧। ૨૮, ૧૮૨ દ્રષ્ટવ્યા ।

પચ્ચતપ: નામ તીર્થમ્ । ૧૦। ૨૪૫ ઇદં તીર્થમપિ વિજયેશ્વરક્ષેત્રમધ્યગમેવાવધાર્યમ્, વિજયેશ્વરમાહાત્મ્યેડપીત્થમેવાસ્ય નામ લભ્યતે ।

પચ્ચહસ્તસ્ય ભવનમ્ । ૧૨। ૨૨ નાગસ્ય પચ્ચહસ્તસ્ય ભવનમિદં “પાંજગ્રાગ્” નામ્ના પ્રસિદ્ધં “દિવસર્” પુરગાણસ્થિત “પાંજથ્” ગ્રામેડસિતિ । કલ્હણરાજતરડ્ગિણ્યામસ્ય પચ્ચહસ્તા ઇત્યપિ નામોક્તમ્ । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાસ્ય શ્રીઠોક્ષ્ટરસ્તૈ-સાહિબરાજતરડ્ગિણ્યનુવાદે ૫। ૧૨૪ દ્રષ્ટવ્યા ।

પાવકતીર્થ । ૧૧। ૨૬ ઇદં પાવકતીર્થ કશ્મીરૈકદેશ “નાગામ્” પુરગાણીય “પિડ્ગિલ્યુન” ગ્રામે સ્થિતસ્ય પિડ્ગલેશ્વરસ્યાશ્રિતતમં જ્ઞેયમ્ ।

પિડ્ગલેશ્વર: । ૧। ૨૬ પિડ્ગલેશ્વરનામા શિવોડયં કશ્મીરૈકદેશસ્ય “નાગામ્” પુરગાણે “પિડ્ગિલ્યુન” ગ્રામે ખ્યાતો વર્તતે ।

બિન્દુનાદેશઃ । ૧૩। ૨૦૦ અયં બિન્દુનાદેશોઽપિ ત્રિપુરેશ્વરસ્યૈવ પર્યાય ઇવાસ્માદ્ગ્રન્થાલ્લભ્યતે, કિન્તુ સ્પષ્ટા ન જ્ઞાતાત્ય સ્થિતિઃ ।

બિલપથઃ । ૧૨। ૧૫ અયં બિલપથસ્તસ્ય દેશસ્ય નામાસ્તિ, યસ્મિન્દેશે શ્રીમહાદેવત્રિશૂલભિન્નરન્ધ્રાદાદૌ વિતસ્તા નદી નિશ્ચક્રામ । નીલમતપુરાણેઽપ્યેતદાખ્યાતમસ્તિ ।

ભરદ્વાજમુનેર્લિંગમ્ । ૧૦। ૨૬૪ ભરદ્વાજર્ષિપ્રતિષ્ઠિતં લિંગમિદમપિ વિજયેશ્વરક્ષેત્રસ્થતીર્થગણમધ્યગતમેવાસ્તિ ।

મયલિંગમ્ । ૧૩। ૧૬૫ મયલિંગમિદં વિજયેશ્વરમાહાત્મ્યેઽપિ લભ્યતે, પરન્તુ સ્થિતિરસ્ય સ્પષ્ટં ન જ્ઞાતા ।

મહાદેવઃ ઉપમન્યુપ્રતિષ્ઠિતઃ । ૧૦। ૨૫૮ શિવોઽયમુપમન્યુપ્રતિષ્ઠિતોઽયલાનદીવિજયેશ્વરક્ષેત્રમધ્યગ એવાનુમીયતે ।

મહાદેવઃ જ્યોતીરૂપઃ । ૧૪। ૮૦ જ્યોતીરૂપમહાદેવ ઇતિ કપટેશ્વરસ્યૈવાયં નામભેદઃ । અતઃ કપટેશ્વરેણ સામ્યમસ્ય ।

મુકુટપર્વતઃ । ૪। ૮૮ હરમુકુટગંગાયાત્રાલભ્યહરમુકુટાખ્યપર્વતસ્ય કશ્મીરભાષયા “હર્મુખ્” ઇતિ ખ્યાતસ્યૈવાયં નામભેદઃ । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાસ્ય શ્રી ડૉક્ટરસ્ટૈન્સાહિબરાજતરંગિણ્યનુવાદે ૧। ૩૬ દ્રષ્ટવ્યા ।

રવિઃ, રવિતીર્થ । ૧૪। ૧૧૨ સૂર્યતીર્થમિદં કપટેશ્વરીયતીર્થગણમધ્યે વ્યવસ્થિતમસ્તિ ।

રુદ્રપાદાખ્યઃ શિલોચ્ચયઃ । ૧૪। ૮૧ રુદ્રપાદનામા પર્વતોઽયં કપટેશ્વરસ્થાનાધારભૂતસ્થલસમીપવર્તી જ્ઞાયતે ।

વરાહક્ષેત્રમ્ । ૧૨। ૪૩ વરાહક્ષેત્રમિદમધુના “વરમુલ્” ઇતિ નામ્ના પ્રસિદ્ધમસ્તિ । કમરાજ્ય “કમરાજ્” ઇતિ ખ્યાતમણ્ડલસ્યૈકદેશે “કુહિન્” પુરગણે વર્તતે । કશ્મીરપ્રાન્તભૂમિર્નગરભાગસ્યેદં સ્થાનં । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાસ્ય શ્રીડૉક્ટરસ્ટૈન્સાહિબરાજતરંગિણ્યનુવાદે ૬। ૨૦૪ દ્રષ્ટવ્યા ।

વિજયેશ્વરઃ । ૧। ૫ વિજયેશઃ વિજયેશાનઃ વિજયઃ વિજયક્ષેત્રં અસ્ય વિજયેશ્વરસ્યૈવૈતાન્યન્યાન્યપિ નામાનિ સન્તિ । વિજયેશ્વરનામા શિવોઽયં કશ્મીર દેશસ્ય “દચ્છ્યુન્પોર્” પુરગણે “વિજયબ્રોર્” ગ્રામે ભવતિ । વિશિષ્ટવ્યાખ્યાસ્ય શ્રીડૉક્ટરસ્ટૈન્સાહિબરાજતરંગિણ્યનુવાદે ૧। ૩૮ દ્રષ્ટવ્યા ।

The text of Kalhana's Rājatarāṅgiṇī કલ્હણવિરચિતા રાજતરંગિણી and its translation by Dr. Stein that is mentioned in these references can be accessed from the links given below.

Adhyaya 29 and 32 (incomplete) do not have assigned name.

Encoded and proofread by Ruma Dewan

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

